

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

JOURNAL OF BUDDHIST PHILOSOPHY EVOLVED

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

Vol. 8 No. 2 (JULY-DECEMBER 2024)

E-ISSN : 2730-2644

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45000

โทรศัพท์ 0-4351-8364, 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618

<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
Journal of Buddhist Philosophy Evolved
ISSN : 2730-2644 (Online)

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

*****

ปรัชญาวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
“ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้คู่คุณธรรม”

เจ้าของวารสาร

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยพระพุทธศาสนา ปรัชญา ศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการของสถาบันการศึกษา กับนักวิชาการของสถาบันและหน่วยงานอื่นๆ ให้มีความหลากหลายของบทความ เป็นการพัฒนาคณาภพทางความคิดสู่สากล
3. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสาขาฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่ปรึกษา

พระพรหมวชิโรโสภณ

พระราชพัชรญาณมุนี

พระเทพวชิรวิมล, ดร.

พระธรรมวชิรจินดาภรณ์, รศ.ดร.

พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.

ปฐมาจารย์ผู้ก่อตั้ง มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ที่ปรึกษาอุปถัมภ์ มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ที่ปรึกษารองอธิการบดี มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

บรรณาธิการ

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

รองบรรณาธิการ

ดร.สงวน หล้าโพหนั่น

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กองบรรณาธิการ

พระเทพวชิรวิมล, ดร.

พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.

พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.นพ.สมชัย บวรกิตติ

ศาสตราจารย์ ดร.นพ.นิพนธ์ พวงวรินทร์

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ เสนารัตน์

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ มะลิซ้อน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนาใจ หมั่นไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ฝ่ายจัดทำ

พระมหาใจสิงห์ สิริธมโม, ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.บรรจง ลาวะลี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

สถานที่ติดต่อ สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000
โทร 0-4351-8364 และ 0-4351-6076 โทรสาร 0-4351-4618
E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com
<http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทความทั่วไป บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียบเรียง กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย การนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่ สามารถดาวน์โหลดได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารกำหนด บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) วารสารได้ยกเลิกการเผยแพร่ในลักษณะรูปเล่มเอกสาร โดยจะเน้นการเผยแพร่ในระบบออนไลน์ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567) เป็นวารสารที่ตั้งขึ้นมาเพื่อการเผยแพร่ผลงานวิชาการและบทความทั่วไปด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ตลอดทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารอันเนื่องด้วยกิจกรรมของทางสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญาเป็นหลัก เป็นฉบับที่ผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิจัดว่าเป็นผลงานที่ผ่านการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องในเชิงวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัย “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ วิทยาเขตร้อยเอ็ดได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือของนักวิชาการ ดังจะเห็นได้จากบทความที่นำมาเผยแพร่เป็นบทความที่มาจากหลากหลายสถาบันหรือหน่วยงาน กองบรรณาธิการวารสาร ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ได้ส่งบทความวิชาการเข้าร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยตามลักษณะการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารนี้เป็นการนำผลการวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาไปสู่สังคมทำให้เกิดคุณค่าทางวิชาการนำไปสู่การพัฒนาชีวิตและสังคมร่วมกัน

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ISSN : 2730-2644 (Online) ได้ผ่านการประเมินคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย(TCI)โดยได้รับการจัดให้อยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2: วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) ทั้งนี้ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564) วารสารได้เผยแพร่รูปแบบออนไลน์ ISSN : 2730-2644 (Online) ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://ojs.mbu.ac.th/index.php/jbpe>

กองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความ สมาชิก และผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ(Peer review) ที่มีส่วนในการควบคุมคุณภาพของวารสารให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด กองบรรณาธิการวารสารหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการวารสารขอ น้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระมหาสากล สุภรเมธี, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
โรงเรียนบ้านปะโค

(THE DEVELOPMENT OF MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP ACADEMIC ACHIEVEMENT
STUDENTS BANPAKO SCHOOL)

1

ณัฐชยา พรหมสิงห์.....

แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

(GUIDELINES THE MITIGATING THE LEARNING LOSSES OF SMALL SIZE SCHOOLS
UNDER THE KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)

วรัญญา ประพันธ์, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ..... 14

การพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษานครพนม

(THE DEVELOPMENT OF THAI LEARNING MANAGEMENT PROGRAM FOR TEACHERS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON PHANOM)

ภูวกร วราศีสิริ, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ..... 26

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

(DEVELOPMENT OF THE ACADEMICAFFAIRS ADMINISTRATION OF THE SCHOOL
ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA UNDER SAKON NAKHON PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)

38

วารุณี ภาววงศ์, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ.....

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

(THE DEVELOPMENT OF PROGRAM TO ENHANCE THE INNOVATIVE LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE MAHA SARAKHAM)

ศศิธร นุ่นภักดี, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ..... 50

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

(THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT WITH A STORY LINE LEARNING
ARRANGEMENT TOGETHER WITH E-BOOKS THAI LANGUAGE COURSE,
MATTHAYOMSUEKSA 3)

จิตรราวี เกิดศิริ, สาคร อัมจักร..... 65

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 (MANAGEMENT OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM BASED ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND OF SCHOOLS UNDER ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) <i>ศรัณณ์รัชต์ ศรีชัยวาลย์, กฤตยากร ลดาวัลย์.....</i>	77
แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 (THE GUIDELINES FOR DEVELOPING THE COMPETENCY OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) <i>เมทินี มาลานนท์, สายัณห์ ผาน้อย, กฤษณาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์, สุรชัย วัฒนาคูดมชัย.....</i>	88
ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3) <i>อุกฤษฏ์ พลยุ่ง, กฤษณาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์, สุรชัย วัฒนาคูดมชัย.....</i>	103
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 (FACTORS AFFECTING THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF SCHOOLS UNDER THE NAKHONRATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 6) <i>อมรรัตน์ พาบุ, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, กษมา ชนะวงศ์.....</i>	118
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (APPROACHES FOR DEVELOPING TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS OF SCHOOLS UNDER THE KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONL SERVICE AREA OFFICE 3) <i>จันทิมา ชื่นปิ่นเกลียว, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, กษมา ชนะวงศ์.....</i>	131
สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (COMPETENCIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3) <i>ธีระยุทธ เทนอิสสระ, สายัณห์ ผาน้อย, ธนาศักดิ์ ศิริบุญย่นันท์, วีระพงษ์ เทียมวงษ์.....</i>	146

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION IN THE DIGITAL AGE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE OF KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3) <i>วรารภรณ์ สุร่าไพ, ธนาศักดิ์ ศิริปถมยพันธ์, กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์, วีระพงษ์ เทียมวงษ์.....</i>	160
แนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 (THE GUIDELINES ON ENHANCED PERFORMANCE MOTIVATION OF TEACHER UNDER BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3) <i>กฤษฎากร มาลานนท์, สายัณห์ ผาน้อย, กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์.....</i>	173
การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (PEOPLE’S PARTICIPATION IN THE ADMINISTRATION OF LOCAL GOVERNMENT BASED ON FOUR SUBLIME STATES OF MIND CHAMPAKHAN SUB-DISTRICT MUNICIPALITY SUWANNAPHUM DISTRICT ROI ET PROVINCE) <i>พระพิณิจ วิสุทโธ (ชวนละคร), พระครูกิตติวราทร.....</i>	187
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบหกหมวกใบ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL READING USING SIX THINKING HATS ON THAI LANGUAGE FOR PRATHOMSUEKSA 4) <i>เจนจิรา ยลพล, สาคร อัจฉกร.....</i>	197
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL READING ABILITY BY USING SQ4R LEARNING ACTIVITIES FOR THAI LANGUAGE SUBJECT AREA, PRATHOMSUKSA SIX STUDENTS) <i>ทิพวรรณ ดอกไม้, สาคร อัจฉกร.....</i>	210
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 (DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHEN LEARNING LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHON RACHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4) <i>สุพัตรา แม้นสอนลา, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ.....</i>	223

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการสอนภาษาอังกฤษ
ในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชายโสธร เขต 1

(THE DEVELOPMENT OF A MIXED SUPERVISION MODEL TO ENHANCE PERFORMANCE IN THE
TEACHING OF ENGLISH IN THE UPPER ELEMENTARY LEVEL FOR TEACHERS UNDER THE
OFFICE OF YASOTHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1)

ศิริวรรณ คุณาพันธ์..... 234

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

(DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHENS IN DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER KHONKAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)

ณัฐนิชา ธนะสุตร, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ..... 247

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มหาสารคาม

(PROGRAM ENHANCE LEADERSHIP FOR TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM)

รุจิรา มานะ, สิ้นธะวา คามดิษฐ์..... 259

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กร
บริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

(ACADEMIC ADMINISTRATION GUIDELINE BASED ON THE THREE PRINCIPLES OF PANNA
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER ROI ET PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION)

สิทธิชัย นิลเขียว, เอนก ศิลปนิลมาลย์..... 271

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

(THE GUIDELINES FOR DEVELOPING INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN ROI-ET PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1)

ลัดดาวัลย์ ชาติโย, จำเนียร พลหาญ..... 283

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

(A STUDY OF CURRENT STATE, DESIRABLE STATE AND NEED ANALYSIS OF TRANSFORMATIONAL
LEADERSHIP OF SCHOOL ADMIMISTRATORS IN THE NEW NORMAL UNDER THE OFFICE OF
KALASIN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 1)

นุสรุรา สารกรณ์, ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน..... 296

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 (THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY SUPERVISION GUIDELINE FOR EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS OF ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2) ณัฐกรกิตต์ วงษ์สามารถ, ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน.....	308
ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (NEEDS FOR DEVELOPMENT OF STUDENT SUPPORT SYSTEM OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER KHON KAEN PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION) กิตติศักดิ์ บัวจตุรัส, วิเชียร รุ่งยืนยง.....	319
การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 (THE OPERATION OF STUDENT SUPPORT SYSTEM IN THE NEW NORMAL OF SCHOOLS IN DISTRICT UNDER CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2) ศดานันท์ เลียบภูเขียว, ยุทธศาสตร์ กงเพชร.....	329
แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION UNDER THE EPIDEMIC SITUATION OF THE CORONA VIRUS INFECTION 2019 OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3) มนตรี คำเหนือ, สายัณห์ ผาน้อย, สุจิตรา อร่ามพงษ์พันธ์, สมพงษ์ อัสสาภัย.....	340
แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 (THE GUIDELINES OF STRATEGIC ADMINISTRATION DEVELOPMENT OF SCHOOL IN NAPHO-NONGWAENG LEARNING QUALITY DEVELOPMENT CENTER UNDER THE OFFICE OF MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3) ฟ้าลิขิต สีหามาตย์, ประสงค์ ต่อโชติ, วีระพงษ์ เทียมวงษ์, สมพงษ์ อัสสาภัย.....	355
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 (TRANSFORMATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS GROUP OF SCHOOL IN BENJAWIROT UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2) กฤษณา ยืนบุรี, สุภาวดี ลาภเจริญ.....	367

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
หวางเหอ: นาฏกรรมนีโอคลาสสิกจีนในบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่ (WANG HE: CHINESE NEOCLASSICAL DRAMA IN RETROSPECTIVE MODERN CULTURE) หลิน ห่ายเจี้ยน, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ.....	380
การพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร (DEVELOPMENT AMNATCHAROEN PROVINCE TO BUDDHISM AGRICUTURE) กุลรวิ ศรีวรรณ, วนิดา พรหมหล้า.....	393
การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ (DEVELOPING READING AND WRITING ABILITIES THROUGH PERSONALIZED LEARNING MANAGEMENT IN COMBINATION WITH A READING AND WRITING SKILL SET FOR STUDENTS WITH LEARNING DISABILITIES) กฤติยา จันวงษา, สาคร อัมจักร.....	409
แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 (THE DEVELOPMENT GUIDELINES LEARNING PROCESSES OF TEACHERS USING PARTICIPATIVE MANAGEMENT PRINCIPLES FOR SCHOOL EXPANDS EDUCATIONAL OPPORTUNITIES UNDER THE SISAKET PRIMARY EDUCATION AREA OFFICE 2) จุฬาร บัณฑิต, สุทธิพงศ์ ทกสุวรรณ.....	422
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับผังมโนทัศน์วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (DEVELOPMENT OF 5Es INQUIRY PROCESS SCIENCE ACTMITY PACKAGES WITH MIND MAP ON SCIENCE SUBJECT FOR GRADE 3 STUDENTS) สุทธิดา ทองแสน, ละดา ดอนหงษา.....	437
ศึกษาแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระสงฆ์ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี (AN APPROACHABLE STUDY OF PROPAGATING BUDDHADHAMMA OF THE SANGHA IN CHAIWAN DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE) พระมหาชัยวัฒน์ อานนโท (วุฒิพงศ์เดชา).....	448
การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด (PARTICIPATION OF PEOPLE IN ROI-ET MUNICIPPALITY GUIDELINE FOR PROMOTING AND SUPPORTING BUDDHIST TOURISM AT BURAPHAPHIRAM TEMPLE, PHRA ARAM LOANG, MUEANG ROI-ET DISTRICT, ROI-ET PROVINCE) พระอนุชิต อินทวิโร (จุลนาถ), พระครูกิตติวราทร.....	458

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

(THE STUDY OF COMPONENTS OF TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE KHON KAEN)

รัฐพล ศิริภูมิ, ปารย์พิชชา ก้านจักร..... 470

การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่นอำเภอภูทอก จังหวัดยโสธร

(AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU TO THE DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUB-DISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION, KUTCHUM DISTRICT, YASOTHON PROVINCE)

พระปริญญา อนุตตโร (บุญแก้ว), พชรเดช เสมานู..... 485

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอภูทอก จังหวัดยโสธร

(AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF BRAHMAVIHARA TO THE PERFORMANCES OF STAFF MEMBERS ATTACHED TO THE LOCAL GOVERNMENTS, KUTCHUM DISTRICT, YASOTHON PROVINCE)

พระประจักษ์ กิตติโสภโณ (สามารถ), พชรเดช เสมานู..... 500

การเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสารานีธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

(STRENGTHENING THE UNITY OF COMMUNITIES BASED ON SARANIYADHARMA AT PRASAT DISTRICT, SURIN PROVINCE)

พระอธิการสุรแสน อติชาโต (อารยางกูร), พชรเดช เสมานู..... 512

ขนบและพัฒนากาตักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสันทำนองขอนแก่นสู่ชุมชนเพื่อความยั่งยืน

(TRADITION AND DEVELOPMENT CANE BLOWING SKILLS LAM THANG SAN THAMNONG KHON KAEN TO THE COMMUNITY FOR SUSTAINABILITY)

ชยพล เพียรชนะ..... 525

การสร้างสรรคณาฤยศิลป์ไทยในรูปแบบกีฬาลีลาศ

(FACTORS AFFECTING QUALITY OF LIFE FOR THE ELDERLY AFTER RETIREMENT USING BUDDHIST DHARMA FOR LIFE)

นัทธมน ปุยภูงา..... 537

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ (MODEL FOR DEVELOPING CREATIVE LEADERSHIP AMONG ADMINISTRATORS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER VOCATIONAL EDUCATION OFFICE KALASIN PROVINCE)	
จักรกฤษ ภิรมย์, กฤษกนก ดวงชาตม, ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ.....	552
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์ และรูปแบบการเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์	567 574

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค*

THE DEVELOPMENT OF MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP ACADEMIC
ACHIEVEMENT STUDENTS BANPAKO SCHOOL

ณัฐชยา พรหมสิงห์¹

Nutchaya Promsing¹

โรงเรียนบ้านปะโค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2¹

Banpako School, Udon Thani Primary Education Area Office 2¹

Email : Burapha_milk@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค แบ่งออกเป็น 4 ระยะ 1) สภาพปัจจุบัน ภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านปะโค จำนวน 21 คน 2) พัฒนารูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 6 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง 3) นำรูปแบบฯ ไปใช้ กลุ่มเป้าหมาย ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านปะโค จำนวน 21 คน โดยความสมัครใจ และ 4) ประเมินประสิทธิภาพรูปแบบฯ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านปะโค จำนวน 21 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบ แบบทดสอบ และแบบประเมินประสิทธิภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 3. ผลการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ระดับพฤติกรรมหลังการเข้าร่วมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมพัฒนา 4. ผลการประเมินประสิทธิภาพ พบว่า ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาแบบ; การบริหารจัดการ; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ABSTRACT

The objectives of this research were to Develop of Management Model to Develop Academic Achievement Students Banpako School, The research was divided into 4 phases: 1) Study the current condition desirable condition, Study of the entire population There were 21 teachers and educational personnel of Banpako School. 2) Develop The Model, informant group School Directors and Teachers comprising 6 people and 9 experts, purposive sampling. 3) Implement the Model, Target group 21 teachers and educational personnel of Banpako School, by willing. and 4) Evaluate the efficiency the Model, The group of informants 21 teachers and educational personnel of Banpako School, Purposive Sampling. The tools used for data collection were a questionnaire, an interview form, Focus group form and a model assessment form, Quiz and Efficiency evaluation form. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, analyze the priorities of the necessary needs with the PNI_{Modified Index}.

The results were as follows:1. The current condition were at medium level, Desirable condition at the highest level. 2. The Model, consists of 5 parts: Part 1, Principles and Objectives, Part 2, Contents, Part 3 development process, Part 4 evaluation and Part 5 conditions of success, The results of the suitability assessment and the feasibility was at the highest level. 3. Result of implement Model, Behavior level after joining was higher than before joining. 4. Efficiency evaluation results, Propriety and Utility as a whole was at highest level, and the satisfaction analysis as a whole was at highest level.

Keywords : The Development of Model; Management; Achievement

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปทุกด้าน ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เพราะการพัฒนาประเทศนั้นต้องอาศัยคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ หน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาให้คนในชาติ คือ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ให้มีความเจริญก้าวหน้า ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตามมาตรา 8 และ มาตรา 9 ได้กำหนดให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การ จัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีเอกภาพด้านนโยบาย และความหลากหลายใน การปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรจากความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีความสามารถและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมี ความสุข การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น

จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและหลักการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการคือ กำหนดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือร่วมกำกับดูแลใช้การกระจายอำนาจ ในการบริหารจัดการงานด้านวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจัดการดำเนินการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการเรียนของผู้เรียนและวิธีการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแลเป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิธีคิด วิธีการดำเนินชีวิตและมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากประสบการณ์และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีจำเป็นต้องอาศัยสถานการณ์สนับสนุนหลายอย่าง ในการจัดการเรียนรู้ครูจะต้องหาทางให้นักเรียนได้ผ่านประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2553) ประกอบไปด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยี 3) ด้านการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก 4) ด้านการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551; สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561; Hough และ Duncan, 1970; Cooper, 2011; Stacy Zeiger, 2015)

จากการศึกษาการปฏิรูปการจัดการศึกษาให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดของระบบการศึกษาของไทย คือ ผู้บริหาร ครู ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมมาแบบล้าหลังทั้งเรื่องอุดมการณ์และแนวทางการศึกษาเรียนรู้ มีกรอบคิดแบบจารีตนิยม มุ่งรักษาสถานะภาพเดิมที่พวกตนเคยชินและได้รับประโยชน์ เน้นเรื่องการเชื่อฟัง การเคารพค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ไม่ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งการจะสร้างพลเมืองที่มีความคิดอ่าน อุปนิสัยใจคอ ทักษะและความรู้แบบใหม่ที่จะใช้งานในโลกศตวรรษที่ 21 ได้ดี เรื่องที่สำคัญคือต้องเปลี่ยนแปลงครู ให้มีความรู้ ทักษะ คุณสมบัติแบบใหม่ จากครูที่สอนแบบบรรยายให้นักเรียนจำประมวลความรู้เป็นการเรียนรู้แบบ สัมมนา ทดลองทำโครงการ ทำวิจัย ทำความเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องอ่าน ค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตัวเองมากขึ้น ครูเปลี่ยนจากผู้บรรยายเป็นโค้ช เป็นผู้อำนวยความสะดวก การเรียนรู้ ที่ผู้เรียนต้องฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้เป็น ฝึกภาคปฏิบัติ วิจัย ทำโครงการแก้ปัญหา การฝึกทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน การบริหารจัดการหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การวัดผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการผลิตคนที่มีความรู้และทักษะที่เป็นที่ต้องการในศตวรรษ ที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ได้กำหนดเป้าประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดให้เป็นสถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นไปตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะมีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหาร ครู และ

บุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้สำเร็จ ทำงานเป็นทีมเดียวกันและมีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างเปี่ยมมืออาชีพเพื่อมุ่งไปสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างแท้จริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2, 2563)

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารการวัดผลการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2563 พบว่า ค่าร้อยละของนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละรายวิชาระดับ 3 ขึ้นไป ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 คิดเป็นร้อยละ 63.09 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 65 ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการประเมินทดสอบความสามารถพื้นฐานของนักเรียนระดับชาติ (NT) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 พบว่า รายวิชาส่วนใหญ่ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดจึงต้องบริหารจัดการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้น (โรงเรียนบ้านปะโค, 2563)

จากปัญหาและความสำคัญของปัญหา ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาผู้ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค มองเห็นปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพผู้เรียน สมควรที่จะได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น จึงต้องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ให้มีระบบ มีรูปแบบที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับ เพื่อช่วยเหลือครูยกระดับคุณภาพการศึกษาตามแนวทางและเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค

2.3 เพื่อนำรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคไปใช้

2.4 เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค สำหรับนำไปใช้ในการบริหารและปฏิบัติตามวิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งการดำเนินการเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาโดยใช้ประชากรทั้งหมด ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านปะโค จำนวน 21 คน (โรงเรียนบ้านปะโค, 2563) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ และแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จากสถานศึกษาที่มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐานในภาพรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 3 ปีต่อเนื่อง ปีการศึกษา 2561-2563 จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อนำไปสู่การศึกษา กำหนดรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มตรวจสอบยืนยันและประเมินรูปแบบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 นำรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ไปใช้ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านปะโค จำนวน 21 คน โดยความสมัครใจ โดยการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านปะโค จำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (ที่ได้รับการพัฒนาตามรูปแบบฯ) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบหลังการได้รับการพัฒนาตามระยะเวลาที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมรายด้าน

การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน		
1. การพัฒนาหลักสูตร	3.02	0.66	ปานกลาง	4.68	0.50	มากที่สุด	0.550	1
2. สื่อ การสอน และเทคโนโลยี	3.23	0.55	ปานกลาง	4.62	0.52	มากที่สุด	0.430	2
3. การจัดการชั้นเรียนเชิงบวก	3.29	0.53	ปานกลาง	4.55	0.55	มากที่สุด	0.383	3
4. การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.33	0.51	ปานกลาง	4.53	0.58	มากที่สุด	0.360	4
5. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้	3.45	0.50	ปานกลาง	4.52	0.62	มากที่สุด	0.310	5
โดยรวม	3.26	0.55	ปานกลาง	4.58	0.55	มากที่สุด	0.403	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 0.55) สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.55) และลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.550$)

5.2 ผลการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค โดยรวม

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์	4.54	0.55	มากที่สุด	4.73	0.51	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ	4.57	0.51	มากที่สุด	4.54	0.53	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา	4.56	0.52	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 การประเมินผล	4.58	0.50	มากที่สุด	4.52	0.53	มากที่สุด
ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ	4.52	0.56	มากที่สุด	4.56	0.51	มากที่สุด
โดยรวม	4.55	0.53	มากที่สุด	4.58	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย หน่วยการพัฒนาที่ 1 การเตรียมการนิเทศแบบชี้แนะ หน่วยการพัฒนาที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานการนิเทศแบบชี้แนะ หน่วยการพัฒนาที่ 3 การดำเนินการนิเทศแบบชี้แนะ หน่วยการพัฒนาที่ 4 การติดตามและประเมินผลการนิเทศแบบชี้แนะ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.53) และด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.52)

5.3 ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ไปใช้ พบว่า ระดับพฤติกรรมก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการประเมินระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค อภิปรายผล ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบัน ของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนบ้านปะโค มีการดำเนินการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง (โรงเรียนบ้านปะโค, 2564) แต่เนื่องด้วยสภาพปัญหาคือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แพร่ระบาดอย่างรุนแรง โรงเรียนจึงต้องปิดเรียนทำให้การพัฒนาไม่เกิดความต่อเนื่อง ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) ได้เสนอว่า สภาพการณ์ปัจจุบันที่หลายประเทศทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยเองประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในหลากหลายมิติของคนทั่วโลก ตั้งแต่การทำงาน การรักษาสุขภาพ แม้แต่การศึกษาเองก็ต้องเผชิญกับภาวะของการปรับตัวครั้งใหญ่เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนา ฤทธิวรรณ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันด้านการชี้แนะการส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้และด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสิสุข (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนบ้านปะโค มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อผลิตผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีสุข (โรงเรียนบ้านปะโค, 2563) ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ได้เสนอว่า การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยกระบวนการสำคัญ 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา ที่จะส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตรที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฉไลศรี เพชรใต้ (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุปราณี อรรถประจง (2562) ได้วิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย หน่วยการพัฒนาที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร หน่วยการพัฒนาที่ 2 สื่อการสอนและเทคโนโลยี หน่วยการพัฒนาที่ 3 การจัดการชั้นเรียนเชิงบวก หน่วยการพัฒนาที่ 4 การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หน่วยการพัฒนาที่ 5 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา ส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ถูกต้องสร้างรูปแบบการพัฒนาตามหลักทฤษฎีของการสร้างรูปแบบ ดังที่ ชีระ รุญเจริญ (2546), ทิศนา แคมมณี (2546) และ Keeves (1988) ได้นำเสนอไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาส่วนที่ 4 การประเมินผล และส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ และผู้วิจัยได้ศึกษาดำเนินการตามกระบวนการวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) Deming (1995) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) P คือ Plan หมายถึง การวางแผน 2) D คือ Do หมายถึง การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ 3) C คือ Check หมายถึง การตรวจสอบหรือการเปรียบเทียบ 4) A คือ Act หมายถึง ปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรฐิติกาล บุญอินทร์ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 พบว่า องค์ประกอบที่ต้องการพัฒนามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขั้น

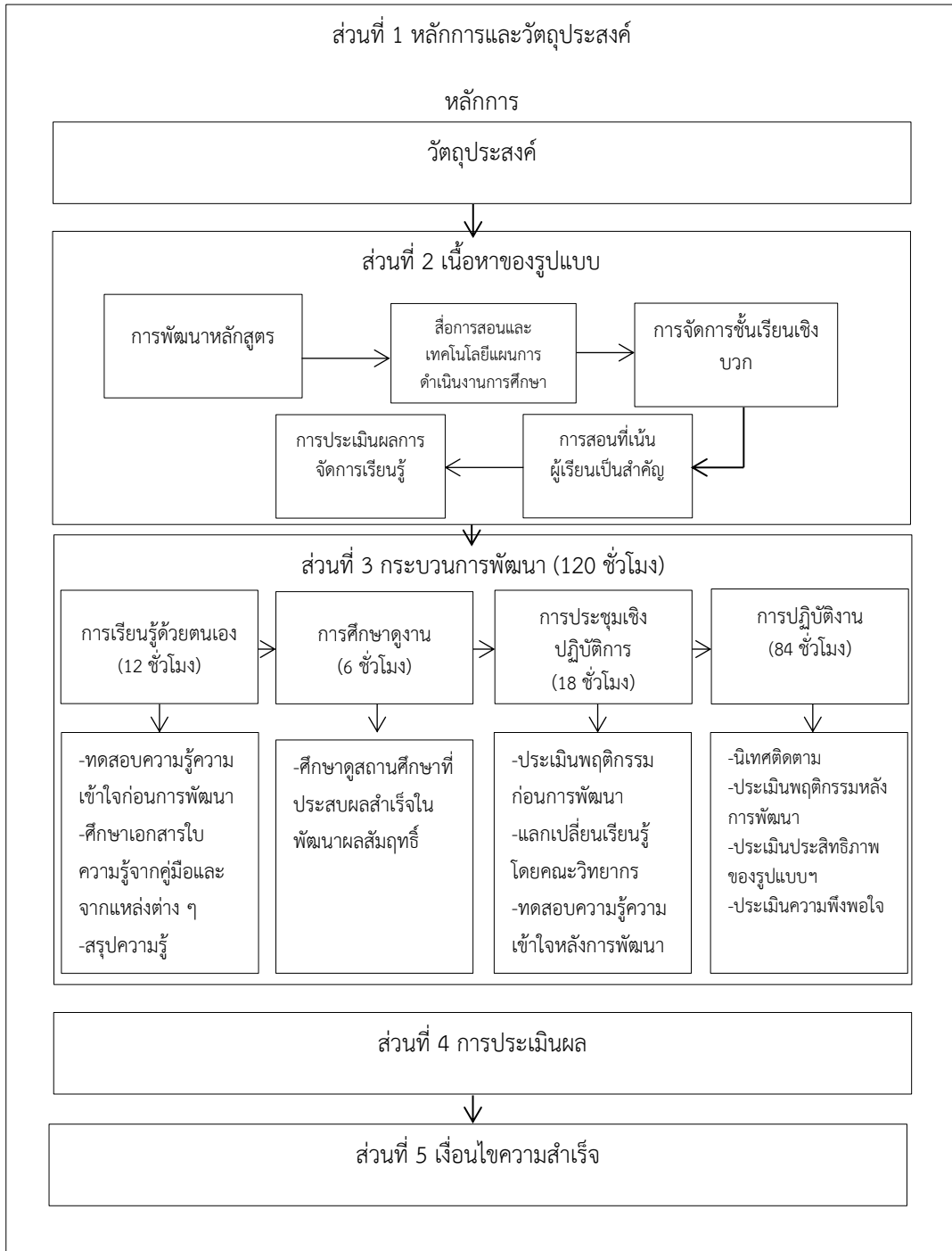
พื้นฐาน 2. การขับเคลื่อนภารกิจ และขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 3. การพัฒนาบุคลากรวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน และ 4. กระบวนการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ พบว่าอยู่ในระดับมาก

6.3 ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ไปใช้ พบว่า ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนา กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ มีคะแนนประเมินความรู้หลังการเข้าร่วมพัฒนาสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมพัฒนา และมีระดับพฤติกรรมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพมาสร้างรูปแบบและกำหนดกิจกรรมการพัฒนา มีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการจึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการตามรูปแบบ ดังที่ Werner และ Desimone (2009) ได้เสนอความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร ไว้ว่า เป็นการพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติ การฝึกอบรมมุ่งผลระยะสั้น เน้นพัฒนาผลการปฏิบัติงาน (Performance) การพัฒนาเน้นการเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างการเรียนรู้ (Learning) ในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฉไลศรี เพชรใต้ (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการนำโปรแกรมฯ ไปใช้พบว่า 1) ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 12.90 คิดเป็นร้อยละ 43.00 และมีคะแนนหลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 27.66 คิดเป็นร้อยละ 92.20 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.4 ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ไปสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้กร่างรูปแบบและนำเข้าสู่วิธีการตรวจสอบยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นำรูปแบบที่ได้มาใช้ในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนศักดิ์ เจริญธรรม (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครุวิทยาการในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมหลังการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาครุวิทยาการในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์กรความรู้ใหม่

องค์กรความรู้ใหม่ที่ได้จากรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค ดังภาพประกอบที่ 1

จากภาพประกอบที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค มีโครงสร้างตามองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการและวัตถุประสงค์ เนื้อหาของรูปแบบ กระบวนการพัฒนา การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ เป็นโครงสร้างของการพัฒนานำไปพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจตามกระบวนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน และนำเนื้อหาที่ได้รับการพัฒนาไปพัฒนานักเรียนตามสภาพบริบทในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค พบว่า การพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จได้ ตลอดจนส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นทางการ

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำนโยบายการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร มาปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องให้เห็นเป็นรูปธรรมมีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา และส่งเสริม สนับสนุน นิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศการศึกษา

8.2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ปฏิบัติตามรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบูรณาการกับการปฏิบัติงานในสถานศึกษา และรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย เพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนให้เป็นที่ยอมรับ

8.2.3 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค พบว่า การพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และเมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นปรากฏว่ามีความต้องการจำเป็นอยู่อันดับ 1 ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปในเชิงลึกเพื่อการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านปะโค ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา เช่น โปรแกรมการพัฒนาการพัฒนาระบบการบริหาร หรือการพัฒนากลยุทธ์ในขั้นตอนดังกล่าว

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทราณี สงวนนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- จิรัฐติกาล บุญอินทร์. (2561). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ไฉไลศรี เพชรใต้. (2563). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตนา แคมมณี. (2546). **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนศักดิ์ เจริญธรรม. (2561). **การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครุวิทยาการในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนา ฤๅชวีวรรณ. (2562). **การพัฒนารูปแบบการชี้แนะเพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ ฤๅจเริญ. (2546). **การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- โรงเรียนบ้านปะโค. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. อุดรธานี : โรงเรียนบ้านปะโค.
- โรงเรียนบ้านปะโค. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564**. อุดรธานี : โรงเรียนบ้านปะโค.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2563). **การออกแบบการเรียนรู้ ใน New normal**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2556). **ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สายฟ้า หาสีสุข. (2564). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4**. วารสารวิชาการแสงอีสาน. 18(2). 97-108.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564**. อุดรธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **คู่มือการประเมินสมรรถนะครู**. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.
- สุปราณี อรรถประจง. (2562). **โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Cooper, M.J. (2011). **Classroom Teaching Skills**. Belmont : Wadsworth Cengage Learning.
- Deming, W.E. (1995). **Out of the Crisis**. Cambridge, Mass : Massachusetts Institute of Technology.
- Hough, B., & Duncan, K. (1970). **Teaching description and analysis**. Belmont : Addison-Westlu.
- Keevep, P.J. (1988). **Educational research, methodology and measurement international handbook**. Oxford : Pergamon Press.
- Stacy Zeiger. (2015). **English Education**. Miami State : Miami University.
- Werner J.M. & DeSimone R.L. (2009). **Human resource development**. 6th ed. South-Western : Cengage Learning.

แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2*
GUIDELINES THE MITIGATING THE LEARNING LOSSES OF SMALL SIZE
SCHOOLS UNDER THE KALASIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

วรัญญา ประพันธ์¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²
Waranya Prapan¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 64010581048@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2) ศึกษาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 175 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ และความต้องการจำเป็นในการลดภาวะ

ถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบกระบวนการ จัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ การส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้ของครู การส่งเสริม การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนรู้ 2. แนวการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน มีแนวทาง 26 แนวทาง ได้แก่ ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ มี 8 แนวทาง ด้านการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน มี 6 แนวทาง ด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้ ของครู มี 6 แนวทาง และด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ มี 6 แนวทาง โดยแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนใน โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง; การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้; โรงเรียนขนาดเล็ก

ABSTRACT

This research aimed to 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs assessment of mitigation of the learning losses of small-size schools under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2. 2) study guidelines for mitigating the learning losses of small-size schools under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 by using mixed methods. The research method was divided into 2 phases: Phase 1 was to study current conditions, desirable conditions, and the needs assessment of mitigation of the learning losses of small-size schools under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2. The samples were 175 school administrators, teachers, and Basic Education School Board Committee under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 selected through stratified random sampling. The research instrument was a scaling questionnaire. Phase 2 was to study guidelines for mitigating the learning losses of small-size schools under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 evaluating the guidelines by 5 experts selected through the purposive sampling technique. The research instruments were an interview form and an evaluation form on the suitability and feasibility of the guidelines for mitigating the learning losses of learners. Data were analyzed by using mean, standard deviation, and modified priority index.

The results showed that; 1. The current conditions of mitigation of the learning losses of learners under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 in 4 areas overall were at the moderate level. The highest average aspect was participatory

construction in learning management. The desirable conditions of mitigation of the learning losses of small-size schools under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 overall were at a high level. The highest average aspect was the design of the learning management process and the new teaching model. The needs assessment of mitigation of the learning losses of small-size schools under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 were ordered from most to least; the design of the learning management process and new teaching model, promotion and development of teacher learning management, promotion of technological media usage to improve educational quality in schools, and participatory construction in learning management.

2. Guidelines for mitigating the learning losses of small-size schools under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 consisted of 4 components and 26 guidelines: 8 guidelines for participatory construction in learning management, 6 guidelines for the promotion of technological media usage to improve educational quality in schools, 6 guidelines for the design of the learning management process and new teaching model, and overall guidelines for mitigating the learning losses were at the most suitable level. The usage possibility for developing guidelines for mitigation of the learning losses of small-size schools under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 2 was at the highest level.

Keywords : Guidelines; The mitigating the learning losses; Small size schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นอยู่เสมอและเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานแล้ว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วยปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี จนเป็นที่สนใจและจับตามองจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและเห็นความสำคัญของการศึกษา และภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ยิ่งเด่นชัดยิ่งขึ้นเมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปทั่วโลก ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการพัฒนาประเทศ และระบบการศึกษา ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) หรือการสูญเสียการเรียนรู้ เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดทำให้สถานศึกษาทุกระดับต้องหยุดเรียนในบางช่วง เป็นภาวะของการเสียโอกาสในการเรียนรู้ที่มีผลทำให้ทักษะต่าง ๆ ที่เด็กควรจะได้รับตามช่วงวัยสูญเสีย ส่งผลต่อพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านความสัมพันธ์จากการที่เด็กบางรายอยู่บ้านจนชิน เมื่อต้องไปโรงเรียนอาจเกิดการกลัวการไปโรงเรียน เด็กขาดระเบียบวินัยความรับผิดชอบ โดยเฉพาะในเด็กระดับอนุบาล และประถมศึกษา ที่ขาดการพัฒนาทักษะการเข้าสังคม และทักษะด้านวิชาการอ่านเขียน (ยศวีร์ สายฟ้า, 2565) ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้รับในระบบสถานศึกษาอย่างสมบูรณ์ ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนและวิธีการจัดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแพลตฟอร์มในการจัดการเรียนรู้ให้เป็นรูปแบบออนไลน์ (Online learning) หรือห้องเรียนเสมือนจริงมากขึ้น นอกจากผู้บริหาร

สถานศึกษาและครูที่จะต้องอุทิศและทุ่มเทพลังความสามารถเพื่อจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนแล้ว พ่อแม่หรือผู้ปกครองรวมถึงสมาชิกในครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็จำเป็นต้องสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยเช่นกัน

จุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ข้อที่ 1 ว่าด้วยการเร่งแก้ปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา พื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนทุกระดับ รวมทั้งลดความเครียดและสุขภาพจิตของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) เพื่อแก้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะปัญหาด้านการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ขาดปฏิสัมพันธ์และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารและพัฒนาการทางความคิด ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (learning loss) เกิดขึ้นเมื่อมีอุปสรรคหรือข้อจำกัดใด ๆ ที่ปิดกั้นไม่ให้นักเรียนเข้าสู่โรงเรียนและชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ได้ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สามารถเกิดได้จากการออกทองเที่ยวของนักเรียนในช่วงปิดภาคฤดูร้อน การประท้วงหยุดงานของครู การเกิดสภาพอากาศที่เลวร้าย การเกิดวิกฤตทั้งในด้านส่วนตัวของนักเรียน วิกฤตด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ หรือแม้แต่ภัยโรคระบาดอย่างเช่นในปัจจุบัน (Alban Conto et al., 2021)

สำหรับประเทศไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19” และพบว่าภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยเกิดขึ้นในหลายมิติและในหลายวงวิสัยสภาพปัญหาของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 พบว่า 1) เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านความรู้ 2) เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านและคณิตศาสตร์ 3) คุณลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ไม่กล้าตอบคำถาม การขาดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และ 4) ทักษะชีวิต สัมพันธภาพ และการทำงานร่วมกับผู้อื่นลดลง ส่วนสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีสาเหตุมาจาก 1) การขาดแรงจูงใจ ความสนใจ และความมั่นใจของนักเรียนลดลง 2) การขาดความเข้าใจและขาดการสนับสนุนของผู้ปกครอง 3) สัมพันธภาพระหว่างครู-นักเรียนที่ลดน้อยลง และ 4) ความไม่พร้อมของสื่ออุปกรณ์และเทคโนโลยีในการเรียนรู้ ผลการเปรียบเทียบภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวมของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ พบว่าโดยรวมผู้เรียนมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนภาพรวมของภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะของการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีความเครียด/ความกังวลในการเรียนสูงที่สุด รองลงมาคือ ความพยายามในการเรียนลดลง และการไม่สามารถปรับตัวในการเรียนได้ตามลำดับ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีความเครียด/ความกังวลในการเรียนสูงที่สุด รองลงมาคือ ความพยายามในการเรียนลดลง และการขาดแรงจูงใจในการเรียนตามลำดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

แม้ว่าจะมีความพยายามในการจัดการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มความเร็วอินเทอร์เน็ต หรือการผสมผสานเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการลดขนาดห้องเรียนในโรงเรียน

ลง แต่การแพร่ระบาดได้ส่งผลกระทบต่อภาพรวมของคุณภาพการเรียนการสอน จำนวนเด็กที่ขาดเรียนก็เพิ่มขึ้นทั้งในการเรียนในห้องเรียนและการเรียนออนไลน์ เด็กนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่แตกต่างกัน จำนวนหนึ่งที่ไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแล ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษา โดยที่ผ่านมามีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยก็มีมาช้านาน เมื่อเจอกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด19 ยิ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดช่องว่างมากยิ่งขึ้น แม้นโยบายทางการศึกษาจะต้องการให้เกิดความเท่าเทียมกันก็ตาม แต่วิธีปฏิบัติจริงกลับเป็นการสร้างความแตกต่าง ตั้งแต่เรื่องงบประมาณของแต่ละโรงเรียน ที่ให้ทุกโรงเรียนเท่ากันหมด ในขณะที่ความต้องการของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน จึงเป็นการสร้างความด้อยโอกาสให้กับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลเกิดความเหลื่อมล้ำเพิ่มขึ้นเมื่อต้องใช้อุปกรณ์ในการเรียนเพิ่ม รวมไปถึงการจัดการศึกษาที่ต่างกันของโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีความพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้เด็กส่วนหนึ่งต้องประสบกับปัญหาภาวะถดถอยทางการศึกษามากขึ้น (วิจารณ์ พานิช, วิมลศรี ศุภสิริวรรณ, 2563) ในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จึงควรให้ความสำคัญกับโรงเรียนขนาดเล็กเป็นอย่างมาก เนื่องจากความไม่พร้อมในหลายปัจจัยดังที่กล่าวมาข้างต้น

การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กมีอุปสรรคในหลายด้าน สรุปลักษณะของโรงเรียนขนาดเล็ก มีสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ มีจำนวนประชากรลดลง อัตราครูต่อนักเรียนในแต่ละระดับชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน และครูไม่ครบชั้น หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับนักเรียน สื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้มีจำนวนจำกัด โรงเรียนขนาดเล็กที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวนน้อย อาคารเก่าโรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง และชุมชนได้มากนัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องใช้หลักการบริหารที่เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของโรงเรียน อีกทั้งการประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะการศึกษาในปัจจุบันที่กำลังเผชิญภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษา สภาพการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโดยรวมสภาพแวดล้อมภายในมีจุดแข็งมากกว่าจุดอ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกมีปัจจัยที่เป็นโอกาสมากกว่าอุปสรรค สถานภาพจึงอยู่ในลักษณะ “เอื้อและแข็ง” จึงได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบทิศทางการดำเนินงานให้บรรลุตามนโยบาย ยุทธศาสตร์/จุดเน้น และเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2, 2564)

การสร้างการรับรู้และความตระหนักเกี่ยวกับวิกฤติคุณภาพการศึกษาของไทย สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาไทยหลังยุคโควิด จุดเน้นความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาและมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้แก่ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูคุณภาพการเรียนรู้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการกำหนดกิจกรรมและการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น โดยคำนึงถึงความพร้อมและความแตกต่างกันตามขนาดสถานศึกษา นอกจากนี้ยังต้อง

ให้ความสำคัญกับเรื่องความร่วมมือในการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีทรัพยากรพร้อมมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ต้องทำทั้งระบบ และมีการประสานความร่วมมือกับหลายภาคส่วน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และเพื่อให้การศึกษาสามารถขับเคลื่อนดำเนินต่อไปได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ทำให้ได้แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กนำไปสู่การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ

3.2 ได้แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 นำไปสู่การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เรื่อง แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 175 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบ

สัมภาระ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมทั้ง 4 ด้าน

แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	3.14	0.16	ปานกลาง	4.09	0.02	มาก
2. การส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน	3.09	1.12	ปานกลาง	4.06	0.75	มาก
3. การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู	2.98	1.17	ปานกลาง	3.98	0.68	ปานกลาง
4. การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่	3.11	1.14	ปานกลาง	4.26	0.63	มาก
โดยรวม	3.08	0.49	ปานกลาง	4.10	0.34	มาก

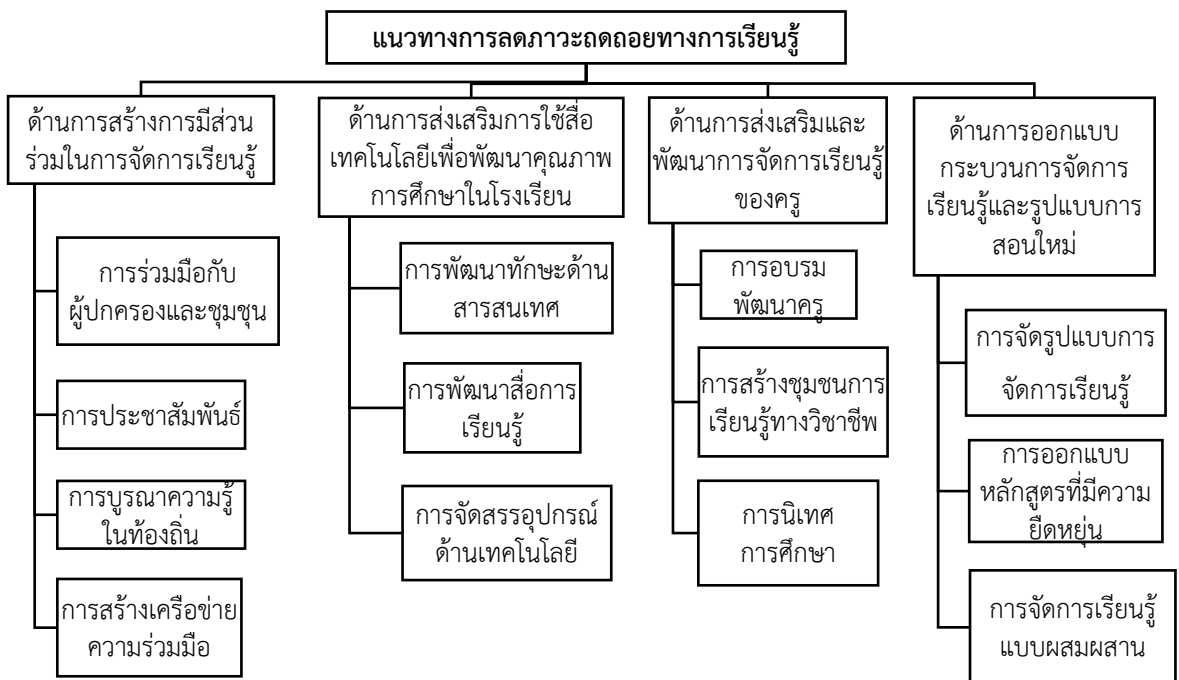
จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากสามด้าน และระดับน้อยหนึ่งด้าน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	3.14	4.09	0.30	4
2. การส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาในโรงเรียน	3.09	4.08	0.32	3
3. การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของ ครู	2.98	3.98	0.34	2
4. การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และ รูปแบบการสอนใหม่	3.11	4.26	0.37	1

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู การส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

5.2 ศึกษาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ผนวกกับผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาจัดทำเป็นแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 รายละเอียดดังแผนภาพ

แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมใน

การจัดการเรียนรู้ มี 8 แนวทาง ด้านการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมี 6 แนวทาง ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูมี 6 แนวทาง และด้านด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ มี 6 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 26 แนวทาง ทั้งนี้ แนวทางที่ได้มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 และ 4.51 ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ และความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู การส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์วิกฤติของโรคระบาดและการพัฒนาการศึกษาหลังยุคโควิด-19 (Post-COVID) ส่งผลให้เกิดการปรับรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการปรับบทบาทของครูผู้สอน อีกทั้งเทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ และพัฒนาการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาพบว่าช่วงที่ผ่านมา การปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างกะทันหันของโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีอุปสรรคมากมาย ดังที่ ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาถ (2564) กลางว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดในช่วงการเรียนแบบทางไกลจะเกิดแบบไม่สมดุล เช่น กลุ่มเด็กยากจน กลุ่มด้อยโอกาสจะได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มเด็กที่มีฐานะที่ดีกว่า ยิ่งเด็กยากจนก็ยิ่งมีโอกาสที่จะหลุดจากระบบการศึกษามากกว่าเด็กกลุ่มอื่น งานวิจัยในสหรัฐอเมริกาพบว่าเด็กที่สามารถเรียนแบบออนไลน์ได้ดีในช่วงสถานการณ์โควิด-19 คือเด็กที่เรียนในห้องเรียนได้ดีอยู่แล้ว แต่เด็กกลุ่มระดับกลางหรือระดับล่างในห้องเรียน เมื่อเรียนออนไลน์ก็จะเกิดถดถอยทางการเรียนรู้ที่รุนแรง ทำให้ยิ่งถูกทิ้งห่าง สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อเกิดโควิดก็จะยิ่งทำให้สถานการณ์ความยากจนของการเรียนรู้ของประเทศแย่ลงกว่าเดิม อันจะนำไปสู่ความสูญเสียของทรัพยากรมนุษย์ของเขาและรายได้อนาคตคุณภาพชีวิต รวมไปถึงระดับความเจริญทางเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ จึงเป็นโจทย์ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อให้การศึกษาสามารถเดินหน้าต่อไปได้ ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) เสนอมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ RECOVER ดังนี้

ไว้ทั้งหมด 6 มาตรการ ได้แก่ 1) Redesigning new learning process ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) Empowering teachers and principals เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) Collaborating effective learning สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4.) Open educational resources พัฒนาค้นคว้าดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) Valuing positive attitudes and สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6. Elevating learning with EdTech ยกกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) Regarding safety and welfare จัดสวัสดิการความปลอดภัย และสร้างขวัญและกำลังใจ จะเห็นได้ว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มที่มีความไม่เท่ากัน จะมีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การพัฒนาแนวทางเพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนก็ย่อมแตกต่างกันตามสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น

6.2 แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 2) การส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู และ 4) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เน้นการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบทั้งผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ตระหนักถึงความสำคัญของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นำไปสู่การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) กล่าวว่า การออกแบบการเรียนรู้ในยุคปกติใหม่ (New normal) มีจุดเน้นอยู่ที่การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่เป็นการเรียนรู้เชิงลึก คือ รู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ การออกแบบการเรียนรู้ที่จะตอบสนองจุดเน้นดังกล่าวควรดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนดนโยบายการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการจัดลำดับคุณภาพของโรงเรียน

7.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ควรมีการจัดโครงการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวกับการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนในการปฏิบัติงาน และเล็งเห็นถึงความสำคัญของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.2.1 จากผลการวิจัยพบว่าหากจะลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ควรเน้นไปที่การ ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และนักเรียน

7.2.2 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการใช้แนวทางการลดภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ด้วยการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สามารถนำไปพัฒนาจากแนวทางการลดภาวะถดถอย ทางการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก สู่การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน หรือระดับ ผู้เรียนรายบุคคล

7.3.2 สภาพภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอาจมีความแตกต่างกันตามช่วงเวลา และบริบทของสถานศึกษา ดังนั้น เมื่อเวลาผ่านไปอาจทำการศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ ผู้เรียน เพื่อพัฒนาแนวทางในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

8. บรรณานุกรม

- ภูมิศรีธัญญ์ ทองเลี่ยมนาค. (2564). **สำรวจผลกระทบ COVID-19 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษาโลก.** สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2565, . จาก <https://www.eef.or.th/article1-02-01-211>.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2565). **Learning Loss ภาวะการณ์เรียนรู้ถดถอย.** สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2565. จาก <https://research.eef.or.th/learning-loss-recession/>
- วิจารณ์ พานิช, วิมลศรีศุชิวรรณ. (2563). **ครูเพื่อศิษย์ สร้างการเรียนรู้สู่ระดับเชื่อมโยง.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2563). **การออกแบบการเรียนรู้ใน New normal.** กรุงเทพมหานครกรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2. (2564). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 ระยะ 5 ปี (ระยะแรก 3 ปี พ.ศ.2563-2565).** กาฬสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). **การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการ พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). **มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Alban Conto, C., Akseer, S., Dreesen, T., Kamei, A., Mizunoya, S., & Rigole, A. (2021). Potential effects of COVID-19 school closures on foundational skills and Country responses for mitigating learning loss. **International Journal of Educational Development**. 87(202). 1-11.

การพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษานครพนม*

THE DEVELOPMENT OF THAI LEARNING MANAGEMENT PROGRAM FOR
TEACHERS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE NAKHON PHANOM

ภูวกร วรศักดิ์สิริ¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²

Bhuvakorn Varangsira¹, Pacharawit Chansirisira²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : Korn.bhuva@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ
จำเป็นของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นครพนม 2) พัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษ
ามัธยมศึกษา นครพนม โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำนวน 118 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัจจุบัน และสภาพที่
พึงประสงค์ เท่ากับ 0.933 และ 0.996 ตามลำดับ ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้
ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่
ผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความ
เหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และระดับ
มากที่สุด ตามลำดับ และเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การฝึกการคิดวิเคราะห์
อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน การมี
สื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และ

*Received: December 13, 2022; Revised: February 21, 2023; Accepted: February 24, 2023

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ 2. โปรแกรมการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหากิจกรรม 5) วิธีการดำเนินการพัฒนา และ 6) การประเมินผล โดยมีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณ Module 2 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน Module 3 การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม Module 4 การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และ Module 5 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้วิธีการพัฒนาแบบ 70-20-10 ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย; ครู

ABSTRACT

This research aims to; 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs to Thai Learning Management for Teachers under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom 2) to develop the program to Thai Learning Management for Teachers under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom. The research method was divided into 2 phases: Phase 1 was to study the current conditions, desirable conditions, and the needs to Thai Learning Management. The samples were 118 Thai teachers under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom selected through the stratified random sampling. The research instrument was scaling questionnaire. The reliability current conditions and desirable conditions of the questionnaire is .933 and .996. Phase 2 was to develop a program to Thai Learning Management for Teachers under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom. And evaluating the program by experts selected through the purposive sampling technique. The research instruments were interview form and evaluation form on appropriateness and possibility of the Programs to Thai Learning Management for Teachers. Data were analyzed by using mean, standard deviation and modified priority index.

The results showed that; 1. The current state and desirable state of Thai Learning Management for Teachers under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom in overall was rated at a high level and a highest level respectively. And the needs assessment to the development of Thai Learning Management for Teachers which ordered of the needs assessment from more to less were practicing rational and critical

analytical thinking, organizing activities that promote expression and participation of learners, having learning media and appropriate use for learning management, practicing listening, speaking, reading skills Written and student-centered learning arrangements, respectively.2. The Programs to Thai Learning Management for Teachers under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Phanom consists of 1) Principles and reasons 2) Objectives 3) Goal 4) Content 5) Process 6) Measurement and evaluation. The content consists of 5 modules: Module 1 practicing rational and critical analytical thinking, Module 2 organizing activities that promote expression and participation of learners, Module 3 having learning media and appropriate use for learning management, Module 4 practicing listening, speaking, reading skills Written and Module 5 student-centered learning arrangements. And using the 70-20-10 development. The overall evaluation program result was appropriate at the highest level and possible at the highest level.

Keywords : Program Developing; Thai Learning Management; Teachers

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ของนักเรียนนั้นถือเป็นปัญหาสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤติคุณภาพการศึกษาของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบาย “ปี 2558 เป็นปีปลอดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” โดยกำหนดจุดมุ่งหมายสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักค่านิยม 12 ประการ และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายได้นั้น ประเด็นสำคัญในเบื้องต้นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ “การอ่านออกเขียนได้” การพัฒนาการอ่านการเขียนจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้ที่รู้จริงที่รู้สูง แต่จากผลการประเมินการอ่านการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 พบว่า มีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีผลการประเมินในระดับอ่านไม่ได้/อ่านไม่คล่อง (ร้อยละ 7.33, 4.30, 3.30, 2.33, 2.51 และ 1.61 ตามลำดับ) และระดับการเขียนไม่ได้/เขียนไม่คล่อง (ร้อยละ 15.51, 7.24, 7.00, 4.06, 3.60 และ 3.11) และเมื่อพิจารณาผลการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีการประเมินการอ่านการเขียนได้ในระดับปรับปรุง ร้อยละ 4.68 (สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา, 2559) ซึ่งเมื่อนักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านการเขียนมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ก็จะเป็นปัญหาในการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาต่อไป และจากการกำหนดมาตรการการพัฒนาการอ่านการเขียนของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 เป็นต้นมา มีการดำเนินงานพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยตามนโยบาย “เดินหน้าและพัฒนาการอ่านออก เขียนได้” จนถึงปีการศึกษา 2563 และมีนโยบาย “เดินหน้าพัฒนาการอ่าน การเขียน เด็กไทยวิถีใหม่ อ่านออกเขียนได้ ลายมือสวย” ในปีการศึกษา 2564 และ 2565

เห็นได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีพัฒนาการอ่านและการเขียนในระดับนโยบายมาอย่างต่อเนื่องทุกปี

สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านการเขียนภาษาไทยในปัจจุบันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มีการดำเนินโครงการและกิจกรรมสนองนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการอย่างต่อเนื่อง มีกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีการดำเนินการจัดสอบเพื่อวัดความรู้ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 โดยจัดสอบให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนที่มีความสมัครใจสอบ ในรายวิชาภาษาไทยมีผลการทดสอบได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 52.38 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับประเทศ เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศในทุกวิชา ในปีการศึกษา 2563 มีการประเมินความสามารถด้านการอ่านการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ผลการประเมินพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับ “ดี” แต่ยังมีนักเรียนที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับ “ปรับปรุง” ตามลำดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 คิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ร้อยละ 1.13, ร้อยละ 5.50, ร้อยละ 5.24, ร้อยละ 3.27, ร้อยละ 3.16, และร้อยละ 3.02 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม, 2564) จะเห็นได้ว่าจากผลการประเมินการทดสอบระดับชาติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนมยังอยู่ระดับที่ต้องพัฒนา และนักเรียนบางส่วนมีปัญหาด้านการอ่าน และการเขียน ผู้วิจัยเห็นว่า แม้จะเป็นส่วนน้อยแต่ก็ไม่สามารถละทิ้งได้

การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการประสิทธิภาพด้านการจัดการเรียนรู้เนื่องจากโปรแกรมมีองค์ประกอบที่ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการพัฒนา การประเมินผล โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนามาใช้ทางการศึกษา เพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น (ศิริชัย กาญจนวสี, 2559) จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เพื่อให้ได้โปรแกรมสำหรับพัฒนาครูภาษาไทยให้มีทักษะ กระบวนการ และเข้าใจเทคนิควิธีที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวคิดและทัศนคติใหม่ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาการอ่านการเขียนของผู้เรียนให้สามารถอ่านออกเขียนคล่องมีพื้นฐานในการเรียนรู้ที่มั่นคง สามารถต่อยอดไปสู่การเรียนรู้ในรายวิชาอื่นหรือศาสตร์อื่นได้ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการอ่านการเขียนภาษาไทยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เพื่อเป็นข้อมูลและใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป

3.2 ได้โปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เพื่อเป็นโปรแกรมสำหรับผู้บริหารใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ใช้วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำนวน 118 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.933 และ 0.996 ตามลำดับ ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมด้าน การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ ภาษาไทย สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนมโดยรวมและรายด้าน

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน	3.62	1.58	มาก	4.82	0.40	มากที่สุด
2. การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ	3.48	1.65	ปานกลาง	4.84	0.39	มากที่สุด
3. การมีสื่อการเรียนรู้ และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	3.57	1.51	มาก	4.83	0.38	มากที่สุด
4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน	3.54	1.41	มาก	4.84	0.38	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.76	1.32	มาก	4.86	0.36	มากที่สุด
โดยรวม	3.59	1.49	มาก	4.84	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า

1) สภาพปัจจุบันด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.59) และพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าส่วนมากอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 3.76) การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ($\bar{X}$ = 3.62) การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 3.57) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน ($\bar{X}$ = 3.54) และการฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ ($\bar{X}$ = 3.48)

2) สภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.84) และพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับได้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X}$ = 4.86) การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ ($\bar{X}$ = 4.84) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน ($\bar{X}$ = 4.84) การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.83) และการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ($\bar{X}$ = 4.82)

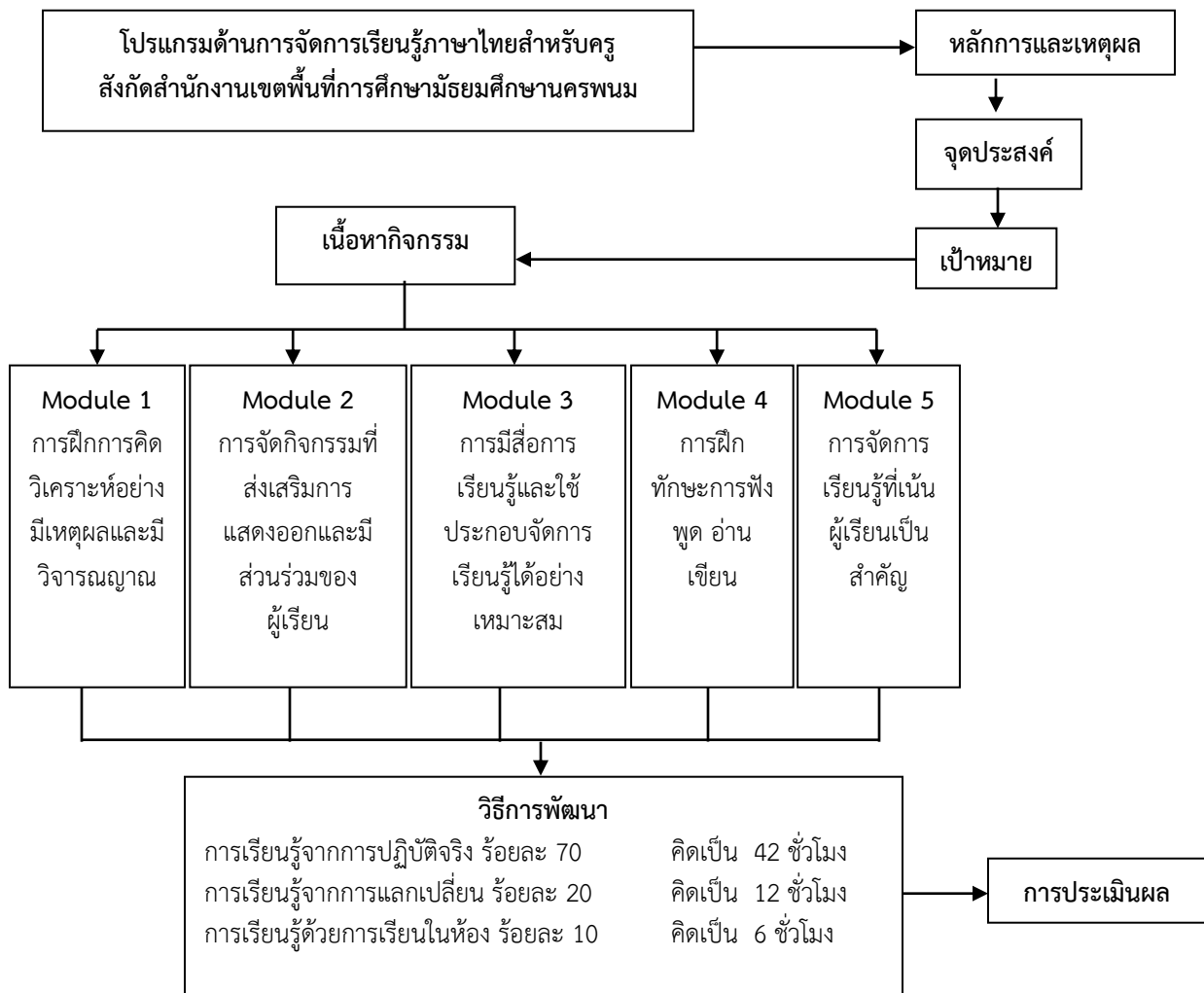
ตารางที่ 2 แสดงค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน	3.62	4.82	0.330	4

2. การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณ	3.48	4.84	0.391	1
3. การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	3.57	4.83	0.353	3
4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน	3.54	4.84	0.365	2
5. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.76	4.86	0.294	5

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณ (PNI = 0.391) ลำดับที่ 2 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน (PNI = 0.365) ลำดับที่ 3 การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (PNI = 0.353) ลำดับที่ 4 การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน (PNI = 0.330) ลำดับที่ 5 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PNI = 0.294)

5.2 การพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม รายละเอียดดังแผนภาพ

จากแผนภาพองค์ประกอบสำคัญของโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหา กิจกรรม 5) วิธีการดำเนินการพัฒนา และ 6) การประเมินผล โดยมีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ Module 2 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน Module 3 การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม Module 4 การฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และ Module 5 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.82) และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.73)

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม สามารถสรุปการวิเคราะห์แต่ละด้านเป็นรายข้อตามลำดับความต้องการจำเป็นได้ดังนี้

6.1.1 ด้านการฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า การฝึกให้ผู้เรียนได้เขียนเรื่องราวและเขียนบรรยายอย่างสร้างสรรค์นั้น เป็นวิธีที่จะช่วยให้ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณได้ เพราะการเขียนเรื่องได้ต้องใช้ความคิดและประสบการณ์ไตร่ตรอง และพิจารณาการใช้คำในการร้อยเรียงถ้อยความให้เหมาะสม การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล และการใช้วิจารณญาณจึงมีความสำคัญที่จะจัดการเรียนรู้ไปพร้อมกับการฝึกเขียน โดยครูผู้สอนต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ที่หลากหลายและประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์จริงซึ่งสอดคล้องกับ สรุ้มภา เพ็ชรกองกุล (2560) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีปัญหาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับมาก และสรุปผลจากการดำเนินการวิจัยกระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการ

จัดการเรียนรู้ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ของครูผู้สอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ช่วยให้ครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สูงขึ้น และส่งผลต่อความสามารถการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสูงตามไปด้วย

6.1.2 ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกและมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนก็จริง แต่กิจกรรมนอกห้องเรียนที่ครูหรือโรงเรียนจัดให้เป็นการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนนั้นก็สำคัญไม่น้อยไปกว่ากันเพราะจะทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้น ในปัจจุบันการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ แต่บางกรณีการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองโดยครูไม่ได้ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดมักถูกอ้างว่าเป็น Active Learning นั้นเป็นเรื่องเข้าใจผิดเพราะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูต้องคอยให้คำแนะนำด้วยเสมอ ดังที่ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) อธิบายไว้ว่า “ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง” ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่เข้าใจลักษณะของกิจกรรมอย่างถ่องแท้ และสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียน สร้างสรรค์กิจกรรมเสริมทักษะทางภาษาที่นักเรียนจะได้ประสบการณ์ที่หลากหลายด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขและเกิดทักษะต่าง ๆ ตามมา

6.1.3 ด้านการมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การมีสื่อการเรียนรู้และใช้ประกอบจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า ปัจจุบันสื่อด้านเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เข้าถึงง่ายครูและนักเรียนสามารถหาความรู้และใช้ความรู้จากอินเทอร์เน็ตและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างง่ายดาย แม้ว่าข้อมูลบางอย่างครูต้องแนะนำและกลั่นกรองให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด และจากสื่อที่มีอยู่อย่างหลากหลายจึงทำให้ครูสามารถค้นคว้าและหาเทคนิคในการสอนด้วยตนเองอย่างหลากหลายในข้อนี้จึงอาจทำให้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะอย่างรอบด้าน โรงเรียนจึงควรมีแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาการอ่านการเขียน เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้สะดวกขึ้นสอดคล้องกับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2529) ทรงศึกษารวบรวมปัญหาเกี่ยวกับการจัดการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไว้ข้อหนึ่งว่า “ควรจัดทำห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องสมุดภาษาไทย” เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ วรนิษฐา เลขนอก (2560) ได้ศึกษาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล

ผู้เรียนตามสภาพจริง รองลงมาคือด้านการใช้รูปแบบและเทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลาย และด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม

6.1.4 ด้านการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การฝึกทักษะการฟัง พูด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า การฝึกทักษะทางภาษา ทั้งการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน อย่างบูรณาการและเกิดทักษะสัมพันธ์เป็นพื้นฐานการการเรียนรู้ภาษาไทยที่ครูต้องใส่ใจ ทั้งยังถูกกำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงทำให้มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในขณะที่กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยรู้เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงมีส่วนน้อยที่ยังมีการฝึกการอ่านแจกลูกสะกดคำให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นวิธีการฝึกอ่านของการเรียนภาษาไทยขั้นต้น เป็นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา พบได้น้อยในระดับมัธยมศึกษากรณีนี้ผู้เรียนมีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนเท่านั้น จึงทำให้ข้อนี้ได้ค่าเฉลี่ยสภาพพึงประสงค์น้อยที่สุด ซึ่งต่างจากผลการศึกษาที่กลุ่มตัวอย่างในระดับประถมศึกษา เช่นการศึกษาของ ทิพธรร สิริเม (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้มีแนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ 4 องค์ประกอบ 18 แนวทาง ได้แก่ การแจกลูกสะกดคำ การอ่านเขียนคำ กลุ่มคำ และข้อความที่ผูกไว้เป็นเรื่อง การคัดลายมือ และเขียนตามคำบอก

6.1.5 ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า การเรียนรู้ในปัจจุบันผู้เรียนต้อง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จากการปฏิบัติจริง ได้คิดและปฏิบัติด้วยตนเอง ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2551) อธิบายว่าเป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทั้งทางกาย สติปัญญาอารมณ์และสังคม ในกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีบทบาทมากกว่าผู้สอน

6.2 โปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครพนม มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 และ 4.73 ตามลำดับ ซึ่งผลปรากฏเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่าเป็นเพราะการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม และเนื้อหากิจกรรมทั้ง 5 Module มีความเหมาะสม ผ่านการศึกษาและวิเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งผู้วิจัยได้กำหนดเวลาตามกรอบการพัฒนาบุคลากร 70 : 20 : 10 คือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ร้อยละ 70 การเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยน ร้อยละ 20 การเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้องหรือตามหลักสูตร ร้อยละ 10 ซึ่งเป็นหลักการของ

กรอบการพัฒนาบุคลากรที่ได้รับยอมรับอย่างกว้างขวางของ McCall, Eichinger และ Lombardo (1996) จึงทำให้มีกรอบเวลาการพัฒนาครูที่เหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สรลพร รัตน์รอบ (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ได้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบจำนวน 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) โครงสร้างของโปรแกรม 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 5) เทคนิคและเครื่องมือ 6) การวัดและประเมินผล ผลการศึกษาพบว่ามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่งควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทย โดยกำหนดเป็นโปรแกรมหรือหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากผลการวิจัยพบว่าครูภาษาไทยมีความจำเป็นที่จะได้รับพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือผู้บริหารจึงควรศึกษารายละเอียดและวางแผนการพัฒนาให้ชัดเจนก่อนนำโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนมไปปฏิบัติจึงจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในสังกัดอื่น ๆ หรือวิชาอื่นเพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

7.3.2 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลและแนวทางเพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้

8. บรรณานุกรม

- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning*. เชียงใหม่ : คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิพาธร ศิริเม. (2564). *แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตินา แคมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วรนิษฐา เลขนอก. (2560). **การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). **ทฤษฎีการประเมิน.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันภาษาไทย. (2557). **การพัฒนาทักษะการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2529). **การพัฒนาวัตกรรมการเสริมทักษะการเรียนการสอนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สร้อยพร ถนัตรอบ. (2564). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. (2564). **แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2565.** นครพนม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม.
- สุรัสมิภา เพ็ชรกองกุล. (2560). **กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน คติวิเคราะห์ ของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Lombardo, Michael M. and Eichinger, Robert W. (1996). **The Career Architect Development Planner.** Minneapolis : Lominger.

การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*
DEVELOPMENT OF THE ACADEMICAFFAIRS ADMINISTRATION OF THE
SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA UNDER SAKON NAKHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วารุณี ภาวงศ์¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²
Warunee Phawong¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 64010581053@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และเพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 154 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.945 และ 0.962 ตามลำดับ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีองค์ประกอบ 6 ด้าน และมีแนวทาง 32 แนวทาง ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4 แนวทาง ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 5 ทาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 แนวทาง การวัดผลและประเมินผล 4 แนวทาง การนิเทศการศึกษา 8 แนวทาง การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6 แนวทาง โดยการพัฒนาแนวทางโดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุดและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง; การบริหารงานวิชาการ; ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

This research aims to study the current conditions desirable condition and the need and necessity of developing guidelines for academic administration of school administrators in the digital age. under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2 and to study the development of academic administration guidelines of school administrators in the digital age Under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2, the research method was divided into 2 phases: Phase 1 studied the current situation. desirable condition and the need and necessity of developing guidelines for academic administration of school administrators in the digital age. Under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2. The sample group was 154 people administrators under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2, drawn by stratified random sampling. The research tool was a rating scale questionnaire with the confidence value of the current condition questionnaire. and the desirable condition were 0.945 and 0.962, respectively. Phase 2: The development of guidelines for academic administration of school administrators in the digital age. Under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2, the informants were experts by purposive selection method. The research tools were interview forms and assessment forms for the suitability and feasibility of the guidelines. Statistics for analyzing data were mean, standard deviation. and the required index value

The results showed that; 1. The current state of academic administration of school administrators in the digital age. Under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2, the overall level was at a moderate level. The areas with the highest average values were the development of innovative media and

educational technology. the desirable condition Overall, it was at a high level. The areas with the highest average values were the development of innovative media and educational technology. and the need for academic administration of school administrators in the digital age In order of needs from most to least, including the development of educational institute curriculum Development of innovative media and technology for education supervision Measurement and Evaluation teaching and learning management in educational institutions development of the learning process, respectively 2. Guidelines for academic administration of school administrators in the digital age Under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2, there are 6 components and 32 approaches, namely 4 approaches for curriculum development, 5 approaches for teaching and learning in educational institutions, 5 approaches for learning process development, assessment and 4 approaches to evaluation, 8 approaches to educational supervision, and 6 approaches to developing innovative media and technology for education. School management in the digital age Under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2, the overall level was at the highest level.

Keywords : Guideline development; Academic administration; Digital age

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมโลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วทุกภูมิภาค ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีส่งผลให้การดำรงชีวิตประจำวันของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การให้บริการในด้านต่าง ๆ มีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายและมีความปลอดภัยค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนการจัดการศึกษา ในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะและทักษะต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่การแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับโลกในยุคดิจิทัล (สุภาณี เส็งศรี, 2560)

การพัฒนากระบวนการศึกษาในยุคดิจิทัล จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน ที่มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิต (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาจากการพัฒนาเทคโนโลยี ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การนำเทคโนโลยีมาบูรณาการกับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีดิจิทัลและทักษะความเข้าใจมาใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล คือ ครูผู้สอน โดยครูควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการเป็นผู้แนะนำที่ดีให้แก่ผู้เรียนทั้งในด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และ

วิธีการเข้าถึงข้อมูลความรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าด้วยตนเองได้ตลอดเวลา เพื่อเป็นการประยุกต์ใช้และบูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทั้งนี้ครูควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นพลังในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยครูเป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปเผยแพร่ และจัดพื้นที่ให้ผู้เรียนได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ครูและนักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเพิ่มพลังในการเรียนรู้ (กนกวรรณ สุภาราญ, 2562) ดังนั้น ครูในยุคปัจจุบันจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบรรยายความรู้ทุกอย่างให้กับผู้เรียน แต่ควรเป็นผู้แนะนำและให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิธีสอนใหม่ เนื่องจากปัจจุบันผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ ซึ่งมีประเด็นสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนเอง อีกทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ เช่น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการบริหารงานแบบทางไกล (Tele Conference) การสร้างเครือข่ายข้อมูล (Network) เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ การจัดทำสื่อการเรียนรู้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารบนโลกออนไลน์ เป็นต้น (บัญชา วงศ์คำภา, 2563) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะเอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกต่อการบริหารงานวิชาการสามารถดำเนินงานได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา ที่จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย การบริหารงานวิชาการครอบคลุมกิจกรรมทุกด้านของสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด การบริหารงานวิชาการจึงมีความสำคัญเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานด้านอื่น ๆ นั้นแม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2545) เนื่องจากยุคดิจิทัลเป็นยุคที่อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร รูปภาพ หรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลจึงมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ทิศนคติต่อเทคโนโลยีและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อสาร เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเป็นการใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดคุ้มค่าอย่างแท้จริง (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานภายในองค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ 1) ด้านการพัฒนาและการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการ 2) ด้านการพัฒนาโปรแกรมในการทำงาน 3) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2565) ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จากการเปรียบเทียบปีการศึกษา 2562 กับปีการศึกษา 2563 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมพบว่ามีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น (3.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า วิชาภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น (7.83) วิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้น (7.73) วิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น (3.32) และวิชาคณิตศาสตร์ลดลง (-3.00) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน(O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยลดลง (-0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า วิชาภาษาไทยลดลง (-0.73) วิชาภาษาอังกฤษลดลง (-0.08) วิชาวิทยาศาสตร์ลดลง (-0.90) และวิชาคณิตศาสตร์ลดลง (-1.02) ผลการทดสอบข้างต้นเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างเร่งด่วน (กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อจะได้สารสนเทศที่เกี่ยวข้องนำมาทำเป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อนำไปใช้วางแผนเสริมสร้างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

3.2 ได้แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 สำหรับไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความทันสมัย สามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 154 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.945 และ 0.962 ตามลำดับ ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modifie d	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.12	0.10	ปานกลาง	4.29	0.49	มาก	0.374	1
2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	3.21	0.98	ปานกลาง	4.20	0.62	มาก	0.308	5
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.26	1.10	ปานกลาง	4.25	0.61	มาก	0.304	6
4. การวัดผลและประเมินผล	3.18	1.22	ปานกลาง	4.22	0.64	มาก	0.327	4
5. การนิเทศการศึกษา	3.32	1.30	ปานกลาง	4.47	0.58	มาก	0.346	3
6. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.35	1.31	ปานกลาง	4.59	0.48	มากที่สุด	0.370	2
รวม	3.24	1.00	ปานกลาง	4.33	0.57	มาก	0.338	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุดได้แก่ 6. การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ 1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 เมื่อพิจารณารายด้านที่มีเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ 6. การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.374) การพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (PNI_{modified} = 0.370) การนิเทศการศึกษา (PNI_{modified} = 0.346) การวัดผลและประเมินผล (PNI_{modified} = 0.327) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.308) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.304) ตามลำดับ

5.2 การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ผสมกับผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาจัดทำเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

องค์ประกอบ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดเป้าหมาย และปรับปรุงหลักสูตรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น จำนวนรายวิชาในหลักสูตรที่เรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์ ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการนำเสนอผลงานต่อที่ประชุมครูและผู้บริหาร เพื่อให้ครูได้พัฒนาทักษะในการใช้สื่อดิจิทัลที่หลากหลาย มีการประชุมครูเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนผล เพื่อให้ครูได้แนวทางและปรับปรุงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในชั้นเรียน รวมทั้งการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลของครู เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์, โทรศัพท์มือถือ, แท็บเล็ต, ไอแพด มาใช้ในการสืบค้นข้อมูลและจัดทำเอกสารหลักสูตรสถานศึกษา
การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมให้ครูจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดต่อสื่อสารหรือจัดการเรียนการสอน โดยการใช้แอปพลิเคชันการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น การใช้ Google Classroom, Kahoot, Zoom เป็นต้น ส่งเสริมให้ครูออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Weblog, Online Video, Virtual Words, Youtube, Metaverse Podcasts เป็นต้น ให้ครูจัดการเรียนการสอน หรือเนื้อหาสาระกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เช่น Photobucket, Digital Game-Based Learning, Yahoo ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านทุกช่องทาง เช่น คอมพิวเตอร์, สมาร์ททีวี, โทรศัพท์มือถือ จัดหาและปรับปรุงวัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ เช่น คอมพิวเตอร์, จอโปรเจกเตอร์ เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างทั่วถึง รวมถึงอำนวยความสะดวกในเรื่องของสัญญาณอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษาให้ครอบคลุม

องค์ประกอบ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
<p>การพัฒนากระบวนการเรียนรู้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มุ่งเน้นให้ครูพัฒนาทักษะความเข้าใจและศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2. ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัยและหลากหลายเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 3. จัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่สะดวก รวดเร็วและครอบคลุม เช่น พัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ครูและผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูลต่างๆ 4. ส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การอบรม การสัมมนา ทั้งรูปแบบออนไซต์และออนไลน์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ 5. ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาจัดทำวิจัยทางการศึกษา เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
<p>การวัดผลและประเมินผล</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำคู่มือการวัดผลและประเมินผลรูปแบบออนไลน์ที่สามารถเข้าดูได้สะดวก และรวดเร็ว เช่น การทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการวัดและประเมินผล 2. ส่งเสริมให้ครูพัฒนาและสร้างเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การใช้โปรแกรม Kahoot Application, Plickers Application เป็นต้น 3. ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ใช้โปรแกรม Excel หรือ พห.5 อิเล็กทรอนิกส์ และโปรแกรมระบบบริหารจัดการผลการเรียน (School-MIS) 4. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสารการปฏิบัติงาน เช่น การประชุมชี้แจงผ่านระบบออนไลน์ ในการกำหนดแนวปฏิบัติและพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนที่มีมาตรฐาน
<p>การนิเทศการศึกษา</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานศึกษามีการวางแผนการจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ 2. นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดการเรียนรู้ เช่น Facebook, Line, My Space เป็นต้น 3. แต่งตั้งคณะกรรมการในการนิเทศรูปแบบออนไซต์หรือออนไลน์สัปดาห์ละครั้ง และสร้าง Google Form สำหรับผู้นิเทศ บันทึก Link ข้อมูลความคิดเห็นของผู้นิเทศที่บันทึกไว้ในการนิเทศออนไลน์ผ่านกลุ่ม Facebook หรือ Google Plus 4. นิเทศการสอนในชั้นเรียนและสะท้อนผลร่วมกันกับคณะครู แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยการประชุม PLC รูปแบบ Mind Model โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อำนวยความสะดวกในการสื่อสาร เช่น Google classroom, Facebook, Line หรือกลุ่ม Google Plus เพื่อให้ครูบันทึกข้อมูลภาพถ่าย คลิปวิดีโอกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน 5. เลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินการจัดการเรียนรู้ และนำข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบใน Google Drive และแชร์ข้อมูลให้ครูทุกคนเข้าใช้งานได้ทันทีตลอดเวลา 6. ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเป็นวิทยากร โดยมุ่งเน้นการสื่อสารโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ในการพัฒนาผู้นิเทศเกี่ยวกับความรู้และทักษะการนิเทศงานวิชาการการเรียนการสอน และการสร้างเครื่องมือนิเทศ 7. มุ่งเน้นให้ครูนำผลการนิเทศมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขผู้เรียน ให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 8. ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาโดยใช้เครื่องมือสื่อสารรูปแบบออนไลน์ที่ทันสมัย สะดวก และรวดเร็ว เช่น Line, เพจ Facebook, ระบบ AMSS เพื่อพัฒนาระบบการนิเทศงานวิชาการและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา

องค์ประกอบ	แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดแนวทางในการใช้สื่อ นวัตกรรมของครู เพื่อให้ครูมีแนวทางในการนำสื่อ นวัตกรรมมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. สนับสนุนให้ครูพัฒนานวัตกรรม และสื่อในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 3. สนับสนุนให้ครูเลือกใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนในชั้น เรียน โดยให้ครูสะท้อนผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน 4. จัดหางบประมาณพัฒนาโครงสร้างเครือข่าย Internet/Wi-Fi เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนและครูเข้าถึง แหล่งการเรียนรู้ สามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันได้ 5. สนับสนุนและจัดหาสื่ออุปกรณ์ในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน เช่น ระบบ อินเทอร์เน็ต (WIFI) , ระบบการเรียนการสอนทางไกล DLIT, สมาร์ททีวี, คอมพิวเตอร์ เป็นต้น 6. ส่งเสริมครูในการเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรมผ่านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Youtube, Metaverse เพื่อให้ครูได้มีการพัฒนาทักษะตนเองอยู่เสมอ

จากตารางที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีองค์ประกอบทั้งหมด 6 ด้าน และมี แนวทาง 32 แนวทาง ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4 แนวทาง ด้านการจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษา 5 ทาง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5 แนวทาง การวัดผลและประเมินผล 4 แนวทาง การนิเทศการศึกษา 8 แนวทาง และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6 แนวทางทั้งนี้ แนวทางที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนา แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 และ 4.77 ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาแนวทางการ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การ พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือการนิเทศ การศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ลำดับสุดท้าย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก ลำดับสุดท้ายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และเรียงลำดับความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา การนิเทศการศึกษา การวัดผลและประเมินผล การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการในปัจจุบันที่มีการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลเข้าใช้อำนวยความสะดวกยังคงมีขีดจำกัดในหลายด้าน เช่น ไม่มีงบประมาณในการติดตั้ง

อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ไม่มีงบประมาณจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีดิจิทัลได้เพียงพอต่อการใช้งานในสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังยึดติดกับการทำงานรูปแบบเดิมและไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มากพอ ยิ่งขาดความกระตือรือร้นที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปสถานศึกษา จึงอาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล ดังที่สุกัญญา แซ่ม้อย (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกระตือรือร้นที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปสถานศึกษา และศึกษาให้เข้าใจว่าผู้เรียนในยุคนี้มีการเรียนรู้อย่างไร และจะอย่างไรให้ครูนำเสนอข้อมูลสารสนเทศให้ผู้เรียนเข้าใจได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งจะต้องหาแนวทางใหม่ ๆ ที่จะเชื่อมโยงความคิดความรู้ และใช้เทคโนโลยีมาเป็นตัวส่งผ่านไปยังผู้เรียนที่อาศัยอยู่ในโลกที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสารสังคมและความสร้างสรรค์ ซึ่งสำหรับผู้เรียนแล้วเทคโนโลยีจะเป็นสิ่งที่ทำให้การเรียนรู้มีความน่าตื่นเต้นยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญสำหรับครูและผู้บริหารที่จะต้องเข้าใจว่าเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา คือ การทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้ที่จะฝันและพยายามทำให้สำเร็จ

6.2 ผลการพัฒนาแนวการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล การนิเทศการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่ามีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้แนวทางได้ผ่านการศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการและความเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล อีกทั้งการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เน้นการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบทั้งผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล นำไปสู่แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ดังที่ สงบ อินทรมณี (2562) ได้กล่าวว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนัก เห็นความสำคัญ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมพัฒนาครู ให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนัก เห็นความสำคัญ และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน 4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการที่ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างโอกาสทางสังคม สร้างความเท่าเทียมกันทางสังคม

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ชัดเจนและเป็น

รูปธรรม และจัดให้มีระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระยะและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาตนเองและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน แสดงว่ามีปัญหามากกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้ากับบริบทในปัจจุบัน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการเรียนรู้บูรณาการการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชั้นเรียนอย่างหลากหลาย มีการพัฒนาระบบ กำกับติดตาม การประเมินและพัฒนาหลักสูตร และการรายงานผลอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

7.2.2 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนควรตระหนักและให้ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องสื่อสารทำความเข้าใจกันอยู่เสมอ รวมถึงมีการกำหนดและวางแผนนโยบายตลอดจนดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

7.2.3 จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่ามีความต้องการจำเป็น 0.3 ขึ้นไปทุกด้าน ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ถือว่าเป็นความต้องการจำเป็น ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ควรส่งเสริมการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ไปปรับใช้ในสถานศึกษาให้สอดคล้องตามบริบทและสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนาด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาการบริหารงานของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานแผนงานและงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป เพื่อที่จะได้ทราบแนวทางในการส่งเสริมและปรับปรุงพัฒนาต่อไป

7.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อพัฒนาต่อยอดแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพต่อไป

8. บรรณานุกรม

กนกวรรณ สุภาราย. (2562). **ทักษะครูกับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ยุคใหม่**. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/37>

จันทราณี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

- บัญชา วงศ์คำภา. (2563). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา : นำศิลป์โฆษณา.
- รุจิรี ภูสาระ และจันทรานี สงวนนาม. (2545). การเขียนแผนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยส์.
- สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น. 16(1). 535-560.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 2. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 (พ.ศ.2563-2565). สกลนคร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาณี เส็งศรี. (2560). ICT: เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้. วารสารวิชาการสาธารณสุข. 9(1). 70-80.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era). สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2565. <https://www.truelookpanya.com/blog/content/52232/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir—>

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*

THE DEVELOPMENT OF PROGRAM TO ENHANCE THE INNOVATIVE
LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHA SARAKHAM

ศศิธร นุ่นภักดี¹, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ²

Sasithorn Noonpakdee¹, Suwat Julsuwan²

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Maharakham University^{1,2}

Email : 64010581057@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 2) เพื่อออกแบบ สร้าง และ ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ระยะที่ 2 การออกแบบ สร้าง และ ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 286 คน ได้มาโดยกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม และ การมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะ

*Received: December 11, 2022; Revised: February 21, 2023; Accepted: February 24, 2023

ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมี ความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 การทำงานเป็นทีม Module 2 การมีความคิดสร้างสรรค์ และ Module 3 การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; การทำงานเป็นทีม; การมี ความคิดสร้างสรรค์; การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม

ABSTRACT

This research aims to; 1) study current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance the Innovative leadership of school administrators under the secondary educational service area office Maha Sarakham 2) to design, construct and evaluate the program to enhance the Innovative leadership of school administrators under the secondary educational service area office Maha Sarakham. The research method was divided into 2 phases: Phase 1 was to study the current conditions, desirable conditions, and the needs to enhance innovative leadership of school administrators under the secondary educational service area office Maha Sarakham. The samples were 286 school administrators and teachers under the secondary educational service area office Maha Sarakham selected through the stratified random sampling. The research instrument was the scaling questionnaire. The program was evaluated by 5 experts selected through the purposive sampling technique. The research instruments were the interview form and the evaluation form on appropriateness and possibility of the Program to Enhance the Innovative leadership of school administrators under the secondary educational service area office Maha Sarakham. The data were analyzed by using mean, standard deviation and need index.

The results revealed that; 1. The current conditions of the innovative leadership of school administrators were overall in the moderate level. The highest average aspect was the Creativity. The desirable conditions of the creative leadership of school administrators were overall in the highest level. The highest average aspect

was the Teamwork and Innovative vision. The needs of the development of the innovative leadership of school administrators could be ordered from the highest to the lowest as follows: teamwork, creativity, and innovative vision respectively. 3. The Program to Enhance the Innovative leadership of school administrators under the secondary educational service area office Maha Sarakham consists of 1) Principle 2) Objectives 3) Content 4) Development method 5) Measurement and evaluation. The content consists of 3 modules: Module 1 teamwork, Module 2 creativity and Module 3 innovative vision. The results of overall program evaluation were highest level appropriate, and the possibilities are at the highest level.

Keywords : Development of the Program; Enhance the Innovative Leadership; Teamwork; Creativity; Innovative vision

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 หรือ Disruption ส่งผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งในมิติทางสังคมและ ทางเทคโนโลยี นำไปสู่ความต้องการทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) และส่งผลกระทบต่อ ภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมต้องปรับตัว ซึ่งรวมถึงภาคการศึกษา ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ ให้มีความพร้อมรับมือ กับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) “Thailand 4.0” เป็นแนวคิดตามความพยายามของรัฐบาลที่มีความมุ่งมั่นในผลักดันประเทศ เพื่อให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อนำประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างเป็นทางการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนตาม แนวทางดังกล่าว การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือการจัดการเรียนการสอนที่สอนให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกแห่งบนโลก มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของสังคม ผู้บริหารการศึกษาต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นนักเรียน 4.0 ที่จะเป็นบุคลากรของประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสร้างสินค้าที่มีคุณภาพ สามารถสร้างรายได้จากในและต่างประเทศ ซึ่งผู้เรียนจะมีความสามารถเช่นนั้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดผลิตภาพ คือ ความสามารถทางสมองของบุคคลในการทำภาพที่เกิดขึ้นในสมองให้ออกมาเป็นสิ่งที่ เป็นผลิตภาพที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรือนำไปสร้างประโยชน์ในงานต่าง ๆ ได้โดยการสร้างผลงาน ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะต้องเน้นให้มีผลงานที่เกิดจากผู้เรียน ไม่ว่าจะ เป็นผลงานทางวิชาการ การประดิษฐ์ ตลอดจนผลงานสร้างสรรค์อื่น ๆ ทั้งนี้ผลงานที่ออกมาต้องเป็นผลงานที่มีความใหม่ไม่ซ้ำใคร และมีการพัฒนาไปในเชิงบวก (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560)

การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา ส่งเสริม ปลุกฝัง แนวความคิดและความรู้ให้กับพลเมืองและสังคมโดยรวมของประเทศ และยังเป็นตัวแปรหลักของความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว การออกแบบการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาประเทศในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม การบริหารจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้ จึงจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีสมรรถนะที่จะสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ สามารถผลิตบุคลากรที่เกิดจากการศึกษาที่มีคุณภาพได้ การที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะบริหารสถานศึกษาให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นต้องเสริมพลังให้ผู้บริหารมีโอกาสฝึกและใช้ความเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำได้อย่างเต็มศักยภาพมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาที่ดีและเหมาะสม และผู้นำที่ดีควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพิ่มพูนกระบวนการเรียนรู้ สามารถนำแนวคิด ความรู้และทักษะที่ได้รับ ไปปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย การพัฒนาตามแผนงานโครงการที่ตั้งไว้ (พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ, 2560)

ภาวะผู้นำนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ที่ผู้บริหารหรือผู้นำในระดับต่าง ๆ ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากสภาพปัจจุบันองค์กรต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการปรับตัวเพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนจึงเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการนำองค์กรสามารถคาดการณ์และตัดสินใจเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรมีการแสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานมีความคาดหวังในการปฏิบัติงานในระดับที่สูงและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เพื่อนร่วมงานในการหาวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานหรือแก้ไขปัญหาตลอดจนให้ความสำคัญและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2562) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) จึงมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นอย่างมาก ซึ่งจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานให้นวัตกรรม หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้างพัฒนาและเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในสถานศึกษาก็คือผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ไม่มีคุณลักษณะหรือมีทักษะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมแล้วก็จะทำให้การขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายไทยแลนด์ 4.0 หรือการศึกษา 4.0 ได้ยากยิ่งขึ้น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560) โดยนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม การที่ผู้บริหารแสดงถึงความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ สามารถมองภาพความสำเร็จในอนาคต มีความรอบรู้สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ กำหนดเป้าหมายขององค์กรที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงสู่การสร้างนวัตกรรมในองค์กร สามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์ กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ตลอดจนการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ การทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อปฏิบัติงานให้หน่วยงานของตนเองมีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) การมีความคิดสร้างสรรค์ การที่ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดริเริ่ม คิดสิ่งใหม่ ๆ คิดหลากหลายรูปแบบ คิดนอกกรอบ สร้างทางเลือกใหม่อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์

และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการบูรณาการเชื่อมโยงจากความรู้ และประสบการณ์เดิม สามารถนำสิ่งใหม่ ๆ หรือสร้างนวัตกรรมใหม่มาใช้ในการบริหารและส่งเสริม การศึกษาค้นคว้า หรือสามารถนำแนวคิดแบบเดิมมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่มี คุณค่า ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์พัฒนางานใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรม สามารถ รวบรวมข้อคิดเห็นมุมมองต่าง ๆ นำมาเป็นประโยชน์เพื่อสร้างแนวความคิดใหม่ ๆ ในการขับเคลื่อน ให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมและ 3) การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึง ความสามารถในการนำบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานได้อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน มีการ กำหนดบทบาทของสมาชิก การมอบหมายงาน การวางแผนร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารประสานงาน กัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมาย และมีลักษณะการทำงานร่วมกันอย่างมี ประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ทำให้ ทุกคนมองเห็นความสำคัญของงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ ร่วมกันถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เห็นคุณค่าของนวัตกรรมที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์และเกิด ความรู้สึกภาคภูมิใจที่ทำให้องค์กรบรรลุจุดประสงค์ (Sloane, 2007; Deschamps, 2008; Lindegard R., 2009; Bessant, 2010; Horth, 2014; Owen, 2015)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ซึ่งมีสถานศึกษาในความรับผิดชอบ จำนวน 35 แห่ง ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีงบประมาณ 2565 โดยดำเนินการจัดการศึกษาภายใต้วิสัยทัศน์ “เป็น องค์กรคุณภาพ สืบสานศาสตร์พระราชา จัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี” โดยมียุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้าง ชีตความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และจากแผนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2565 – 2569 ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ได้มีการวิเคราะห์ห้องค์กร (SWOT Analysis) พบว่า ในด้านทักษะ และความชำนาญ มีจุดอ่อน คือ บุคลากรขาดการนำนวัตกรรมมาใช้ ในการปฏิบัติงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม, 2565) ด้วยเหตุนี้ การทำให้ ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมถือเป็นการ ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการแก้ไขปัญหา และสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการคิดค้นสิ่งใหม่ หรือ แนวทางการดำเนินงานใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน หรือทำให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในองค์กร นำองค์การสู่การเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย ก็จะต้องส่งผลให้ บุคลากรในสถานศึกษาได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำนวัตกรรมมาใช้ในการ ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์จัดการศึกษาสู่

ความเป็นเลิศ ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี และส่งเสริมการดำเนินงานภายใต้ ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้าน การพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย นวัตกรรมและเทคโนโลยี ย่อมส่งผลให้การดำเนินการตามทิศทางการจัดการศึกษาและทิศทางการ พัฒนาการศึกษาระดับพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมา การพัฒนาภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการขับเคลื่อนผลักดันให้ การพัฒนาประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา มหาสารคาม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปสู่การพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและปรับเปลี่ยนกระบวนการ บริหารจัดการให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ส่งผลต่อการ พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนเพื่อการ ดำเนินงาน ส่งเสริมประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา การพัฒนาในหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ให้สถานศึกษามีศักยภาพที่จะ ผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันและแข่งขันอย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลกอย่างเต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
- 2.2 เพื่อออกแบบ สร้าง และ ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการ เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษามหาสารคาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ในการบริหาร จัดการในหน่วยงานตามบริบทที่เหมาะสม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 1,773 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 94 คน และ ครูผู้สอน จำนวน 1,679 คน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก 22 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง 4 แห่ง โรงเรียนขนาดใหญ่ 5 แห่ง โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 4 แห่ง รวมจำนวน 35 แห่ง 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 320 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และครูผู้สอนจำนวน 303 คน จากโรงเรียน 35 แห่ง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) กลุ่มตัวอย่างได้ โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แล้วทำการเทียบบัญชีไตรยางศ์ แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ระยะที่ 2 การออกแบบสร้าง และประเมินโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบโปรแกรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจากการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎี สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงวิธีการในการพัฒนาโปรแกรม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ โดนมมีหน้าที่ในการให้ข้อมูล ข้อชี้แนะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม และประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรม นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และจากการสัมภาษณ์มาเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และร่างโปรแกรม ซึ่งประกอบได้ด้วยรายละเอียดต่าง ๆ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยพิจารณาเนื้อหาตามลำดับความต้องการจำเป็น จัดทำรายละเอียดกิจกรรมของโปรแกรม จัดลำดับแต่ละกิจกรรม เพื่อบรรจุในโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของสถานศึกษา นำข้อมูลที่ได้ศึกษาเบื้องต้นพร้อมรูปแบบโปรแกรมไปปรึกษาและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินโปรแกรม นำร่างโปรแกรมเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับความต้องจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม	3.21	0.85	ปานกลาง	4.70	0.46	มากที่สุด	0.46	3
2. การมีความคิดสร้างสรรค์	3.24	0.76	ปานกลาง	4.79	0.42	มากที่สุด	0.48	2
3. การทำงานเป็นทีม	3.20	0.77	ปานกลาง	4.79	0.43	มากที่สุด	0.49	1
โดยรวม	3.22	0.79	ปานกลาง	4.76	0.44	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า ลำดับความต้องจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการทำงานเป็นทีม มีความจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.49$) รองลงมาคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) และ การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม ($PNI_{\text{modified}} = 0.46$) ตามลำดับ

5.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 การทำงานเป็นทีม Module 2 การมีความคิดสร้างสรรค์ และ Module 3 การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สามารถอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมีความคิดสร้างสรรค์ และการมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม ทั้งนี้ อธิบายได้ว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของการเป็นผู้บริหารในปัจจุบัน จะต้องมีความสามารถในการสร้างความร่วมมือในการทำงาน สามารถจูงใจหรือนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลอง ภายในองค์กรเพื่อที่จะทำให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรให้มีความง่ายคล่องตัวและยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Weiss and Legrand (2011) ได้ระบุไว้ว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการเข้าถึง ปัญหาหรือโอกาสที่ลับซับซ้อน และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม (Innovative intelligence) เพื่อช่วยให้ สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร ตลอดทั้งแนวคิดของ Horth (2014) ได้สรุปไว้ว่า การที่ผู้นำคิดหาวิธีการใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม เพื่อนำไปสู่การบริหารแบบใหม่ และคิดหาวิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางานบนพื้นฐานของการเข้าถึงข้อมูล หรือการคาดการณ์ในเชิงวิสัยทัศน์ วิธีการนวัตกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะนำมาซึ่งการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จะต้องเรียนรู้วิธีการสร้างบรรยากาศองค์การ เพื่อให้บุคลากรในองค์การสามารถประยุกต์ใช้ความคิดเชิง นวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ๆ ภาวะผู้นำสำหรับนวัตกรรม จะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม (Culture of Innovation) ซึ่งจะช่วยให้ บุคลากรมีกระบวนการคิดที่แตกต่างและทำงานด้วยวิธีการใหม่ในการเผชิญสิ่งท้าทาย เช่น การทำงานท่ามกลางทรัพยากรที่ขาดแคลน หรือการทำงานเพื่อความอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขัน เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัย Ailin and Lindgren (2008) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมที่สนับสนุนให้องค์การมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำด้านนวัตกรรมต้องมีวิสัยทัศน์เป้าหมายและกลยุทธ์ด้านนวัตกรรมและต้องส่งเสริมและเชื่อว่านวัตกรรม เป็นกลไกที่สำคัญที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปวีณา กันถิน (2560) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชา รัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการศึกษาพบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐมีระดับภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลงการสร้าง แรงจูงใจให้กับบุคลากร การมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การมีคุณธรรม

จริยธรรม การสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรม และการคิดสร้างสรรค์ตามลำดับ ตลอดจนสอดคล้องกับการวิจัยของ วัชรพงศ์ ทัศนบรรจง (2563) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การสร้าง บรรยากาศในการองค์กร การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่าย และการสร้างองค์กรนวัตกรรม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1.1 ด้านการทำงานเป็นทีม สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีผู้บริหารสถานศึกษาสร้างทีมทำงานแบบข้ามสายงานหรือกลุ่มงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหาาร่วมกัน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และมีความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน เมื่อครูประสบกับปัญหาหรืออุปสรรค และ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมวัฒนธรรมการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการติดต่อ และการประสานงานที่ดี เพื่อให้บุคลากรเกิดความเข้าใจที่ตรงกันซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า การทำงานเป็นทีม คือ การที่กลุ่มบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน มีการกำหนดบทบาทของสมาชิก การมอบหมายงาน การวางแผนร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารประสานงานกัน มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมาย การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญด้วยเหตุผลและความจำเป็น เพราะลำพังคน ๆ เดียวจะทำงานให้สำเร็จได้ยาก (เกศสรินทร์ ตรีเดช, 2552)

6.1.2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดริเริ่ม กล้าคิด กล้าทำ ในการแก้ปัญหาหรือการปฏิบัติงาน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากล้าเผชิญกับสถานการณ์ที่แปลกใหม่ทำงานอย่างมีเป้าหมาย มีขั้นตอนที่เหมาะสม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญ ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมในองค์กร และ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว สร้างสรรค์ และมีประสิทธิภาพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบายได้ว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถนำแนวคิดแบบเดิมมาพัฒนา ต่อยอดให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์พัฒนางาน ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรม ตลอดจนสนับสนุนสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เช่น ให้ บุคลากรเสนอความคิดแล้วนำมาปฏิบัติ รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระด้านความคิดในการวางแผนการ

ทำงาน สนับสนุนให้ประยุกต์ใช้วิธีการใหม่ ๆ ตามบริบทขององค์กร และสามารถรวบรวม ข้อคิดเห็น มุมมองต่าง ๆ นำมาเป็นประโยชน์ เพื่อสร้างแนวความคิดใหม่ ๆ ในการขับเคลื่อนให้เกิด การสร้างสรรค์นวัตกรรม (จิราภา ประพันธ์พัฒน์, 2560)

6.1.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารวิสัยทัศน์นวัตกรรมให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกองค์กรเกิดความเข้าใจ ตรงกันในเรื่องวิสัยทัศน์ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็น นักพัฒนาเพื่อให้โรงเรียนก้าวหน้าโดยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และ ผู้บริหารสถานศึกษาแปลงวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติโดยการ จัดทำแผนงานหรือโครงการที่มีแนวทาง ปฏิบัติ ที่ชัดเจน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการระดมความคิดเห็น วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์นวัตกรรมในการพัฒนา สถานศึกษาร่วมกัน ซึ่งผลที่ปรากฏเช่นนี้อธิบาย ได้ว่า เป็นความสามารถของผู้นำในการสร้างและ สื่อสารวิสัยทัศน์ในอนาคตขององค์กร โดยชี้ให้เห็น ว่าองค์กรจะเจริญเติบโตและมีสภาพที่ดีขึ้นจาก ปัจจุบันอย่างไร เชื่อถือได้และมีความเป็นไปได้ จริยวิสัยทัศน์เช่นนี้ หากได้รับการเลือกและปฏิบัติ อย่างเหมาะสมจะเป็นพลังขับเคลื่อนต่อการสร้าง อนาคตขององค์กร ซึ่งในกระบวนการนี้ทักษะ พรสวรรค์และทรัพยากรจะถูกนำไปใช้อย่างเต็มที่เพื่อ ทำให้วิสัยทัศน์ปรากฏเป็นจริง (Robbin and Coulter, 2003)

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคามประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา สาร 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 การทำงานเป็นทีม Module 2 การมีความคิดสร้างสรรค์ และ Module 3 การมีวิสัยทัศน์ นวัตกรรม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความ เป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และ 4.72 ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ จากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสรุปได้ว่าโปรแกรม คือ ชุดกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ออกแบบพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี หลักการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งองค์ประกอบของ โปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิด Rogers (2000) ได้ให้ความหมาย ของทฤษฎีโปรแกรม เป็นการสร้างโมเดลที่เป็นไปได้เกี่ยวกับโปรแกรมถูกคาดหวังว่าจะทำงาน ใดๆเพื่อที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการซึ่งนักประเมินจะใช้ทฤษฎีนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการ ประเมินและใช้เป็นมาตรฐาน (Benchmark) ในการตัดสินประสิทธิผลของโครงการ และ ปริญญา มีสุข (2552) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพของครู หมายถึง ระบบแผน

โครงสร้างที่กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือครูให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมงาน โดยทุกกิจกรรมล้วนมีแนวทางเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกันเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของครูและสอดคล้องกับผลการวิจัยของกนกพิชญ์ สรรพศรี (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ และ 5) การประเมินผลโปรแกรม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 การทำงานเป็นทีม Module 2 การมีความคิดสร้างสรรค์ และ Module 3 การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อเชื่อมโยงการทำงานในหน่วยงานให้สำเร็จลุล่วงตามนโยบายของผู้บริหารระดับสูงหรือนโยบายของหน่วยงาน ดังนั้น จึงควรได้รับการสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจากผู้บริหารต้นสังกัดและผู้บริหารระดับสูงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

8.1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนจะต้องเข้ารับการพัฒนาด้านโปรแกรมนี้ และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งหรือวิทยฐานะที่สูงขึ้น และใช้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อใช้เลื่อนเงินเดือน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้แบบ 70 : 20 : 10 โดยการกำหนดจำนวนชั่วโมงกิจกรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบท

8.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นระยะและต่อเนื่องมีการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทที่ใกล้เคียงกัน

8.3.2 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอีกอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่อง เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับปัญหาและไม่หลงทาง

8.3.3 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลและแนวทาง เพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

9. บรรณานุกรม

- กนกพิชญ์ สรรพศรี. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 . วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกศสรินทร์ ตรีเดช. (2552). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2560). ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2565. จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/e-jodil/article/view/222194/153028>
- ปริญญา มีสุข. (2552). ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีณา กันถิ่น. (2560). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พชรวิทย์ จันทศิริสิริ. (2560). นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- วัชรพงศ์ ทศนบรรจง. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนพระราชวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม. (2565). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2565-2569 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). ทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) เพื่อเตรียมการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruption) ของโลกศตวรรษที่ 21 : ผลการศึกษาและแนวทางการส่งเสริม. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย.(2558). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 17(4). 216-224.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิต บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Ailin,M.,& Lindgren, P. (2008). Conceptualizing strategic innovation leadership for competitive survival and excellence. *Journal of Knowledge Globalization*. 1(2). 87-108.
- Bessant, H. (2010). *Exploring innovation*. London : Berkshire.

- Deschamps, J. (2008). **Innovation Leader : How Senior Executives Stimulate, Steer and Sustain Innovation.** England : John Wiley & Sons
- Horth, D.M. and D. Buchner. (2014). **Innovation Leadership How to use innovation to lead effectively, work collaboratively, and drive results.** New York : Center for Creative Leadership.
- Owen, S. (2015). **Innovative leadership for 21st century skill-building: the principal's role in establishing futures-oriented teacher and student learning cultures and practices.** Spain : Madrid.
- Richard, L. (2009). **The Innovator's Toolkit.** Boston : USA.
- Robbins, S. P. and Coulter, M. (2003). **Organization Behavior : Concepts Controversies and Application.** New Jersey : Pearson prentice hall.
- Rogers, M. (2000). **Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research.** New York : The Free Press.
- Sloane, P. (2007). **The innovative leader.** United States : Kogan Page Limited.
- Sternberg, R.J. (2006). Creative Leadership: It's a Decision. **Journal of Leadership.** 36(2). 22-24.
- Weiss, D.S. and C. Legrand. (2011). **Innovative Intelligence.** Ontario : John Wiley & Sons Canada.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสือ
อิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT WITH A STORY LINE
LEARNING ARRANGEMENT TOGETHER WITH E-BOOKS THAI LANGUAGE
COURSE, MATTHAYOMSUEKSA 3

จิตราวดี เกิดศิริ¹, สาคร อัมจักร²

Chitrawadi Koedsiri¹, Sakorn Atthachakara²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : 63010582034@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยด้วยการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 8 แผน (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์โดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ paired samples T test ในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วแต่งงานกับนางพิม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.32/86.43 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

คำสำคัญ : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; การจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์; หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop storyline learning together with e-book son Thai language learning achievement. MathayomSueksa 3 with 80/80 performance criteria 2) to compare learning achievements in Thai language subjects of Mathayomsuksa 3 students by using storyline learning together with electronic books. before and after studying target group The subjects were 26 Mathayomsuksa 3 students. The tools used in the research were 2 types as follows: 1. Learning management plan. Know Thai language subjects by storyline learning together with electronic books, 8 plans. 2. Achievement test. Statistical values analyzed included frequency, percentage, mean, standard deviation and paired samples t-test were used to test the hypothesis.

The research revealed: 1) The efficiency of the storyline learning management plan in conjunction with the e-book titled SepaKhun Chang Khun Pan. When Plaikaew married Mrs. Pim For Grade 3 students, the efficiency was 84.32/86.43, meeting the 80/80 criterion. 2) Students who study with storyline learning management in conjunction with e-books have achievement after school is higher than before the difference is statistically significant at the .05 level, which is according to the assumption.

Keywords : Development of learning achievement; Story line learning arrangement together; E-books

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย เป็นศูนย์รวมน้ำใจก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นสิ่งที่แสดงความเป็นเอกราชของชาติไทย แสดงถึงวัฒนธรรมที่คนไทยภาคภูมิใจ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการศึกษาสรรพวิทยาการต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพทุกสาขา (สุจริต เพียรชอบ, 2558) ภาษาไทยมีคุณูปการต่อแผ่นดินไทยทุกยุคสมัยนับแต่อดีตเป็นต้นมาพระมหากษัตริราชธาธิราชของไทยนับแต่โบราณสมัยเมื่อได้ทรงรวบรวมกำลังเป็นปึกแผ่นเป็นบ้านเป็นเมืองของคนไทยแล้ว ภาษาไทยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เป็นบอกลักษณะประจำชาติ ซึ่งประชาชนชาวไทยมีความภาคภูมิใจที่ชาติไทยมีภาษาเป็นของตนเอง เพื่อใช้สำหรับบันทึกเรื่องราว ถ่ายทอด วัฒนธรรม วิชาความรู้และสร้างสรรค์ผลงานทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อความบันเทิงและเป็นข้อคิดคำสอนให้แก่อนุชนรุ่นหลัง เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ทั้งยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าอย่างยิ่งแก่การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป นอกจากนี้การเรียนรู้ภาษาไทย ครูจึงควรสอนให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย อีกทั้งปลูกฝังจิตสำนึกที่จะ

ช่วยกันดำรงรักษาวัฒนธรรมทางภาษาของชาติไว้และให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในภาษาไทย (แม้นมาส ขวลิขิต, 2539)

สภาพปัญหาและความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาไทย สำนักงานวิชาการโรงเรียนทรายมูลวิทยา (2565) จากผลการทดสอบระดับชาติของคะแนนโอเน็ต ปีการศึกษา 2563 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 53.90 และปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 56.16 ซึ่งเพิ่มขึ้นมาจากปีการศึกษา 2563 แต่คะแนนเฉลี่ยยังต่ำกว่าเกณฑ์ระดับประเทศ คือร้อยละ 60 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในปีการศึกษา 2563 พบว่าการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผลการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยรวมยังไม่ได้ผลดีนัก ซึ่งแสดงถึงความสามารถในการเรียนภาษาไทยโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทยต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานอาจเนื่องมาจากปัญหาสภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในระยะเวลาที่ผ่านมาจึงไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดี ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า มีหลากหลายแนวคิดที่จะช่วยแก้ปัญหาวิเคราะห์ห้วงวรรณคดีแต่แนวคิดที่เหมาะสมอีกแนวคิดหนึ่ง คือ การเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อรรถพล อนันตวรสกุล (2545) ได้อธิบายวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไว้ว่า เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อาศัยการผูกเรื่องราวเพื่อนำไปสู่ความความคิดสำคัญของเรื่อง โดยมีการลำดับขั้นตอน และเรื่องราวอย่างต่อเนื่อง โดยมีคำถามหลัก (Key Question) เป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ แต่ละส่วนเข้าด้วยกัน ซึ่งวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน โดยอาศัยเส้นทางการที่ผู้สอนวางโครงเรื่องไว้อย่างคร่าว ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็นตอนๆ และผู้เรียน จะเป็นผู้เติมเต็มรายละเอียดของเรื่องราว นั้น ๆ เอง ทิศนา ขัมมณี (2548) ได้อธิบายวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไว้ว่า เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนและผู้สอนเปรียบเสมือนเป็นหุ้นส่วนกัน เป็นรูปแบบการเรียนการสอน โดยการสร้างเรื่องราวด้วยการให้ผู้เรียนสร้างสรรค์เรื่องราวขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนมีหน้าที่วางเส้นทางการเดินเรื่องให้โดยการดำเนินเรื่องเป็นตอน ซึ่งแต่ละตอนประกอบด้วยกิจกรรมย่อยที่เชื่อมโยงกันด้วยคำถามหลักที่มีลักษณะ 4 คำถาม คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร และมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในเรื่องซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองอย่างเต็มที่ และมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดซึ่งกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรับเป็นเจ้าของผลงานที่สร้างขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่แรงผลักดันในการแก้ปัญหาต่อไป นอกจากนี้ครูผู้สอนยังสามารถบูรณาการวิธีการสอนแบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เข้าได้กับทุกรายวิชา และทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ ขณะเดียวกันนี้ นักเรียนก็ได้ความรู้ และได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อผู้เรียนมีความสุข และเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การเรียนรู้นั้นก็ถือว่าประสบความสำเร็จ ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่านเพิ่มขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการวิเคราะห์ห้วงวรรณคดี โรงเรียนทรายมูลวิทยา ด้วยการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการใช้เส้นทางในการเดินเรื่อง ได้แก่ ฉาก ตัวละคร วิธีชีวิต และเหตุการณ์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่อง เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ คือ เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ให้เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทักษะทางปัญญาของตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะและความเข้าใจที่ได้เรียนในห้องเรียนกับชีวิตจริงอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและทักษะกระบวนการกลุ่ม เหมาะสมที่จะนำมาใช้สอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการการเรียนรู้สตอรี่ไลน์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด เกิดความรู้ และความชำนาญในการวิเคราะห์วรรณคดีเพิ่มมากขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์วรรณคดีได้ดียิ่งขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและแนวโน้มของปัญหาและปัจจัยที่สำคัญในหลักการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถวิเคราะห์วรรณคดี ของนักเรียน โดยใช้เส้นทางการเดินเรื่อง และการใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียนด้วย เพื่อที่จะนำไปต่อยอดความรู้ใหม่ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้ ผู้เรียนจะเกิดทักษะในการคิด เกิดความรู้ และความชำนาญในการวิเคราะห์วรรณคดีเพิ่มมากขึ้น เมื่อวิเคราะห์แล้วสามารถบอกได้ว่า ที่ไหนใคร ทำอะไร และอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยมั่นใจว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จะสามารถพัฒนาความสามารถวิเคราะห์วรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 3 ได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการรูปแบบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- 3.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้ของครูภาษาไทยเพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- 3.3 เป็นข้อเสนอแนะทางการศึกษาเพื่อช่วยในการพัฒนา และศึกษาค้นคว้าวิจัยในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของครูผู้สอนและผู้สนใจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Designs) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) โดยมีลักษณะการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 26 คน โรงเรียนทรายมูลวิทยา อำเภอทรายมูล ตำบลทรายมูล จังหวัดยโสธร ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยด้วยการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 8 แผน ได้แก่

แผนที่ 1 เรื่อง ความเป็นมาและประวัติผู้แต่ง (ฉก)

แผนที่ 2 เรื่อง การขับเสภาในเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผนและการแต่งกลอนสุภาพ (ตัวละคร)

แผนที่ 3 เรื่อง วรรณศิลป์ และรสแห่งวรรณคดี (วิถีชีวิต)

แผนที่ 4 เรื่อง การดำเนินชีวิตของตัวละครเอกทั้ง 3 (วิถีชีวิต)

แผนที่ 5 เรื่อง ประเพณีการสวดจากเรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน (วิถีชีวิต)

แผนที่ 6 เรื่อง ระดับของภาษา (วิถีชีวิต)

แผนที่ 7 เรื่อง คำราชาศัพท์ (ปัญหา, เหตุการณ์ และการแก้ไข)

แผนที่ 8 เรื่อง คุณค่าและข้อคิด (ปัญหา, เหตุการณ์ และการแก้ไข)

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1.1) ศึกษาหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตรและขอบข่ายของเนื้อหา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนทรายมูลวิทยา จุดมุ่งหมายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ดังนี้

1.2) วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดทำกำหนดการสอน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระการเรียนรู้ สาระสำคัญ และตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทย ที่ต้องเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

1.3) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศและปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

1.4) ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ให้สัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และตัวชี้วัด จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

1.5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง พิจารณาความเหมาะสม ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับ

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจพิจารณาในด้านความตรงตามจุดประสงค์ ตลอดจนด้านความเหมาะสมของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และเนื้อหาตรงตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

1.7) นำผลการประเมินที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาทำการหาค่าเฉลี่ย เพื่อพิจารณาประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์การประเมินซึ่งดัดแปลงมาจากการประเมินและการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2546) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.51 หมายความว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ระดับมาก

1.8) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทำการปรับปรุงจนสมบูรณ์แล้วมาทำการจัดพิมพ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

2.1) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ นำเอามาใช้จริง 30 ข้อ

2.2) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยที่สร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ตัวลวง พฤติกรรมที่ต้องการวัด และความถูกต้องทางด้านภาษา เพื่อขอข้อเสนอแนะในการนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมของตัวเลือก ตัวลวงแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะ พบว่าใช้ได้ทั้งหมด 40 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 (ถ้าค่า IOC มีค่าไม่ถึง 0.50 ให้แก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ)

2.4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและพิจารณาอีกครั้งแล้วจึงนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 26 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.5) นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) และหาค่าอำนาจจำแนก (R) โดยใช้เทคนิคกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อเพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระดับดีมากที่สุดภาษาไทยต้องการจริง 40 ข้อ อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และหาค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้น (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้คัดเลือกข้อสอบไว้ใช้จริงจำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.24 ถึงค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.76

2.6) นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านวรรณคดี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่คัดเลือกไว้จำนวน 40 ข้อ ทดลองใช้กับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบชี้ของ Kuder Richardson20(KR-20) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.84

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) วิเคราะห์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E1/E2) เฉลี่ย กิจกรรม, (2544) ของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ paired samples t-test

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออนไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

แผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
1	60	344	51.69	3.15	86.15
2	60	359	52.27	3.22	87.12
3	60	338	51.46	2.83	85.77
4	60	355	52.12	3.05	86.86
5	60	348	51.85	3.04	86.41
6	60	349	51.88	3.24	86.47
7	60	330	51.15	2.27	85.26
8	60	363	52.42	2.73	87.37
รวม 8 แผนการจัดการเรียนรู้	480	2,686	414.85	11.13	84.32
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 84.32					

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ยจากความสามารถในการแก้ปัญหา การปฏิบัติกิจกรรม การนำเสนอผลงานและการใฝ่เรียนรู้ ทั้ง 8 แผนการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 414.85 จากคะแนนเต็ม 480 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.43 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) = 86.43

ตารางที่ 2 การหาประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n)	ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสิ้นสุด				
	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
26	30	658	25.29	3.04	86.43

ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) เท่ากับ 86.43

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนหลังจากเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 25.29 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 84.32 นั่นคือ $E_2 = 84.32$ ดังนั้น แผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพของกระบวนการผลลัพธ์ (E₁/E₂) เท่ากับ 86.43/84.32 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คะแนน	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
การทดสอบก่อนเรียน	26	11.58	1.90	26	20.36	0.05*
การทดสอบหลังเรียน	26	25.29	3.04	26		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนโดยแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วแต่งงานกับนางพิม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วแต่งงานกับนางพิม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.32/86.43 ซึ่งเป็นตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบให้เป็นการสรุปองค์ความรู้ การเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย เรื่องเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วแต่งงานกับนางพิม โดยคะแนนที่ได้นำมาวิเคราะห์ ได้แก่ คะแนนจากการฝึกทักษะการอ่าน การปฏิบัติงานกลุ่ม และการทดสอบมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป นอกจากนี้การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอนพลายแก้วแต่งงานกับนางพิม เป็นกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเส้นทางเดินเรื่องให้เหมาะสม การดำเนินกิจกรรมการเรียนการ

สอน ชั้นประเมิน จะมีหน้าที่เชื่อมโยงสื่อสารความรู้ให้กับผู้เรียน เสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ทักษะ การวิเคราะห์ ทักษะชีวิต แสวงหาความรู้ได้ต่อเนื่องจากการใช้ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเป็นนักคิดวิเคราะห์วรรณคดีเป็นแนวทางหรือวิธีการวิเคราะห์วรรณคดีได้อย่างลึกซึ้งซึ่งจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่เหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งคือหัวใจหลักที่สำคัญ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จึงต้องกำหนดรูปแบบหรือโครงสร้างของรายวิชาที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ จะต้องแบ่งเนื้อหาสาระ เวลา ให้ครอบคลุม โดยสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ จุดประสงค์ ได้นำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนี้ในการจัดการเรียนรู้ต้องกำหนดว่าจะใช้เครื่องมือใด วัดและประเมินผลผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นในการวัดและประเมินผลต้องประเมินผู้เรียนตลอดการจัดการเรียนรู้และเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เน้นให้ผู้เรียนลงมือทำคิดและสิ่งที่ทำลงไป จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สะท้อนความคิดเพื่อสร้างความหมายของเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้ขึ้นเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมให้ได้มากที่สุด และนำเอาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เข้ามาสอดแทรกในเนื้อหารายวิชา เช่น เกมบิงโก เกมจับคู่ เกมใบ้คำ และกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมทำ Pop up งานทำมือ ประดิษฐ์ชิ้นงาน ที่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเน้นกิจกรรมการเล่นโดยลงมือลองถูก เพื่อวิเคราะห์วรรณคดีและหาวิธีการเพื่อวิเคราะห์วรรณคดีอย่างมีประสิทธิภาพช่วยพัฒนาความคิด การวิเคราะห์วรรณคดี สร้างแรงจูงใจในชั้นเรียนและการทำงาน ซึ่งขั้นตอนและวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นต้องผ่านการประเมินจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขทั้งในด้านเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ความเหมาะสมของกิจกรรมกับเวลา สื่อ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์และการวัดผลประเมินผลให้สมบูรณ์และเหมาะสมกับผู้เรียน ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ได้ แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความเหมาะสมมากที่สุด แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) ในการหาประสิทธิภาพ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การจัดการเรียนรู้แบบสตอรีไลน์ ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดสามารถนำมากำหนดเป็นกระบวนการการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ขั้นพื้นฐานและการคิดขั้นสูงที่มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่คิดเป็น ทำเป็น วิเคราะห์วรรณคดีเป็น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวรารมณ น้อยจันทร์ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 77.55/78.43 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังการพูดภาษาจีนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรารมณ โลกานูวัตรเสถียร และวิภาดา ประสารทรัพย์ (2561) ได้ศึกษารูปแบบการสอนเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านการสื่อสารภาษาจีน โดยใช้รูปแบบ Storyline สำหรับ

นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการสื่อสารภาษาจีนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีความสอดคล้อง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏผลเช่นนี้ก็เพราะว่าผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์วรรณคดีอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบอย่างชาญฉลาด สอดคล้องกับอริยธัมม์ ฉำฉา (2560) ได้ทำการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์วิชาประวัติศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับ อัครวัฒน์ ศรีพัฒนานนท์ และทรงภพ ขุนมธูร (2565) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในบทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูกด้วยกระบวนการสุนทรียสาธกร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดียสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า กลุ่มที่ทดลองสอนด้วยกระบวนการสุนทรียสาธกร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย มีผลทักษะการคิดวิเคราะห์ในวรรณคดีสูงกว่ากลุ่มที่ทำการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ และการใช้กระบวนการสุนทรียสาธกร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดียในการสอนการวิเคราะห์วรรณคดีสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ ญัฐวรรณ พลเจริญ และศุภฤกษ์ ทานาค (2562) ได้ทำการพัฒนาทักษะการอ่านวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิค SQ3R ในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85 เนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิค SQ3R ในการจัดการเรียนรู้โดยการนำเทคนิค SQ3R มาใช้เป็นขั้นตอนในการอ่านจับใจความสำคัญซึ่งนักเรียนจะได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านใบงานตามขั้นตอนของเทคนิค SQ3R นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองจนสามารถออกมาเป็นชิ้นงานโดยที่ครูคอยให้คำแนะนำระหว่างการเรียนรู้การสอนจะเป็นการช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิชาภาษาไทย ที่ตีควรเป็นแผนการสอนที่ให้แนวทางแก่ผู้สอนอย่างชัดเจนทั้งด้านจุดประสงค์การสอนเนื้อหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนการใช้สื่อการสอนและการวัดประเมินผลโดยเฉพาะแนวจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติได้คิดได้ทำได้แก้ปัญหาได้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การวิเคราะห์วรรณคดีอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบอย่างชาญฉลาดเป็นกระบวนการสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดี

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้คือการพัฒนาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ให้เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทักษะทางปัญญาของตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะและความเข้าใจ ที่ได้เรียนในห้องเรียนกับชีวิตจริงอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและทักษะกระบวนการกลุ่ม เหมาะสมที่

จะนำมาใช้สอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการการเรียนรู้สตอรี่ไลน์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด เกิดความรู้ และความชำนาญในการวิเคราะห์วรรณคดีเพิ่มมากขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์วรรณคดีได้ดียิ่งขึ้น และเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะของเด็กในการอ่านการเขียนให้สูงขึ้นได้อย่างแท้จริง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรกำหนดให้การพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ โดยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาและจัดสรรทรัพยากรหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ทันสมัย

8.1.2 กระทรวงศึกษาธิการโดยสถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) ควรประสานความร่วมมือกับทางโรงเรียนเพื่อจัดทำระบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ก่อนนำบทเรียนหรือแผนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกแผนก่อนและจัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอนให้พร้อมเพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

8.2.2 แผนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ควรใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้พอเหมาะอย่างจำนวน 2 ชั่วโมง เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้นี้ประกอบไปด้วย สื่อการนำเสนอ แบบทดสอบย่อย ใบกิจกรรม และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรและแน่นอนว่าผู้เรียนชอบ เพลิดเพลินกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เนื่องจากเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งไม่ต้องพกหนังสือเล่มหนัก ๆ หลายเล่มเพียงแต่มีโทรศัพท์เครื่องเดียวก็สามารถอ่านเนื้อหาบทเรียนได้แล้ว

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในระบบการเรียนการสอน

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยถึงรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ ให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียน

9. บรรณานุกรม

- กรรยา ภูวิลการ. (2553).การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- ณัฐวรรณ พลเจริญ และศุภฤกษ์ ทานาค. (2562). การพัฒนาทักษะการอ่านวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิค SQ3R ในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *Journal of Education Naresuan University*. 21(3). 77–88.
- ทีศนา แชมมณี. (2548). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.
- ปาจริย์ ทรงเสรี. (2559). **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เผชิญ กิจระการ. (2544). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา E₁/E₂. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 5(11). 44-51.
- แม่นมาส ขวลิต. (2539). **แนวทางส่งเสริมการอ่าน**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- วรรษมน โลกานูวัตรเสถียร, วิภาดา ประสารทรัพย์. (2562). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการสื่อสารภาษาจีนพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสตอรีไลน์. *วารสาร มจร วิชาการล้านนา*. 8(2). 71-80.
- วรางคณา น้อยจันทร์. (2563). รูปแบบการสอน Storyline ร่วมกับสื่อประสม เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังการพูดภาษาจีน สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *Valaya Alongkorn Review*. 10(3). 46-59.
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์. (2538). **วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2545). **การจัดกิจกรรมการสอนด้วยวิธี Storyline**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัศววัฒน์ ศรีพัฒนานนท์ และทรงภพ ขุนมธูร. (2565). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในบทละครพูดเรื่องเห็นแก่ลูกด้วยกระบวนการสุนทรียสาธกร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดียสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *Journal of Modern Learning Development*. 7(3). 68-82.

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*
MANAGEMENT OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM BASED
ON THE FOUR SUBLIME STATES OF MIND OF SCHOOLS UNDER ROI ET
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ศรันณัฐร์ชต์ ศรีชัยวาลัย¹, กฤตยากร ลดาวัลย์²
Sarunrucht Srichaiwal¹, Kittayakorn Ladawan²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : sarunrat022@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน 3) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น จำนวน 335 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการส่งต่อ รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน 2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานโดยรวม ไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 สรุปได้ว่า สถานศึกษาควรมีการบันทึกการใช้ทะเบียนสะสมคัดแยกกลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยงในหลายๆ ปัจจัยคัดแยกกลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยงในหลายๆ ปัจจัย จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้คำปรึกษาเบื้องต้น

กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างทั่วถึงติดตามประเมินผลสรุปรายงาน ในการทำกิจกรรม อบรม พัฒนา
นักเรียน ครู ทุกครั้ง เพื่อให้นำไปพัฒนาต่อยอดต่อไป

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ; ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; หลักพรหมวิหาร 4

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the management of the student support system according to the Brahma Vihara 4 Principle of schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2; 2) to compare the opinions on the management of the student support system according to the Brahma Vihara 4 Principle of schools under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2, classified by gender, educational background and work experience; 3) to collect recommendations and guidelines for the management of the student support system according to the Brahma Vihara 4 Principle of schools in under the Office of Roi Et Elementary Education Area 2. The sample groups were 335 school administrators, advisors, and class teachers. The instrument used in the research was a 5-level estimation scale questionnaire with IOC values between 0.67 – 1.00 and confidence in the whole issue of 0.98. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. The t-test statistic and the one-way analysis of variance F-test (One-Way ANOVA) were also applied.

The results showed that 1. The overall level of the management of the student support system according to the Brahma Vihara 4 Principle of schools under the Office of Roi Et Elementary Education Service Area 2 was at a high level. The aspect with the highest average was Equanimity (Ubekka), followed by student promotion and Joy with others (Mudita), while the aspect with the lowest average was Compassion (Karuna). 2. The overall results of the comparison of opinion levels towards the management of the student support system according to the Brahma Vihara 4 Principle of schools under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, classified by gender, position, educational level, and work experience, had no different. 3. Recommendations for the management of student support system according to Brahma Vihara 4 Principle can be concluded that educational institutions should have a record of the use of accumulated registrations. Identification of groups of students who are at risk in many ways should be recorded, as well as factors for separating groups of students who are at risk in many factors. There should be an organization of activities to promote and develop students to instill morals continuously. They should also provide basic counseling to high-risk students thoroughly with a follow

up and evaluation on the results of the report. The results will be useful in conducting activities, training, and developing students and teachers for further development.

Keywords : Management; Student care and support system; The Four Sublime States of Mind

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และปรับปรุงแก้ไข (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดในหมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา (มาตรา 6) ว่าหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา (มาตรา 22) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และ (มาตรา 23) การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินงานคือเรื่องความรู้ทักษะ ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข นอกจากนี้ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวงที่มีขั้นตอนชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปัจจุบันโรงเรียนเปิดทำการสอน ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2561 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2562) จากข้อมูลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2560 ที่สรุปว่าเด็กส่วนหนึ่งควรได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถปฏิบัติตามกฎของห้องเรียนและสถานศึกษาให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงของโรงเรียน เช่น ปฏิบัติตามกฎของสถานศึกษา ควรได้รับการพัฒนาให้ปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและหลักศาสนาที่นับถือโดยการฝึกมารยาทในการพูด การฟังการไหว้การแสดงความเคารพผู้ใหญ่หรือมารยาทการรับประทานอาหารได้เหมาะสมตามวัย และควรได้รับการพัฒนาให้รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีโดยจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนในการทำงานร่วมกัน แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมหรือการทำงานต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน สอดคล้อง

กับรายงานการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนปีการศึกษา 2560 (2562) พบว่า นักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากกว่าในระดับอื่น มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง เช่น นักเรียนมีปัญหาการแต่งกายไม่เรียบร้อยความประพฤติไม่เหมาะสม มีพฤติกรรมก้าวร้าว นักเรียนเสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด ประกอบกับข้อมูลจากการประชุมและสะท้อนปัญหาาร่วมกันของคณะครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่าสิ่งที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จเกิดจากปัจจัยภายในองค์กรซึ่งเป็นจุดอ่อนของโรงเรียน คือ ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู กระบวนการและวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือมีการเปลี่ยนครูที่ปรึกษาทุกปีและครูไม่สามารถติดตามดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงจึงทำให้แก้ไขปัญหาผู้เรียนไม่ถูกจุด

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้นำหลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมสำหรับทุกคนเป็นหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ซึ่งประกอบด้วย 1. เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข 2. กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3. มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี 4. อุเบกขา หมายถึง การรู้จักวางเฉย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550) ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงกับทุกเรื่องในชีวิต และการทำงาน โดยเฉพาะกับการดูแลนักเรียนที่เปรียบเสมือนผ้าขาวสะอาดที่ต้องผ่านการอบรมดูแลอย่างใกล้ชิดให้ได้รับความอบอุ่นจากความเมตตาของครูที่ดูแลใส่ใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะมีผลประโยชน์ และคุณค่าต่อการพัฒนาคนการพัฒนาสังคม และการพัฒนาประเทศชาติให้ เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 บุคลากรได้ทราบผลของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3.2 ทราบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

3.3 ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน แนวทางบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อนำไปกำหนดนโยบายการพัฒนางาน ด้านบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร และครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 308 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลากและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักพรหมวิหาร 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.81	0.62	4	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.69	0.64	5	มาก
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.98	0.58	2	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	3.97	0.72	3	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	4.09	0.70	1	มาก
รวมเฉลี่ย	3.91	0.65	-	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.62) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.09$, S.D.=0.70) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=0.58) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=0.72) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.81$, S.D.=0.62) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.69$, S.D.=0.64)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) รองลงมา คือ ครูมีการสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับข้อมูลครอบครัว เศรษฐกิจสุขภาพและความสามารถพิเศษและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการบันทึกการใช้ทะเบียนสะสม

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูมีการให้ความรู้แก่นักเรียน ผู้ปกครองในการตอบแบบประเมินรองลงมา คือ ครูมีการนำผลคัดกรองมาพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูมีการวางแผนในการคัดกรองนักเรียน

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมพัฒนานักเรียนและมีการนำแผนไปปฏิบัติ ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นมีการติดตามพฤติกรรมจากการช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นมีการหาแนวทางร่วมกันในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นการใช้หลักจิตวิทยาในการให้คำปรึกษาสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มเพื่อนนักเรียนอย่างหลากหลาย ตามสภาพปัญหา เช่น เพื่อนช่วยเพื่อน ยุวชนแนะแนว พี่ดูแลน้อง ฯลฯ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นมีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างทั่วถึง

5) ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ สถานศึกษาส่งเสริมการประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนเช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายกิจการนักเรียนรองลงมาคือ สถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาการส่งต่ออย่างมีระบบและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการติดตามประเมินผลสรุปรายงานผลการส่งต่อ

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันจำแนกตามเพศ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ไม่แตกต่างกัน ส่วน โดยรวมและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน

และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ไม่แตกต่างกัน ส่วน โดยรวมและ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า

1) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการบันทึกการใช้ทะเบียนสะสม เพื่อเอื้อต่อผู้สอน จะได้ทราบข้อมูล ทั้งพฤติกรรม สุขภาพ ของนักเรียน ใช้ในการสังเกต และจะได้ทราบว่าควรเอาใจใส่ให้นักเรียนได้อย่างตรงจุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการเรียนการสอน

2) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูควรมีการสอบถามนักเรียนและผู้ปกครองถึงชีวิตทางบ้านของนักเรียนถึง ความเป็นอยู่ ฐานะทางครอบครัว เพื่อคัดแยกกลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยงในหลายๆ ปัจจัย เช่น ปัญหาทางครอบครัว พ่อ แม่ แยกทางกัน หรือฐานะที่ยากจน โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิต และการเรียนรู้ สอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการนำกิจกรรมวิถีพุทธมาจัดทำให้สอดคล้อง สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน

3) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนควรร่วมกันในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ปลูกฝังคุณธรรมอย่างต่อเนื่องเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารครูในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของชุมชนโดยรอบควรส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ด้วยความเต็มใจ ภาคภูมิใจ ได้พัฒนาด้านจิตใจให้สูงขึ้น ตามครรลองครองธรรมของพรหมวิหาร 4 ปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา และปฏิบัติตนตามแนวโรงเรียนวิถีพุทธ

4) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ควรมีการให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างทั่วถึง มีการให้ความรู้ถึงสิ่งสำคัญ และโทษต่างๆ ที่ไม่ควรกระทำในสังคม

5) แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการส่งต่อสถานศึกษา ควรติดตามประเมินผลสรุปรายงาน ในการทำกิจกรรม อบรม พัฒนา นักเรียน ครู ทุกครั้ง เพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดต่อไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ระดับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะว่า การบริหารจัดการของผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลที่สร้างความเปลี่ยนแปลงแก่องค์กร ผู้บริหารที่ดีต้องมีทักษะความรู้และประสบการณ์ สามารถบริหารงานให้ประสบความสำเร็จได้ เกิดการยอมรับทั้งในสถานศึกษาและสังคม และกระแสนการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม ความเจริญก้าวหน้าในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารแบบไร้พรมแดน ก่อให้เกิดการหลั่งไหลแลกเปลี่ยนของวัฒนธรรมทั่วโลกส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีการรับรู้ความคิดเจตคติและพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสังคมมีมากขึ้น ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่มีขั้นตอนชัดเจน โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลาวัลย์ ทองดี และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลการวิจัย ด้านการส่งต่อ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาส่งเสริมการประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนเช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายกิจการนักเรียน สถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาการส่งต่ออย่างมีระบบ มีเครือข่ายการส่งต่อภายในและภายนอกโรงเรียน การส่งต่อภายในและหรือภายนอกพร้อมทั้งข้อมูลผลการช่วยเหลือเบื้องต้น สร้างเครือข่ายสหวิชาชีพที่มีแผนการดำเนินงาน ป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมการดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ชี้แจงให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบในการส่งต่อ มีการประสานงานบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกรายงานสรุปผลการส่งต่อ ฝ่ายปกครองและแนะแนวมีการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด สถานศึกษามีการติดตามประเมินผลสรุปรายงานผลการส่งต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลาวัลย์ ทองดี และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

6.2.1 จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคลากรในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ต่างมีหน้าที่ที่ต่างกัน มีทักษะต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน ดังนั้นในความคิดเห็นหรือความต้องการพัฒนาผู้เรียนเหมือนกันเพื่อให้พวกเขามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี โกสุมาลย์ (2560) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 ผลการเปรียบเทียบตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

6.2.2 จำแนกตามเพศ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน และด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรในสถานศึกษาทั้งสองกลุ่มมีความเห็นต่างในด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน โดยเพศชายมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าเพศหญิงซึ่งครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน และสถานศึกษามีการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) โดยครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น และผู้ปกครอง ร่วมกันวางแผนทางการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน ด้านการต่อ เพศหญิงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่าเพศชาย ซึ่งในการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาผู้เรียนโดยครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาตามกระบวนการป้องกันและช่วยเหลือผู้เรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหาการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือผู้เรียนแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านกรณีที่เด็กมีความสามารถพิเศษ หรือเด็กอัจฉริยะ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเด็กด้อยโอกาส ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศตพร เลิศล้ำไตรภพ (2564) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทักษะของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสินปุน โคกहारพรวุฒิว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่เพศต่างกัน มีทักษะต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีตำแหน่งและมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีทักษะต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ครูที่มีกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีทักษะต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.2.3 จำแนกตามระดับการศึกษาด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (เมตตา) ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ไม่แตกต่างกัน ส่วน โดยรวมและ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน (มฤตยา) ด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เรียน ไม่แตกต่างกัน ส่วน โดยรวมและ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ด้านการส่งต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื่องจากครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือครูผู้สอน ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์หรือสูงกว่ายุทธศาสตร์ และไม่ว่าจะมี

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 1-5 ปีหรือมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 6-10 ปีหรือ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 11 ปีต่างก็ตระหนักดีถึงความสำคัญของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมนำมาซึ่งสันติภาพตามความหมายของพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นธรรมของผู้ใหญ่เสมือนพระพรหมคือมีเมตตาช่วยเหลือในส่วนที่เป็นคุณประโยชน์ให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขการมีกรุณามุ่งปลดปล่อยความทุกข์ซึ่งได้ประสบทุกข์การมีมุทิตามุ่งพลอยยินดีต่อการพยายามกระทำความดีและการมีอุเบกขามุ่งดำรงตนเป็นกลางยุติธรรมไม่เอนเอียง ดังนั้นพรหมวิหารทั้งหมดถือว่าเป็นคุณสมบัติของผู้ใหญ่ที่มนุษย์สามารถ กระทำได้ด้วยตนเองโดยแสดงถึงความเมตตาอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อดหนุนจุนเจือเมื่อประสบความทุกข์และมีน้ำใจพลอยยินดี เมื่อบุคคลอื่นประสบความสุขความสำเร็จในหน้าที่การงานและวางตนเป็นกลางโดยพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองตามหลัก เหตุผลบุคคลสถานการณ์คุณธรรมจริยธรรมอันจะเป็นผลนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่มีภายในสังคมไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุลาสัย ทองดี และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน การเข้าร่วมอบรมระบบดูแลช่วยเหลือไม่แตกต่างกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าด้านการส่งต่อ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีแผนงานและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนตระหนักถึงการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด

7.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้นโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีแผนงานและสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้สอนตระหนักถึงการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 จากผลการวิจัยพบว่าด้านการส่งต่อ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการประสานงานระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียนเช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายกิจการนักเรียน

7.2.2 จากผลการวิจัยพบว่าด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ดังนั้นครูควรมีการวางแผนส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดทำเกณฑ์การคัดกรองเองเพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษารูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ

7.3.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

7.3.3 ควรศึกษาแนวทาง/วิธีการ/บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ต่าง ๆ

8. เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ยุวดี โกสุมาลย์. (2560). **สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสุวรรณภูมิพิทยไพศาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศตพร เลิศล้ำไตรภพ. (2564). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายลพบุรี โคกหาร พรุเตียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2563). **ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2564**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุลาลัย ทองดี และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่. (2561). **แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2**. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 3(1). 45-53.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*
THE GUIDELINES FOR DEVELOPING THE COMPETENCY OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

เมทินี มาลานนท์¹, สายัณห์ ผาน้อย², กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์³,
สุรชัย วัฒนาคอมชัย⁴

Methinee Malanoni¹, SayanPanoi², Kissadapan Pongboriboon³,
Surachai Wttanaudomchai⁴

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3,4}

Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3,4}

Email : pan.methinee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 31 คน และครูผู้สอนจำนวน 304 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual response format) ชนิด 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) = 0.080 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาตนเองด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีจำนวน 13 แนวทาง

คำสำคัญ : สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา; สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น; แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

These purposes of this research were to: 1) To study current conditions Desirable conditions and necessary needs of educational institution administrators' competencies under the Office of Buriram Primary Educational Service Area 3. 2) To study the approaches to develop the competency of school administrators under the Office of Buriram Primary Education Service Area 3. The samples used in the research were: 31 school administrators and 304 teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3 were randomly stratified according to school size. The questionnaire used was a 5-level dual-response format and a semi-structured interview. Statistics used to analyze the data include: Percentage, average, standard deviation and use the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) technique to prioritize essential needs.

The results showed that 1) the current condition, competency of school administrators Under the Office of Buriram Primary Educational Service Area 3, overall and each aspect The average is at a high level. The desirable condition of the competency of school administrators. Under the Office of Buriram Primary Educational Service Area 3, overall and each aspect. The average is at the highest level and there is a necessary need for the development of educational institute administrators' competencies. Under the Office of Buriram Primary Educational Service Area 3 overall, there was a necessary need index. (PNI_{modified}) = 0.080 when considering each aspect in descending order, including vision Self-development Communication and Motivation Strategic Thinking and team work, respectively. And 2) Guidelines for the development of educational institute administrators' competencies under the Office of Buriram Primary Educational Service Area 3, there are 13 guidelines.

Keywords : The Competency of school administrators; Current condition desirable conditions and necessary needs; Guidelines for development of school administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในระยะเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่มีมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้างหลัง ท่ามกลางปัญหาท้าทายหลากหลายที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว ดังกล่าว ก็เป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้านโดยเฉพาะการพัฒนาคน การยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสังคมที่ดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) จากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถก้าวข้ามอุปสรรคปัญหาของประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนา พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ และส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้น การศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และสร้างสมรรถนะที่ดีแก่ผู้เรียน ควรมองไปถึงคุณภาพ ความรู้ การนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการทำงานที่เป็นสังคม สถานศึกษา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การดำเนินงานของสถานศึกษาต้องขึ้นอยู่กับผู้นำ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของประเทศผู้บริหารในยุคปัจจุบันจะต้องมีการจัดองค์การ (Organizing) บริหารองค์การ (Performance management) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility) การติดต่อสื่อสาร (Communicating) การควบคุม (Controlling) การงบประมาณ (Budgeting) และการรายงานผลการดำเนินการ (Reporting) ซึ่งเปรียบผู้บริหารสถานศึกษาเสมือนฟันเฟืองที่สำคัญที่จะควบคุมการดำเนินงานของทุกฝ่ายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างราบรื่น และสอดคล้องกัน

จากประเด็นดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้ให้ความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษา

ซึ่งนับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยจะต้องมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูลระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนโดยยึดกิจกรรมที่ดำเนินการกับนักเรียนเป็นสำคัญจะช่วยให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยจะต้องใช้ศักยภาพและความสามารถในการที่จะขับเคลื่อนนำองค์กรไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ตามที่องค์กรมุ่งหวังโดยต้องใช้ความรู้ทักษะและคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ซ่อนอยู่แสดงออกเป็น พฤติกรรมในการบริหารจัดการคุณภาพและสนับสนุนการพัฒนาปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แนวความคิดเรื่องสมรรถนะ (Competency) จึงเข้ามามีบทบาทและถูกนำมาใช้ในหน่วยงาน การศึกษามากขึ้น เพราะในการกำหนดสมรรถนะ จะต้องกำหนดให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับ (พิชามญชุ์ ลาวชัย, 2562) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาเปรียบเสมือนหัวใจของการศึกษา ไม่ใช่ทำหน้าที่เพียงการบริหารโรงเรียนเท่านั้น แต่ จำเป็นต้องแสดงบทบาทของผู้นำสถานศึกษานั้นๆ ด้วย ทั้งนี้ผู้บริหารจึงต้องมีสมรรถนะหลักในการ บริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารไม่เพียงแต่มุ่งเน้นแต่ผลงานด้านการ บริหารงานภายในโรงเรียนให้ดีเด่นเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมองว่าบุคลากรภายในองค์กรของตนเองว่า เป็นอย่างไร มีความสุขในการทำงานหรือไม่ ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานมีมากน้อยเพียงใด ผู้บริหาร ได้สร้างความเครียดและความกดดันให้กับครูหรือไม่ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องเล็งเห็นทุกเรื่อง มี ภาวะผู้นำมากน้อยเพียงใด เพราะนี่คือสมรรถนะที่อยู่ภายในตัวของผู้บริหาร ถือว่ามีบทบาทสำคัญต่อ การจัดการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) (2549) ได้ กำหนดสมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็น ทีม
2. สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ จะเห็นได้ว่าสมรรถนะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ บริหารผลสัมฤทธิ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดีงศักยภาพและความสามารถที่ซ่อนอยู่ภายในของบุคลากรมา ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน สมรรถนะจึงถือเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถ ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง เกิดความคุ้มค่า กับปัจจัยในการบริหารที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสมรรถนะจึง เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทั้งในระบบภาคส่วนราชการและภาคธุรกิจ โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องมี สมรรถนะทางการบริหาร ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้ สามารถบริหารจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง (ธีระ รุญเจริญ และคณะ, 2552)

จากการรายงานผลการดำเนินงานและการจัดการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (Annual Report 2021) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่มีการ ดำเนินงานที่เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 ซึ่งมีจุดเน้น 3 ด้าน คือ จุดเน้นด้านผู้เรียน จุดเน้นด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และจุดเน้นด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาและอุปสรรค บางประการ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา อาทิเช่น ด้านการบริหารจัดการทำให้ บุคลากรบางส่วน โดยเฉพาะผู้บริหารและครูที่มารับงานใหม่ ยังไม่มีความชัดเจนในวิธีการดำเนินงาน

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และยังมีสถานศึกษาบางแห่งไม่ได้จัดระบบการบริหารจัดการที่ดี การจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ไม่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นควรเตรียมปรับปรุงแบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การติดตามผลการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นระยะ เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในพัฒนาสถานศึกษาด้านการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ (ข้อมูลสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 , 2564) ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษามี สมรรถนะ จะสามารถช่วยให้ผู้บริหารดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ อีกทั้งยังสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมา ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาขาดสมรรถนะ ก็จะส่งผลให้สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ยาก อีกทั้งยังเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการพัฒนสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาจากผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหาร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและให้การศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบถึงระดับการสร้างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางนำไปวางแผนปรับปรุงและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2 ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ปีการศึกษา 2565 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 241 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,348 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,589 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้เท่ากับจำนวน 335 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 304 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็น 1) แบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตอบสองคู่ (Dual response format) ชนิด 5 ระดับ ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

สมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	PNI _{Modified}	ลำดับที่
1) ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์	4.28	0.68	มาก	4.60	0.53	มากที่สุด	0.074	4
2) ด้านการทำงานเป็นทีม	4.43	0.66	มาก	4.74	0.46	มากที่สุด	0.069	5
3) ด้านมีวิสัยทัศน์	4.28	0.74	มาก	4.69	0.49	มากที่สุด	0.094	1
4) ด้านการสื่อสารและการจูงใจ	4.34	0.71	มาก	4.68	0.50	มากที่สุด	0.078	3
5) ด้านการพัฒนาตนเอง	4.31	0.69	มาก	4.67	0.48	มากที่สุด	0.083	2
เฉลี่ยรวม	4.33	0.70	มาก	4.68	0.49	มากที่สุด	0.080	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 สภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.33$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.43$, S.D. = 0.66) รองลงมา ด้านการสื่อสารและการจูงใจ

($\bar{X}=4.34$, S.D. = 0.71)ด้านการพัฒนาตนเอง($\bar{X}=4.31$, S.D. = 0.69)ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X}=4.28$, S.D. = 0.68) และด้านมีวิสัยทัศน์($\bar{X}=4.28$, S.D. = 0.74)ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.68$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการทำงานเป็นทีม($\bar{X}=4.74$, S.D. = 0.46)รองลงมา ด้านมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.69$, S.D. = 0.49)ด้านการสื่อสารและการจูงใจ($\bar{X}=4.68$, S.D. = 0.50)และด้านการพัฒนาตนเอง($\bar{X}=4.67$, S.D. = 0.48)ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X}=4.60$, S.D. = 0.53) และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified}=0.080$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified}=0.094$) รองลงมาด้านการพัฒนาตนเองมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}=0.083$)ด้านการสื่อสารและการจูงใจ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNIModified=0.078$)และด้านการคิดเชิงกลยุทธ์มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNIModified=0.074$)ตามลำดับ ส่วนด้านการทำงานเป็นทีมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด($PNIModified=0.069$)

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้ 13 แนวทางดังนี้

ด้านที่ 1 การมีวิสัยทัศน์

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้สมาชิกในสถานศึกษานำองค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะใหม่ๆ ที่หลากหลายมาใช้ในบริหารงานให้เกิดประโยชน์

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ยึดติดกับการบริหารงานแบบเดิม

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ทันสมัยและสร้างสรรค์

ด้านที่ 2 การพัฒนาตนเอง

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้ารับการอบรมเพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเองและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาคิดนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

ด้านที่ 3 การสื่อสารและการจูงใจ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสาร สร้างแรงจูงใจ และมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำที่ดีในการแก้ปัญหากับผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้องและสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษามีบุคลิก ท่าทางที่เหมาะสมกับการสื่อสาร สร้างแรงจูงใจและสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ด้านที่ 4 การคิดเชิงกลยุทธ์

4.1 ผู้บริหารสถานศึกษานำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคโนโลยี เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะนำหลักการวิธีปฏิบัติและเทคนิคการจัดการเรียน ใให้กับครูผู้สอน

4.3 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการจัดหาเครื่องมือและทรัพยากรที่ จำเป็นต้องใช้ในสถานศึกษาได้เพียงพอกับความต้องการ

ด้านที่ 5 การทำงานเป็นทีม

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติและสามารถ ทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่หลากหลายได้

5.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ให้ทุกคนมีน้ำใจคอย ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทุกคนปฏิบัติงานอย่างมีความสุข

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จาก ผลการวิจัย พบว่า

6.1.1 สภาพปัจจุบันของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เห็นความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการพูด เขียนสื่อสารโต้ตอบในโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนสามารถชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นด้วยยอมรับคล้อยตาม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการ สื่อสารและในปัจจุบันที่มีโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการแข่งขันที่สูงขึ้น ผู้บริหาร จำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ หรือแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เป็นรูปธรรมเป็นที่ยอมรับ การ ยอมรับแนวคิดวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนางาน พัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งและกำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และมุ่งมั่นนำวิสัยทัศน์ สู่การปฏิบัติมักจะบรรลุผลสำเร็จอยู่เสมอ และการที่จะบรรลุเป้าหมายต้องเกิดจากการร่วมคิด ร่วมมือ และร่วมกันทำจากนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิทักษ์ นามนิตย์ (2564) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ที่มี ภาพรวมอยู่ในระดับ ยังสอดคล้องกับอัญชุลีภรณ์คำภีระ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะของ ผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล (2560) ได้ศึกษา

เรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า 1) สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การมีวิสัยทัศน์ การพัฒนาศักยภาพบุคคล ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การบริหารที่ดี การสื่อสารจูงใจ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การทำงานเป็นทีม

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครู ส่วนใหญ่มีความพึงประสงค์ให้โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะทุกด้านว่าสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรได้จัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ ช่วยให้องค์กรใช้ทรัพยากรทั้งงบประมาณและเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดมีความต้องการให้มีการร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้เป็นรูปธรรม ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนมีการยอมรับแนวคิดวิธีการใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนางาน พัฒนาการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพราะผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และมุ่งมั่นนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติมักจะทำให้การพัฒนาสมรรถนะบรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการนั่นเองสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ กำเลิศทอง (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 8 สมรรถนะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธีรา มีจันทร์ (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.1.3 ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาตนเองด้านการสื่อสารและการจูงใจด้านการคิดเชิงกลยุทธ์และด้านการทำงานเป็นทีมตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการมีวิสัยทัศน์ที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีความตระหนักและความสามารถในการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือทิศทางการพัฒนาองค์กร มีการบูรณาการความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม และสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์แนวคิด ทิศทางในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่กว้างไกล ทันสมัยและเป็นไปได้ มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนางานให้สอดคล้องกับนโยบายได้อย่างเป็นรูปธรรมและการมีวิสัยทัศน์มีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่น กระตุ้นบุคลากรในองค์กร ให้ทุกคนมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน มีความรักสามัคคี มีความเพียรพยายามและปฏิบัติตามวิสัยทัศน์อย่างเต็มใจ เสียสละ เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความเป็นเลิศขององค์กรนั่นเองสอดคล้องกับชนิษฐา อุ่ณวิเศษ

(2550) ที่กล่าวว่า การสร้างวิสัยทัศน์เป็นกลยุทธ์อันดับแรกของผู้นำ การเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้ทุกคนมองเห็นเป้าหมายหลักร่วมกัน เห็นแนวทางเป็นไปได้เพื่อการสร้างวิสัยทัศน์ให้เป็นที่ดึงดูดใจและมีความท้าทาย ทำให้ปฏิบัติงานทุ่มเทความสามารถเพื่อช่วยให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย หลังจากสร้างวิสัยทัศน์แล้วผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจองค์กรเป็นอย่างดี เช่น วิธิดำเนินงาน การบริการ การตลาดคู่แข่งและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ต้องมีความเข้าใจนวัตกรรมองค์กร เช่น ความเชื่อมั่นร่วมกัน และข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ที่องค์กรตั้งอยู่และตระหนักในความต้องการและค่านิยมของบุคลากรสอดคล้องกับงานวิจัยของสมภพ ดวงช่อม (2554) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเขียงเทรา เขต 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านใน 2 สมรรถนะ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือสมรรถนะหลัก ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริการที่ดี ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และด้านการพัฒนาตนเอง สมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ ด้านการสื่อสารและจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์

6.2 จากผลการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เพื่อพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

6.2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สนับสนุนให้สมาชิกในสถานศึกษานำองค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะใหม่ๆ ที่หลากหลายมาใช้ในบริหารงานให้เกิดประโยชน์ ให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ยึดติดกับการบริหารงานแบบเดิม โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารจะต้องเข้าใจองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจองค์กรอย่างลึกซึ้ง เข้าใจภารกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์เดิมขององค์กร เข้าใจวัฒนธรรมขององค์กร เข้าใจความต้องการและค่านิยมของสมาชิก ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องวิเคราะห์องค์กรเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร 2) สนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรพัฒนาตนเองและวิชาชีพเพื่อนำความรู้มาพัฒนางานในสถานศึกษา อันเกิดจากการฝึกอบรม หรือการศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน และ 3) ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ริเริ่ม สร้างแรงกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เปลี่ยนแปลงนั้นประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับอัจฉรา พยัคฆ์เกษม (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองขลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 พบว่ามีแนวทางในการพัฒนา คือหน่วยงานต้นสังกัดจัดอบรมศึกษาดูงาน สถานศึกษาต้นแบบที่มีความเป็นเลิศเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา

6.2.2 ด้านการพัฒนาตนเอง พบว่า แนวทางในการพัฒนาลำดับแรก คือ การแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอโดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 1) หมั่นพัฒนาฝึกอบรม และหาประสบการณ์ใหม่เพื่อคงความมีทักษะ ความรู้ความเข้าใจในการนำองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตนเองให้สามารถก้าวทันเทคโนโลยีและกระแสโลกเพื่อการสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ และ 2) ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการติดตาม ข้อมูลข่าวสาร และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ พัฒนา ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการศึกษาในเทศก์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหาร ผู้ได้บังคับบัญชา และ

กับหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบรรณ ลาสา และคณะ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าควรมีการอบรมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร และมีการพัฒนาบุคลิกภาพ และการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาด้านสมรรถนะโดยมีการอบรมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับพงษ์พิทักษ์ นามนิตย์ (2564) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอุดรธานีพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC ร่วมกับองค์กรอื่นเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรมีโครงการศึกษาดูงาน และจัดประชุมตามโอกาสต่าง ๆ เพื่อนำนโยบายลงสู่สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเน้นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

6.2.3 ด้านการสื่อสารและการจูงใจพบว่า แนวทางในการพัฒนาลำดับแรก คือผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสาร สร้างแรงจูงใจ และมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาคือ 1) ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาพูดจาไพเราะ วาจาสุภาพ ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีการยกย่องชมเชยผู้ร่วมงานตามความเหมาะสมและทั่วถึง 2) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของบุคลากรโดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพงศ์ ตระการ (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้ ผู้บริหารควรดูแลเอาใจใส่บุคลากรอย่างทั่วถึงโดยศึกษาบุคลากรเป็นรายบุคคล และผู้บริหารควรมอบหมายงานให้บุคลากรได้รับผิดชอบตรงตามความสามารถ และผู้บริหารควรสร้างเจตคติที่ดีในการทำงานโดยการสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ตนเอง และผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานโดยใช้วิธีการสร้างความเป็นมิตร

6.2.4 ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์พบว่า แนวทางในการพัฒนาลำดับแรก คือผู้บริหารสถานศึกษานำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้ทันก้าวทัน รู้จักและสามารถใช้ได้ไม่น้อยกว่าผู้อื่น ซึ่งนอกเหนือจากจะใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาโดยตรงแล้ว ยังอาจใช้เพื่อการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน 2) สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้ารับการอบรมและพัฒนาตนเองเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่มีสมรรถนะ (Competency) สูง คือ มีและใช้ความรู้ ความสามารถทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคล

สำคัญในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษา ข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศการสื่อสารเพื่อการบริหาร ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษา ให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่กล่าวถึงมาตรการในการนำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ ทั้งข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลครู ข้อมูลสถานศึกษา ข้อมูลงบประมาณ และข้อมูลอื่นๆ โดยการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) และระบบบริหารงานสำนักงาน เพื่อเจ้าหน้าที่สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกันทั้งองค์กรสอดคล้องกับมานะ ครุฑาโรจน์ และคณะ (2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยุคการศึกษา 4.0 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0 ควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารให้ครอบคลุมทั้ง 6 กลยุทธ์ รวมถึงด้านส่งเสริมบรรยากาศด้านวิชาการของสถานศึกษาและความสามารถในการเขียนงานวิชาการ ด้านความกล้าหาญทางจริยธรรมคุณธรรมและจรรยาบรรณ ด้านความสามารถในการใช้นวัตกรรมใหม่เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ และด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

6.2.5 ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า แนวทางในการพัฒนาลำดับแรกคือผู้บริหารสถานศึกษามีความไว้วางใจและมีความเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถของใต้บังคับบัญชาว่าจะสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่วางไว้ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนและระบุหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงานตามกรอบงานอย่างชัดเจนตามความรู้ ความสามารถของสมาชิกในสถานศึกษา และ 2) มีการให้โอกาสตัดสินใจ เชื่อมั่นและเคารพในการตัดสินใจ ในบางเรื่องเริ่มจากโครงการเล็กพัฒนาเป็นโครงการที่ใหญ่ขึ้น และให้คำชมเชยในที่สาธารณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรา พยัคฆ์เกษม (2559) ที่ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองขลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาคือ หน่วยงานต้นสังกัดมอบนโยบายให้ ผู้บริหารสถานศึกษากระจายอำนาจการบริหารให้ครูโดยแบ่งเป็นหัวหน้างาน 4 ฝ่าย เพื่อให้การบริหารงานทั้ง 4 ด้านเกิดความคล่องตัว โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำกับดูแล สนับสนุนงบประมาณ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น จัดทำโครงการ กิจกรรม อย่างเพียงพอ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 ด้าน 13 แนวทางดังนี้

ด้านที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้สมาชิกในสถานศึกษานำองค์ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะใหม่ๆ ที่หลากหลายมาใช้ในบริหารงานให้เกิดประโยชน์ 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบันไม่ยึดติดกับการบริหารงานแบบเดิม และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ทันทสมัยและสร้างสรรค์

ด้านที่ 2 การพัฒนาตนเอง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้ารับการอบรมเพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเองและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาคิดนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

ด้านที่ 3 การสื่อสารและการจูงใจ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสาร สร้างแรงจูงใจ และมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำที่ดีในการแก้ปัญหากับผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้องและสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีบุคลิก ท่าทางที่เหมาะสมกับการสื่อสาร สร้างแรงจูงใจและสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้

ด้านที่ 4 การคิดเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษานำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถแนะนำหลักการวิธีปฏิบัติและเทคนิคการจัดการเรียนให้กับครูผู้สอน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการจัดหาเครื่องมือและทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ในสถานศึกษาได้เพียงพอกับความต้องการ

ด้านที่ 5 การทำงานเป็นทีม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติและสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มคนที่หลากหลายได้ และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ให้ทุกคนมีน้ำใจคอยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทุกคนปฏิบัติงาน อย่างมีความสุข

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะที่มีความจำเป็นต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มากที่สุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการสื่อสารและการจูงใจ ด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ และด้านการทำงานเป็นทีมตามลำดับ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะทางเพื่อการพัฒนา คือ ควรมีการจัดอบรมเตรียมความพร้อมก่อนการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มประสบการณ์ใหม่ๆให้กับผู้บริหารอยู่เสมอเพื่อจะได้นำมาพัฒนาต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 สรุปได้ว่า มีความต้องการในด้านการมีวิสัยทัศน์มากที่สุด ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนสมาชิกในสถานศึกษาในทุกๆด้าน มีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ยึดติดกับการบริหารงานแบบเดิมวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ทันสมัยและสร้างสรรค์ เพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.2.2 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มากที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการ ส่งเสริม

สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอเข้ารับการอบรมเพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเองและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดสมรรถนะที่ดีต่อระบบการศึกษาต่อไป

8.2.3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 13แนวทาง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปตามบริบท เพื่อให้เกิดผลกับผู้บริหารและทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและพัฒนาต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะให้เกิดมีประสิทธิผลมากที่สุด

8.3.2 ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ เนื่องจากอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา การกำหนดสมรรถนะจะมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและบริหารสถานศึกษา**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- ชนิษฐา อุ่นวิเศษ. (2550). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ฉวีวรรณ ฉัตรวิไล. (2560). **สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการดำเนินการตามมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ณัฐธิดา มีจันทร์. (2562). **สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณัฐพล ตระการ. (2565). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความความคิดเห็นของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3**. *วารสารวิทยาการ จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 2(1). 121-136.
- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. (2552). **การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองยุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ ฐานคิดทางการบริหารและการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

- ประเสริฐ กำเลิศทอง. (2560). **สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พงษ์พิทักษ์ นามนิตย์. (2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. *วารสารสารสนเทศ*. 20(1). 53-64.
- พิชามญชุ์ ลาวชัย. (2562). **สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มานะ ครุฑาโรจน์. (2563). **กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยุคการศึกษา 4.0**. วิทยานิพนธ์ดุขุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. (2564). **รายงานผลการดำเนินงานการจัด การศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (Annual Report 2021)**. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2565. จาก <https://sites.google.com/a/brm3.go.th/buriram3/data>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุบรรณ ลาสา และคณะ. (2560). แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 11(2). 120-132.
- อัจฉรา พยัคฆ์เกษม. (2559). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอคลองขลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์.
- อัญชุลีภรณ์ คำภีระ. (2564). **สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุทัย ภัคตีประยูรวงศ์. (2559). **สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607–610.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*

LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS
OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3

อุกฤษฏ์ พลยูง¹, กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์², สุรชัย วัฒนาคุดมชัย³
Ukrit Phonyung¹, Kissadapan Pongboriboon², Surachai Wattanaudomchai³

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3}

Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3}

Email : Duckyman@windowslive.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 4) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนฯ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนฯ ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนฯ มีจำนวน 3 ด้านคือ ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5) ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (X_3) และด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_1) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ ร้อยละ 99.50 ($R=.995$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 99.10 ($R^2=0.991$) โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

ได้คือ $Y' = -0.153 + 0.475^{**} (X_5) + 0.485^{**} (X_1) + 0.074^{**} (X_3)$ และ $Z = 0.477 Z_5 + 0.454 Z_1 + 0.070 Z_3$

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน; ประสิทธิภาพ; การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน

ABSTRACT

These purposes of this research were 1) to study the level of leadership of school administrators. under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3. 2) To study the effectiveness of academic administration in schools. under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3. 3) To study the relationship between school administrators' leadership and the effectiveness of academic administration in schools. Under the Office of KhonKaen Primary Education Service Area 3, and 4) to study the effect of school administrators' leadership on the effectiveness of academic administration in schools. under the jurisdiction of KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3. The sample group used in the research There are 31 school administrators and 288 teachers. The research tools were a questionnaire for school administrators and teachers. The statistics used in the research were percentage, mean and standard deviation.

The results showed that 1) The overall level of leadership of school administrators was at a high level. 2) The overall level of effectiveness of academic administration in schools was at a high level. 3) The correlation coefficient between leadership of School Administrators Affecting the Effectiveness of Academic Administration in Schools All aspects had a positive correlation relationship. There was statistical significance at the .01 level. And 4) school administrators' leadership that affected the effectiveness of academic administration in schools, there were 3 aspects: instructional leadership (X_5), exchange leadership (X_3), and leadership. Technologically (X_1), the multiplicative correlation coefficient was 99.50 percent ($R=.995$), which was statistically significant at the .01 level. There was a prediction coefficient or predictive power of 99.10 percent ($R^2=0.991$), written as an equation in raw and standard score form, as follows: $Y' = -0.153 + 0.475^{**} (X_5) + 0.485^{**} (X_1) + 0.074^{**} (X_3)$ and $Z = 0.477 Z_5 + 0.454 Z_1 + 0.070 Z_3$

Keywords : Leadership of School Administrators; Effectiveness; Academic Administration in Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูงมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม โลกมีความเจริญก้าวหน้าด้านความรู้วิทยาศาสตร์ และข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี รวมถึงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพประชากรไปสู่ความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ เพื่อสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ขึ้น เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 39 ให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาไปให้สถานศึกษาให้มากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินงานได้โดยอิสระ มีความคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และหากจะพัฒนาคุณภาพของเยาวชนจะต้องพัฒนาหรือปฏิรูปการบริหารสถานศึกษา ซึ่งบุคคลที่เป็นหัวใจหลักในการบริหารสถานศึกษาก็คือ ผู้บริหาร เพราะงานทุกอย่างในโรงเรียน จะดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จเพียงใดนั้น ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและมโนประสงค์ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความสำเร็จอย่างมีคุณธรรม

ภาวะผู้นำเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์การและสังเกตได้จากพฤติกรรมการทำงาน รวมทั้งการบริหารจัดการงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันของมนุษย์ ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบทางการบริหารอย่างหนึ่งที่มีความเป็นพลวัต กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวอยู่ในองค์กร บางครั้งภาวะผู้นำช่วยกระตุ้นผู้ตามให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง แต่บางครั้งภาวะผู้นำก็ทำลายความเข้มแข็ง ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์กร การที่ภาวะผู้นำเป็นแรงผลักดันที่เป็นพลวัต จึงทำให้ภาวะผู้นำมีสภาพที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความต้องการขององค์กรและมวลสมาชิก สำหรับองค์กรที่เป็นทางการนั้นส่วนใหญ่แล้วผู้ที่แสดงบทบาทผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มให้เป็นหัวหน้า เป็นศูนย์กลาง เป็นผู้กำหนดเป้าหมาย ประพฤติ ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาท และขณะเดียวกันก็สามารถทำให้สมาชิกภายในกลุ่มปฏิบัติงานร่วมกัน มีความสมัครสมานสามัคคีกัน งานบรรลุสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ไชยา ภาวะบุตร, 2555) การพัฒนาการศึกษาจะให้เกิดผลดีและมีประสิทธิผลสูงย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างเป็นต้นว่า การบริหารจัดการที่ดี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานผู้บริหารมีอาชีพ และเกิดการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังขึ้นกับความรับผิดชอบในการทำงานของผู้ร่วมงาน ความกระตือรือร้น ของผู้ร่วมงาน ความถนัด แต่สิ่งดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุด ผู้นำที่มีความสามารถจะมีอิทธิพลในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ทำงานมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรและสามารถประสานอำนวยความสะดวกใน

การปฏิบัติงาน ผู้นำจึงมีความสำคัญยิ่งต่อกลุ่มและการบริหารงานองค์การจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินงานนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดก็คือ ผู้นำ ถ้าองค์การใดได้ผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการและใช้อิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่างๆ ในองค์กรสามารถทำงานสำเร็จจุล่งไปได้ด้วยดี แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์การใดได้ผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพก็จะไม่สามารถสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ ซึ่งอาจเป็นการทำลายขวัญของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อผู้นำ ซึ่งจะเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ในองค์การประสบความสำเร็จล้มเหลว ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในขอบข่าย และภารกิจการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 4 ด้านนั้นคือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านงานบุคคล และด้านงานบริหารทั่วไป ซึ่งภารกิจการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน และถือเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารและจัดการศึกษา ที่บุคคลหลายฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมโดยผ่านกระบวนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงครอบคลุมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดในสถานศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ เป็นผลสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เกิดจากความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานด้านการจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จ บรรลุ เป้าหมาย และบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจำแนกได้เป็น 17 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ได้แก่ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาจะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและ มาตรฐานสูงสุดเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนตามภารกิจของสถานศึกษา รวมถึงกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ของครู และนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม โดยผู้บริหาร สถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินการ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อมาตรฐาน และคุณภาพทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพล อำเภอหนองสองห้อง อำเภอแวงน้อย อำเภอแวงใหญ่ และอำเภอโนนศิลา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการสร้างคุณภาพผู้เรียน สู่สังคมยุคใหม่ที่ยั่งยืน มีกำหนดแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนการยกระดับผลการทดสอบระดับชาติ สำหรับโรงเรียนทุกแห่งโดยได้ดำเนินการร่วมกัน เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบระดับชาติเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สำคัญของประสิทธิผลในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรของสถานศึกษา และถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาด้วย โดยนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดมีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O - NET) ประจำปีการศึกษา 2562 น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบ ประจำปีการศึกษา 2561 ในทุกกลุ่มสาระ ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีโครงการหลายโครงการที่ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนางานทางวิชาการและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2562) จึงพอที่จะ สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ต้องดำเนินการบริหารงานวิชาการอย่างจริงจัง ทั้งการกระตุ้นและส่งเสริมครูผู้สอนให้ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการบริหาร จัดการที่เน้นคุณภาพ อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาและคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีส่วนผลักดันประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความสามารถในการวางแผน กำหนดเป้าหมายของโรงเรียน มีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการสร้างทีมงาน มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของตน เพื่อให้สามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานครูผู้สอนในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.4 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สามารถนำผลของงานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ไปประกอบกระบวนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ต่อไป

3.3 ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และเขตอื่นๆ หรือจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 231 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 177 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,670 คน รวมทั้งสิ้น 1,847 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 319 คน แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน	4.06	0.81	มาก
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.08	0.82	มาก
3. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี	3.83	0.81	มาก
4. ภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.07	0.80	มาก
5. ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน	3.93	0.87	มาก
รวม	3.99	0.81	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}=3.99$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=4.08$) รองลงมาคือ ด้านด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X}=4.07$) และด้านด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน ($\bar{X}=4.06$) สำหรับด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=3.83$)

5.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความมีประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวม

ความมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	3.93	0.87	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.04	0.86	มาก
3. การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	3.92	0.87	มาก
4. การนิเทศการศึกษา	3.96	0.86	มาก
5. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา	3.98	0.88	มาก
6. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	3.98	0.87	มาก
รวม	3.97	0.86	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X}= 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ ($\bar{X}=4.04$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=3.98$) และด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}=3.96$) ส่วนด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนมีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=3.92$)

5.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตัวแปร	ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (X_1)	ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_2)	ด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_3)	ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (X_4)	ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5)	ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (Y)
ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (X_1)	1.00					
ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_2)	.991**	1.00				
ด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_3)	.935**	.918**	1.00			
ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (X_4)	.987**	.988**	.944**	1.00		
ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5)	.988**	.989**	.955**	.992**	1.00	
ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (Y)	.991**	.987**	.950**	.987**	.993**	1.00

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่น เขต 3 ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01. ซึ่งเรียงตามลำดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ได้ดังต่อไปนี้ คือ ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (Y) ในระดับที่สูงสุดอยู่ที่ ($r=.993$) หรือ 99.30 รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (X_1) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (Y) อยู่ที่ ($r=.991$) หรือ 99.10 และด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_2) กับ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (X_4) ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (Y) เท่ากัน อยู่ที่ ($r=.987$) หรือ 98.70 สำหรับด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_3) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน (Y) ในระดับที่ต่ำสุด อยู่ที่ ($r=.950$) หรือ 95.00

5.4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยได้สร้างสมการเพื่อพยากรณ์ว่าตัวแปรต้นใดบ้างที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตามที่ดีที่สุด พิจารณาจากตัวแปรตามคือความมีประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเมื่อเพิ่มตัวแปรทีละตัว

ตัวแปรต้น	R	R ²	Adjusted R ²	Std.error	F	P-values
X_5	.993 ^a	.986	.986	.10131	22695.331**	.000
$X_5 X_1$	.995 ^b	.991	.991	.08395	145.692**	.000
$X_5 X_1 X_3$	.995 ^c	.991	.991	.08218	14.728**	.000

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า จากตัวแปรต้นทั้งหมด 5 ตัว พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์เป็นไปทางบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 จำนวน 3 ตัว ตามลำดับ คือ ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5) ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (X_1) และด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_3) ส่วนตัวแปรต้นอีก 2 ตัว คือ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X_2) และด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (X_4) ถูกตัดออกจากสมการ เนื่องจากทดสอบความสัมพันธ์แล้วไม่มีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน จึงแสดงให้เห็นว่าตัวแปรต้นที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรต้นเพียง 3 ตัวเท่านั้น ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) เมื่อนำตัวแปรต้นใส่เข้าไปในสมการ จะมีค่าเปลี่ยนไปทำให้ค่าร้อยละของพยากรณ์เปลี่ยนแปลงไป โดยพบว่าเมื่อใส่ตัวแปรต้น

คือด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5) เพียงตัวเดียวเข้าไปในสมการถดถอย จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 98.60 ($R^2 = .986$) เมื่อใส่ตัวแปรต้น ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (X_1) เพิ่มเข้าไปในสมการจะทำให้มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 99.10 ($R^2 = .991$) และเมื่อใส่ตัวแปรต้นตัวสุดท้าย คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_3) เข้าไปในสมการจะทำให้มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 99.10 ($R^2 = .991$)

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β)

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	P-values
	B	Std.error	β		
(Constant)	-.153	.028	-	-5.387**	.000
X_5	.475	.042	.477	11.319**	.000
X_1	.485	.038	.454	12.819**	.000
X_3	.074	.019	.070	3.838**	.000

R = .995, $R^2 = .991$, Adjusted $R^2 = .991$, Std.error = .08218, F = 14.728

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อนำตัวแปรต้นภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5) ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (X_1) และด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_3) เข้าสมการถดถอยแล้ว จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .995 ($R = .995$) หรือร้อยละ 99.50 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 99.10 ($R^2 = 0.991$) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มากที่สุด คือ ด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5) รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (X_1) และด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.477 (X_5), 0.454 (X_1) และ 0.070 (X_3) ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ได้ดังต่อไปนี้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score) $Y' = -0.153 + 0.475^{**} (X_5) + 0.485^{**} (X_1) + 0.074^{**} (X_3)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score) $Z = 0.477 Z_5 + 0.454 Z_1 + 0.070 Z_3$

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีภาวะผู้นำ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร

โรงเรียนและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำทั้ง 5 ด้านใกล้เคียงกัน โดยผู้บริหารแสดงออกให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เห็นถึงความสามารถปฏิบัติงาน และกระบวนการในการบริหารจัดการ แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลต่อครูมีวิสัยทัศน์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการ มีความยืดหยุ่น มีความคิดสร้างสรรค์ทำให้ผู้อยู่ยอมรับสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างระบบความคิด เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ ส่งเสริมและการพัฒนาความต้องการ ความสนใจ ความสามารถของแต่ละบุคคลเท่าเทียมกัน มีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายพันธกิจ การเรียนรู้ การบริหารหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีการพัฒนานักเรียนและการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องมีความสามารถในการวางแผน กำหนดกลยุทธ์และทิศทางของสถานศึกษา มีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยคำนึงถึงจริยธรรมในการใช้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศสอดคล้องกับของนพพล ศุภวิทยาเจริญกุล (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะวรรณ คัดโสดา (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6.2 ความมีประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัย พบว่าความมีประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา และด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจึงทำให้ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพร ละครเพชร (2562) เรื่อง ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกในการร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนรู้ บริหารมีการกระตุ้น ส่งเสริม ติดตาม และประเมินสมรรถนะครู ให้คำแนะนำในการประสานงาน

ทำงานวิชาการร่วมกันกับครูเร่งรัดพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้วยรูปแบบ วิธีการ เนื้อหา นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และเป็นไปตามแนวทางการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับปิยะวรรณ คิดโสภา (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวม พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า เมื่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีแนวโน้มค่อนข้างสูงที่จะทำให้มีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสูงตามไปด้วย และในทางกลับกัน ถ้าภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่แสดงออกมาต่ำก็จะทำให้ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนต่ำตามไปด้วย และควรมีประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จะมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 3 ตัว โดยที่ตัวแปรด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนเป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 98.60 ($R^2 = .986$) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาลักษณะภาวะผู้นำดังกล่าวให้มีอยู่ในตัวของผู้บริหารโรงเรียนทุกคน ด้วยต้องนำข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประกอบการตัดสินใจในการนำหลักสูตรไปใช้กำกับดูแลการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ให้ตรงตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแต่ละสาระการเรียนรู้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู ให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะครูด้วยกัน เพื่อช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกันอีกทั้งพัฒนาในการสอนของครูเมื่อมีการประชุมหลังสังเกตการสอนสังเกตการสอนอย่างไม่เป็นทางการอยู่เสมอได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียนโดยใช้เวลาสั้นๆ และไม่มีการกำหนดล่วงหน้า และพบครูเป็นรายบุคคลเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับความก้าวหน้าด้านการเรียนของนักเรียนตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ คือ ด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนมีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 99.10 ($R^2 = .991$) และพบว่าเมื่อมีตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสองตัวเข้าสู่สมการพยากรณ์ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนแสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในรูปแบบการเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ถ้างานยังดำเนินไปด้วยดีตามแผนงานใช้การลงโทษตามสถานการณ์ เพื่อให้บุคลากรเกิดการปรับปรุงแก้ไขแสดงความเชื่อถือและพึงพอใจ เมื่อบุคลากรปฏิบัติงานได้สำเร็จให้รางวัลยกย่องชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานสำเร็จให้ความช่วยเหลือและแนะนำบุคลากร เพื่อจะได้รับผลประโยชน์จากการกระทำสิ่งนั้น เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสร้างความมั่นใจแก่บุคลากรว่าจะได้รับรางวัลตอบแทนที่เหมาะสมเมื่อปฏิบัติงานได้สำเร็จและแสดงออกถึงความไม่พอใจ ตักเตือน ตำหนิ เมื่องานไม่สำเร็จและตัวแปรที่สามที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ คือ ด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 99.10

($R^2=.991$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เป็นตัวแปรที่สำคัญตัวหนึ่งที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องทำให้ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศได้ตรงกับความต้องการอย่างถูกกฎหมาย และจริยธรรมมีความตื่นตัวในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ สามารถนำเทคโนโลยี สารสนเทศวิเคราะห์ปัญหาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสร้างทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนการสอนของครู และนักเรียนเป็นต้นแบบในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และจะต้องเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถประยุกต์เทคโนโลยีในการเพิ่ม ขยาย และพัฒนาขีดความสามารถของครู และนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของปิยะวรรณ คัดโสภา (2561) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิภาพการบริหารงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร จำนวน 5 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบสั่งการ และภาวะผู้นำแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และแนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา เสนอแนะไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาวะผู้นำแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำแบบสนับสนุน

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนฯ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกและมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 3 ตัว โดยที่ตัวแปรการด้านภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอน (X_5) เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 98.60 ($R^2=.986$) เมื่อตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ คือด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน(X_1) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 99.10 ($R^2=.991$) และเมื่อตัวแปรที่สามที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ คือด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (X_3) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 99.10 ($R^2=.991$)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ควรมีการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญในด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียนโดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม สื่อสารให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ใช้ผลการทดสอบเพื่อการประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายด้านวิชาการของโรงเรียน สนับสนุนครูเข้ารับการอบรมทางวิชาการที่สอดคล้องเป้าหมายของโรงเรียน จัดตั้งคณะทำงาน เพื่อจัดทำและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานด้านวิชาการ นิเทศเพื่อประเมินด้านวิชาการของโรงเรียน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ จากการทดสอบความสัมพันธ์แล้วไม่มีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรได้รับการพัฒนาการปฏิบัติงานที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารการศึกษานั้น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะการบริหารจัดการยุคใหม่นั้นต้องควบคู่ไปกับการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยเพราะฉะนั้นแนวทางในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่ตั้นต้องรู้จักปรับตัว และมีความพร้อมที่จะยอมรับและจัดการกับการเปลี่ยนแปลง มีความคิดสร้างสรรค์ริเริ่ม และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารและส่งเสริมการศึกษาคุณค่าของผู้เรียนโดยอาศัยเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัยได้อย่างชำนาญ เนื่องจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ระดับพฤติกรรมการแสดงออกในด้านภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ที่นำมาศึกษา

8.2.2 ผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่ความมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ในด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน เนื่องจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ที่นำมาศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องการกำหนดหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดและประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ ขาดการดำเนินการเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษา สถานประกอบการ และอื่น ๆ อีกทั้งต้องมีการประเมินเพื่อการพัฒนาหลักสูตรทั้งระบบ นำผลจากการประเมินมากำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อการบริหารจัดการด้านการวัดผลและประเมินผล จัดทำระบบสารสนเทศการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบและพัฒนา และส่งเสริมให้บุคลากรที่ผ่านการอบรมการวัดผล และประเมินผลได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเชิงลึกมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยในเชิงปริมาณ หรือเพื่อเป็นการสนับสนุนงานวิจัยเชิงปริมาณ

8.3.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ในระดับจังหวัด ทุกๆ เขตพื้นที่การศึกษา

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พร้อมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าไปรษณีย์ (ร.ส.พ.).
- กิตติศักดิ์ ศรีทอง. (2555). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ชนัญญา ประสิทธิ์พรพงศ์. (2559). การศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนวิริศิลป์ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2555). หลักทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปิยะวรรณ คิตโสตา. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียนมัธยม สำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์วัลลุช นันทย์ทวีกุล. (2557). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริพร อินนระ. (2558). แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6*
FACTORS AFFECTING THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY
OF SCHOOLS UNDER THE NAKHONRATCHASIMA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 6

อมรรัตน์ พาบ¹, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์², กษมา ชนะวงษ์³
Amornrat Phabu¹, Artit Chutchaipolrat², Kasama Chanawong³
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3}
Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3}
Email : amornratpa08@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) ศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสนับสนุนที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอนและปัจจัยด้านสนับสนุนกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้างานในสถานศึกษา จำนวน 338 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยศึกษารายกรณีโรงเรียนต้นแบบที่ได้รับการยอมรับในการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสนับสนุนความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 มีความสัมพันธ์กับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน

และปัจจัยด้านสนับสนุน ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ปัจจัย; ชุมชนการเรียนรู้; วิชาชีพ

ABSTRACT

The purpose of this research were to 1) Study the condition of a professional learning community. 2) Study the factors of school administrators, Teacher factors and supporting factors that affect professional learning community.3) To study the relationship between the factors of school administrator's teacher factors and support factors investigate factors affecting the Professional Learning Community (PLC) of schools under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 6. The researcher collects quantitative data. The sample group used in this research were school administrators/acting school administrators. and teachers appointed as supervisors in educational institutions were 338 teachers and collect qualitative data A case study of a model school recognized as a vocational learning community. and in-depth interviews with 5 experts with knowledge and experience in school administration. The data was collected by a 5-rating scale questionnaire, divided into 2 sections. Data was analysis by Mean, Standard deviation, Simple correlation analysis and Stepwise multiple regression analysis.

The finding were as follow :1) The Professional Learning Community and factor affecting of Schools under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 6, overall and each aspect, was at high level.2) The school administrator factors, teacher factors and supporting factors under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 6, were positive correlation with PLC, overall, at a high level with statistically significant at .01 level.3) The school administrator factors, teacher factors and supporting factors affecting. The Professional Learning Community of schools under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 6 at .01 level of statistical significance.

Keywords : Factors; The learning community; Professional

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาไทยในระยะยาวเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เน้นการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรที่สอดคล้องต่อความต้องการและมีการพัฒนาคุณภาพในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่ทรงพระราชดำรัส

ไว้เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ความว่า เรื่องครูมีความสำคัญไม่น้อยกว่านักเรียน ปัญหาหนึ่งคือ การขาดครูเพราะจำนวนไม่พอ และครูย้ายบ่อย ดังนั้น ก่อนคัดเลือกเด็กที่จะพัฒนาต้องพัฒนาครูให้พร้อมก่อนที่จะสอนเด็กให้ได้ผลตามที่ต้องการจึงจะต้องคัดเลือกครูและพัฒนาครู ต้องตั้งฐานะในสังคมของครูให้เหมาะสมและปลูกจิตสำนึกโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการคือทำให้ทุนและอบรม กล่าวคือ ต้องมีความรู้ทางวิชาการในสาขาที่เหมาะสมที่จะสอนต้องอบรมวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพมีความเป็นครูที่แท้จริงคือมีความรักความเมตตาต่อเด็กควรเป็นครูห้องที่เพื่อจะได้มีความผูกพันและคิดที่จะพัฒนาห้องถิ่นที่เกิดของตน ไม่คิดย้ายไปย้ายมา (เกศทิพย์ ศุภวานิช และคณะ, 2560)

การศึกษาจัดเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของโลกที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาและการเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุดทั้งทางด้านเทคโนโลยี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคมและมนุษย์การเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบัน ปัญหาสำคัญทางการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าประเทศไทยจัดการศึกษาที่เน้นเชิงเนื้อหา เวลาเรียนของผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้ไปกับการเรียนการสอนในห้องเรียน ผู้เรียนขาดทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และที่สำคัญคือ ผู้เรียนขาดทักษะชีวิต ประสบการณ์การเรียนรู้จากการ ลงมือปฏิบัติ การประยุกต์ใช้และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังที่ Mr.David Atchoarena ผู้แทน UNESCO กรุงปารีสได้กล่าวว่า “ปัญหาสำคัญของการศึกษาไทยในภาพรวมคือเรื่อง ประสิทธิภาพการศึกษา กล่าวคือ ผลลัพธ์ทางการศึกษาไม่สัมพันธ์กับผลที่คาดหวังให้เกิดขึ้น เมื่อพิจารณาสถานการณ์การเข้าเรียนและคะแนนผลสอบ PISA ยังพบว่ามีปัญหาเหลือล้นทางการศึกษาเกิดขึ้นระหว่างเมืองใหญ่กับชนบท” ส่งผลให้การศึกษาของประเทศไทยอยู่ในอันดับต่ำกว่าหลายๆ ประเทศในภูมิภาคเดียวกันวิกฤตการณ์การศึกษาของประเทศไทยสะท้อนให้เห็นว่าท่ามกลางการแข่งขันที่เข้มข้นและเพิ่มขึ้นของสังคมความด้อยของคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยต้องได้รับการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนทุกภาคส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ซึ่งความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องลงมือกระทำอย่างจริงจังภายใต้แนวคิด “ครูดี ครูเก่ง ระบบบริหารจัดการการศึกษาดี โรงเรียนไปได้ดี เด็กมีคุณภาพ” จึงต้องริเริ่มดำเนินการนำร่องโครงการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียนในระบบการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนเป็นฐานปฏิบัติการเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยการวางยุทธศาสตร์ เป้าหมายและระบบการพัฒนาอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสร้างทางเลือกต่างๆและเพื่อให้เกิดความร่วมมือปฏิบัติการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้เกิดขึ้นจริงบนพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมายที่คุณภาพผู้เรียนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น (อุษา ชูชาติ และคณะ, 2558) รัฐบาลต้องเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาให้เกิดการระดมกำลังสมอง กระจายอำนาจไปสู่หน่วยปฏิบัติการมากขึ้น สร้างความเป็นพลเมืองดีให้เกิดขึ้นควบคู่กับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดที่สำคัญในยุคไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งเน้นความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

กระแสการปรับเปลี่ยนบทบาทของครูส่งผลต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างมาก การเสริมสร้างองค์ความรู้ (Content knowledge) ทักษะเฉพาะทาง (Specific skills) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expertise) และสมรรถนะของการรู้เท่าทัน (Literacy) จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับผู้เรียน (นวรรตน์ ไวยมภู, 2560) ดังนั้น ครูจะต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อเป็นครูเพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21 ผู้ที่พร้อมเตรียมคนออกไปทำงาน โดยครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอน

(Teacher) มาเป็นครูฝึก (Coach) หรืออำนวยความสะดวกในการเรียน (Learning Facilitator) ห้องเรียนต้องเปลี่ยนจากห้องสอน (Class room) มาเป็นห้องทำงาน (Studio) ผู้บริหารต้องเปลี่ยนเป็นผู้เปิดใจรับฟัง หากจุดรวมในการทำงาน สร้างความหวังแก่ผู้เกี่ยวข้อง เสริมสร้างกำลังเพื่อขับเคลื่อนงานให้มีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำหลักการ "ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) มาใช้ในการปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะการพัฒนาครู PLC เป็นการรวมตัวกันของครูในโรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้ให้ศิษย์ ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารการศึกษาาระดับประเทศเข้าร่วมจัดระบบ สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (วิจารณ์ พานิช, 2559) การรวมตัวของกลุ่มคนในวิชาชีพครูที่มีความรู้ ความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มาร่วมแลกเปลี่ยน แบ่งปันร่วมกัน ทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปประยุกต์และปรับใช้ตามแต่สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูจากวัฒนธรรมแบบเดิม ที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวมาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับครูและทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดสังคมแห่งความรู้ที่อาศัย ความร่วมมือเป็นฐานในการปรับตัวและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น (ปองทิพย์ เทพอารีย์, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ ก็มีส่วนในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาในสังกัด และตอบสนองนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงจัดให้มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถนำกระบวนการ PLC ไปจัดทำแผนและแนวทางการขับเคลื่อน PLC สู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสร้างวัฒนธรรมสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนซึ่งปัจจุบันพบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ยังขาดความเข้าใจในแนวทางการจัดการศึกษาผ่านกระบวนการความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นหลัก ครูเป็นศูนย์กลางขาดการพูดคุยแลกเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกันทำให้ในบางโรงเรียนภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ยังมีผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ให้แก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างชุมชน PLC ให้เกิดขึ้นเพื่อหันมาเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนการบริหารจัดการการศึกษาให้สอดคล้องกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น มีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

จากสาเหตุดังกล่าว การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะช่วยส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อความเป็นชุมชนทางวิชาชีพของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประเมิน ให้คำแนะนำ แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งส่งผลให้การศึกษาเป็นไปในทางที่ดีขึ้น เกิดผลดีกับระบบการศึกษาและผู้เรียน ผู้วิจัยจึงมี

ความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 เพื่อนำข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยนี้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสนับสนุนที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสนับสนุนกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

3.2 ได้ข้อมูลปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสนับสนุนที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยวิธีการสำรวจ (Survey research) และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการศึกษารายกรณี (Case Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้างานในสถานศึกษา จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านผู้บริหาร ประกอบด้วยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอนและด้านสนับสนุน ซึ่งทุกด้านมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .45 - 72 มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง .89 - .92 ตอนที่ 2 ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .57 - .79 และมีค่าความเชื่อมั่น .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบสอบถามปลายเปิด การเก็บข้อมูล

เชิงคุณภาพ 1) การศึกษารายกรณี (Case Study) ผู้วิจัยเลือกสถานศึกษาต้นแบบที่ได้รับการยอมรับในการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยเลือกโรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๒ ซึ่งเป็นสถานศึกษาต้นแบบที่มีการดำเนินการในการพัฒนาสู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จนได้รับการยอมรับของสถานศึกษาต่างๆและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเป็นสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยเก็บข้อมูลตามแบบเก็บข้อมูลที่ออกแบบขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ(In-depth Interview)ผู้วิจัยเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และได้รับการยอมรับในการเป็นผู้นำในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา จากสถานศึกษาขนาด เล็ก,ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ โดยสัมภาษณ์ตามประเด็นแบบเก็บข้อมูลที่ออกแบบขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

5. ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 สรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาดังนี้

5.1 ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านค่านิยมร่วมกัน/ วิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการปฏิบัติมุ่งผลลัพธ์ของนักเรียนและครู และด้านภาวะผู้นำร่วม ตามลำดับ พิจารณาแต่ละด้าน สรุปผลได้ดังนี้

5.1.1 ด้านค่านิยมร่วมกัน/ วิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนมีการร่วมกันกำหนดค่านิยมวิสัยทัศน์สำหรับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน โรงเรียนมีการสนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกันภายใต้กรอบความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ โรงเรียนสนับสนุนกระบวนการร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาความเป็นชุมชนการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ตามลำดับ

5.1.2 ด้านภาวะผู้นำร่วม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมกับครูผู้สอนและบุคลากร ครูมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาภาวะผู้นำภายในตัวบุคคลอย่างแท้จริง และ โรงเรียนมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นระบบชัดเจนตามลำดับ

5.1.3 ด้านการปฏิบัติงานแบบร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมี โอกาสสังเกตการสอนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนมีการปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมใด ๆ ร่วมกัน ด้วยความสามัคคีเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์และครูผู้สอนมีการร่วมกันกับผู้บริหารและบุคลากรในการแก้ไขปัญหาที่ โรงเรียนกำลังเผชิญได้ตามลำดับ

5.1.4 ด้านการปฏิบัติมุ่งผลลัพธ์ของนักเรียนและครู โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนอุทิศตนและใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ โรงเรียนมีการกำกับติดตามความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูอย่างต่อเนื่อง และครูผู้สอนมีการกำกับติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

5.1.5 ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนวิธีการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนจัดให้มีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการสอนจากผู้บริหาร งานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และจากเพื่อนครูด้วยกัน โรงเรียนมีการสนับสนุนให้มีการแบ่งปันข้อมูลเพื่อความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน และ โรงเรียนมีการประชุมระหว่างกลุ่มเพื่อนครูในการวางแผนการสอนและสังเกตการสอนตามลำดับ

5.1.6 ด้านปัจจัยสนับสนุน/โครงสร้างชุมชน โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนมีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกซึ่งมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนมีการส่งเสริมการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน ตามลำดับ

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

5.2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านนโยบายด้านภาวะผู้นำ และด้านการนิเทศติดตาม เมื่อพิจารณาแต่ละด้านสรุปผลได้ ดังนี้ 1) นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นการทำงานเป็นทีม ร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้บริหารมีจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายและวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนและผู้บริหารสนับสนุนครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสมตามลำดับ 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารให้เกียรติครูและบุคลากรในการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารกระตุ้นและผลักดัน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการพัฒนาทักษะความรู้ทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารมีส่วนร่วมในการส่งเสริม แก่ไขการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนเพื่อเป้าหมายความสำเร็จของงานตามลำดับ 3) การนิเทศติดตามของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารให้คำแนะนำในเรื่องการจัดการเรียนการสอนแก่ครู ผู้บริหารมีการนิเทศตามชั้นเรียนเป็นประจำ และผู้บริหารมีการบันทึกข้อมูลการนิเทศและประเมินการสอนของครูเพื่อปรับปรุงและ พัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพตามลำดับ

5.2.2 ปัจจัยด้านครูผู้สอน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือด้านการวัดประเมินผล ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการเตรียมการสอน และ ด้านสะท้อนการปฏิบัติงานตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านสรุปผลได้ ดังนี้ 1) การวัดประเมินผลของ ครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนมีการวิเคราะห์ และการรายงานผลการศึกษาให้ผู้บริหาร ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบเพื่อหาแนวทางการพัฒนาต่อไป ครูผู้สอนมีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการวัดประเมินผลให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน และครูผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ควบคู่ไปด้วยทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนมุ่งมั่น ทุ่มเวลาให้กับงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะด้านการสอน เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและ สามารถเชื่อมโยงกับบุคคลอื่นได้ และครูผู้สอนมีการจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ 3) การเตรียมการสอนของครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ เทคนิควิธีการจัดการเรียน การสอนจากเพื่อนร่วมงาน ครูผู้สอนมีการจัดเตรียมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการของ ผู้เรียนล่วงหน้า และครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระมีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นในการจัดการเรียน การสอนก่อนการเรียนการสอนจริง ตามลำดับ 4) สะท้อนการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียง อันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นในการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน โรงเรียนมีการสร้างสารสนเทศเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ติดตามความก้าวหน้าในการทำงาน และครูผู้สอนมีการจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการ เรียน การสอนให้มีคุณภาพ ตามลำดับ

5.2.3 ปัจจัยด้านสนับสนุน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบรรยากาศของโรงเรียน อาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านผู้ปกครองตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านสรุปผลได้ ดังนี้ 1) บรรยากาศของโรงเรียน อาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวม และรายช้อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนมีระบบ การทำงานที่ทันสมัยเชื่อมโยงเทคโนโลยีเพื่อให้ครูและผู้เรียนสามารถใช้งานได้ทันต่อความต้องการ ชุมชนมีบทบาทในการวางรากฐานหรือ โครงสร้างการศึกษาของโรงเรียน และชุมชนโดยรอบมีส่วนร่วม ในการช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมของทางโรงเรียน ตามลำดับ 2) ผู้ปกครอง ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายช้อยู่ในระดับ

มาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือโรงเรียนยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเมื่อมีการแสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น การจัดการเรียนการสอน อาคารสถานที่ เป็นต้น ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางวิชาชีพของครูและพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล ตามลำดับ

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอนและปัจจัยด้านสนับสนุนกับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง ยกเว้น ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์กับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ทางบวกอยู่ในระดับสูง และปัจจัยด้านการเตรียมการสอนมีความสัมพันธ์กับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.4 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการศึกษารายกรณี (Case Study) สถานศึกษาต้นแบบที่ได้รับการยอมรับในการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากการศึกษากรณี (Case Study) สถานศึกษาต้นแบบที่ได้รับการยอมรับในการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านไผ่ ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอนและปัจจัยสนับสนุน ต่างมีความสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ทำให้ประสบความสำเร็จในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยด้านผู้บริหารและด้านครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวิสัยทัศน์ในการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจนประสบความสำเร็จ

5.5 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ (In-depth Interview) ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพบว่าปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอนและปัจจัยสนับสนุน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ PLC เป็นเครื่องมือของการเปลี่ยนแปลงโดยเปลี่ยนจาก "ผู้สอน" (Teacher) เป็น "ผู้เรียน" (Learner) เปลี่ยนจากโดดเดี่ยวเป็นมีเพื่อน มีกลุ่ม รวมตัวกันเป็นชุมชน ทำงานแบบปรึกษาหารือ และช่วยเหลือกัน (วิจารณ์ พานิช, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ทองทวีอังศ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในระดับประถมศึกษา พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เนื่องมาจาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ของครูในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) โครงสร้างองค์กร 2) บรรยากาศองค์กร 3) วัฒนธรรมองค์กรและ 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการ

6.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า

6.2.1 ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ดังที่ Drucker (1996) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทนำและใช้อำนาจหรือหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารโรงเรียนต้องทำงานร่วมกับครู ทีมงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ มีความพึงพอใจมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cormier (2009) ที่ระบุว่า คุณลักษณะของผู้นำใน PLC มีลักษณะสำคัญในหลายลักษณะ หนึ่งในนั้นคือ การสร้างความร่วมมือ การโค้ชและการนำ การเปลี่ยนแปลงให้เป็นแบบอย่าง

6.2.2 ปัจจัยด้านครู ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่ คอตารีเยห์เสกเมธี (2551) กล่าวว่า ครูที่จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีความสามารถด้านการสอนมีการจัดเตรียมการสอนล่วงหน้าเป็นอย่างดี โดยใช้ประสบการณ์ของตนเองเป็นสำคัญและจากการสังเกตการสอนและการศึกษาเอกสารจากโครงสร้างหลักสูตร การกำหนดโครงการสอน วิทยานิพนธ์ และแผนการจัดการเรียนรู้ จัดเตรียมการสอนล่วงหน้า สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บังอร เสรีรัตน์ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมชุดความคิดเกี่ยวกับการสอนของครูประถมศึกษา พบว่า รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพทำให้คะแนนชุดความคิดเกี่ยวกับการสอนของครูประถมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัจจัยด้านสนับสนุน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหากสามารถจัดทั้งด้านกายภาพหรือด้านอาคารสถานที่ ด้านการเรียนรู้ ด้านการบริหารและด้านกลุ่มเพื่อนได้อย่างเหมาะสมแล้วโรงเรียนก็จะเป็นสถานที่ที่สร้างความหรรษาใหม่ ๆ ที่รื่นรมย์เปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของนักเรียนที่จะช่วยพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้เป็นคนที่มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถที่เป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ (ทรรชนี วรหาคำ, 2554) ดังที่ สิริรักษ์ นักดนตรี (2560) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) เงื่อนไขเชิงกายภาพได้แก่ เวลาที่ครูจะได้พบพูดคุย ขนาดของโรงเรียนที่ไม่ใหญ่จนเกินไป ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ภาระงานสอนความเป็นอิสระในการบริหารโรงเรียน การมอบพลังอำนาจแก่ครู 2) สมรรถนะของบุคคล คือ ลักษณะสำคัญของสมาชิกชุมชนแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การเปิดใจยอมรับกับคำติชม การมุ่งมั่นในการพัฒนาการทำงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ การเคารพและเชื่อมั่นในผู้ร่วมงาน ความสามารถและทักษะพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

6.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอนและปัจจัยด้านสนับสนุน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ PLC คือ การรวมตัว ร่วมใจร่วมพลัง

ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครูผู้บริหาร และนักการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่าเป้าหมาย และภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีมเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารเป็นผู้ดูแลสนับสนุน ส่งการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง ส่งคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนการเรียนรู้(สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มศว., 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Calcasola (2009) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพร่วมของครูและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น และคณะครูรู้สึกว่าคุณภาพร่วมในโรงเรียนรับรู้ว่าคุณภาพของพวกเขาคือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเช่นกัน ดังนั้น จึงเป็นการเพิ่มระดับการรับรู้ความสำเร็จของครูที่เป็นปัจจุบัน และสร้างความคาดหวังต่อไปในอนาคต ความรักความผูกพันจากการทำงานร่วมกัน มีความเชื่อมโยงไปถึงประสิทธิภาพแห่งตนของครูเมื่อ ครูมีการควบคุมการตัดสินใจในระดับห้องเรียน

7. องค์กรความรู้ใหม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จากผลการวิจัยพบว่า 1) ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสนับสนุนความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 มีความสัมพันธ์กับความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยรวมทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครูผู้สอน และปัจจัยด้านสนับสนุน ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลการศึกษาพบว่าความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ด้านปัจจัยสนับสนุน/โครงสร้างชุมชนอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีโครงสร้างเครือข่ายระหว่าง ผู้บริหารกับครู ผู้บริหารกับนักเรียน ครูกับครู ครูกับนักเรียน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความสมัครใจอันก่อให้เกิดพลังและปัญญาร่วมกัน

8.1.2 ปัจจัยด้านผู้บริหาร ควรมีนโยบายให้ผู้บริหารนำความรู้ ความสามารถในด้านภาวะผู้นำมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ในการกระตุ้นหรือโน้มน้าวใจให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

8.1.3 ปัจจัยด้านครูผู้สอนพบว่าด้านการเตรียมการสอนของครูอยู่ในระดับสุดท้ายผู้บริหารจึงควรมี นโยบายในการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูมีการศึกษาหาความรู้ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การเตรียมการสอนร่วมกันภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสาระวิชาที่ใกล้เคียงกันหรือสามารถเชื่อมโยงเนื้อหากันได้ เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหาร ครู ชุมชน และบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำผลการพยากรณ์ความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปปรับใช้กับการขับเคลื่อนนโยบายความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนตามบริบทของแต่ละพื้นที่ได้ โดยนำปัจจัยสนับสนุนด้านบรรยากาศของโรงเรียน อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศติดตาม ปัจจัยสนับสนุนด้านผู้ปกครอง ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษาด้านนโยบาย ปัจจัยครูผู้สอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และปัจจัยครูผู้สอนด้านการเตรียมการสอนที่พยากรณ์ได้ไปปรับให้เหมาะสม

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยแนวทางการพัฒนาความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

8.3.2 ควรวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

8.3.3 ควรวิจัยรูปแบบความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

9. บรรณานุกรม

- กนกอร สมปราชญ์. (2549). การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการจัดการเรียนรู้. วารสารการประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 7(1). 39-40.
- กรองกาญจน์ นาแพร่. (2560). การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เกศทิพย์ ศุภวานิช และคณะ. (2560). คู่มือการอบรมคณะกรรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษาระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ชั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- คอดาริยะห์ เสกเมธี. (2551). การศึกษาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนของครู: กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัลพระราชทานในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

- พรรคินีย์ วรหาคำ.(2554).การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัด
จันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- บังอร เสรีรัตน์. (2560). การพัฒนารูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมชุด
 ความคิดเกี่ยวกับการสอนของครูประถมศึกษา. **วารสารศรีปทุมปริทัศน์ฉบับมนุษยศาสตร์
 และสังคมศาสตร์**. 17(1). 115-122.
- ปองทิพย์ เทพอารีย์. (2557). การพัฒนารูปแบบแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร.
 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาสนา ทองทวีงยศ. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาของครูใน
 สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
 การศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2559). **บันทึงชีวิตครู ชุมชนการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มศว. (2558). PLC คืออะไร? สำคัญอย่างไร?. COACHING &
 MENTORING. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริรักษ์ นักดนตรี. (2560). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนสู่
 การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.
 คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษา ชูชาติ และคณะ. (2559). **ทิศทางและ โจทย์วิจัยของการศึกษาไทยเพื่อบรรลุเป้าหมายการ
 พัฒนาที่ยั่งยืนของโลก**. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- Calcasola, K. S. (2009). **The relationship between collective teacher efficacy and
 professional learning communities**. Doctorate of Educational Leadership
 Dissertation in Educational Leadership. Central Connecticut State University.
- Cormier, R. (2009). **Professional learning committees: Characteristics, principals,
 and teachers**. Department of Educational Foundations and Leadership.
 University of Louisiana : Lafayette.
- Senge, P. M. (2006). **The fifth discipline: The arts & practice of the learning organization**.
 New York : Doubleday.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*
APPROACHES FOR DEVELOPING TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS OF SCHOOLS UNDER THE KHON KAEN
PRIMARY EDUCATIONL SERVICE AREA OFFICE 3

จันทิมา ชื่นปิ่นเกลียว¹, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์², กษมา ชนะวงศ์³
Jantima Chinphinkliaw¹, Artit Chutchaipolrat², Kasama Chanawong³
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3}
Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3}
Email : jantima35sai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน และครู 294 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ชนิด 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และด้านความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ ผลการประเมินองค์ประกอบมีความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

พบว่า เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับ 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 27 แนวทาง และผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา; สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น; แนวทางการพัฒนา

ABSTRACT

The purpose of this research were: 1) to study the components of technological leadership of school administrators of schools under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3. 2) To study the current situation, desirable condition and the need for technological leadership of school administrators, of schools under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3. and 3) To study the technology-based leadership development approaches of school administrators. Schools under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3. The samples used in the research were 29 school administrators and 294 teachers. The questionnaire was used as a 5-level dual response format, a semi-structured interview, and the appropriateness and feasibility assessment form of the approach. Statistics used in data analysis were baseline statistics, mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) techniques were used to prioritize needs.

The finding were as follow : 1) The main components and sub-components of technological leadership of school administrators in schools under the KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3. There were 5 main components, namely the use of technology in teaching and learning the use of technology in management The use of technology in measurement and evaluation Ethics in using technology Leadership and Vision The result of the component evaluation found that it was overall suitable at the highest level. 2) The results of the study of the current state of technological leadership of school administrators, of schools under the KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3 found that overall and each aspect at a high level The desirable state of technological leadership of school administrators, of the schools under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3 as a whole

and each side at the highest level and the need for technological leadership development of educational institution administrators were found to be in descending order, namely the use of technology in administration; the use of technology in teaching and learning. The use of technology in measurement and evaluation leadership and vision, and ethics in using technology, respectively. And 3. Technology Leadership Development Guidelines for Educational Institution Administrators of the schools under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3, it was found that it consisted of 5 main components, 27 approaches, and the results of the evaluation of the technological leadership development approach of school administrators of schools under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3 by 5 experts. Overall, it was appropriate and feasible. at the highest level

Keywords : Technological Leadership of Educational Institution Administrators; Current Conditions, Desirable Conditions, and Necessary Needs; Development Guidelines

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงหลากหลายมิติในสังคมโลก ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญต่อบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร นาโนเทคโนโลยี เทคโนโลยีชีวภาพ เป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามในการพัฒนาอาชีพ เช่น การจารกรรมข้อมูลหรือข้อมูลส่วนบุคคล ประเทศที่พัฒนาเทคโนโลยีได้ช้าจะกลายเป็นผู้ซื้อและมีผลผลิตคุณภาพต่ำ ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ และการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มคนในสังคมจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนา จึงเป็นความท้าทายในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 จะมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้กันอย่างแพร่หลาย และเทคโนโลยีต่างๆ ที่นำมาใช้ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารทั้งหลายจะถูกส่งหรือติดต่อถึงกันได้ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้สังคมโลกเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารดังนั้น ประเทศต่างๆ ทั่วโลก จึงให้ความสำคัญกับการลงทุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อพัฒนาประเทศให้อยู่บนฐานความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ดังนั้นประชาชนในแต่ละประเทศจึงจำเป็นต้องมีความรู้ทักษะด้านสารสนเทศและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการปฏิรูปการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยจัดอยู่ในหมวด 9 มาตรา 63-69 ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ รายงานสภาพและผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในประเด็นของการนำแผนเทคโนโลยีสารสนเทศไปสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา พบว่าแม้การพัฒนาระบบเครือข่ายการศึกษามีความก้าวหน้าปานกลาง เนื่องจากมีการขยายและเชื่อมต่อระบบเครือข่าย

อินเทอร์เน็ตให้แก่โรงเรียนสังกัดต่างๆ แล้วแต่สถานศึกษายังดำเนินการได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งผลการประเมินนี้ บ่งชี้ถึงปัญหาการขาดภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในการบูรณาการแผน เทคโนโลยีสารสนเทศไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2562) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา อาศัยการเพิ่มประสิทธิภาพจากปัจจัยความได้เปรียบด้านแรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ และการนำเข้าเทคโนโลยีสำเร็จรูปจากต่างประเทศมากกว่าการสะสมองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง ทำให้ส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางด้านเทคโนโลยีซึ่งมีมูลค่าสูงตกอยู่กับ ประเทศผู้เป็นเจ้าของเทคโนโลยี อีกทั้งการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างไม่เพียงพอที่จะขับเคลื่อน ประเทศสู่สังคมนวัตกรรมได้ การพัฒนาจึงเน้นในเรื่องการเพิ่มความเข้มแข็งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ และการเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรมเพื่อยกระดับความสามารถการแข่งขันของภาคการผลิต ด้านบริการ และคุณภาพชีวิตของ ประชาชน แนวทางการพัฒนาที่สำคัญประกอบด้วย เร่งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนาและผลักดัน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม อาทิเช่นการลงทุนวิจัยและพัฒนาในกลุ่มเทคโนโลยีที่ ประเทศไทยมีศักยภาพพัฒนาได้เอง และกลุ่มเทคโนโลยีที่นำสู่การพัฒนาแบบก้าวกระโดด การลงทุน วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชน และพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี อาทิเช่น ส่งเสริม ผู้ประกอบการให้มีบทบาทหลักด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีและร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการสร้างสรรค่นวัตกรรมด้านการออกแบบและการจัดการธุรกิจที่ผสมการใช้เทคโนโลยีให้ แพร่หลายในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจของไทยและพัฒนาสถานะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ด้านบุคลากรวิจัย อาทิเช่น เร่งการผลิตบุคลากรสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการโดยเฉพาะในสาขา STEM และพัฒนาศักยภาพ นักวิจัยให้มีทั้งความรู้และความเข้าใจในเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ, 2559)

ผู้บริหารที่ที่จะต้องมีความรู้เชิงเทคโนโลยีและทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมใน ศตวรรษที่ 21 ไปพร้อมๆ กัน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาผู้เรียน ครู กล่าวได้ว่า การ จัดการศึกษาในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเสมือนโลกที่ไร้พรมแดน เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามี บทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการ สื่อสาร มีการนำมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น การเรียนรู้ของผู้เรียนจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนอีกต่อไป การเรียนการสอนแบบดั้งเดิมจะลด น้อยลง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไปเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ และการปฏิรูป ยุคใหม่จึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างระบบพัฒนาองค์ความรู้ใหม่จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยเฉพาะองค์การการพัฒนาการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา แม้ว่าจะมีการ เคลื่อนไหวระดับชาติเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 โดยผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับจะต้องตัดสินใจดำเนินการให้ภารกิจของสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ มีการสร้างคุณภาพ

สำหรับอนาคตบนพื้นฐานทักษะศตวรรษที่ 21 และเริ่มให้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง (วิจารณ์พานิช, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในขอนแก่น เขต 3 ในเขตอำเภอพล อำเภอโนนศิลา อำเภอแวงน้อย อำเภอแวงใหญ่ และอำเภอหนองสองห้อง มีสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ในสังกัดปีการศึกษา 2564 มีสถานศึกษา 177 แห่ง และจำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 177 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มุ่งเน้นพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะด้านภาษา และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล Digital Technology เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2564) จากการทำเนิงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ที่ผ่านมา แม้ว่าจะให้ความสำคัญกับพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะด้านภาษา และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล แต่จากการสำรวจข้อมูลพบว่า มีการจัดอบรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีที่น้อย ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาขาดทักษะภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ไม่ตอบสนองกับพันธกิจและกลยุทธ์ขององค์กร และด้านการบริหารงานทั่วไปยังไม่เพียงพอในการผลักดันให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนชั้นนำในการบริหารงานโดยใช้เทคโนโลยี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เพื่อนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้ในการเสนอแนะ สำหรับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีมาตรฐานในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีและส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากยิ่งขึ้น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษากำหนดการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีไปประยุกต์หรือปรับใช้ในองค์กรได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงพัฒนาการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางวิชาการได้อย่างมีคุณภาพ

3.3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษากิจการการบริหารสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีไปประยุกต์หรือปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยแบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพพึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 จำนวน 177 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 177 คน และครู 1,847 คน รวมทั้งสิ้น 2,024 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้เท่ากับจำนวน 323 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนได้เป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 294 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-response format) ชนิด 5 ระดับระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็น 1) แบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual response format) ชนิด 5 ระดับค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และ 3) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 จากการศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัย นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ทำการประเมินความเหมาะสม ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 โดยรวม (n=5)

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	4.80	0.34	มากที่สุด
2. การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร	4.73	0.43	มากที่สุด
3. การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล	4.80	0.32	มากที่สุด
4. จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	4.73	0.43	มากที่สุด
5. ความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์	4.87	0.27	มากที่สุด
โดยรวม	4.79	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า องค์ประกอบหลักขององค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 โดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.87$) รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.80$) และ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.73$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากันตามลำดับ

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมา ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.82$) น้อยที่สุด ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยี

ในการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.76) รองลงมา ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.71) น้อยที่สุด ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.63) ตามลำดับ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ($PNI_{\text{modified}} = 0.31$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.30$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.27$) ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.21$) และ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($PNI_{\text{modified}} = 0.13$) ตามลำดับ

5.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ของ 5 องค์ประกอบหลักได้ 27 แนวทาง ดังนี้

1) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ประกอบด้วย 7 แนวทาง ดังนี้ 1.1) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยี 1.2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานโดยการใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้อย่างชำนาญ 1.3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้เทคโนโลยีเป็นกิจวัตรประจำวัน 1.4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินงานผ่านสื่อเทคโนโลยี 1.5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน ในด้านความพร้อมการใช้งานเทคโนโลยีของสถานศึกษา 1.6) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนพัฒนาศักยภาพทางด้านเทคโนโลยี 1.7) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

2) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้ 2.1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดหาสื่อ อุปกรณ์ ICT คอมพิวเตอร์ให้ครอบคลุมทุกชั้นเรียน 2.2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้ศักยภาพทางเทคโนโลยีมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน 2.3) ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นครูให้แสดงศักยภาพของตนในการผลิตสื่อ นวัตกรรมต่างๆ สอนให้คิด ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา 2.4) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยี ที่พัฒนาตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน 2.5) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ 2.6) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา

3) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ 3.1) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียนในการวัดและประเมินผลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 3.2) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายในใช้เทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน 3.3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูลรายชั้นรายวิชา 3.4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อทราบสภาพปัจจุบันของโรงเรียน ครู และผู้เรียน ใช้ในการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา

4) ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้ 4.1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจน 4.2) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยีสู่บุคลากร 4.3) ผู้บริหารสถานศึกษามีมุมมองด้านวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรม 4.4) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการจัดการ วางแผนการสอน

โดยใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนร่วม 4.5) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ครูให้ใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

5) ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีประกอบด้วย 5 แนวทาง ดังนี้ 5.1) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม 5.2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างชัดเจน 5.3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงการใช้อินเทอร์เน็ต 5.4) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบาย กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ ข้อบังคับ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา 5.5) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนรับรู้ถึงข้อกฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ใน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์อย่างถูกต้อง

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.73) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ($\bar{X}$ = 4.69) น้อยที่สุด ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.55) ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.68) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.65) น้อยที่สุด ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.52)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พบว่า องค์ประกอบที่เหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าด้านความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบที่ประสบความสำเร็จย่อมมีพื้นฐานที่สำคัญมาจากผู้บริหารหรือผู้นำที่จะใช้วิสัยทัศน์เป็นกระบวนการที่ขับเคลื่อนพลังและศักยภาพขององค์กรตลอดจนสามารถวิเคราะห์สมรรถนะของแต่ละบุคคลเพื่อนำสมรรถนะเหล่านั้นมาใช้ในการพัฒนาองค์กรหรือสถานศึกษาดังนั้นผู้บริหารจึงมีบทบาทหน้าที่ในการผลักดันหรือสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในองค์กรเข้าใจในวิสัยทัศน์ที่สื่อสารออกไปเพื่อมุ่งให้บุคลากรสามารถจะนำพาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องดังที่ผู้บริหารได้วางไว้ สอดคล้องกับชัยญภาภักดิ์ ยติ (2561) ที่กล่าวว่าความเป็นผู้นำและการมีวิสัยทัศน์เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการกระตุ้นและอำนวยความสะดวกแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความหวังมุ่งมั่นร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์การใช้แหล่งข้อมูลในยุคดิจิทัลให้ได้เกินเป้าหมายของการเรียนรู้ให้การสนับสนุนการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในขอบเขตความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาการดำเนินการ และนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปอยู่ในแผนวิสัยทัศน์ที่ร่วมกำหนดและการระดมทุนจากผู้สนับสนุนให้ท้องถิ่นภาครัฐและระดับชาติโดยนโยบายโครงการเพื่อมาสนับสนุนการดำเนินการของการนำเทคโนโลยีสู่วิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์

6.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3

6.2.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีสภาพภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีการปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยี ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ซึ่งปัจจุบันเป็นยุคแห่งดิจิทัลการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมา (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับมุมมองใหม่ (Mindset) ในดำเนินการจัดการในรูปแบบใหม่ที่เปิดกว้างมากกว่าเดิมอีกทั้งแผนพัฒนา การศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ปี (2562-2565) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ได้ระบุตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโดยระบุถึงร้อยละของ หน่วยงานทุกระดับได้รับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษาและการกำหนด งบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการเพื่อสนองยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการการศึกษาที่ มีคุณภาพได้แก่โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีทางไกล (Distance Learning) โครงการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ในสถานศึกษาโครงการใช้ ICT เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการ ศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโครงการพัฒนา ระบบสารสนเทศนวัตกรรมในการปฏิบัติงานในฐานะที่ผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนสำคัญที่จะนำพา องค์กรไปสู่ความสำเร็จต้องทำทุกวิถีทางที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แม้จะไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียน การสอนภายในโรงเรียนได้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักว่าเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วย ให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วสามารถทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่เข้าถึง ผู้เรียนได้ทุกที่ทุกเวลาและเพื่อให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่เกิดขึ้นพร้อมกับ ความก้าวล้ำของเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเขต หมัดอะดัม (2562) ได้วิจัยเรื่องภาวะ ผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลาพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้าน ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

6.2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พบว่า โดยรวม และราย ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด จาก ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความต้องการได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโดยนับตั้งแต่มี เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามาวิถีชีวิตและการเรียนรู้ของคนทั่วโลกถูกเชื่อมโยงกันอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้การเรียนการสอนมีความทันสมัยมากขึ้นครูยุคใหม่ต้องรู้จักใช้ยุทธวิธีที่หลากหลายในการจัด กระบวนการเรียนรู้เปิดโลกการเรียนรู้ที่กว้างไกลให้กับผู้เรียนด้วยสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและ

ต้องคำนึงว่าจะนำมาใช้อย่างไรให้เหมาะสมสอดคล้องกับ ทรัพย์สินทางปัญญา จันทรักษ์ (2561) ที่ได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนได้โดยสรุปนิยามการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน หมายถึงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความสามารถในการผลักดันให้ครูใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และการสอนทำแผนการเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้พร้อมทั้งจัดอุปกรณ์ห้องเรียนที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการใช้ ICT

6.2.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และน้อยที่สุด ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถเรียงลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาค่า $PNI_{modified}$ ได้ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และน้อยที่สุด ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสอดคล้องกับ American Institute for Research (AIR) (2009) ได้ศึกษามาตรฐานระดับชาติทางเทคโนโลยีการศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารเพื่อให้บรรลุผลด้านผลิตภาพและการปฏิบัติทางวิชาชีพ ภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารและการปฏิบัติทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพิจารณาได้จากการปฏิบัติการในเชิงวิชาชีพด้านเทคโนโลยีแสดงให้เห็นว่าปฏิบัติการเชิงวิชาชีพด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษามี 3 องค์ประกอบหลักได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเชิงวิชาชีพที่ผู้บริหารต้องสร้างให้เกิดขึ้นในตัวครูและบุคลากร ความสามารถเชิงวิชาชีพอันเป็นผลมาจากการฝึกอบรม การเรียนรู้เทคโนโลยีภายใต้การดูแลช่วยเหลือ การสนับสนุน ส่งเสริมของผู้บริหาร และค่านิยมและพันธะผูกพันเชิงวิชาชีพ ซึ่งผู้บริหารต้องสร้างให้ครูและบุคลากรเกิดความตระหนัก ความเชื่อมั่นในพลังของเทคโนโลยี ว่าสามารถสร้างโอกาสในการเรียนรู้และลดช่องว่างระหว่างเมืองและชนบท หรือช่องว่างระหว่างบุคคลได้ คุณลักษณะทั้ง 3 องค์ประกอบจะนำไปสู่การสร้างผลิตภาพ อันหมายถึงผลลัพธ์ด้านความก้าวหน้าของผู้เรียน ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครูและบุคลากรในสถานศึกษา

6.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 รายด้านมีประเด็นอภิปรายดังนี้

6.3.1 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีเป็นอันดับแรก การบริหารงานโดยการใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ ได้อย่างชำนาญ โดยผู้บริหารต้องใช้เทคโนโลยีเป็นกิจวัตรประจำวัน รวมถึงจะต้องมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินงานผ่านสื่อเทคโนโลยี เพื่อการบริหารที่รวดเร็ว และเข้าถึงง่าย ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียนในด้านความพร้อมการใช้งานเทคโนโลยีของสถานศึกษา ผู้บริหารต้องสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนพัฒนาศักยภาพทางด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับการศึกษามาตรฐานระดับชาติทางเทคโนโลยีการศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีในการ

บริหารของ American Institute for Research (AIR) (2009) ที่พบว่า มาตรฐานระดับชาติทางเทคโนโลยีการศึกษาในด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเชิงวิชาชีพที่ผู้บริหารต้องสร้างให้เกิดขึ้นในตนเองแล้วแพร่กระจายไปยังตัวครูและบุคลากร ความสามารถเชิงวิชาชีพอันเป็นผลมาจากการฝึกอบรมการเรียนรู้เทคโนโลยีภายใต้การดูแลช่วยเหลือ การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหาร และค่านิยมและพันธะผูกพันเชิงวิชาชีพ ซึ่งผู้บริหารต้องสร้างให้ครูและบุคลากรเกิดความตระหนัก ความเชื่อมั่นในพลังของเทคโนโลยี

6.3.2 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารมีการจัดหาสื่ออุปกรณ์ ICT คอมพิวเตอร์ให้ครอบคลุมทุกชั้นเรียนโดยการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ครูได้ใช้ศักยภาพทางเทคโนโลยีมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน รวมถึงได้กระตุ้นครูให้แสดงศักยภาพของตนในการผลิตสื่อ นวัตกรรมต่างๆ สอนให้คิด ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยี ที่พัฒนาตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ พร้อมทั้งสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับ นิคม นาคอ้าย (2549) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์ด้านคุณลักษณะด้านการเรียนรู้และการสอน ครอบคลุมถึงการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเรียนการสอน การใช้นวัตกรรมในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนใช้เทคโนโลยีในการดำเนินการให้คณาจารย์และบุคลากรได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างมีคุณภาพ

6.3.3 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียนในการวัดและประเมินผลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีนโยบายในการใช้เทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นหลักฐานที่สามารถสืบค้น ตรวจสอบได้ การสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูลรายชั้นรายวิชา เพื่อเป็นการประเมินตัวผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ ข้อมูลของทั้งครูและเด็ก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถสังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อทราบสภาพปัจจุบันของโรงเรียน ครู และผู้เรียน ใช้ในการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา สอดคล้องกับ Kozloski (2006) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีด้านการวัดผลและการประเมินผล ผู้นำต้องสามารถใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และแปลผลการวิเคราะห์ใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้เทคโนโลยีในการวินิจฉัยและประเมินระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และประเมินคุณภาพของเทคโนโลยีที่ใช้ในสถานศึกษา

6.3.4 ด้านความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในด้านเทคโนโลยีที่ชัดเจน สามารถสื่อสารวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยีสู่บุคลากร และมีมุมมองด้านวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้ครูมีการจัดการ วางแผน การสอนโดยใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนร่วม และผู้บริหารต้องสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ครูให้ใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อการบริหารจัดการให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับ International Society for Technology in Education: ISTE (2009) ที่ได้ทำการศึกษาความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยีแล้วให้ทัศนะว่า องค์การที่ประสบความสำเร็จทั้งหลายมักจะมีพื้นฐานที่สำคัญมาจากผู้บริหารหรือผู้นำที่จะใช้

วิสัยทัศน์เป็นกระบวนการที่ขับเคลื่อนพลังและศักยภาพขององค์กรตลอดจนสามารถวิเคราะห์สมรรถนะของแต่ละบุคคลเพื่อนำสมรรถนะเหล่านั้นมาใช้ในการพัฒนาองค์การหรือสถานศึกษา และได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยีว่าเปรียบเสมือนความท้าทายหรือเป้าหมายที่ผู้บริหารกำหนดขึ้น ในการมองภาพของการพัฒนาองค์การโดยใช้เทคโนโลยีในอนาคต การนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติเป็นการหล่อหลอมศักยภาพหรือสมรรถนะของบุคลากรในองค์การเพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งวิสัยทัศน์จะเป็นแนวคิดใหม่ๆ ในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการที่จะผลักดันหรือสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในองค์การให้สามารถเข้าใจในวิสัยทัศน์ที่สื่อสารออกไป รวมทั้งมุ่งให้บุคลากรสามารถที่จะนำพาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องที่ผู้บริหารได้วางไว้

6.3.5 ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีพบว่า ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างชัดเจน ผู้บริหารต้องคำนึงถึงการใช้สื่อในโลกออนไลน์ ผู้บริหารกำหนดนโยบายข้อปฏิบัติ ข้อบังคับ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ผู้เรียนรับรู้ถึงข้อกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ใน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ อย่างถูกต้อง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการรับสาร ส่งสาร ข้อมูลที่อยู่บนโลกออนไลน์ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับ International Society for Technology in Education: ISTE (2009) ที่ได้กำหนดมาตรฐานเทคโนโลยีทางการศึกษาแห่งชาติด้านสังคม กฎหมาย และประเด็นทางจริยธรรม ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมถึงเทคโนโลยีอย่างเสมอภาค มีกฎหมาย และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ออกข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี ออกข้อบังคับเพื่อความปลอดภัยในสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสิทธิและทรัพย์สินทางปัญญา

7. องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความเหมาะสมโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหาร ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผลด้านความเป็นผู้นำ และมีวิสัยทัศน์ และด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับและ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 27 แนวทาง และผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริมและอบรม เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้เกิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการศึกษาต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลจากแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อนำไปปฏิบัติเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ในการดำเนินงาน หรือใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีบริการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้นอย่างมีคุณภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดหรือหน่วยงานระดับอื่น แล้วนำมาเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

9. บรรณานุกรม

- ชัยัญญาค ไยดี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *ดุชนิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*. 8(1). 150-164.
- ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์. (2561). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิคม นาคอ้าย. (2549). องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2564). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (พ.ศ. 2563-2565)*. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2564. จาก <http://203.172.205.25/fp/CNEDMODEL/255511270001-settinginformationtechnologyeducationcenterITEC.doc>

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2562). รายงานสภาพและผลการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาประจำปี 2562. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2564. จาก <https://drive.google.com/file/d/1xYwGj1CyriPMnHBxXbqVHgTpKKK0FLub/view>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2564. จาก <https://drive.google.com/file/d/1VXj7xULoizyJsNIOHo3zbnkFNG5dntc0V/view>
- สุภัททรา สังขวร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุเขต หมดอะดัม. (2562). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 20. มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 20(1). 1905-1915.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2561). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล.(School Management in Digital Era) โครงการสานพลังประชารัฐ. สืบค้นเมื่อ 3 ตุลาคม 2564. จาก <http://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52232>
- American Institute for Research. (2009). Evaluation of the school technology leadership initiative: extremal evaluation report #2. Washington, DC : American Institute for Research.
- International Society for Technology in Education: ISTE. (2009). National educational technology standards for administrators. Washington, DC : Eugene, OR.
- Kozloski, K. C. (2006). Principal leadership for technology integration: A study of principal technology leadership. Doctoral Dissertation. Drexel University.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*

COMPETENCIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE
EFFECTIVENESS OF SMALL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3

ธีระยุทธ์ เทนอิสสระ¹, สายัณห์ ผาน้อย², ธนาศักดิ์ ศิริบุญยนันท์³, วีระพงษ์ เทียมวงศ์⁴
Terayuth Thenissara¹, Sayan Panoi², Tanasak Sirpunyanan³, Veerapong Tiamvong⁴
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3,4}
Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3,4}
Email : peeoor2555l@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 4) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 96 คน และครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 96 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวน 4 ด้านคือ การบริหารจัดการ(X_3) การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ(X_5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์(X_1) และการคิดและการตัดสินใจ(X_2) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ เท่ากับ .688 ($R=.688$) หรือร้อยละ 68.80 ซึ่งมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 47.30 ($R^2=0.473$) โดยเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้คือ $Y' = 1.470 + 0.315^{**} (X_3) + 0.120^{**} (X_5) + 0.139^{**} (X_1) + 0.111^{**} (X_2)$ และ $Z = 0.373 Z_3 + 0.242 Z_5 + 0.210 Z_1 + 0.151 Z_2$

คำสำคัญ : สมรรถนะ; ประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก; ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This purposes of this research were 1) to study the level of competency of administrators of small educational institutions Under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3. (2) To study the effectiveness of small schools. Under the Office of KhonKaen Primary Education Service Area 3. 3) To study the relationship between the competencies of small school administrators and the effectiveness of small schools. Under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3, and 4) to study the performance of administrators of small educational institutions. that affects the effectiveness of small schools under the jurisdiction of KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3. The sample group used in the research 96 small school administrators and 96 head teachers of the academic administration group. The research instrument for collecting the data was the 5-level estimation scale questionnaire. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean and standard deviation, Pearson Product Moment Coefficient, Stepwise Multiple Regression Analysis

The results showed that: 1) The overall performance level of small school administrators was at the highest level. 2) The overall effectiveness level of small school administrators was at the highest level. small study that affects the level of effectiveness of small schools All aspects had a positive correlation relationship. There was a moderate relationship. There was statistical significance at the .01 level. And 4) the competencies of small school administrators that affect the effectiveness of small schools in four aspects: management (X_3), communication and motivation (X_5), achievement-oriented (X_1), and thinking and decision-making (X_2), the multiple correlation coefficient was equal to .688 ($R=.688$) or 68.80%, which was statistically significant at the .01 level with a predictive coefficient or predictive power of 47.30% ($R^2=0.473$), written as an equation in raw and standard score form, as follows: $Y' = 1.470 + 0.315^{**} (X_3) + 0.120^{**} (X_5) + 0.139^{**} (X_1) + 0.111^{**} (X_2)$ and $Z = 0.373 Z_3 + 0.242 Z_5 + 0.210 Z_1 + 0.151 Z_2$

Keywords : Performance; Effectiveness of small schools; Administrators of small schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในด้านการบริหารจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันท่ามกลางยุคดิจิทัลได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคมเศรษฐกิจการศึกษาและเทคโนโลยีมี ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ในปัจจุบันการศึกษาของประเทศไทยมีความล้มเหลวในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพการจัดการศึกษา การพัฒนาครูการพัฒนาหลักสูตรและโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคุณภาพของผู้เรียนเพราะเครื่องมืออันสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการสร้างความเจริญงอกงามให้แก่บุคคลและสังคมดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง คุณภาพของคนซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 กำหนดพันธกิจไว้ว่าการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรมเรียนรู้ตลอดชีวิตมีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยสถาบันทางสังคมชุมชนและท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถปรับตัวรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียนจึงถือเป็นหัวใจของการศึกษามีใช้ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนเท่านั้นแต่จำเป็นต้องแสดงบทบาทของผู้นำสถานศึกษาควบคู่กันไปผู้บริหารโรงเรียนที่มีสมรรถนะความเป็นผู้นำสูงย่อมทำให้สิ่งที่ตนรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงด้วยดี

การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความสำเร็จที่สำคัญที่สุดคือ สถานศึกษากการขับเคลื่อนการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพการศึกษาที่แท้จริงนั้น คือ เพื่องสำคัญที่สุดในสถานศึกษา คือผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเป็นผู้แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่มีสมรรถนะสูงคือ มีความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จสูงกว่าเดิม (นุชนรา รัตนศิริระประภา, 2557) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาสามารถนำนโยบายการปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและการจัดการศึกษาสามารถประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์จึงอาจกล่าวได้ว่าคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษาจะแปรผันไปตามผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง (ชาญชัย อาจินสมาจาร, 2547) ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน ดังนี้ 1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา 2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียน และชุมชน 3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง 4) พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง 5) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ 6) ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร 7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ 8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 9) ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ 10) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา 11) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548) เพื่อใช้ความสามารถที่เหมาะสมสอดคล้องกับบทบาทที่ปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสมรรถนะนั้นเป็นอาวุธสำคัญที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ยิ่งขึ้นการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จและเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้น ปัจจัยที่สำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษา คือ ระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลกล่าวได้ว่าประสิทธิผลเกิดจากสถานศึกษาที่มีสภาพทางสังคม

บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวผู้เรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพมีงบประมาณเพียงพอและมีทรัพยากรมนุษย์มีความพร้อมในด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (ยุคต้นันท์ หวานฉ่ำ, 2555)

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปของการศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ในสถานศึกษา คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินการกิจกรรมตามแนวทางหรือคู่มือการดำเนินงานที่กำหนดให้ ในมิติของการบริหารจัดการถือว่าเกิดประสิทธิผลแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สถานศึกษานับเป็นหน่วยขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแกนนำจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่มีภาระรับผิดชอบในการบริหารจัดการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม สามารถจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธาในการส่งเสริมสนับสนุน ผลักดัน กระตุ้น และจัดการให้ครูนักเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายหรือเป็นการรับผิดชอบต่อภาระงาน และใช้ความสามารถที่เหมาะสมสอดคล้องกับบทบาทที่ปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จอย่างโดดเด่นกว่าผู้อื่นซึ่งเรียกว่า สมรรถนะ (competency) ความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการคุณภาพและสนับสนุนการพัฒนาปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องหรืออาจกล่าวได้ว่าสมรรถนะนั้นเป็นอาวุธสำคัญคู่กายที่มีอยู่ในตัวตนของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพอันจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ แนวความคิดเรื่องสมรรถนะ (competency) จึงเข้ามามีบทบาทและนำมาใช้ในการจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพราะการกำหนดสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของหน่วยงาน อีกทั้งยังนำหลักการแนวคิดมาใช้ในการกระบวนการงานด้านการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องใช้ความสามารถที่มีอยู่มาบริหารจัดการการศึกษาและภาระงานที่รับผิดชอบอยู่ให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ยิ่งขึ้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดจุดมุ่งหมายการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานสากล ดังนี้คือ 1) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระวิชาหลัก 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนอ่านคล่อง เขียนคล่อง และคิดคำนวณที่ซับซ้อนขึ้น 3) นักเรียนทุกคนมีความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและ 4) สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งและผ่านการรับรองจากการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียน โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลดีต่อโรงเรียนและจากจุดมุ่งหมายที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำเป็นต้องมีศักยภาพอย่างสูงโดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้บริหาร

สถานศึกษาและครูให้ยึดมั่นในจรรยาบรรณมีศักยภาพสูงด้านการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ เน้นการจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรจากองค์กรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาครูและผู้บริหารตามความรวมทั้งทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ในโลกที่เปลี่ยนแปลง รวดเร็วอย่างในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาแบบเดิม ๆ นั้นไม่พออีกต่อไป ต้องยกระดับสมรรถนะ เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จและพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการวิจัย เรื่อง แนวทางในการพัฒนา สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขอโรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขอโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลขอโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลขอ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.4 เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขอโรงเรียนขนาด เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขอโรงเรียนขนาด เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 สามารถนำผลการวิจัย เกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดไปพัฒนาประสิทธิผลขอโรงเรียนได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็กและครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการขอโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 127 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 127 คน และครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการขอโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 127 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างขอ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 96 โรงเรียน แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 96 คน และครู หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการขอโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 96 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม

มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 และการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.71	0.37	มากที่สุด
2. ด้านการคิดและการตัดสินใจ	4.52	0.33	มากที่สุด
3. ด้านการบริหารจัดการ	4.57	0.29	มากที่สุด
4. ด้านการรู้จักตนเองและผู้อื่น	4.68	0.34	มากที่สุด
5. ด้านการสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ	4.56	0.49	มากที่สุด
รวม	4.59	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X}= 4.59$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับได้แก่ ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}= 4.71$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการรู้จักตนเองและผู้อื่น ($\bar{X}=4.68$) ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}=4.57$) ด้านการสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ ($\bar{X}=4.56$) และด้านการคิดและการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย ($\bar{X}=4.52$)

5.2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม

ความมีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. ความมีประสิทธิภาพและขั้นตอนการทำงานที่เชื่อถือได้	4.70	0.24	มากที่สุด
2. ความสัมพันธ์ของบุคลากรและทรัพยากร	4.55	0.32	มากที่สุด
3. นวัตกรรมและการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม	4.59	0.34	มากที่สุด
รวม	4.61	0.24	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความมีประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X}$ = 4.61) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความมีประสิทธิภาพและขั้นตอนการทำงานที่เชื่อถือได้ ($\bar{X}$ = 4.70) รองลงมา ได้แก่ ด้านนวัตกรรมและการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.59) และความสัมพันธ์ของบุคลากรและทรัพยากร ($\bar{X}$ = 4.55)

5.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตัวแปร	การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1)	การคิดและการตัดสินใจ (X_2)	การบริหารจัดการ (X_3)	การรู้จักตนเองและผู้อื่น (X_4)	การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ (X_5)	ประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก (Y)
การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1)	1.00					
การคิดและการตัดสินใจ (X_2)	.199**	1.00				
การบริหารจัดการ (X_3)	.392**	.347**	1.00			
การรู้จักตนเองและผู้อื่น (X_4)	.216**	.273**	.332**	1.00		
การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ (X_5)	.155**	.251**	.342**	.185**	1.00	
ประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก (Y)	.424**	.383**	.590**	.338**	.439**	1.00

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเรียงตามลำดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ดังต่อไปนี้ คือ การบริหารจัดการ (X_3) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก (y) ในระดับที่สูงสุดอยู่ที่ ($r=.590$) หรือ 59.00 รองลงมาคือ การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ (X_5) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก(y) อยู่ที่ ($r=.439$) หรือ 43.90 และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียน (y) อยู่ที่ ($r = .424$) หรือ 42.40 สำหรับการรู้จักตนเองและผู้อื่น (X_4) มีความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียน (y) ในระดับที่ต่ำสุด อยู่ที่ ($r=.338$) หรือ 33.80

5.4 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยได้สร้างสมการเพื่อพยากรณ์ว่าตัวแปรต้นใดบ้างที่ร่วมกันทำนายตัวแปรตามดีที่สุด พิจารณาจาก ตัวแปรตามคือความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยเมื่อเพิ่มตัวแปรทีละตัว

ตัวแปรต้น	R	R ²	Adjusted R ²	Std.error	F	P-values
X_3	.590 ^a	.349	.345	.20055	102.188**	.000
$X_3 X_5$	.642 ^b	.413	.406	.19094	20.699**	.000
$X_3 X_5 X_1$	.674 ^c	.454	.445	.18462	14.233**	.000
$X_3 X_5 X_1 X_2$	.688 ^d	.473	.462	.18179	6.939**	.009

** ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า จากตัวแปรต้นทั้งหมด 5 ตัว พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์เป็นไปทางบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัว ตามลำดับ คือ การบริหารจัดการ(X_3) การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ(X_5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์(X_1) และการคิดและการตัดสินใจ(X_2) ส่วนตัวแปรต้นอีก 1 ตัว คือ การรู้จักตนเองและผู้อื่น(X_4) ถูกคัดออกจากสมการ เนื่องจากทดสอบความสัมพันธ์แล้วไม่มีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกัน จึงแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรต้นที่ดีและเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้สถานศึกษา ในพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีประสิทธิผลได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรต้นเพียง 4 ตัวเท่านั้น ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) เมื่อนำตัวแปรต้นใส่เข้าไปในสมการ จะมีค่าเปลี่ยนไปทำให้ค่าร้อยละของพยากรณ์เปลี่ยนไป โดยพบว่าเมื่อใส่

ตัวแปรต้น คือการบริหารจัดการ (X_3)เพียงตัวเดียวเข้าไปในสมการถดถอย จะทำให้ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์เกิดขึ้นร้อยละ 34.90 ($R^2 = .349$) เมื่อใส่ตัวแปรต้นตัวที่สอง การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ (X_5) เพิ่มเข้าไปในสมการจะทำให้มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 41.30 ($R^2=.413$) เมื่อใส่ตัวแปรต้นตัวที่สาม การมุ่งผลสัมฤทธิ์(X_1) เพิ่มเข้าไปในสมการจะทำให้มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 45.40 ($R^2=.454$) และเมื่อใส่ตัวแปรต้นตัวสุดท้าย คือ การคิดและการตัดสินใจ (X_2) เข้าไปในสมการ จะทำให้มีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ร้อยละ 47.30 ($R^2=.473$)

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β)

ตัวแปร	คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน	t	P-values
	B	Std.error	β		
(Constant)	1.470	.251	-	5.855**	.000
X_3	.315	.053	.373	5.979**	.000
X_5	.120	.028	.242	4.239**	.000
X_1	.139	.038	.210	3.637**	.000
X_2	.111	.042	.151	2.634**	.009

R= .688, $R^2= .473$, Adjusted $R^2= .462$, Std.error= .18179, F= 6.939

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อนำตัวแปรต้นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการ (X_3)การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ (X_5)การมุ่งผลสัมฤทธิ์(X_1)และการคิดและการตัดสินใจ (X_2) เข้าสมการถดถอยแล้ว จะได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .688 ($R=.688$) หรือร้อยละ 68.80 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 47.30 ($R^2=0.473$) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มากที่สุด คือ การบริหารจัดการ (X_3) รองลงมา คือ การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ (X_5)การมุ่งผลสัมฤทธิ์(X_1)และการคิดและการตัดสินใจ (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .373 (X_3), .242 (X_5), .210 (X_1) และ .151 (X_2) ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) ได้ดังต่อไปนี้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score) $Y = 1.470 + 0.315^{**} (X_3) + 0.120^{**} (X_5) + 0.139^{**} (X_1) + 0.111^{**} (X_2)$ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score) $Z = 0.373 Z_3 + 0.242 Z_5 + 0.210 Z_1 + 0.151 Z_2$

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัยที่พบว่าสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนของการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารในยุคของการเปลี่ยนแปลงได้ตระหนักถึงบทบาทการเป็นผู้นำยุคใหม่เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสถานศึกษา มีการวางแผน วิเคราะห์อุปสรรคของการทำงานเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการคิดหาแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของบรรลุ ชินน้ำพอง (2555) ที่ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหารมีสมรรถนะโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพียว สุตรัก (2553) ได้ศึกษาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารอยู่ในระดับมากเช่นกัน

6.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัย พบว่าประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงาน ทั้งด้านวิชาการ การเรียนการสอน เพื่อให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป สามารถดำเนินงานในสถานศึกษา ทั้งการบริหารจัดการเรียนการสอน จนสามารถทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกวรรณ อินทร์น้อย (2555) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2558) ที่ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมและรายด้าน เช่นเดียวกันเมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่กำหนดว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรลุ ชินน้ำพอง (2555) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากรกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีความสัมพันธ์กันในทางบวกสูงสุดและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมีความสัมพันธ์ทางบวกเป็นอันดับสุดท้ายและยังสอดคล้องกับเพชรรุ่งเรืองรุ่ง (2557) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 8 ด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมากส่วนประสิทธิผลของโรงเรียน 3 กลุ่มตัวบ่งชี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยังสอดคล้องกับประยงค์ศรีโหม่ (2561) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่า 1) ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.4 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า จากตัวแปรต้นทั้งหมด 5 ตัว ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เป็นไปทางบวก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ตัว ตามลำดับ คือ การบริหารจัดการและการมีวิสัยทัศน์ (X_3) การสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ (X_5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (X_1) และ การคิดและการตัดสินใจ (X_2) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนา โดยผู้บริหารมีความแบบยืดหยุ่นและสนับสนุนการทำงานเป็นทีมมีการสนับสนุนให้ใช้การประเมินเพื่อหาความต้องการของครู ผู้เรียนและชุมชนผู้บริหารมีการสร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับชุมชนมีการเชื่อมมิตรภาพกับตัวแทนชุมชนและรักษาข้อมูลที่เป็นความลับของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมมีการบริหารจัดการโดยคำนึงถึงการสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ ปฏิบัติตนต่อบุคลากรสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และมีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางเอาใจใส่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล มีการวิเคราะห์ความต้องการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองมีความยุติธรรมในการสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีขึ้นมีการปลูกฝังและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มีความรับผิดชอบ

ในการทำงาน จึงทำให้งานที่ทำออกมาจึงเป็นงานที่มีคุณภาพสูงที่สุดมีการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหา เนื่องจากงานที่เพิ่มขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงวิธีทำงาน เพื่อให้สามารถทำได้ทันตามกำหนด มีความเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้นำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และมีทักษะทางความรู้ ความคิด และมีปัญญา สามารถคิดแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาโสภิตชาติ (2558) ศึกษาเรื่องทักษะผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทักษะผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติชัย เทียนไข (2563) ศึกษาเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของผู้บริหารในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ลพบุรี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 ลพบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) สมรรถนะของผู้บริหาร ด้านการวิเคราะห์สังเคราะห์ ด้านการสื่อสารและจูงใจ และด้านการบริการที่ดี ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ลพบุรี โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า ระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้ง 4 ตัว โดยที่ตัวแปรการบริหารจัดการ (X_3) เป็นตัวแปรแรก que เข้าสู่สมการพยากรณ์ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 34.90 ($R^2 = .349$) เมื่อตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ คือการสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ (X_5) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 41.30 ($R^2 = .413$) เมื่อตัวแปรที่สามที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ คือการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 45.40 ($R^2 = .454$) และตัวแปรต้นตัวสุดท้ายที่เข้าไปสู่สมการพยากรณ์ คือ การคิดและการตัดสินใจ (X_2) ทำให้สมการจะทำมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 47.30 ($R^2 = .473$)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

ขนาดเล็ก ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จึงควรให้ความสำคัญของการใช้สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องบริหารจัดการศึกษาในช่วงกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาวะการณ์ปัจจุบันเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษา รวมทั้งผู้บริหารศึกษาคควรเพิ่มพูนความรู้และทักษะ นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้คุณภาพต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการคิดและการตัดสินใจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการรู้จักตนเองและผู้อื่น และด้านการสื่อสารและสร้างแรงจูงใจ ได้ส่งผลประสิทธิผลของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพในทุกด้าน โดยเฉพาะผู้เรียนซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ รวมทั้งใช้กระบวนการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาระบบกลไก การกำกับ ติดตามช่วยเหลือ การดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาตัวชี้วัดในแต่ละด้านของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาทุกขนาดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

8.3.2 ควรศึกษาการพัฒนา รูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง

9. บรรณานุกรม

กนกวรรณ อินทร์น้อย. (2555). กระบวนการการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

กิตติชัย เทียนไข. (2563). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ลพบุรี. วารสารพัฒนาทักษะทางวิชาการ อย่างยั่งยืน. 2(2). 49.

ชาญชัย อาจิณสมภาร. (2547). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : จงเจริญ.

นุชนรา รัตนศิริระประภา. (2557). สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณลักษณะโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. 7(3). 507-509.

บรรลุ ชินน้ำพอง. (2555). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ประยงค์ ศรีโทมี. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปัทมา โสภิตชาติ. (2558). ทักษะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพียรวิสุทธิ์. (2553). สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION IN
THE DIGITAL AGE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE OFFICE
OF KHONKAEN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 3

วารารณ สุร่าไพ¹, ธนาศักดิ์ ศิริบุญนันท์², กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์³,
วีระพงษ์ เทียมวงศ์⁴

Waraporn Surampai¹, Tanasak Sirpunyanan², Kissadapan Pongboriboon³,
Veerapong Tiamvong⁴

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3,4}

Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3,4}

Email : waraporn320090006@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาใน
ยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 288 คน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนเครื่องมือ
ที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ ชนิด 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง
และแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority
Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมากที่สุด และมีความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการ
จำเป็น (PNI_{modified}) = 0.21 เมื่อพิจารณาทางด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการมี
วิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมีอาชีพในยุคดิจิทัล ด้านความเข้าใจในความรู้

และทักษะความสามารถของคนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลตามลำดับ และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีจำนวน 22 แนวทางและการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ความเป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78

คำสำคัญ : สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น; แนวทางการพัฒนา; การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา

ABSTRACT

These purposes of this research were to: 1) To study current conditions desirable conditions and need and necessity of the development of school administration in the digital age of educational institutions under the district office KhonKaen Primary Education Area 3. and 2) to study the development guidelines for administrative development. The samples used in the research were: 31 school administrators and 288 teachers under KhonKaen Primary Educational Service Area Office 3 were randomly stratified according to school size. The questionnaire used was a 5-level dual-response format semi-structured interview form and a suitability possibility and use fulness assessment form. Statistics used to analyze the data include: Percentage, average, standard deviation and use the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) technique to prioritize essential needs.

The results showed that 1) The current state of school administration in the digital age of educational institutions under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3 in overall and each aspect The average is at a high level. The desirable condition of educational institute administration in the digital age of educational institutes. under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3 in overall and each aspect. The average is at the highest level. And there is a necessary need for school administration in the digital age of educational institutions. Under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3 overall, there was a need index. (PNI_{modified}) = 0.21 when considering each aspect in descending order, namely vision in the digital age Professional Practice in the Digital Age understanding of knowledge and skills of people in educational institutions Creating a learning culture in the digital world systematic improvement and citizenship in the digital age, respectively. and 2) Guidelines for the development of educational institute administration in the digital

age of educational institutes Under the Office of KhonKaen Primary Educational Service Area 3, there were 22 approaches, and assessing the suitability and feasibility and usefulness overall they were appropriate at the highest level. The mean was 4.80, the probability was at the highest level. The mean was 4.77 and the usefulness was at the highest level. with an average of 4.78

Keywords : Current conditions, desirable conditions, and necessary needs; Development guidelines; School management in the digital age of educational institutions

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความเป็นโลกาภิวัตน์ของโลกในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นโลกยุคดิจิทัลที่มีคุณลักษณะของการเป็นโลกที่ไร้พรมแดน คือ การไม่มีขอบเขตที่แท้จริงในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศโลกที่แคบลง คือ การเดินทางติดต่อสื่อสารรวดเร็วมากขึ้น ประหยัด และมีประสิทธิภาพมากขึ้น และโลกที่หมุนเร็วมากขึ้น คือ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์มีความหลากหลายและสะดวกยิ่งขึ้น ทำให้การใช้เวลาใน 1 วัน ของมนุษย์เองสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากกว่าในยุคที่ผ่านมามากมาย โดยคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมาได้เนื่องจากมีตัวเร่งปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ เทคโนโลยี (Technology is a catalyst for a change) (สุภิญญา แซ่มซ้อย, 2561) โดยในยุคดิจิทัลนี้มนุษย์จะได้สัมผัสประสบการณ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจของความก้าวหน้าในเทคโนโลยีการศึกษาที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษาไปพร้อมกัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายที่ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา ประเด็นสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ในสถานศึกษายุคดิจิทัล และการทำงานอย่างเป็นเครือข่าย ส่วนการบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษา ได้แก่ การยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเข้าถึงเทคโนโลยีโดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะในการเชื่อมโยงความคิดและความรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มคนที่เข้ามาสู่ยุคดิจิทัล ให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของการศึกษา คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ประสบความสำเร็จในการทำงาน ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ สามารถแข่งขันกับนานาประเทศ โดยรักษาเอกลักษณ์ ศิลปะ วัฒนธรรม รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเด็กที่เกิดในยุคดิจิทัล (Digital native) โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มบุคคลที่เกิดก่อนการใช้ดิจิทัล (Digital immigrant) สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นความท้าทายในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างมาก ซึ่งจะต้องหาแนวทางใหม่ ๆ ที่จะเชื่อมโยงความคิด ความรู้ และใช้เทคโนโลยีเป็นตัวส่งผ่านไปยังผู้เรียนที่อาศัย อยู่ในโลก ที่ใช้

เทคโนโลยีเพื่อการติดต่อสื่อสารสังคม และสร้างสรรค์ ซึ่งสำหรับพวกเขาแล้ว เทคโนโลยีจะเป็นสิ่งที่ทำให้การเรียนรู้มีความน่าตื่นตึ่งยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญสำหรับครูและผู้บริหาร สถานศึกษาที่จะต้องเข้าใจว่าเป้าหมาย ที่สำคัญ ที่สุดในการจัดการศึกษาคือ การทำให้ผู้เรียน เกิดแรงบันดาลใจ ที่จะเรียนรู้ที่จะทอฝัน และพยายามทำให้สำเร็จ (Picciano, et.al, 2007)

ในศตวรรษที่ 21 นี้ องค์กรทุกองค์กร ทุกระดับต่างเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ ทั้งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี 2558 ซึ่งเป็นระยะเวลาของยุคดิจิทัลที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT : Information and Communication Technology) การขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่และคนเกือบทุกคน เกือบทุกวัยต่างใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น สมาร์ทโฟนและสมาร์ตทีวี (National Statistical Office, 2018) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำความเข้าใจและเตรียมพร้อมนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระบบดิจิทัลหรือเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ เช่น โทรศัพท์คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แพลตฟอร์มออนไลน์ มาใช้ประโยชน์สำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและมีภารกิจหลายด้านจะต้องบริหารทรัพยากรและทำงานร่วมกับคน เกี่ยวข้องทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องมีทักษะทางการบริหาร มีความรู้ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมวิทยา จิตวิทยา การเมืองการปกครอง และภูมิศาสตร์ ฯลฯ มาเป็นส่วนประกอบในการบริหารงาน ซึ่งกระบวนการบริหารงานของผู้บริหารต่างไปจากงานของผู้ปฏิบัติ ผู้บริหารไม่ได้ลงมือปฏิบัติหรือให้บริการโดยตรง แต่งานส่วนใหญ่คืองานบริหารที่อาจเกี่ยวข้องกับงานอื่น ๆ ทางอ้อม ผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะการบริหารกระบวนการและมีเทคนิคการบริหาร หากผู้บริหารไม่มีทักษะทางการบริหารก็จะบริหารงานไม่ได้ (ทองทิพภา วิริยพันธุ์, 2551)

จากที่กล่าวมา ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา หรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการบริหารหรือการจัดการ ตลอดจนมีทักษะในการบริหารหรือการจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ที่ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีทักษะเช่น ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ทักษะด้านมนุษย์ (Human Skills) ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual Skills) ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (Educational and Instructional Skills) และทักษะด้านความรู้ ความคิด (Cognitive Skills) เป็นต้น ทักษะเหล่านี้เป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องให้ความสนใจอย่างยิ่ง เพราะการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ และทักษะการบริหารในการที่จะผสมผสานเพื่อบริหารการศึกษา ผู้ที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา นโยบายต่าง ๆ ของการจัดการศึกษา จะเห็นว่าเป็นบทบาท ภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีมากมาย ดังนั้น ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีลักษณะ มองกว้างคิดไกล ใฝ่สูง มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานให้มีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่สุดคือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำต้องนำความเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ, 2550) จากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจบริบทของสถานศึกษาในยุคนี้ที่สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) ได้เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมากมาโดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เป็นทั้งปัจจัยเอื้อ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นดูจะเป็นสิ่งธรรมดาที่ผู้เรียนและครูรุ่นใหม่จะเป็นผู้ที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะมีความแตกต่างจากครูรุ่นเก่าและผู้บริหารสถานศึกษาหลาย ๆ คน แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าเพียงพอแล้วสำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน พวกเขาต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจและมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ โดยนำไปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาการบริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลนี้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับการบริหารสถานศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเพียงพอต่อการใช้งาน ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในชุมชนแล้วยังจะทำให้สถานศึกษาเป็นที่ไว้วางใจ ของชุมชนในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน เศรษฐกิจในหลายประเทศทั่วโลก ให้มีการปรับตัว (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) จากที่กล่าวมานั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นอย่างมาก เพราะผู้บริหารจำเป็นต้องมีการปรับตัว ปรับวิสัยทัศน์ เพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอยู่เดิมเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพ ขีดความสามารถที่มีความโดดเด่นเหมาะสม ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะต้องมีทักษะความรู้ มีความรู้เชิงทฤษฎีที่เป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาองค์กรแล้ว ยังต้องพัฒนาเพิ่มพูนทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษารวมไปถึงเพื่อการเป็นผู้นำ และสร้างความเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล (โยธิน นิลคช, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 177 แห่ง มีครูจำนวน 1,298 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 177 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2565) จากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้บริบทในด้านต่าง ๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ต้องเปลี่ยนตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบายการศึกษา ด้านการบริหารงานทั่วไป หรือแม้แต่สภาพแวดล้อม ส่งผลให้องค์กรต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาก็เช่นกัน ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพในปัจจุบัน เมื่อการบริหารมีการปรับตัว ผู้บริหารสถานศึกษาก็ควรมีการปรับตามด้วยเช่นกันเพื่อให้องค์กรสามารถเติบโตในบริบทใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ และเพื่อเตรียมความพร้อมในการ

บริหารจัดการให้ก้าวทันและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของประเทศในการก้าวสู่การเป็นประเทศไทยยุคดิจิทัล จากความสำคัญและปัญหาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล

3.2 ได้แนวทางสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลแก่ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ปีการศึกษา 2565 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 177 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,670 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,847 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้เท่ากับจำนวน 319 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 288 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็น 1) แบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual response format) ชนิด 5 ระดับค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ใช้แบบ

สัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์บุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและมีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน และใช้แบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	PNI _{Modified}	ลำดับที่
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล	4.01	0.69	มาก	4.72	0.47	มากที่สุด	0.18	6
2. ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพในยุคดิจิทัล	3.94	0.70	มาก	4.68	0.49	มากที่สุด	0.19	5
3. ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล	3.70	0.60	มาก	4.69	0.49	มากที่สุด	0.27	1
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล	3.90	0.61	มาก	4.72	0.47	มากที่สุด	0.21	3
5. ด้านความเข้าใจในความรู้ และทักษะความสามารถของคนในสถานศึกษา	3.94	0.59	มาก	4.71	0.47	มากที่สุด	0.20	4
6. ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ	3.87	0.62	มาก	4.71	0.47	มากที่สุด	0.22	2
รวม	3.89	0.63	มาก	4.70	0.48	มากที่สุด	0.21	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) **ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดบุ๊คมาร์ก**และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.01$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านด้านการมีวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัลและด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ($\bar{X} = 4.72$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพในยุคดิจิทัล ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการที่ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นโดยการสัมภาษณ์บุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและมีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน และใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของร่างแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ 22 แนวทางดังนี้

5.2.1 การมีวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัลมี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลฝึกฝนจนเกิดทักษะความชำนาญและสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระดับสูงอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นมืออาชีพและเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพเกิดทักษะที่คงทนถาวร 2) กำหนดนโยบายและระเบียบในการใช้ดิจิทัลในสถานศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้บุคลากรได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลโดยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานผ่านอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมและทันสมัย โดยจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานด้านดิจิทัลและประสานงานกับทุกฝ่ายในสถานศึกษา และจัดเวทีแสดงความสามารถของบุคลากรด้านดิจิทัล 3) เพิ่มพูนความรู้หมั่นอัปเดตเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญรู้เท่าทันเทคโนโลยี และ 4) ประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังและวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ด้านดิจิทัลผ่านกลุ่มเครือข่ายหรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและพัฒนาทักษะการโค้ช แล้วกำหนดแนวทางแก้ไขด้วยการศึกษาค้นคว้าและใช้กระบวนการวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล

5.2.2 การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพในยุคดิจิทัล 3 แนวทาง ได้แก่ 1) อบรมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและกฎหมายดิจิทัล ให้เห็นความสำคัญจำเป็นที่ต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้อย่างถูกต้องปลอดภัยมีจริยธรรมและจรรยาบรรณ 2) กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนร่วมกันเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและสามารถรับมือการกลั่นแกล้ง การโจมตีทางไซเบอร์โดยแต่งตั้งกลุ่มงานดิจิทัลขึ้นในสถานศึกษา เพื่อจัดการข้อมูล ร่องรอยทางดิจิทัลและรักษาความปลอดภัยความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์ของตนเองผู้อื่นและระบบการบริหารจัดการได้และ 3) จัดการอบรม เสวนา เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลสำหรับผู้บริหาร ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มี

ทักษะการใช้แพลตฟอร์มและเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารงาน การพัฒนาตนเอง ตลอดจนการดำเนินชีวิต

5.2.3 ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในสถานศึกษามี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ดำเนินการจัดการและใช้อุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีคุณภาพเหมาะสมภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดตามความต้องการของบุคลากรที่มีระเบียบรองรับและได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จนเกิดการพัฒนาเป็นวัฒนธรรมองค์กรอย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริมให้บุคลากรสร้างและพัฒนานวัตกรรมแหล่งสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่ตอบสนองต่อความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงานและการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและ 3) สร้างแพลตฟอร์ม (Platform) ระบบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่มีความกระชับ คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ โดยมีการทดลองก่อนใช้งานจริง มีการติดตาม ประเมินผลและปรับปรุง ใช้งานดิจิทัลและตัดสินใจด้วยข้อมูลดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปในยุคดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่อง

5.2.4 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) กำหนดนโยบาย ออกคำสั่ง กระตุ้นให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสนับสนุนการบริหารจัดการองค์กรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพและเหมาะสม 2) สร้างระบบการปฏิบัติงาน และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีความกระชับ คล่องตัวมีประสิทธิภาพด้วยการจัดหาอุปกรณ์ และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนานวัตกรรมในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดตามความต้องการของผู้เรียน ครู และบุคลากร 3) ใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกับครูและบุคลากรเพื่อสร้างและดำเนินการจัดการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อเพิ่มศักยภาพและโอกาสการเรียนรู้ผ่านการใช้เทคโนโลยีของครูและ ผู้เรียน และ 4) การจัดอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและแกนนำด้านการใช้งาน เทคโนโลยีดิจิทัลแล้วขยายผลแบบดำเนินการให้ได้ผลจริง โดยการจัดอบรมหรือการฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่มย่อย มีกระบวนการพัฒนา 3 ระยะ ได้แก่ การอบรมพัฒนาหรือศึกษาดูงาน การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วม และต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

5.2.5 การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดการประชุมสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เห็นประโยชน์และความสำคัญของดิจิทัลที่มีต่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ 2) จัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีการเชื่อมโยงเทคโนโลยีดิจิทัลกับภารกิจการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ฝ่าย เพื่อให้เกิดเป็นระบบที่มีคุณภาพ สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา ประหยัด และรวดเร็ว 3) วิเคราะห์แนวโน้มความก้าวหน้าทางดิจิทัลที่ทันสมัยเหมาะสมกับการนำมาใช้บริหารจัดการศึกษาเพื่อใช้กำหนดวิสัยทัศน์นโยบาย เป้าหมาย บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับดิจิทัลที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและสมาชิกเต็มใจปฏิบัติตามวิสัยทัศน์นั้น 4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำดิจิทัลรูปแบบใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรได้พัฒนางานให้เกิดประสิทธิผลที่สูงขึ้นและ 5) ทำงานเป็นทีมและให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกคนได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหา ข้อคิดเห็น การเสนอแนะและนำข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุง พัฒนางานและใช้ประโยชน์ในการบริหารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพอย่างเท่าเทียม

5.2.6 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและพัฒนาทักษะการโค้ชเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นช่องทางในการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างในการมีทักษะคติเชิงบวก มีการประสานงานมีทักษะในการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลต่าง ๆ และ 3) จัดอบรม สัมมนา ให้ความรู้และมอบแนวทางในการสื่อสารสามารถรวบรวมข้อมูลที่ถูกต้อง ปลอดภัยและมีความเป็นส่วนตัว

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์โลกในปัจจุบัน รวมทั้งการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-2019) ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษามากขึ้น แต่การใช้ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านดิจิทัลจึงยังจัดการบริหารในด้านนี้ได้ไม่เต็มที่ ปัญหาอุปสรรคด้านดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ดังนั้น จึงมีความคาดหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารดิจิทัลในระดับที่สูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นต้นแบบที่ดีการทำงานด้วยดิจิทัล ทั้งในเรื่องความคิดความเป็นผู้นำและพฤติกรรม สามารถสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มองปัญหาแบบองค์รวม (Holistic View) โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สามารถออกแบบสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนดิจิทัล (Future Design) โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพโรงเรียนในปัจจุบันเปรียบเทียบกับโรงเรียนดิจิทัลในอนาคต ร่วมกับครูผู้สอนบุคลากรในโรงเรียน ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายสู่การเป็นโรงเรียนดิจิทัล สามารถอภิปรายผลรายด้าน ดังนี้

6.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีจำนวน 22 แนวทาง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80, 4.77 และ 4.78 ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานิเทศก์ อาจารย์มหาวิทยาลัยและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากรและเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นพบว่าผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากระยะที่ 1 ผสมกับข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูล ในการสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทำให้สามารถตัดสินใจในการประเมินแนวทางการ

พัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาคพร เลิกนอก (2563) เรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือในการทำงานและพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พัฒนาและส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม มีการอบรมออนไลน์เพื่อให้ครูมีความรู้ที่ทันสมัย สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สร้างสังคมออนไลน์เพื่อประสานงานกับเครือข่าย ชุมชน ผู้ปกครอง เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการประสานงานและติดต่อสื่อสารระหว่างกันให้เร็วขึ้น จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับผลการวิจัย พระราชวุฒิ ปญญาวชิโร (เพชรไพร) (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น 2) ผู้บริหารควรสร้างความรู้ ความเข้าใจกับการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มาลัย วงศ์ฤทัย วัฒนา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า แนวทางบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศ ประกอบไปด้วย 4 ปัจจัย คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีคุณภาพสูง สามารถรองรับการใช้งานต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและครอบคลุมทุกด้าน 2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ อย่างกว้างขวางทั้งทางคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน สมาร์ทโฟน 3) การส่งเสริม สนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งอุปกรณ์ บุคลากรและการนำไปใช้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปาณัสม์ ชุมภูยาละ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล 2) ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล 3) ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล 4) ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล 5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และ 6) ด้านการสื่อสารและสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ

ผู้บริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเกิดความก้าวหน้าและบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดขององค์กรต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดและค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง โดยรวม มี $PNI_{Modified} = 0.21$ เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ในยุคดิจิทัล ด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมีอาชีพในยุคดิจิทัล ด้านความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในสถานศึกษา ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลตามลำดับแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา มี 22 แนวทาง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสรุปได้ว่ามีความต้องการด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลมากที่สุด ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพราะจะทำให้ครูเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริมและอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำยุคดิจิทัลอันจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการศึกษาต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 แนวทางการพัฒนาของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามองค์ประกอบ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาได้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา เป็นรายด้านโดยละเอียด โดยเฉพาะด้านที่มีระดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง

8.3.2 ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำความรู้ ความเข้าใจและแนวทางพัฒนาไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

8.3.3 ควรมีการวิจัยรูปแบบการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อวางแผน กำหนดกรอบระยะเวลาในการพัฒนา

9. บรรณานุกรม

- ทองทิพภา วิริยะพันธ์. (2551). **การบริหารทีมงานและการแก้ปัญหา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- ทินกร บัวชู และทิพภาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารครุศาสตร์สาร**. 13(2). 286-294.
- ปาณีสัม ชุมภูยาละ. (2563). **แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พระราชวุฒ ชาญวิโร (เพชรไพร). (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น. **วารสารบัณฑิตมหาจุฬาลงกรณขอนแก่น**. 6(2). 130-142.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2550). **การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภคพร เลิกนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณขอนแก่น**. 7(2). 150-166.
- มาลัย วงศ์ทัตย์วัฒนา. (2561). แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. **วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 14(1). 22-30.
- โยธิน นิลคช. (2561). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2564). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (พ.ศ. 2563-2565)**. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา รอดระกำ. (2560). **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W.. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(1). 607-610.

แนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*
THE GUIDELINES ON ENHANCED PERFORMANCE MOTIVATION OF
TEACHER UNDER BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

กฤษฎากร มาลานนท์¹, สายัณห์ ผาน้อย², กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์³
Kridchadakron Malanon¹, Sayan Phanoi², Kissadapan Pongboriboon³
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3}
Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3}
Email : krid.moo@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 330 คน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual response format)⁵ ระดับ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified} = 0.076$ เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับ ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้แก่ด้านความสำเร็จในการทำงานด้านความก้าวหน้าในการทำงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือด้านผลตอบแทนจากการทำงาน และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติตามลำดับ 2) แนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ เรียงลำดับตาม

ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้แก่ด้านความสำเร็จในการทำงานด้านความก้าวหน้าในการทำงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือด้านผลตอบแทนจากการทำงาน และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 13 แนวทาง

คำสำคัญ : สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์; แนวทาง; แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ABSTRACT

This study aimed 1) to study current conditions, and desirable conditions of enhanced performance motivation for teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3, and 2) to study the guidelines on enhanced performance motivation for teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The samples were 330 teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3. They were selected by stratified random sampling (the school was used as a random sampling unit according to the size of the school). The questionnaire used was a 5-level dual-response format about current conditions, and desirable conditions of enhanced performance motivation for teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3, and a semi-structured interview about the guidelines on enhanced performance motivation for teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3. The statistics used to analyze the data were the frequency, the percentage, mean, standard deviation, and priority needs index.

The results showed that: 1) The current conditions of enhanced performance motivation for teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3, the overall and each aspect averages, were at the high level. The desirable conditions of enhanced performance motivation for teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3, the overall and each aspect averages, were at the highest level. The needs of enhanced performance motivation for teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3 were overall priority needs index at 0.076. Considering each aspect, the needs were ranked in the order from highest to lowest as follows: aspect of success in work performance, aspect of work progress, aspect of acceptance, aspect of reward from work, and aspect of job characteristic, respectively. 2) The guidelines on enhanced performance motivation for teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 3, there were 5 components which sort by descending need as follow: aspect of success in work performance, aspect of work progress, aspect of acceptance, aspect of reward from work, and aspect of job

characteristic. All aspects had 13 guidelines on enhanced performance motivation for teachers.

Keywords : Current and desirable conditions; Guidelines; Performance Motivation

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหาร“ทรัพยากรมนุษย์หรือทุนมนุษย์ หรือ คน ถือเป็นเรื่องที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการเล็งเห็นว่า คน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร และเมื่อคนถือได้ว่าเป็นปัจจัยหรือ ทรัพยากรหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก องค์กรจึงต้องพบกับความท้าทายใหม่ในการดึงดูดและรักษา คน ที่มีค่าให้อยู่กับองค์กรดังนั้น การสร้างความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร (Employee Engagement) จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน (นงลักษณ์ ไชยเสโน และรุ่งโรจน์ธรรณานิพนธ์, 2554) ซึ่งในส่วนของพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุน ของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ฉะนั้น ในแง่ของการสร้างภูมิคุ้มกัน คนไทยต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งยังจะต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องการศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิต และปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ขณะเดียวกันต้องยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายเพราะการพัฒนา คนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องให้ความสำคัญลำดับสูงสุด เนื่องจากคนเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนากระทั่งเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาของคนในชาติ จึงเป็นสิ่งที่ สำคัญที่สุดในการพัฒนาคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

ดังนั้นมนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นทรัพยากรที่สามารถสร้างคุณค่า โดยสามารถเรียนรู้ เพิ่มพูนทักษะทางด้านความคิดและการกระทำ สามารถผลักดันภารกิจทั้งหลายขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถทางการ จัดการของผู้บริหาร ที่จะสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจหรือการกระตุ้นให้คนในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น คนจึงเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และเป็นปัจจัยในการกำหนดโอกาสการเจริญเติบโตขององค์กรได้ แต่ในขณะเดียวกันทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละองค์กร ก็สร้างปัญหาเกิดขึ้นหลายลักษณะให้แก่องค์กรเช่นเดียวกันไม่ว่าจะเป็นทั้งในลักษณะที่เกิดจากระดับความรู้ ความสามารถของบุคลากร การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กร และการขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพราะหากไม่ดำเนินการตามกระบวนการอย่าง

เป็นระบบนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์การในอนาคตได้ เพราะผลที่ได้รับจากการจัดการเหล่านั้นจะยังไม่สอดคล้องกับความสำเร็จหรือเป้าหมายขององค์การ(ฟ้าวิกร อินลวง, 2561) จากที่กล่าวมาการบริหารงานองค์การใด ๆ เพื่อให้เกิดความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การนั้นย่อมต้องใช้ทรัพยากรการบริหารซึ่งประกอบด้วยคน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการเป็นสำคัญ (สมพงษ์ เกษมสิน, 2526)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ในการที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถสนองทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ จากการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ส่งผลกระทบต่อประเทศในหลายๆด้าน โดยในด้าน การศึกษานั้นได้ส่งผลกระทบต่อทำให้ต้องมีการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาที่ใช้ระบบการกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียนมากขึ้น และปัจจัยที่จะทำให้โรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเพียงคนเดียว แต่ต้องขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดการพัฒนายั่งยืนต่อไปในส่วนของการบริหารการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษาต้องมีทักษะหรือความสามารถในการบริหารจัดการ ทั้งด้านการคิดและการวางแผนด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน สามารถโน้มน้าวและจูงใจเพื่อนร่วมงานโดยใช้วิธีสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2562) ดังนั้นผู้ที่เป็นผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงาน ฝ่ายบริหารจะต้องเสนอความต้องการที่บุคคลเหล่านั้นมีความพอใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ แรงจูงใจจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องเรียนรู้ทั้งหลักการและเทคนิคเพื่อที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพโดยผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้บุคลากรทำงานในองค์การอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้ทำงานอยู่ในองค์การให้นานที่สุด การศึกษาแรงจูงใจของบุคคลมีคุณประโยชน์ที่จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจของบุคคล รวมทั้งการสร้างและการพัฒนาแรงจูงใจ และผลของแรงจูงใจที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นผู้บริหารควรต้องศึกษาเรื่องวิธีการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจ ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ส่งผลต่อความสำเร็จก้าวหน้าขององค์การและต่อความสำเร็จของตัวบุคคลด้วย

จากการศึกษาข้อมูล เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการทำงานของข้าราชการครูที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ พบว่า มีนักวิชาการหลายคน ได้นำเสนอปัญหาในการทำงานของข้าราชการครูไว้อย่างหลากหลาย ดังเช่น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร(2563)ได้ทำการศึกษาปัญหาในการทำงานของข้าราชการครู พบว่า

ข้าราชการครูได้รับภาระงานที่มีปริมาณมากและหลากหลาย มีอัตราการเข้า-ออกอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งมาจากสาเหตุความก้าวหน้าในตำแหน่งค่อนข้างจำกัดทำให้ข้าราชการบางคนแสวงหาหนทางเพื่อความก้าวหน้าของตนเช่นการลาออกไปทำงานกับบริษัทเอกชนรัฐวิสาหกิจโอนย้ายไปรับราชการในส่วนราชการอื่นเมื่อครบกำหนดเวลาทดลองงานหรือย้ายกลับภูมิลำเนาเป็นต้นขณะที่ข้าราชการส่วนหนึ่งเมื่อปฏิบัติงานมานานและไม่สามารถเลื่อนระดับตำแหน่งได้ก็เกิดความเบื่อหน่ายขาดความกระตือรือร้นไม่มีแรงจูงใจในการทำงานดังนั้น แรงจูงใจจึงมีผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน เป็นอย่างมากในการที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและนำความสำเร็จตามเป้าหมายมาสู่โรงเรียน จึงกล่าวได้ว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนจะส่งผลต่อความสำเร็จของงาน (พนิดา จริสติดถาวร, 2550)

แรงจูงใจจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารทุกระดับ ผู้บังคับบัญชา หัวหน้างานมีความจำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่จูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ทำงานอย่างกระตือรือร้นมากขึ้น (พรรณราย ทรัชยะประภา, 2529) ผู้บริหารมีหน้าที่สร้างความเจริญมั่นคงให้กับหน่วยงาน มีการวางแผน คือ การสร้างความเข้าใจในตัวบุคลากรการจัดกิจกรรมให้เกิดมนุษยสัมพันธ์การใช้แรงจูงใจ การประสานข้อขัดแย้งในหน่วยงานให้ความเป็นกันเอง ให้สิ่งจูงใจและโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของงาน (เสถียร เหลืองอร่าม, 2526) การที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจในการทำงานมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจการจูงใจที่ถูกต้องจะเป็นเครื่องดึงดูดความรู้สึกและจิตใจของบุคคลอันนำไปสู่ความสำเร็จของผลงานที่มีประสิทธิภาพขององค์การ ทฤษฎีจูงใจที่มีลักษณะสอดคล้องและได้รับการยอมรับนับถือคือ ทฤษฎีจูงใจของเฮอริชเบอร์เกอร์มอสเนอร์และซไนเดอร์แมน (Herzberg, Mausner, & Snyderman, 1959) ซึ่งพบว่าองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานมีด้วยกัน 5 ด้าน ได้แก่ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ มีส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถทำงานให้แก่องค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงตระหนักเห็นความสำคัญของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เพื่อสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และเพื่อทราบแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ อุทิศตนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา นำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารและจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และความเจริญก้าวหน้าแก่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้มีข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนในการส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้จำนวน 2,348 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้ขนาดตัวอย่าง 330 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual response format) ชนิด 5 ระดับตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ที่มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.886 และแบบสัมภาษณ์ก็มีโครงสร้างซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาด้วยตัวเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ (Percentile) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.68) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.48) และการประเมินความต้องการจำเป็น แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_{Modified} = 0.076 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

1) ด้านความสำเร็จในการทำงาน สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.43$, S.D. = 0.62) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.72$, S.D. = 0.47) และการประเมินความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNIM_{Modified} = 0.067$

2) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.36$, S.D. = 0.63) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.69$, S.D. = 0.49) และการประเมินความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติโดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNIM_{Modified} = 0.074$

3) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.30$, S.D. = 0.68) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.70$, S.D. = 0.47) และการประเมินความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNIM_{Modified} = 0.094$

4) ด้านการยอมรับนับถือ สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.42$, S.D. = 0.65) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.71$, S.D. = 0.48) และการประเมินความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNIM_{Modified} = 0.065$

5) ด้านผลตอบแทนจากการทำงาน สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.32$, S.D. = 0.68) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม และรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.69$, S.D. = 0.49) และการประเมินความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNIM_{Modified} = 0.086$

5.2 ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้สังเคราะห์จากความต้องการจำเป็น สรุปได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ความสำเร็จในการทำงาน

1.1 ปฏิบัติงานได้สำเร็จตรงตามเวลาที่กำหนดผู้บริหารควรให้ความสนใจในการให้ครูปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนและให้อำนาจการตัดสินใจแก่ครูที่รับผิดชอบภายในเวลาที่เหมาะสมกับปริมาณของงาน

1.2 ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ได้สำเร็จตามเป้าหมายผู้บริหารควรมีการวางเป้าหมายของเราว่าคืออะไร การมองเห็นเป้าหมายที่ชัดเจนจะทำให้ครูมีทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนขึ้น

1.3 ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีเจตคติในทางบวกต่องานที่ปฏิบัติเพื่อส่งผลต่อการเกิดความรู้สึกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นปฏิบัติงาน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน

ด้านที่ 2 ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ

2.2 ผู้บริหารควรใช้หลักการในดำเนินการประเมินเพื่อเลื่อนเงินเดือนของครูที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส

ด้านที่ 3 การยอมรับนับถือ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษาให้แสดงออกถึงการมีภาวะผู้นำและสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่ครู

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาใช้คำพูดชื่นชมเชิงบวก ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณ มอบรางวัล เชิดชูเกียรติ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ซึ่งจะเกิดจากการปฏิบัติงานที่สำเร็จ

3.3 ผู้บริหารควรจัดกลุ่มงานให้ครูที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันอยู่ด้วยกัน พร้อมทั้งจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คำแนะนำซึ่งกันและกันมีการเพิ่มค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานที่อุทิศตนให้กับทางราชการอย่างเต็มที่โดยเพิ่มเงินค่าตอบแทนตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายและผลสำเร็จของงานนั้นๆ

ด้านที่ 4 ผลตอบแทนจากการทำงาน

4.1 สถานศึกษาได้จัดให้มีสวัสดิการต่าง ๆ ตามสิทธิอย่างเหมาะสมมีการเพิ่มค่าตอบแทนให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานที่อุทิศตนให้กับทางราชการอย่างเต็มที่โดยเพิ่มเงินค่าตอบแทนตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายและผลสำเร็จของงานนั้นๆ

4.2 ได้รับเงินเดือนตามความเหมาะสมกับงานที่ท่านปฏิบัติ โดยหน่วยงานทางการศึกษามีเกณฑ์ในการพิจารณาผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม เท่าเทียมกันสำหรับผู้ที่มีความรู้ความสามารถ วุฒิ และประสบการณ์ที่เหมือนกัน

ด้านที่ 5 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ

5.1 สถานศึกษามีการเอื้ออำนวยความสะดวกจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และมีการพัฒนาอาคารสถานที่ และสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

5.2 ผู้บริหารมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ และความสามารถและความสนใจของครู เพื่อให้ครูได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือสอบถามความสามารถในการปฏิบัติงานของครูในด้านต่าง ๆ ก่อนมอบหมายงาน

5.3 ผู้บริหารให้ครูร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนในการบริหารสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ และใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการปฏิบัติงาน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคล้อยกับงานวิจัยของ

วัชรวิทย์ เจริญกุล (2563) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบ้านยางสูง ซึ่งผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบ้านยางสูง โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัสนันท์ มีทรัพย์ทอง (2563) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู วิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันหน่วยงานทางการศึกษาได้มีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมาก เช่น การจัดสรรบ้านพักครูเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพความเป็นอยู่พื้นฐาน จัดหาสื่อ อุปกรณ์ที่ช่วยในการจัดการเรียนรู้ การปรับฐานเงินเดือนให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนปีละ 2 ครั้ง การส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการจัดสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อให้คุณภาพชีวิตของครูดีขึ้น รวมถึงผู้บริหารในปัจจุบันได้เล็งเห็นถึงการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธนพรธ อนุเวช (2564) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากร พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูมีการศึกษาหาความรู้ โดยการจัดอบรมสัมมนา ทำให้ครูผู้สอนเกิดความรับผิดชอบและกระตือรือร้นในงานที่ทำอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารคอยให้คำแนะนำในการทำงานแก่ครูในการดำเนินงานตามนโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารมีหลักการในดำเนินการประเมิน เพื่อเลื่อนเงินเดือนของครูที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส รวมถึงการสนับสนุนให้มีผลตอบแทนการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบอื่นจากเงินเดือน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน และเสริมสร้างฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

6.2 แนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

6.2.1 ด้านความสำเร็จในการทำงาน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ลำดับแรก คือ ในการปฏิบัติงานได้สำเร็จตรงตามเวลาที่กำหนด ครูสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ได้สำเร็จตามเป้าหมาย และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 1.1) ผู้บริหารกระตุ้นและเสริมแรงให้กับครู กำกับติดตามการทำงานของครูอยู่เป็นระยะ 1.2) ผู้บริหารควรให้ความไว้วางใจในการให้ครูปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียนและให้อำนาจการตัดสินใจแก่ครูที่รับผิดชอบภายในเวลาที่เหมาะสมกับปริมาณของงาน 1.3) ผู้บริหารควรกำหนดกรอบระยะเวลาของงานที่มอบหมายในแต่ละงานให้ครูได้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน (เกษวงศ์รอด) (2561) ที่วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จเป็นความสมหวังจากการปฏิบัติงาน โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ปฏิภาณไหวพริบ แก้ไขปัญหาและปฏิบัติงานต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานและของตนเอง ความสำเร็จในการ

ทำงาน หน่วยงานต้องควรให้ความสำคัญกับการรักษาและจูงใจผู้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูง โดยมุ่งเน้นประเด็นหลัก คือการเพิ่มความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร การวางตัว และขจัดอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่สามารถส่งผลกระทบต่อการสนับสนุนพนักงาน เช่น งานที่ไม่จำเป็นหรือซ้ำซ้อน และควรเลือกพนักงานให้เหมาะสมกับงานโดยคำนึงถึงคุณสมบัติของตำแหน่งงานและความสามารถของพนักงานในการจะดำรงตำแหน่งงานนั้นๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพรธอนูเวช (2564) ที่วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงกับงาน ผู้บริหารควรมีการกำหนดเป้าหมายของงานให้ครูเห็นอย่างชัดเจนและกำหนดกรอบระยะเวลาของงานที่มอบหมายในแต่ละงาน มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบคอยกำกับติดตามการทำงานของครูอยู่เป็นระยะ คอยช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในสิ่งที่ครูต้องการ สร้างความเชื่อมั่นให้ครูว่าเป็นผู้มีความสามารถที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

6.2.2 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาลำดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมครูให้ได้รับโอกาสในการอบรมพัฒนาทักษะในการทำงาน อยู่เสมอ ครูมีโอกาสได้รับพิจารณาในการได้เลื่อนเงินเดือนเป็นพิเศษ และผู้บริหารพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนอย่างเป็นธรรมโดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ 2) ผู้บริหารควรมีการประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมถึงเพิ่มโอกาสให้กับครูมีทักษะความสามารถ มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ และทุ่มเทในการทำงานให้ได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น 3) ผู้บริหารมีการพิจารณาการเลื่อนขึ้นเงินเดือนของครูตามความรู้ความสามารถ และการปฏิบัติหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร 4) ผู้บริหารควรใช้หลักการในดำเนินการประเมินเพื่อเลื่อนเงินเดือนของครูที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วยความยุติธรรมและโปร่งใสซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช ตรีวิทย์ (2557) ที่วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ผลการวิจัยพบว่า การได้รับเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นการมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม บรรยากาศในการทำงาน การยกย่องชมเชยผู้ที่ปฏิบัติงานดี เอาใจใส่ดูแลให้ความสนิทสนมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และต้องทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยเช่นกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา วงษ์เมืองแก่น (2558) ที่วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู อำเภอแม่สอด ผลการวิจัยพบว่า งานที่ปฏิบัติอยู่มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานเมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่นโรงเรียนได้ใช้ระบบคุณธรรมอย่างเคร่งครัดในการพิจารณาความดีความชอบหรือการเลื่อนตำแหน่ง ครูต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยการเข้ารับการอบรม สัมมนาหรือการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์และส่งเสริมให้ครูมีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

6.2.3 ด้านการยอมรับนับถือ พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาลำดับแรก คือ การที่เพื่อนร่วมงานมักมาขอคำปรึกษาในการปฏิบัติงานกับท่าน ผู้บริหารยกย่องชมเชยเมื่อครูปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารให้ความยอมรับในความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 1) ผู้บริหารต้องเป็นที่ปรึกษาให้กับคณะคุณครูที่ปฏิบัติงาน หากมีข้อสงสัยผู้บริหารสามารถอธิบายปัญหานั้นได้ 2) ผู้บริหารใช้คำพูดชื่นชมเชิงบวก ยกย่อง

ประกาศเกียรติคุณ มอบรางวัลเชิดชูเกียรติ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู ซึ่งจะเกิดจากการปฏิบัติงานที่สำเร็จ) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานให้แก่ครู และจัดกลุ่มงานให้ครูที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันอยู่กลุ่มด้วยกัน พร้อมทั้งจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนาอุทยานิก (2559) ที่วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในกลุ่มบางละมุง 3 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อครูที่ปฏิบัติงานสำเร็จ ผู้บริหารควรมอบรางวัลหรือคำชมเชยจากความสำเร็จของผลงานที่ปฏิบัติ ได้รับการยกย่องชมเชยจากบุคคลอื่นเสมอ รวมถึงส่งเสริมให้ครูภายในสถานศึกษาได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงาน และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ รองชัยภูมิ (2563) ที่วิจัยเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็น และคอยให้คำปรึกษา แนะนำแก่ครู ผู้บริหารต้องให้ความเคารพผู้อาวุโส และให้เกียรติกับครูทุกคน รวมถึงปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีกับครูทุกคนทั้งต่อหน้าและลับหลัง และส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

6.2.4 ด้านผลตอบแทนจากการทำงานพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาลำดับแรก คือสถานศึกษาได้จัดให้มีสวัสดิการต่าง ๆ ตามสิทธิอย่างเหมาะสมผู้บังคับบัญชาพิจารณาในการเลื่อนเงินเดือน หรือค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และครูได้รับเงินเดือนตามความเหมาะสมกับงานที่ทําานปฏิบัติโดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 1) หน่วยงานทางการศึกษามีเกณฑ์ในการพิจารณาผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม เท่าเทียมกันสำหรับผู้ที่มีความรู้ความสามารถ วุฒิและประสบการณ์ที่เหมือนกัน ทำงานในระดับหน้าที่และความรับผิดชอบ ความยากง่ายของงานที่เทียบเคียงกัน 2) ผู้บริหารควรใช้หลักการในดำเนินการประเมินเพื่อเลื่อนเงินเดือนของครูที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส 3) สนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษา มีผลตอบแทนการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบอื่นจากเงินเดือน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน และเสริมสร้างฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดา พันชนิง (2559) ที่วิจัยเกี่ยวกับเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในส่วนของเงินเดือนที่ได้รับมีความเหมาะสมกับสภาวะการครองชีพในปัจจุบัน เงินเดือนที่ได้รับเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ และได้รับสวัสดิการต่างๆ จากโรงเรียนอย่างเหมาะสมและยุติธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสาพิหนะ เต็มเพชรหนิง (2564) ที่วิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูต่อปัจจัยการคงอยู่ของครูโรงเรียนเอกชนอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีนโยบายด้านค่าตอบแทนที่ชัดเจนยุติธรรม โดยเฉพาะด้านสวัสดิการการรักษาพยาบาล ซึ่งอาจเกิดจากความเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุของตนเองและครอบครัว ผู้บริหารโรงเรียนหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการทำประกันสุขภาพสำหรับครูเป็นรายบุคคล และในสถานการณ์ปัจจุบันโรงเรียนและครูต้องประสบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ โรคระบาด Covid-19 ส่งผลกระทบต่อค่าตอบแทนและรายได้ ทำให้ครูรู้สึกไม่มีความมั่นคงทางด้านรายได้ เพราะครูคาดหวังความมั่นคงทางด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการจากงานตามฐานะความเป็นครูเอกชนให้เทียบเท่ากับข้าราชการครูของภาครัฐ

6.2.5 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ลำดับแรก คือสถานศึกษาของท่านได้มีการเอื้ออำนวยความสะดวก และอิสระในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้อำนาจและความสามารถ รวมถึงให้ครูร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนในการปฏิบัติงาน โดยมีแนวทางการพัฒนา คือ 1) ส่งเสริมให้ผู้บริหารเปิดใจเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ตามความถนัดและความสนใจ ให้ครูร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนบริหารสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ 2) ผู้บริหารส่งเสริมให้โรงเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็น และมีการพัฒนาอาคารสถานที่สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ จากการฝึกอบรมหรือวิทยากรมาให้องค์ความรู้ในส่วนองงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอยู่เป็นระยะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัลลภ จิระโร (2563) ที่วิจัยเกี่ยวกับ แรงจูงใจในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้ชัดเจนและมีการอบรมการทำงานเป็นทีมให้กับบุคลากร โดยมอบหมายหน้าที่ให้ตรงกับความรู้อำนาจและความถนัดเพื่อช่วยให้ครูสามารถใช้ความรู้และ ประสบการณ์ได้อย่างเต็มที่ เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ผู้บริหารควรพูดคุย ปรึกษาหารือถึงงานในความรับผิดชอบของครูผู้สอนอยู่เสมอควรมอบอำนาจและการตัดสินใจให้ครูในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพรธ อนุเวช (2564) ที่วิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาจะต้องมีการประเมินประสิทธิภาพหรือสมรรถนะของครูก่อนมอบหมายงานให้ปฏิบัติ หลังจากนั้นนำผลของการประเมินมาวางแผนเพื่อมอบหมายงานให้ตรงตามความถนัดของครู เมื่อครูได้ปฏิบัติงานที่ตรงตามความสามารถและความสนใจของครูผลของการทำงานก็จะมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน จากการฝึกอบรมหรือวิทยากรมาให้องค์ความรู้ในส่วนองงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมาย มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอยู่เป็นระยะ

7. องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มี 5 องค์ประกอบ 13 แนวทางได้แก่ 1) ครูสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตรงตามเวลาที่กำหนด 2) ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ได้สำเร็จตามเป้าหมาย 3) ครูสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ส่งเสริมให้ครูได้รับโอกาสในการอบรมพัฒนาทักษะในการทำงานอยู่เสมอ 5) ผู้บริหารมีการพิจารณาการเงินเดือนอย่างเป็นธรรม 6) เพื่อนร่วมงานมักมาขอคำปรึกษาในการปฏิบัติงานกับท่าน 7) ผู้บริหารยกย่อง ชมเชย เมื่อครูปฏิบัติงานสำเร็จ 8) เพื่อนร่วมงานให้ความยอมรับในความสามารถในการปฏิบัติงาน 9) สถานศึกษาได้จัดให้มีสวัสดิการต่าง ๆ ตามสิทธิอย่างเหมาะสม 10) เงินเดือนที่ได้รับเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ 11) สถานศึกษามีการเอื้ออำนวยความสะดวก และอิสระในการปฏิบัติงาน 12) ผู้บริหารมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้อำนาจและความสามารถ 13) ผู้บริหารให้ครูร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผน และใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการปฏิบัติงาน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่มีความจำเป็นต่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มากที่สุดคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน รองลงมาคือ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านผลตอบแทนจากการทำงาน และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู คือ 1) ด้านความสำเร็จในการทำงาน ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมาย และกรอบระยะเวลาของภาระงานที่มอบหมายในแต่ละงานให้ครูได้เห็นอย่างชัดเจน 2) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพ และพิจารณาการเลื่อนเงินเดือนอย่างโปร่งใสเป็นธรรม 3) ด้านการยอมรับนับถือ ผู้บริหารควรแสดงความชื่นชมยินดีในผลงาน ใช้คำพูดชื่นชมเชิงบวก ยกย่อง เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู 4) ด้านผลตอบแทนจากการทำงาน สนับสนุนให้สถานศึกษา มีผลตอบแทนการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบอื่นจากเงินเดือน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน 5) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ผู้บริหารควรมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้และความสามารถของครู รวมถึงให้ครูร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนในการปฏิบัติงาน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 สรุปได้ว่ามีความต้องการในด้านความสำเร็จในการทำงานมากที่สุด ดังนั้น ควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะตลอดจนให้ครูมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ทั้งในเรื่องการปฏิบัติงาน และสวัสดิการต่าง ๆ ของครูตามความเหมาะสม

8.2.2 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่มากที่สุดคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับครู เพื่อเป็นการสร้างกำลังใจ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ให้ครูสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

8.2.3 แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และมีแนวทางการพัฒนา 13 แนวทาง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานต้นสังกัด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาหรือหน่วยงาน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

8.3.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียนใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
คุรุสภา.
- นงลักษณ์ ไชยเสน และรุ่งโรจน์ อรรถานิพนธ์. (2554). **Employee Engagement: การสร้าง
ความผูกพันของพนักงานในองค์กร**. กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- พนิดา จิระสถิตถาวร. (2550). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประภัสสรวิทยา
อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรรณราย ทรัพย์ะประภา. (2529). **“การจูงใจ” จิตวิทยาการบริหารบุคคล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อ
เสริมกรุงเทพฯ.
- ฟ้าวิกร อินลวง. (2561). **การจัดการทุนมนุษย์สมัยใหม่ ยุคเจนเนอเรชั่น วาย ระดับปฏิบัติการ :
กรณีศึกษา สถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ลำพูน**. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยธนบุรี. 12(ฉบับพิเศษ). 43-55.
- วัชริศ เจริญกุล. (2563). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบ้านยางสูง**. การค้นคว้าอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2526). **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2534). **การบริหารงานบุคคลแผนใหม่**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2563). **รายงานการตรวจเยี่ยมและพบปะข้าราชการ
เพื่อสอบถามปัญหา อุปสรรคในการทำงาน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎร.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2562). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา**. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์
- เสถียร เหลืองราม. (2526). **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร**. กรุงเทพฯ : คุณพินอักษรกิจ.
- Herzberg, F., Banard Mausner and B.B Syndermen. (1959). **The Motivation to Work**.
New York : John Wiley and Son.
- Krejcie, R.V.& Morgan, D.W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities**.
Educational and Psychological Measurement. 30(1). 607-610.

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลัก
พรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*
PEOPLE'S PARTICIPATION IN THE ADMINIYRATION OF LOCAL GOVERNMENT
BASED ON FOUR SUBLIME STATES OF MIND CHAMPAKHAN SUB-DISTRICT
MUNICIPALITY SUWANNAPHUM DISTRICT ROI ET PROVINCE

พระพินิจ วิสุทโธ (ชวนละคร)¹, พระครูกิตติวราทร²
Phra Phinit Visuttho (Shuanlackorn)¹, Phrakhrukittiwaratorn²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : pinit.vis@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลจำปาขัน มีจำนวนทั้งสิ้น 5,313 คน จัดทำกลุ่มตัวอย่างจำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (อุเบกขา) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (เมตตา) 2. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 จำแนกตามเพศ อายุ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ประชาชนควรร่วมกันแก้ปัญหาและเสนอความต้องการของตนเองและของหมู่บ้าน เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมหรือโครงการของเทศบาลตำบลและยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนา

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน; การบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น; หลักพรหมวิหาร 4

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the level of people's participation in the administration of local government based on Four Sublime States of Mind 2) to compare the level of the people's participation towards the administration of the local government based on Four Sublime States of Mind, classified by gender, age, and occupation 3) to study the suggestions for people's participation in local administration based on Four Sublime States of Mind, using a quantitative research methods. The sample group was 361, selected from of 5,313 population group who aged 18 years and over of Champakhan Sub-district Municipality. The instrument used for data collection was a 5-level estimation scale questionnaire with content accuracy of 0.67-1.00 and confidence equal to .94. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test value, and F-test.

The research found that: 1. The level of people's participation to in the administration of the local government based on Four Sublime States of Mind, both overall and by aspects, were at the moderate. When considering by each aspect, sorted from the highest average aspect to the lowest was participation in decision making (upekkha). The aspect with the lowest mean was participation in evaluation (Metta). 2. Comparison of opinion levels in people's participation towards the local government based on Four Sublime States of Mind, classified by gender and age, overall were no difference. People with different occupations had different opinions on people's participation of the local administration. The difference was statistically significant at .05. 3. Suggestions on people's participation towards the administration of local government based on Four Sublime States of Mind found that people should jointly solve problems and offer their own needs and villages. Participate in the activities or projects of the sub-district municipality and accept the benefits of development.

Keywords : People's participation; The Administration of Local Government; The Four Sublime States of Mind

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศภายใต้สถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศหรือระดับโลกที่ส่งผลกระทบได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นแนวทางการบริหารจัดการประเทศภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะนำไปสู่การบริหารประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรม ในสังคม จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบราชการให้ประชาชนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองทั้งระดับประเทศและท้องถิ่น เพิ่มประสิทธิภาพ

การกระจายอำนาจที่แท้จริงแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการป้องกันปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน ส่งเสริมควบคู่ไปกับการปลูกจิตสำนึกค่านิยมประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล ในการพัฒนาประเทศ ให้สังคมอยู่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาค มีความเป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” และเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552)

การปกครองท้องถิ่นยังเป็นหน่วยการปกครองซึ่งได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครอง มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยงานการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคและยังมีอำนาจเพียงพอที่จะทำกิจกรรมในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง สามารถกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายของตนเอง โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จำดำเนินการปกครองตนเองด้วย แต่ด้วยสภาพทางการเมืองของแต่ละประเทศจึงทำให้มีรูปแบบโครงสร้างของการปกครองท้องถิ่นมีความแตกต่างกันออกไป อาจจะมีเนื่องจากอิทธิพลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมหลายๆ ด้าน เช่น สภาพทางการเมือง การปกครอง ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ส่วนการปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันการฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณได้มีส่วนได้เสียในการบริหาร อันจะนำไปสู่ระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะเหตุนี้การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนของตนเอง และยังสร้างค่านิยมแบบประชาธิปไตย ยังตระหนักให้ประชาชนนึกถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการบริหารปกครองท้องถิ่น (โกวิท พวงงาม, 2544)

ซึ่งปัญหาที่พบในพื้นที่ของเทศบาลตำบลจำปาขัน ได้แก่ 1) พื้นที่การทิ้งขยะไม่พอเพียงจะขยายเพิ่มประชาชนก็คัดค้าน 2) ระบบน้ำประปาไม่พอใช้เนื่องจากบางพื้นที่ขาดน้ำ 3) การติดตั้งไฟฟ้าตามถนนเนื่องจากรัฐให้ลดการใช้ไฟฟ้า 4) การควบคุมสุนัขจรจัดไม่ได้ (สำนักปลัดเทศบาลตำบลจำปาขัน จังหวัดร้อยเอ็ด, 2564)

ดังนั้นการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารปกครองท้องถิ่น นับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อำนาจและสิทธิของตนเองได้อย่างเต็มที่ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ อีกทั้งยังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ หรือมีส่วนร่วมเข้าถึงแผนการพัฒนาท้องถิ่นด้วย ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองจนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น รับรู้ถึงอุปสรรคและปัญหาตลอดจนถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และที่สำคัญคือเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารประเทศในอนาคตให้สอดคล้องกับการพัฒนาชนบทแบบพึ่งพาตนเอง ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อที่จะศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ อายุ และอาชีพ

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ได้ทราบถึงผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลจำปาขันเพื่อให้พัฒนาได้ดีขึ้น

3.4 ผลของการวิจัยที่ได้จากการศึกษาจะนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดแนวการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

4.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนทั้งสิ้น 5,313 คน

4.2 ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีจำนวนทั้งสิ้น 361 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.4 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม กำหนดกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

4.5 นำเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้นไปขอคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับกรอบที่กำหนดไว้ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมตามแนวทางการสร้างเครื่องมือ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องตามรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา (Wording) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 - 1.00

4.6 นำแบบสอบถามที่สร้างไปทดลองใช้ (Try out) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.7 ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 361 ชุด ซึ่งได้ข้อมูลที่มีสมบูรณ์ และมีการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีการตอบกลับมาตรวจสอบความถูกต้อง และสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปทำการวิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test, F-test และสรุปผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (อุเบกขา)	3.41	0.61	ปานกลาง	1
2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (มูทิตา)	3.26	0.66	ปานกลาง	3
3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (กรรณา)	3.29	0.64	ปานกลาง	2
4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิณผล (เมตตา)	3.21	0.73	ปานกลาง	4
รวม	3.29	0.58	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม

ในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.64) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

5.2 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ดังนี้

5.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนควรร่วมกันแก้ปัญหาและเสนอความต้องการของตนเองและของหมู่บ้าน ร่วมตัดสินใจในการสร้างหลักเกณฑ์และประเมินทางเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบล

5.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเสียสละด้วยความเต็มใจ แสดงความคิดเห็น คำแนะนำหรือการทักท้วงต่อการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการของเทศบาลตำบล

5.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประชาชนควรเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ติดตาม ตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ที่เทศบาลดำเนินการแล้วเสร็จว่ามีความเรียบร้อยหรือชำรุดเสียหาย

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการวิจัยครั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเป็นผู้บริหารในการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีควรมีความรู้กว้างขวางและรอบด้าน เพื่อที่จะสามารถดึงหลักการที่เหมาะสมมาใช้ได้อย่างถูกต้องถูกเวลาและถูกกับคน คำสอนจากพุทธศาสนาอย่างพรหมวิหาร 4 ก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่คุณบริหารพึงมี เพื่อใช้ในการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชา ประกอบไปด้วย เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา แต่ละส่วนนั้นสามารถนำมาปรับใช้ในการบริหารได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำ โดยกลุ่มให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วม ปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็น หัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มและเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนด้วยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่แสดงวิธีการและแนวทางการดำเนินงานที่

ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ทั้งนี้มีองค์กรหน่วยงานนักวิชาการได้เสนอแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมไว้ในประเด็นต่าง ๆ หลายทัศนะแต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ สอดคล้องกับแนวทางขององค์การอนามัยโลก (WHO and UNICEF, 1978) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากรกำหนดวิธีติดตามประเมินผลและประการที่สำคัญ คือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง 2) การดำเนินกิจกรรมประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน 3) การใช้ประโยชน์ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม 4) การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกันซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวสังคมหรือในรูปวัตถุก็ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ตรีวรชัย (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำตาเสา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ วสันต์ จันทจร (2560) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การตัดสินใจเป็นวิธีการในการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อนำไปใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานและการปฏิบัติที่ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยใช้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ ที่มีอยู่มาพิจารณาวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสม ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมประชุมประชาคมในการตัดสินใจเพื่อขอบเขตกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของเทศบาลตำบล ร่วมในการเสนอปัญหาหรือความต้องการของตนเองและของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการสร้างและพัฒนาทางเลือกที่มีความหลากหลาย กำหนดหลักเกณฑ์และประเมินทางเลือกกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพิจารณาตรวจสอบ ทบทวนและแก้ไข เลือกทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดและประเมินผลได้และผลเสียของโครงการ กิจกรรมในเทศบาลตำบลก่อนนำไปใช้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ เบอร์ตัน และ ธาเกอร์ (Burton & Thakur, 1995) ได้ให้ความหมาย การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการที่รวมเอาการวิเคราะห์ และการนิยามสถานการณ์ของปัญหา การวิเคราะห์เพื่อการกำหนดทางเลือก การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดหนึ่งทางเลือกและกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิธนะ วรรณสรณ์ (2559) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลลาดจินดา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วน ท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

6.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามเพศ อายุ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่มีเพศและอายุต่างก็ก็สามารถเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่น และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การรับผลประโยชน์และการประเมินผลส่งผลถึงการจัดการกับปัญหาที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนได้เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิเดช สิริสุขะ (2558) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี ที่มีเพศ อายุ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

ส่วนประชาชนที่มีอาชีพต่างก็มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนที่ต่างอาชีพกัน ย่อมมีมุมมองและประสบการณ์ที่เกิดจากความเคยชินในการประกอบอาชีพของตนจึงอาจทำให้เกิดความแตกต่างเรื่องความคิดเห็นในการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิณฑิต บณขุทต (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 มีความสำคัญต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชนหรือท้องถิ่นนั่นเอง 2) ทำให้เห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในการพัฒนาการดำเนินงานและการปฏิบัติที่ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยประชาชนมีส่วนร่วมประชุมประชาคมในการตัดสินใจเพื่อขอบเขต กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากรและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในชุมชนหรือท้องถิ่นนั่นเอง จึงควรส่งเสริมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 เทศบาลควรสนับสนุนและมอบหมายให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมสังเกตการณ์ และตรวจสอบการทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานในชุมชน เพื่อควบคุมและติดตามการทำงานให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด

8.2.2 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนเข้ามาเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือตัวแทนในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามโครงการพัฒนาเทศบาล ซึ่งจะต้องมีการหมุนเวียนแต่งตั้งคณะกรรมการให้ครบทุกคน ทุกชุมชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการรับทราบถึงผลงานและโครงการพัฒนาเทศบาลทั่วถึงครอบคลุมทุกคนทุกชุมชน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานปกครองท้องถิ่นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านศักยภาพในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเพื่อเป็นการตรวจสอบถึงขีดความสามารถของประชาชนในการพัฒนาชุมชนและใช้วางแผนในการพัฒนาต่อไป

8.3.3 ควรจะทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานปกครองท้องถิ่นด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้คำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาในเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้

8.3.4 ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค และสาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารงานปกครองท้องถิ่นไม่เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้

9. บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2552). **แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นระยะ 3 ปี (พ.ศ.2552-2554)**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

โกวิท พวงงาม. (2544). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

ธวัชชัย ตริวรชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารปรัชญาปริทรรศน์**. 23(1). 71-81.

ปณิตทัต บณขุนทด. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษากองการปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. **วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา**. สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

วสันต์ จันทจร. (2560). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจิก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการเมืองการปกครอง : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักปลัดเทศบาลตำบลจำปาขัน จังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). **แผนการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ (พ.ศ.2564)**. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลจำปาขัน.

- สิทธิธัญช์ วารุณสหรัชฌณ. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Burton & Thakur. (1995). *Management Today: Principles and Practice*. New Delhi : Tata McGraw-Hil.
- WHO and UNICEF. (1978). *Strategies Utilized by School Superintendents in Establishing Participatory Linkages with the district Community*. New York : The University of Wisconsin.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้
แบบหมวกหกใบ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL
READING USING SIX THINKING HATS ON THAI LANGUAGE
FOR PRATHOMSUEKSA 4

เจนจิรา ยลพล¹, สาคร อัจฉกร²

Janejira Yolpol¹, Sakorn Atthajakara²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : 61010585503@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวก
หกใบ ตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3 เพื่อเปรียบเทียบ
การอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ
หมวกหกใบ ก่อนเรียนและหลังเรียน 4) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปี
ที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 43 คน โรงเรียนบ้านสีแยกสมเด็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการ
จัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ตามรูปแบบหมวกหกใบ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 15 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลา 15 ชั่วโมง แบบทดสอบวัด
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ แบบวัดแรงจูงใจในการอ่านของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ตามเกณฑ์ 80/80 มีประสิทธิภาพ
เท่ากับ 87.00/83.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. การอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. แรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์; การอ่าน; หมวกหกใบ

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) to study the effectiveness of learning management. Thai Language Department of Prathomsueksa4 students using six thinking hats with a required efficiency of 80.80 2) to compare academic achievement of Prathomsueksa 4 students who have been dealt with six thinking hats learning between pre-test and post-test 3) to compare Thai analytical readings of Prathomsueksa 4 students using six thinking hats arrangement pre-test and post-test 4) to study reading motivation of Prathomsueksa 4 students who have been dealt with six thinking hats. The samples were selected from 43 of Prathomsueksa 4/4 students, Bansiyaeksomdet School. Kalasin Primary Educational Service Area Office 3. Which were selected by using the cluster random sampling technique. The instruments used in the study were the Analytical Reading Learning Management Plan based on the six thinking hats, Thai Language Department. The instruments used in this study were 15 lessonplans. In each plan was spent 1 hour. total 15 hours. the test measures the academic achievement of Prathomsueksa 4 students, reading ability test of Prathomsueksa 4 students, the reading motivation measure of Prathomsueksa 4 students, Statistical analysis data were mean, percentage, standard deviation and t-test (Dependent Samples) was employed for testing hypothesis.

The results of the study were as follows: 1. The plan for Thai learning group learning management of Prathomsueksa4 students who using six thinking hats arrangements according to the 80/80 criteria had efficiencies of 87.00/83.09 respectively. which is above the required threshold. 2. Comparison of academic achievements of Prathomsueksa 4 students who were dealt with six thinking hats post-test achievement was found to be statistically significantly higher than pre-test at .01 level of significance. 3. Comparison of Thai analytical readings of Prathomsueksa 4 students with six thinking hats post-test analytical reading results were found to be statistically significantly higher than pre-test at .05 level of significance. 4. Reading motivation study results of Prathomsueksa 4 students who were managed to learn in six thinking hats It found that students who were managed to learn in six thinking hats were motivated to read through the criteria of 80 percent or more.

Keywords : Achievement; Reading; Six Thinking Hats

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภาษาไทยมีความสำคัญต่อคนไทยทุกคน เพราะจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันทั้งฟัง ดู พูด อ่านและเขียน ดังนั้นคนไทยทุกคนจึงต้องเรียนรู้ในฐานะเป็นเจ้าของภาษาเพื่อจะได้ใช้ภาษาให้ถูกต้องในการติดต่อสื่อสาร (กรมวิชาการ, 2545) ทั้งนี้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้คนไทยเกิดการเรียนรู้วิทยาการและสิ่งแวดลอม ช่วยให้มีความคิดแตกฉาน คิดอย่างมีเหตุผล คิดในลักษณะของจินตนาการ คิดในลักษณะริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยกล่อมเกลาคิดใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนได้ และทำให้คนมีความเฉลียวฉลาด มีความคิดที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อสังคม (กรมวิชาการ, 2545) ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยถือว่าเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นและรายวิชาต่าง ๆ หากการเรียนรู้ภาษาไทยไม่ดีหรือนักเรียนไม่มีความสามารถในการใช้ภาษาตามที่หลักสูตรกำหนดในแต่ละระดับชั้น จะทำให้การเรียนกลุ่มสาระอื่น ๆ หรือรายวิชาอื่น ๆ ไม่ดีตามไปด้วย ดังนั้นภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ จึงจะสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาและการใช้ถ้อยคำได้ตรงตามความหมายถูกต้องตามฐานะบุคคลและสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมวิชาการ, 2545) นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิชาทัศน์ โลกทัศน์ และสุนทรียภาพโดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณีและสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ทั้งนี้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง โดยเฉพาะทักษะการอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวันซึ่งสาระมาตรฐานการเรียนรู้กำหนดให้ สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน ทักษะการอ่านจึงเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของคน เพราะในการดำรงชีวิตรประจำวันของเรา การอ่านเป็นการสื่อความหมายถึงกันได้ถูกต้อง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการอ่าน กล่าวคือ ต้องอ่าน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตร ต่อความเจริญในด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ การอ่านจะทำให้ผู้อ่านเป็นผู้หูตากว้างขวางแล้ว คนอ่านจะเป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวของโลก การอ่านจะ

เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงหากผู้อ่านรู้จักเลือกอ่าน รู้วิธีอ่าน ทั้งอ่านออก อ่านเป็น สามารถเข้าใจและสามารถวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านเชิงวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการอ่านในระดับที่สูงต้องอาศัยกระบวนการคิด พินิจพิเคราะห์ แยกแยะให้เห็นถึงเจตนา อารมณ์ ทศนคติแก่นของเรื่อง ลักษณะและประเภทของงานเขียน จุดดี จุดเด่นของเรื่อง การใช้ภาษา กลวิธีการนำเสนอ (รัญจิตร์ แก้วจำปา, 2544) การอ่านเชิงวิเคราะห์จะช่วยฝึกให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิดสติปัญญาและรอบรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่าน มีความรอบคอบต่อการตัดสินใจ แก้ปัญหา ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกของยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน ตลอดจนนำไปสู่การสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี ทักษะการอ่านผู้อ่านต้องจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้เรียนที่มีทักษะทางการอ่านทำให้ได้ความรู้มาก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการอ่าน ผู้อ่านจำเป็นต้องฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะการอ่านอย่างแท้จริง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง (กองทัพ เคลือบพนิชกุล, 2542)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประเทศระหว่างปีการศึกษา 2561-2562 พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 53.16 และ 46.64 ตามลำดับ ซึ่งผลการทดสอบในปีการศึกษา 2561 และ 2562 มีผลต่าง -6.52 มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดไว้(โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ, 2562) จะเห็นได้ว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านภาษาไทยที่ต่ำลง สภาพปัญหาเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่านักเรียนมีปัญหาในการอ่านและการเขียนภาษาไทย ขาดทักษะในการอ่านเชิงวิเคราะห์ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่คล่องและอ่านไม่แตกฉาน ไม่มีความสนใจในการอ่าน จึงทำให้ไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ สรุปประเด็นหรือคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้ นอกจากนี้การเรียนการสอนภาษาไทย ครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และยังขาดสื่อการสอนที่หลากหลายที่สามารถเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้ ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกทักษะการคิด และฝึกนักเรียนให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์พร้อมทั้งมีทักษะในการแสวงหาความรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3, 2563) ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะนำวิธีการสอนที่น่าสนใจและสื่อมาพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดเชิงวิเคราะห์ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนให้มีพัฒนาการทางการเรียนที่ดีมากขึ้น และนำไปใช้ในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เนื่องจากการอ่านเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนมีทักษะการอ่านที่ดีแล้ว การเรียนในทุกรายวิชาย่อมเกิดความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การคิดวิเคราะห์ยังเป็นทักษะที่สำคัญอีกทักษะหนึ่งที่ผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกฝนทางกระบวนการคิดในการแยกแยะองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ทั้งเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิด ให้เป็นคนคิดเป็น ดังนั้นในการสอนอ่านคิดวิเคราะห์ภาษาไทย ครูผู้สอนต้องสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการอ่าน โดยการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการในการอ่านและการคิดวิเคราะห์ และเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและสังคมในปัจจุบัน

รูปแบบของการเรียนการสอนภาษาไทยมีหลายวิธี แต่วิธีที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสม

ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย คือ การจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบเป็นเทคนิควิธีคิดที่ช่วยให้มนุษย์มีการคิดที่มีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์และคิดครอบคลุมรอบด้านมากยิ่งขึ้น โดยใช้หมวกแสดงบทบาทในการคิดแต่ละบทบาทตามสีของหมวก คุณค่าของหมวกแต่ละสีจะบอกถึงบทบาทของผู้สวมใส่ที่แสดงออกถึงความคิดแบบต่าง ๆ เป็นการคิดแนวขนาน คือการคิดที่ไม่มี การโต้แย้งและไม่ด่วนสรุป แต่เป็นการส่งเสริมให้เกิดการค้นหา ค้นคว้าและสำรวจเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ (ศุภวรรณ เล็กวิไล, 2549) การเปลี่ยนหมวกจึงเป็นการเปลี่ยนประเภทของการคิดตามสีของหมวกที่สวมอยู่ ได้แก่ หมวกสีขาวแสดงถึงตัวเลขและข้อเท็จจริงต่าง ๆ หมวกสีแดง หมายถึง การมองทางด้านอารมณ์ความรู้สึก หมวกสีดำ หมายถึง เหตุผลด้านลบ เหตุผลในการปฏิเสธ เป็นการคิดเชิง วิจาร์ณ หมวกสีเหลือง หมายถึง เหตุผลทางบวก การมองในแง่ดี หมวกสีเขียว หมายถึงความคิดใหม่ ๆ มุมมองใหม่และความคิดสร้างสรรค์ และหมวกสีฟ้า หมายถึง การควบคุมและจัดระเบียบกระบวนการ และขั้นตอนการใช้หมวกสีอื่น ๆ(ราเชน มีศรี, 2544)ครูผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มองเห็น ปัญหาและเกิดการซักถาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคนิคหมวกหกใบจึงเป็น การจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิด รู้จักคิดอย่างรอบคอบ รู้จักใช้เหตุผล และแสวงหาความรู้เพื่อเชื่อมโยงความคิดไปสู่การค้นหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ นำมาใช้ แก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรสา อุตทาสา (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ Edward de Bono สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แผนจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ Edward de Bono เรื่องอาหารดีมีประโยชน์ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความ พึงพอใจต่อแผนจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของ Edward de Bono เรื่อง อาหาร ดีมีประโยชน์ สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ นี้จะช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ดี

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ มาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ กลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะเป็นวิธีการสอนที่พัฒนาขึ้นสำหรับ การคิดวิเคราะห์และฝึกให้นักเรียนรู้จักการอ่านเพื่อจับประเด็นสำคัญ เข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านมากขึ้น สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจรู้จักการแสวงหา ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้โดยได้ฝึกกระบวนการ ทำงานกลุ่มและทักษะการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านสูงขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 เพื่อเปรียบเทียบการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2.4 เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ และนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรายวิชาอื่น ๆ ต่อไปได้

3.2 ครูสามารถนำการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบไปใช้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทยได้

3.3 เป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือระดับอื่น ๆ ได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยกึ่งทดลอง (Experimental Research) แบบ One Group Pretest – Posttest Design เกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 43 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านสีแยกสมเด็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 3 ชนิด ประกอบด้วย 1. แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ตามรูปแบบหมวกหกใบ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 15 แผน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบรายแผนทุกแผนมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.60 ถึง 4.78 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนก (B) มีค่าระหว่าง .20 - 1.00 ค่าความยากง่าย (P) โดยมีค่าความยากตั้งแต่ .21 - 79 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 3. แบบทดสอบวัดการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.34 ถึง 0.62 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (D) มีค่าตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.76 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.894. แบบวัดแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ พบว่า มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้เวลา 1 ชั่วโมงแล้วจึงดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ

จำนวน 15 แผน ใช้เวลา 15 ชั่วโมง ทดสอบหลังเรียน (Post-test) หลังจากดำเนินกิจกรรมการสอนเสร็จสิ้น โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบวัดการอ่านเชิงวิเคราะห์ แบบวัดแรงจูงใจในการอ่าน ฉบับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาตรวจให้คะแนนแล้วจึงนำไปวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

5. ผลการวิจัย

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ตามเกณฑ์ 80/80 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.00/83.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบตามเกณฑ์ 80/80

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	750	450.18	32.86	87.00
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	30	33.82	2.50	83.09
ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ตามรูปแบบหมวกหกใบ กลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 = 87.00/83.09				

5.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	43	22.02	2.12	19.85*	0.000***
หลังเรียน	43	25.16	2.26		

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ผลการเปรียบเทียบการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ

ความสามารถด้านการอ่าน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการทดลอง	43	16.21	2.12	15.12*	0.000***
หลังการทดลอง	43	20.65	2.75		

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.4 ผลการศึกษาแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบมีแรงจูงใจในการอ่านผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.00/83.09 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หมายความว่า นักเรียนได้ค่าเฉลี่ยจากการประเมินใบงานแบบทดสอบย่อยหลังเรียน และแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ คิดเป็นร้อยละ 87.00 และได้ค่าเฉลี่ยจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.09 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีกระบวนการสร้างที่เป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้องโดยเริ่มดำเนินการจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศึกษาทฤษฎีและหลักการสอนภาษาไทยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยหมวกหกใบ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบ หมวกหกใบมีความเหมาะสมในการนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปทดลองจริงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบหมวกหกใบเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีทักษะความคิดอย่างเป็นระบบ โดยก่อนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้แจ้งจุดประสงค์ก่อนการเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ได้ถูกต้อง ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ และจากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียน ปรากฏว่าผู้เรียนมีความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำงาน มีความกระตือรือร้นในการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น พยายามแก้ปัญหาและอุปสรรคด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถ ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ หนูนาถ (2550) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนการสอนภาษาไทยด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวก 6 ใบ ที่มีต่อความสามารถคิดวิเคราะห์ และการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองที่ใช้เทคนิคการคิดแบบหมวก 6 ใบของเดอ โบโน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ ประยงค์ นุชรอด (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคคำถามหมวกความคิดหกใบ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคคำถามหมวกความคิดหกใบ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7297 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 72.97 นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคคำถามหมวกความคิดหกใบ มีพฤติกรรมการเรียนโดยรวมและรายบุคคลอยู่ในระดับดี และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคคำถามหมวกความคิดหกใบอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขั้นตอนการสร้างโดยการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวัดและประเมินผล จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้วิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย และสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับมาตรฐานการเรียนรู้ ปรากฏว่าแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ทำให้ได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สามารถนำไปใช้ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้เทคนิคคำถามความคิดหมวกหกใบสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากแบบทดสอบเป็นการพัฒนาความคิดของผู้เรียน สามารถนำไปใช้ได้โดยง่าย เพราะไม่มีความซับซ้อนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พยายามคิด ซึ่งเป็นการคิดอย่างรอบด้าน (ทิตินา แคมมณี, 2540) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชา อุทธาสา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ ของEdward de Bono สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนทดสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน

6.3 การเปรียบเทียบการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์

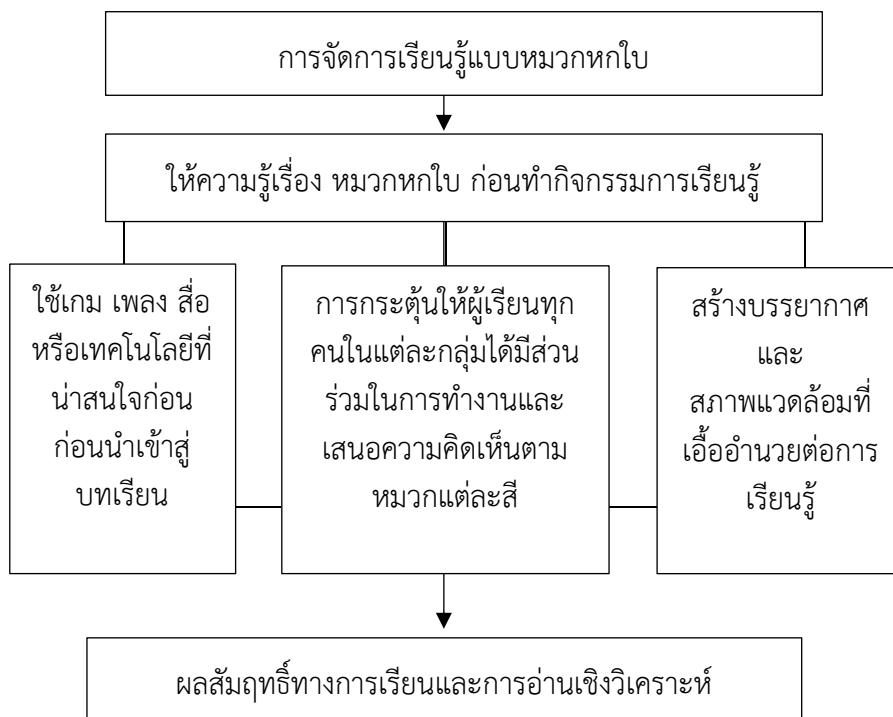
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทยอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย การสร้างแบบทดสอบวัดการอ่านเชิงวิเคราะห์ การวัดและประเมินผล จากนั้นวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่เรียนมาแล้ว เรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ แล้วสร้างแบบทดสอบวัดการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม นำแบบทดสอบวัดการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาและตรวจสอบแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า แบบทดสอบมีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง 0.34 ถึง 0.62 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (D) มีค่าตั้งแต่ 0.43 ถึง 0.76 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.89 ซึ่งทำให้ได้แบบทดสอบวัดการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่สามารถนำไปใช้ทดสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่มในการวางแผนดำเนินงานสมาชิกในกลุ่มจะต้องระดมสมองเพื่อให้ทุกคนได้ร่วมกันคิด ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ตามสี่ของหมวกแต่ละใบ สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภณัฐ ชินรัตน์ (2562) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ การอ่านวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) ทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01

6.4 การศึกษาแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบมีแรงจูงใจในการอ่านผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดทำแบบวัดแรงจูงใจในการอ่านที่เป็นขั้นตอนอย่างเหมาะสม โดยการศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการอ่าน และศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามแรงจูงใจในการอ่าน กำหนดรูปแบบของแบบวัดแรงจูงใจในการอ่านที่จะสร้างขึ้น โดยกำหนดเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่าให้ครอบคลุมพฤติกรรมชี้วัดแรงจูงใจในการอ่าน นำแบบวัดแรงจูงใจในการอ่านที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง รวมทั้งพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในแบบวัดแรงจูงใจในการอ่าน นำผลการประเมินมาหาค่าเฉลี่ยของความสอดคล้อง หรือค่า IOC จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ผ่านเกณฑ์ ซึ่งพบว่าแบบวัดแรงจูงใจในการอ่านทุกข้อมีค่า IOC ผ่านเกณฑ์ มีค่าตั้งแต่ 0.80 – 1.00 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในเรื่องความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา จึงนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบวัดแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉบับสมบูรณ์ และจากการทำแบบวัดแรงจูงใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก พบว่า ด้านที่นักเรียนมีแรงจูงใจในการอ่านมากที่สุดคือ ด้านการอ่านเพื่อผลการเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.91 ข้อที่นักเรียนมี

แรงจูงใจในการอ่านรองลงมาคือ ด้านความสำคัญของการอ่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.89 และด้านที่นักเรียนมีแรงจูงใจในการอ่านเป็นลำดับสุดท้าย คือ ด้านการอ่านเพื่อการแข่งขัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.76 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.63 จะเห็นได้ว่า นักเรียนได้ให้ความสำคัญของการอ่านหนังสือเพื่อผลการเรียนเป็นลำดับแรก เพื่อนำมาเป็นแรงกระตุ้นในการเรียนรายวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นต่อไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้และการอภิปรายกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ อย่างเป็นระบบ เป็นการคิดที่มีทิศทางและเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็นลำดับขั้น และเมื่อผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดแล้วก็จะนำไปสู่การอ่านเพื่อตีความ วิเคราะห์วิจารณ์ และประเมินค่า เรื่องที่อ่านได้ (สุนันทา สายวงศ์, 2544)

7. องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบ ให้เกิดประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการอ่านเชิงวิเคราะห์ ครูผู้จัดการเรียนรู้จะต้องดำเนินการในชั้นเรียนโดยควรสอนพื้นฐานความรู้เรื่อง หมวกหกใบ ให้นักเรียนเข้าใจก่อนทำกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนนำเข้าสู่บทเรียนควรใช้ เกม เพลง สื่อหรือเทคโนโลยีกระตุ้นความสนใจ ส่วนในขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูต้องปรับกิจกรรมให้น่าสนใจ คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนในแต่ละกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมในการทำงานและเสนอความคิดเห็นตามหมวกแต่ละสีตลอดจนการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การจัดการเรียนรู้แบบหมวกหกใบเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรส่งเสริมโดยครุมีหน้าที่คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เรียน ครูผู้สอน ต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคน ในแต่ละกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการทำงานและเสนอความคิดเห็นตาม หมวกแต่ละสี

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูควรสอนพื้นฐานความรู้เรื่อง หมวกหกใบ ให้นักเรียนเข้าใจก่อนทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

8.2.2 ครูควรปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้น่าสนใจมากขึ้น โดยอาจใช้เกม เพลง สื่อหรือ เทคโนโลยีที่น่าสนใจ และสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่อ่านมาให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันก่อนนำเข้าสู่ บทเรียน

8.2.3 ครูควรมีการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้เพื่อ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนบรรลุ วัตถุประสงค์

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการพัฒนาแผนจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดหมวกหกใบในเนื้อหาสาระอื่นหรือ ระดับชั้นอื่น ๆ

8.3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับรูปแบบการเรียนแบบอื่นและควรศึกษาตัวแปร อื่น ๆ ให้มากขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองทัพ เคลือบพณิชกุล. (2542). **การใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ทัศนีย์ หนูนาถ. (2550). **ผลของการเรียนการสอนภาษาไทยด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวก 6 ใบ ที่มีต่อความสามารถคิดวิเคราะห์ และการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2540). **การวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยงค์ นุชรอด. (2551). **ผลการพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้เทคนิคคำถามหมวกความคิดหกใบ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัญจิต แก้วจำปา. (2544). **ภาษาไทย 1**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

- ราชน มีศรี. (2544). การพัฒนาทักษะการคิดด้วยเทคนิคหมวกเพื่อการคิด 6 ใบ:แนวคิดของเอ็ดเวิร์ดเดอโบโน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ:แนวคิดวิธีการและเทคนิคการสอน 2. กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- โรงเรียนบ้านสีแยกสมเด็จ. (2562). ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสีแยกสมเด็จ ตำบลสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยระดับประเทศระหว่างปีการศึกษา 2561-2562. กาฬสินธุ์ : โรงเรียนบ้านสีแยกสมเด็จ.
- ศุภณัฐ ชินรัตน์. (2562). การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ การอ่านวรรณคดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ศุภวรรณ์ เล็กวิไล. (2549). การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยกลวิธีการเรียนภาษาโดยใช้หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. (2563). ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. กาฬสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.
- สุนันทา สายวงศ์. (2544). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยใช้เทคนิคหมวกหกใบและการสอนแบบซินติเคท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อรชา อุทธาสา. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบของ Edward de Bono. สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้
กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*
DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL READING
ABILITY BY USING SQ4R LEARNING ACTIVITIES FOR THAI LANGUAGE
SUBJECT AREA, PRATHOMSUKSA SIX STUDENTS

ทิพวรรณ ดอกไม้¹, สาคร อัทจักร²

Tippawan Dokmai¹, Sakorn Atthachakara²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : 61010585505@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโคกสูงหนองเสียวหนองฮี อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 22 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 15 แผน ใช้เวลา 16 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 85.75/84.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์; การอ่านเชิงวิเคราะห์; การเรียนรู้แบบ SQ4R

ABSTRACT

The objectives of the study were to 1) develop an analytical reading learning management plan by using SQ4R learning activities for Thai language subject area, Prathomsueksa 6 students, effective on the 80/80 criteria. 2) To compare the achievement in learning before and after school by using learning activities SQ4R learning for Thai language subject area, Prathomsueksa 6 students. 3) To compare analytical reading ability before and after using SQ4R learning activities, for Thai language subject area, Prathomsueksa 6 students. 4) To study the satisfaction of Prathomsueksa 6 students, they are affecting their learning with SQ4R learning activities for Thai language subject area. The sample consisted of students in Prathomsueksa 6 students at Ban Khok Sung Nong Siao Nong Khi School in Wapipathum District, Mahasarakham Province under MahaSarkham Primary Educational Service Area Office 2. There were 22 people by Purposive Sampling. The instruments consisted of 1) an analytical reading learning management plan by using SQ4R learning activities for Thai language subject area, 15 plans, spending 16 hours. 2) The analytical reading achievement test of Prathomsueksa 6 students. 3) The analytical reading test of Prathomsueksa 6 students. 4) The satisfaction measure of Prathomsueksa 6 students using the learning activities SQ4R method had the satisfaction index of the satisfaction questionnaire at 0.93. The statistics used in the data analysis were mean, percentage, standard deviation, and used statistics to examine the hypothesis comparing the difference in mean scores before and after school by t-test dependent.

The research results were as follows: 1. An analytical reading learning management plan by using SQ4R learning activities for Thai language subject area Prathomsueksa 6 students' performance, is 85.75/84.55, which is above the threshold set at 80/80. 2. Prathomsueksa 6 students who studied by using SQ4R learning activities had significantly higher analytical thinking than before learning at the .05 level. 3. The analytical reading ability of Prathomsueksa 6 students before and after the experiment

was different. The mean after the experiment was significantly higher than before the experiment at the 0.05 levels. 4. Prathomsueksa 6 satisfaction with SQ4R learning activities in Thailanguage subject area., the students' satisfaction was at the highest level.

Keywords : Achievement; Analytical Reading; SQ4RLearning

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันโลกเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ การติดต่อสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีทางเลือกที่หลากหลายและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกออนไลน์ที่เป็นแหล่งข้อมูลมีผลต่อมนุษย์ในโลกปัจจุบัน ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่ต้องปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตให้ทันต่อการพัฒนาของโลก อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป สิ่งที่มีความจำเป็นต่อการรับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายนั้นให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในระบบการสื่อสาร เช่น การโฆษณาสินค้า การหาเสียง การเชิญชวนและชักชวน ยังมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกวันนี้เป็นอย่างมาก การฝึกฝนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้รู้จักคิดอย่างรอบคอบมีเหตุผลในการวินิจฉัยปัญหา ตัดสินใจ เลือกรับข้อมูลข่าวสาร นั้นจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความเข้าใจ รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ พิจารณาความถูกต้อง ไม่หลงเชื่อสิ่งใดโดยง่าย ช่วยพัฒนาความคิดให้แตกฉาน สามารถเรียนรู้ได้ดีในสถานการณ์ที่โลกเปลี่ยนแปลง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ และยังช่วยให้นักเรียนมีปัญหา มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ การอ่านจึงเป็นทักษะการอ่านที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิตของนักเรียน(ทิสนา แคมมณี, 2554) ในการพัฒนาประเทศสิ่งสำคัญที่จะต้องกระทำเป็นลำดับแรกคือ การพัฒนาคน การให้การศึกษาแก่คนของประเทศ ปัจจัยที่มีความสำคัญที่ทุกประเทศใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนก็คือ “การอ่าน” เพราะการอ่านคือการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง การอ่านหนังสือช่วยพัฒนาด้านความคิดจิตใจให้กว้างขึ้น รู้จักพินิจพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม ไม่ใช่อารมณ์ เราจะได้ความรู้ ความคิดและประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านนำมาตัดสินใจเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างรอบคอบและสมเหตุสมผล การอ่านจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญเป็นอันมาก (ศรีสุตา จรียากุล และคณะ, 2545)

การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและช่วยสนองความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ทุกเรื่อง ซึ่งมีอยู่ในทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท โดยเฉพาะความอยากรู้อยากเห็นข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในโลกนี้มีทั้งข่าวดีและข่าวร้าย อาทิเช่น ข่าวความบันเทิง ข่าวโศกนาฏกรรม การเกิดอัคคีภัย อุทกภัย ภูเขาไฟระเบิด เชื้อนพิษหลาย ผู้ก่อการร้ายวางระเบิด ข่าวการจี้เครื่องบิน ข่าวนักวิทยาศาสตร์ได้รับรางวัลโนเบลสาขาต่าง ๆ ข่าวกีฬา ข่าวบุคคลสำคัญ ข่าวการค้นพบยารักษาโรคใหม่อันเป็นความหวังของผู้ป่วยที่ยังไม่มีการค้นพบยาในการรักษาข่าวการเมืองการปกครอง ข่าวการศึกษา เป็นต้น การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ทั่วโลกซึ่งปัจจุบันโลกของข้อมูลข่าวสาร ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวัง และมีความอยากรู้อยากเห็นอันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเองคือ การพัฒนาการศึกษา

พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันท่วงเหตุการณ์ และสนองความอยากรู้อยากเห็น นอกจากนี้การจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่าง ๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเอง(ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542)

ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไว้ว่า อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่านเข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน และนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นพื้นฐานในการพัฒนาความรู้ของมนุษย์ ทำให้ผู้อ่านสามารถใช้สติปัญญาคิดไตร่ตรองหาเหตุผลที่ถูกต้องคิดวิเคราะห์จะเกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลต้องเริ่มต้นจากกระบวนการคิด กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์นั้นเป็นความสามารถทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับความคิดรอบคอบ สมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างไกล ลึกซึ้ง และผ่านการพิจารณากลับกรอง ไตร่ตรองถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นมาแล้ว ในกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์และกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณต้องเริ่มด้วยความตั้งใจ ต่อจากนั้นก็พยายามทำความเข้าใจเนื้อหาสาระ คิดใคร่ครวญ ใช้ความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าด้วยประสบการณ์ ดังนั้นการอ่านเชิงวิเคราะห์จึงจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ และการฝึกฝน(สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์, 2536)

จากการวัดและประเมินผลของโรงเรียนบ้านโคกสูงหนองเสียวหนองซี ตำบลนาข่า อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2561 ข้อมูลปัญหาด้านทักษะการอ่าน จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) วิชาภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกสูงหนองเสียวหนองซี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีจำนวนผู้เข้าสอบ 25 คน ผลการทดสอบในมาตรฐาน ท1.1 การอ่าน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.20 คะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัด 61.23 คะแนนเฉลี่ยระดับสังกัด 59.59 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 61.23 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2561) และในปีการศึกษา 2562 รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนผู้สอบ 21 คน พบว่า ผลการทดสอบในมาตรฐาน ท1.1 การอ่าน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.29 คะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัด 56.02 คะแนนเฉลี่ยระดับสังกัด 54.95 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 55.82(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2562) จะเห็นได้ว่าผลการทดสอบของนักเรียนด้านการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด ระดับสังกัดและระดับประเทศ และจะเห็นได้ว่าผลการทดสอบในปีการศึกษา 2562 คะแนนลดลงเป็นอย่างมาก

แนวทางในการแก้ปัญหาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมีหลายแนวทาง เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL-PLUS การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มร่วมมือ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคหมวกหกใบ การจัดการเรียนรู้โดยใช้

วิธีสอนแบบ SQ4R การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค 4MAT เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยสนใจการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R เพราะเป็นวิธีการสอนอ่านที่เป็นขั้นตอน มีระบบเป็นวิธีการสอนเพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่าน การสรุปความ การตีความ และการขยายความจับใจความสำคัญจากการอ่านด้วยตนเอง โดยการสอนแบบ SQ4R จะเน้นการอ่านซ้ำ ๆ จนกว่าจะเข้าใจและจดจำเรื่องราวที่อ่านได้(สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2545)ซึ่งสอดคล้องกับที่บุหลัน คำยั้ง (2556) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ผู้เรียนได้ฝึกกลวิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของบทอ่าน รวมทั้งผู้อ่านยังได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ ฝึกคิดที่ซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการอ่านดีกว่าการอ่านโดยไม่ได้ตั้งคำถามเอาไว้ล่วงหน้าเพราะการใช้คำถามจะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวคิดจากคำถามและพยายามหาคำตอบ ดังนั้นการใช้คำถามจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้ผู้เรียนอ่านอยู่ในขอบเขตที่ตั้งไว้แล้วจะทำให้เข้าใจดีขึ้น และจากการศึกษางานวิจัยที่มีการนำวิธีสอนแบบ SQ4R ไปใช้พัฒนาความสามารถในการอ่าน พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R เป็นการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ให้ดีขึ้นได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มาใช้ในการพัฒนาการอ่าน พบว่าสิริธร สุขเจริญ (2561)ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้เทคนิค SQ4R ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานใต้ ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้เทคนิค SQ4R ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานใต้มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียน และชลธิตา หงส์เหม (2560) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนที่ความคิด ปรากฏว่า ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนที่ความคิด สูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับพิชยา เสนามนตรี (2556) ได้วิจัยเรื่อง ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จึงสามารถสรุปได้ว่าวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการจัดการเรียนรู้อีกแบบหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจนำการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ SQ4R มาพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บนพื้นฐานศักยภาพ และความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้ยังมีการเชื่อมโยงถึงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ใฝ่เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สารระการการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สารระการการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสารระการการเรียนรู้ภาษาไทย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สารระการการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3.2 นักเรียนมีความรู้ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สารระการการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.3 ได้แนวทางสำหรับผู้สอนและผู้สนใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R สารระการการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสารระการการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านโคกสูงหนองเสียวหนองฮี อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 จำนวน 22 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด ได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสารระการการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 15 แผน โดยมีผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง 4.20 - 4.80 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.29 - 0.57 และค่าความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 0.82 3. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อซึ่งมีค่าความยากระหว่าง 0.29 - 0.86 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.29 - 0.57 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.86 4. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.93 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการทดลอง โดยทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ แล้วจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสารระการการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 แผน 16 ชั่วโมง แล้วจึงทดสอบหลังเรียน และประเมินความพึงพอใจแล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการตรวจสอบ วิเคราะห์

หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test dependent)

5. ผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ที่โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 85.75/84.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างปีการศึกษา 2564 จำนวน 22 คน

ประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	525	450.18	36.07	85.75
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	40	33.82	2.50	84.55
ประสิทธิภาพ (E ₁ / E ₂) ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 = 85.75/84.55				

5.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	22	20.05	2.98	33.99*	0.000**
หลังเรียน	22	33.82	2.50		

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนการจัดการ
กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R

ความสามารถด้านการอ่าน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการทดลอง	22	26.73	3.18	34.20*	0.000**
หลังการทดลอง	22	35.73	2.39		

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้มาอภิปรายผลที่เกิดขึ้นจากการศึกษา ได้ดังนี้

6.1 ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 85.75/84.55 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีกระบวนการสร้างที่มีคุณภาพมีการจัดทำที่เป็นขั้นตอนมีวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ศึกษาเอกสารหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการวิจัย เมื่อศึกษาครบทุกด้านจึงลงมือสร้างแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ได้รับการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญนำไปปรับใช้ นำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น แล้วจึงนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพดี อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอนเข้าใจง่าย มีทั้งหมด 6 ขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะในการอ่านเชิงวิเคราะห์ เช่น ขั้นตอนการอ่านสำรวจ จะเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนอ่านอย่างคร่าว ๆ โดยไม่ลงรายละเอียด เพื่อนำไปสู่การตั้งคำถามในขั้นตอนต่อไป คือขั้นตอนการตั้งคำถาม เพื่อจับใจความสำคัญอย่างมีจุดมุ่งหมาย ในขั้นตอนนี้จะมีผู้สอนเป็นผู้แนะนำแนวทางการตั้งคำถาม แล้วนำเข้าสู่ขั้นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจโดยอ่านอย่างละเอียดให้สามารถตอบคำถามจากคำถามที่นักเรียนตั้งไว้ในขั้นตอนที่แล้ว ในขั้นตอนนี้ นักเรียนต้องมีการฝึกฝนตนเองให้เกิดการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยครูจะเป็นผู้กระตุ้นและให้คำแนะนำเท่านั้น ในกิจกรรมมีการให้นักเรียนได้มีการนำเสนอผลงานในรูปแบบกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ นำไปสู่การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของมะลิวัลย์ อ่วมน้อย (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทยโดยใช้เทคนิค SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีแผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.47/84.44 ซึ่งมี

ประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ กุลวิชญ์ เพิ่มศรี (2559) ได้วิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.65/80.78 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้และยังสอดคล้องกับ ศรีญาบุญมี (2561) ได้วิจัย การพัฒนาความสามารถการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ผลการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 88.15/88.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

6.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้อย่างสะดวก ดังที่ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2545) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R เป็น วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่อ่านได้ด้วยตนเอง โดยเน้นการอ่านแบบช้า ๆ จนกว่าจะเข้าใจและจดจำเรื่องราวที่อ่านได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริธร สุขเจริญ (2561) ได้ศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้เทคนิค SQ4R ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานใต้ ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค SQ4R ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานใต้แตกต่างจากก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ กุลวิชญ์ เพิ่มศรี (2559) ได้วิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6.3 การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R คะแนนเฉลี่ยของความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกัน โดยค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน จากทั้งหมด 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 Survey (S) อ่านอย่างคร่าว ๆ เพื่อหาจุดสำคัญของเรื่อง เป็นการมองภาพรวมของเรื่องทั้งหมดขั้นที่ 2 Question (Q) การตั้งคำถาม เพื่อจับใจความสำคัญ อย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยครูผู้สอนจะชี้แนะแนวทางในการตั้งคำถามให้นักเรียนได้ฝึกตั้งคำถาม ขั้นที่ 3 Read (R) การอ่านข้อความในบทหรือตอนนั้น ๆ ช้า ๆ อย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาหรือสิ่งที่ได้รับจากบทอ่านและตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านขั้นที่ 4 Record (R) ให้

ผู้เรียนจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้อ่านจากขั้นตอนที่ 3 ตามความเข้าใจของผู้เรียนโดยอาจจะจดบันทึกอย่างย่อหรือขีดเส้นใต้เพื่อเตือนความจำของตนเอง ขั้นที่ 5 Recite (R) ให้ผู้เรียนเขียนสรุปใจความสำคัญ จากการตั้งคำถามและตอบคำถาม โดยใช้สำนวนภาษาของตนเองและขั้นที่ 6 Reflect (R) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ วิเคราะห์ บทอ่านที่ผู้เรียนได้อ่านแล้ว แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเชื่อมโยงความคิดจากบทอ่านกับความรู้เดิมโดยใช้ภาษาอย่างถูกต้องให้เพื่อนและครูได้รับทราบ โดยเมื่อนักเรียนปฏิบัติครบทุกขั้นตอนแล้ว นักเรียนจะได้นำเสนอหน้าชั้นเรียนเพื่อนำเสนอผลงานจากการปฏิบัติทั้ง 6 ขั้นตอน เพื่อเป็นการย้ำและทบทวนสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติว่าถูกต้องหรือไม่ และเมื่อนำเสนอเสร็จแล้ว นักเรียนและครูผู้สอนร่วมกันสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และทดสอบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยการให้นักเรียนทดสอบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการศึกษาของชลธิดา หงษ์เหม (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนที่ความคิด ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนที่ความคิดสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับธีรยา ไชยรา (2559) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.79 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 70/70

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีรายละเอียดดังนี้

6.4.1 ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้งครูผู้สอนได้มีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความตื่นตัว สนใจในสื่อการเรียนรู้ในแต่ละคาบเรียนที่ครูผู้สอนได้เตรียมมา ซึ่งเป็นการเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้สึกไม่เคร่งเครียดกับการเรียนมากเกินไป อีกทั้งในแต่ละคาบก็มีการสลับสื่อให้มีความหลากหลายไม่จำเจ อีกทั้งแหล่งการเรียนรู้นั้นไม่ใช่จำกัดแต่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น แต่ผู้เรียนสามารถไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมห้องเรียนได้อีกด้วย จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มากที่สุด

6.4.2 ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นลำดับสองคือ ด้านการวัดและการประเมินผล เนื่องจากผู้สอนใช้การวัดประเมินผลที่หลากหลาย ได้ผลจริง อีกทั้งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนได้เน้นการวัดผลแบบกลุ่ม กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับกลุ่มเพื่อนไม่เกิดความกดดันในการเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้นักเรียนผ่อนคลายส่งผลให้บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เคร่งเครียด จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการวัดและการประเมินผลเป็นลำดับที่สอง

6.4.3 ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นลำดับที่สาม คือ ด้านการจัดกิจกรรมเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ๆ มีวิธีการจัดกิจกรรมโดยมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีวิธีการสอนและยกตัวอย่างประกอบช่วยให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ใช้บทอ่านค่อนข้างมาก ต้องใช้

ความตั้งใจในการวิเคราะห์ขั้นสูง การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการอ่านขั้นสูงที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอยู่อย่างสม่ำเสมอ จึงอาจทำให้บางคาบนักเรียนไม่ได้เต็มที่กับการอ่านบทอ่านเท่าที่ควร จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในด้านการจัดกิจกรรม เป็นลำดับที่สาม

6.4.4 ด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในลำดับสุดท้าย เนื่องมาจากในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้งผู้สอนจะเน้นย้ำการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนต้องพิจารณาบทอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วน รอบครอบ ตั้งอ่านซ้ำหลายรอบ จึงอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในบางครั้งแต่อย่างไรก็ตาม จากบทอ่านที่มีอยู่หลายประเภท ทั้ง ข่าว นิทาน เรื่องสั้น สารคดี วรรณคดี เพลง บทความ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่หลากหลาย และทำให้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปต่อยอดความรู้ในการนำไปใช้ในการเรียนวิชาอื่นได้อีกด้วยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธีรยา ไชยรา (2559) ได้ศึกษา การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในด้านความรู้ที่ได้รับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.91 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 และด้านที่นักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.78 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0 สอดคล้องกับ กุลวิษณุ เพิ่มศรี (2559) ได้วิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R โดยรวมอยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R ในขั้นตอนการตั้งคำถาม และขั้นสรุปใจความสำคัญและการนำข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนกลุ่มที่เรียนระดับปานกลาง และระดับอ่อนซึ่งไม่เข้าใจเนื้อหาบางตอน จะไม่ค่อยแสดงออกและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จึงต้องคอยสังเกตพฤติกรรมนักเรียนของนักเรียนแต่ละคน รวมถึงต้องหาวิธีการแก้ไขโดยการให้นักเรียนทุกคนได้ออกมาทำกิจกรรมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกัน รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันรับผิดชอบต่อหน้าที่และกล้าแสดงออก เพื่อที่ผู้สอนจะสามารถตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนได้ตลอดจนทราบถึงปัญหาและข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยเหลือแก้ไขได้อย่างทันที่ อีกทั้งผู้สอนควรคำนึงถึงความสามารถและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียน โดยการเลือกเนื้อเรื่องตามความสนใจของผู้เรียน และมีความยากง่ายที่เหมาะสมกับวัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับปัจจัยต่างๆ เช่น ความสนใจและวัยของผู้เรียน

ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชน

8.1.2 สถานศึกษาควรคำนึงถึงสภาพและลักษณะผู้เรียน โดยวางแผนแนวทางให้ผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ในการสอนแต่ละครั้งผู้สอนต้องคอยสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนแต่ละคน รวมถึงต้องหาวิธีการแก้ไขโดยการให้นักเรียนทุกคนได้ออกมาทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้สอนจะสามารถตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนได้ตลอดจนทราบถึงปัญหาและข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยเหลือแก้ไขได้อย่างทันท่วงที

8.2.2 ผู้สอนควรคำนึงถึงความสามารถและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียน โดยการเลือกเนื้อเรื่องตามความสนใจของผู้เรียน และมีความยากง่ายที่เหมาะสมกับวัย

8.2.3 ผู้สอนควรแนะนำนักเรียนให้เข้าใจขั้นตอนการสอนอ่านทั้ง 6 ขั้นตอนของวิธีสอนแบบ SQ4R เพราะจากปัญหาที่พบในช่วงแรกของการสอน นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจถึงขั้นตอนการสอนทั้ง 6 ขั้นตอนของวิธีสอนแบบ SQ4R

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ และในรายวิชาอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมควรนำการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับเทคนิคการสอนอื่นๆเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการสอนในระดับชั้นต่าง ๆ

8.3.2 ผู้สอนควรนำวิธีการ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R เพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านในด้านอื่น ๆ อีก เช่น การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การอ่านเชิงสังเคราะห์ หรือทักษะการฟังและการเขียน เป็นต้น

8.3.3 ควรพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์เพื่อความเข้าใจ

9. บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กุลวิชัย เพิ่มศรี. (2559). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). **เทคนิคการอ่าน**. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร.

ชลธิดา หงส์เหม. (2560). **การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ร่วมกับแผนที่ความคิด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ทีศนา แคมมณี. (2554). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยา ไชยรา. (2559). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุหลัน คำยั้ง. (2556). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาไทยอย่างมีวิจารณญาณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชยา เสนามนตรี. (2556). ผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มะลิวัลย์ อ่วมน้อย. (2562). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้เทคนิค SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศรัญา บุญมี. (2561). การพัฒนาความสามารถการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศรีสุดา จริยากุล และคณะ. (2545). เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 5-การอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2561). ประกาศผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2561. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่งานศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2562). ประกาศผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2562. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่งานศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สิริธร สุขเจริญ. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้เทคนิค SQ4R ร่วมกับวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนันท์ สีนพานนท์. (2545). การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สุจรีต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์. (2536). วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4*
DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHEN LEARNING LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE NAKHON RACHASIMA PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

สุพัตรา แม้นสอนลา¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²
Supattra Maensonla¹, Pacharawit Chansirisira²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : supattamammos@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 2) พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.17 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.67 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีองค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์/เป้าหมาย 3) เนื้อหากิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผล มีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การเรียนรู้ด้วย

การนำตนเอง Module 2 การเรียนรู้เป็นทีม Module 3 ความคิดสร้างสรรค์ Module 4 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ Module 5 การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.79

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; ภาวะผู้นำการเรียนรู้; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aims to 1. Study current conditions desired condition and the needs and requirements of learning leadership of school administrators. Under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area 4 and 2. Develop a program to enhance learning leadership of school administrators. Under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 4, using research and development methods, divided into 2 phases: Phase 1: a study of current conditions; desirable condition and the needs and requirements of learning leadership of school administrators. under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 4. The sample group used in this research were 123 school administrators in the order of the Office of Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 4 in the academic year 2022. was a questionnaire, interview, the statistics used to analyze the data were mean, standard deviation. Phase 2: Under the Office of Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area 4, the groups of informants were: There were 5 experts who evaluated the program. The instrument used to collect data was the assessment form.

The research results were as follows: 1. The current state of learning leadership of school administrators in five aspects was at a high level with an average of 4.17. Providing an environment conducive to learning and innovation as for the desirable condition of learning leadership of school administrators. Overall, it was at the highest level with an average of 4.67. The aspect with the highest average was the aspect of providing an environment conducive to learning and innovation. 2. The program of Learning Leadership Promotion for School Administrators under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4 consists of 1) principles 2) objectives or targets 3) contents of activities 4) process 5) measurement and evaluation with 5 modules, Module 1 Self-led Learning, Module 2 Team Learning, Module 3 Creativity, Module 4 Applying Technology to work, and Module 5 Creating an environment conducive to learning and innovation. The overall evaluation program result was appropriate at a high level. The average result was 4.46 and is most likely at the level with an average of 4.79.

Keywords : Developing a Program; Learning Leadership; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษา มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมและเป็นมืออาชีพ จึงจะนำพาสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถภาวะผู้นำ และคุณลักษณะที่เอื้อโดยเฉพาะ ตลอดจนนำแนวทางและหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้ รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่ทรงพลัง เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารในอนาคตจึงต้องมีคุณสมบัติที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในคุณภาพการศึกษา และจัดการบริหารสถานศึกษาที่เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีกระบวนการเสริมสร้าง ช่วยเหลือ สนับสนุน การปฏิบัติการเรียนรู้ ให้บรรลุผล และการขยายศักยภาพการเรียนรู้ การเกิดนวัตกรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นโดยผ่านการกระจาย การแบ่งปัน การเชื่อมต่อกิจกรรม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งในระบบและนอกระบบของการศึกษาหรือในชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลทำให้เกิดการขยายขีดความสามารถการเรียนรู้มากขึ้นในทุกระดับ เป็นกระบวนการ พฤติกรรม และความสามารถที่ทำให้บุคคลมีศักยภาพในการเรียนรู้มากขึ้น มีนวัตกรรม มีการพัฒนาวิชาชีพเกิดขึ้นของบุคคลในทุกระดับ ทำให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลถึงศักยภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลขององค์การชุมชน และสังคม ภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาครู และผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้อีกก่อนจะไปสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (กนกอร สมปราศรัย, 2560) ดังนั้นโรงเรียนเป็นองค์กรที่มีบทบาทหลักในการจัดการศึกษา โดยมีผู้บริหารในฐานะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ มีประสิทธิผล ซึ่งสิ่งที่สำคัญและเป็นตัวบ่งชี้ว่าการจัดการศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จหรือไม่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ สร้างวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการณ์โลกในปัจจุบัน โดยมุ่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจมีความสำคัญในยุคปัจจุบัน และจำเป็นต้องพัฒนาผู้นำให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้อีกก่อนจะไปสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (Marquardt, 2000) ภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจเน้นการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยเน้นการวางแผนกลยุทธ์ การใช้ความคิด กลยุทธ์ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนที่มีประสิทธิผลหรือคุณภาพมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้นำจากการกำกับควบคุมประสิทธิผลของโรงเรียนสู่การให้การสนับสนุน อำนาจความสะดวกร เน้นการสอนงาน และนิเทศงานแก่บุคลากร เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่มาพัฒนางานอยู่เสมอ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำให้เข้มแข็ง พัฒนาการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและใช้ทรัพยากรอย่างสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำการเรียนรู้อาจใช้การสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคลากรพัฒนาความรู้ ประสบการณ์และความสามารถ (Neuman and Simmons, 2000)

จากการศึกษาปัญหาการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ซึ่งพบว่าการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งผู้บริหารต้องได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ การอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานดังกล่าว ยังขาด

ความต่อเนื่อง ขาดการกำกับดูแลและติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนา ศักยภาพได้อย่างเต็มที่ประกอบกับปัญหาการขาดเทคนิค วิธีการหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยมี ภารกิจหลักคือ จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด แต่จากรายงาน ผลสอบ O-NET ปีการศึกษา 2563 ของ สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2565) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4, 2565) ผู้ที่รับผิดชอบสูงสุดต่อผลสัมฤทธิ์ ดังกล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ จะต้องหาวิธีบริหารจัดการเพื่อพัฒนาและยกระดับการเรียนรู้ให้สูงขึ้น องค์การการเปลี่ยนแปลงจะต้อง เริ่มต้นจากผู้นำ โดยที่ผู้นำต้องมีความเข้าใจในปัญหาเพื่อให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์กลยุทธ์ แผนปฏิบัติการและนำสมาชิกให้ไปสู่เป้าหมาย (ณัฐพันธ์ เจริญนนท์, 2551)

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์การใน บริบทของการบริหารจัดการศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงและสภาพที่เป็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ซึ่งจะทำได้ข้อ ค้นพบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา สถานศึกษาให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการ เรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการ เรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4 เพื่อใช้พัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยผู้วิจัยได้ ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ความ ต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมินสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.09	0.66	มาก	4.61	0.56	มากที่สุด
2. ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	3.95	0.66	มาก	4.62	0.57	มากที่สุด
3. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.11	0.66	มาก	4.70	0.51	มากที่สุด
4. ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน	4.28	0.73	มาก	4.68	0.52	มากที่สุด
5. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม	4.38	0.68	มาก	4.76	0.44	มากที่สุด
โดยรวม	4.17	0.68	มาก	4.67	0.52	มากที่สุด

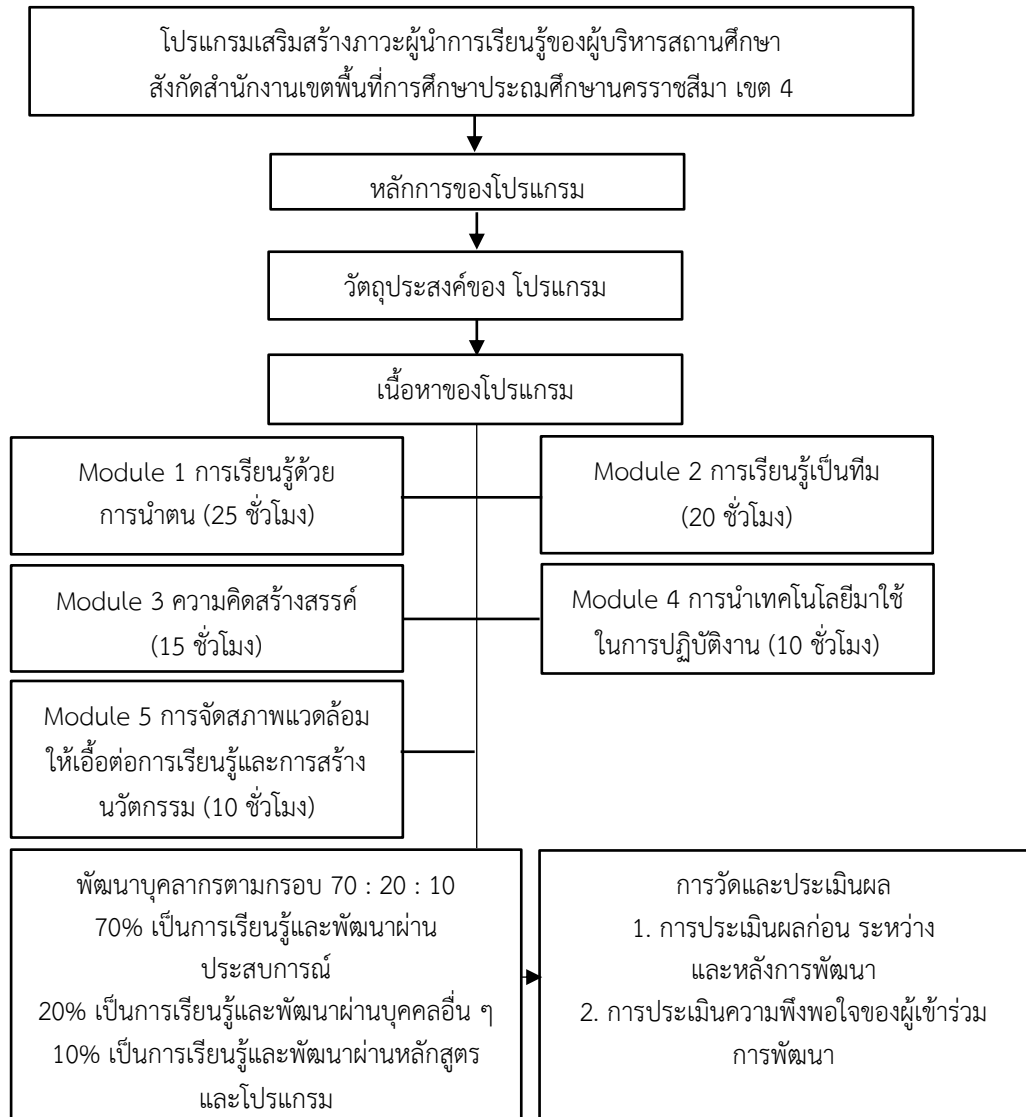
จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเรียนรู้และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ความคิดสร้างสรรค์	4.09	4.61	0.128	3
2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	3.95	4.62	0.169	1
3. การเรียนรู้เป็นทีม	4.11	4.70	0.141	2
4. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน	4.28	4.68	0.092	4
5. การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม	4.38	4.76	0.082	5
โดยรวม	4.17	4.67	0.122	

จากตารางที่ 2 พบว่า พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ค่า D = 4.17, ค่า I = 4.67 และ ค่า PNI = 0.122 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้เป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม ตามลำดับ

5.2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหากิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการและ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Module 2 การเรียนรู้เป็นทีม Module

3 ความคิดสร้างสรรค์ Module 4 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ Module 5 การจัดสภาพแวดล้อม ล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

6.1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม รองลงมา คือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นการใช้อิทธิพลปฏิสัมพันธ์ การจัดการกระทำ และเชื่อมต่อหรือกระจายความสัมพันธ์ในหลายระดับทั้งอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งการที่ผู้บริหารจะมีทักษะภาวะผู้นำการเรียนรู้จะต้องอาศัยทั้งประสบการณ์ และองค์ความรู้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวส่งผลให้สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษาอยู่ในระดับมาก จากที่กล่าวมา การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยรวมสำหรับภาวะผู้นำการเรียนรู้ในตัวผู้นำจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษมสันต์ แสสนศิลป์ และเสาวณี สิริสุขศิลป์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้าง ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

6.1.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และการสร้างนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการ

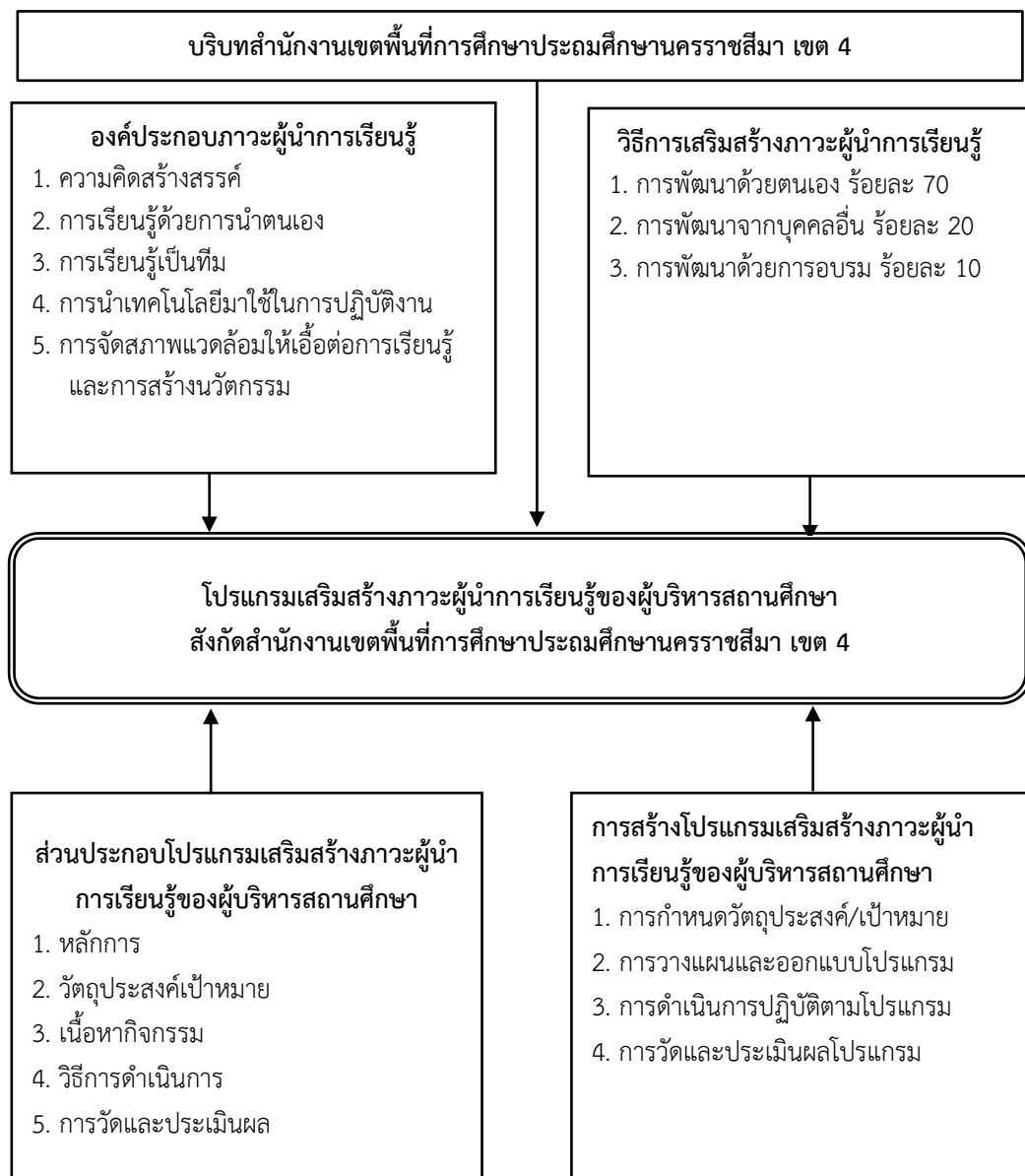
เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร สมปราษฎ์ (2559) ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยได้องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ และมีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับองค์ประกอบเหล่านี้เพิ่มเติมหลังจากนั้นมีการสำรวจเพื่อตรวจสอบโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก 61 ตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักขององค์ประกอบหลักจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเกิดนวัตกรรม 2) การบูรณาการ 3) การเรียนรู้เป็นทีม 4) ความคิดสร้างสรรค์ 5) การนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการปฏิบัติงาน 6) กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับบริบท 7) ความยืดหยุ่น 8) จริยธรรมด้านความพอเพียง 9) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ตามลำดับ

6.1.3 ผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า เมื่อพิจารณา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรมตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้บริหารมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในปัจจุบัน เพราะเป็นทักษะสำคัญของการเป็นผู้นำที่จะต้องสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากความคิด ประสบการณ์ กระบวนการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ให้เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเอง พัฒนาระบบการทำงานและแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้องค์กรพัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า มีผลการประเมินความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.46 ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.79 ระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหากิจกรรม ประกอบด้วย 5 โมดูล คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้เป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม 4) วิธีการดำเนินการกิจกรรมการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ระยะเวลาการพัฒนา 80 ชั่วโมง รูปแบบและวิธีการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนเพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การพัฒนาจากบุคคลอื่น และ 3) การพัฒนาด้วยการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ จันทะวงษ์ (2563) ที่ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยมีองค์ประกอบโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) รูปแบบวิธีการพัฒนา 5) โครงสร้างของโปรแกรม 6) เนื้อหา 5 Module ประกอบด้วย Module 1 การมีวิสัยทัศน์ Module 2 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล Module 3 การมีความคิดสร้างสรรค์ Module 4 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว และ Module 5 การทำงานเป็นทีม 7) การจัดกิจกรรม 8) สื่อ/เครื่องมือ 9) การและวัดและประเมินผล รวมระยะเวลาการพัฒนา 150 ชั่วโมง โดยมีวิธีการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การพัฒนาผ่านบุคคลอื่น และ 3) การพัฒนาจากการเรียนรู้

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพที่ 2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหากิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการและ 5) การวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหา 5 Module ได้แก่ Module 1 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง Module 2 การเรียนรู้เป็นทีม Module 3 ความคิดสร้างสรรค์ Module 4 การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และ Module 5 การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ควรมีการจัดทำโปรแกรมหรือโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ หรือการพัฒนาในด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและด้านความคิดสร้างสรรค์ ให้กับผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาตนเอง ในการปฏิบัติงานที่อยู่ในยุคเปลี่ยนผ่านของวงการการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลก และเล็งเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษามากขึ้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูล ควรไปเก็บข้อมูลหลาย ๆ โรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย ถูกต้องครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน

8.3.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ควรเพิ่มองค์ประกอบและตัวชี้วัดใน ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ให้มากและครอบคลุม เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความร่วมมือในด้านนี้ค่อนข้างน้อย เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด และควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา มากยิ่งขึ้น

9. บรรณานุกรม

- กนกอร สมปราชาญ์. (2559). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา.
- กนกอร สมปราชาญ์. (2560). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์. 12(34). 51-66.

- เกษมสันต์ แสนศิลป์. (2562). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 19. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาญวิทย์ จันทะวงษ์ (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐพันธ์ เขจรันนันทน์. (2551). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พัชรา วาณิชวดีน. (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำ : จากทฤษฎีสู่แนวปฏิบัติที่ดีและกรณีศึกษา.
กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. (2565). แผนพัฒนาการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570. นครราชสีมา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิศุญารัตน์ ประราศรี. (2561). โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Marquardt, M.J. (2000). Action learning and leadership. *The Learning Organization*.
7(5). 233-241.
- Neuman, M. and Simmons, W. (2000). Leadership for student learning. *Phi Delta Kappan*.
8(2). 9-13.

การพัฒนาแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ
ด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*

THE DEVELOPMENT OF A MIXED SUPERVISION MODEL TO ENHANCE
PERFORMANCE IN THE TEACHING OF ENGLISH IN THE UPPER
ELEMENTARY LEVEL FOR TEACHERS UNDER THE OFFICE OF
YASOTHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

ศิริวรรณ คุณาพันธ์¹

Siriwan Kunapan¹

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1¹

Yasothon Primary Educational Service Area Office 1¹

Email : tuzuza55@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายสำหรับครู 2) เพื่อพัฒนาแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายสำหรับครู 3) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ระยะเวลา 1 ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 125 คน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ระยะเวลา 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันรูปแบบ จำนวน 9 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญวิพากษ์และตรวจสอบร่างรูปแบบ จำนวน 21 คน ระยะเวลา 3 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 12 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 12 คน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 12 คน และนักเรียน จำนวน 100 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ความคาดหวังด้านการนิเทศการสอนครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยรวมมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการพัฒนาแบบการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้รูปแบบการนิเทศที่มีชื่อว่า SIRWAN Model ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการของ

รูปแบบมี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สำรวจ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Survey = S) ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นที่จะพัฒนา (Identify = I) ขั้นที่ 3 สร้างความสัมพันธ์อันดี (Relationship = R) ขั้นที่ 4 ให้ข้อมูล (Information = I) ขั้นที่ 5 ดำเนินการนิเทศ (Working = W) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Assessment = A) และขั้นที่ 7 วางแผนใหม่ (New planning = N) องค์ประกอบที่ 4 การประเมินรูปแบบ และ องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 3) ผลการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ ส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า (1) ผลการประเมินสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษหลังการนิเทศสูงกว่าก่อนการนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (2) ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศ ส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (4) ผลการประเมินการใช้รูปแบบการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน; สมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษ; ครู

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current conditions. and the desirable condition of competency in teaching English in the upper elementary level for teachers, 2) to develop a mixed supervision model to enhance the competency of teaching English in the upper elementary level for teachers, 3) to evaluate the use of a blended supervision model to enhance competency in teaching English in the upper elementary level for teachers under the Office of Yasothon Primary Educational Service Area 1. The experimental group used in this study was divided into 3 phases as follows: Phase 1 The sample group consisted of 125 English teachers; the target group consisted of 7 experts; Phase 2 The target group includes 9 model confirmation experts, 21 model reviewers and reviewers. Phase 3 Target groups include 12 school administrators, 12 academic heads, 12 English teachers. and 100 students. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and t-test and analysis of the content.

The results showed that 1) the results of the study of the present and desirable conditions of teacher competency English there was a moderate level of practice. The expectation of teaching supervision for English teachers overall was at the highest level. English language teachers under the Office of Yasothon Primary Educational Service Area 1 received a supervision model called SIRWAN Model, which was examined for the quality of the educational supervision model by qualified experts. There were 5 components: 1 principle of model Component 2 The purpose of the model The third component, the model process, has 7 steps: Step 1: Survey,

study basic information (Survey = S), Step 2: Identify issues to be developed (Identify = I), Step 3: Create good relationships (Relationship = R), step 4, provide information (Information = I), step 5, conduct supervision (Working = W), step 6, evaluate (Assessment = A), and step 7, make a new plan (New planning = N). 4 Model evaluation and Component 5 Conditions for applying the model 3) The results of the experimental evaluation of the supervision model for English teacher competency promotion under the Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 found that (1) Evaluation results of English teachers' competency after supervision were higher than before. (2) The results of the assessment of the satisfaction of the supervised teachers towards the overall English teacher competency enhancement supervision model were at the highest level. Students' opinions on English teachers Overall, it was at the highest level and (4) the evaluation of the use of the supervision model on. The supervision model promotes teacher competency. Overall, it was at the highest level.

Keywords : The Development of a Mixed Supervision Model; Performance in the Teaching of English; Teachers

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขการพัฒนาประเทศให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่ปรับเปลี่ยนเร็วภาคการณได้ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและการที่จะมีความพร้อมที่เข้าสู่ประชาคมนั้น สิ่งสำคัญสิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือ ภาษาที่ใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกับประเทศอื่น ๆ ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารการศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลกทำให้นามานซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเอง และผู้อื่นดีขึ้น เนื่องจากสามารถเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคมเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ทำให้ผู้ที่เรียนภาษามีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงถูกกำหนดให้เป็นภาษาต่างประเทศ

ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนในทุกระดับชั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยใช้ผลการทดสอบในการประเมินคุณภาพของผู้เรียนและประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการประเมินคุณภาพทางการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผน และพัฒนาคุณภาพ ของหน่วยงานต่าง ๆ ประโยชน์ของการประเมินผลคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2555) นอกจากนี้ผลการประเมินระดับชาติยังถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนโดยเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2555 ซึ่งใช้ผลการทดสอบร่วมกับผลการประเมินของสถานศึกษา โดยผู้เรียนจะต้องนำผลจากการทดสอบในระดับนี้ไปใช้ในการสมัครเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และสถานศึกษาก็ได้ใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาคุณภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารการศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลกทำให้นามาส่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเอง และผู้อื่นดีขึ้น เนื่องจากสามารถเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคมเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ทำให้ผู้ที่เรียนภาษามีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงถูกกำหนดให้เป็นภาษาต่างประเทศที่ผู้เรียนจะต้องเรียนในทุกระดับชั้นเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยใช้ผลการทดสอบในการประเมินคุณภาพของผู้เรียนและประเมินคุณภาพของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการประเมินคุณภาพทางการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการวางแผน และพัฒนาคุณภาพ ของหน่วยงานต่าง ๆ ประโยชน์ของการประเมินผลคุณภาพการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2555) นอกจากนี้ผลการประเมินระดับชาติยังถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนโดยเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2555 ซึ่งใช้ผลการทดสอบร่วมกับผลการประเมินของสถานศึกษา โดยผู้เรียนจะต้องนำผลจากการทดสอบในระดับนี้ไปใช้ในการสมัครเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และสถานศึกษาก็ได้ใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาคุณภาพจะเห็นได้ว่า คุณภาพของผู้เรียนเป็นผลมาจากคุณภาพของการจัดการศึกษา ซึ่งครูคือผู้มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา หากครูไม่มีคุณภาพ ขาดการ

ส่งเสริมสนับสนุนให้สมรรถนะที่ดี ก็จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพครูจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของครูเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องพัฒนาให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ ด้วยวิธีการกระบวนการหรือรูปแบบที่เหมาะสม ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้รายงานมีความสนใจที่จะทำการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 เพื่อที่จะได้รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาครูให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

2.3 เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากวิจัย

3.1 ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

3.2 ทำให้ได้แนวทางดำเนินการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

3.3 ทำให้ได้รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน ที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ในครั้งนี้เป็นการวิจัยและการพัฒนา (Research and Development) (วาโร เห่งสวัสดิ์, 2552) ผู้รายงานแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ชั้นที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาโยธธ เขต 1 โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี แนวปฏิบัติและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (วัชรินทร์ อินทรพรม, 2562; เอี่ยมพร หลินเจริญ, 2555) ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและอภิปรายผลขั้นที่ 3 นำผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 มาใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ขั้นที่ 4 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธเขต 1 โดยใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คนขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 ขั้นที่ 6 สรุป และรายงานผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบการนิเทศระยะที่ 2

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 วิธีดำเนินการวิจัยขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 ขั้นที่ 2 การยกร่างรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 โดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ กำหนดรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ การประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ขั้นที่ 3 วิพากษ์และตรวจสอบร่างรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษ ในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโยธธ เขต 1 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยวิธีการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คนขั้นที่ 4 จัดทำชุดกิจกรรม

การนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ขั้นที่ 5 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 และหาประสิทธิภาพ (E₁/E₂) ขั้นที่ 6 จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 โดยการกำหนดรายละเอียดแนวทาง การดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ ขั้นที่ 7 ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน โดยเป็นผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิขั้นที่ 8 การปรับปรุงรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 วิธีดำเนินการวิจัย ขั้นที่ 1 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาจตุสมพันธ์ จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน รวมจำนวน 100 คน ด้วยกระบวนการนิเทศที่ประกอบด้วย ขั้นที่ 1สำรวจ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Survey = S) ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นที่จะพัฒนา (Identify = I) ขั้นที่ 3 สร้างความสัมพันธ์อันดี (Relationship = R) ขั้นที่ 4 ให้ข้อมูล (Information = I) ขั้นที่ 5 ดำเนินการนิเทศ(Working = W) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Assessment = A) ขั้นที่ 7 วางแผนใหม่ (New planning = N)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ความคาดหวังด้านการนิเทศ

การสอนครูผู้สอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 โดยรวมมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ได้รู้รูปแบบการนิเทศที่มีชื่อว่า SIRWAN Model ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการของรูปแบบ มี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สำรวจ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Survey = S) ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นที่จะพัฒนา (Identify = I) ขั้นที่ 3 สร้างความสัมพันธ์อันดี (Relationship = R) ขั้นที่ 4 ให้ข้อมูล (Information = I) ขั้นที่ 5 ดำเนินการนิเทศ (Working = W) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Assessment = A) และ ขั้นที่ 7 วางแผนใหม่ (New planning = N) องค์ประกอบที่ 4 การประเมินรูปแบบ และ องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

5.3 ผลการประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 พบว่า 1) ผลการประเมินสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษหลังการนิเทศสูงกว่าก่อนการนิเทศ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ผลการประเมินการใช้รูปแบบการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ผู้รายงานขออภิปรายผลไว้ ดังนี้

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการนิเทศการสอนครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการใช้และพัฒนาสื่อการสอน มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง ที่ผลการการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรที่สถานศึกษาใช้จัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งครูได้จัดการเรียนการสอนมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว จึงทำให้ครูมีความรู้ความเชี่ยวชาญพอสมควรเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้อีกทั้งสามารถวัดและประเมินผลได้ในระดับดี ส่วนการจัดการเรียนรู้ และการใช้และพัฒนาสื่อการสอนเป็นสิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยและสอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าหลักสูตรที่ใช้จะยังคงเป็นหลักสูตรเดิมอยู่ก็ตาม จึงทำให้ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ครูมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการวัดประเมินผลมากพอสมควรแต่ยังไม่ถึงขั้นมากที่สุด จนทำให้นักเรียนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างเต็มที่มีส่วนการจัดการเรียนรู้ และการใช้และพัฒนาสื่อการสอนนั้นครูมีความสามารถแค่ในระดับปานกลาง

นั้นแสดงว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูและสื่อที่ใช้ยังไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือบริบทปัจจุบันของผู้เรียน สอดคล้องเช่นเดียวกันกับ (วชิระ วิชชวรนนท์ และคณะ, 2552) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา พบปัญหาข้อหนึ่งที่ว่า ครูขาดความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และยังขาดความสามารถในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน นั้นแสดงให้เห็นว่า สภาพความสามารถหรือสมรรถนะของครูขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้เรียนในแต่ละยุคจะมีความสามารถ ความสนใจที่แตกต่างไป ซึ่งครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ได้ในที่สุด

6.1.2 ความคาดหวังการนิเทศการสอนครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อการสอน และด้านการจัดการเรียนการสอนมีสภาพที่พึงประสงค์ที่จะได้รับการนิเทศในระดับมากที่สุด ส่วนด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีระดับที่พึงประสงค์อยู่ในระดับระดับมาก ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนเล็งเห็นว่าความสามารถทั้ง 4 ด้านนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในการพัฒนาผู้เรียนนั้นจะต้องทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี สิ่งที่จะกระตุ้นผู้เรียนให้เรียนรู้ได้ดี คือ สื่อการสอนซึ่งจะผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู และการจัดการเรียนการสอนที่ครูจัดนั้นก็ต้องสอดคล้องกับหลักสูตร รวมทั้งครูเล็งเห็นว่าจะต้องสามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นด้วยเช่นกัน สอดคล้องเช่นเดียวกับ มัทนียา นะตะ (2554) ที่พบว่า ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีความต้องการการนิเทศการสอนภาษาอังกฤษพิจารณาทางด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตรและด้านวิธีการสอน และสอดคล้องกับ อัสวพล มีตทอง (2557) ที่ได้ศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาการนิเทศการสอนของครูภาษาอังกฤษ พบว่า แนวทางการนิเทศการสอนครูภาษาอังกฤษ มี 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องเช่นเดียวกันกับ กาญจนา จันทะพันธ์ (2554) ที่พบว่าครูมีความต้องการในการได้รับการนิเทศส่งเสริมด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ วิไลพร ชิมชาติ (2560) ก็พบว่า ครูภาษาอังกฤษต้องการพัฒนาด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยเช่นกัน

6.1.3 การศึกษาแนวทางการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ประกอบด้วย การส่งเสริมสมรรถนะครูทั้ง 4 ด้าน คือด้านการใช้และพัฒนาสื่อการสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้นิเทศใช้กระบวนการนิเทศที่ส่งเสริมสมรรถนะ คือ การสำรวจศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Survey - S) การระบุประเด็นที่จะพัฒนา (Identify - I) สร้างความสัมพันธ์อันดี (Relationship - R) การให้ข้อมูล (Information - I) ดำเนินการนิเทศ (Doing - D) การประเมินผล

(Assessment - A) และการปรับปรุงแผนใหม่ (Renew planning - R) ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการนิเทศการศึกษานั้น ผู้นิเทศจะต้องดำเนินการจัดตามความต้องการของผู้รับการนิเทศโดยใช้ผลจากการสำรวจความต้องการการนิเทศ ผู้นิเทศมีหน้าที่ในการใช้กระบวนการการนิเทศเข้าไปดำเนินการพัฒนาส่งเสริมเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่อง สอดคล้องเช่นเดียวกับ วิไลพร ชิมชาติ (2560) ที่สรุปว่า ครูภาษาอังกฤษต้องการพัฒนาด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยเช่นกัน

6.2 ผลการพัฒนาแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ที่พบและผู้รายงานขออภิปรายผลไว้ 2 ประเด็นดังนี้ประเด็นที่ 1 รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิมี 5 องค์ประกอบ

1) หลักการของรูปแบบ เน้นส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ กระบวนการนิเทศเป็นระบบมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันทุกขั้นตอน การดำเนินการสามารถทำเป็นวงรอบได้ขึ้นอยู่กับบริบทของการพัฒนา

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3) กระบวนการของรูปแบบ มี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สำรวจ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นที่จะพัฒนา ขั้นที่ 3 สร้างความสัมพันธ์อันดี ขั้นที่ 4 ให้ข้อมูล ขั้นที่ 5 ดำเนินการนิเทศ ขั้นที่ 6 ประเมินผล และ ขั้นที่ 7 วางแผนใหม่

4) การประเมินรูปแบบ ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการโดยการนำรูปแบบการนิเทศที่ พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลอง หรือกึ่งทดลองแล้วให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบเป็นผู้ประเมิน

5) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ มี 2 ประการ คือ ผู้ใช้ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่ออุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้รับการนิเทศ และผู้รับการนิเทศมีความมุ่งมั่นจริงจังในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยความเต็มใจร่วมมือกัน มีความรับผิดชอบในการทำงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

6.3 ผลการประเมินสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษหลังการนิเทศสูงกว่าก่อนการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้รับการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการนิเทศตามกระบวนการส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินการใช้รูปแบบการนิเทศที่มีต่อรูปแบบการนิเทศส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุดที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการนิเทศที่ผู้รายงานพัฒนาขึ้นนั้นทำให้

ผู้รับการนิเทศมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะอันเป็นผลจากการใช้รูปแบบการนิเทศ จนส่งผลให้มีสมรรถนะที่ดีขึ้นจนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์ ส่งผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบมีความพึงพอใจ และมีความคิดเห็นในเชิงบวก สอดคล้องกับ วชิรา เครือคำอ้าย (2552) ที่ได้วิจัย สรุปผลการนำรูปแบบไปใช้ในการนิเทศพบว่า เป็นไปด้วยความราบรื่นสร้างความประทับใจให้ผู้เข้ารับการนิเทศ กระตุ้นสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของการใช้รูปแบบการนิเทศทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

7. องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนา รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษ ในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เป็นรูปแบบที่มีชื่อว่า รูปแบบการนิเทศแบบ SIRWAN Model ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการนิเทศการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการของรูปแบบ เน้นส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ กระบวนการนิเทศเป็นระบบมีความสัมพันธ์ต่อกันทุกขั้นตอน การดำเนินการสามารถทำเป็นวงรอบได้ขึ้นอยู่กับบริบทของการพัฒนาองค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ 4 ด้านคือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อการสอนและด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการของรูปแบบมี 7 ขั้นตอน คือขั้นที่ 1 สำรวจ ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Survey - S) ขั้นที่ 2 ระบุประเด็นที่จะพัฒนา (Identify - I) ขั้นที่ 3 สร้างความสัมพันธ์อันดี (Relationship - R) ขั้นที่ 4 ให้ข้อมูล (Information - I) ขั้นที่ 5 ดำเนินการนิเทศ Working - W) ขั้นที่ 6 ประเมินผล (Assessment - A) ขั้น

ที่ 7 วางแผนใหม่ (New planning - N) องค์ประกอบที่ 4 การประเมินรูปแบบ ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการโดยการนำรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลองแล้ว ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบเป็นผู้ประเมิน องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ มี 2 ประการ คือ 1 ผู้ใช้ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่ออุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้รับการนิเทศ และ 2) ผู้รับการนิเทศมีความมุ่งมั่นจริงจังในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยความเต็มใจ ร่วมมือกันมีความรับผิดชอบในการทำงานและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การนำรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชายโศธร เขต 1 ไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสอนภาษาอังกฤษ ในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายให้มีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศควรศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการนิเทศที่พัฒนาขึ้นเรียกว่า “SIRIWAN Model!” ให้ชัดเจน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในการใช้กระบวนการนิเทศ “SIRIWAN Model” เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐาน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศการส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษด้วยการออกแบบการวิจัยที่มีการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่นำรูปแบบการนิเทศมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการนิเทศการสอนตามรูปแบบปกติ

8.3.2 ควรมีการวิจัย การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอน โดยนำแนวคิดของนักการศึกษาอื่น ๆ เช่น การวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของ แกลทเทอร์น (Glathorn) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลีคแมน (Glickman)

8.3.3 เนื่องจากการส่งเสริมสมรรถนะครูผู้สอนภาษาอังกฤษ มีทั้งกิจกรรมการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยเฉพาะทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบ การนิเทศการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะดังกล่าวของนักเรียนในทุกระดับชั้น

8.3.4 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในกลุ่มสาระอื่น ๆ เช่น สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น

9. บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). **กลวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิธีการเรียน (Learning Style)**. กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ(2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **การผลิตการเลือกและการใช้หนังสือเพื่อสนองหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). **นวัตกรรมทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กาญจนา จันทะพันธ์. (2554). **ความต้องการการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2552). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 2(4). 2-15.
- วิไลพร ชิมชาติ. (2560). **แนวทางการนิเทศการสอนครูผู้สอนภาษาอังกฤษโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). **คู่มือการนิเทศ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). **ข้อค้นพบจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจการประกันคุณภาพภายในและเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกแก่ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : เอ็นเอ.รัตนะเทรตดีง.
- สิริมา ทองใบ. (2558). **การพัฒนาสมรรถนะการสอนครูภาษาไทยโดยใช้กระบวนการนิเทศการสอนแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายร่อนทองมงคล**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*

DEVELOPING A PROGRAM TO STRENGTHENS IN DIGITAL LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER KHONKAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ณัฐนิชา ธนะสุตร¹, พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ²

Natnicha Thanasoot², Pacharawit Chansirisira²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : 64010581014@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินโปรแกรม 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวิสัยทัศน์ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นมืออาชีพและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้ และวิสัยทัศน์ 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 ความเป็นมืออาชีพ Module 2 การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้ และ Module 3 วิสัยทัศน์ ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม; ภาวะผู้นำดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aims to; Study current conditions, desirable condition and the need for digital leadership of school administrators and develop a program to enhance digital leadership of school administrators Khonkaen Primary Educational Service Area Office 2. The research method was divided into 2 phases: Phase 1: Study current conditions, desirable condition and the need for digital leadership of school administrators. The samples used in this research were 136 school administrators. The tools used to collect data were: questionnaires, statistics used to analyze the data were mean, standard deviation. Phase 2: Development of programs to enhance digital leadership of school administrators. The targets were 5 qualified school administrators through purposive sampling technique and research instrument was an assessment of appropriateness and feasibility of the program. The tools used to collect data were assessment forms. Statistics used to analyze the data were mean, standard deviation.

The research results are as follows: 1. The current state of digital leadership of educational institution administrators in three aspects was at a high level. The aspect with the highest mean was Visionary as for the desirable state of digital leadership of school administrators. The need for developing digital leadership of school administrators is descending order, including professionalism, building a network of learning cultures and vision. 2. Digital leadership enhancement program for school administrators Under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 2 consists of 3 Modules : Module 1 Professionalism Module 2 Building a learning culture network and Module 3 Vision. The overall program evaluation results are appropriate at a high level and has the highest level of possibility.

Keywords : Developing a Program; Digital Leadership; Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนยุทธศาสตร์ชาติกระทรวงศึกษาธิการพ.ศ. 2563 - 2565 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียน สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภทการศึกษาเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐานระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มรองรับการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนแบบดิจิทัลที่ทันสมัยและมีระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษาที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ให้ทันต่อแนวโน้มสมภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันโดยสิ่งหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาในสมภาวะการเปลี่ยนแปลง นั่นคือการบริหารสถานศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือแนวทางการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาให้

สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (ธีระ รุญเจริญ, 2554) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Sheninger, 2014) ซึ่งการศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทัน เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) ทั้งนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล อันได้แก่ ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership)

ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) เป็นภาวะผู้นำอีกหนึ่งแบบที่มีความสำคัญและถูกพูดถึงเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน ซึ่งภาวะผู้นำดิจิทัลมีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ทัศนคติต่อเทคโนโลยีและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องยอมมีผลทำให้การลงทุนและการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสมเกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารสถานศึกษา (กนกอร สมปราชญ์, 2562)

จากการดำเนินงานด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตามยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการปีงบประมาณ พ.ศ.2564-2565 ที่กำหนดให้ผู้บริหารดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (NDLP) และการส่งเสริมการฝึกทักษะดิจิทัลในชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีหน่วยงานรับผิดชอบพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางผ่านระบบออนไลน์ และการนำฐานข้อมูลกลางทางการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมภารกิจ 4 ด้าน ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ทันสมัย และพร้อมใช้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องแต่ทว่าในทางปฏิบัติการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานดังกล่าวยังขาดความต่อเนื่อง ขาดการกำกับดูแลและติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถพัฒนา

ศักยภาพได้อย่างเต็มที่ประกอบกับปัญหาการขาดเทคนิค วิธีการหรือความเข้าใจที่ถ่องแท้ ขาดความเป็นมืออาชีพ และวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาองค์กรให้ทันสมัยในยุคดิจิทัล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2564) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการทัศน์ใหม่ของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของตนเองนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อนำไปสร้างวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะดิจิทัลของ

ผู้บริหารสถานศึกษา 2) สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ตรวจสอบ ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดมาใช้ในการสร้างแบบสอบถาม และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไข 5) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 6) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัล ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 204 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 208 คนกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2565 โดยเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan. 1970) ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแต่ละโรงเรียนแบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน 7) นำข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยการคำนวณ PNI modified เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.943 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.9488) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) โดยการคำนวณ PNI_{modified} เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบัก ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 2 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้ 1) ศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) โดยจัดทำและสร้างแบบสัมภาษณ์จากการจัดลำดับความต้องการจำเป็นกลุ่มที่ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คนซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 2) ร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยพิจารณาเนื้อหาตามลำดับความต้องการจำเป็น แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง 4) ประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. วิสัยทัศน์	3.94	0.65	มาก	4.71	0.48	มากที่สุด	0.195	3
2. การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้	3.89	0.69	มาก	4.74	0.45	มากที่สุด	0.218	2
3. ความเป็นมืออาชีพ	3.90	0.66	มาก	4.80	0.41	มากที่สุด	0.230	1
รวมเฉลี่ย	3.91	0.66	มาก	4.75	0.45	มากที่สุด	0.215	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ข้อที่มีความจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านความเป็นมืออาชีพ รองลงมา คือ การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้และข้อที่มีความน้อยที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ ตามลำดับ

5.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวม

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.30	0.55	มาก	4.70	0.40	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	4.80	0.60	มากที่สุด	5.00	0.39	มากที่สุด
3. เนื้อหากิจกรรม	4.55	0.61	มากที่สุด	4.85	0.41	มากที่สุด
4. วิธีการดำเนินการ	4.40	0.57	มาก	4.75	0.43	มากที่สุด
5. การวัดและประเมินผล	4.36	0.63	มาก	4.76	0.44	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.48	0.59	มาก	4.81	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านความเป็นมืออาชีพ อยู่ในระดับมาก ลำดับสุดท้ายคือด้านการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความเป็นมืออาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับสุดท้ายคือด้านวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชญา โคมลานิช (2563) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมากโดยสามารถสรุปการวิเคราะห์แต่ละด้านเป็นรายองค์ประกอบได้ดังนี้

6.1.1 ด้านวิสัยทัศน์ การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ฝนทิพย์ หาญชนะ และ คีฤทธิ ศีลาฉาย (2565) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผลการวิจัย ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

6.1.2 ด้านการสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วรวรรณ อินทร์ชู และจิตติมา วรรณศรี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผลการวิจัย ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับสร้างสรรค์พลวัตในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลให้เป็นปกติในองค์กร การสร้างวัฒนธรรมในการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก สร้างชุมชนเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อนำมาสู่การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและก้าวเข้าสู่สถานศึกษายุคดิจิทัล

6.1.3 ด้านความเป็นมืออาชีพ การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ออระญา ปะภาวะเต และ บุญชม ศรีสะอาด (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นมืออาชีพ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ วางแผนและพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ โดยมีบุคลากรที่เป็นแกนนำหลักในการพัฒนาความรู้ความสามารถ บูรณาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรผ่านทักษะความรู้ใหม่ ๆ เพื่อลดเวลาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และมีการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนการสอน

6.2 วิธีการพัฒนาในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากการรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) การฝึกฝนตนเอง 2) การศึกษาดูงาน และ 3) การฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2561) ที่ได้สรุปรูปแบบการเรียนรู้และพัฒนาแบบ 70 : 20 : 10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 คือเรียนรู้ด้วยตนเองและจากการปฏิบัติงาน ร้อยละ 20 คือเรียนรู้จากผู้อื่น (การศึกษาดูงาน) และร้อยละ 10 คือเรียนรู้จากการฝึกอบรม และสอดคล้องกับแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์ ประจำปีงบประมาณ 2560-2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) ได้สรุปโมเดลการเรียนรู้ 70 : 20 : 10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 คือการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือผ่านการลงมือทำ (On-the-job Learning) ร้อยละ 20 คือการเรียนรู้จากผู้อื่น และร้อยละ 10 คือการฝึกอบรม

6.3 การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น โดยลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จากการเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเป็นมืออาชีพ การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้และวิสัยทัศน์ ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับ คณิน คำแพง.(2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น : โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและภาวะผู้นำแบบดิจิทัล ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำแบบดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ในภาพรวม ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1)จริยธรรมและการเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพ 4) สมรรถนะทางดิจิทัล และ 5) วิสัยทัศน์ผู้นำแบบดิจิทัล ตามลำดับ

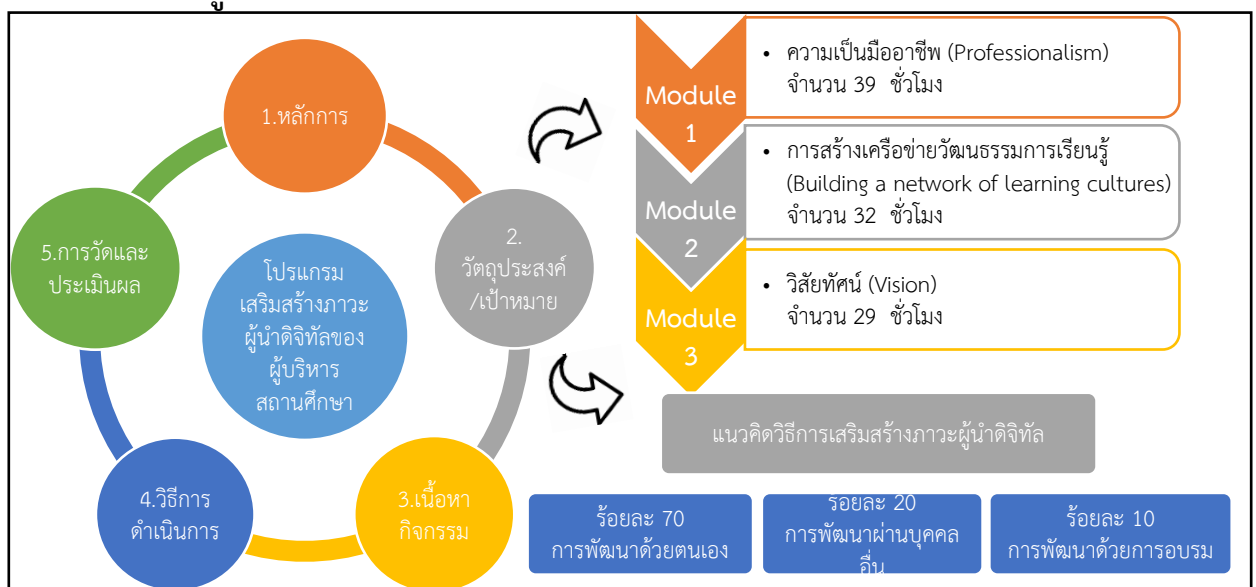
6.4 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สามารถอภิปรายได้ดังนี้

6.4.1 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่าระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์/เป้าหมาย ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหา กิจกรรม ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและน้อยที่สุดคือ หลักการ ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้โดยรวมมีระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดย

องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์/เป้าหมาย ระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยลงมา คือ เนื้อหากิจกรรม ระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้ายคือ หลักการ ระดับความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ จันทะวงษ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

6.4.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา กิจกรรม ประกอบด้วย 3 โมดูล คือ วิสัยทัศน์ การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้ และความเป็นมืออาชีพ 4) วิธีการดำเนินการ กิจกรรมการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ระยะเวลาการพัฒนา 100 ชั่วโมง รูปแบบและวิธีการพัฒนาใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนเพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองต่อไปอย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การพัฒนาจากบุคคลอื่น และ 3) การพัฒนาด้วยการอบรม สอดคล้องกับ เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27โดยองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) วัตถุประสงค์/เป้าหมาย 2) เนื้อหา กิจกรรม 3) วิธีการดำเนินการ 4) การประเมินผล โดยรายละเอียดเนื้อหาครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของครู ประกอบด้วยกิจกรรม 4 Module คือ Module 1 คุณสมบัติทางความรู้ Module 2 คุณสมบัติทางทักษะการคิด และ Module 3 คุณสมบัติทางด้านบุคลิกภาพ ระยะเวลาการพัฒนา 100 ชั่วโมง โดยมีวิธีการพัฒนาตามโปรแกรม ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การพัฒนาผ่านบุคคลอื่น และ 3) การพัฒนาจากการเรียนรู้

8. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

จากภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์/เป้าหมาย 3) เนื้อหากิจกรรม 4) วิธีการดำเนินการ และ 5) การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหากิจกรรมประกอบด้วย 3 Module ได้แก่ Module 1 ความเป็นมืออาชีพ (39 ชั่วโมง) Module 2 การสร้างเครือข่ายวัฒนธรรมการเรียนรู้ (32 ชั่วโมง) และ Module 3 วิสัยทัศน์ (29 ชั่วโมง) มีแนวคิดในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลในรูปแบบ 70:20:10 ประกอบด้วย ร้อยละ 70 คือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 20 คือการเรียนรู้ผ่านบุคคลอื่น และร้อยละ 10 คือการเรียนรู้ด้วยการอบรม

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป็นเกณฑ์ในการประกอบการพิจารณาในการขอหรือมีวิทยฐานะที่สูงขึ้น

9.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ควรมีการจัดทำโปรแกรมหรือโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล หรือในพัฒนาในแต่ละด้านให้กับผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาตนในการปฏิบัติงานที่อยู่ในยุคเปลี่ยนผ่านของวงการการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลก และเล็งเห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษามากขึ้น พร้อมทั้งมีการติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 จากผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลด้านความเป็นมืออาชีพ ในประเด็นนี้ให้มากยิ่งขึ้น

9.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลในโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

9.3.2 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลและแนวทางเพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล

10. บรรณานุกรม

กนกอร สมปราชญ์. (2559). ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนยุทธศาสตร์ชาติกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2563-2565). กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- คณิน คำแพง. (2563). โมเดลภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น : โมเดลแข่งขันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและภาวะผู้นำแบบดิจิทัล. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชาญวิทย์ จันทะวงษ์. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เทวฤทธิ์ ผลจันทร์ (2564). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีระ รุณเจริญ. (2554). ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- ฝนทิพย์ หาญชนะ และ คีฤทธิ ศิลาฉาย. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 7(6). 117-133.
- วรวรรณอินทร์ชูและจิตติมา วรณศรี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอกำแพงเพชร เขต 2. สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2565. จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/257324>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปี 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2561). แนวทางการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทักษะด้านดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565. จาก http://intranet.prd.go.th/prd_4/01/16_2_2564.pdf
- สุกัญญา แซ่มซ้อย.(2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชญา โกมลวานิช. (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ออระญา ปะภาวะเต และ บุญชม ศรีสะอาด. (2564). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.** สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2565. จาก <https://so06.tcithaijo.org/index.php/jomld/article/download/248741/169558/896782>
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). **การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era).** สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.trueplookpanya.com/knowledge/content>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3). 607-610.
- Sheninger, E.C. (2014). **Digital leadership : changing paradigms for changing times.** United States of America : Corwin.

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*
PROGRAM ENHANCE LEADERSHIP FOR TEACHERS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE MAHASARAKHAM

รุจิรา มานะ¹, สินธวา คามดิษฐ์²
Rujira Mana¹, Sinthawa Khamdit²
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2}
Rajabhat Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581043@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 2) เพื่อออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามเป็นการวิจัยแบบวิธีผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 323 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจาก 3 โรงเรียนและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .970 สภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .983 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของของภาวะผู้นำของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู การเป็นแบบอย่างทางการสอน การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตามลำดับ 2) โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่ Module 1 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู Module 2 การมีส่วนร่วมใน

การพัฒนา Module 3 การเป็นแบบอย่างทางการสอน Module 4 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
 4) วิธีพัฒนา ประกอบด้วย การฝึกอบรมและสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติ
 งานจริง โดยจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 5) การวัดประเมินผลโปรแกรม ผลการ
 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไป
 ได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : โปรแกรม; ภาวะผู้นำ; การเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู

ABSTRACT

The research aimed to 1) to study the current conditions, desirable conditions, and the needs of enhance leadership for teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham and 2) to design and evaluate program enhance leadership for teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham. The research is mixed method. The sample group was teachers amount 323 people under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham. The informants were school administrators and teachers total 6 people from 3 schools finding by purposive sampling. Moreover, there were 7 experts who assessed the suitability and feasibility of the program finding by purposive sampling. Research instruments were questionnaire: Reliability current condition is 0.970 and Reliability desirable conditions is 0.983, semi-structured interview and appropriateness and feasibility assessment of the program. The frequency, percentage, means, standard deviation, Pearson product-moment correlation, Cronbach's alpha coefficient and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) were employed to analyze data.

The findings of this research were as follows: 1) the overall current condition of leadership for teachers was in the high level. Moreover, the desirable conditions of leadership for teachers was in the highest level and the priority of needs on enhancing leadership for teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham was sorted in descending order including self-development and fellow teachers, teaching role model, being a change leader and participation in development, respectively. 2) Program Enhance Leadership for Teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham consisted of 1) principle 2) objectives 3) content and activities which divided into 4 modules : module 1 self-development and fellow teachers, module 2 participation in development, module 3 teaching role model, module 4 being a change leader. 4) the developing principals as 70-20-10 model. Developing methods consisted of training and seminars, workshop

and practical work. 5) Program evaluation. The assessment of suitability and feasibility of program enhance leadership for teachers under the Secondary Educational Service Area Office Mahasarakham result found suitability in the level and feasibility in the highest level.

Keywords : Program; Leadership; The Teacher Leadership Enhancement

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ได้กล่าวถึงประเด็นการพัฒนาสำคัญในการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐานให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะสอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นพัฒนาทักษะการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงานและการใช้ชีวิตที่พร้อมเข้าสู่ตลาดงาน การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับและยกระดับการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การพัฒนาครู เพื่อให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 52 ที่มีการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งในสมรรถนะและมาตรฐานของครู “ภาวะผู้นำครู” เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในสมรรถนะประจำสายงานของครูผู้สอน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้ครูผู้สอนทุกคนมีภาวะผู้นำครู เป็นตัวชี้วัดหนึ่งในสมรรถนะประจำสายงาน นับว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูโดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ในห้องเรียนครูต้องเป็นทั้งผู้สอนและผู้บริหารนักเรียนที่ตนเองสอน มีส่วนร่วมและภาวะผู้นำในการตัดสินใจในการบริหารโรงเรียนมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากบทบาทของครูในการเป็นครูผู้นำที่ชัดเจนขึ้น บทบาทครูพี่เลี้ยง บทบาทผู้นำทีมงาน และบทบาทผู้นำการพัฒนาหลักสูตร จุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูมีภาวะผู้นำที่สูงขึ้นเพียงพอที่จะดำเนินการพัฒนาคุณภาพด้านต่างๆ ของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ (เกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2550)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เป็นองค์กรที่บริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สู่ความเป็นสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม การบูรณาการการจัดการศึกษาและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพ การศึกษามุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะตรงตามสายงาน และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ส่งเสริมและพัฒนาครูทั้งระบบสู่การเป็นครูมืออาชีพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม, 2564) จากวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรมีการวิจัยเพื่อสนองนโยบายพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพ ให้ครูมีภาวะผู้นำ ซึ่งครูที่มีภาวะผู้นำจะทำให้สถานศึกษาพัฒนาอย่างมีคุณภาพได้ และยังส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของครูให้สามารถพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ให้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในครั้งนี้ นอกจากได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามแล้ว ยังได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือสำคัญ โดยนำไปพัฒนาครูในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2 เพื่อออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามอยู่ในระดับใด ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาครูต่อไป

3.2 ได้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และนำไปใช้ในการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

3.3 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาสามารถนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูไปใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาที่สามารถพัฒนาตนเองและเพื่อนครูได้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามจำนวน 35 แห่ง ประกอบด้วย จำนวน 2,066 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จำนวน 323 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเคชีและมอร์แกน จากนั้นใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา นำมาคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิแล้วสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ .970 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .983 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความสอดคล้อง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 การออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามศึกษาแนวทางเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 6 คน กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) โดยรวมของภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ภาวะผู้นำของครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			$PNI_{modified}$	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู	4.03	0.73	มาก	4.77	0.50	มากที่สุด	0.179	1
2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา	4.14	0.64	มาก	4.78	0.49	มากที่สุด	0.157	4
3. การเป็นแบบอย่างทางการสอน	4.09	0.73	มาก	4.81	0.42	มากที่สุด	0.175	2
4. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.07	0.66	มาก	4.76	0.46	มากที่สุด	0.169	3
โดยรวม	4.08	0.69	มาก	4.78	0.47	มากที่สุด	0.170	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการ พัฒนา ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอน ($\bar{X}$ = 4.09, S.D. = 0.73) และด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.66) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.73)

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอน ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.42) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.49) และด้าน การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.50) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้าน การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = 0.46)

ส่วนลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ จำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู ($PNI_{\text{modified}} = 0.179$) ด้านการ เป็นแบบอย่างทางการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.175$) ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($PNI_{\text{modified}} = 0.169$) และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ($PNI_{\text{modified}} = 0.157$) ตามลำดับ

5.2 การออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม แบ่งออกเป็น 4 Module ได้แก่ Module 1 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู Module 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา Module 3 การเป็นแบบอย่างทางการสอน และ Module 4 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) วิธี พัฒนา ได้แก่ (1) การฝึกอบรมและสัมมนา (2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (3) การปฏิบัติงานจริง โดย มีการจัดกิจกรรมตามหลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 ดังนี้ (1) การทำแบบทดสอบก่อนการอบรม (2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาวะผู้นำของครูระหว่างผู้เข้าร่วมพัฒนาและวิทยากร (4 โมดูล 12 ชั่วโมง คิด เป็น 10%) (3) การปฏิบัติงานจริง ณ สถานศึกษา (84 ชั่วโมง คิดเป็น 70%) (4) การติดตามผล สะท้อนผล (24 ชั่วโมง คิดเป็น 20%) รวม 120 ชั่วโมง และ (5) การทำแบบทดสอบหลังการอบรม

5) การวัดประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย การประเมินความเข้าใจ ก่อน - หลัง การพัฒนา และ การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนาผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรม เสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.22	0.67	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.33	0.50	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
3. เนื้อหาและกิจกรรม						
3.1 Module 1	4.78	0.44	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3.2 Module 2	4.44	0.53	มาก	4.44	0.53	มาก
3.3 Module 3	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
3.4 Module 4	4.50	0.52	มากที่สุด	4.55	0.55	มากที่สุด
4. วิธีพัฒนา						
4.1 การฝึกอบรมและสัมมนา	4.22	0.44	มาก	4.67	0.50	มากที่สุด
4.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ	4.22	0.44	มาก	4.44	0.53	มาก
4.3 การปฏิบัติงานจริง	4.44	0.53	มาก	4.44	0.53	มาก
5. การวัดประเมินผลโปรแกรม						
5.1 การประเมินความเข้าใจ						
ก่อน - หลัง การพัฒนา	4.44	0.53	มาก	4.56	0.53	มากที่สุด
5.3 การประเมินความพึงพอใจของ						
ผู้เข้าร่วมพัฒนา	4.89	0.33	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	4.46	0.50	มาก	4.54	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.50) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.=0.52)

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการใหม่ๆ อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเกี่ยวกับการคืนครูสู่ห้องเรียน เพื่อสนองนโยบายและปฏิวัติวิธีพัฒนาครูให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงลดวิธีการพัฒนาที่เน้นการอบรมสัมมนา ส่งผลให้ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันต่ำที่สุดนั่นเอง สอดคล้องกับ พวงเพชร ผัดกระโทก (2559) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 และพบว่าสภาพปัจจุบันของครูผู้นำสำหรับสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการพัฒนาตนเองด้านการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยตัวบ่งชี้ การประชุม อบรม ปฏิบัติกิจกรรมทางด้านวิชาการเพื่อพัฒนาตนเองด้านการสอนอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับที่ 3 จาก 8 ตัวบ่งชี้

จากผลการวิจัยสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอน โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ อาจเป็นเพราะว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆและมีคุณลักษณะตามที่ประเทศชาติพึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทสังคมไทย ดังปรากฏจากนโยบายทางการปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญสูงสุดกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้คนสามารถพัฒนาสู่การเป็นคนที่มีสมบูรณ์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง และมุ่งให้เกิดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก สอดคล้องกับ ภัยญาพัชร คำสะอาด (2563) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 และพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านการเป็นผู้นำและแบบอย่างทางการสอน มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และตัวบ่งชี้ ครูรายงานความก้าวหน้าด้านการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามเป้าหมายของโรงเรียนให้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ เป็นที่ปรึกษาความรู้วิทยากรใหม่ๆ ให้คำแนะนำกับเพื่อนครู อาจเป็นเพราะว่าครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและการศึกษาของชาติ เพราะครูเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป ดังนั้น ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพสูงสุด เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับภัยญาพัชร คำสะอาด (2563) ที่วิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 และพบว่าลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำและแบบอย่างทางการสอน ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามลำดับ

6.2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกิจกรรม แบ่งออกเป็น

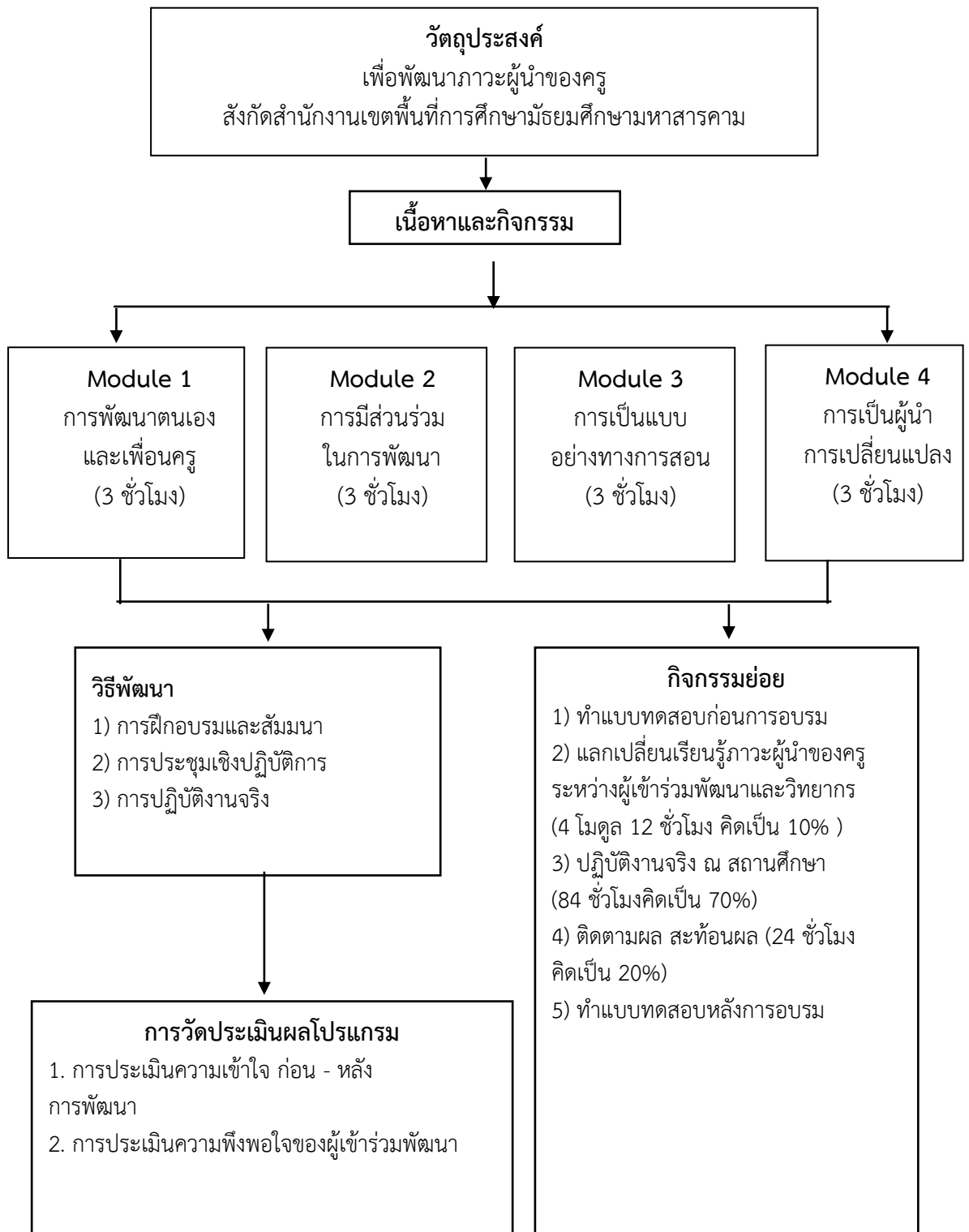
4 Module ได้แก่ Module 1 การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู Module 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา Module 3 การเป็นแบบอย่างทางการสอน Module 4 การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) วิธีพัฒนา ได้แก่ 1.การฝึกอบรมและสัมมนา 2.การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3.การปฏิบัติงานจริง โดยมีการจัดกิจกรรม ตามหลักการพัฒนาแบบ 70-20-10 ดังนี้ 1.การทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 2.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาวะผู้นำของครูระหว่างผู้เข้าร่วมพัฒนาและวิทยากร (4 โมดูล 12 ชั่วโมง คิดเป็น 10%) 3.การปฏิบัติงานจริง ณ สถานศึกษา (84 ชั่วโมง คิดเป็น 70%) 4.การติดตามผล สะท้อนผล (24 ชั่วโมง คิดเป็น 20%) และ 5.การทำแบบทดสอบหลังการอบรม 5) การวัดประเมินผลโปรแกรม ประกอบด้วย 1. การประเมินความเข้าใจ ก่อน - หลัง การพัฒนา และ 2. การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของคุณาวุฒิ สิงห์ทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่าวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู ประกอบด้วย การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 5 Module ได้แก่ Module ที่ 1 มีวิสัยทัศน์ (Vision) Module ที่ 2 เป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง (Person of Change) Module ที่ 3 เข้าใจความเป็นปัจเจกบุคคล (Individual Differences) Module ที่ 4 มีจินตนาการ (Imagination) และ Module ที่ 5 มีความยืดหยุ่น (Flexibility) 5) กระบวนการปฏิบัติ 6) สื่อ/เครื่องมือ และ 7) การวัดและการประเมินผล ระยะเวลาในการพัฒนา จำนวน 45 ชั่วโมง โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

7. องค์ความรู้ใหม่

**โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม**

หลักการ

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามจัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำของครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้บริหารจัดการในหน่วยงานตามบริบทที่เหมาะสม **ยึดหลักการพัฒนาแบบ 70-20-10** ซึ่งเป็น model การเรียนรู้ที่ช่วยให้โครงการเรียนรู้และการพัฒนาขององค์กรมีประสิทธิภาพสูงสุดด้วยการนำกิจกรรมและ input อื่นๆ มาใช้ในการฝึกอบรมหรือให้ความรู้แก่พนักงานนอกเหนือไปจากการเรียนรู้หรือการฝึกอบรมในห้องเรียน แต่ละสัดส่วนล้วนช่วยเติมเต็มกันและกันเพื่อให้ผู้นำได้เรียนรู้ พัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มตัว

ภาพที่ 1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำหรับการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูไปใช้ในเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม หรือสังกัดอื่นควรพิจารณาบริบทของแต่ละสังกัดควบคู่ไปกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการพัฒนาสูงสุด คือ การพัฒนาตนเองและเพื่อนครู โดยการเป็นที่ปรึกษาความรู้วิทยาการใหม่ๆ ให้คำแนะนำกับเพื่อนครู เป็นตัวบ่งชี้ที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ควรมีนโยบายเกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง ครูผู้ช่วยชี้แนะ ขับเคลื่อนให้ครูที่มีความสามารถเป็นทีมพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก่เพื่อนครูอื่นๆ อาทิ ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดทำสื่อเทคโนโลยี ด้านระบบประเมินวิทยฐานะแบบใหม่ เป็นต้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

8.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำของครูในระดับหัวหน้างาน หัวหน้าฝ่ายต่างๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบผลการวิจัยหรือทำการวิจัย

8.3.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในด้านการพัฒนาตนเองครู ซึ่งเป็นผลการวิจัยที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนี้

9. บรรณานุกรม

- กษมา วรวรรณ ฌ อยุธยา. (2550). การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มุมมองจากหน่วยปฏิบัติ. สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2564. จาก <http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2007q1/2007march30p6.htm>
- กัญญาพัชร คำสะอาด. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คุณาจุติ สิงห์ทอง. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พวงเพชร ผัดกระโทก. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้นำสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2564). **ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา
ปีการศึกษา 2564.** มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.
สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564.** กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด*

ACADEMIC ADMINISTRATION GUIDELINE BASED ON THE THREE
PRINCIPLES OF PANNA SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
ROI ET PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

สิทธิชัย นิลเขียว¹, เอนก ศิลปนิลมาลัย²
Sitichai Nilkaew¹, Anake Silpanilmalaya²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : sitichainilkaew@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 92 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นแล้วจึงสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินความต้องการจำเป็นด้วยค่า PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ด้านการวัดผลประเมินผล และ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา(การวิจัยในชั้นเรียน) ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนควรสร้างบริบทความเป็นวิชาการที่เป็นเลิศในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม วัดและประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร กำกับ ติดตาม นโยบาย กิจกรรม และภารกิจ ตามรายละเอียดที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนด

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารงานวิชาการ; หลักปัญญา 3; ผู้บริหารสถานศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current and desirable conditions of academic administration according to three principles of panna educational institute administrators under Roi Et Provincial Administrative Organization 2) to study the necessity of academic administration according to three principles of panna of educational institute administrators under Roi Et Provincial Administrative Organization and 3) to study the guidelines for academic administration according to Principal of Wisdom 3 of the school administrators under Roi Et Provincial Administrative Organization. The sample consisted of 92 school administrators and teachers. The research instruments were a 5-level estimation scale, confidence values for the whole issue of 0.98, and a semi-structured interview. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and assessed needs by PNI_{modified}.

The results showed that: 1. Overall current condition in academic administration according to three principles of panna of educational institute administrators under Roi Et Provincial Administrative Organization was at a moderate level. The aspect with the highest average was the curriculum development for educational institutions, followed by the development of the learning process. For the overall desirable condition in academic administration according to three principles of panna of the administrators of educational institutes under Roi Et Provincial Administrative Organization, it was at a high level. The aspect with the highest average was learning process development, followed by educational curriculum development. 2. According to the necessity of academic administration in regard of three principles of panna of the administrators of educational institutions under Roi Et Provincial Administrative Organization in each aspect, the curriculum development of educational institutions had the highest priority index value of necessary needs, followed by development of

learning processes, development of innovative media and educational technologies, development of quality assurance systems, measurement and evaluation, research for improving the quality of classroom research education. 3.Guidelines for academic administration according to three principles of panna of educational institute administrators under Roi Et Provincial Administrative Organization by interviewing educational institution administrators found that schools should create concrete contexts for academic excellence in educational institutions, measure and assess learning outcomes consistent with and cover learning standards including indicators based on subject-learning defined in the curriculum. There should be a supervision and a monitor of policies, activities and missions in accordance with the specified details on a regular basis for systematically improvement according to the established schemes.

Keywords : Academic administration guidelines; The three Principles of Panna; School administrators under Roi Et Provincial Administrative Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงาน คิดวิเคราะห์อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ แข็งแรง มีวิถีชีวิตกลมกลืนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสามารถปรับตัวได้ในสังคม การศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนแต่ละแห่ง แต่ละพื้นที่ แต่ละภูมิภาค มีความแตกต่างกัน สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีค่านิยมที่แตกต่างไปจากเดิม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ในพระราชบัญญัติการศึกษา หลักการที่กำหนดไว้ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง กำหนดบทบาทของตนในการบริหารจัดการสถานศึกษาของตนเองให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยกำหนดบทบาทของตนเองให้ชัดเจนในฐานะที่เป็นผู้นำสถานศึกษา และจำเป็นต้องกำหนดบทบาทในการดำเนินงานกับคณะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้มีการประสานความร่วมมือในการทำกิจกรรมภายในโรงเรียนร่วมกัน รวมทั้งกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการ ภาระงานทั้งหมดของโรงเรียนให้ดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนในการดำเนินงานตาม เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นั่นคือ การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน (ทิศนา ขัมมณี และภษิต ประมวลศิลป์ชัย, 2547)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาผลการวิจัย พบว่า ปัญหาจากการบริหารงานวิชาการมีอยู่มาก ได้แก่ เรื่องหลักสูตรมีเอกสารที่ใช้ประกอบการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอเนื่องจากโรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้มีสาระเนื้อหาที่จะให้นักเรียนในโรงเรียนของตนได้เรียนได้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์โครงสร้างการจัดทำสาระการเรียนรู้ พื้นฐานสาระการเรียนรู้

เพิ่ม ครูขาดเอกสารและสื่อสำหรับการศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำแผนการสอน และกิจกรรมการสอน ครูผู้สอนไม่เข้าใจการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และปัญหาครูมีภาระงานมากจึงทำให้มีเวลาในการเขียนแผนการสอน การสอนโดยขาดการเตรียมการสอนซึ่งทำให้บทเรียนไม่น่าสนใจ ทำให้ นักเรียนไม่สนใจการเรียนและหนีเรียน เป็นต้น (กุลธิดา เถนกุล, 2554)

การบริหารการศึกษาของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใด มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ ดังนั้น การบริหารวิชาการจึงถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คุณภาพของการศึกษาจะดีหรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล คุณภาพของอาจารย์และการบริการวิชาการ ดังนั้น การบริหารวิชาการจึงเป็นงานสำคัญและเป็นภารกิจหลักของบุคลากรทุกฝ่ายที่ต้องร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2563)

สภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดได้รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกีฬากลางการบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โรงเรียนขี้เหล็กพิทยาคม โรงเรียนทุ่งกุลาประชานุสรณ์ และโรงเรียนโพธิ์ทองพิทยาคม ปัจจุบัน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2563) และจากการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับระดับจังหวัด Local Assessment System (LAS) ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้นในการบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารจัดการศึกษาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษามีศักยภาพทุก ด้าน ไม่เท่ากัน ผลการประเมินระดับปฐมวัย ผลการประเมินระดับประถมศึกษา ในระดับการประเมินคุณภาพ O – NET ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศขาดความครอบคลุม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาที่เป็นผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนั้นการบริหารวิชาการถือเป็นหลักของสถานศึกษาและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีมาตรฐานของคุณภาพการศึกษาที่ปรากฏเด่นชัด ในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ คุณภาพการศึกษาจะดีหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล คุณภาพของผู้สอน การบริการวิชาการและสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการนำหลักธรรมเข้ามาบริหารให้เป็นรูปธรรม อีกหลักธรรมหนึ่งคือหลักปัญญา 3 ประการ อันได้แก่ สุตมยปัญญา จินตามยปัญญา และภาวนามยปัญญา เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้อันเป็นจริงในด้านการเรียนและพัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เสมอ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดต้องเอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ เพื่อนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการ

บริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการหลักธรรมหนึ่งคือหลักปัญญา 3 ประการ ซึ่งได้แก่ สุตมย ปัญญา จินตามยปัญญา และภาวนามยปัญญา เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่สำคัญอันได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปัจจัยทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพและมีมาตรฐานตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
- 3.2 ได้ทราบความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด
- 3.3 ได้แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย คือ ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 4 โรงเรียน จำนวน 120 คน กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวนทั้งสิ้น 92 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วจึงทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 คน ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

จากคู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครูกำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2552) นำมาสังเคราะห์ร่วมกับนักวิชาการอีก 5 ท่าน คือ 1) Miller (1965) 2) กิติมา ปรีดีติลล (2532) 3) กมล ภูประเสริฐ (2544) 4) รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553) และ 5) ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2553) สังเคราะห์สรุปออกมาได้ 6 ด้านคือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผล 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามหลักปัญหา 3 ได้แก่ 1) สุตมยปัญหา คือ ปัญหาหรือความรู้อันเกิดจากการศึกษาเล่าเรียน 2) จินตามยปัญหา คือ ปัญหาหรือความรู้อันเกิดจากการคิดวิเคราะห์ 3) ภาวนามยปัญหา คือ ปัญหาหรือความรู้อันเกิดจากฝึกฝน หรือ ลงมือปฏิบัติ (พระไตรปิฎกเล่มที่ 11 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 3 ฉบบมหาจุฬาฯ) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ค่า IOC ของแบบสอบถามนี้ เท่ากับ 1.00 ค่า IOC ของแบบสอบถามนี้ เท่ากับ 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำคัญ (Key Word) โดยการนำผลการวิเคราะห์ การวิจัยเชิงปริมาณมาใช้เป็นประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย การเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 4 โรงเรียน จำนวน 92 คน การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผู้วิจัยกำหนดระดับค่า $PNI_{modified}$ ที่มีค่ามากกว่า 0.30 ถือว่ามีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำก่อน (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2550)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95$ S.D. = 0.80) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.81) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.96$ S.D. = 0.80) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = 0.81) สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.93) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.93) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.83) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.95)

5.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3	สภาพปัจจุบัน (D)	สภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI	ลำดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	2.92	4.15	0.42	1
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	2.96	4.18	0.41	2
3 ด้านการวัดผลประเมินผล	3.02	4.05	0.34	6
4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (การวิจัยในชั้นเรียน)	2.95	4.05	0.37	3
5 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	2.95	4.05	0.37	3
6 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ	2.92	3.97	0.35	5
รวมเฉลี่ย	2.95	4.07	0.37	-

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{modified} = 0.42$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.41$) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.37$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (การวิจัยในชั้นเรียน) ($PNI_{modified} = 0.37$) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ($PNI_{modified} = 0.35$) และด้านการวัดผลประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.34$) ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้นำผล $PNI_{modified}$ มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 3) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (การวิจัยในชั้นเรียน)
- 5) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ
- 6) ด้านการวัดผลประเมินผล

5.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อันได้แก่ การเตรียมความพร้อม พบว่า ควรสร้างบริบทความเป็นวิชาการที่เป็นเลิศในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการใช้สื่อการเรียนการสอน ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเรียนการสอน วางแผนงานด้านวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อันได้แก่ สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจ และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและกัน ย่อมเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียน สร้างแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

3) ด้านการวัดผลประเมินผล อันได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร

4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันได้แก่ ควรมีการกำหนดนโยบายด้านการวิจัยที่ชัดเจน มีการพัฒนางานวิจัยโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้มาให้การอบรม ส่งเสริมให้ครูทำผลงานประกวดในระดับต่างๆ และนิเทศ ติดตามผล การดำเนินงานด้านการวิจัยในโรงเรียนเป็นระยะ เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา อันได้แก่ การจัดการเรียนรู้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ซึ่งควรให้ ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองสู่มาตรฐานการเรียนรู้ และมีความเหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริงของตน การส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับสื่อนวัตกรรม โดยการอบรมครูให้มีความเข้าใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

6) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอันได้แก่ กำกับ ติดตาม นโยบาย กิจกรรม และภารกิจ ตามรายละเอียดที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ และปรับปรุงพัฒนา อย่างเป็นระบบแบบแผนที่กำหนด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ส่วนงานอื่น ๆ เป็นส่วนส่งเสริมให้งานวิชาการมีคุณภาพ และช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่งานวิชาการ เพราะงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงานทุกฝ่ายในโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการ คือ การพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตตามอัตภาพ เป็นพลเมืองดีของสังคม นอกจากนี้ งานวิชาการยังจะช่วยปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนในเรื่องการดำเนินงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 คือ (1) สุตมยปัญญา คือปัญญาที่เกิดจากได้รับจากการฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราวจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเอง และนำไปใช้ในการทำงานการใช้ชีวิต (2) จินตามยปัญญา คือปัญญาเกิดจากการคิด และ (3) ภวานามยปัญญา คือปัญญาอันเกิดจากการอบรมจิตเป็นปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธินิ แสงชิน (2561) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า เป็นกระบวนการบริหารงานหรือการดำเนินงานกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561) แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัด ชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยภาพรวมพบว่ามีอยู่ในอันดับปานกลาง

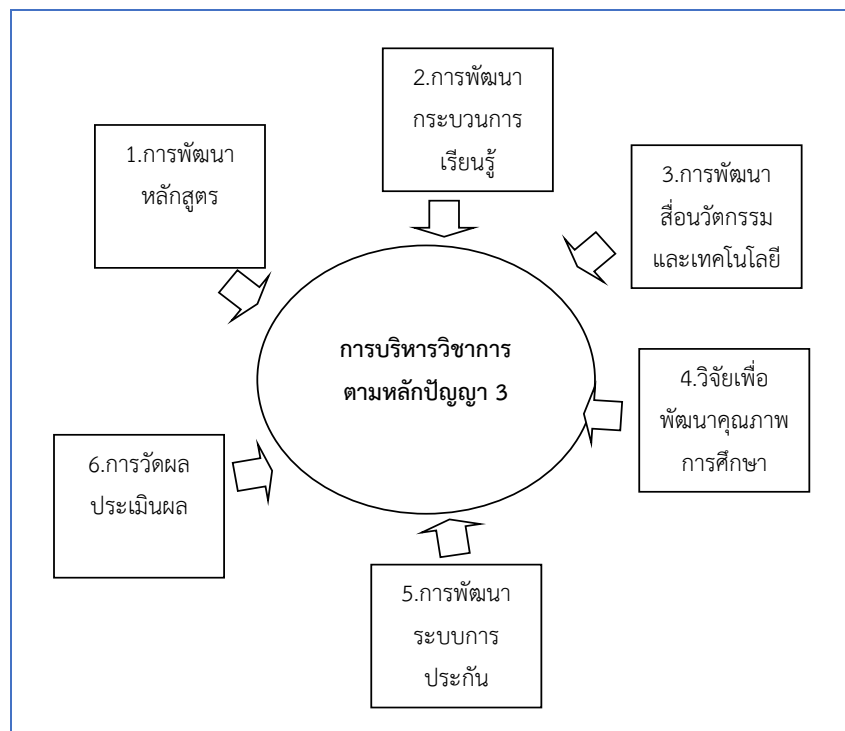
6.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสำคัญของงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพการศึกษาจะเด่นชัด หากผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น ถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ ตระหนักในภารกิจ รู้และเข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า และมีหลักการในการบริหารอย่างชัดเจนโดยใช้หลักปัญญา 3 และหลักการบริหารงานวิชาการที่สำคัญ ได้แก่ หลักการพัฒนาคุณภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด หลักความเป็นวิชาการและปัญญา 3 หมายถึงการกระทำให้เกิดความรู้เห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็นปัญญา จำแนกตามแหล่งเกิดมีดังนี้ คือ (1) สุตมยปัญญา คือปัญญาที่เกิดจากได้รับจากการฟัง ได้อ่าน ได้เรียนรู้เรื่องราวจากผู้อื่น ซึ่งเป็นความรู้ที่นำมากำหนดแนวคิดของเราเอง และนำไปใช้ในการทำงานการใช้ชีวิต (2) จินตามยปัญญา คือปัญญาเกิดจากการคิด และ (3) ภวานามยปัญญา คือปัญญาอันเกิดจากการอบรมจิตเป็นปัญญาที่เกิดจากการปฏิบัติจนรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2547) ให้ความหมายจิตตปัญญาศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ด้วย ใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาด้านในอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสรรพสิ่ง โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถ เชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างสมดุล สอดรับกับงานวิจัยของ กัลยาณี ทบเทิบ, จตุพร เฟิงชัย, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ (2560) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

6.3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{modified} = 0.42$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.40$) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.37$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา(การวิจัยในชั้นเรียน) ($PNI_{modified} = 0.37$) ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ ($PNI_{modified} = 0.35$) ด้านการวัดผลประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.34$) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้การศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการจัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยเริ่มในปีการศึกษา 2565 สำหรับโรงเรียนประถมที่มีความพร้อม ในปี 2566 เริ่มใช้ในโรงเรียนมัธยมที่มีความพร้อม และโรงเรียนประถมทุกโรงเรียน และในปี 2567 ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะทั่วประเทศ ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนา หลักสูตร และส่วนอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตร ได้แก่การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการวิจัยในชั้นเรียนตามลำดับ ส่วนด้านการวัดผล ประเมินผลนั้นอยู่ท้ายสุดก็เพราะการนำหลักสูตรไปใช้ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ยังไม่ถึงการประเมินผล ซึ่งจะต้องเรียนรู้ต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฏา ผลพล, เพ็ญวรา ชูประวัตติ (2562) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนของโรงเรียนวัดกระเช้าขาว ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการ

บริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนของโรงเรียนวัดกระเช้าขาวที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรตามมาตรฐานด้านผู้เรียนที่มีพลังอำนาจ 2) สภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดแหล่งเรียนรู้ในและนอกห้องเรียน ตามมาตรฐานด้านผู้เรียนที่มีพลังอำนาจ และ 3) ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับผู้เรียน ลำดับที่ 1 คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานด้านนักสร้างความรู้ร่วมมือ (PNI = 0.459) ลำดับ 2 คือ ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ในและนอกห้องเรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านนักคิดคำนวณ (PNI = 0.456) ลำดับ 3 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรตามมาตรฐานนักออกแบบนวัตกรรม (PNI = 0.448) และ ลำดับ 4 คือ ด้านการวัดและประเมินผลโดยยึดเป้าหมายตามมาตรฐานด้านนักคิดคำนวณ (PNI = 0.446)

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา(การวิจัยในชั้นเรียน) 5) ด้านการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพ 6) ด้านการวัดผลประเมินผล โดยสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด แนวทางที่ได้สามารถนำไปพัฒนาหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเมื่อมาจัดอันดับได้ดังนี้ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (3) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา(การวิจัยในชั้นเรียน) (5) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ และ (6) ด้านการวัดผลประเมินผล ทำให้เห็นถึงความสำคัญก่อนหลัง จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และสถานศึกษาในการตัดสินใจเชิงนโยบายว่าจะต้องทำกิจกรรมเหล่านี้ก่อนหลัง ตลอดปีการศึกษา

8.1.2 สถานศึกษา ควรจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา นำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโครงการ และจัดกิจกรรมบนพื้นฐานของข้อมูลและความต้องการจำเป็นที่พบ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการดำเนินการเพื่อการบริหารงานวิชาการต่อไป หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาเกิดการพัฒนาย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

8.2.2 จากการหาค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดเพื่อหาแนวการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้เห็นควรให้นำค่าที่ได้มาทำการพิจารณาในการบริหารงานเป็นอันดับต้น ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนควรกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย 0.30 ขึ้นไป ควรนำมาพัฒนา โดยเฉพาะค่า PNI ที่สูงที่สุดจะต้องนำมาพัฒนาเป็นอันดับต้นๆ เรียงตามลำดับค่า PNI

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษา

8.3.2 ควรศึกษารูปแบบหรือแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรฐานสมรรถนะในสถานศึกษา

8.3.3 ควรศึกษาตรรกะชีวิตผลสำเร็จของผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ

9. บรรณานุกรม

- กมล ภู่งประเสริฐ. (2544). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิปส์พับลิเคชั่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). 2552 ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- กฤษฎา ผลพล, เพ็ญวรา ชูประวัติ. (2562). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการสู่มาตรฐานเทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับผู้เรียนของโรงเรียนวัดกระเช้าขาว. *Journal of Education*. 14(2). 1-10.
- กัลยาณี ทบเทิบ, จตุพร เพ็งชัย, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ. (2560). การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการบริหารงาน บุคคลในโรงเรียนสาธิต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 36(5). 1-11.
- กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- กุลธิดา เลนุกุล. (2554). *รายงานวิจัยเรื่องตัวชี้วัดการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิตนา แคมมณี และภาสิต ประมวลศิลป์ชัย. (2547). *ประสบการณ์และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : เมธีพิปส์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา : นำศิลป์โฆษณา.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. (2563). *รายงานประจำปี 2563*. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.
- สุธินี แซ่ชิน. (2561). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2547). *กัลยาณมิตรนิเทศ*. กรุงเทพฯ : ดับบลิว.เจ.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561- พ.ศ.2564)*. ร้อยเอ็ด : องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.
- Miller Van. (1965). *Administration of American School*. New York : Mc Millan Publishing.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1*
THE GUIDELINES FOR DEVELOPING INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN ROI-ET PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 1

ลัดดาวัลย์ ซาซิโย¹, จำเนียร พลหาญ²
Laddawan Sasiyo¹, Chumnian Poolaharn²
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2}
Rajabhat Maha Sarakham University^{1,2}
Email : 638210200306@rmu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และวิเคราะห์สรุปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาเป็นหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (3) โครงสร้างหลักสูตรหรือเนื้อหาสาระ (4) วิธีการพัฒนาและกิจกรรม (5) การวัดผลประเมินผล ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมโดยรวมพบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ; แนวทางการพัฒนา; ผู้นำเชิงนวัตกรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study on current situation, desirable condition, and need of innovative leadership of school administrators in Roi-Et Primary Education Service Area Office 1, and 2) to study guidelines for developing innovative leadership of school administrators in Roi-Et Primary Education Service Area Office 1. The study was divided into 2 phases. In Phase 1, the study was on current situation, desirable condition, and need of innovative leadership of school administrators. The sample group included 320 administrators and teachers. The instrument was a 5-level rating scale questionnaire. The used statistics were index of congruence, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, Cronbach's alpha coefficient, PNI modified index, and content analysis. In Phase 2, the study was on development of innovative leadership of school administration by using an interview with 5 experts and the data were analyzed with the descriptive analysis.

The study results found that 1) the overall current situation in development of innovative leadership of school administrators in Roi-Et Primary Education Service Area Office 1) was at the moderate level, whereas the overall desirable condition was at the highest level. 2) In addition, the guidelines for developing innovative leadership of school administrators has a course structure in 4 aspects: change vision, creative thinking, teamwork, and atmosphere of innovative organization. The overall assessing result of the guidelines for developing innovative leadership was at the highest level of appropriateness and possibility

Keywords : Leadership; Guidelines; Innovative Leadership

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านของเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการเรียนรู้ของผู้เรียนก็ควรเปลี่ยนตามสังคมเพื่อให้ผู้เรียนได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายในอนาคต (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2558) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ทางการจัดการศึกษาในยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยมีแนวทางการพัฒนาโดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิต และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยมีแนวพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการเรียนรู้แบบวิเคราะห์ทักษะกระบวนการการนำหลักการไปประยุกต์ใช้ และขยายสู่การสร้างความรู้เชิงวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและสร้างประโยชน์ต่อ

สังคม กระแสการเปลี่ยนแปลงทำให้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการทำงานในสถานศึกษา มีความสามารถในการรับรู้และใส่ใจรายละเอียดของเหตุการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างลึกซึ้งและเปิดใจรับแนวคิดใหม่กล้าคิดแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งนำแนวคิดเก่ามาต่อยอด เพื่อหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาหรือสร้างสิ่งใหม่ให้ เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการนำนวัตกรรมเหล่านั้นไปใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นภาวะผู้นำที่จำเป็นมากเนื่องจากสามารถช่วยขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวไปยังจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้จนสำเร็จท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษา รวมถึงความก้าวหน้าและเป็นเสาหลักในการพัฒนาความสามารถของครู โดยผู้บริหารที่ดีต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถใช้พลังและความสามารถของตนในการโน้มน้าว จูงใจและกระตุ้นบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย มุ่งให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน และคิดสร้างสรรค์แนวทางการดำเนินงานใหม่ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัย เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและสถานศึกษาสูงสุด รวมทั้งใช้กระบวนการของการสร้างสรรค์บริบททางนวัตกรรมเพื่อการขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตและการให้บริการอย่างสร้างสรรค์ (กุลชลี จงเจริญ, 2562) ดังนั้นจึงเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นภาวะผู้นำที่สำคัญและจำเป็นมากในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถช่วยขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวหน้าไปยังจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้จนสำเร็จท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ พัฒนาระบบบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มทักษะและค่านิยมของบุคลากร ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน สู่มาตรฐานระดับสากล และมีนโยบายเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพ มีศักยภาพ คุณธรรมจริยธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1, 2563) แต่จากการสำรวจข้อมูลพบว่าผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการสนับสนุนและผลักดันให้ใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา และมุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานโดยใช้ภาวะผู้นำในรูปแบบอื่นมากกว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยที่ผ่านมาครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดการกระตุ้นจากผู้บริหารสถานศึกษาค่อนข้างน้อย ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและจัดกระบวนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบันและสอดคล้องกับการประเมินและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและเสริมศักยภาพการแข่งขันของการศึกษาไทยในระดับสากล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ประโยชน์ด้านนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักการไปประยุกต์ใช้และขยายสู่การสร้างความรู้เชิงวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและสร้างประโยชน์ต่อสังคม

3.2 ประโยชน์ด้านวิชาการ สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มากำหนดแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

3.3 ประโยชน์การนำไปใช้ นำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้บรรลุเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมูลค่าแก่สถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 1) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 230 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,715 คน รวมทั้งสิ้น 1,945 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครูผู้สอน จำนวน 284 คน รวมทั้งหมด 320 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นชั้นในการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน 2) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2. การคิดสร้างสรรค์ 3. การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 4. บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม 3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ควบคุมสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขเนื้อหา และสำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมของแบบสอบถามแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องตามรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา (Wording) ได้คำดัชนี

ความสอดคล้องเท่ากับ 0.80 - 1.00 4) แบบสอบถามที่สร้างด้วย Google form ไปทดลองใช้ (Try out) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .907 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป 5) จัดเตรียมแบบสอบถามให้พร้อมใช้งานกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งลิงค์ให้ตอบผ่าน Google form จำนวน 320 ชุด ซึ่งได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และมีการตอบกลับ 320 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีการตอบกลับมาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปทำการวิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัล (OBEC AWARDS) ระดับชาติ ด้านนวัตกรรม ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นที่ 2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ยกร่างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 มากำหนดเป็นประเด็นคำถามที่ต้องการสัมภาษณ์ และจากการศึกษาผู้บริหารที่เป็นต้นแบบเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมมาพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จัดทำเป็นหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตรหรือเนื้อหาสาระ วิธีการพัฒนาและกิจกรรม การวัดและประเมินผลประเมินผล

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 3) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 4) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน และมีค่าเฉลี่ยในช่วง 4.70 - 4.80 ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคิดสร้างสรรค์ (PNI = 0.39) ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม (PNI = 0.37) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม (PNI = 0.36) และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (PNI = 0.34)

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการคิดสร้างสรรค์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้นั้น อยู่กับการฝึกทักษะการคิด ต้องเรียนรู้พัฒนาความคิดตนเองอยู่เสมอ ต้องรู้จักศึกษาหาความรู้จาก แหล่งต่าง ๆ เรียนรู้ความเคลื่อนไหวเหตุการณ์ต่าง ๆ สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดใจ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง กล้าคิดให้แตกต่าง คิดนอกกรอบไม่ยึดติดกับกรอบงานเดิม ๆ ต้องรู้จักรับฟัง ความคิดเห็นของผู้ร่วมงานเพื่อเปิดรับความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระใน การทำงานอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบควรมีการ จัดทำแผนพัฒนารายบุคคล และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเรียนรู้ ปรับปรุง และพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ของตนเองจนสามารถสร้างนวัตกรรมที่แปลกใหม่ได้

2) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม โดยนำ ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร แสวงหาความรู้แนวคิดใหม่ ๆ จากแหล่งต่าง ๆ จัดกิจกรรมให้บุคลากรเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ มีกระบวนการสร้างให้บุคลากรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สร้างสัมพันธภาพในการทำงาน จนเกิดเป็น กระบวนการ PLC และส่งเสริมกระบวนการวิจัยเป็นฐานในการสร้างสรรค์นวัตกรรมภายใน สถานศึกษา

3) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับตัวให้เข้า กับบุคลากรในทีม สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร เรียนรู้ความสามารถของบุคลากร เปิดโอกาสให้ บุคลากรในทีมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการทำงาน มีการประชุม วางแผน ติดตาม แก้ไขงาน ในทีมให้ดีขึ้น มีการทำงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ละสามารถยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้

4) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาหาข้อมูล และยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน มองการณ์ไกล มองเห็นอนาคตการเปลี่ยนแปลงของ การศึกษา นำความรู้ที่ได้มาพัฒนาและกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้มีความแปลกใหม่ ทันสมัย ชัดเจน และยึดหลักความเป็นจริง รวมถึงต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น เพื่อ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 การวิจัยครั้งนี้อภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า สภาพ ปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การ นวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และด้านการ คิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเรียงลำดับ

จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ตามลำดับ ซึ่งผลที่ปรากฏ เช่นนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม โดยมีผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในสถานศึกษาต่อสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ในองค์กร ผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่ นำมาบริหารจัดการร่วมกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือเกิดนวัตกรรม ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนให้หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ แต่ยังคงต้องได้รับการพัฒนาอีกคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการคิดสร้างสรรค์และด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ซึ่งทุกด้านที่กล่าวมาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำสถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของเวียงวิวรรณ ทำทูล (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อองค์การขีดสมรรถนะสูง 4 ด้าน ได้แก่ บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการมีจริยธรรม และตรวจสอบได้ และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง สามารถพยากรณ์ได้ว่า ส่งผลกระทบต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา กันถิ่น (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐมีระดับภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร การมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม การส่งเสริมองค์กรนวัตกรรม และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน อัมรัตน์ (2561) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้แก่ปัจจัยบุคคล ปัจจัยทีมงาน และปัจจัยองค์การ (2) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ การบริหารความเสี่ยง การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมโดยรวมในทางบวก และ (4) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 เรียงตาม ตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยองค์การ ปัจจัยทีมงาน และปัจจัยบุคคลเมื่อพิจารณาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เป็นรายด้าน ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดการไกล มองเห็นอนาคตของสถานศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรอบด้าน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและนำมากำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรได้และผู้บริหารสถานศึกษามีการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีค่าน้อยที่สุด ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีการเตรียมพร้อมที่จะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ผู้นำเชิงนวัตกรรมแห่งศตวรรษที่ 21 พบว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นรูปแบบที่นิยม เป็นผู้นำที่มีศักยภาพมากที่สุดที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเปลี่ยนผู้นำร่วมสมัยเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติไปสู่ผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่าการพัฒนาผู้นำให้เป็นผู้บริหารเชิงนวัตกรรม ได้แก่ 1) การเพิ่มความรู้ทักษะ ค่านิยม และความสามารถของผู้คนเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดนวัตกรรม 2) การให้อำนาจและกระตุ้นให้ผู้คน เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรม แต่ยังมีบางส่วนที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้นอีก คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดการไกล มองเห็นอนาคตของสถานศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรอบด้านและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของณิชาภา สุนทรไชย (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าเมื่อจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า มีความต้องการจำเป็นดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม 2) การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การมีกลยุทธ์ นวัตกรรม 4) การมีความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรมและ 5) การเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้บริหารต้องมีการประชุมและวางแผนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับรู้และเข้าใจมองเห็นภาพที่ชัดเจน โดยให้ครู มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อให้งานออกมามีศักยภาพโดยมีการใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในการทำงานเพื่อความรวดเร็วแล้วมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการคิดสร้างสรรค์ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูมีทางเลือกหลากหลายในการพัฒนางานใหม่ ๆ ให้เกิดนวัตกรรมการทำงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบในการทำงานและผู้บริหารสถานศึกษามีทางเลือกใหม่ ๆ มีความคิดนอกรอบเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนในการทำงาน มีค่าน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีการบริหารสถานศึกษาที่มีทางเลือกใหม่ ๆ มีความคิดนอกรอบเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนในการทำงาน แต่ยังคงได้รับการพัฒนาในเรื่องการกระตุ้นให้ครูมีทางเลือกที่หลากหลายในการพัฒนางานใหม่ ๆ ให้เกิดนวัตกรรมการทำงาน และยังขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา กันถิน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 5 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐมี ระดับภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง การ สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร การมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างบรรยากาศแห่ง การส่งเสริมองค์กรนวัตกรรม และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ สอดคล้อง กับงานวิจัยของภริญา สายศิริสุข (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปญญาภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า ด้านผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาหาความรู้ที่หลากหลายอยู่ใน ระดับมากเป็นอันดับสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของณิชาภา สุนทรไชย (2561) ได้ศึกษาแนว ทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า เมื่อจัด เรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า มีความต้องการจำเป็นดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ นวัตกรรม 2) การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การมีกลยุทธ์ นวัตกรรม 4) การมีความกล้าเสี่ยง ต่อนวัตกรรมและ 5) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้บริหารต้องมีการประชุมและวางแผนเพื่อให้ ผู้ปฏิบัติงานได้รับรู้และเข้าใจมองเห็นภาพที่ชัดเจน โดยให้ครู มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อให้งาน ออกมามีศักยภาพโดยมีการใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ในการทำงานเพื่อความ รวดเร็วแล้วมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปาน กลางและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับความ ต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสในการเรียนรู้แก่ครูและ บุคลากรเพื่อมาพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตาม เป้าประสงค์ รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ยืดหยุ่น ปรับตัวเก่ง ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดีและเลือกใช้คนได้เหมาะสมกับงานและผู้บริหาร สถานศึกษาสามารถกระตุ้นให้เกิดการช่วยคิด ช่วยกันระดมสมองด้วยความเต็มใจ ใช้ศักยภาพของ ตนเองอย่างเต็มความสามารถทำงานได้สำเร็จและบรรลุเป้าหมาย มีค่าน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 มีความสามารถ กระตุ้นให้เกิดการช่วยคิด ระดมสมองด้วยความเต็มใจ ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ ทำงานได้สำเร็จและบรรลุเป้าหมาย แต่ยังคงได้รับการพัฒนาในเรื่องการให้โอกาสในการเรียนรู้แก่ ครูและบุคลากรเพื่อมาพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าประสงค์และผู้บริหารสถานศึกษายังขาด การยืดหยุ่น การปรับตัวทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและเลือกใช้คนได้เหมาะสมกับงาน สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Couros (2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยสำคัญของ นวัตกรรมการสอนและนวัตกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การใช้อำนาจในการคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้จาก ประสบการณ์ การเป็นผู้เรียนรู้ที่มีแรงขับในตนเอง และการเป็นนักการศึกษา 2) คุณลักษณะทาง ความคิดของนักนวัตกรรม 8 ประการ ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจ ผู้ค้นพบและแก้ไขปัญหา ผู้กล้า ยอมรับความเสี่ยง การมีเครือข่าย เป็นคนช่างสังเกต เป็นนักคิดสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นและม ีความคิดไตร่ตรองเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muhammad Ubaidillah (2018) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ผู้นำด้านนวัตกรรมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า หลักการที่ผู้นำใช้ คือหลักการสื่อสาร

หลักการประสานสัมพันธ์ และเข้าใจสภาพแวดล้อมขององค์กร ผู้นำของ สถานศึกษาต้องมีความกระตือรือร้นที่จะกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นยุคที่มี การแข่งขันสูง ผู้นำต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงานอย่างชัดเจนเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายการศึกษาภายในองค์กร

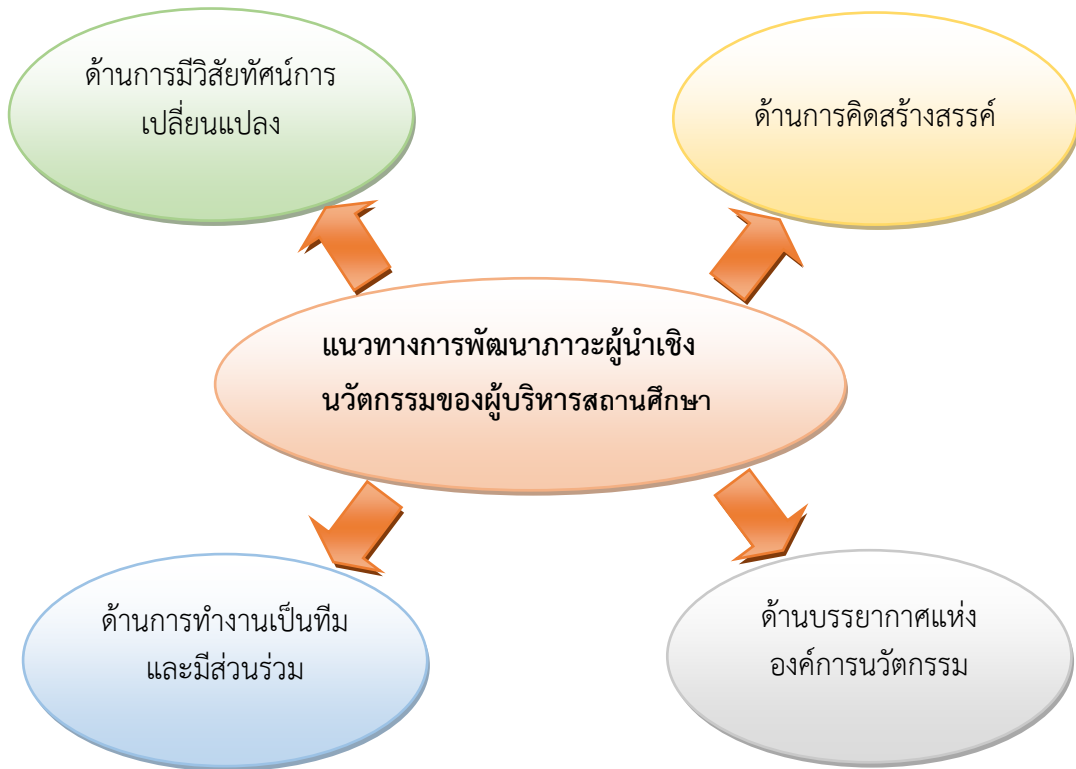
ด้านบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับความ ต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ ๆ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำไปสร้าง และพัฒนานวัตกรรมของตนเอง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้าถึงการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการถ่ายทอดความรู้การสร้างนวัตกรรมในรูปแบบงานวิจัย มีค่าน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ส่งเสริมให้ครูมีการถ่ายทอดความรู้การสร้างนวัตกรรมในรูปแบบงานวิจัย แต่ยังคงได้รับการพัฒนาเรื่องสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรแสวงหาความรู้และทักษะใหม่ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำไปสร้างและพัฒนานวัตกรรมของตนเองและการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้าถึงการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสร้างชุมชนแห่ง การเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเวียงวิวรรณ์ ทำทูล (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ เป็นองค์การขีดสมรรถนะสูง 4 ด้าน ได้แก่ บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ด้านการบริหารความ เสี่ยง ด้านการมีจริยธรรม และตรวจสอบได้ และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง สามารถ พยากรณ์ได้ว่า ส่งผลต่อการเป็นองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ งานวิจัยของปวีณา กันถิน (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า ระดับภาวะ ผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐมีระดับภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับ มาก เรียงตามลำดับดังนี้ การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร การมี ส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างบรรยากาศแห่งการ ส่งเสริมองค์กรนวัตกรรม และการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญญา สายศิริ สุข (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสห วิทยาเขตปัญจภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปัญจภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมี จริยธรรมและตรวจสอบได้อยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด โดยมีด้าน ผู้บริหารปฏิบัติงานส่งเสริมการ พัฒนานวัตกรรมตามหลักวิชาชีพและจรรยาบรรณของผู้บริหาร สถานศึกษาอยู่ในระดับมากเป็น

อันดับสูงสุด ส่วนด้านผู้บริหารกล้าเปลี่ยนแปลงองค์กรในการพัฒนานวัตกรรมอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด รองลงมาด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก โดยที่ด้านผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาหาความรู้ที่หลากหลายอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด ส่วนด้านผู้บริหารจัดสรรงบประมาณในการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้เพียงพอต่อการใช้งานอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด และด้านการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด โดยที่ด้านผู้บริหารศึกษาสภาพการ ดำเนินงานในสถานศึกษาก่อนระบุความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสูงสุด และด้านผู้บริหารดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด

6.2 หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง หน่วยที่ 2 ด้านการคิดสร้างสรรค์ หน่วยที่ 3 ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม หน่วยที่ 4 ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และ 4.82 ตามลำดับ จากการศึกษาแนวคิดหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยสรุปได้ว่าหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ที่เป็นเนื้อหา สาระสำคัญ กิจกรรมต่างๆ ที่ออกแบบขึ้นโดยมี จุดมุ่งหมาย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พัฒนาตนเองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) ระยะเวลา 5) วิธีการพัฒนา 6) การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับแนวคิด Kerr (1976) ได้นำเสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหาสาระ 3) ประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ Taba (1962) ที่ได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะสร้างขึ้นในลักษณะใดย่อมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมและ รูปแบบการเรียนการสอน และ 4) การประเมินผล

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยได้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาให้เข้าใจโดยละเอียดก่อนนำแนวทางไปปรับใช้ตามสถานการณ์และบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมไปปรับใช้ตามความเหมาะสม เพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพต่อไป

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมไปบริหารสถานศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ สนับสนุนการนำวิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นไปสู่การปฏิบัติจริง โดยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษาและสนับสนุนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กระตุ้นให้ครูและบุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกันเต็มศักยภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

8.3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในคุณลักษณะอื่นๆ เพื่อเป็นการหาแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะของผู้นำที่สมบูรณ์ต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กุลชลี จงเจริญ. (2562). **หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณิชาภา สุนทรไชย. (2561). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปวีณา กันถิน. (2560). **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล วรคำ. (2562). **การวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 11. มหาสารคาม : ตักศิลาการพิมพ์.
- ภิญญา สายศิริสุข. (2561). **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปฎิยภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เวียงวิวรรณ ทำทูล. (2557). **ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21**. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2560). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. พิษณุโลก : พิษณุโลกดอทคอม.
- อรพิน อิมรัตน์. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Couros. (2019). **Digital leadership defined**. Retrieved 6 May 2020. From <http://georgecouros.ca/blog/archives/3584>
- Kerr, D.H. (1976). The logic of 'Policy' and successful policies. **Policy Sci.** 7(1976). 351-363.
- Muhammd Ubaidillah. (2018). Innovative Leadership by School Principals: Embedding Information Communication and Technology in Kuwaiti Schools. **Journal of International Education Research.** 8(4). 425-434.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development Theory and Practice**. New York : Harcourt, Brace and World.

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1*

A STUDY OF CURRENT STATE, DESIRABLE STATE AND NEED ANALYSIS OF
TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMIMISTRATORS IN
THE NEW NORMAL UNDER THE OFFICE OF KALASIN PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA 1

นุสรุรา สารกรณ์¹, ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน²

Nusara Sarakon¹, Songsak Phusee-orn²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : nusara1732@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความ
ต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ
สถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการ
เสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
สถานศึกษาแบบปกติใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะ
ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และลำดับความ
ต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
แบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยเรียงลำดับความ
ต้องการจำเป็น (PNI) จากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้น
การใช้ปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

คำสำคัญ : ผู้บริหารสถานศึกษา; ผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ยุคปกติใหม่

ABSTRACT

This research article aims to study the current situation. The desirable condition and the need to enhance the transformational leadership of school administrators in the new normal era. Under the Office of Kalasin Primary Education Service Area 1. The sample group was school director deputy director of educational institutes and teachers, totaling 350 people. The research tool was a questionnaire to study current conditions. desirable condition and the need for enhancing transformational leadership of school administrators in the new normal. under the jurisdiction of Kalasin Primary Educational Service Area Office 1. Statistics used in data analysis were mean, percentage and standard deviation and PNI.

The results showed that the current state of enhancing transformational leadership of school administrators in the new normal, the overall level was at a moderate level. The desirable condition of enhancing transformational leadership of school administrators in the new normal, overall was at a high level. and the hierarchy of needs needed to develop a program to enhance transformational leadership of school administrators in a new normal way. under the Office of Kalasin Primary Educational Service Area 1, in order of necessary needs (PNI), from the most to the least, namely the aspect of individual consideration. Intellectual stimulation inspiring Ideological Influence

Keywords : School administrators; Transformational leadership; New Normal

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี การศึกษาและนวัตกรรมการศึกษาไว้หลายมาตรา มาตราที่สำคัญ คือ มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับ กระบวนการเรียนรู้ของคนไทยและในมาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” การดำเนินการปฏิรูป การศึกษาให้สำเร็จได้ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว จำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาทางการศึกษา ทั้งในรูปแบบของการศึกษาวิจัย การทดลองและการประเมินผลนวัตกรรมหรือ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด นวัตกรรมที่นำมาใช้ทั้งที่ผ่านมาแล้วและที่ จะมีในอนาคต มีหลายประเภทขึ้นอยู่กับประยุคที่ใช้ในนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ อาทิ นวัตกรรมทางด้าน หลักสูตร นวัตกรรมทางการเรียนการสอน นวัตกรรมทางด้านสื่อการสอน นวัตกรรมการประเมินผล

และนวัตกรรมการบริหารจัดการ ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2542) การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาก็จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษา และพัฒนาการจัดการศึกษา เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียนที่มากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้น ด้วยระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ในระบบบริหารจัดการด้านการศึกษาก็มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ศศิประภา ชัยประสิทธิ, 2553)

การระบาดของไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562- 2563 เป็นการระบาดทั่วโลก โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วไปในวันที่ 11 มีนาคม 2563 จากเดิมที่เราคิดว่าเรื่องโรคระบาดอาจเป็นเรื่องไกลตัวเราเห็นการแพร่ระบาดของโรคซาร์สและพบเจอกับวิกฤตต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่เราไม่เคยคิดว่ามันจะมาถึงตัว จนกระทั่งโควิด-19 มาถึงและก่อให้เกิดผลกระทบไปทั่วโลก วันนั้นทุกคนจึงตระหนักเพิ่มขึ้นว่าวิกฤตที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ทำให้ชีวิตไม่เหมือนเดิม สังคมจึงต้องเตรียมพร้อมหลายเรื่อง ความไม่เหมือนเดิมหลังต้องเผชิญกับวิกฤตโควิด-19 เริ่มต้นจากชีวิตของคนเราที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่หลายหน่วยงานองค์กร ต่างปรับความคิด พฤติกรรม และวิธีการทำงานที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น จากเดิมคนทำงานมักให้ความสำคัญกับ Work - Life Balance สร้างสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญ แต่ปัจจุบันที่เราทุกคนต่าง Work from Home มีสัดส่วนเวลาของการทำงานและชีวิตส่วนตัวเกิดขึ้นพร้อม ๆ กันสลับสับเปลี่ยนกันไปตลอดทั้งวัน เกิด Work - Life Integration ที่ชีวิตการทำงานหลอมรวมกับชีวิตส่วนตัวเป็นหนึ่งเดียว จนเราต้องสร้างวินัยในการทำงาน ท่ามกลางอิสระและความยืดหยุ่นที่เพิ่มขึ้นจาก Work from Home นอกจาก Work from Home ที่สร้างเศรษฐกิจคนติดบ้าน (From Home Economy) ทำให้ e - Commerce และการทำธุรกรรมทางออนไลน์เติบโตอย่างก้าวกระโดดแล้วอีกหนึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในช่วงวิกฤตโควิด-19 ก็คือคนให้ความสนใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและสาธารณสุขมากขึ้น เช่น ให้ความสำคัญกับการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัย หรือแม้แต่การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ส่งผลให้เรื่อง Digital Transformations ที่เคยมีการพูดถึงมาอย่างยาวนานและเกิดขึ้นช้ามาก กลับถูกขับเคลื่อนได้เร็วขึ้นเมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง หลากๆ ภาคส่วนเริ่มพูดถึง “ความปกติใหม่” หรือ “New Normal” ที่จะตามมา การมาเยือนของวิกฤตโรคระบาดทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการศึกษาหลากหลายด้าน เป็นต้นว่าเราจะออกแบบการเรียนรู้ในยุคโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ทักษะและหลักสูตรโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากนี้ควรมีหน้าตาแบบไหน เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้หรือทำให้ความเหลื่อมล้ำแย่กว่าเดิม จริงหรือไม่ที่เราสามารถเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้กลายเป็นโอกาสทางการศึกษา จากความผิดปกติแบบใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม (New Abnormal) ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องอยู่ให้รอดต้องปรับตัว เพราะวิกฤตโควิด-19 เป็นบท

ทดสอบของความจำเป็นครั้งใหญ่ในการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับความปกติใหม่ที่เกิดขึ้น (ชัยชนะ มิตรพันธ์, 2563)

หากมองภาคการศึกษาการพัฒนาในยุคปกติใหม่ New Normal ที่ผ่านมา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ต้องปรับตัวรับชีวิตวิถีใหม่ และปรากฏการณ์ของโควิด-19 ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งต้องมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ การอำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพในหลากหลายมิติให้แก่ผู้เรียนจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นอย่างพลิกผัน (Disruption) สถานการณ์เหล่านี้ เรียกว่า VUCA World ซึ่งเป็นลักษณะที่มีความผันผวน (V-Volatility) ความไม่แน่นอน (U-Uncertainty) ความซับซ้อน (C-Complexity) และความคลุมเครือ (A-Ambiguity) ส่งผลให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนตนเองพร้อมจะเรียนรู้และเปิดกว้างสำหรับความท้าทายใหม่ ๆ อยู่เสมอจึงจะสามารถเอาชนะและรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ จึงเป็นยุคของวิถีใหม่ ที่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาตนเองในยุควิถีใหม่ ไปสู่การสร้างผู้เรียนที่สามารถมีทักษะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในคริสต์ศตวรรษที่ 21 (เจริญ ภูวิจิตร, 2564)

การบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนที่สำคัญ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารต้องมีทักษะด้านการบริหารจัดการ และทักษะภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะบริบทการเปลี่ยนแปลงยุคปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารประเภทนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน ผู้นำจะพยายามทำให้ผู้ร่วมงานเกิดการยอมรับและโน้มน้าวจิตใจ เพื่อให้ผู้ตามปฏิบัติตาม ทั้งนี้ศักยภาพของผู้นำยังมีผลต่อผู้ร่วมงานในด้านความเชื่อมั่น ศรัทธา ความนับถือ กำลังใจ และความอบอุ่นในการทำงานผู้นำจึงถือได้ว่าเป็นพลังรวมให้เกิดความร่วมมือไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้บริหารจึงควรได้รับการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ (โกวิวัฒน์ เทศบุตร, 2558) ผู้บริหารคือดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหารการที่ผู้บริหารได้มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษาจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผลงานอันเป็นส่วนรวมคุณภาพและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษารวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษามากโดยเฉพาะในด้านวิชาชีพ เพราะสถานศึกษาเป็นระบบย่อยของระบบการศึกษาและระบบสังคมการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญทางการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ, 2554)

การศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพมีจำนวนมากแต่มีแนวคิดทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับและกล่าวถึงกันมากคือ “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (Transformational Leadership) ซึ่งมีงานวิจัยหลายเรื่องที่สนับสนุนทฤษฎีนี้ทั่วโลก และยืนยันว่าทฤษฎีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำนี้ได้ทุกองค์กรและในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่อยู่ในอเมริกา ยุโรป หรือเอเชีย สำหรับในเอเชียมีการศึกษาวิจัยในองค์กรธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์สำหรับในประเทศไทยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร ผลการปฏิบัติงาน ทั้งของกลุ่มผู้บริหารและของผู้ใต้บังคับบัญชา เจตคติต่อการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในองค์กรและตัวแปรหรือปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมาย (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2551)

จากสภาพปัญหาและการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้สรุปมุมมองของปัญหาในการดำเนินงานได้ดังนี้ ด้านการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจุบันมีบริบทภายนอกมากระตุ้นให้ผู้บริหารมีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงโลกด้วยระบบอินเทอร์เน็ตทำให้ภาระงานมากขึ้น และนโยบายการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรของตนเองในสถานศึกษา เพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนสภาพการทำงาน อยู่เสมอ เช่นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ หรือการจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งนโยบายเหล่านี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ผู้บริหารไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารต้องจัดการทรัพยากรทางการศึกษาทั้งทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรมนุษย์ ครูผู้สอนบางคนยังขาดวิสัยทัศน์ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีศักยภาพ และไม่สามารถแลกเปลี่ยนความรู้จากใครได้ แก้ปัญหาไม่ได้และไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพราะไม่ยอมเปลี่ยนแปลงตนเองหรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทำให้การบริหารงานล่าช้า ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องตระหนักและสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับครู เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาตนเองและสถานศึกษาต่อไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุง วางแผนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแบบปกติใหม่ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้อย่างสอดคล้องต่อเนื่อง และตรงตามความต้องการขององค์กร สังคม ชุมชนและท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 350 คนโดยการเปรียบเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอนตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales) โดยใช้รูปแบบของ Likert ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถาม ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไปนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน หาค่าอำนาจจำแนก ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างค่าคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) และค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาพบว่าแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 1 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.967 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยเรียงลำดับจากความต้องการจำเป็น (PNI) มากไปหาความต้องการน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตามลำดับ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในทุก ๆ ระดับของสังคม เพราะผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการอยู่รอดขององค์การสังคมและประชาชาติจะเห็นได้ว่าผู้นำมีความสำคัญอย่างมาก นอกจากนี้ในระดับองค์การหรือหน่วยงานย่อย ๆ ในสังคมก็เป็นที่ยอมรับเช่นกันว่า ผู้นำเป็นบุคคลที่สำคัญหรือเป็นกุญแจสำคัญของความมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลขององค์การ ไม่ว่าจะเป็นองค์การในภาครัฐหรือภาคเอกชน เป็นองค์กรระดับชาติหรือเป็นองค์กรระดับท้องถิ่น องค์กรที่มีโครงสร้าง องค์กรชนิดที่มีสายการบริหารหลายชั้นตอน ต้องประสานความร่วมมือกันโยงโยเป็นเครือข่าย ในขณะที่เดียวกันโครงสร้างภายในองค์กรก็จะต้องกระจายความสามารถในการตัดสินใจให้กับงานต่าง ๆ ให้มากที่สุดและมีลำดับชั้นการบริหารน้อยที่สุด และต้องเปลี่ยนแปลงองค์การเพื่อรองรับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งท้าทายและมีอิทธิพลต่อความอยู่รอดขององค์การในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก (ธวัช บุญยมติ, 2550:15) จึงส่งผลให้สภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 อยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ สงครามศรี (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมองเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดังที่ โกวัทธน์ เทศบุตร (2558) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือความเป็นผู้นำซึ่งผู้นำไม่ได้ถูกจำกัดโดยการรับรู้ของผู้ตามแต่มีอิสระในการกระทำ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนรูปแบบมุมมองของผู้ตาม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นวิธีการที่ผู้บริหารจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ด้วยการระบุข้อกำหนดงานอย่างชัดเจนและให้รางวัล เพื่อการแลกเปลี่ยนกับความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายของผู้ตาม การแลกเปลี่ยนนี้จะช่วยให้สมาชิกพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายจะมีประสิทธิภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างคงที่ผู้บริหารจะใช้ความเป็นผู้นำแบบนี้ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพียงระยะเวลาหนึ่งที่ค่อนข้างสั้น แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโอกาสบรรลุเป้าหมายจึงค่อนข้างยาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชา โสภณนา (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญพัชร แสงกล้า (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครูอยู่ในระดับมาก

6.3 ความต้องการจำเป็นของการของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นมากไปหาความต้องการน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รัตติกรณ์ จงวิศาล (2551) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตาม โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานหรือผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่มและองค์กร จูงใจให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มขององค์กรและสังคม ดังแนวคิดของ Bass and Riggio (2006) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นการขยายพฤติกรรมต่อจากภาวะผู้นำแลกเปลี่ยน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการก้าวพ้นจากพฤติกรรมแลกเปลี่ยน

ผลประโยชน์จากการสร้างข้อตกลงในส่วนของการตอบแทนผลประโยชน์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการยกระดับการรับรู้ของผู้ตามเกี่ยวกับแรงบันดาลใจ โดยผู้นำพยายามกระตุ้นให้ผู้ตามมีแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อให้ผู้ตามมีผลการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงถูกกำหนดขึ้นโดยมีองค์ประกอบที่เรียกว่า “4I's” ได้แก่

1) การคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) หมายถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสนใจกับความต้องการส่วนบุคคล เพื่อสัมฤทธิ์ผลและความก้าวหน้าความมุ่งหมายของการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล คือการค้นหาความต้องการและจุดแข็งของคนอื่น ๆ ผู้นำจะตระหนักถึงการใช้ความรู้และการปฏิบัติตนในฐานะที่ปรึกษา ภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลงจะช่วยให้ผู้ตามและผู้ร่วมงานพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จที่สูงขึ้น สนับสนุนให้ผู้ตามได้ใช้ศักยภาพของตนในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง สร้างสรรค์โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ให้เกิดการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการใช้การสื่อสารแบบสองทาง และการมีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันและคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) เป็นทฤษฎีภาวะผู้นำแนวใหม่หรือกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่มีความสำคัญในการบริหารองค์การ โดยมี Burn และ Bass เป็นสองท่านที่ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยแสดงให้เห็นว่าเป็นทฤษฎีของการศึกษาภาวะผู้นำแนวใหม่ เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) ไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary) และมีการกระจายอำนาจหรือเสริมสร้างพลังจูงใจ (Empowering)

2) การกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation) หมายถึง การใช้ความคิดและสติปัญญาในการทำงาน รวมถึงการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ผู้นำจะกระตุ้นการใช้นวัตกรรมและสร้างสรรค์วิธีการใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาแทนการใช้วิธีการแบบเดิม ส่งเสริมให้ผู้ตามใช้ความคิดอย่างสร้างสรรค์ในการทำงานที่ท้าทาย พยายามออกแบบโปรแกรมและกระบวนการทำงานใหม่และการแก้ปัญหาที่ยากโดยไม่ใช้วิธีการแบบเดิมในการทำงาน มีความอดทนอดกลั้นในการที่จะไม่วิจารณ์ความผิดพลาดของบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ผู้นำยินดีที่รับการตรวจสอบอย่างเปิดเผยและยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ในทางกลับกันผู้ตามจะกระตุ้นผู้นำของพวกเขาให้พิจารณามุมมองของผู้ตาม ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ตายตัวและเป็นการเมืองหรือเป็นข้อปฏิบัติทางราชการที่มากเกินไปที่จะไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

3) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) หมายถึง การเปลี่ยนการคาดหวังของสมาชิกกลุ่มให้มีความเชื่อว่าปัญหาขององค์กรสามารถแก้ไขได้โดยเน้นบทบาทในการเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาวิสัยทัศน์ที่มีความดึงดูดใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเป้าหมายขององค์กร และขบวนการในการปฏิบัติงาน การสร้างแรงจูงใจเป็นพฤติกรรมที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความหมายและความท้าทาย สำหรับผู้ตามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังงานของคนซึ่งจะแสดงออกมาในรูปแบบที่เป็นการดึงดูดความสนใจ การมีทัศนคติในด้านบวก เน้นการกำหนดเป้าหมายที่สูงมีความคิดและวิสัยทัศน์ในเชิงสร้างสรรค์มีการสื่อสารที่ชัดเจนกับผู้ตาม และมีวิสัยทัศน์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จได้จริง ดังนั้นสปิริตในทีมงาน ความกระตือรือร้น การมองโลกในแง่ดีการมีเป้าหมายและการวิสัยทัศน์ร่วม เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นในกลุ่มงานและในองค์กร

4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) หมายถึง ผู้นำได้สร้างความไว้วางใจและการเคารพนับถือให้เกิดขึ้นกับตัวของผู้ตามที่มีต่อผู้นำ เพื่อเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานของพวกเขา ผู้นำจะแสดงความมั่นใจว่าจะมีการรับผิดชอบในความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการกำหนดเป้าหมายขององค์กรและทำให้บรรลุความสำเร็จร่วมกันกับผู้ตาม คำนึงถึงความต้องการของบุคคลอื่นมากกว่าความต้องการของตนเอง และใช้พลังอำนาจในการขับเคลื่อนบุคคลหรือกลุ่มที่ส่งผลต่อการบรรลุจุดประสงค์ตามพันธกิจ มีวิสัยทัศน์และใช้หลักเหตุผล ผู้ตามจะเกิดการชื่นชม เคารพนับถือและความไว้วางใจผู้นำ และผู้ตามเกิดความต้องการที่จะลอกเลียนพฤติกรรมของผู้นำ นอกจากนี้ความไว้วางใจและความผูกพันที่มีต่อผู้นำแล้วยังรวมถึงความพยายามเปลี่ยนแปลงและการกำหนดทิศทางภารกิจขององค์กร การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีการแบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์แบบ Attributed Idealized Influence หมายถึง ขอบเขตเกี่ยวกับผู้ตามที่รับรู้ได้ว่าผู้นำของเขามีบารมี มีความเชื่อมั่น มีพลังอำนาจ มีแนวทางในการคิดและจริยธรรมที่สูง และ 2) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์แบบ Idealized Influence as Behavior เป็นบารมีที่เกิดจากการกระทำของผู้นำโดยเน้นที่คุณค่าความเชื่อและความรู้สึกดีของการปฏิบัติงาน

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2) การกระตุ้นการใช้ปัญญา 3) การสร้างแรงบันดาลใจ 4) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาแบบปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีนโยบายเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา และผู้บริหาร จะต้องให้ความสำคัญและเสริมสร้างให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจหลักเป็นผู้นำที่จะนำพาสถานศึกษาให้พัฒนา ดังนั้นผู้บริหาร จึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ หลักการ วิธีการ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาสถานศึกษา พร้อมทั้งนำมาใช้ในงานเพื่อค้นหาความรู้ สร้างความรู้ใหม่ในวิชาชีพ ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาการสถานศึกษา ตลอดจนการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้สูงขึ้น และเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรให้มีการวิจัยเพื่อตรวจสอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อีกอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาตามหลักการพัฒนาแบบต่อเนื่องเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อยทั้งที่เป็นภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่มีอิทธิพลเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับปัญหาและไม่หลงทาง

8.3.2 ควรจะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเพิ่มเติม เพื่อการศึกษาในเชิงลึก เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นต้น โดยนำเอาผลการวิจัยนี้ เป็นข้อมูลและแนวทางเพื่อนำผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

9. บรรณานุกรม

- กัญพัชร แสงกล้า. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู สังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). ทฤษฎีผู้นำ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- โกวัฒน์ เทศบุตร.(2558) เอกสารประกอบการสอนวิชา 0501703 ภาวะผู้นำทางการศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจริญ ภู่วิจิตร. (2564). แนวทางการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาในยุค New Normal. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยชนะ มิตรพันธ์. (2563). ปรับไลฟ์สไตล์ชีวิตใหม่รับ New Normal หลังวิกฤตโควิด-19. สืบค้น เมื่อ 20 กรกฎาคม 2564. จาก <https://www.etcha.or.th/content/new-normal-after-covid-19.html>
- ธวัช บุญยงณี. (2550). ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- บุญเกื้อ ครอบหาเวช. (2542). **นวัตกรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประชา โสภณนา. (2563). **การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชรินทร์ สงครามศรี. (2561). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2551). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยหอการค้า.
- ศศิประภา ชัยประสิทธิ์. (2553). **องค์กรแห่งนวัตกรรมทางเลือกของผู้ประกอบการยุคใหม่**. **วารสารนักบริหาร**. 30(2). 60-63.
- Bass, B.M., and R.E. Riggio. (2006). **Transformational Leadership**. 2nd ed. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum Associates.

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้
ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*

THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY SUPERVISION
GUIDELINE FOR EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS
OF ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ณัฐกิตต์ วงษ์สามารถ¹, ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน²

Nuttakit Wongsamart¹, Songsak Phusee-orn²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : nuttakitnuttakit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและลำดับความต้องการจำเป็น (PNI)

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (PNI) จากมากไปน้อย ได้แก่ การประเมินผล ติดตามผล การดำเนินการนิเทศ การศึกษาสภาพปัจจุบัน และ 4. การวางแผนการนิเทศ แนวการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 22 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาการนิเทศภายใน

โรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
แนวทางมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง; การนิเทศภายในโรงเรียน; แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ABSTRACT

This research article aimed to study the current situation, the desirable conditions and the needs of school supervision by using the concept of professional learning community for educational opportunity expansion schools of Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The sample groups of this research were the school principal and teachers about 350 people who working under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2. The research tool was a questionnaire to study the current situation, desirable conditions and the needs of supervision within schools using the concept of professional learning community for schools expanding educational opportunities under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. The statistics used to analysis the data were percentage, mean, standard deviation and the order of needs (PNI).

The results showed that the current state of school supervision using the concept of professional learning community for educational opportunity expansion schools under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area Office 2. was at a moderate level overall. The desirable condition of school supervision using the concept of professional learning community for educational opportunity expansion schools under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2, Overall, it was at the highest level. The order of needs necessary to develop guidelines for supervision within schools using the concept of professional learning community for schools expanding educational opportunities under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, The order of needs (PNI) was in descending order (PNI), there were follow-up evaluation, supervision operations, the study of current conditions and supervision planning. The school supervision approach using the concept of professional learning community for schools expanding educational opportunities under Roi Et Primary Educational Service Area Office 2 consists of 4 components and 22 approaches. The results of the appropriate and the possible assessment of the develop supervision within the school by using the concept of a professional learning community for schools to expand educational opportunities found that the guidelines were appropriate and the overall possibilities were at the highest level

Keywords : Guideline development; school supervision; professional learning community concept

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนามนุษย์กับการปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ต้องทำคู่กันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 คือ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ในส่งเสริมการเรียนรู้กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นการนิเทศการศึกษาถือเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลโดยตรงต่อมาตรฐานการจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีนโยบายมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงทำให้การนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นมากขึ้น และจำเป็นต้องมีรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา และเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการช่วยพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของตนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะการนิเทศเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศ เพื่อให้ครูมีขวัญกำลังใจสามารถพัฒนาการทำงานของตนเองได้ และมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไปในที่สุด และในการดำเนินการนิเทศต้องอาศัยรูปแบบการนิเทศ หลักการพื้นฐานการนิเทศ ทักษะการนิเทศใช้กิจกรรมการนิเทศที่หลากหลายและใช้ขั้นตอนการนิเทศตามกระบวนการที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะนำกระบวนการบริหารจัดการศึกษาไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของสถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น ช่วยสนับสนุนให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุมาตรฐานของหลักสูตรและมาตรฐานของชาติที่กำหนดไว้ ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการของสถานศึกษาได้ตรงตามสภาพปัญหาและ ความต้องการของสถานศึกษามากที่สุด เพราะเป็นการดำเนินงานโดยบุคลากรของสถานศึกษาทั้งเข้าใจปัญหา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนย่อมจะเข้าใจ และรู้ข้อมูลภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดีจึงสามารถใช้กระบวนการนิเทศภายในเข้าไปแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง(เกรียงศักดิ์ เรื่องแสง, 2550) และมีการแลกเปลี่ยนความรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นการให้ผู้บริหารและคณะครูที่มีความรู้มาร่วมแลกเปลี่ยนแบ่งปันเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆร่วมกัน ทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปประยุกต์และปรับใช้ตามแต่สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูจากวัฒนธรรมแบบเดิมที่ทำงานอย่าง โดดเดี่ยวมาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยมุ่งมั่นให้เกิดผลลัพธ์ต่อสมรรถนะทางวิชาชีพสำหรับครู และทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงและเกิดสังคมแห่งความรู้ที่อาศัยความร่วมมือเป็นฐานในการปรับตัว และสรรสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นชุมชนที่ทำให้เกิดการปรับปรุงทักษะ เจตคติ ความเข้าใจ กระตุ้นการปฏิบัติงานของครู และกลุ่มครูพัฒนาจากการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ เป็นการพัฒนาตนเอง พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ จนในที่สุดกลายเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง (เสริมศักดิ์วิศาลาภรณ์ และคณะ, 2545)

ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และจัดการศึกษาทั้ง 3 ระดับในโรงเรียนเดียวกัน คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาปัจจุบันนี้ จึงมีปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เฉพาะด้านบุคลากรมีไม่เพียงพอ การขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อหรือผู้ด้อยโอกาส เป็นการศึกษาสำหรับประชาชนถือว่ามีความสำคัญมากหากคุณภาพทางการศึกษาด้อยลงไป ก็จะทำให้เกิดความด้อยคุณภาพของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อความล่าช้า และหล้าหลังในการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ ปัจจุบันจากระยะเวลาที่ผ่านมาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาได้มีการดำเนินการติดตามในด้านคุณภาพทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลับพบว่าอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการประเมินผลโครงการนำร่อง ซึ่งติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้น ม.1- ม.3 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาในเรื่องของคุณภาพของการศึกษาในระดับนี้และน่าจะเกี่ยวเนื่องกับระบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนด้วย (วาริ ศิริรัตนอำพร, 2550)

สภาพการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับระดับจังหวัด Local Assessment System (LAS) ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้นในการบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารจัดการศึกษาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษามีศักยภาพทุกด้านไม่เท่ากัน ผลการประเมินระดับปฐมวัย ผลการประเมินระดับประถมศึกษา ผลการประเมินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในระดับการประเมินคุณภาพ O-NET และ NT ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศขาดความครอบคลุม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 อีกทั้งยังไม่มี การสนับสนุนให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการนิเทศภายในของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน และได้ใช้วิธีการนิเทศในหลายรูปแบบหลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะการนิเทศภายในของสถานศึกษาจะเป็นมาตรการในการจัดคุณภาพของการศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาในจะนำข้อมูลในการ กำหนดนโยบาย แนวทางแผนงานกำกับติดตาม แนวทางการนิเทศภายในเพื่อพัฒนา

บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, 2562)

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ให้มีความเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการ อีกทั้งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน และครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผลการเรียนของผู้เรียนพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

2.2 เพื่อออกแบบ และสร้างแบบประเมินแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับของการวิจัย

3.1 ผู้ที่ต้องการศึกษาได้ทราบแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อใช้ประโยชน์ในการนิเทศภายในให้เกิดประสิทธิภาพได้

3.2 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 สามารถนำแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ไปพัฒนาการนิเทศภายใน ที่มีคุณภาพนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 350 คน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครู จำนวน 329 คน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำแล้วใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีความคล้ายคลึงกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค แล้วนำแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้ไปใช้กับตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 ออกแบบสร้างและประเมินแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานวิชาการหรือครูผู้สอน จำนวน 2 คน จากโรงเรียนต้นแบบที่มีผลการปฏิบัติที่ดีในด้านการนิเทศภายในโรงเรียน จำนวน 3 แห่งรวม 6 คน จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาในระยะเวลาที่ 1 มายกร่างแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทางซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับยืนยันความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ($\bar{x} = 3.36$) ด้านวางแผนการนิเทศ ($\bar{x} = 3.31$) ด้านดำเนินการนิเทศ ($\bar{x} = 3.27$) และด้านประเมินผลติดตามผล ($\bar{x} = 3.13$) สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ($\bar{x} = 4.71$) ด้านประเมินผลติดตามผล ($\bar{x} = 4.67$) ด้านดำเนินการนิเทศ ($\bar{x} = 4.61$) และด้านวางแผนการนิเทศ ($\bar{x} = 4.56$) ความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้

แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านประเมินผลติดตามผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.49$) ด้านดำเนินการนิเทศ($PNI_{\text{modified}} = 0.41$) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน($PNI_{\text{modified}} = 0.40$) และด้านวางแผนการนิเทศ($PNI_{\text{modified}} = 0.37$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

การนิเทศภายใน โรงเรียนโดยใช้แนวคิด ชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ สำหรับ โรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	PNI_{modified}	ลำดับ
1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน	3.36	0.74	ปานกลาง	4.71	0.48	มากที่สุด	0.40	3
2. วางแผนการนิเทศ	3.31	0.72	ปานกลาง	4.56	0.55	มากที่สุด	0.37	4
3. ดำเนินการนิเทศ	3.27	0.71	ปานกลาง	4.61	0.54	มากที่สุด	0.41	2
4. ประเมินผลติดตามผล	3.13	0.73	ปานกลาง	4.67	0.51	มากที่สุด	0.49	1

6.2 แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้านคือ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ด้านวางแผนการนิเทศ ด้านดำเนินการนิเทศ และด้านประเมินผลติดตามผล ทั้ง 4 ด้าน มีแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษารวมทั้งสิ้น 23 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{x} = 4.42$)

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 สภาพปัจจุบันการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน 2) วางแผนการนิเทศ 3) ดำเนินการนิเทศ 4) ประเมินผลติดตามผล สอดคล้องกับผลการศึกษาดำเนินงานนิเทศภายในของ จริยาภรณ์ เรืองเสน (2563) ได้ทำการศึกษาแนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กำแพงเพชร เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศและ น้อยที่สุดคือ ด้านการขยายผลเผยแพร่ต่อยอด

สภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน 2) ประเมินผลติดตามผล 3) ดำเนินการนิเทศ 4) วางแผนการนิเทศ สอดคล้องกับการศึกษาของ สายวินิทย์ ดวงสนาม (2561) ได้ทำการศึกษากการนิเทศภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2 พบว่า 1) การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการ ดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้นมีทั้งหมด 4 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนการนิเทศ ควรมีการจัดทำเล่มคู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา 2) ด้านการดำเนินการนิเทศควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้นิเทศปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มที่ 3) ด้านการประเมิน ควรมีการให้ข้อเสนอแนะหลังจากการได้รับการนิเทศ และ (4) ด้านการประชุม หลังการประเมิน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ควรมีการประชุมร่วมกันหลังการนิเทศเสร็จ สิ้นของผู้รับนิเทศและผู้นิเทศเพื่อรับข้อเสนอแนะ และหาแนวทางการแก้ไขเพื่อนำไปพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง

7.2 แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งได้จากการศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี แล้วนำมาสังเคราะห์ร่างเป็นแนวทางการ จัดการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา ซึ่งผลการประเมินแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความสอดคล้องความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการ นิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา ประกอบด้วยศึกษานิเทศก์ที่ดูแลด้านการนิเทศภายในครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนั้น พบว่า ผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากผล การศึกษาในระยะที่ 1 ระยะที่ 2 ผนวกกับผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่ม ตัวอย่างมาเป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 อีกทั้งเมื่อเห็นองค์ประกอบการดำเนินงาน วิธีดำเนินการ และผลการดำเนินงานทำให้ สามารถตัดสินใจที่จะประเมินออกมาได้ว่าแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการ เรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นมีความสอดคล้อง

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงใจ ศรีไชย (2560) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1 ผลการวิจัยสรุปว่า ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มีความเป็นประโยชน์ความเหมาะสมความสอดคล้องและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญพิชชา อุ่นรัมย์ (2564) ได้ทำการศึกษาสภาพการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยสรุปว่าสภาพปัจจุบัน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า แนวทางมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้อย่างดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

8. องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้ข้อสรุปองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปวางแผนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดและช่วยส่งเสริมให้การนิเทศภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ควรมีนโยบายการดำเนินงานนิเทศภายในของครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจ และติดตามผลอย่างต่อเนื่องจึงจะประสบผลสำเร็จ

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

9.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำผลการศึกษาศาภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขต 2 พบว่า ด้านที่มีสภาพปัจจุบันต่ำสุด 3 อันดับแรก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก ได้แก่ ด้านประเมินผลติดตามผลดำเนินการนิเทศและด้านวางแผนการนิเทศซึ่งสอดคล้องกับลำดับความต้องการจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขต 2 โดยควรให้การสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านดังกล่าว

9.2.2 ผลจากการศึกษาที่สรุปว่า การประเมินผลติดตามผล มีความต้องการจำเป็นสูงสุดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ควรตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลติดตามผลหลังจากที่ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนแล้วเสร็จเพื่อเป็นการสรุปผลที่ได้จากการนิเทศ ผู้นิเทศได้สะท้อนผลการดำเนินงานร่วมกับผู้รับการนิเทศ เพื่อที่จะนำข้อมูลการนิเทศมาพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และพัฒนาศักยภาพตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

9.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องให้ความสำคัญต่อการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อจะได้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และจะต้องมีการจัดกระทำข้อมูลการนิเทศภายในให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน เพื่อสะดวกต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนากระบวนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบเมื่อนำการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขต 2 ไปใช้ในการปฏิบัติ

9.3.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขต 2 ไปใช้ในการปฏิบัติ

9.3.3 ควรมีการศึกษากการเปรียบเทียบการนิเทศภายในการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กับรูปแบบการนิเทศอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

10. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.
- เกียรียงศักดิ์ เรื่องแสง. (2550). **ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ปราจีนบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จริยาภรณ์ เรื่องเสน. (2563). **แนวทางพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียน
ขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2**.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ดวงใจ ศรีไชย. (2560). **การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธัญพิชชา อุ่นรัมย์. (2564). **การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชน
แห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 33**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา
การศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วารี ศิริรัตน์อำพร. (2550). **การศึกษาการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกิ่ง
อำเภอนิคมน้ำจืดระยอง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). **การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2562). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ระยะ 4 ปี (พ.ศ.2561-พ.ศ.2564)**. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการ
การศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2545). **การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา**.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*

NEEDS FOR DEVELOPMENT OF STUDENT SUPPORT SYSTEM OF
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER KHON KAEN PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

กิตติศักดิ์ บัวจตุรัส¹, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

kitisak Buachatturas¹, Wichian Ruyuenyong²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : Fightersaboca@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนา; ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน; ความต้องการจำเป็น

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the current and desirable conditions and needs of the student support system implementation of educational institutions under Khon Kaen Provincial Administrative Organization. The sample group used in the research was 260 administrators and teachers. The instrument used was a 5-scale questionnaire. Statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation and PNI modified index.

The results showed that 1. Implementation of the student support system of educational institutes under Khon Kaen Provincial Administrative Organization, overall, current condition is moderate. The overall desired condition is at the highest level. 2. For the needs in Student Support System operations development of educational institutions under Khon Kaen Provincial Administrative Organization, the priorities of the most needed development are referral, prevention and problem-solving, student support and development, student screening and individual case recognition, respectively.

Keywords : Development; Support system for students; Needs

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนทุกคน ได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชนหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยได้จัดกระบวนการบริหาร จัดการระบบดูแลช่วยเหลือเริ่มตั้งแต่การวางแผนดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายลำดับความสำคัญ กำหนดกิจกรรม/โครงการ กำหนดมาตรฐาน การปฏิบัติงาน และมอบหมายหน้าที่การดำเนินการตามแผนได้แก่ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน แก้ไขช่วยเหลือ และการส่งต่อ การนิเทศกำกับติดตาม และการประเมินผล สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมสุขภาพชีวิต ผู้เรียน และแก้วิกฤตสังคม จึงควรนำกระบวนการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกันดำเนินงาน และที่สำคัญที่สุดคือ บทบาทของผู้บริหารและครูที่ต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนใน ความดูแลทุกคนอย่างเต็มความสามารถด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความใจอย่างกัลยาณมิตร ทั้งนี้เพื่อสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งในเชิงสร้างเสริม ภูมิป้องกันการป้องกันมิให้เกิด ปัญหา การส่งเสริม การพัฒนาตามศักยภาพ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียน เข้าเรียน ที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่นิยม คือโรงเรียนที่มีการ จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างดีเยี่ยม นักเรียน และครูมีปฏิสัมพันธ์ เป็นอย่างดี นักเรียนมีระเบียบวินัย ซึ่งสถานศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสถาบัน

อื่นๆ และสถาบันอื่นๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดความต้องการของบุคคล และบทบาทของสถานศึกษา การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญต่อนักเรียน และสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของสังคมไทยปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบอันสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนทุกระดับต้องยึดถือนโยบาย และวางแผนในส่วนนี้อย่างรัดกุม เพื่อให้การบริหารงานดังกล่าวเกิดประโยชน์แก่นักเรียนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในอนาคตมากที่สุด (ประสิทธิ์ ทะเสนเขต, 2549)

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่ง ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร/สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับทำงาน มีความมั่นใจว่าการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งได้มาตรฐานแม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ดังนั้นจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษา (ซึ่งหมายถึงผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา) ต้องคำนึงถึงตลอดเวลาไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใดหรือโครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวัง กระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้สถานศึกษาที่มีระบบบริหารจัดการด้วยวงจรคุณภาพ นำโดยผู้บริหารที่เป็นผู้นำทางวิชาการสูงย่อมมีการพัฒนาคณะครูอาจารย์ให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถทางวิชาการ มีภาวะผู้นำเช่นเดียวกัน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนย่อมมีประสิทธิภาพ ชอบที่จะกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย แสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ จัดการเรียนรู้ที่สนุกกระตุ้นให้คิดและทดลองทำ ความสนุกในการเรียนรู้ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน การจัดการศึกษาได้รับความร่วมมืออย่างดีจากผู้ปกครอง ครอบครัวและชุมชน อันเนื่องมาจากการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีอุดมการณ์และเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน เชื่อมโยงของการปฏิบัติงานดังกล่าว มั่นใจได้ว่าผู้เรียนต้องมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่สถานศึกษากำหนดอย่างแน่นอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547)

โรงเรียนเป็นสถานศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียน โดยมีครูเป็นผู้นำหน้าที่อบรมสั่งสอนเพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่งและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ครูจะประสบผลสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ครูจำเป็นต้องรู้จักและเห็นภาพรวมของนักเรียนอย่างชัดเจน โดยรอบด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) การพัฒนานักเรียนทุกคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบ

ต่างๆ ก็เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เติบโตตามความมุ่งหมายนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคนโดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่ต่อศิษย์และภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เจริญเติบโตองงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่กล่าวมานั้น คงไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะมีการปฏิบัติกันอย่างสม่ำเสมอและได้ดำเนินการมานานจนได้รับการยกย่องให้เป็นปูชนียบุคคล แต่เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยเฉพาะการทำงานอย่างมีระบบที่มีกระบวนการทำงานมีหลักฐานการปฏิบัติ มีเทคนิค วิธีการหรือการใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จของงานอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ผลดีย่อมเกิดขึ้นกับทุกคนทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่ว่าครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2544)

เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สอดคล้องตามเจตนารมณ์ที่กำหนดในกฎหมาย พระราชบัญญัติและนโยบาย ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและตั้งอยู่บนรากฐานของสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง รวมทั้งนักเรียนได้รับการช่วยเหลือพัฒนา ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะประเมินความต้องการจำเป็นของครูที่มีต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการพัฒนาดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3.2 ได้ทราบความต้องการจำเป็นการพัฒนาดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย คือ ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ขอนแก่น จำนวน 834 คน กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครู ในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 260 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วจึงทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ขอบข่ายด้านเนื้อหาผู้วิจัยใช้กรอบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2559 กระทรวงศึกษาธิการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ค่า IOC ของแบบสอบถามนี้ ระหว่าง 0.80-1.00 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 การเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารและครู ในโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 20 โรงเรียน จำนวน 260 คน การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผู้วิจัยกำหนดระดับค่า $PNI_{modified}$ ที่มีค่ามากกว่า 0.30 ถือว่ามีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำก่อน (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2550)

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักปัญหา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการดำเนินงาน					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.49	0.22	ปานกลาง	4.67	0.39	มากที่สุด
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.44	0.19	ปานกลาง	4.68	0.56	มากที่สุด
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.43	0.20	ปานกลาง	4.76	0.61	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.41	0.24	ปานกลาง	4.74	0.75	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อ	3.41	0.21	ปานกลาง	4.75	0.83	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	3.44	0.17	ปานกลาง	4.72	0.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$,

S.D. = 0.17) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.22) รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.19) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.24) และด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.21) สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ การส่งต่อ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.83) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.39)

5.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

รายการประเมิน	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์	ความต้องการจำเป็น	
	D	I	PNI _{modified}	ลำดับที่
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.49	4.67	0.34	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.44	4.68	0.36	4
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.43	4.76	0.38	3
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.41	4.76	0.39	2
5. ด้านการส่งต่อ	3.41	4.75	0.40	1
เฉลี่ย	3.44	4.72	0.37	-

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการส่งต่อ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (PNI_{modified} = 0.40) รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา (PNI_{modified} = 0.39) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน (PNI_{modified} = 0.38) ด้านการคัดกรองนักเรียน (PNI_{modified} = 0.3) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (PNI_{modified} = 0.34) ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้นำผล PNI_{modified} มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

- 1) ด้านการส่งต่อ
- 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
- 4) ด้านการคัดกรองนักเรียน
- 5) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักปัญญา 3 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีนักเรียนที่ต้องดูแลเป็นจำนวนมาก ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง อีกทั้งครูมีภาระงานเอกสารงานประเมินต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก การแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน ครูต้องมีเวลาในการให้คำปรึกษามีเวลาจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ครูต้องเสียสละเวลาส่วนตัว และต้องมีเวลาให้กับนักเรียนทุกครั้งที่นักเรียนมีปัญหาครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลอย่างใกล้ชิด โดยให้ความสำคัญกับวิธีการและการติดตามที่เป็นระบบครูควรที่จะรับรู้ข้อมูลของนักเรียนในด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และสอดคล้องกับจุดติกรณ นิสสัย (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 4 ด้านการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้พูดคุยกับนักเรียนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นครูดำเนินการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน โดยการประสานผู้ปกครองและหน่วยงานอื่น ๆ ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจน จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทราบถึงปัญหาของนักเรียนแต่ละคน แก้ไขปัญหารายบุคคล และปฏิบัติทีละขั้นตอน ดูความเปลี่ยนแปลงควรมีการประชุมเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน และควรร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไขพฤติกรรม และด้านการป้องกันนักเรียน มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังนี้ สอบถามพูดคุยถึงสภาพแวดล้อมที่จะส่งผลต่อนักเรียนดูแลเอาใจใส่นักเรียนในความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด ควรวางระเบียบข้อบังคับให้นักเรียนปฏิบัติ และเพิ่มกิจกรรมและอบรมเกี่ยวกับการป้องกันตัวเองจากภัยรอบตัวรู้ทันภัยต่าง ๆ

สภาพที่พึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่ปรึกษาต้องการที่จะสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาความสามารถพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของภทิธิตา อัจฉรินทร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านไพรพัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไข ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการส่งต่อ

6.2 ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการ

ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การคัดกรองนักเรียน และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เพราะอาจเนื่องมาจากการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถดำเนินการส่งต่อได้ทั้งแบบภายในและภายนอก ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและกรณีของนักเรียนแต่ละกลุ่ม การส่งต่อภายในครูที่ปรึกษา อาจจะขาดการประสานงาน หรือไม่ สามารถส่งต่อไปยังครูแนะแนว หรือผู้เกี่ยวข้องที่สามารถให้การช่วยเหลือได้ รวมถึงการส่งต่อภายนอก ซึ่งเป็นการส่งต่อนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนากรณีที่เกิดความสามารถของโรงเรียน โดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อ แต่อาจจะขาดการประสานงานงานหรือขาดการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถจัดทำสรุปและรายงานผลการช่วยเหลือเป็นระบบ สอดคล้องกับจุดติกรณ์ นิสสัย (2558) ได้ศึกษา การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครผลการศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับต้องการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการป้องกันนักเรียน และด้านการส่งเสริมนักเรียน ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียน ดังนี้ ส่งข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารประจำตัวและข้อมูลที่ได้รับมา โดยเฉพาะ เช่น ข้อมูลที่รับรู้จากการเยี่ยมบ้าน การพูดคุยกับผู้ปกครอง ส่งต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาให้นักเรียนเก็บข้อมูลประวัติของนักเรียนอย่างละเอียดและรอบคอบ และในการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือหน่วยงานอื่นยังมีการประสานงานที่ล่าช้า

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1) ด้านการส่งต่อ 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการคัดกรองนักเรียน 5) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น สามารถนำแนวทางที่ได้ไปพัฒนาหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเมื่อมาจัดอันดับได้ดังนี้ 1) ด้านการส่งต่อ 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการคัดกรองนักเรียน 5) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำให้เห็นถึงความสำคัญก่อนหลัง จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และสถานศึกษาในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ว่าจะต้องทำกิจกรรมเหล่านี้ก่อนหลัง ตลอดปีการศึกษา

8.1.2 สถานศึกษา ควรจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา นำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโครงการ และจัดกิจกรรมบนพื้นฐานของข้อมูลและความต้องการจำเป็นที่พบ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัยที่ได้นั้น พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุด ดังนั้น ครูควรมีการจัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนเป็นประจำสม่ำเสมอ โดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก ตามลำดับและพัฒนาระบบกิจกรรมโฮมรูมโดยเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการดูแลเด็ก ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนเป็นประจำ

8.2.2 จากผลการวิจัยที่ได้นั้น พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยด้านที่มีการดำเนินงานน้อยที่สุด ดังนั้น ครูต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนด้านความสามารถด้านผลการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านความประพฤติโดยการ สังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้านนักเรียนมากขึ้น และสัมภาษณ์เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับนักเรียน เพื่อเก็บรายละเอียดของข้อมูล จัดทำฐานระบบข้อมูลนักเรียน ผู้ปกครองให้มีการเคลื่อนไหวเป็นปัจจุบัน ควรมีการจัดสรรเวลาให้ครูที่ปรึกษาได้พบกับนักเรียนให้มากขึ้นจัดกิจกรรมพบปะผู้ปกครองเพื่อความสำคัญของการให้ข้อมูลนักเรียนตลอดจนความร่วมมือของผู้ปกครอง ให้กำลังใจนักเรียน และอบรมบ่มนิสัยเรื่องคุณธรรม และจริยธรรม เป็นต้น และครูทุกคนควรมีความศึกษาภูมิหลังของนักเรียน เพื่อให้เข้าใจปัญหาของนักเรียน

8.2.3 จากผลการวิจัยที่ได้นั้น การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านการส่งต่อ ดังนั้น การส่งต่อข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารประจำตัวและข้อมูลที่ได้รับมาโดยเฉพาะ เช่น บันทึกการส่งนักเรียนไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูแนะแนว ครูประจำวิชาบันทึก การส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก โดยฝ่ายปกครองหรือครูแนะแนว เป็นผู้ดำเนินการประสานงานและบันทึกการส่งนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การติดตามผลการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การปรับปรุงวิธีการรายงานผลการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือในด้านระบบการส่งต่อนักเรียนให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง ควรมีการรายงานการส่งต่อนักเรียนและข้อมูลมีการย้อนกลับทุกครั้ง การบันทึกการส่งต่อเป็นลายลักษณ์อักษร การสรุปและรายงานผลการช่วยเหลือที่เป็นระบบ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

8.3.2 ควรศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทุกโรงเรียนที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

8.3.3 ควรศึกษาการนำเสนอรูปแบบการพัฒนากระบวนวิธีบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนทุกโรงเรียนที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

8.3.4 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

9. บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : ยูเร็นส์อิมเมจกรุ๊ป.

จตุกรณ์ นิสสัย. (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 3. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.

นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.

ประสิทธิ์ ทะแสนเฮด. (2549). **สภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษ** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภัทธิดา อางอินทร์. (2558). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านไผ่พัฒนา จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **คู่มือการประเมินสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปีการศึกษา 2547**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*
THE OPERATION OF STUDENT SUPPORT SYSTEM IN THE NEW NORMAL
OF SCHOOLS IN DISTRICT UNDER CHAIYAPHUM PRIMARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 2

ศदानันท์ เลียบภูเขียว¹, ยุทธศาสตร์ กงเพชร²
Sadanan Liabpookhio¹, Yuttasart Kongpeth²
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}
Northeastern University^{1,2}
Email : Krusadanan35@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 335 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายโดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Simple Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียน; ยุควิถีปกติใหม่; โรงเรียน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the operation levels of the student support system in the new normal, 2) Compare the operation of the student support system in the new normal of the schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2, divided by positions and school sizes. The samples included 335 administrators and teachers, determined by using Yamane's formular. The instrument for collecting the data was the five-rating scaled questionnaires. The statistics for analyzing the data comprised the percentage, mean, standard deviation and the Pearson's Simple Correlation.

The research findings included as follows: 1. The result of the operation level of the student support system in the new normal of the schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2 implied in overall at the much level. 2. The comparison results of the operation of the student support system in the new normal of the schools under Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2, classified by the positions and school sizes in overall and in each aspect exposed indifferently. Except the aspects of student screening and referral, they were different at the statistic significance of the .01 level.

Keywords : Student support system; New normal; Schools

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การระบาดของไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562–2563 เป็นการระบาดทั่วโลก โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่ว ในวันที่ 11 มีนาคม 2563 จากเดิมที่เราคิดว่าเรื่องโรคระบาดอาจเป็นเรื่องไกลตัว เราเห็นการแพร่ระบาดของโรคซาร์สและพบเจอกับวิกฤตต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่เราไม่เคยคิดว่ามันจะมาถึงตัว จนกระทั่งโควิด-19 มาถึงและก่อให้เกิดผลกระทบไปทั่วโลก วันนี้ทุกคนจึงตระหนักเพิ่มขึ้นว่าวิกฤตที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ทำให้ชีวิตไม่เหมือนเดิม สังคมจึงต้องเตรียมพร้อมหลายเรื่อง ความไม่เหมือนเดิมหลังต้องเผชิญกับวิกฤตโควิด-19 เริ่มต้นจากชีวิตของคนเราที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่หลายหน่วยงาน องค์กร ต่างปรับความคิด พฤติกรรม และวิธีการทำงานที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น จากเดิมคนทำงานมักให้ความสำคัญกับ Work – Life Balance สร้างสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตส่วนตัวเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันที่เราทุกคนต่าง Work from Home มีสัดส่วนเวลาของการทำงานและชีวิตส่วนตัวเกิดขึ้นพร้อมๆ กันสลับสับเปลี่ยนกันไปตลอดทั้งวัน เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลงหลายๆ ภาคส่วนเริ่มพูดถึง “ความปกติใหม่” หรือ “New Normal” ที่จะตามมา การมาเยือนของวิกฤตโรคระบาดทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการศึกษา

หลากหลายด้านเป็นต้นว่าเราจะออกแบบการเรียนรู้ในยุคโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ทักษะและหลักสูตรโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากนี้ควรมีหน้าตาแบบไหน ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนควรเป็นแบบใด เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้หรือทำให้ความเหลื่อมล้ำแย่กว่าเดิม จริงหรือไม่ที่เราสามารถเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้กลายเป็นโอกาสด้านการศึกษาจากคามผิดปกติแบบใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม (New Abnormal) ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องอยู่ให้รอด ต้องปรับตัวเพราะวิกฤตโควิด-19 เป็นบททดสอบของความจำเป็นครั้งใหญ่ในการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับความปกติใหม่ที่เกิดขึ้น (ชัยชนะ มิตรพันธ์, 2563)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้มองเห็นการจัดการศึกษาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงให้โรงเรียนในสังกัดทำการสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนพบข้อมูล นักเรียนมีปัญหาหลายประการเช่น นักเรียนเครียดจากการเรียนออนไลน์ หนีเรียนออนไลน์ ปัญหาครอบครัว บิดามารดาหย่าร้าง แยกกันอยู่ปัญหาด้าน เศรษฐกิจ บิดามารดา อยู่ต่างจังหวัด นักเรียนต้องอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหรืออยู่กันตามลำพัง สภาพเช่นนี้ทำให้นักเรียนมี จิตใจว่าเหว มีความรู้สึกขาดความอบอุ่น มีผลกระทบต่อด้านการเรียน มาโรงเรียนอย่างไม่มี ความสุข ไม่มีสมาธิในการเรียน บางครั้งตื่นสายมาโรงเรียนไม่ทันบางคน ขาดเรียน หนีเรียน ผลการเรียนตกต่ำ มีการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการจัดระบบงาน นำผลการดำเนินงานมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียนและการคุ้มครองนักเรียน ดังนี้ มีข้อมูลสารสนเทศนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบทุกสถานศึกษาโดยใช้แบบคัดกรองนักเรียนจากการประเมิน SDQ ร่วมกับแบบสังเกตพฤติกรรม 4 โรคหลักของนักเรียนทุกคน ผลจากการคัดกรองทำให้ทราบสาเหตุของนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มปัญหาในด้านต่างๆ อันได้แก่ ด้านการเรียน ด้านอารมณ์ ด้านความประพฤติ ด้านพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ด้านบุคลิกภาพและความสัมพันธ์ด้านความสามารถทางสังคมและเศรษฐกิจ (กลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2, 2563)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ในด้านดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ความต้องการของสังคมเพื่อจะช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็กให้มีความเจริญเติบโตในทุกด้าน ให้มีคุณลักษณะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาและดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของ

โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของสถานศึกษา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของ โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

3.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่และขนาดของสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 262 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,802 คน รวม จำนวนทั้งสิ้น 2,064 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 158 คน ครูผู้สอน 177 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ขอบข่าย ด้านเนื้อหาผู้วิจัยใช้กรอบแนวทางนโยบายสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) ในการ ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน คือ ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการ คัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลักษณะเป็น แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยรายละเอียดแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งและขนาดของ สถานศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติงานอยู่ปัจจุบันมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) ระดับ ค่า IOC ของแบบสอบถามนี้ ระหว่าง 0.67-1.00 ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 เก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียน ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 335 คน การวิเคราะห์ข้อมูลและ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาศึกษาระดับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติ ใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ส่วนด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวม

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
			การปฏิบัติ	อันดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.38	0.71	มาก	1
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.31	0.74	มาก	5
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	4.35	0.71	มาก	4
4. ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา	4.37	0.72	มาก	2
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.36	0.75	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.35	0.73	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.71) รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.72) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.75) ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.71) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.74)

5.2 ผลการศึกษาการศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมและรายด้าน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่	ตำแหน่ง				t	Sig.
	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.36	0.31	4.38	0.29	0.38	0.29
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.21	0.43	4.32	0.40	1.73	0.15
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	4.42	0.34	4.34	0.34	1.36	0.73

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถี ปกติใหม่	ตำแหน่ง				t	Sig.
	ผู้บริหาร		ครูผู้สอน			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.34	0.27	4.38	0.25	1.09	0.39
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.17	0.35	4.39	0.35	3.88	0.53
รวมเฉลี่ย	4.30	0.21	4.36	0.18	2.15	0.12

ส่วนผลการศึกษาศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในยุควิถีปกติใหม่	ขนาดของสถานศึกษา						F	Sig.
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.38	0.30	4.36	0.26	4.25	0.00	0.39	0.68
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.31	0.41	4.32	0.37	3.44	0.27	4.74	0.01**
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	4.33	0.34	4.42	0.34	4.25	0.00	2.37	0.10
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.39	0.24	4.31	0.29	4.31	0.09	3.86	0.22
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.42	0.35	4.19	0.33	4.00	0.18	3.22	0.00**
รวมเฉลี่ย	4.37	0.33	4.32	0.32	4.05	0.11	2.92	0.20

*แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง การศึกษาศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สามารถ นำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากแต่ละโรงเรียนได้รับนโยบายจากศึกษาธิการจังหวัดในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงทำให้ทุกโรงเรียนมีความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิดา พงษ์สวัสดิ์ (2561) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้แก่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศักดิ์ ผกากรอง (2562) ได้ศึกษา การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียนการป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และการส่งต่อนักเรียน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับหนึ่ง และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษามีข้อมูลนักเรียนในระเบียนสะสมออนไลน์สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบทุกด้าน สถานศึกษามีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ออนไลน์ในการจัดเก็บข้อมูลของนักเรียน มีการนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อคัดกรอง สถานศึกษามีกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนออนไลน์ มีแพลตฟอร์มออนไลน์ในการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ครูที่ปรึกษามีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองทางออนไลน์เพื่อรับทราบข้อมูลต่างๆ ของนักเรียน ครูที่ปรึกษามีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนสรุปผลและมีแพลตฟอร์มออนไลน์จัดเก็บอย่างเป็นระบบ สอดคล้องงานวิจัยของ รัชพล เทียงดี (2563) ได้ศึกษา การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องงานวิจัยของ ขวัญเนตร มุลทองจาด (2564) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน วัดอุดมรังสี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนวัดอุดมรังสี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไข การส่งต่อ และการคัดกรองนักเรียน

6.2 การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของสถานศึกษา

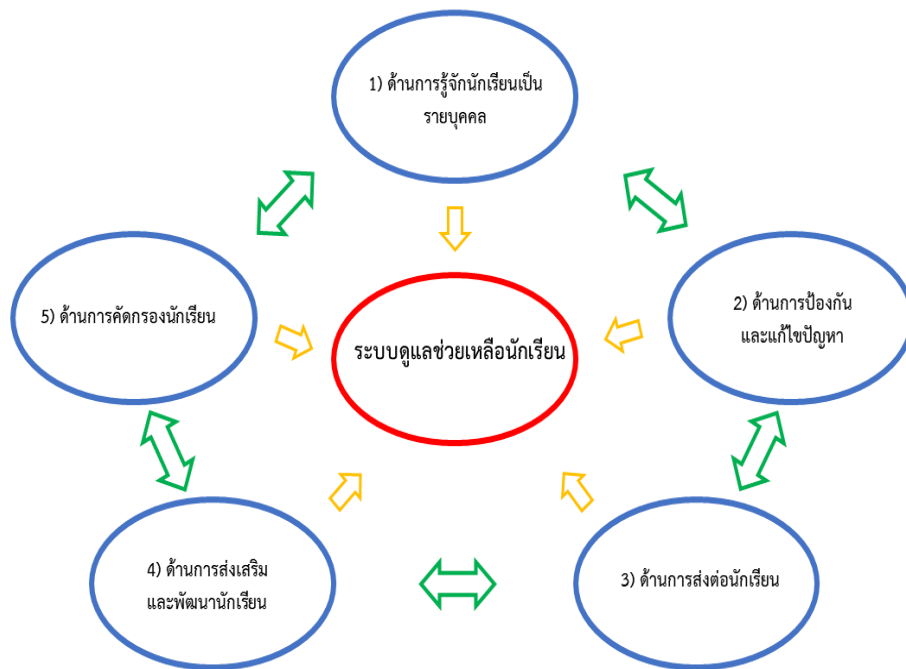
6.2.1 การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องงานวิจัยของ กรดา มลิลลา และ เพ็ญญา สุขเสริม (2564) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งการทำงานและ ประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเนตร มูลทองจาด (2564) ได้ศึกษา การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน วัดอุดมรังสี ผลการวิจัยพบว่า ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

6.2.2 การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชพล เทียงดี (2563) ได้ศึกษา การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามสถานภาพโดยรวม แตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และการเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการส่งต่อนักเรียน 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 5) ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สามารถนำแนวทางที่ได้ไปพัฒนาหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้ต่อไป

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเมื่อมาจัดอันดับได้ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการส่งต่อนักเรียน 4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 5) ด้านการคัดกรองนักเรียน ทำให้เห็นถึงความสำคัญก่อนหลัง จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา และสถานศึกษาในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ว่าจะต้องทำกิจกรรมเหล่านี้ก่อนหลัง ตลอดปีการศึกษา

8.1.2 สถานศึกษา ควรจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา นำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโครงการ และจัดกิจกรรมบนพื้นฐานของข้อมูลและความต้องการจำเป็นที่พบ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษามีข้อมูลนักเรียนในระเบียนสะสมออนไลน์สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครบทุกด้าน มีแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ออนไลน์ นำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อคัดกรอง มีกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนออนไลน์ มีแพลตฟอร์มออนไลน์ในการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ครูที่ปรึกษามีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองทางออนไลน์เพื่อรับทราบ ข้อมูลต่างๆ ของนักเรียน มีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สรุปผล และมีแพลตฟอร์มออนไลน์จัดเก็บอย่างเป็นระบบ

8.2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีการประชุมครูออนไลน์เพื่อกำหนดเกณฑ์การคัดกรองในการจัดกลุ่มนักเรียนได้อย่างชัดเจนและเผยแพร่ผ่านทางออนไลน์ ทำความเข้าใจและแจ้งวัตถุประสงค์ของการคัดกรองให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับทราบผ่านระบบออนไลน์ ใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) ออนไลน์เพื่อคัดกรองนักเรียน แยกกลุ่ม ปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ครูที่ปรึกษามีผลการคัดกรองนักเรียนออนไลน์ทุกคนเป็นปัจจุบันและสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างสะดวก และเป็นความลับ มีการนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม

8.2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาตามกลุ่มที่คัดกรอง จัดกิจกรรมโฮมรูมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ มีประชุมผู้ปกครองออนไลน์ สร้างเครือข่าย ผู้ปกครองออนไลน์เพื่อให้มีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน โทรปรึกษาผู้ปกครองเพื่อหาแนวทางเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมนักเรียน สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมออนไลน์ให้นักเรียนแสดงความสามารถ เช่น ด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา วิชาการ เป็นต้น มีการติดตามผลการส่งเสริมพัฒนานักเรียน และจัดเก็บข้อมูลออนไลน์อย่างเป็นระบบ

8.2.4 ด้านการป้องกันและแก้ปัญหา สถานศึกษามีโครงการในการป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหาของนักเรียนไว้อย่างชัดเจนและประชาสัมพันธ์ออนไลน์ ครูที่ปรึกษามีการให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหานักเรียนผ่านทางออนไลน์ โทรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ ส่งเสริมสนับสนุน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหาที่หลากหลาย มีหน่วยงานภายนอกช่วยสนับสนุนการดำเนินงานในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนของสถานศึกษา การประเมินผลและติดตาม การดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนและจัดเก็บข้อมูลในแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างเป็นระบบ

8.2.5 ด้านการส่งต่อ สถานศึกษามีการดำเนินการร่วมกับฝ่ายต่างๆ ในการวิเคราะห์ปัญหา ของนักเรียนและพิจารณาเพื่อส่งต่อนักเรียน มีการส่งต่อภายในและภายนอกตามขั้นตอนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเอกสารออนไลน์เพื่อส่งต่อนักเรียนตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง มีการส่งต่อภายในนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายปกครอง/ครูวิชาการ/ครูอนามัยเพื่อให้ความช่วยเหลือ นักเรียนที่ส่งต่อได้รับความช่วยเหลือที่ถูกต้องรวดเร็ว มีการโทรประสานกับผู้ปกครองนักเรียนก่อนการส่งต่อภายนอกทุกครั้ง รายงานผลการส่งต่อและดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาอย่างเป็นระบบ และโทรแจ้งผลการติดตามและดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบอยู่เสมอ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยศึกษาด้านการคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อนักเรียนให้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

8.3.2 ควรมีการศึกษาดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีปกติใหม่ของโรงเรียนเอกชน เพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.3.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ เช่น การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถม ศึกษาชัยภูมิ เขต 2 แนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มี มาตรฐาน ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานรวดเร็วและประสบความสำเร็จ

9. บรรณานุกรม

- กรดา มลิลดา และเพ็ญญา สุขเสริม. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. **วารสารมหาจุฬานาคร ธรรม์**. 8(2). 31-41.
- กลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. (2563). **แผนพัฒนา การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561-2564 และแผนปฏิบัติการประจำปี 2563**. ชัยภูมิ : กลุ่มส่งเสริมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2.
- ขวัญเนตร มูลทองจาด. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดม รังสี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยชนะ มิตรพันธ์. (2563). **วางแผนชีวิตใหม่รับ New Normal หลังวิกฤตโควิด-19**. สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2565. จาก <https://www.eta.or.th/content/new-normal-after-covid-19.html>
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ : วีอินเตอร์ พรินท์.
- พรศักดิ์ ผกากรอง. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- รัชพล เทียงดี. (2563). **การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 18**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **คู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุธิดา พงษ์สวัสดิ์. (2561). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนชะอำคุณหญิง **เนื่องบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค
ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3*

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF SCHOOL ADMINISTRATION UNDER
THE EPIDEMIC SITUATION OF THE CORONA VIRUS INFECTION 2019
OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF KHON KAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

มนตรี คำเหนือ¹, สายัณห์ ฝาน้อย², สุจิตรา อร่ามพงษ์พันธ์³, สมพงษ์ อัสสาภัย⁴
Montree Khamnuea¹, Sayan Panoi², Suchitra Arampongpan³, Sompong Oussapai⁴
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3,4}
Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3,4}
Email : Montree@cas.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ของโรงเรียน 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 31 คน และครูผู้สอน
จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความ
เหมาะสมความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})
ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน
ระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการ
จำเป็นของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส
โคโรนา 2019 ของโรงเรียน โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_{modified} = 0.1944 และ
2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีจำนวน 12 แนวทาง และการประเมินแนวทางการพัฒนา
ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; การบริหารสถานศึกษา; โรงเรียน

ABSTRACT

These purposes of this research were to: 1) study current conditions desirable conditions and needs and necessities of school administration under the situation of the epidemic of viral diseases Corona 2019 of the school. (2) Studying guidelines for developing school administration under the situation of the epidemic. Infected with the Coronavirus 2019 of a school under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3. The sample used in the research was school administrators. 31 students and 288 teachers. Questionnaire tool Semi-structured interview and suitability assessment form Possibilities and usefulness Statistics used in data analysis were frequency, percentage. Mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) techniques were used in Prioritization of needs is essential.

The results showed that 1) School administrators and teachers under the jurisdiction of the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3 had opinions on the current situation. overall and side there was an average in high level desirable conditions overall and side had the highest average level and The need and necessity of school administration under the situation of the epidemic of infectious disease Corona 2019 of the school under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 3 as a whole The necessary needs index $PNI_{\text{Modified}} = 0.1944$ and 2) guidelines for the development of school administration under epidemic situation under the Office of Khon Kaen Primary Education Service Area 3. There were 12 guidelines and evaluating the development approach, suitability, feasibility and useful. Overall at the highest level.

Keywords : Guidelines for the development; Management guidelines Educational institutes; School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการ พัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแส การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้าง ความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคม ที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา ภายใต้แรงกดดัน ภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่

ประเทศต้องเผชิญ รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2560)

การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน รวมไปถึงการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ที่จะส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอนและสุขภาพของนักเรียนและบุคลากร ในสถานศึกษา สิ่งสำคัญที่สุดในช่วงระยะเวลาต่อจากนี้ไป ทั้งผู้บริหาร ครูนักเรียน ผู้ปกครอง และ บุคลากรของสถานศึกษา ต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เน้นการปฏิบัติตาม มาตรการ การป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สถานศึกษา ปลอดภัยจาก โรคไวรัสโคโรนา 2019 และทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและ ปลอดภัยจากโรค ไวรัสโคโรนา 2019 (รัตนา กาญจนพันธุ์, 2563) ผลจากการทดลองใช้ในช่วงล็อกดาวน์ที่ผ่านมา การสอนออนไลน์ยังมีปัญหาที่ต้องปรับปรุง หลายประการ เช่น รูปแบบการสอน เครื่องมือของครูเครื่องมือของนักเรียน การกำกับติดตามและการ ประเมินผล อาจทำให้เกิดความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษามากขึ้น (เทือน ทองแก้ว, 2563) สอดคล้อง กับ ภูมิศรีธัญย์ ทองเลี่ยมนาค (2564) ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์การศึกษาได้กล่าวถึง 1) งานวิจัยที่ทำการศึกษาถึงผลกระทบ ของการที่ต้องปิดโรงเรียน หรือเปิดเรียนล่าช้า พบว่าการที่นักเรียน ต้องอยู่บ้านนาน ๆ จะส่งผลทำให้ การเรียนรู้ของนักเรียนถดถอยลง (Learning Loss) 2) การวิเคราะห์ เรื่องความเหลื่อมล้ำของการ เข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา รวมถึงผลลัพธ์ของการเรียนรู้แบบออนไลน์ 3 พบว่าการเรียนผ่าน ระบบออนไลน์ของสถานศึกษาในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 มีปัญหาในด้านของความเหลื่อมล้ำ ดิจิทัล (digital divide) ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สัญญาณ อินเทอร์เน็ต ทักษะ ความรู้ของครูและผู้ปกครองในการช่วยสนับสนุน นักเรียนไทยจากทั่วประเทศเพียง 59% มีเครื่อง คอมพิวเตอร์สำหรับใช้ในบ้าน โดยเฉพาะเด็กไทยที่กลุ่มที่อยู่ในเศรษฐกิจฐานะยากจนที่สุด (bottom 20%) มีเพียง 55% ที่มีพื้นที่ทำงานในบ้าน และเพียงแค่ 17% มีคอมพิวเตอร์ไวใช้งาน แต่ อย่างไรก็ตาม 86% ของเด็กไทยมีโทรศัพท์สมาร์ทโฟน แม้แต่เด็กไทยกลุ่มยากจนที่สุดก็ยังมีถึง 79% ที่มีมือถือ แบบใช้อินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้ผ่านทางมือถืออาจจะเป็นอีกช่องทางที่ เหมาะสมกับ เด็กไทย (ภูมิศรีธัญย์ ทองเลี่ยมนาค, 2564)

ผลการศึกษาของภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบต่อด้าน การศึกษา ดังเช่นในละตินอเมริกาและแคริบเบียน ผลกระทบของการศึกษาระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าเกิดวิกฤตผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ที่ทำให้การพัฒนาคนตกอยู่ในความเสี่ยง แม้ว่ารัฐบาลทั่วทั้งภูมิภาคได้ใช้กลยุทธ์การเรียนทางไกล เพื่อรักษาระดับของความต่อเนื่องในการเรียนรู้ และความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก แต่ยิ่งทำให้ช่องว่าง ทาง การศึกษาที่มีอยู่ในภูมิภาคนี้รุนแรงขึ้น (Jaramillo, 2020) นอกจากนี้แนวโน้มนโยบายภาครัฐที่ยึดตาม แนวคิด “การเรียนรู้นำการศึกษา” โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้จึงมีความจำเป็นที่ จะต้องทำทุกวิถีทาง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอน สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เท่าที่สภาพแวดล้อมจะอำนวยบนพื้นฐาน 6 ข้อ คือ 1) จัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความ ปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผลการประเมินสถานการณ์อย่าง

ใกล้ชิด 2) อำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคน สามารถเข้าถึงการเรียน การสอนได้แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้ 3) ใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้นักเรียน ทุกระดับชั้น สามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ 4) ตัดสินใจนโยบายต่าง ๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความ ต้องการ ทั้งจากนักเรียน ครูและโรงเรียน โดยให้การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็น ที่ตั้ง 5) ปรับปฏิทินการศึกษาของไทย ให้เอื้อต่อการ “เรียนเพื่อรู้” ของเด็กมากขึ้น รวมทั้งปรับตาราง เรียนตามความเหมาะสม 6) บุคลากรทางการศึกษาจะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และทำให้ได้รับ ผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

ในการดำเนินนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการใน สถานการณ์วิกฤตนี้ในมุมหนึ่งก็เป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่ในอีกมุมหนึ่ง ก็นับเป็นโอกาสและช่วงเวลาสำคัญในการปรับปรุงระบบการศึกษาของประเทศ ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาไทย จึงได้ออกแบบการเรียนการสอนในช่วงภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีรายละเอียดในภาพรวมคือรูปแบบการเรียนการสอนออกแบบให้สอดคล้องกับความปลอดภัย ของพื้นที่ โดยมีการเรียนรู้แบบ Onsite ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสามารถไปโรงเรียนได้ขณะที่พื้นที่ ไม่ปลอดภัย จะมีการเรียนรู้หลักผ่านทาง On-Air ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ใน พระบรมราชูปถัมภ์และมีการเรียนรู้เสริมผ่านระบบ Online การเรียนผ่านการสอนทางไกลจะใช้ที่วีดิจอิตอล และ DLTV (Distance Learning Television) เป็นหลัก โดยมีดิจิทัลแพลตฟอร์มของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ DEEP (Digital Education Excellence Platform) และการเรียนการสอนแบบโต้ตอบ ออนไลน์เป็นสื่อเสริม ดังนั้นการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการ เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าว ทำให้องค์กรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน จำเป็นต้องปฏิรูปตนเองและทำการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากร 5 ทาง การศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จที่สามารถนำพาผู้เรียนให้เข้าถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้ (รัตนา กาญจนพันธุ์, 2563) สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) คือคนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยวางเป้าหมายของการพัฒนา การศึกษาไว้ข้อหนึ่งคือ มีระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัต และบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และตอบโจทยบริบทที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติสำหรับการวางแผน ทางการศึกษาในอนาคตของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 คือ ควรเพิ่มจุดเน้นและ ประเด็นการพัฒนาที่อาจต้องคำนึงถึง ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมใน อนาคตและสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (Disruptive change) ที่อาจส่งผลกระทบต่ออุปสรรค และปัญหาในการจัดการเรียนการสอน อาทิตการแข่งขันในบริบทของโลก ความเป็นพลเมืองของโลก (Global citizen) และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) รวมทั้งการพัฒนากระบวนการ บริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการขับเคลื่อน (ICT & Digital base) การพัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษาและตัวผู้เรียน ให้เกิดความพร้อมในการ

ใช้งานของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบรรทัดฐานใหม่ของสังคม (New normal) และการให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องและความจริงจังในการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 และทักษะความเป็นพลเมืองของโลก ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถพัฒนา ผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง ภายใต้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และดิจิทัลเพื่อการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาระบบการศึกษาตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น จัดให้มีแนวทางในการประเมินการทำงานของโรงเรียนใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤต ไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นแบบแผนและนำไปประยุกต์ใช้ในการ บริหารสถานศึกษา และเป็นการเตรียมพร้อมโดยมีแผนงานรับมือภาวะวิกฤตที่มีประสิทธิภาพอันจะ ทำให้สถานศึกษาสามารถควบคุมความเสียหาย และรับมือกับภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นได้

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูที่มีหน้าที่หลักคือ การจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมพัฒนา นักเรียนให้มีความก้าวหน้าด้านความรู้ ด้านทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงเห็นว่าควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาว่าการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ต้องประสบกับปัญหาอะไรบ้าง สถานศึกษาแต่ละแห่งมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไร และแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอย่างไร ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และเป็นแนวทางปฏิบัติเมื่อจะต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงนโยบาย รูปแบบการบริหารจัดการเรียนการสอน สภาพปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

3.2 ได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ที่ทำให้สำนักงานเขตพื้นที่สามารถนำแนวทางการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการจัดการเรียนการสอน

3.3 สามารถนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายในการบริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤติต่าง ๆ ในระดับหน่วยงานการศึกษาอื่นๆ ได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 231 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 177 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,670 คน รวมทั้งสิ้น 1,847 คนกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 319 คน แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 31 คน และครูผู้สอน จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบัน มีค่าเท่ากับ 0.984 ได้ค่าความเชื่อมั่นของสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเท่ากับ 0.934 แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=3.97$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X}=4.02$, S.D. = 0.68) รองลงมา ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}=3.98$, S.D. = 0.68) และ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}=3.95$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X}=3.94$, S.D. = 0.70) สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X}=4.74$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X}=4.77$, S.D. = 0.47) รองลงมา ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}=4.75$, S.D. = 0.47) และ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}=4.73$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}=4.70$, S.D. = 0.52) ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified} = 0.1944$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.1988$) รองลงมาด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.1982$) ด้านการบริหารงานบุคคล ($PNI_{Modified} = 0.1929$) และด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.1868$) ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า มีจำนวน 12 แนวทาง โดยรวมการประเมินแนวทางการพัฒนาความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ มี 3 แนวทาง ได้แก่ (1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) (2) มีการนิเทศการสอนของฝ่ายบริหาร หัวหน้าสาย และหัวหน้ากลุ่มสาระทุกรูปแบบทั้งการเรียนการสอนแบบออนไลน์และออฟไลน์ (3) มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการเข้าถึงการเรียนรู้ของนักเรียน

2) ด้านการบริหารทั่วไป มี 3 แนวทาง ได้แก่ (1) สถานศึกษามีการเฝ้าระวัง ควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง (2) มีการประเมินศักยภาพครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในการรับมือกับภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (3) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานทั้งในกรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 คลี่คลายและยังไม่คลี่คลาย

3) ด้านการบริหารงานบุคคล มี 3 แนวทาง ได้แก่ (1) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน บุคลากรทางการศึกษาได้รับการดูแลและได้รับผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด (2) ให้ครูเข้ารับการอบรมหรือประสานงานกับสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องเมื่อมีเหตุหรือความไม่เข้าใจในการปฏิบัติ เช่น swap/การตรวจ ATK การฉีดวัคซีน เป็นต้น (3) แต่งตั้งครูผู้สอนเพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการสอนออนไลน์ภายใต้การกำกับของหัวหน้าในแต่ละระดับชั้น

4) ด้านการบริหารงบประมาณ มี 3 แนวทาง ได้แก่ (1) ดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา (2) มีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด (3) มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการในการเตรียมพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนออนไลน์ การผลิตสื่อการเรียน เป็นต้น

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์โลกในปัจจุบัน รวมทั้งการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-2019) ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้มีการสร้างความตระหนัก สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับนักเรียน ครู บุคลากร และผู้ปกครองเกี่ยวกับโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทักษะการป้องกัน การแจ้งเหตุหากเป็นกลุ่มเสี่ยง และไม่ปิดบังข้อมูล เป็นต้น 2) การสื่อสารทำความเข้าใจกับครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน เกี่ยวกับนโยบาย มาตรการ แนวทางการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอน และ 3) มีช่องทางการสื่อสาร เช่น กลุ่มไลน์โรงเรียนในการรายงานผล ติดต่อประสานงานหรือแจ้งเหตุต่าง ๆ เพื่อเฝ้าระวังและป้องกันโรคไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากปัจจุบันความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี การสื่อสาร และเกิด Digital Disruption จึงทำให้มีการปฏิบัติและมีความคาดหวัง ในระดับมากขึ้นไปนั่นเอง สอดคล้องกับ ชัชชญา พิระธรณิศร์ (2563) ที่กล่าวว่า Disruptive ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว 2) ความวิตกกังวล 3) การเติบโตทางธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของคนที่ย้ายไป และ 4) ข่าวดสารข้อมูลจำนวนมากที่ส่งผ่านกันอย่างรวดเร็วและสะดวกสบายมากขึ้น จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารเป็นอย่างมาก และสอดคล้องกับ Sullivan (2012) และ บุชบา สุธีธร (2563) ที่กล่าวว่า ปัจจุบันโลกกำลังอยู่ในบริบทหรือสภาพแวดล้อมของสังคมที่มีความไม่แน่นอนในทุกด้าน และอาจเป็นภัยคุกคาม ที่ส่งผลให้องค์การตกอยู่ในภาวะวิกฤตที่ไม่สามารถดำเนินพันธกิจได้เช่นปกติที่เรียกสถานการณ์นี้ว่า VUCA คือ ความผันผวน (Volatility) ความไม่ชัดเจน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ดังนั้นเครื่องมือสำคัญในการบริหารภาวะวิกฤต คือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทั้งการสื่อสารภายในองค์การและการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ บทความนี้มุ่งสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับสถานการณ์ของโลกในยุคแห่งความผันผวน ความไม่ชัดเจน ความซับซ้อน และความคลุมเครือตลอดจน เสนอหลักการและแนวทางการสื่อสารในภาวะวิกฤตสำหรับผู้บริหารในการรับมือเมื่อต้องเผชิญกับภาวะวิกฤต และสอดคล้องกับ ธนวุฒิ นัยโกวิท (2557) ที่กล่าวว่า การสื่อสารในภาวะวิกฤตมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะการณ์ปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต การเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ล้วนจำเป็นต้องใช้การสื่อสารประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ยับยั้งป้องกัน และจัดการให้สถานการณ์วิกฤตินั้นผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

6.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ที่พบว่า มีจำนวน 12 แนวทาง จากการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ให้ความสำคัญในการจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) เป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระหว่างการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ของสถานศึกษา ที่พบว่าด้านผู้เรียน และเมื่อพิจารณาผลรายข้อ พบว่า “ผู้เรียนมีความ

พร้อมด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการเรียนรู้ออนไลน์” มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เป็นอันดับต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดเตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อม ด้านการใช้ ICT มีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพร้อมใช้งาน โดยควรสำรวจความต้องการจำเป็นและทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น บริษัทผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อขออินเทอร์เน็ตไร้สายเพื่อการศึกษา การสนับสนุนเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายด้านอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ในด้านสถานที่สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์ที่เหมาะสม โรงเรียนควรประสานทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง หรือจัดเตรียมห้องศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์ไว้รองรับด้านการรู้เท่าทันสื่อ การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม และฝึกฝนทักษะในการหาความรู้ การรู้เท่าทันสื่อ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้พร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ระหว่างการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 หรือในสถานการณ์ใกล้เคียง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งแสดงให้เห็นผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เรียนมีความพร้อมด้านการใช้ ICT เนื้อหาบทเรียนออนไลน์ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย สื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้กระตุ้นการเรียนรู้ มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหัวข้อ วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาศัย ICT ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์สู่การเรียนรู้ตามสภาพจริง และมีการวัดประเมินผล ระหว่างเรียนและหลังการเรียนผ่านกระบวนการที่หลากหลายทางออนไลน์ สอดคล้องกับ จักรกฤษณ์ โปตาพล (2563) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการเรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ต ผ่านเครื่องมือเทคโนโลยี เป็นการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง เข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหา เช่น ข้อความ, รูปภาพ, เสียง, วิดีโอ และมัลติมีเดียอื่น ๆ ผู้เรียน, ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ อีเมล, กล้องสนทนา และเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสฤพร เซาว์นชัย และอมรรัตน์ สารเถื่อน แก้ว (2563) ที่พบว่า ความพร้อมในการนำนโยบายการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2) ด้านการบริหารทั่วไป จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ให้ความสำคัญในการที่จะจัดให้สถานศึกษา มีการเฝ้าระวัง ควบคุมกำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง ในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมพร้อมรับภัยการจัดการในภาวะวิกฤต และการจัดการหลังภาวะวิกฤต โดย

- 1) การป้องกันและลดผลกระทบ วัดได้ด้วยการประเมินตนเองเพื่อเฝ้าระวังและป้องกัน การสื่อสาร และมาตรการป้องกันควบคุมความปลอดภัย
- 2) การเตรียมพร้อมรับภัย วัดได้ด้วยการเตรียมพร้อมรับภัยด้านบุคลากร การเตรียมพร้อมรับภัยด้านทรัพยากร และแนวทางการตอบสนองเพื่อเตรียมพร้อมรับภัย
- 3) การจัดการในภาวะวิกฤต วัดได้ด้วยการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป
- 4) การจัดการหลังภาวะวิกฤต วัดได้ด้วยการประเมินบทวน

การดำเนินงาน และการเรียนรู้จากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการบริหารจัดการภาวะวิกฤติ คือ แนวคิดการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Management: BCM) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2563) ที่ได้จัดทำคู่มือการบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ ตามแนวคิดการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Management: BCM) เพื่อให้ทุกส่วนราชการทั้งระดับกรม จังหวัด สถาบันอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน และรัฐวิสาหกิจ ดำเนินการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่หน่วยงานเมื่ออยู่ในสภาวะวิกฤติเตรียมพร้อมรับภัยอย่างเป็นระบบ โดยเน้นให้หน่วยงานควบคุมดูแลและป้องกันทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำเนินงานหรือการให้บริการที่สร้างประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการเตรียมความพร้อมจะให้ความสำคัญในกระบวนการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรและความรู้ ความเข้าใจในบทบาทความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการตอบสนองต่อการหยุดชะงักของการดำเนินงานขององค์กร ได้แก่ กลยุทธ์กู้คืนการดำเนินงาน (Recovery Strategy) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องจัดทำ ก่อนการพัฒนาและเตรียมการตอบสนองต่อเหตุการณ์ในภาวะฉุกเฉิน และกลยุทธ์ด้านการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม ตามข้อมูลที่ได้จากผลกระทบต่อกระบวนการทำงานหรือการให้บริการ (BIA) โดยต้องกำหนดในเรื่อง บุคลากร (People) สถานที่ปฏิบัติงาน (Premise) อุปกรณ์และเครื่องมือ (Equipment) เทคโนโลยี (Technology) ข้อมูล (Information) และผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ให้บริการ (Suppliers) และสอดคล้องกับที่ ฌัฐวิวัฒน์ ชัชฌาภิรักษ์ (2563) ได้เสนอการจัดการองค์กรในช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้ 1) การจัดการองค์กรในภาวะวิกฤติการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยการแก้ไขระเบียบองค์กร (Resolve) การทำงานนอกออฟฟิศ (Remote Working) เช่น การแก้ไขนโยบายสำหรับพนักงาน โดยให้ทำงานจากที่บ้าน หรือเพิ่มระยะห่างทางสังคมในที่ทำงาน การแก้ไขนโยบายความปลอดภัยของพนักงาน นโยบายการตั้งเป้าหมายการบริหารงานแบบให้ทำงานทางไกลได้โดยมีเป้าประสงค์ชัดเจน และนโยบายการนำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน 2) การจัดการองค์กรในภาวะวิกฤติโดยเพิ่มการผ่อนคลาย (Resilience) 3) การจัดการองค์กรในภาวะวิกฤติ โดยการทบทวน (Return) โดยเริ่มต้นจากการติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด สร้างความมั่นใจแก่ลูกค้าว่าองค์กรมีมาตรการที่รัดกุม พิจารณาผลกระทบจากการหยุดชะงักทางองค์กร และพิจารณาว่าต่อไปควรดำเนินงานองค์กรแบบเดิม หรือปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานทบทวนไปอย่างไร 4) การจัดการองค์กรในภาวะวิกฤติโดยการประยุกต์แนวทางใหม่ (Reimagination) สภาพสังคมใหม่ (Next Normal) หลังจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จะเป็นไปได้ในรูปแบบใด ส่งผลอย่างไร และองค์กรควรปรับตัวอย่างไร 5) การจัดการองค์กรในภาวะวิกฤติโดยการปฏิรูปวิถีชีวิตใหม่ (Reform New Normal) เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและอาจจะส่งผลที่ดีในระยะยาว เช่น การทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) เป็นต้น

3) ด้านการบริหารงานบุคคล จากผลการวิจัย พบว่า) ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ตระหนักถึงการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน บุคลากรทางการศึกษาได้รับการดูแลและได้รับผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อขับเคลื่อน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง และทบทวนการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากร และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนแบบ New Normal ที่ดำเนินการไป การประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation) การดำเนินงานเพื่อนำมาใช้พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน มีการสร้างขวัญ และกำลังใจเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และดำเนินการสรรหา บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อการศึกษาจัดคนให้เหมาะสมกับงานมากที่สุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของชุตินันท์ พากานวน (2556) ที่พบว่า ปัญหาด้านการติดตามและควบคุม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีประเด็นที่เป็นปัญหา คือ บุคลากรไม่ได้รับการแต่งตั้งในการดำเนินงาน อย่างเป็นทางการ ไม่สร้างแรงจูงใจ ขาดการยกย่องชมเชย ขาดการสร้างขวัญและกำลังใจอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับบริตนา กาญจนพันธุ์ (2563) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา ในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้แนวคิดผู้นำตามสถานการณ์ แนวนโยบาย ภาครัฐ และแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อให้สถานศึกษามุ่งเน้นการ ปฏิบัติตามแนวนโยบายภาครัฐ ภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเคร่งครัด ผลการวิเคราะห์ พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการปฏิบัติตามแนวนโยบาย ภาครัฐ รวมถึงการใช้กลไกความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลนักเรียน นักศึกษา โดย คำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดภายใต้สถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น คำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุก คนที่เกี่ยวข้องมีการอำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงการเรียนการสอนได้ การใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิด ประโยชน์สูงสุดเพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ การตัดสินใจนโยบายอยู่บน พื้นฐานของการสำรวจความต้องการทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมุ่งเน้นที่บทบาทของผู้บริหารโดยการสร้างคุณค่าแก่ตนเองเพื่อแสดงถึงการเป็นตัวอย่างที่ดี การ ปฏิบัติตนของผู้บริหาร รวมถึงการให้ความเป็นธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในเรื่องสวัสดิการและความ เจริญก้าวหน้าโดยผู้บริหารต้องชี้แนะผู้ใต้บังคับบัญชาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกระตุ้นให้ ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบ มีอิสระทางความคิด และเข้าใจในสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่กำลัง เกิดขึ้น กับองค์กรผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความตั้งใจจริงจะผ่านพ้นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ควรมุ่งเน้นที่ สถานการณ์แวดล้อมที่เป็นการกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจและจะส่งผลต่อ การแสดงลักษณะภาวะของผู้นำ ของผู้บริหารด้วย และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ด้วย

4) ด้านการบริหารงบประมาณ จากผลการวิจัย พบว่า) ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ให้ความสำคัญของการดำเนินการ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีความต้องการที่จะเตรียมการป้องกันภัยที่เกิดจากโรคโควิด-19 อย่างเต็มที่ และปฏิบัติตามขั้นตอน ต่างที่สาธารณสุขหรือหน่วยงานต้นสังกัดสั่งให้ดำเนินการ เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อบุคลากรของ สถานศึกษานั้นเอง สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ (Business Continuity Management: BCM) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2563) ซึ่งเป็นแนวคิดการ

บริหารจัดการภาวะวิกฤตที่ทันสมัยที่ปัจจุบันหลายหน่วยงานนำไปปฏิบัติ ซึ่งแนวคิดนี้เห็นความจำเป็นที่หน่วยงานต้องจัดทำแผนดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง (Business Continuity Plan - BCP) เพื่อเตรียมพร้อมรับภัย ที่ให้ความสำคัญในกระบวนการเตรียมความพร้อมของทรัพยากร และความรู้ความเข้าใจในบทบาทความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้อง และแนวทางในการตอบสนองต่อการหยุดชะงักของการดำเนินงานขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของชิตีพัทธ์ เบญจมาภา (2562) ศึกษาการจัดการองค์การในภาวะวิกฤตฉุกเฉินของบริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อกลไกในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตฉุกเฉินของบริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน) 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตฉุกเฉินของบริษัทฯ และ 3) เสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤตฉุกเฉินที่เหมาะสม งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากหลักฐานเชิงประจักษ์ และมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน เพื่อสำรวจข้อมูลด้านเจตคติ ภาพรวมในการจัดการภาวะวิกฤตฉุกเฉินของบริษัทฯ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ฝ่ายบริหารของบริษัท การบินไทยจำกัด (มหาชน) สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่ภายใต้ต้นนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมจำกัดขอบเขตภาวะวิกฤตเพื่อไม่ให้ภาวะวิกฤตขยายวงกว้างออกไปได้ นอกจากนี้งานวิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการภาวะวิกฤตของบริษัทฯ ไว้ 3 ประเด็น ดังนี้ 1) โครงสร้างในการบริหารจัดการต้องมีความกระชับ ไม่มีโครงสร้างที่ซับซ้อน 2) การกำหนดนโยบายต้องสอดคล้องไม่ขัดกับภาครัฐ และการดำเนินนโยบายต้องทำได้รวดเร็ว และ 3) ผู้นำ ควรมุ่งเน้นความสำเร็จของงาน มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบทรัพยากรมนุษย์ มีความรู้และความชำนาญในธุรกิจการบิน การบริหารความเสี่ยง และงบประมาณ ตลอดจนสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นสุขให้แก่พนักงาน เพื่อให้บริษัทให้พ้นสภาพจากปัญหาขาดทุน และยังคงสอดคล้องกับ เทื่อน ทองแก้ว (2563) ที่ได้ศึกษาการออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่: ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ ผลกระทบของ COVID-19 ต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนการสอน การเข้าสู่ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และการออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการศึกษาทุกระดับทั่วโลก ทำให้สถานศึกษาเกือบทุกแห่งทั่วโลกต้องปิดการเรียนการสอนและเกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษา ที่เด่นชัดที่สุดคือ การเรียนการสอนที่ต้องดำเนินงานต่อมิให้หยุดชะงัก เพราะจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน จึงมีการปรับการเรียนสอนในหลายรูปแบบ เกิดนวัตกรรมทางความคิด มีรูปแบบใหม่ทางการเรียนการสอน แนวคิดทางการเรียนการสอนทางไกลโดยใช้สื่อออนไลน์ ผลกระทบต่อทางการศึกษารั้งนี้ มีผลโดยตรงต่อนักเรียนซึ่งจะเป็นกำลังของชาติในอนาคต และส่งผลกระทบต่อทางการศึกษาในรูปแบบใหม่ สถาบันการศึกษา กระดับต้องปรับตัวในสถานการณ์ปัจจุบัน และต้องเตรียมเพื่ออนาคต และมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) สรุปลงและถอดบทเรียนในการเผชิญวิกฤตครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในอนาคต และการออกแบบการบริหารการศึกษาหลังวิกฤต เช่น การปิดสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การเงินของสถาบัน การบริหาร และการสื่อสารในกรณีเกิดวิกฤต การบริหารจัดการเป็นเรื่องสำคัญ และที่สอดคล้องกันจากผลวิกฤตที่ผ่านมาคือ ผู้บริหารต้องอยู่ในพื้นที่ การสื่อสารที่ดีทำงานที่รวดเร็ว การมอบหมายผู้รับผิดชอบ การร่วมมือกับทุกภาคส่วน

เป็นต้น 2) ระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการตัดสินใจในภาวะปกติและวิกฤต จึงควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลอย่างรอบด้าน และควรทำเป็นระบบเอกสารก่อน เมื่อข้อมูลหนึ่งหรือตรงกัน จึงนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ 3) ทบทวนแผนบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาที่รวมแผนบริหารวิกฤตอื่น ๆ จัดทำเป็นแผนต่อเนื่อง (Education Continuity Plan) เช่น อุบัติเหตุต่าง ๆ และจัดทำเป็นคู่มือการบริหารวิกฤต ที่ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำการสื่อสาร ความรวดเร็ว บทบาทของบุคลากร และงบประมาณ และอาจมีการซ้อมการบริหารวิกฤต ในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นต้น เพื่อป้องกันแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

7. องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีจำนวน 12 แนวทาง ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) หรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning) 2) มีการนิเทศการสอนของฝ่ายบริหาร หัวหน้าสาย และหัวหน้ากลุ่มสาระทุกรูปแบบทั้งการเรียนการสอนแบบออนไลน์และออฟไลน์ และ 3) มีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทการเข้าถึงการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านการบริหารทั่วไป มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) สถานศึกษามีการเฝ้าระวัง ควบคุมกำกับติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง 2) มีการประเมินศักยภาพครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในการรับมือกับภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 และ 3) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานทั้งในกรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 คลี่คลายและยังไม่คลี่คลาย ด้านการบริหารงานบุคคล มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน บุคลากรทางการศึกษาได้รับการดูแลและได้รับผลกระทบเชิงลบ จากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด 2) ให้ครูเข้ารับการอบรมหรือประสานงานกับสาธารณสุขอย่างต่อเนื่องเมื่อมีเหตุหรือความไม่เข้าใจในการปฏิบัติ เช่น swap/การตรวจ ATK การฉีดวัคซีน เป็นต้น และ 3) แต่งตั้งครูผู้สอนเพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการสอนออนไลน์ภายใต้การกำกับของหัวหน้าในแต่ละระดับชั้น ด้านการบริหารงบประมาณ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ดำเนินการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ป้องกันโรคโควิด-19 สำหรับนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา 2) มีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด และ 3) มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการในการเตรียมพร้อมของวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนออนไลน์ การผลิตสื่อการเรียน เป็นต้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดอื่นๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงและทบทวนการ

ดำเนินงาน วิเคราะห์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากร และประเมินผล การจัดการเรียนการสอนแบบ New Normal ที่ดำเนินการไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่ต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียนและเหมาะสม กับสถานการณ์ มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน พัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดการเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยี (Technology-based learning) และมีการปรับรูปแบบการเรียน การสอนที่นักเรียนสามารถเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ตามความพร้อมและบริบท ของแต่ละบุคคล ที่สอดคล้องกับการเรียนในวิถีใหม่ New Education ในรูปแบบ 5 On ประกอบด้วย Online, On-Air, On Hand, On-Site และ On School Line หรือการจัดการเรียนการสอนแบบ ผสมผสาน (Blended Learning) นอกจากนี้ควรทำการประเมินและวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของ นักเรียน และการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาต่อยอดเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management System) การบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019

8.3.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาต่อยอดเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing System) ของครู หรือการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนการสอนในภาวะวิกฤตไวรัสโคโรนา 2019

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (เพิ่มเติม)**. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2564. จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/36712>.
- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2563). **การจัดการเรียนรู้ออนไลน์:วิถีที่เป็นไปทางการศึกษา (Online Learning Management: New Normal of Education)**. เลย : มหาวิทยาลัยมกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านนา.
- ฉัฐวัฒน์ ชัชฌาภักดิ์. (2563). **การจัดการองค์การในภาวะวิกฤต กรณีโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19**. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 20(4). 197-207.
- ชติพัทธ์ เบญจมาภา. (2562). **การจัดการองค์การในภาวะวิกฤตฉุกเฉิน ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ชัชชญา พิระธรณิศร์. (2563). **ความท้าทายการจัดการศึกษาในยุค Disruptive Change ของผู้บริหารสถานศึกษา**. *ศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 4(2). 126-139.

- ชูตินันท์ พกานวน. (2556). **แนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมและสร้างจิตสำนึก ความเป็นไทยของโรงเรียนแม่ข่ายคุณธรรมชั้นนำในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เทียน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่: ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19. **ครุสภาวิทยากร**. 1(2). 1-10.
- ธนวุฒิ นัยโกวิท. (2557). **การบริหารประเด็นและการจัดการภาวะวิกฤติในองค์กร คู่มือ ทฤษฎีและปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุษบา สุธีธร. (2563). การบริหารการสื่อสารภาวะวิกฤตในโลกที่ผันผวนไม่ชัดเจน ซับซ้อนและคลุมเครือ. **วารสารนักบริหาร**. 40(2). 130-143.
- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. **วารสารศิลปการจัดการ**. 4(3). 783-795.
- ภูมิศรีธัญย์ ทองเยี่ยมนาค. (2564). **ผลกระทบของ COVID-19 ต่อระบบการศึกษาของโลกและประเทศไทยในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์**. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2564. จาก <https://thaipublica.org/2020/04/19-economists-with-covid-19-15/>
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**. 10(3). 545-556.
- สถิรพร เซวาน์ชัย และอมรรรัตน์ สารเถื่อนแก้ว. (2563). ความพร้อมในการนำนโยบายการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019(COVID-19) ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขตภาคเหนือตอนล่าง. **วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 6(6). 93-105.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2564). **แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (พ.ศ. 2563-2565)**. ขอนแก่น : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). **คู่มือการบริหารความพร้อมต่อภาวะวิกฤต**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ : พรินทรวานกราฟฟิค.
- Jaramillo, Sandra Garcia. (2020). **COVID-19 and Primary and Secondary Education: The Impact of the Crisis and Public Policy Implications for Latin America and the Caribbean**. Retrieved 15 March 2021. From www.latin.america.undp.org
- Sullivan, J. (2012). **VUCA: The New Normal for Talent Management and Workforce Planning**. Retrieved 17 March 2021. From <https://www.ere.net/vuca-the-new-normal-for-talent-management-and-workforce-planning/>

แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การศึกษานาโพธิ์หนองแขวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มหาสารคาม เขต 3*

THE GUIDELINES OF STRATEGIC ADMINISTRATION DEVELOPMENT OF
SCHOOL IN NAPHO-NONGWAENG LEARNING QUALITY DEVELOPMENT
CENTER UNDER THE OFFICE OF MAHASARAKHAM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

ฟาlicit สีสยามาตย์¹, ประสงค์ ต่อโชติ², วีระพงษ์ เทียมวงษ์³, สมพงษ์ อัสสาภัย⁴
Falikit Seehamat¹, Prasong tochot², Veerapong Tiamvong³, Sompong Oussapai⁴
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย^{1,2,3,4}
Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars^{1,2,3,4}
Email : Falikit@cas.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขวง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 2) พัฒนาแนวทางการบริหารเชิงกล
ยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูใน
ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขวง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และ
ข้าราชการครู จำนวน 64 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สถิติ
ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค
Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การศึกษานาโพธิ์ หนองแขวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม
เขต 3 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน
มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น ของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน
ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษ
มหาสารคาม เขต 3 โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified} = 0.21$ และ 2) แนวทางในการ
พัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขวง สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ได้แนวทางการพัฒนา 11 แนวทาง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา; การบริหารเชิงกลยุทธ์; โรงเรียน

ABSTRACT

These purposes of this research were to 1) study current conditions the desirable and necessary condition of the strategic management of the school. in Napho Nong Waeng Educational Quality Development Center Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. 2) Develop the school's strategic management approach. in Napho Nong Waeng Educational Quality Development Center Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3. Study target group School administrators and teacher civil servants in Napho Nong Waeng Educational Quality Development Center Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 3, 11 schools, consisting of 8 schools administrators and 64 teacher's civil servants. The tools used were questionnaires and semi-structured interviews. Statistics used to analyze data These were frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) technique was used to prioritize the needs.

The results showed that 1) Current conditions, desirable conditions and needs of School Strategic Management in Napho Nong Waeng Educational Quality Development Center Under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 3 found that the current condition overall and each aspect The average was at a high level. the desirable condition overall and side the average is at the highest level. and needs of the strategic administration of the school in Napho Nong Waeng Educational Quality Development Center Under the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3 overall, the necessary needs index PNI_{Modified} = 0.21 and 2) Guidelines for developing strategic management of schools in Napho Nong Waeng Educational Quality Development Center under the Office of Maha Sarakham Primary Educational Service Area 3, received 11 development guidelines.

Keywords : Development guidelines; Strategic Management; School

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหนทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติ เพราะถ้าประเทศใดมีคนที่ไม่มีความรู้แล้ว แม้ประเทศนั้นจะมีทรัพยากรอื่นๆ มากมายเพียงใดก็ตาม ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่นั้นเป็นประโยชน์ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติได้ ยิ่งในยุคปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ความรู้ของคนในชาติ จึงเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ไม่ใช่มีทรัพยากรธรรมชาติ หรือการมีแรงงานมาก แต่เป็นความรู้ซึ่งจะทำให้มนุษย์ปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน เพื่อการอยู่รอดและการแข่งขันได้อย่างมีศักดิ์ศรี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจาก

การเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ จึงจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างคนในชาติให้มีศักยภาพในการทำงานให้สูงขึ้น การศึกษาเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมอย่างหนึ่งที่จะพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ยุคโลกาภิวัตน์ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การที่จะพัฒนาผู้เรียนตามความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาดังกล่าว โรงเรียนจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการข้างต้น ซึ่งนั่นก็คือประสิทธิผลของโรงเรียน ประสิทธิผลเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโรงเรียน โรงเรียนจะอยู่รอดและมั่นคงได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของโรงเรียน ประสิทธิผลเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจว่าการบริหารงานของโรงเรียนสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดและวัดความสำเร็จกับวัตถุประสงค์ ดังที่ Hoy and Miskel (2001) กล่าวว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนหมายถึง การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและแก้ปัญหาได้ สอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2548) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนว่า หากมองในมุมผู้ปกครองก็จะให้ความสำคัญกับความสุขของเด็ก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปฏิบัติตนของเด็ก ความสะอาดเป็นระเบียบ การเอาใจใส่ของครูต่อเด็ก ความน่าเชื่อถือของโรงเรียน หรือความร่วมมือของชุมชน ถ้ามองในทัศนะของครูก็จะมองไปที่การเรียนรู้ของเด็ก การสนับสนุนจากผู้บริหาร การพัฒนาความเชื่อมั่นในองค์กร ถ้ามองในทัศนะของผู้บริหารก็จะมองว่าโรงเรียนเป็นที่นิยมหรือไม่ เราเป็นเช่นไรเมื่อเทียบกับโรงเรียนอื่น ความพึงพอใจเป็นอย่างไร เป็นต้น

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เนื่องจากความสำเร็จหรือประสิทธิผลของงานทุกด้านขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหารเป็นสำคัญ ในการที่จะวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิผลขององค์กรเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นรูปแบบของผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร ดังที่ มณฑา จำปาเหลือ (2554) ได้สรุปการบริหารเชิงกลยุทธ์ ไว้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ เป็นหลักการบริหารที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการแข่งขันสูงในยุคของการจัดการความรู้ ดังนั้น ผู้บริหารในองค์กรจะต้องใช้กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เป็นระบบและต่อเนื่อง มีการปรับปรุงและสร้างแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างข้อมูลป้อนกลับตลอดเวลา สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตนะ (2548) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการกำหนดทิศทาง การสร้างทางเลือกและการนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้นำตามทฤษฎีนี้จะเชื่อว่า การที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นไม่ใช่จะอาศัยโชคช่วย แต่จะต้องเป็นผลจากการที่ต้องคอยติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร การคาดการณ์ถึงอนาคตขององค์กรใน

ระยะยาว และการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของ รัชพล เริงชล (2561), จันทิมา บุญอนันต์วงศ์ (2561), ฤทัยรัตน์ เจษฎากุลทวี (2562) และ สุพรรณิการ์ พงศ์ผาสุก (2562) สรุปได้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทุกองค์กร เพราะการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการพัฒนาองค์กรให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ต้องการ เกิดการตระหนักในภารกิจ เกิดพลังร่วมในการพัฒนาให้ดีขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ต้องปรับเปลี่ยนทิศทาง วิธีการคิดและการบริหารจัดการแบบใหม่ที่สุดค้ำค้ำและทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อมุ่งสู่ประสิทธิผลของโรงเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 แบ่งศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาออกเป็น 12 ศูนย์ ตามที่ตั้งของสถานศึกษาที่อยู่ในตำบลและอำเภอที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโกสัมพี, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาวังยาวเขาวไร่ตอนกลาง, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาลำน้ำชี, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษางามบอนสวรรค์, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาวังมัจฉา, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาลำหนองเหล็ก, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษากู่ทอง, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษายั่งยืนเสื่อเฒ่า, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานองโพนเงิน, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาร้อยดอกหมาก, ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษารื่นชม และ ศูนย์พัฒนาคุณภาพนาโพธิ์หนองแวง ซึ่งศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแวง คือกลุ่มสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในตำบลหนองแวง และตำบลนาโพธิ์ อำเภอภูกระแต จังหวัดมหาสารคาม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านหนองแวงสหคามวิทย, โรงเรียนบ้านห้วยแคนโนนสูง, โรงเรียนบ้านศรีอรุณ, โรงเรียนบ้านจอมทอง, โรงเรียนบ้านหนองแหน, โรงเรียนบ้านนาโพธิ์, โรงเรียนบ้านไพศาล (ลีลลยอุทิศ), โรงเรียนบ้านห้วยคำโนนสมบัติ, โรงเรียนบ้านโนนสะอาด, โรงเรียนบ้านหนองโดน, และโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

จากผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียน (o-net) ปีการศึกษา 2563 พบว่า โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแวงมีคะแนนเฉลี่ย 47.83 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ร้อยละ 50 ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแวง จึงเห็นความสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ การบริหารเชิงกลยุทธ์จึงเป็นแนวทางที่สามารถพัฒนาประสิทธิผลในด้านงานวิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษา ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) จัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญกับข้อมูลเป็นอันดับแรกและเกี่ยวข้องกับการบูรณาการข้อมูล ณ จุดหนึ่งจุดใดในกระบวนการวิจัย ทั้งนี้เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแวง และนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน และพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ โปธิ์หนองแขง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ โปธิ์หนองแขง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ โปธิ์หนองแขงได้

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ โปธิ์หนองแขง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนและพัฒนาตนเองได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ โปธิ์หนองแขง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 11 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และข้าราชการครู จำนวน 64 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบัน มีค่าเท่ากับ 0.89 ได้ค่าความเชื่อมั่นของสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเท่ากับ 0.92 และแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ ค่าความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ โปธิ์หนองแขง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\mu=3.88$, $\sigma = 0.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ($\mu=4.05$, $\sigma = 0.66$) รองลงมา ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ($\mu = 3.89$, $\sigma = 0.71$) และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\mu=3.69$, $\sigma = 0.75$) ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม

เท่ากับ ($\mu=4.70$, $\sigma = 0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ($\mu=4.72$, $\sigma = 0.47$) รองลงมา ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ($\mu= 4.70$, $\sigma = 0.47$) และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\mu=3.69$, $\sigma = 0.50$) ตามลำดับความต้องการจำเป็น ของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified} = 0.21$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.27$) รองลงมาด้านการกำหนดทิศทางขององค์กรมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.21$) และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.16$)

5.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า มีจำนวน 11 แนวทาง โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร มี 3 แนวทาง ดังนี้ (1) สถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์และพันธกิจ (2) สถานศึกษาจัดทำแผนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง (3) สถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

2) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มี 5 แนวทาง ดังนี้ (1) ครูและบุคลากรปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ตามปฏิทิน (2) ครูและบุคลากรได้รับการสนับสนุนการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพและนำเสนอเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (3) นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กับสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก (4) สถานศึกษาวางนโยบายจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (5) ครูและบุคลากรสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

3) ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ มี 5 แนวทาง ดังนี้ (1) ครูและบุคลากรติดตามประเมินกลยุทธ์โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น (2) สถานศึกษาแต่งตั้งกรรมการในการประเมินกลยุทธ์ (3) สถานศึกษาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า

6.1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีความตระหนักและ

เห็นความสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่มีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร ซึ่งกระบวนการดำเนินงานนำกลยุทธ์และนโยบายที่กำหนดไว้เข้าสู่การปฏิบัติ ด้วยการพัฒนาจัดทำเป็นโปรแกรมดำเนินงาน (Programs) จัดทำงบประมาณ (Budgets) และวิธีการดำเนินงาน (Procedures) อาจเกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์การโครงสร้าง และระบบการจัดการทั้งหมดทั่วทั้งองค์กรก็ได้ การปฏิบัติตามกลยุทธ์โดยทั่วไปแล้วจะเป็นหน้าที่ของผู้จัดการระดับกลางและระดับล่าง (Middle and Lower Level Managers) เท่านั้น โดยผู้บริหารระดับสูง (Top Management) เป็นผู้ตรวจสอบ เนื่องจาก เป็นแผนงานปฏิบัติการการปฏิบัติตามกลยุทธ์จึงมักจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจประจำวัน (Day-to-day Decision) ในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินงาน จึงทำให้สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมากนั่นเอง สอดคล้องกับรัชพล เชิงชล (2561) ที่ได้วิจัยการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับสุพรรณิการ์ พงศ์ผาสุก (2562) ได้วิจัยการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครูผู้เรียน โรงเรียนวัดสัก (จันทร์ศิริจำเริญประชาสรรค์) พบว่า สภาพการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครูผู้เรียน โรงเรียนวัดสัก มีการปฏิบัติตามหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมากที่สุด

6.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับที่มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีความต้องการให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิสัยทัศน์พันธกิจและการวางแผนนโยบายต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและการตัดสินใจ มีระบบการทำงานเป็นทีมต่างก็มุ่งให้โรงเรียนมีคุณภาพและประสบความสำเร็จในการ บริหารและจัดการศึกษา อีกทั้งได้ดำเนินการตามแผนงานและโครงการที่กำหนดซึ่งปฏิบัติตามขั้นตอนและตารางที่กำหนดไว้ตามแผนปฏิบัติการประจำปีมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิควิธีที่หลากหลาย เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา เวียงกมล อัดโดดดร (2554) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารวิชาการของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้านและทุกประเด็น 2) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นดังนี้ (1) การพัฒนาหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 4.51) (2) การจัดการ เรียนการสอน (ค่าเฉลี่ย 4.44) (3) การวัดผลประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.33) และ (4) การวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.16) 3) กลยุทธ์การบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนควรประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ (1) พลิกโฉมการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ ยั่งยืน (2) วัดผลประเมินผล

การพัฒนาที่ยั่งยืน (3) ปรับการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและ (4) เปลี่ยนกระบวนการทัศนหลักสูตรเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

6.1.3 ความต้องการจำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ รองลงมาด้านการกำหนดทิศทางขององค์กรและด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและครู ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เห็นความสำคัญของ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เนื่องจากการนำกลยุทธ์ไปใช้ (Strategy implementation) เมื่อจัดทำแผนกลยุทธ์เสร็จแล้วกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นต้องนำไปใช้โดยมีการทำความเข้าใจในรายละเอียดของกลยุทธ์ร่วมกัน มีการปรับโครงสร้างของสถานศึกษาให้สัมพันธ์กับกลยุทธ์ และกลยุทธ์ดังกล่าวต้องถูกดัดแปลงให้เป็นงาน/โครงการ/กิจกรรมเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นช่วงที่สามของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์นั่นคือ การนำกลยุทธ์ไปใช้ และแนวทางในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่มีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กรนั่นเอง

6.2 แนวทางในการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษานาโพธิ์หนองแขง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

จากการศึกษาข้อมูลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และข้อมูลจากผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ดังนี้

ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร แนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับสถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์และพันธกิจ สถานศึกษาจัดทำแผนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการวางแผนเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงและมีวิสัยทัศน์ต่ออนาคต ทำให้สามารถกำหนดวัตถุประสงค์และทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมการกำหนดทิศทางขององค์กร ซึ่งสอดคล้องปณิธา สฤกษ์ไพรัตน์ (2551) ได้ทำการศึกษารับรองงานเชิงกลยุทธ์สู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนกำแพงวิทยา พบว่า 1) การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนกำแพงวิทยา พบว่าด้านการกำหนดทิศทางของโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือด้านการกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน และด้านการศึกษาสถานภาพของโรงเรียนตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนกำแพงวิทยา ก่อนและหลังการพัฒนา พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกรายการ 3) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนกำแพงวิทยา ในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานอาคารสถานที่และงานบริการ ก่อนและหลังการพัฒนา พบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนกำแพงวิทยาก่อนและหลังการพัฒนา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และหลังการพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกรายการ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการ

บริหารงานของโรงเรียนกำแพงวิทยา ผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานของโรงเรียนกำแพงวิทยา พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ แนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับครูและบุคลากรปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ตามปฏิทิน ครูและบุคลากรได้รับการสนับสนุนการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพและนำเสนอเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กับสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก สถานศึกษาวางนโยบายจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และครูและบุคลากรสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ โดยมีการจัดระบบงาน มอบหมายงานในการวางแผนปฏิบัติงาน เพื่อให้การนำกลยุทธ์ไปใช้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับรัชพล เจริญ (2561) ได้วิจัยการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับมีชนิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 2) ด้านการกำหนดกลยุทธ์ 3) ด้านการควบคุมและประเมินผล และ 4) ด้านการตรวจสอบสภาพแวดล้อม

ด้านการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ แนวทางในการพัฒนาเกี่ยวกับครูและบุคลากรติดตามประเมินกลยุทธ์โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น สถานศึกษาแต่งตั้งกรรมการในการประเมินกลยุทธ์และสถานศึกษาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา ประสิทธิภาพ ดังนั้น การประเมินผลของสถานศึกษาจึงเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรติดตามให้ผู้รับผิดชอบได้ดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้ โดยมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจันทิมา บุญอนันต์วงศ์ (2561) ได้วิจัยแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่พบคือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ประกอบด้วย วิเคราะห์ปัจจัยภายในกำหนดจุดแข็งจุดอ่อน วิเคราะห์ปัจจัยภายนอก กำหนดโอกาส และอุปสรรค วิเคราะห์ภารกิจและวัฒนธรรมของโรงเรียน ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ประเมินภาพในอนาคตของสภาพแวดล้อมและจัดลำดับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาโดยเน้นการมีส่วนร่วม 2) การกำหนดกลยุทธ์ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ กำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน ครอบคลุมทุกระดับ กำหนดเกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จ และปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับนโยบาย 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ ประกอบด้วย กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ จัดทำแผน และปฏิทินการปฏิบัติงานทุกฝ่ายร่วมปฏิบัติตามแผน รวบรวมข้อมูลและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และ 4) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ประกอบด้วย แต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดกรอบ วิธีการ แนวทางการประเมิน สร้างเครื่องมือตัวชี้วัดและระบบการติดตาม กำหนดปฏิทินการประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความสมบูรณ์

7. องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพ
การศึกษาโพธิ์หนองแขว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

ผลการวิจัย

1.สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน เป็นดังนี้

สภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน **และความต้องการจำเป็น** ของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

$PNI_{Modified} = 0.21$

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า มีจำนวน 11 แนวทาง โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร

1. สถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์และพันธกิจ
2. สถานศึกษาจัดทำแผนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง
3. สถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

- 1.ครูและบุคลากรปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ตามปฏิทิน
- 2.ครูและบุคลากรได้รับการสนับสนุนการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพและนำเสนอเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3.นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กับสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก
- 3.สถานศึกษาวางนโยบายจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- 4.ครูและบุคลากรสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์

- 1.ครูและบุคลากรติดตามประเมินกลยุทธ์โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น
- 2.สถานศึกษาแต่งตั้งกรรมการในการประเมินกลยุทธ์

สถานศึกษาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา

จากแผนภาพดังกล่าวข้างต้น สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน เป็นดังนี้ สภาพปัจจุบัน โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายด้าน และความต้องการจำเป็น ของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI_{Modified} = 0.21$ และแนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่า มีจำนวน 11 แนวทาง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่ต่างๆ ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ให้ครบทั้งด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ควรมีการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยการเข้ารับการอบรมเพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเองและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขวงในสังกัดอื่นๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาโพธิ์หนองแขวงในสถานศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ให้เกิดมีประสิทธิผลมากที่สุด

8.3.2 ควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียน ในสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ ต่อไป

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : ลาดพร้าว.
- จันทิมา บุญอนันต์. (2561). **รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ปณิตา สฤณีไพร์พันธ์. (2551). **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานเชิงกลยุทธ์สู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนกำแพงวิทยา**. สตุล : โรงเรียนกำแพงวิทยา.

- รัชพล เจริญชล. (2561). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสาร
ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 16(2). 57-73.
- ฤทัยรัตน์ เจษฎากุลทวี. (2562). รายงานการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารเชิงระบบอย่างมี
ประสิทธิภาพในการบริการเบิกจ่ายเงิน งบประมาณของหน่วยคลังและพัสดุในทรศนะ
ของบุคลากร ในสังกัดสำนักบริหารและพัฒนาวិชาการ สังกัดกองคลัง สังกัดคณะ/
หน่วยงาน ในสังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น : หน่วยคลังและพัสดุ สำนักบริหาร
และพัฒนาวិชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). *โรงเรียน: การบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค.
- สุพรรณิการ์ พงศ์ผาสุก. (2562). การบริหารการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนของครูผู้เรียน โรงเรียนวัดสัก (จันทร์ศิริจำเริญประชาสรรค์). *วารสารศึกษาศาสตร์*.
7(3). 62-76.
- Hoy, W.K. and Miskel, C.G. (2001). *Educational administration: Theory, and practice*.
6th ed. New York : MocGraw-Hill.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขต
เบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2*
TRANSFORMATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS GROUP OF
SCHOOL IN BENJAWIROT UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2

กฤษณา ยืนบุรี¹, สุภาวดี ลาภเจริญ²
Krissana Yuenburee¹, Supawadee Lapcharoen²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{1,2}
Faculty of Education, Ramkhamhaeng University^{1,2}
Email : kyuenburee2@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 260 คน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ โดยภาพรวมแตกต่างกัน

และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 2) ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 3) ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ผู้บริหารสถานศึกษา; กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ

ABSTRACT

This study is survey research. The purpose of this study was to study and compare the transformational leadership of school administrators according to the opinions of teachers in a group of schools in Benjawirot under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2. The sample used in this research was a group of school teachers in Benjawirot Under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2. Academic Year 2022, totaling 260 people classified by educational qualifications, work experience and school size. The instrument used to collect data was a questionnaire on the transformational leadership of school administrators in a group of schools in Benjawirot Under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2. the number of 45 items had a confidence value of 0.99. Statistics used in the study were frequency, percentage, mean, standard deviation. T-test and one-way analysis of variance and paired mean score comparisons according to Scheff's method.

The results showed the teachers had their opinions towards the transformational leadership of the school administrators according to the opinions of the school group teachers in Benjawirot Under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2, overall and each aspect was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average values was the ideological influence aspect, followed by the inspirational aspect. intellectual stimulation and the aspect with the lowest average was the aspect of individual consideration. The Comparison of Transformative Leadership of School Administrators in Groups of Schools in Benjawirot Under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2, classified by educational qualifications work experience and the size of the school The results can be summarized as follows. 1) Teachers with different educational backgrounds have opinions on transformational leadership of school administrators Group of schools in Benjawirot Under the Secondary

Education Service Area Office Bangkok 2, the overview is different. and when considering each aspect, it was found that All aspects were statistically different at the .05 level of significance. 2) Teachers with different work experience have opinions on transformational leadership of school administrators Group of schools in Benjawiro Under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2, classified by work experience Overall, it's different. and when considering each aspect, it was found that intellectual stimulation and in regard to individuality, there was a statistical difference at the significance level of .05. 3) Teachers belonging to different school sizes have opinions on transformational leadership of school administrators Group of schools in Benjawiro Under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2, the overview is different. and when considering each aspect, it was found that All aspects were statistically different at the .05 level of significance.

Keywords : Transformational Leadership; School Administrators; Group of Schools in Benjawiro

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ ที่ผ่านมามีได้เผชิญกับสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงและยังมีผลกระทบต่อเนื่อง หากมองในระดับองค์การทั้งในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ตนเองเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและความเร่งด่วนในการที่จะต้องปรับเปลี่ยนไปสู่สิ่งที่ดีกว่า (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2545, หน้า 21) ซึ่งปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลกระทบต่อทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการเมืองของทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้โลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว เป็นโลกไร้พรมแดนการศึกษาเป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสังคมในวันพรุ่งนี้ถูกกำหนดด้วยทักษะ และความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน ดังนั้น การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน จะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ มีความยืดหยุ่น มีความสร้างสรรค์ มีความท้าทายและซับซ้อน เป็นการศึกษาที่จะทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ เช่น การคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้วยการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับความต้องการต่อการใช้กำลังคนของประเทศ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ซึ่งในส่วนของการบริหารจัดการศึกษาก็เช่นกัน ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา “ผู้บริหาร” ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของภาครัฐและเอกชน ถือได้ว่าเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง โดยตามนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา สิ่งที่น่า

บริหารการศึกษาไทยในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ และประสบการณ์ เหมาะสมกับที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเป็นบุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ที่นอกจาก จะบริหารบุคลากรครูแล้ว ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการเรียนรู้ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ ต้องมีความสามารถที่จะประสานการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการระดมความสามารถและทรัพยากร เพื่อการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการประกันคุณภาพ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้าน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ภาวะผู้นำมีความสำคัญ ยิ่งต่อผู้บริการทุกคน เพราะจะเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้สำเร็จผลตาม เป้าหมาย ซึ่งจะต้องเป็นผู้นำองค์การให้ก้าวหน้า ซึ่งจะต้องใช้ศิลปะในการโน้มน้าวให้บุคคลในองค์การ คล้อยตาม เพื่อให้ความร่วมมือและช่วยปฏิบัติงาน โดยผู้นำเพียงคนเดียวไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ แต่ความสามารถของผู้นำในการชักจูงให้บุคคลในองค์การให้คล้อยตามและยินยอมปฏิบัติตามด้วยความ เต็มใจนั้นจะเป็นส่วนสำคัญ ที่ทำให้งานสำเร็จในภาพรวม ซึ่งผู้นำช่วยทำให้บุคคลในองค์การได้ปฏิบัติ ตามภารกิจ ขณะเดียวกันก็จะช่วยสร้างพลังและแรงยึดเหนี่ยวของกลุ่มให้มั่นคง (สิริชัย นนทะศรี, 2559, หน้า 30) โดยที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และ พฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ ซึ่งสร้างความผูกพันของสมาชิกต่อการเปลี่ยนแปลงของวัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ที่สำคัญขององค์การ เป็นการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของสมาชิกให้ สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง มีพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพ มากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความตระหนักในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม มีการจูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลกว่า ความสนใจของพวกเขา ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพของการทำงานและบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ (Bass and Avolio, 1990; อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2545, หน้า 22-24) ดังนั้น เมื่อผู้บริหารสถานศึกษา สามารถรักษาสถานะของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงภายใต้กรอบของการรักษาความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้นำกับผู้ตาม โดยปราศจากการทำตนเหนือผู้อื่นหรือเป็นผู้ควบคุม จะทำให้เกิดความจริงใจในการ ช่วยเหลือผู้ตาม การปลูกฝัง การพัฒนา การสร้างสภาพแวดล้อมให้ทุกคนทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้ เป้าหมายขององค์การบรรลุผลสัมฤทธิ์ขยายตัวสู่ความยั่งยืนในการพัฒนาได้ตามมา การบริหาร สถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาสถานศึกษาจากผลการวิจัยภาวะผู้นำใน ประเทศไทย ปรากฏว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งในองค์การ ซึ่งทฤษฎีภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงมีความเหมาะสมและเป็นที่ต้องการอย่างยิ่งในโลกปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พบว่า ภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการทำงาน ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของ ผู้จัดการ ประสิทธิภาพของหัวหน้างาน ประสิทธิภาพของหน่วยงาน มีบรรยากาศองค์การความผูกพันต่อ องค์การความจงรักภักดีต่อองค์การ มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ มีการรับรู้ความยุติธรรม ในองค์การ มีความสามารถในการตัดสินใจ มีเขาว์อารมณ์และความในกว้าง ดังนั้น ควรพัฒนาบุคลากร ในทุกระดับตั้งแต่พนักงานถึงระดับผู้บริหารให้ภาวะผู้นำที่ดี เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่คาดหวังไว้ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยืนยันว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถฝึกฝนอบรมและพัฒนาได้ (รัตติ กรณ์ จงวิศาล, 2545, หน้า 213-214) การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติ บทบาทของการเป็นผู้นำมากกว่าผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจประจำวันให้

เสร็จตามกำหนดไม่ได้คำนึงถึงเป้าหมาย และทิศทางขององค์การในอนาคตอย่างที่ควรจะเป็น ขาดความสนใจในการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ การปรับปรุงการบริหารงานจึงมักยึดติดกับรูปแบบแบบเดิม เพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาข้อจำกัดของทรัพยากร เช่น ทรัพยากรทางการเงิน และทรัพยากรบุคคล เป็นต้น ส่งผลต่อเนื้อให้การบริหารไม่ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยจะต้องเริ่มมาจากการแก้ไขปัญหาในระดับฐานราก คือ การบริหารจัดการศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการแก้ไขปัญหาคุณภาพผู้เรียน และพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารการศึกษาอย่างยั่งยืน ที่สามารถสร้างให้เกิดกระบวนการของผลลัพธ์ด้านการศึกษาที่ยั่งยืน มีการปรับปรุงทั้งระบบให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนในสาขาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
- 2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนในสาขาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสาขาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
- 3.2 ได้เป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาที่ดีต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสาขาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูกลุ่มโรงเรียนในสาขาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 740 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูกลุ่มโรงเรียนในสาขาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยการเปิดตารางของ Cohen (Cohen, Manion and Morrison, 2011) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 คน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวน

มากตามขนาดของสถานศึกษา จากการเทียบสัดส่วน เพื่อสุ่มตัวอย่างครูผู้ตอบแบบสอบถามจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบบสอบถามมีจำนวน 45 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

4.3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างทุกสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากครูกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

4.3.3 รวบรวมแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับแล้วดำเนินการวิเคราะห์ สรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัย

4.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติขั้นพื้นฐานและทดสอบสมมติฐาน เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.4.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

4.4.2.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/จุดประสงค์ของผู้เชี่ยวชาญ โดยการหาค่าดัชนี IOC

4.4.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha coefficient: α)

4.4.3 สถิติทดสอบสมมติฐาน

4.4.3.1 การทดสอบสมมติฐานสองกลุ่ม ใช้ t - test ได้แก่ ระดับการศึกษา

4.4.3.2 การทดสอบสมมติฐานมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษา พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

5.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

5.2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

5.2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

5.2.3 ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังเป็นผลให้การปฏิบัติงาน

เกินความคาดหวัง พัฒนาความสามารถและศักยภาพไปสู่ระดับที่สูงขึ้นโดยผู้บริหารแสดงบทบาททำให้ผู้ร่วมงานไว้วางใจ ตระหนักรู้ภารกิจและวิสัยทัศน์ มีความจงรักภักดีและเป็นข้อจูงใจให้ผู้ร่วมงานมองการณ์ไกลกว่าความสนใจของตนซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์และความสำเร็จของสถานศึกษา จึงส่งผลให้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สอดคล้องกับพินดา ตระหง่าน (2564) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา และสอดคล้องกับอรรวรรณ ภัทรดำเนินสุข (2564) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ซึ่งผู้ศึกษาสามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายเป็นรายด้านได้ดังนี้

6.1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ผู้บริหารยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมประกอบการพิจารณาตัดสินใจ รองลงมา คือ ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่เคารพนับถือของผู้ร่วมงาน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความกระตือรือร้นและมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่งผลให้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชูโสภา สมะมะแอ (2561) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี พบว่า ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสตรีควรเป็นผู้มีอุดมการณ์อิสลามที่บริสุทธิ์ใจ เพื่อพระองค์อัลลอฮ์องค์เดียว โดยไม่หวังผลประโยชน์แอบแฝง แสดงการมีจุดยืนที่ชัดเจน

6.1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ได้แก่ ผู้บริหารตั้ง

มาตรฐานในการทำงานไว้สูงเพื่อกระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้ร่วมงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนด และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารกระตุ้นให้ผู้ร่วมงาน ทำงานกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องสร้างสถานที่ทำงานให้เป็นบรรยากาศแบบครอบครัว พุดคุยกระตุ้นกำลังใจ ทำให้เกิดความกระชุ่มกระชวยในการทำงาน ส่งผลให้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับรัชณี บุญกล้า (2563) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างยั่งยืน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้อำนวยการโรงเรียนของผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการจูงใจ ด้านการสร้างทีมที่เข้มแข็ง ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ อย่างมีอุดมการณ์ และด้านการกระตุ้นทางปัญญาตามลำดับ และมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจูงใจมากที่สุด

6.1.3 ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ได้แก่ ผู้บริหารให้ความสนใจที่จะปรับปรุงวิธีการทำงานแบบเก่า ๆ รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนผู้ร่วมงานให้คิด แก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นแล้วด้วยวิธีการใหม่ ๆ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารแจ้งให้ผู้ร่วมงานทราบถึง ปัญหาที่หน่วยงานกำลังประสบอยู่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานปรึกษา วิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการหาวิธีป้องกันและแก้ปัญหา ส่งผลให้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ พิมพ์พร วงศ์อนุสิทธิ์ (2564) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม จำนวน 4 ด้าน ที่สามารถ พยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนได้ คือ การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านที่มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ โดยสามารถพัฒนาตนเอง การเป็น แบบอย่างที่ดี เรียนรู้จากบุคคลที่เป็นแบบอย่าง การจัดอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยน ใช้เทคนิควิธีที่ทันสมัย และส่งเสริมและกระตุ้นให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ

6.1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหาร ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล และผู้บริหารส่งเสริม

สนับสนุนผู้ร่วมงานที่มีความสามารถพิเศษให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารรับฟังเรื่องราวและความคิดเห็นของผู้ร่วมงานด้วยความตั้งใจ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพิจารณาความถนัดของผู้ใต้บังคับบัญชา มอบหมายหน้าที่ของแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสม ให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชา มอบโอกาสในการทำงานเพื่อให้แสดงความสามารถของตนเองออกมา และแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและมีความเท่าเทียมกัน ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนความคิดต่องานใหม่ๆ ให้มีความท้าทาย เลือกใช้วิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเกลิงศักดิ์ เสนาคำ (2560) ศึกษา ลักษณะภาวะผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรไม่แสวงกำไรในประเทศไทย พบว่า ผู้นำเชิงبارมีเป็นส่วนที่สำคัญที่ส่งผลให้ผู้ตามเกิดความเคารพนับถือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแรงจูงใจในการปฏิบัติตามผู้นำ และสอดคล้องกับอรรวรรณ ภัทรดำเนินสุข (2564) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก

6.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการศึกษาในระดับที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อทัศนคติในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นวิสัยทัศน์ การสื่อสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2563) ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จำแนกตามเพศอายุ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษาโดยรวมแตกต่างกัน

6.2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่สังกัดสถานศึกษาที่มีขนาด

แตกต่างกัน บริบทการปกครองภายในองค์กรย่อมแตกต่างกันสอดคล้องกับพิมพ์พร วงศ์อนุสิทธิ์ (2564) พบว่า มีการจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

6.2.3 ครูที่สังกัดขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประสบการณ์ทางด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางและผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้บริหารสถานศึกษาใหม่จะบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาขาดความพร้อมในการขับเคลื่อน การส่งเสริม และสนับสนุนบุคลากรในการทำงานด้านต่าง ๆ ก็เป็นไปได้ยากด้วยบริบทที่ขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษา และอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีความพร้อมในด้านทรัพยากรทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านการสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ต่าง ๆ สถานที่ซึ่งสอดคล้องกับพินิตา ตระหง่าน (2564) พบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

การศึกษานี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู กลุ่มโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎี ของ Bass & Avolio (1993) จำนวน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 4. ด้านการคำนึงถึงความจำเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงการจัดการหรือการทำงานที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวังเป็นผลให้การปฏิบัติงานเกินความคาดหวัง พัฒนาความสามารถและศักยภาพไปสู่ระดับที่สูงขึ้นโดยผู้บริหารแสดงบทบาททำให้ผู้ร่วมงานไว้วางใจ ตระหนักถึงภารกิจและวิสัยทัศน์ มีความจงรักภักดีและเป็นข้อจูงใจให้ผู้ร่วมงานมองการณ์ไกลกว่าความสนใจของตนซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์และความสำเร็จของสถานศึกษา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองเห็นการปรับเปลี่ยนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถสื่อสาร ในการวางแผนต่อไป โดยเลือกใช้คำพูดต่างๆ มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ สื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยท่าทางมั่นใจ ส่งงาม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของครู และเปิดโอกาสให้ครูร่วมเสนอแนวคิด แนวปฏิบัติใหม่ ๆ ไม่ยึดแนวคิดและการแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ จะเป็นการสร้างความเชื่อมั่น ก่อให้เกิดแรงกระตุ้น หรือแรงผลักดันภายในองค์กรไปสู่สิ่งใหม่ๆ ที่มีความหลากหลายส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรตามความต้องการและความสนใจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายบริหารบุคลากร และฝ่ายบริหารทั่วไป ภายในสถานศึกษา

8.3.2 ควรทำการศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

- ชูไธดา สมะแอ. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงาน การศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เถลิงศักดิ์ เสนาคำ. (2560). ลักษณะภาวะผู้นำที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรไม่แสวงกำไรในประเทศไทย. วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 3(1). 79-97.
- พินดา ตระหง่าน และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเมืองปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร. 7(2). 189-203.
- พิมพ์พร วงศ์อนุสิทธิ์. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสตรีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใน จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัชณี บุญกล้า. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาอย่างยั่งยืน. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 7(11). 335-343.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2545). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานการวิจัยแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิริชัย นนทาศรี. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 7(5). 183-198.
- อรรวรรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

หวางเหอ: นาฏกรรมนีโอคลาสสิกจีนในบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่*
WANG HE: CHINESE NEOCLASSICAL DRAMA IN RETROSPECTIVE
MODERN CULTURE

หลิน ห่ายเจียน¹, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ²
Lin Haijian¹, Pattamawadee Chansuwan²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : 2492670582@qq.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องหวางเหอ: นาฏกรรมนีโอคลาสสิกจีนในบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของนาฏกรรมหวางเหอ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้รู้ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 3 คน และกลุ่มบุคคลทั่วไป 20 คน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า นาฏกรรมหวางเหอ เป็นการสร้างสรรค์นาฏกรรมรูปแบบนีโอคลาสสิกจีนในบริบทสมัยใหม่ โดยมีภูมิหลังของกระบวนการสร้างสรรค์มาจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนาผลงานทางด้านการแสดงของจีนให้ทันต่อสังคมสมัยใหม่ อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ของจีนส่งผลอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเขตเมืองและเศรษฐกิจส่วนบุคคล การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนเกี่ยวกับเศรษฐกิจ อีกทั้งยังส่งผลให้มีการผสมผสานความคิดระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนและวัฒนธรรมร่วมสมัย ถือเป็น การเปิดกว้างทางวัฒนธรรม ความคิด และการสร้างสรรค์การเดินรำขึ้นใหม่ภายใต้ภูมิหลังของประวัติศาสตร์จีน

คำสำคัญ : หวางเหอ; นาฏกรรมนีโอคลาสสิกจีน; บริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่

ABSTRACT

The Research on Wang He: Chinese neoclassical drama in retrospective modern culture. The purpose is to study elements of the drama Wang He. The research approach used was qualitative research using document analysis and field data collection through observation and interviews. An observation and interview form were used from a group of 3 experts, 3 practitioners and 20 general people. Then, the data were analyzed by content analysis.

The results showed that The Wang He Tragedy It is the creation of Chinese neo-classical drama. in modern context. The background of the creative process is based on historical and environmental information. In order to develop the performances of Chinese performances to keep up with modern society The influence of modern Chinese culture has resulted in Changes in urban areas and individual economies Changing the way people think about the economy. It also resulted in the integration of ideas between traditional Chinese culture and contemporary culture. It is an openness to culture, ideas and the creation of a new dance within the background of Chinese history.

Keyword : Wang He; Chinese neoclassical drama; Retrospective modern culture

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

คำว่า “นีโอ” (Neo) เป็นชื่อรูปแบบหรือยุคของ ประวัติศาสตร์ยุคหนึ่ง อันได้แก่ ศิลปะแบบนีโอคลาสสิก (Neo-Classic) เป็นรูปแบบศิลปะที่ได้รับอิทธิพลมาจาก การที่ชาวฝรั่งเศสเกิดการต่อต้านระบบฟิวดัล หรือระบบศักดินาสวามิภักดิ์ (Feudalism) ที่แบ่งชนชั้น จากปัญหาทางการเมืองดังกล่าวก่อเป็นสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้ชาวยุโรปกลับมาสนใจในศิลปะแบบคลาสสิกอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแท้จริงแล้ว “Neo” แปลว่า ใหม่ หรือ New ส่วน Classic มาจากชื่อเรียกศิลปะกรีกยุคคลาสสิก เป็นยุคที่ศิลปะมีความสวยงามอย่างมาก ดังนั้นลักษณะของศิลปะแบบนีโอคลาสสิกจึงมีแนวคิด และการสร้างงานลอกเลียนจากศิลปะยุค โบราณ (ดิฐดา นุชบุษบา, 2559) ดังการสร้างสรรคนาฏกรรมจีนในบริวิฒนธรรมสมัยใหม่ ที่ได้นำเอาเรื่องราวโบราณมาผ่านสร้างเป็นผลงานศิลปะการแสดง

การเดินรำแบบจีนโบราณหมายถึงการเดินรำที่ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญที่เป็นแบบอย่างและสไตร์คลาสสิกบนพื้นฐานของการฟ้อนรำพื้นบ้านดั้งเดิมหลังจากการชดเชยการตกแต่งการประมวลผลและการสร้างโดยคนงานมืออาชีพในอดีตและหลังจากการฝึกฝนศิลปะมาเป็นเวลานาน การเดินรำคลาสสิกของจีนชื่อของการเดินรำนี้ได้รับการเสนอครั้งแรกโดย Mr Ouyang Yuqian ในปี 1950 ได้รับการยอมรับและเผยแพร่อย่างกว้างขวางโดยอุตสาหกรรมการเดินรำและในที่สุดก็ได้รับการยืนยัน การเดินรำคลาสสิกจีนร่วมสมัยมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับการเดินรำจีนโบราณ แต่มันไม่ได้มีความหมายเหมือนกันกับการเดินรำจีนโบราณ การเดินรำคลาสสิกจีนร่วมสมัย

ก่อตั้งขึ้นหลังจากการก่อตั้งประเทศจีนใหม่โดย Tang Mancheng Li Zhengyi และนักเต้นคนอื่น ๆ ของ Beijing Dance Academy (Wang Kefen, 1985) บนพื้นฐานของการเต้นรำอุปรากรจีนและศิลปะการต่อสู้จีนร่วมกับบัลเล่ต์ต่างประเทศ แนวคิดของการเต้นรำคลาสสิกของจีนมีความหมายทางประวัติศาสตร์และมีสไตล์มากขึ้นและยังเป็นแนวคิดการพัฒนา

หลังจากการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนในช่วงต้นทศวรรษ 1950 นักเต้นได้พัฒนาและสร้างสรรค์ศิลปะการเต้นรำแห่งชาติแยกประเภทการเต้นรำจากการแสดงละครจีนที่หลากหลายและเรียนรู้จากศิลปะการต่อสู้ของจีนเพื่อทำการวิจัยจัดระเบียบปรับแต่ง ละครเต้นรำและการเต้นรำที่มีสไตล์การเต้นรำจีนคลาสสิกเช่น Baolian Lantern Little Knife Club และ Spring River Flower Moonlight Night ด้วยนโยบายเปิดของปี 1980 การเต้นรำแบบคลาสสิกของจีนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและเริ่มขยายจากรูปร่างไปสู่ความหมายที่แท้จริงไปสู่พื้นที่ใหม่ ในอีกด้านหนึ่งนักเต้นได้ฝ่าฟันขอบเขตของการศึกษาการเต้นโอเปร่า มีส่วนร่วมในภาพจิตรกรรมฝาผนังถ้าโบราณและภาพการเต้นรำในโบราณวัตถุทางวัฒนธรรมที่ขุดขึ้นมาต่าง ๆ เพื่อจัดระเบียบและสร้างการเต้นรำคลาสสิกที่เป็นเอกลักษณ์และละครเต้นรำคลาสสิกเช่น Silk Road Flower Rain Belling and Dance Faux Tang Le Dance Bronze Fuck ฯลฯ ดนตรีย้อนยุคและการเต้นรำเหล่านี้เน้นความสง่างามความแม่นยำและความแม่นยำ ในทางตรงกันข้ามมันเป็นนวัตกรรมการสร้างและการปฏิบัติของนักการศึกษาการเต้นรำ เริ่มจากการกำจัดธุรกิจโอเปร่ากิจวัตร จากประเพณีทางวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ของจีน รวมถึงการประดิษฐ์ตัวอักษรและศิลปะการต่อสู้เพื่อสำรวจกฎหมายความงาม ปรับแต่งองค์ประกอบของมันสรุปเส้นทางของการเต้นรำคลาสสิกและความหมายของความเป็นชายผู้หญิงและจังหวะเพื่อไม่ให้มีร่องรอยของละครการเปรียบเทียบและพฤติกรรมไปสู่จิตสำนึกส่วนตัวของการเต้นรำและการทำงานที่เป็นนามธรรมของสัญลักษณ์การกระทำ พวกเขาสรุปกฎการเคลื่อนไหวในการเต้นรำแบบคลาสสิกในอดีตเป็นการเคลื่อนไหวพื้นฐานจำนวนหนึ่งที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เอวและการเคลื่อนไหวแบบวงกลมซึ่งขยายพื้นที่การเคลื่อนไหวของการเต้นรำแบบจีนโบราณอย่างมาก เป็นผลให้งานเต้นรำที่โดดเด่นจำนวนมากแสดงโดย แม่น้ำเหลือง แม่น้ำและแม่น้ำ มู่หลานกวย เหลียงจู้ และอื่น ๆ ได้รับการฝึกฝนและผลิต ใน แม่น้ำเหลือง ทำการเต้นรำแบบจีนโบราณที่เกิดจากการเต้นรำโอเปร่า ทำลายข้อ จำกัด ของกิจวัตรประจำวันของโอเปร่า มันไม่ได้เป็นแบบจำลองของธุรกิจโอเปร่าอีกต่อไป แต่ด้วยการเคลื่อนไหวของร่างกายขนาดใหญ่ ปรับปรุงการเต้นรำแบบคลาสสิกให้เป็นภาษามนุษย์ที่สามารถแสดงออกถึงความคิดและความหลงใหลได้อย่างอิสระ ดังนั้นการเต้นรำคลาสสิกของจีนไม่เพียง แต่จากรูปร่าง แต่ยังมีมาจากเสน่ห์ภายในได้พบสิ่งที่สอดคล้องกับจิตวิญญาณของราชวงศ์จีนแบบดั้งเดิมเพื่อให้การเต้นรำคลาสสิกของจีนในรูปแบบที่ละเอียดอ่อนและกลม ความแข็งแรงและความนุ่มนวล การผสมผสานของฉาก (Tang Mengcheng, 2565 : สัมภาษณ์) การรวมกันของทักษะและสาระสำคัญ ฉี พระเจ้าและมือ ตา ร่างกาย กฎหมาย ขั้นตอนการผสมผสานที่สมบูรณ์แบบและลักษณะความงามที่เป็นเอกภาพสูง แม่น้ำเป็นสัญลักษณ์ของความสำเร็จของการเต้นจีนคลาสสิกที่พัฒนาไปเป็นแบรนด์ใหม่ของร่างกาย

สายน้ำของแม่น้ำเหลืองได้รับการแนะนำให้รู้จักกับดินแดนของจีนจากท้องฟ้าจากดินแดนทางตะวันตกเฉียงเหนืออันกว้างใหญ่ไปจนถึงเส้นทางสายไหมลึกลับผ่าน Hexi Corridor และถิ่นทุรกันดารที่ไม่แยแสและไหลเข้าไปในทะเล Bohai โดยไม่สิ้นสุด เด็ก ๆ ของแม่น้ำเหลืองบันทึกแม่

ทั่วไปนี้ในรูปแบบต่าง ๆ ในสมัยโบราณมีบทกวีและเพลงที่คุณไม่เห็นน้ำของแม่น้ำเหลืองและไหลไปที่ทะเลและไม่กลับมาวันนี้มีซิมโฟนี นักร้องแม่น้ำเหลือง และเปียโนคอนแชร์โต้ แม่น้ำเหลือง ของ ลมกำลังกรีดร้องม้ากำลังกรีดร้องแม่น้ำเหลืองกำลังคำราม มีหนังสือประวัติศาสตร์เช่น บันทึกทางประวัติศาสตร์ ปัจจุบันมีสารคดี Yellow River และมี Cloud Gate Volume ในสมัยโบราณ ปัจจุบันมีแม่น้ำในรูปแบบเด่น แม่น้ำในปัจจุบันวัฒนธรรมผู้บริโภคจะแพร่หลาย แต่การเดินที่มีน้ำเอารูปแบบจากของแม่น้ำเหลืองก็ยังคงมีอยู่มากมาย เราก็คงไม่ได้ที่จะถามว่าทำไมนักออกแบบทำเด่นถึงหลงไหลใน นาฏกรรมทางเหนือ อะไรคือเหตุผลที่ทำให้การเดินรำ คงอยู่ตลอดไป และสัญลักษณ์ที่น่าสนใจของแม่น้ำเหลือง โดยอธิบายการเดินรำ นาฏกรรมทางเหนือที่สร้างจากแม่น้ำเหลือง ภายใต้อิทธิพลของการบรรยายข้อความ ดนตรีในมือข้างหนึ่งยังคงผ่านการบรรยายกลุ่มระลึกถึงความทุกข์และจดจำภาพวีรบุรุษคลาสสิกอันสูงส่งในทางกลับกันการเดินรำ อิมแม่น้ำเหลือง ก็กำลังมองหาวิธีการเล่าเรื่องใหม่ในความคิดสมัยใหม่และบอกสัญลักษณ์ แม่น้ำเหลือง อีกครั้ง (wang wei, 2012)

การเดินรำแบบคลาสสิกสามารถเรียนรู้จากแนวคิดของการเดินรำสมัยใหม่และใช้แนวคิดของการพัฒนาแขนขา และการซึ้นน้ำแขนขา เพื่อเดินรำ การใช้แนวคิดของ การพัฒนาแขนขา เราสามารถใช้การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางกายภาพของนักเต้นอย่างต่อเนื่องซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการสร้างสรรค์ท่าเต้นลองท่าเต้นที่หลากหลายอย่างกล้าหาญและทำลายข้อ จำกัดของขั้นตอนการเต้นแบบดั้งเดิม ภายใต้การแนะนำของความคิดแบบนี้ นักเต้นไม่จำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมของการเคลื่อนไหวและบรรทัดฐานในการเดินรำและพวกเขามีความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์ของพวกเขาพัฒนาท่าเต้นให้สมบูรณ์และเสริมสร้างการแสดงออก ในกระบวนการฝึกนักเต้นรู้สึกว่าการเคลื่อนไหวใหม่และระยะทางของเขาอยู่ไม่ไกลและเขาสามารถสร้างได้อย่างกล้าหาญตามความต้องการของเขาเอง ภายใต้แนวคิดของ การพัฒนาแขนขา นักเต้นรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงของการเคลื่อนไหวเป็นการส่วนตัวเพื่อกระตุ้นความกระตือรือร้นในการสร้างสรรค์ภายในของพวกเขาพัฒนาตามรูปแบบศิลปะที่สูงขึ้นและส่งเสริมการพัฒนาศิลปะการเดินรำคลาสสิก ในความคิดของ แขนขานำทาง มันเป็นที่ประจักษ์ส่วนใหญ่ในความจริงที่ว่าร่างกายมนุษย์อยู่ในสถานะของการเคลื่อนไหวและนำความคิดเป็นพื้นฐานเพื่อให้ นักเต้นอยู่บนพื้นฐานของจิตวิญญาณทางอารมณ์ของตัวเองการเคลื่อนไหว การเดินรำสมัยใหม่เน้นการรับรู้ของนักเต้นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว กระบวนการเดินรำไม่สามารถสะสมการเคลื่อนไหวได้อย่างง่าย ๆ มันจำเป็นต้องรับรู้การเคลื่อนไหวก่อนแล้วจึงรวมความคิดของตัวเองเพื่อแสดงศิลปะการเดินรำ นักเต้นผสมผสานแนวคิดการซึ้นน้ำของการเดินรำสมัยใหม่เข้ากับการเดินรำแบบคลาสสิกกระบวนการของการเดินรำก่อให้เกิดความเฉื่อยของการคิดและค่อยๆสำรวจและค้นพบสาระสำคัญและวัตถุประสงค์ของศิลปะการเดินรำ ในกระบวนการเดินรำเพียงเพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวนวัตกรรมที่ไม่รวมเข้ากับความคิดนั้นไม่ต้องสงสัยเลยว่าว่างเปล่า แต่การเน้นไปที่การซึ้นน้ำความคิดมากเกินไปไม่ใส่ใจกับนวัตกรรมของการเคลื่อนไหว ร่างกายการกระทำจะดูแข็งทื่อ ในเรื่องนี้ในกระบวนการพิชิตขั้นของการเดินรำคลาสสิกและการเดินรำสมัยใหม่มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวของการเดินรำสมัยใหม่เพื่อทำความเข้าใจเหตุผลทางปรัชญาของมันและเพื่อถ่ายทอดแนวคิดการเดินรำและหลักการทางศิลปะ โดยรวมแล้วจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสัณฐานวิทยาของการเดินรำสมัยใหม่และการเดินรำคลาสสิก สรุปลักษณะของการเดินรำแต่ละครั้ง มีความคล้ายคลึงกันและความแตกต่างระหว่างการเดินรำทั้งสองใน

กระบวนการพัฒนาของศิลปะการเดินรำข้อดีของทั้งสองสามารถเสริมซึ่งกันและกันสร้างสรรค์วิธีการนำเสนอศิลปะการเดินรำอย่างต่อเนื่องสืบทอดวัฒนธรรมที่ยอดเยี่ยมในการเดินรำคลาสสิกดูซับซ้อนสาระสำคัญของการเดินรำสมัยใหม่และส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของศิลปะการเดินรำ (Wang Tao, 2565 : สัมภาษณ์)

การสร้างการเดินรำของแม่น้ำเหลือง สิ่งแรกคือการวิเคราะห์อิทธิพลของการเดินรำอิมแม่น้ำเหลือง ในการสร้างภาษาเดินรำ ประการที่สองคือการหารือเกี่ยวกับความร้ายแรงของต้นแบบการสร้างการเดินรำ อิมแม่น้ำเหลือง ร่วมสมัยและแบ่งการเดินรำ อิมแม่น้ำเหลือง ออกเป็นสามประเภทตามต้นแบบเฉพาะของการสนับสนุนการเดินรำที่สามคือการอธิบายการสร้างจิตวิญญาณการเดินรำสมัยใหม่และการสะท้อนทางวัฒนธรรมภายใต้อิทธิพลของ อิมแม่น้ำเหลือง ในฐานะที่เป็นแหล่งสนับสนุนและแหล่งสำคัญของการสร้างสรรค์การเดินรำสมัยใหม่ อิมแม่น้ำเหลือง ไม่เพียง แต่เป็นช่องทางสำหรับคนทันสมัยในการถอดรหัสและก้าวข้ามภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกทางจิตวิญญาณและสร้างความแข็งแกร่งทางจิตวิญญาณ แต่ยังเป็นวิธีการที่เป็นไปได้สำหรับการขอลงจากจิตวิญญาณแห่งชาติและการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ

หวางเหอ เป็นนาฏกรรมสมัยใหม่ของจีนที่เป็นการเล่าเรื่องราวของแม่น้ำเหลือง หรือ แม่น้ำหวางเหอ ผ่านศิลปะการแสดงในรูปแบบนีโอคลาสสิกจีน เพื่อเป็นการพัฒนาเรื่องราวในช่วงเวลาที่กำหนด ทั้งเป็นการเปิดโลกทัศน์นาฏกรรมสมัยใหม่ของจีน ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาองค์ประกอบนาฏกรรมหวางเหอ ในบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่จีนมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีทางด้านมนุษยวิทยาและนาฏศิลป์มาร่วมอธิบายผลการศึกษาค้นคว้าจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ทางด้านศิลปะการแสดง และยังเป็นการยกระดับงานวิจัยทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งจะเป็ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศในระดับสากล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของนาฏกรรมหวางเหอ นาฏกรรมนีโอคลาสสิกจีน

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบของนาฏกรรมหวางเหอ นาฏกรรมนีโอคลาสสิกจีน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยกำหนดกรอบและขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัยดังนี้ ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) ได้แก่ (1) ผศ.ดร. พิระ พันลูกท้าว ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ตะวันตก (2) อาจารย์ศทาวุธ มาป้อง ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ตะวันตก(3) Mr. Wang Tao ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์จีน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual informant) ได้แก่ (1) Mr. Pan Yanhe นิสิตต่างชาติ ภาควิชาศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2) Mr. Gao Liang อาจารย์มหาวิทยาลัยเสินเจิ้น มณฑลกว่างตุง ประเทศจีน (3) Mr. Zhang Kanghui อาจารย์มหาวิทยาลัยเสินเจิ้น มณฑลกว่างตุง ประเทศจีน 3) กลุ่มบุคคลทั่วไป

(General informants) ประกอบด้วย นิสิต กลุ่มผู้ชมการแสดง โดยใช้วิธีสุ่มแบบก้อนหิมะ (Snowball Sampling) จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 2) แบบสังเกต ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสังเกตไม่มีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามการวิจัยครั้งนี้ ใช้ข้อมูลภาคสนามเป็นหลักประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้รู้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเพื่อนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะติดต่อทางโทรศัพท์ไปยังผู้ให้ข้อมูลเพื่อนัดหมายการสัมภาษณ์ เพื่อให้การเก็บข้อมูลทุกครั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต มาตรวจสอบ ความถูกต้อง และจัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

5. ผลการวิจัย

ทางเหนือ: นาฏกรรมนีโอคลาสสิกจีนในบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบการแสดงทางเหนือ มีดังนี้

1. แนวคิด

หลังจากการก่อตั้งสังวัฒนธรรมจีนยุคสมัยใหม่ นักเต้นชาวจีนได้อุทิศตนให้กับวัฒนธรรมและการพัฒนานาฏศิลป์ประจำชาติมาเป็นเวลานาน พวกเขาได้จัดทำตำรานาฏศิลป์จีนโดยอ้างอิงถึงศิลปะการต่อสู้ อูปรากร และบัลเลต์ของจีน ด้วยความก้าวหน้าของการปฏิรูปและการเปิดประเทศ และการแลกเปลี่ยนที่เพิ่มขึ้นระหว่างประเทศของฉันทันกับต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกิดขึ้นกับนาฏศิลป์คลาสสิกในประเทศของเรา และมีพื้นที่ใหม่สำหรับการขยายทั้งรูปลักษณ์และความหมาย หลักสุนทรียศาสตร์ของนาฏศิลป์จีนคือการถ่ายทอดและความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันยาวนานของชาติจีนเป็นเวลาหลายพันปี ซึ่งดำเนินผ่านสมัยโบราณและปัจจุบัน หลักการเหล่านี้สามารถเห็นได้ไม่เฉพาะในโอเปร่าเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเต้นรำแบบโบราณด้วย เป็นหมวดศิลปะใหม่

นาฏกรรมมหานาฏกรรม เป็นศิลปะการแสดงของจีนที่ได้นำเอาเรื่องของแม่น้ำหวางเหอ (แม่น้ำเหลือง) มาผ่านกระบวนการประกอบสร้าง โดยศิลปินนักออกแบบท่าเต้นชาวจีน ซึ่งเป็นการเล่าเรื่องราวที่ระลึกถึงความทุกข์และภาพของวีรบุรุษในอดีต ถ่ายทอดผ่านกระบวนการเคลื่อนไหว ในรูปแบบนีโอคลาสสิกจีน เพื่อให้เกิดสุนทรียภาพที่งดงาม ผ่านนาฏกรรม หวานเหอ ที่เป็นนาฏกรรมสมัยใหม่ของจีน

2. รูปแบบการแสดง

นาฏกรรมทางเหนือเป็นศิลปะการแสดงสมัยใหม่ของจีนที่นำเอาเรื่องราวของแม่น้ำที่เรา รู้จักกันนาม แม่น้ำหวางเหอ แม่น้ำฮวงโห แม่น้ำเหลือง หรือแม่น้ำวิปโยค ที่นำเอาเรื่องราววิถีชีวิต และบอกเล่าเหตุการณ์ ผ่านนาฏกรรมการเต้นรำในรูปแบบนีโอคลาสสิก โดยใช้นักแสดงทั้งชายและ หญิง เคลื่อนไหวร่างกายไปตามบทบาทของนาฏกรรม ใช้การเต้นรำเพื่อแสดงภาพประวัติศาสตร์การ ต่อสู้ของลูกหลานในแม่น้ำหวางเหอ โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่

- ช่วงที่ 1 Yellow River Boatmen วิถีชีวิต และการพายเรือต้านคลื่นที่มีพลังอัน ยิ่งใหญ่
- ช่วงที่ 2 Ode to the Yellow แม่น้ำหวางเหอ บนพื้นที่ราบแถบภูมิภาคตอนกลาง ที่มีทิวทัศน์ภูเขาอันงดงามบนผืนแผ่นดิน
- ช่วงที่ 3 Anger แม่น้ำวิปโยคและจิตวิญญาณของผู้คนที่เปี่ยมด้วยความรัก
- ช่วงที่ 4 Dongfanghon ยุติแม่น้ำวิปโยค

ภาพที่ 1 รูปแบบการแสดง

3. ดนตรี

ดนตรีที่ใช้ประกอบนาฏกรรมทางเหนือประกอบด้วยเพลง “Yellow River Cantata” ซึ่ง บทเพลงนี้เป็นพื้นฐานสำหรับการประพันธ์เพลงเสียงขนาดใหญ่ร่วมสมัยของจีน ในช่วงปลายทศวรรษ 1960 ต่อมาได้มีการดัดแปลงมาเป็น Yellow River Piano Concerto โดยนักเปียโน หยิน ฉิงซ่ง โดยได้นำเอาเปียโนมาบรรเลงร่วมกับไวโอลิน ซึ่งเป็นการนำเครื่องดนตรีทั้ง 2 ชิ้น ในระดับนานาชาติ ที่ดีที่สุด มาผสมผสานกับเครื่องดนตรีของจีนให้เกิดอารมณ์ร่วมสมัยที่เข้ากับบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่ ของจีน

5. ท่าที่ใช้ในการแสดง

ท่าที่ใช้ในการแสดงนาฏกรรมหว่างเหอ นั้น เป็นท่าที่สื่อให้เห็นถึงอารมณ์ในแต่ละช่วง แต่ปะเหตุการณ์ ใช้ท่าเด่นรำเพื่อตีความบอกถึงเรื่องราว การต่อสู้ของลูกหลานในแม่น้ำฮวงโห จากนามธรรมให้ปรากฏเป็นรูปธรรม ท่าที่ใช้ในการนั้นจะมีท่าหลักที่ปรากฏใน 4 ช่วงการแสดง ซึ่งประกอบด้วย

ช่วงที่ 1 Yellow River Boatmen เป็นการแสดงที่ใช้ท่าทางการเต้นสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิต ที่แสดงฉากคนพายเรือในแม่น้ำที่กำลังต่อสู้กับคลื่นที่รุนแรงด้วยพลังโมเมนตัมอันยิ่งใหญ่

ภาพที่ 4 Yellow River Boatmen

ช่วงที่ 2 Ode to the Yellow แม่น้ำหวางเหอ บนพื้นที่ราบแถบภูมิภาคตอนกลาง ที่มีทิวทัศน์ภูเขาอันงดงามบนผืนแผ่นดิน เป็นการใช้ท่วงท่าการเต้นรำที่สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 5 Ode to the Yellow

ช่วงที่ 3 Yellow River Anger เป็นการใช้ท่วงท่าที่แสดงถึงความโศกเศร้าจากเหตุการณ์ของแม่น้ำวิปโยค และท่าที่แสดงให้เห็นถึงจิตวิญญาณของผู้คนที่เปี่ยมด้วยความรัก

ภาพที่ 6 Anger

ช่วงที่ 4 Dongfanghong เป็นภาษาจีน ที่หมายถึงการยุติ หรือจบลง แสดงถึงการหยุดความวิปโยคของแม่น้ำหวางเหอ

ภาพที่ 7 Dongfanghong

6. อภิปรายผลการวิจัย

หวางเหอ: นาฏกรรมนีโอคลาสสิกจีนในบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่ พบว่า นาฏศิลป์จีนไม่เพียงรวมถึงพัฒนาการและปัจจัยต่าง ๆ ของศิลปะการต่อสู้ของจีน แต่ยังซึมซับแก่นแท้ของการรำรำแบบตะวันตกอันเปี่ยมไปด้วยความรู้สึก รูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์ และสุนทรีย์ของการผสมผสาน

ความแข็งแกร่งและความนุ่มนวล . สอดคล้องกับ Chen Chao, (2016) ที่กล่าวว่า นาฏศิลป์ดั้งเดิมของจีนมีคุณค่าทางศิลปะสูงมาก เป็นการผสมผสานท่วงท่าการเต้นรำ และองค์ประกอบของประเพณีประจำชาติต่าง ๆ จากนั้น จึงก่อตัวขึ้นผ่านการสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ โดยนักออกแบบท่าเต้นหลายคน ในช่วงหลายศตวรรษของประวัติศาสตร์ การเต้นรำคลาสสิกของจีนนิยมใช้เครื่องดนตรีคลาสสิกยุคกลาง ส่วนเครื่องแต่งกายในการแสดงจะถูกสร้างสรรค์ตามความต้องการของผู้ออกแบบ ที่นำเอาของเก่ามาปรับปรุงให้มีสไตล์และร่วมสมัยที่เปี่ยมด้วยสุนทรียรส และยังคงสอดคล้องกับ Zhang Tingting, (2012) ที่อธิบายว่านาฏศิลป์จีนมีประสบการณ์การพัฒนามาครั้งศตวรรษ จากการเต้นรำในราชสำนักหรือการเต้นรำพื้นบ้านที่ห่างไกลออกไป วัฒนธรรมจีนสมัยใหม่ได้เกิดขึ้นในวงการนาฏศิลป์จีน ด้วยประเทศจีนมีประวัติศาสตร์อันยาวนานและวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งซึ่งเป็นรากฐานของความรุ่มรวยของนาฏศิลป์จีน ไม่ว่าจะการรำกายได้วัฒนธรรมสมัยใหม่ของจีน หรือ การรำแบบจีนดั้งเดิม ล้วนแต่เป็นการรำแบบจีนที่มีมาก่อน และการรำที่วิเคราะห์อารมณ์ทางจิตวิญญาณของชาวจีน แสดงถึงชีวิตของชาวจีนมีความแตกต่างเพียงอย่างเดียว คือ วิธีการแสดง การเต้นรำสมัยใหม่ของจีนยังสนับสนุน การเคลื่อนไหวตาม ธรรมชาติ การหดตัว และการผ่อนคลายของร่างกาย การเต้นรำเท้าเปล่า และเทคนิคอื่น ๆ นาฏกรรมหวางเหอ ถือเป็นต้นแบบของการสร้างสรรค์นาฏกรรมจากสองแง่มุมของความงามแบบคลาสสิกและความงามร่วมสมัย ด้วยภูมิหลังของการการสรรค์มาจากประวัติศาสตร์ดั้งเดิม มาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นการเต้นรำร่วมสมัย ซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นไปได้สำหรับการแสวงหาตัวตนและการสร้างภาพลักษณ์ของชาติ สอดคล้องกับ Chen Xin, (2019) กล่าวว่า การเต้นรำร่วมสมัยของจีน ในการแสดงนาฏกรรมหวางเหอ เป็นการสร้างสรรค์ที่ฉีกข้อจำกัดของรูปแบบดั้งเดิมของการเต้นรำคลาสสิก นาฏกรรมหวางเหอ ยังรวมเอาจิตวิญญาณแห่งการบุกเบิกและความท้าทายในการปฏิรูปวงการนาฏศิลป์จีนยุคใหม่ โดยผ่านผลงานการแสดง นักออกแบบท่าเต้นส่วนใหญ่ นิยมใช้ท่าพื้นฐานในการยืนตัวตรง หลังตรง แต่ในยุคสมัยใหม่นั้นนิยมใช้ท่วงท่า การเต้นที่ตัวเหวี่ยง และหมุนไปตามแรงโน้มถ่วง ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ด้วยอิทธิพลของการเต้นรำคลาสสิก ทำให้นาฏกรรมหวางเหอ อยู่ในบริบทของวัฒนธรรมสมัยใหม่ อีกทั้งสามารถดึงดูดผู้ชมและได้รับความนิยามอย่างกว้างขวาง ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนถึงสุนทรียภาพของการเต้นรำ เป็นศิลปะการแสดงรูปแบบนีโอคลาสสิก ในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไปสู่ร่วมสมัย พบว่า พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของประเทศ เมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ การพัฒนาศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ของจีน จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต การหลอมรวมของผู้คนในสังคมวัฒนธรรมจีนร่วมสมัยแบบเปิดและวัฒนธรรมดั้งเดิม

7. องค์ความรู้ใหม่

นาฏกรรมหวางเหอ เป็นนาฏกรรมที่ประกอบสร้างในรูปแบบนีโอคลาสสิก ซึ่งมีภูมิหลังของกระบวนการสร้างสรรค์มาจากข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนาผลงานทางด้านการแสดงของจีนให้ทันต่อสังคมสมัยใหม่ อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยใหม่ของจีนส่งผลอันนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงในเขตเมืองและเศรษฐกิจส่วนบุคคล การเปลี่ยนแปลงวิถีคิดของผู้คนเกี่ยวกับเศรษฐกิจ อีกทั้งยังส่งผลให้มีการผสมผสานความคิดระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนและวัฒนธรรม

ร่วมสมัย ถือเป็น การเปิดกว้างทางวัฒนธรรม ความคิด และการสร้างสรรค์การเดินร่ำขึ้นใหม่ภายใต้ ภูมิหลังของประวัติศาสตร์จีน

นาฏกรรมทางเหอ เป็นการแสดงที่เล่าถึงวิถีชีวิตผู้คนในแถบลุ่มแม่น้ำและความวิปโยคของ แม่น้ำหวางเหอ ในการแสดงนาฏกรรมทางเหอ ใช้รูปแบบการเคลื่อนไหวในท่วงท่าที่สื่อถึงเหตุการณ์ ต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงความปั่นป่วน ความสง่างามของแม่น้ำหวางเหอ และเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ อันยิ่งใหญ่ของกลุ่มประชากรที่อาศัยในแถบลุ่มแม่น้ำหวางเหอ ที่ต่อสู้ดิ้นรนจากเหตุการณ์วิปโยคของ แม่อ่างสงไม่ย่อท้อ โดยท่วงท่าของการแสดงมีการนำเอาท่าของการเดินร่ำแบบคลาสสิกจีนผสมผสาน ทำร่วมสมัยแบบนีโอให้เกิดเป็นการเดินร่ำในรูปแบบนีโอคลาสสิกจีน เพื่อให้เกิดเป็น นาฏกรรมนีโอ คลาสสิกจีนในบริบทวัฒนธรรมสมัยใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 แม่น้ำหวางเหอ เป็นหนึ่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นประวัติศาสตร์ของจีน และได้มีการ นำมาถ่ายทอดผ่านศิลปะการแสดง เพื่อให้ประชาชนรุ่นหลัง ได้สัมผัสและเข้าถึงเรื่องราวทาง ประวัติศาสตร์ จึงควรมีการนำนาฏกรรมทางเหอเข้าไปมีบทบาทในวิทยาลัยสอนนาฏศิลป์จีน ทั้ง รูปแบบดั้งเดิม และรูปแบบใหม่ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการเดินร่ำและยังเป็นการสัมผัสข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การศึกษาการเดินร่ำของนาฏศิลป์จีน ยึดหลักสภาวะจิตที่ว่า “อารมณ์เคลื่อนไหว ภายในและก่อตัวขึ้นภายนอก” การเคลื่อนไหวของร่างกาย มักจะเปิดเผยกิจกรรมภายในที่สมบูรณ์ แบบของทุกคนโดยไม่รู้ตัว ดังนั้นในกระบวนการสร้างผลงานการเดินร่ำ นักเต้นจะต้อง พิจารณาคุณภาพ ทางจิตใจของตัวละครอย่างรอบคอบ เข้าใจลักษณะบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของ ตัวละครอย่าง แม่น้ำหวางเหอและออกแบบภาษากายที่แสดงออกและแสดงออกมากที่สุดและแสดงท่าทางการเดินร่ำที่มีพื้นผิว ตัวอย่างเช่น การออกแบบการกระทำ และการตีความที่แม่นยำของนักแสดงใน นาฏกรรมทางเหอ สามารถถ่ายทอดลักษณะนิสัยของตัวละครไปยังผู้ชมได้โดยตรงและทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกสุนทรีภาพ ในการแสดงได้อย่างเข้าใจ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 การศึกษานาฏศิลป์จีนไม่ควรหยุดอยู่เพียงแค่การเรียนรู้การเคลื่อนไหวเพียงผิว เฝินเท่านั้น แต่ควรมีการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์จีน ความเข้าใจและ ประสบการณ์ ของบทบาท และการสร้างสรรค์ ทำให้ท่วงท่าของการเดินร่ำมีความสมเหตุสมผลมาก ขึ้นใน ดังนั้นควรมีการนำเอานาฏศิลป์ในแต่ละสกุล ไม่ว่าจะ เป็นรูปแบบราชสำนัก หรือนาฏศิลป์ พื้นเมือง มาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นนาฏศิลป์จีนร่วมสมัย ตามบริบทวัฒนธรรมจีนสมัยใหม่

9. บรรณานุกรม

ดิฐดา นุชบุษบา. (2559). เทคนิคการฟ้อนนีโอล้านนา ในละครฟ้อนล้านนา เรื่อง พรหมจักร ของกฤษณี ชัยศิลป์บุญ. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 4(1). 404-418.

Chen Chao. (2016). On the Origin and Development of Chinese Classical Dance. **Journal of Education and Culture Studies**. 6(4). 60-66.

Chen Xin. (2019). **Research on the Dance of “Yellow River Theme” in Contemporary China**. China : Nanjing Arts Institute.

Tang Mengcheng (ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมจีน) ผู้ให้สัมภาษณ์. 13 ตุลาคม 2565. ผ่านแอปพลิเคชันวีแชท

Wang Kefen. (1985). **The History of Chinese Dance**. China : Books & Periodicals.

Wang Tao (ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์จีน) ผู้ให้สัมภาษณ์. 13 ตุลาคม 2565. ผ่านแอปพลิเคชันวีแชท

Wang Wei. (2012). **An Analysis of the Four Generations of the Yellow River Dance**.

Zhang Tingting. (2012). The Origin and Evolution of Chinese Classical Dance. **Music Grand View**. 6(2012). 1-14.

การพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร*
DEVELOPMENT AMNATCHAROEN PROVINCE TO BUDDHISM AGRICUTURE

กุลรวี ศรีวรรณ¹, วนิดา พรมหล้า²
Kulrawee Sriwan¹, Wanida Phomlha²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : builtnineteen90@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่การเป็นเมืองธรรมเกษตร การวิจัยนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่ประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ ผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ภาครัฐ ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ, เกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ รองเจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ กำนันตำบลห้วยไร่ และผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองเม็ก ส่วนที่สองเป็นส่วนของภาคประชาชน ได้แก่ สมาชิกสภาพัฒนาการเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ เลขาธิการคณะกรรมการสภาการศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ ประธานสภาองค์กรเกษตรกรอินทรีย์ตำบลโนนหนามแท่ง และผู้ประสานงานขบวนการชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ วิจัยนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลและใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำประเด็นอภิปรายสำหรับการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตร คือ ประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควรจึงไม่มีส่วนร่วม หรือมีส่วนร่วมน้อย ในการกำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนาจังหวัดไปสู่เมืองธรรมเกษตรโดยตรง แต่เป็นการกำหนดนโยบายผ่านผู้แทนเข้ามาขับเคลื่อนในระดับจังหวัดเกิดจากการรวมศูนย์อำนาจของรัฐทำให้เกิดปัญหาเล็ก ๆ จนไม่ได้รับการแก้ไข จึงทำให้มีการตั้งกลุ่มของคน ในชุมชนที่นำเสนอสิ่งที่ดีงามของแต่ละท้องถิ่น มานำเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาและพยายามทำให้จังหวัดอำนาจเจริญเป็นจังหวัดจัดการตนเอง จนกลายเป็นการประกาศใช้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญเป็นจังหวัดแรกในประเทศไทย

คำสำคัญ : เมืองธรรมเกษตร; ธรรมนูญประชาชน; จังหวัดจัดการตนเอง

ABSTRACT

This research has two objectives: to analyze the factors that hinder the urbanization of Amnatcharoen province to Buddhism Agriculture city; and to suggest ways to develop Amnatcharoen province into agriculture city. This research used a qualitative research method consisting of in-depth interviews and focus group interviews. The informants were divided into 2 groups: the government sector, namely Deputy Governor of Amnatcharoen Province, Amnatcharoen Provincial Agriculture. Deputy Primate of Amnatcharoen Province Huai Rai sub-district chief and the headman of Ban Nong Mek The second part is the people's sector, namely members of the Amnatcharoen Political Development Council. Secretary of the Board of Education Council of Amnatcharoen Province Chairman of the Council of Organic Agriculture Organizations, Non Nam Thaeng Subdistrict and Coordinator of Community Organization Procession, Amnatcharoen Province In this research, purposive sampling was used to select informants and in-depth interviews were used. and bring discussion points for the interview Data from interviews will be analyzed by content analysis.

The results showed that Factors that hinder the city of Buddhism Agriculture city are that people do not understand their roles as they should and therefore do not participate. or less participation in determining guidelines and policies for the development of the province directly to the city of Buddhism Agriculture city but the policy is set through representatives to drive at the provincial level. Caused by the centralization of the state's power, causing small problems that have not been resolved. therefore, making a group of people in a community that presents the beauty of each locality Come to present to solve the problem and try to make Amnatcharoen Province become a self-managed province. until it became the first provincial proclamation of the Amnatcharoen People's Constitution

Keywords : Buddhism Agriculture city; People's Constitution; Self-managed provinces

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แนวคิดของเมืองธรรมเกษตร นั้นเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดจังหวัดจัดการตนเองที่เป็นแนวความคิดที่ถูกหยิบยกขึ้นมา เพื่อแก้ไขปัญหาที่ทำให้การกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ โดยแนวความคิดเรื่องจังหวัดจัดการตนเองนี้ เริ่มต้นขึ้นใน พ.ศ. 2551 จากแนวความคิด “การพึ่งพาตนเอง” ในเรื่องเกษตรชุมชน เช่น ป่าชุมชนและเกษตรทางเลือก ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมายาวนานและกระจายอยู่ทั่วประเทศร่วมกับการนำบทเรียนวิกฤตทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2547–2549 เข้ามาเป็นประเด็นการพูดคุย ในเวทีของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาสังคม ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2552 ได้เริ่มมีการนำแนวความคิด “จังหวัดจัดการ

ตนเอง” มาเป็นประเด็นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นของการเมืองท้องถิ่น แนวคิดในการปฏิรูปประเทศเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างการปกครองท้องถิ่น โดยนำแนวความคิดการพึ่งพาตนเองมาบูรณาการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ลัดดาวัลย์ ตันตวิทยาพิทักษ์ และเนติลักษณ์ นิระพล, 2555) ในการประยุกต์ใช้แนวคิดจังหวัดจัดการตนเอง จังหวัดอำนาจเจริญได้ประกาศใช้ธรรมนูญ มุ่งสู่การจัดการตนเองเป็นจังหวัดแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2555 และส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนแนวคิดจังหวัดจัดการตนเองนี้จังหวัดอำนาจเจริญได้ขับเคลื่อนจังหวัดสู่การเป็นเมืองธรรมเกษตร โดยเครือข่ายประชาชนคนอำนาจเจริญร่วมกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญได้ประกาศทิศทางพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่ "เมืองธรรมเกษตร" เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2556 เพื่อนำไปปรับฟังความเห็นของประชาชนในทุกพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนให้เป็นวาระของจังหวัดต่อไป เครือข่ายประชาชนคนอำนาจเจริญได้เสนอแนวทางการพัฒนาอำนาจเจริญ ให้พ้นจากความทุกข์ยาก ความขัดสน และความขาดแคลนไปสู่ความมั่นคงและความอยู่ดีมีสุข เป็นเมืองธรรมเกษตร โดยจำกัดความว่า "เมืองธรรมเกษตรคือเมืองที่ประชาชนปกครองตนเอง ด้วยความเสมอภาค เสมอธรรม ดำรงวิถีเกษตรอินทรีย์ การศึกษาที่เกื้อหนุนบุญฮีตคองนำชีวิตให้มั่งคั่ง" ให้เป็นแผนภาคประชาสังคม 20 ปี โดยเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2557 ให้บรรลุตัวชี้วัดเมืองธรรมเกษตรในปี พ.ศ. 2576 หรือในอีก 17 ปีข้างหน้า

ในการพัฒนาสู่การเป็นเมืองธรรมเกษตรนั้น จังหวัดอำนาจเจริญได้ดำเนินโดยทุกภาคส่วนในจังหวัด ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสาธารณะของจังหวัดอำนาจเจริญ ได้ขับเคลื่อนเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลัก ในช่วงเวลาสิบปีที่ผ่านมา มีชุมชนจำนวนมากที่มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วม ตลอดจนการคิดค้น ออกแบบจัดการปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน และพบว่าเครื่องมือที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลากหลายวิธีการและกลไกซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และบริบทปัจจัยเงื่อนไขแวดล้อม จนกล่าวได้ว่าพัฒนาการที่เกิดขึ้นของชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง คือ ขบวนการองค์กรชุมชน ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ กำลังเดินหน้าเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเมือง มีทิศทางแผนงานแนวทาง และกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนพัฒนาสู่เมืองธรรมเกษตร เช่น ใช้ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญเป็นกรอบกำกับทิศทางการทำงานขับเคลื่อนสังคมของภาคประชาชนในพื้นที่ต่อไป การเชื่อมโยงเครือข่ายขับเคลื่อนอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตรนั้นได้ขยายไปสู่การยกย่องทศวรรษนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะ แผนงาน และโครงการที่จะพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญให้เป็นเมืองธรรมเกษตรต่อไป

จังหวัดอำนาจเจริญเปลี่ยนสถานะจากการเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานีมาเป็นจังหวัดมากกว่า 30 ปี มีพื้นที่การปกครองทั้งสิ้นคิดเป็น 1,975,780 ไร่ หรือ 3,161.248 ตารางกิโลเมตร แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ 63 ตำบล คือ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ อำเภอหัวตะพาน อำเภอเสนางคนิคม อำเภอชานุมาน อำเภอพนา อำเภอลืออำนาจ และอำเภอปทุมราชวงศา ประชากรในจังหวัดอำนาจเจริญมีจำนวน 376,350 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ได้แก่ ปลูกข้าวนาปี 68,158 คน คิดเป็นร้อยละ 18.11 ปลูกปาล์มน้ำมัน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 0.08 ปลูกยางพารา 4,934 คน คิดเป็นร้อยละ 1.31 ปลูกมันสำปะหลังโรงงาน 9,096 คน คิดเป็นร้อยละ 2.41 ปลูกอ้อยโรงงาน 9,897 คน คิดเป็นร้อยละ 2.62 ปลูกยูคาลิปตัส 8,776 คน คิดเป็นร้อยละ 2.33 รวมเกษตรกร

ผู้ทำการเกษตรทั้งหมด 101,195 คน คิดเป็นร้อยละ 26.88 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานเกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ, 2563)

การเปลี่ยนสถานะจากการเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น ถือเป็นช่วงการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของจังหวัดอำนาจเจริญในการประสบความสำเร็จในการพัฒนาสู่การเป็นจังหวัดจัดการตนเอง การเป็นเมืองธรรมเกษตรถูกขับเคลื่อนโดยคนจังหวัดอำนาจเจริญผ่านธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญเพื่อนำไปสู่การเป็นจังหวัดจัดการตนเองของจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งเพื่อความสำเร็จในการเป็นเมืองธรรมเกษตรนั้น บริบทที่เป็นอยู่ในทุก ๆ มิติของจังหวัดอำนาจเจริญ ถือเป็นเงื่อนไขที่สำคัญสู่การออกแบบเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการเป็นเมืองธรรมเกษตรของชาวอำนาจเจริญ คือปัญหาของการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญ ดังนั้นการพิจารณาถึงบริบทที่เป็นอยู่ในทุก ๆ มิติของจังหวัดอำนาจเจริญ สู่การนำไปสู่การออกแบบการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญจึงเป็นประเด็นความท้าทายที่สำคัญของงานวิจัยนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ
- 2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ
- 3.2 ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่การเป็นเมืองธรรมเกษตร

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่ประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสัมภาษณ์กลุ่มเฉพาะ ผู้ให้ข้อมูลแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ภาครัฐ ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญ, เกษตรจังหวัดอำนาจเจริญ รองเจ้าคณะจังหวัดอำนาจเจริญ กำนันตำบลห้วยไร่ และผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองเม็ก ส่วนที่สองเป็นส่วนของภาคประชาชน ได้แก่ สมาชิกสภาพัฒนาการเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ เลขาธิการคณะกรรมการสภาการศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ ประธานสภาองค์กรเกษตรกรอินทรีย์ตำบลโนนหนามแท่ง และผู้ประสานงานขบวนการชุมชนจังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลและใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก การเก็บรวบรวมข้อมูล จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ รวมทั้งกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติของทางราชการ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องซึ่งข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และสำนักหอสมุดแห่งชาติ และจากบทสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ในจังหวัดอำนาจเจริญ และนำประเด็นอภิปรายสำหรับการสัมภาษณ์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น เนื่องจากงานวิจัยนี้ได้

ทำการศึกษา 2 ลักษณะ คือ การศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ นั้นมี 3 ขั้นตอนด้วยกัน

ขั้นตอนแรก คือ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ทำการสรุปประเด็นที่น่าสนใจไว้ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตั้งคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร

ขั้นตอนที่สอง คือ การนำเอาประเด็นที่น่าสนใจจากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารมาตั้งเป็นประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้น จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยทำการจัดกลุ่มคำตอบที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อนำไปวิเคราะห์ว่าเหตุใดบุคคลในกลุ่มนั้น ๆ จึงมีคำตอบเช่นนี้

ขั้นตอนสุดท้าย คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากสองขั้นตอนข้างต้น มาวิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง โดยใช้กรอบทฤษฎีที่ได้วางไว้ข้างต้นมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา และผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นั้นมาใช้เป็นแนวทางในการเสนอข้อคิดเห็นของผู้วิจัยเอง การนำเสนอข้อมูลนั้นจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายผลการศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและมีรายละเอียดที่ชัดเจน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ

5.1.1 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค

ประเด็นย่อยที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค พบว่า ประชาชนในจังหวัดไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและนโยบาย และไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควร ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักการที่ประชาชนปกครองตนเองมาใช้ในการดำเนินงานในการกำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนาจังหวัดไปสู่เมืองธรรมเกษตรโดยตรง เป็นการกำหนดนโยบายผ่านผู้แทนที่เป็นบุคคลเข้ามาขับเคลื่อนในระดับจังหวัดทำให้การดำเนินการขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตรไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โครงสร้างหรือลักษณะของสถาบันทางการเมือง มักเปิดโอกาสให้กลุ่มทางการเมืองบางกลุ่มที่ได้ประโยชน์มากกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเล็ก ๆ กระจายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ของกลุ่มคนต่าง ๆ เหล่านั้น ในท้องที่จังหวัดอำนาจเจริญก็เกิดลักษณะเดียวกัน จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค ในประเด็นที่ 1 เนื่องจากประชาชนในจังหวัดอำนาจเจริญไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและนโยบายของภาคราชการในจังหวัด ซึ่งการดำเนินการขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตรนั้น ยังไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนในจังหวัดอำนาจเจริญอย่างแท้จริง และก่อให้เกิดเป็นปัญหาด้านความเสมอภาคและโอกาส

ประเด็นย่อยที่ 2 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยความ

เสมอภาค พบว่า ประชาชนมีความเชื่อว่าปัญหาอุปสรรคเกิดจากการรวมศูนย์อำนาจของรัฐ เพราะอำนาจในการตัดสินใจอำนาจในการแก้ไขปัญหาอำนาจในการพัฒนาขึ้นอยู่กับกลุ่มคน จำนวน 36 คน ที่เรียกว่า คณะรัฐมนตรี ประชาชนขาดการมีสำนึกเรื่องที่จะพัฒนาบ้านเมืองของตน การศึกษาการเรียนการสอนที่ไม่ได้บ่งบอกการเป็นตัวของตัวเอง จึงถูกทำให้รับรู้ในส่วนเฉพาะของแนวคิดเท่านั้น ประชาชนไม่กล้าที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมการแก้ปัญหา เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโดยมีอำนาจครอบคลุมนอยู่ เพราะกลัวจะเกิดการขัดแย้งของผู้มีอำนาจในท้องถิ่น และไม่รู้ถึงแหล่งข้อมูลในการนำหลักการปกครองตนเองของประชาชนมาใช้ ผู้นำชุมชนขาดกระบวนการสร้างการรับรู้เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเมืองผ่านโครงการที่เกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จนถึงระดับจังหวัด และจังหวัดอำนาจเจริญต้องการให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เนื่องจากเปลี่ยนผู้ว่าราชการจังหวัดบ่อยมากเพราะเกษียณเกือบทุกปี ทำให้เข้มทิศในการพัฒนาจังหวัดเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกันเลย จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค ในประเด็นที่ 2 ดังนี้ ประชาชนมีความเชื่อเรื่องการกระจายอำนาจนั้นมาจากส่วนกลาง ประชาชนจึงไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้ ภาครัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ผ่านคณะรัฐมนตรี ผู้นำชุมชนเป็นผู้รับฟังนโยบายที่ภาครัฐนำเสนอทำให้ขาดกระบวนการสร้างการรับรู้ของประชาชนในการมีส่วนร่วมการขับเคลื่อนจังหวัดของตนเอง

5.1.2 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์

ประเด็นย่อยที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ พบว่า การขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตรประสบปัญหาเรื่องเทคโนโลยีนวัตกรรมต่าง ๆ เข้ามามีอิทธิพลและบทบาทในการทำอาชีพของเกษตรกร ไปจนถึงการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในการทำงาน ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรที่ใช้สารเคมีมีมากกว่าการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรในชุมชนขาดความเชื่อมั่นในวิถีเกษตรอินทรีย์ และยังขาดองค์ความรู้ที่มาแทนปุ๋ยเคมี ขาดความรู้เรื่องหลักการทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นปัญหาที่คนในชุมชนต้องนำมาต่อยอดว่า ทำอย่างไรต่อการทำเกษตรอินทรีย์จึงจะเป็นที่แพร่หลายในชุมชน ประชาชนติดกับดักของการปลูกพืชเชิงเดี่ยวอีกทั้งยังต้องพึ่งพาฝนฟ้าอากาศเป็นหลัก ต้องการใช้น้ำสารเคมีฆ่าแมลงเพื่อที่ที่ต้องการเก็บพืชผลทางการเกษตร และยังขาดความรู้เรื่องการใช้สารเคมีในการทำเกษตร ประชาชนบางส่วนยังไม่ตระหนักถึงโทษของการใช้สารเคมีที่จะปะปนอยู่ในอาหาร จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ นวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตร ส่งผลกระทบให้เกษตรกรมีการปรับตัวอย่างมาก และเกษตรกรยังขาดความรู้เรื่องการใช้สารเคมี ส่งผลให้สินค้าทางการเกษตรปนเปื้อนสารเคมีเนื่องจากต้องการผลิตผลทางการเกษตรที่เพิ่มมากขึ้นให้ทันต่อความต้องการของตลาด

5.1.3 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์

ประเด็นย่อยที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์ พบว่า ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ถูกบุกรุกป่าเพื่อให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกและพื้นที่เมืองขยายตัว ประชาชนชาวจังหวัดอำนาจเจริญทุกวันนี้ประสบปัญหาเรื่องที่ดินทำกินโดยมีนายทุนมาซื้อที่ดินของเกษตรกร ดังนั้นประชาชนจึงขาดความรักถิ่นฐานของตนเอง ยังไม่รู้จักรวางแผนการจัดการอนุรักษ์พื้นดินของตน หลายประเทศในแถบลุ่มน้ำโขงประสบปัญหา ขาดแคลนแหล่งน้ำ ชาวอำนาจเจริญก็เป็นหนึ่งในจังหวัดที่ขาดแคลนแหล่งน้ำที่จะทำการเกษตร เกษตรกรในจังหวัดนิยมที่จะเผาตอพงเผาไร่อ้อยของตน ด้วยสภาพอากาศที่แห้งแล้งทำให้มีโอกาสเกิดไฟป่ามากขึ้น ทำให้ประชาชนเมื่อเสร็จจากการทำไร่แล้ว มักจะอพยพไปทำงานยังต่างจังหวัดและเป็นพื้นที่เล็กๆ ๆ ที่ช่วยขับเคลื่อนจังหวัดใหญ่ ๆ ที่มีฐานเศรษฐกิจที่สูง จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์ ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ ชาวจังหวัดอำนาจเจริญประสบปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ประชาชนยังไม่มีรู้วิธีการวางแผนการจัดการอนุรักษ์พื้นดินของตน พื้นที่ป่าถูกบุกรุกจากการที่ประชาชนเข้าไปยึดครองเพื่อมีที่ดินทำกิน และประสบปัญหาประชาชนเมื่อเสร็จจากการทำไร่แล้ว มักจะอพยพไปทำงานยังต่างจังหวัดและเป็นพื้นที่เล็กๆ ๆ ที่ช่วยขับเคลื่อนจังหวัดใหญ่ ที่มีฐานเศรษฐกิจที่สูง

5.1.4 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการศึกษาที่เกื้อหนุน

ประเด็นย่อยที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการศึกษาที่เกื้อหนุน พบว่า การศึกษาที่เกื้อหนุน คือ การศึกษาที่มุ่งให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขมีความตระหนักในการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตรยังประสบปัญหาคนในสังคมและมีความเชื่อหรือความเข้าใจของตนเองเป็นหลัก ไม่ได้คำนึงถึงส่วนรวมหรือการอยู่ร่วมกัน เกิดความขัดแย้งในบางกลุ่มที่ขาดความตระหนักถึงจิตสำนึกรักบ้านเกิด ขาดการรักที่จะห่วงแหนสิ่งดี ๆ ในชุมชน สนใจตามสมัยนิยมวิ่งตามกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้นำชุมชนยังขาดการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เรื่องธรรมเกษตร ให้เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน ยังต้องการความรู้มาใช้ในการพัฒนาเพิ่มเติมอีกมากมาย จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการศึกษาที่เกื้อหนุน ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ สาเหตุที่การขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตรยังไม่เห็นผลชัดเจนมาจากปัญหาคนในสังคมละมีความเชื่อ ความเข้าใจของตนเองเป็นหลัก ขาดการสร้างองค์ความรู้ให้แก่คนในชุมชนจึงมีส่วนสำคัญ รวมถึงขาดการสร้างองค์ความรู้ที่จะนำสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมานำเสนอ และยังต้องการความรู้มาใช้ในการพัฒนาเพิ่มเติมอีกมากมาย

5.1.5 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยบุญฮีตคอง

ประเด็นย่อยที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยบุญฮีตคอง พบว่า แนวทางการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวจังหวัดอำนาจเจริญจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

คือ ฮีต 12 หรือ ประเพณีบุญเดือน 12 เป็นการนำจารีตประเพณีดังกล่าวมาขับเคลื่อนกิจกรรมสู่เมืองธรรมเกษตรมากที่สุด ประชากรกลุ่มที่เป็นเยาวชนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเมืองธรรมเกษตรค่อนข้างน้อย ทำให้เยาวชนไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร อีกทั้งยังมีอุปสรรคเรื่องงบประมาณ เนื่องจากเป็นประเพณีที่จัดต่อเนื่องทุกปีทั้ง 12 เดือน และเป็นการยากที่จะนำจารีตประเพณีท้องถิ่นมาประยุกต์ให้เหมาะกับยุคสมัย ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของแต่ละบุคคลในสังคมที่แตกต่างออกไป ส่งผลให้การขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตรไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ เช่น บางคนมีความเชื่อว่าการใช้ปุ๋ยเคมีทำให้ได้ผลผลิตมากกว่าการให้ปุ๋ยอินทรีย์จึงไม่ปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรของตน คนในชุมชนมักมีความเชื่อเรื่องการนำศาสนามาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต และยากที่จะปรับเปลี่ยนแนวคิดของคนแก่ในชุมชน นับเป็นอุปสรรคของการนำหลักเกษตรอินทรีย์มาปรับใช้ให้เข้ากับวัฒนธรรมของชุมชนโดยไม่กระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน

จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคต่อการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยบุญฮีตคอง ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ เยาวชนที่ถือเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนจังหวัดยังไม่ให้ความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามจารีตมากเท่าที่ควร และยังมีความเชื่อเดิม ๆ เกี่ยวกับการทำการเกษตรจึงส่งผลให้การขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตรไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

5.2 ผลการศึกษาแนะแนวทางต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ

5.2.1 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค

ประเด็นย่อยที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค ผู้นำชุมชนควรสร้างการรับรู้เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตร โดยผ่านโครงการที่เกิดจากความต้องการของประชาชน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของตน คนในชุมชนจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เรื่องการปกครองตนเองเพื่อนำไปสู่เมืองธรรมเกษตรอย่างหลากหลายช่องทาง อย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินผลเป็นระยะตลอดปี เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้จังหวัดอำนาจเจริญเป็นเมืองธรรมเกษตรอย่างแท้จริง จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ ผู้นำชุมชนควรสร้างการรับรู้เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตร โดยผ่านโครงการที่เกิดจากความต้องการของประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของตน มีการประชาสัมพันธ์และมีการประเมินผลเป็นระยะตลอดปี

5.2.2 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์

ประเด็นย่อย ที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ ภาคการเกษตรถือเป็นหัวใจสำคัญหลักของประเทศ รวมไปถึงคนในจังหวัดอำนาจเจริญเช่นเดียวกัน เนื่องจากประชาชนในจังหวัดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเป็นตัวแปรสำคัญในการเป็นผู้ผลิตพืชผลทางการเกษตรออกสู่ตลาด จึงต้องตระหนักเห็น

ความสำคัญของพืชผักที่ปลอดภัยและมีคุณภาพดี ต้องปลูกพืชผักสวนครัวให้เพียงพอสำหรับบริโภคและแบ่งปันเพื่อนบ้าน ชุมชนต้องทำการเกษตรอินทรีย์โดยรัฐควรส่งเสริมและประกันราคาซื้อขายสินค้าเกษตรอินทรีย์ราคาที่สูงกว่าเกษตรเคมีตลอดทั้งจัดตลาดรองรับผลผลิตที่เพียงพอและยั่งยืนจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ คนในจังหวัดอำนาจเจริญต้องตระหนักถึงความสำคัญของพืชผักที่ปลอดภัยและมีคุณภาพดีให้พอเพียงสำหรับบริโภค เนื่องจากภาคการเกษตรถือเป็นหัวใจหลักสำคัญของประเทศ

5.2.3 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์

ประเด็นย่อย ที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์ ผู้นำชุมชนควรปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักรักบ้านเกิดของตน หันมาพัฒนาจังหวัดให้ดีขึ้นตระหนักถึงผลเสียที่เกิดขึ้นมีการสร้างแนวคิดใหม่ให้แก่เกษตรกร ประชาชนและภาครัฐ ยังไม่มีแนวทางในการจัดการพัฒนาพื้นที่ในชุมชนร่วมกัน หากมีข้อตกลงเรื่องพื้นที่ข้อพิพาทที่ประชาชนกับรัฐจัดสรรพื้นที่ป่าชุมชนให้ชัดเจนและสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ ประชาชนต้องร่วมมือในการดูแลพื้นที่ป่าให้อุดมสมบูรณ์และป้องกันไฟป่าในพื้นที่ที่มีการปลูกป่าชุมชน ให้เห็นคุณค่าของป่าไม้ในพื้นที่ของตน ปกป้องพื้นที่ป่าในชุมชนของตนเองเพราะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มทำให้คนในชุมชนใช้ป่าเป็นแหล่งในการหาอาหาร การให้ความรู้ของหน่วยงานในชุมชนจะทำให้คนส่วนใหญ่รู้จักหวงแหน และมีจิตสำนึกรักผืนป่าของตน และร่วมกันฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีธรรมชาติที่สมบูรณ์ได้ จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์ ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ ผู้นำชุมชนควรสร้างแนวคิดใหม่ให้แก่เกษตรกร และสร้างแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ป่าให้สมบูรณ์โดยไม่ขัดแย้งกับประชาชน ให้องค์ความรู้แก่ประชาชนในการอนุรักษ์ผืนป่า คนในชุมชนร่วมกันฟื้นฟูพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับมามีธรรมชาติที่สมบูรณ์ได้

5.2.4 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการศึกษาที่เกื้อหนุน

ประเด็นย่อย ที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการศึกษาที่เกื้อหนุน การดำเนินการประกอบอาชีพทางการเกษตรต้องให้ความรู้ความเข้าใจมาก เช่น จัดอบรม ประกาศ ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย หรือตามสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ให้มากที่สุด ซึ่งต้องให้ความรู้กับคนในชุมชน เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้กับประชาชนในการเรียนรู้ เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นรวมทั้งการเรียนรู้ เพื่อปฏิบัติพัฒนาความสามารถและความชำนาญ รวมทั้งสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะเกิดการบูรณาการระหว่าง ความรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติงานประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม และส่งเสริมให้มีการสนับสนุนช่วยเหลือกันระหว่างเอกชนให้เกิดความร่วมมือกันของกิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่เมืองธรรมเกษตร โดยทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีงบประมาณรองรับการดำเนินการ จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยการศึกษาที่เกื้อหนุน ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ ผู้นำชุมชนร่วมกับคนในชุมชนส่งเสริม

และสนับสนุนให้ความรู้กับประชาชนในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความสามารถและความชำนาญ รวมทั้งสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ และมีการฝึกปฏิบัติงานและส่งเสริมให้มีการสนับสนุนช่วยเหลือกันระหว่างเอกชนให้เกิดความร่วมมือกันของกิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่เมืองธรรมเกษตร

5.2.5 แนวคิดการปกครองตนเองด้วยบุญฮีตคอง

ประเด็นย่อยที่ 1 ที่สรุปได้จากการสัมภาษณ์ อันเกี่ยวกับการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยบุญฮีตคอง ผู้นำชุมชนควรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณีที่เป็นที่ยอมรับและนับถือของคนในสังคม โดยเน้นแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยจารีตดังกล่าวต้องมีเหตุผลและความเป็นธรรมให้ประชาชนดำเนินชีวิตภายใต้การขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตร เน้นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในสังคมได้ ต้องทำอย่างประหยัด อาจนำงบประมาณมาสนับสนุนการประกอบกิจกรรม ให้แต่ละตำบลร่วมกันจัดกิจกรรม เช่น ตำบลละ 1 แห่ง อำเภอละ 1 แห่ง มีการประเมินผลและนำผลการประเมินไปปรับปรุงสู่การปฏิบัติต่อไป จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปการสะท้อนข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ ในมิติด้านการปกครองตนเองด้วยบุญฮีตคอง ในประเด็นที่ 1 ดังนี้ กิจกรรมตามประเพณีควรจัดโดยใช้งบประมาณอย่างประหยัด ทุกภาคส่วนร่วมแรงร่วมใจในการสืบสานประเพณีในท้องถิ่นของตน เพื่อเป็นแนวทางให้เยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมตามวัฒนธรรมท้องถิ่นตน และนำผลการประเมินไปปรับปรุงสู่การปฏิบัติต่อไป

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการวิจัยรูปแบบการพัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตรเกี่ยวกับอุปสรรคปัญหาในการดำเนินการสู่เมืองธรรมเกษตร เรื่อง การนำหลักที่ประชาชนปกครองตนเองมาใช้พบว่า ประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองเท่าที่ควรจึงไม่มีส่วนร่วม หรือมีส่วนร่วมน้อย ในการกำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนาจังหวัดไปสู่เมืองธรรมเกษตรโดยตรง แต่เป็นการกำหนดนโยบายผ่านผู้แทนเข้ามาขับเคลื่อนในระดับจังหวัด เกิดจากการรวมศูนย์อำนาจของรัฐทำให้เกิดปัญหาเล็ก ๆ จนไม่ได้รับการแก้ไข เพราะอำนาจในการตัดสินใจ อำนาจในการแก้ไขปัญหา อำนาจในการพัฒนาขึ้นอยู่กับคณะรัฐมนตรี โครงสร้างหรือลักษณะของสถาบันทางการเมือง มักจะเปิดโอกาสให้กลุ่มการเมืองบางกลุ่มเท่านั้นที่ได้ประโยชน์มากกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง ประชาชนขาดการมีจิตสำนึกร่วมที่จะพัฒนาบ้านเมืองของตน เพราะระบบการเรียนการสอนไม่ได้บ่งบอกการเป็นตัวตนแท้จริงว่าเป็นอย่างไร จึงถูกให้รับรู้ในส่วนเฉพาะของแนวคิดเท่านั้น ประชาชนในพื้นที่ยังไม่กล้าที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมการแก้ปัญหา เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโดยมีอำนาจรัฐครอบงำอยู่ เพราะกลัวจะเกิดการขัดแย้งของผู้มีอำนาจในท้องถิ่น และยังไม่รู้ถึงแหล่งข้อมูลในการนำหลักการปกครองตนเองของประชาชนมาใช้ และขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักการที่ประชาชนปกครองตนเองมาใช้ในการดำเนินการสู่เมืองธรรมเกษตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌาลัสมา จุลเพชร (2565) ที่ได้ศึกษา พัฒนาการของแนวคิดการปกครองตนเองของท้องถิ่น: โอกาสและความท้าทายภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาการแนวคิดการปกครองตนเองเริ่มต้นชัดเจนตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เนื่องจากมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่สนับสนุนการกระจาย

อำนาจเต็มที่ และในปี พ.ศ. 2546 ผู้นำท้องถิ่น ทุกประเภทมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 เกิดแนวคิดจังหวัดจัดการตนเอง ซึ่งมีมติความเป็นตัวแทนมีมากที่สุด รองลงมาคืออำนาจตัดสินใจไม่สามารถยับยั้งโครงการจากส่วนกลางได้ ในขณะที่มติดการมีส่วนร่วมมีกลไก ไม่ชัดเจน สำหรับแนวคิดประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเหมาะสมสำหรับส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นแต่ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแพร่หลาย ส่วนมติดในการปกครองตนเองที่น้อยที่สุด คือ จัดสรรทรัพยากรและความรับผิดชอบ ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ 2) สถานภาพความสัมพันธ์เชิงอำนาจราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เป็นการเจรจาต่อรองในฐานะหุ้นส่วนถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจ แต่ถ้าเป็นเรื่องความมั่นคงเป็นการเจรจาเพื่อให้ส่วนกลางมีพื้นที่ในท้องถิ่น ในขณะที่โครงสร้างที่ส่วนกลางส่งลงมาท้องถิ่นมีลักษณะ “จำแลง” คือ โครงสร้างนโยบายของรัฐที่ต้องการใช้ท้องถิ่นจัดหาประโยชน์ให้ส่วนกลาง ทำให้ส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้มติดการปกครอง 5 ด้านได้อย่างเต็มที่เพราะถูกกำกับดูแลด้วยคณะกรรมการต่างๆ ในจังหวัด 3) เงื่อนไขภายในที่เป็นทั้งแรงกดดันและแรงต้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหยั่งรากอยู่ในปริณทลทางการเมืองและเศรษฐกิจ ได้แก่ นโยบาย โครงสร้างการเปลี่ยนแปลงภายใน และโครงสร้างทางการเมืองในทางตรงข้าม การดำเนินการและการปฏิบัติตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแรงกดดันจากภายนอกเพื่อให้มีการปกครองตนเองมากขึ้น 4) ผลการสังเคราะห์รูปแบบการปกครองตนเองจากทัศนะที่หลากหลาย ได้แก่ ยุบรวม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่าง (Lower-Tier) ท้องถิ่นรูปแบบเมืองพิเศษ และการบริหารจังหวัดปกครองตนเอง

6.2 จากผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางต่อการส่งเสริมการเป็นเมืองธรรมเกษตรของจังหวัดอำนาจเจริญ

1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค เสมอธรรม พบว่า ในการที่จะทำให้ประชาชนปกครองตนเองเพื่อนำไปสู่เมืองธรรมเกษตร พบว่า จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การปกครองตนเองเพื่อนำไปสู่เมืองธรรมเกษตรอย่างหลากหลายช่องทาง อย่าสม่ำเสมอ มีการประเมินผลเป็นระยะตลอดปี เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาให้จังหวัดอำนาจเจริญเป็นเมืองธรรมเกษตรอย่างแท้จริง สร้างการรับรู้เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตร โดยผ่านโครงการที่เกิดจากความต้องการของประชาชน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าตนเองได้มีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการของตน มีการจัดตั้งสภากลางเพื่อการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ โดยไม่ได้ฝากความหวังกับทางราชการ เปลี่ยนพื้นที่เดิมให้เป็นจังหวัดจัดการตนเอง เช่น สวัสดิการวันละบาท มีการออมเพื่อสร้างสวัสดิการให้กับภาคประชาชน ต้องหยิบเรื่องนี้มาเป็นแผนของตำบลให้ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนในการจัดสวัสดิการ ภาคประชาชนต้องจัดตั้งศูนย์เรียนรู้หรือสถาบันการเมืองภาคพลเมืองในท้องถิ่น เพื่อให้คนในชุมชนตระหนักถึงสร้างเครือข่ายสร้างจิตสำนึกถึงการเป็นเจ้าของแผ่นดินเกิด

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปกครองตนเองด้วยการดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ พบว่า ให้มีการส่งเสริมการดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ ผลผลิตที่มีราคาสูงกว่าการทำเกษตรแบบใช้สารเคมี จะทำให้ประชาชนหันมาสนใจและดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์โดยอัตโนมัติเพราะมีรายได้มากขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น ส่งเสริมให้คนในชุมชนปลูกและขายพืชผลทางการเกษตรที่ผลิตจากการทำเกษตรอินทรีย์ มีตลาดรองรับสินค้าเกษตรของคนในชุมชน ส่งเสริมและ

สร้างการรับรู้ในการทำการเกษตรด้วยกรรมวิธีทางธรรมชาติ โดยส่งเสริมการทำการเกษตรที่ต้องไม่มีสารพิษหรือสารเคมีตกค้าง มุ่งเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีแผนการจัดการอย่างเป็นระบบ ในการผลิตภายใต้มาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตสูง อดมด้วยคุณค่าทางอาหารและปลอดภัย สารพิษ เพื่อช่วยลดต้นทุนสามารถประยุกต์ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติเพื่อคุณภาพชีวิตและสนับสนุนแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้ข้อมูลกับเกษตรกรเพื่อจะได้มีพืชเกษตรอินทรีย์ที่หลากหลาย และสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกพืชหมุนเวียนควบคู่ไปด้วย สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อดีของเกษตรอินทรีย์ให้เกษตรกร เชิญชวนผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด มาเลือกซื้อสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ส่งเสริมให้เกษตรกรที่ไม่มีทุนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเกษตร มาสร้างนวัตกรรมตามวิถีเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เพียงพอกับความต้องการของตลาด และปรับปรุงพัฒนาคุณภาพเพื่อเป็นที่ต้องการของตลาด

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปกครองตนเองด้วยการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์ พบว่าประชาชนคนอำนาจเจริญ มีการปกป้องพื้นที่ป่าในชุมชนของตนเอง เพราะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ทำให้คนในชุมชนใช้ป่าเนแหล่งในการหาอาหาร จากการศึกษาของหน่วยงานในชุมชน ทำให้คนส่วนใหญ่รู้จักหวงแหน และมีจิตสำนึกรักผืนป่าของตน และร่วมกันฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ที่การสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดของตนเองให้กับเยาวชน สร้างพื้นฐานความรู้เรื่องการทำเกษตรโดยไม่ทำลายธรรมชาติ

4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปกครองตนเองด้วยการศึกษาที่เกื้อหนุน พบว่า ต้องส่งเสริมให้มีการสนับสนุนช่วยเหลือกันระหว่างหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ให้เกิดความร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไปสู่เมืองธรรมเกษตร โดยทำอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ มีงบประมาณรองรับการดำเนินการ เพิ่มพื้นที่ที่จะสื่อสารให้คนในพื้นที่อื่นรับรู้ และขอความร่วมมือหน่วยงานทางวิชาการมาอ้างอิง สร้างความน่าเชื่อถือกับข้อมูลของคนในชุมชน สนับสนุนศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน เข้าไปส่งเสริม สนับสนุน และการให้ความรู้กับประชาชน ในการเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น รวมทั้งการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาความสามารถและความชำนาญ รวมทั้งสมรรถนะทางด้านวิชาชีพ เพื่อสามารถปฏิบัติงานเป็นหมู่คณะ เกิดการบูรณาการระหว่างความรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติงานที่เน้นประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม ให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลโดยมีนักวิชาการ ผู้มีความรู้ความสามารถมาให้ข้อเสนอแนะกับคนในชุมชน และมีการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตร สนับสนุนให้ผู้นำชุมชนมีช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องเมืองธรรมเกษตร เพื่อให้ข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนกระจายไปยังท้องถิ่นอื่น ๆ ผู้นำชุมชนควรให้ความสำคัญกับคนในท้องถิ่น ซึ่งต้องการความรู้มาใช้พัฒนาเพิ่มเติมอีกมาก ตลอดจนให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้กับคนในท้องถิ่นของตน

5) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปกครองตนเองด้วยบุญฮีตคอง พบว่า ในการปฏิบัติตามจารีตประเพณี ต้องทำอย่างประหยัด มีงบประมาณมาสนับสนุนช่วยเหลือในการประกอบกิจกรรม ให้แต่ละตำบลร่วมกันจัดกิจกรรม เช่น ตำบลละ 1 แห่ง/อำเภอละ 1 แห่ง มีการประเมินผลและนำผลการประเมินไปปรับปรุงสู่การปฏิบัติต่อไป ส่งเสริมให้มี เจ้าหน้าที่เฉพาะทางที่มีความชำนาญพิเศษ ในวัฒนธรรมจารีตประเพณี เพื่อดำเนินงานทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นโดยตรง อีกทั้งวิธีการดำเนินชีวิตแบบสังคมเมืองของประชาชน จัดให้มีการรวมกลุ่มให้มีผู้นำและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจารีต ประเพณีที่เป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติของคนในสังคม โดยเน้นแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยจารีตดังกล่าวต้องมีเหตุผลและความเป็นธรรม เพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตภายใต้การขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตร เน้นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในสังคมได้ ให้คนในชุมชนนำศาสนามาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตและปรับเปลี่ยนแนวคิดของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน เพื่อขจัดอุปสรรคใหญ่ของการนำหลักเกษตรอินทรีย์มาปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมชุมชน โดยไม่กระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน เผยแพร่ให้ทันสมัยเพื่อคนหนุ่มสาวได้สืบทอด การจัดงานตามประเพณีควรมีการประเมินผลการดำเนินงาน และส่งเสริมการจัดกิจกรรม ให้เห็นถึงความสำคัญของจารีตประเพณีท้องถิ่น แก่เยาวชนเพื่อให้เยาวชนเห็นความสำคัญกับจารีตประเพณีของท้องถิ่นตน สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นให้เยาวชนรับรู้ จะสามารถสร้างความเข้าใจของคนในชุมชนซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างช่วงวัย เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยและจะนำไปสู่การขับเคลื่อนเมืองธรรมเกษตรต่อไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที (แสงพงษ์) (2562) ที่ได้ศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของศาสตร์พระราชา ผลการวิจัยพบว่า

1) เกษตรทฤษฎีใหม่ คือ แนวทางพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานไว้ให้แก่เกษตรกรไทยนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนา คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยมีหลักการบริหารจัดการพื้นที่ทำกิน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในสัดส่วน นาข้าว: พืชสวนพืชไร่: สระน้ำ: ที่อยู่อาศัย เป็น 30: 30: 30: 10 ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพา ตนเองได้แม้ในยามตลาดหรือสภาพแวดล้อมอยู่ในภาวะวิกฤติ เป็นเกษตรเชิงอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติ มีขั้นตอนการดำเนินการชัดเจนเป็นระบบ ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน

2) หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ของศาสตร์ พระราชา ได้แก่ (1) หลักนาถรรณธรรม 10 ส่งเสริมด้านการพึ่งพาตนเอง (2) หลักสังคหวัตถุ 4 ส่งเสริมด้านรวมพลังของเกษตรกร (3) หลักสปปุริสธรรม 7 ส่งเสริมด้านการพัฒนาก้าวหน้า

3) การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของศาสตร์พระราชา สรุปได้ดังนี้ (1) มิติการพึ่งพาตนเอง เกษตรกรมีความขยันอดทน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ห่วงไกลอบายมุข มีสติ พอเพียง รู้จักปล่อยวาง (2) มิติการรวมพลังของเกษตรกร แบ่งปันช่วยเหลือกัน ตรงไป ตรงมา เชื่อใจกันด้วยความอบอุ่นเอื้อเฟื้อ ไม่หลอกลวง สงเคราะห์ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วม วางตนพอดี (3) มิติการพัฒนาก้าวหน้า เกษตรกรหรือผู้เข้าร่วมโครงการฯ รู้ดี และมีความมั่นใจในสิ่งที่ ตนกำลังทำ มีเป้าหมายชัดเจน รู้จักการบริหารจัดการพื้นที่ทำกินให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักวิธีเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร ใช้ชีวิตด้วยความพอดี รู้จักประมาณ มีจิตใจเยือกเย็น รู้จักรอคอย รู้จักความเป็นไปของชุมชนที่ตนอยู่ ว่า มีวัฒนธรรม ความเชื่ออย่างไร รู้จักให้เกียรติ เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น

7. องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ระบุในรูปแบบวงกลม โดบแบ่งโครงสร้างเป็น 5 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 คือ แนวคิดการปกครองตนเองด้วยความเสมอภาค ความเสมอภาคเป็นหลักการพื้นฐานประการหนึ่งที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย เป็นการยอมรับว่ามนุษย์ทุกคนนั้นต่างมีความเท่าเทียมกันและห้ามมิให้รัฐในฐานะที่เป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจปกครองเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นในทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ประชาชนทุกคนในสังคมย่อมได้รับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหากเป็นการเลือกปฏิบัติด้วยการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลใดโดยเฉพาะ

ประเด็นที่ 2 คือ แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการดำรงวิถีชีวิตเกษตรอินทรีย์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรถือเป็นตัวแปรสำคัญในการเป็นผู้ผลิตพืชผลทางการเกษตรออกสู่ตลาด จึงต้องตระหนักเห็นความสำคัญของพืชผักที่ปลอดภัยและมีคุณภาพดี ทุกครอบครัวต้องปลูกพืชผักสวนครัวให้พอเพียงสำหรับบริโภค และแบ่งปันเพื่อนบ้าน ชุมชนต้องทำการเกษตรอินทรีย์ โดยรัฐส่งเสริมและประกันราคาซื้อในราคาสูงกว่าเกษตรกรมี รัฐเป็นกลไกหนุนส่งเสริมในการปกป้องคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและปกป้องการคุกคามจากระบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรมต่อระบบการผลิตดั้งเดิมของชุมชน

ประเด็นที่ 3 คือ แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการมีธรรมชาติที่สมบูรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญเป็นต้นทุนหรือวัตถุดิบที่มนุษย์นำมาใช้เพื่อความเจริญทาง เศรษฐกิจ ประเทศใดที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศนั้น จะมีความร่ำรวยและมี ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ แต่เมื่อใดที่มนุษย์นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ไม่ถูกวิธีทำให้ ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดหมดสิ้นไปจากโลกนี้ได้ ดังนั้น จึงควรที่จะเรียนรู้ถึงความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติ เรียนรู้ถึงประเภทของทรัพยากรธรรมชาติและเข้าใจถึงทรัพยากรธรรมชาติ เหล่านั้น เพื่อการวางแผนการจัดการที่มีคุณภาพ

ประเด็นที่ 4 คือ แนวคิดการปกครองตนเองด้วยการศึกษาที่เกื้อหนุน การศึกษา คือ หัวใจ ของการพัฒนาทั้งในระดับปัจเจกชนและชุมชน ดังนั้นการศึกษาจึงมีภารกิจที่จะต้องพัฒนา ความสามารถของคนทุกคนให้มีศักยภาพโดยไม่มีข้อกีดกัน รวมทั้งต้องทำให้บุคคลทุกคนตระหนักรู้ ศักยภาพของพลังสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งรวมการเข้ามารับผิดชอบในชีวิตของตนเองและไปให้ถึง เป้าหมายส่วนตัวที่วางเอาไว้

ประเด็นที่ 5 คือ แนวคิดการปกครองตนเองด้วยบุญฮีตคอง มนุษย์ต้องมีกฎเกณฑ์ที่ควบคุม ความประพฤติของมนุษย์ กฎเกณฑ์นี้คือ เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกัน อย่างสงบสุข “กฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม ศาสนา และจารีตประเพณี กฎหมายเป็นข้อบังคับของรัฐได้ กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นส่วนใหญ่ กำหนดความประพฤติภายนอกของมนุษย์ที่แสดงออกมาให้เห็น ผู้ฝ่าฝืนจะได้รับ ผลร้ายหรือถูกลงโทษ ส่วนศีลธรรมเป็นความรู้สึกที่เกิดจากจิตใจของมนุษย์แต่ละคน ศีลธรรมนั้นมิได้ มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างไรเป็นเพียงแต่คิดในทางที่ไม่ชอบผิดศีลธรรมแล้ว ขึ้นอยู่ กับความรู้สึกนึกคิดของคน ๆ นั้นโดยเฉพาะ จารีต ประเพณีจารีตเป็นบรรทัดฐานที่กำหนดให้คนใน สังคมประพฤติปฏิบัติอย่างเข้มงวด

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการให้ความสำคัญกับประชาชนในการมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการ พัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตร ตั้งแต่ขั้นการสำรวจความต้องการ การวางแผน การนำ แผนไปปฏิบัติจริง การติดตามและประเมินผล โดยมีภาคราชการเป็นฝ่ายสนับสนุนช่วยเหลือจนเกิด ความเข้มแข็งต่อไป

8.1.2 รัฐบาลต้องสนับสนุนงบประมาณและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยโอนงบประมาณ ให้กับท้องถิ่นหรือองค์การขับเคลื่อนจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตรโดยตรงต่อเนื่อง และให้ เพียงพอต่อการดำเนินงาน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการอย่างหลากหลาย กว้างขวางและต่อเนื่อง โดยใช้สื่อที่ทันสมัย

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการนำอุปสรรคปัญหา และข้อดีในการวิจัยไปเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผน พัฒนาจังหวัดอำนาจเจริญสู่เมืองธรรมเกษตรต่อไป

8.3.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบจากกรณีของการดำเนินโครงการลักษณะเดียวกันของจังหวัดหรือสถานที่อื่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการดำเนินโครงการให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการมุ่งวิเคราะห์ตัวแปร/ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม สังคม การศึกษา และเศรษฐกิจ การเมือง

9. บรรณานุกรม

- จรูญ สุภาพ. (2519). **ระบบการเมืองเปรียบเทียบและหลักวิเคราะห์การเมืองแบบใหม่**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จิรภัทร แก้วคู่. (2556). **ฮีตสิบสองคองสิบสี่ในคำสอนอีสาน**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาธรรม.
- ฉมาลีศมา จุลเพชร. (2565). **พัฒนาการของแนวคิดการปกครองตนเองของท้องถิ่น : โอกาสและความท้าทายภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปนัดดา รักษาแก้ว. (2564). **การสร้างความเสมอภาคในสังคม: แนวคิดหลักการบนฐานคิดธรรมาภิบาล**. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน. 10(1). 334-342.
- ปริญานุช พิบูลสรารุช. (2552). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) กับการประยุกต์ใช้**. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง.
- พระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที (แสงพงษ์). (2562). **การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับเกษตรทฤษฎีใหม่ของศาสตร์พระราชา**. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 6(8). 3777-3781.
- พลรพี ทูมมาพันธ์, สรียา โชติธรรม และกัญญ์ฐิตา ศรีภา (2565). **เมืองแห่งการเรียนรู้: กรอบการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. วารสารวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์. 1(1). 59-84.
- อมรเทพ วรเจริญ, จักรวาล สุขไมตรี, และวิจิตรา ศรีสอน. (2565). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: แนวคิดและการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก**. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 8(4). 419-434.
- Jurairat Janthamrong. (2007). **Thai Social and Cultural**. Bangkok : Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University.

การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล
ร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียน
ที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้*

DEVELOPING READING AND WRITING ABILITIES THROUGH PERSONALIZED
LEARNING MANAGEMENT IN COMBINATION WITH A READING AND
WRITING SKILL SET FOR STUDENTS WITH LEARNING DISABILITIES

กฤติยา จันวงษา¹, สาคร อัมจักร²

ChitrawadiKoedsiri¹, Sakorn Atthachakara²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : 63010582033@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ ก่อนเรียนและหลังเรียน เทียบเกณฑ์ร้อยละ 80 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการสอนเฉพาะบุคคล เรื่องมาตราตัวสะกด จำนวน 3 แผน 2) ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ จำนวน 3 ชุด 3) แบบทดสอบการอ่านและการเขียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์โดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพ (E1/E2) ในวงจรปฏิบัติที่ 1 เท่ากับ 51.99/74.12 เมื่อปรับปรุง แก้ไขการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จากปัญหาที่ได้จากการสังเกตและการสะท้อนผลการเรียนรู้ ในวงจรปฏิบัติที่ 2 และวงจรปฏิบัติที่ 3 ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพดีขึ้นตามลำดับ เท่ากับ 75.00/81.18 ในวงจรปฏิบัติที่ 2 และเท่ากับ 82.43/85.88 ในวงจรปฏิบัติที่ 3 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ หลังเรียนในวงจรปฏิบัติที่ 1 อยู่ในระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 50.88, วงจรปฏิบัติที่ 2 อยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 64.71 และวงจรปฏิบัติที่ 3 อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 81.76 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะ; ภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้; ความสามารถในการอ่านและการเขียน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to develop reading and writing learning activities. With individualized learning management together with reading and spelling practice kits for students with learning disabilities to pass the criteria 80 percent 2) to compare reading and writing skill set before and after using for Student's criteria 80 percent. The sample of this research were Prathomsueksa 4-6, 17 people. The instruments consisted of 1) Individual Implementation Plan: IIP on spelling section, 3 plans 2) three sets of reading and spelling lessons 3) exam of reading and writing There are 20 questions and a multiple-choice format with 4 alternatives. Statistical values analyzed included frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research revealed: 1) The efficiency (E1/E2) in the first operating cycle was 51.99/74.12 when adjusted. Fix the organization of learning activities from the problems obtained from observation and reflection on the learning results in the 2nd practice circuit and the 3rd practice circuit, making the learning activities more efficient, respectively, equal to 75.00/81.18 in the cycle. Practice 2 and equal to 82.43/85.88 in Practice Cycle 3, meeting the 80/80 criterion. 2) Students with learning disabilities After studying in the 1st practical circuit, it is at the improvement level. Representing 50.88 percent, the 2nd practical cycle was at a fair level. Representing 64.71 percent and the 3rd practice circuit was at a very good level. accounted for 81.76 percent, which is according to the assumption.

Keywords : Individualized learning management combined with skills training package; Learning disabilities; Reading and writing abilities

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นความสำคัญในการวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์และมีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้สังคมในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กอย่างกว้างขวาง และตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาแก่เด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยที่มีความต้องการปกติ รวมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่าง ๆ เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีหลายประเภท ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากความผิดปกติทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่มีอีกประเภทหนึ่งซึ่งมองโดยรวมเหมือนเด็กปกติ แต่ความสามารถในการเรียนรู้เป็นปัญหาในการเรียนการสอนของชั้นเรียนและครูผู้สอนยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กประเภทนี้น้อยมาก ซึ่งเด็กประเภทนี้เรียกว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (ดาร์ณี ศักดิ์ศิริผล, 2549) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หรือเด็กแอลดี (LD-Learning Disabilities) เป็นเด็กที่มีความยุ่งยากในการอ่าน การเขียนและ คิดคำนวณ (สมพร หวานเสร็จ, 2552) เป็นเด็กที่ไม่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา มี

สภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ปกติ แต่เรียนหนังสือไม่ได้เนื่องจากสมรรถนะความสามารถในการนำข้อมูลไปใช้ แต่บุคคลเหล่านี้สามารถเรียนรู้ได้ ด้วยการหาทางให้เขาเรียนรู้ได้ถูกต้อง จากการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ นั้น ถ้าได้รับความช่วยเหลือตั้งแต่ต้น เด็กจะประสบความสำเร็จประมาณร้อยละ 80 และเด็กจะสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตามอายุได้ (ดาร์ณี ศักดิ์ศิริผล, 2549; Lerner et al., 2003; ผดุง อารยะวิญญู, 2542; ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2544)

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมหาสารคามรวมไปถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตลอดจนโรงเรียนบ้านไถ่ น่าได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและในแต่ละปีมีเด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่านและการเขียนซึ่งเด็กเหล่านี้จะไม่สามารถอ่านหรือเขียนได้เท่ากับเด็กปกติ กระบวนการจัดการการเรียนการสอนต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับประโยชน์เต็มที่จนสามารถพัฒนาไปสู่ระดับสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน ต้องอาศัยแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดโปรแกรมการศึกษาที่เหมาะสม ที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงจำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน ในการที่ทำได้ ครูผู้ปกครอง รวมไปถึงผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญต่อการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป ปัจจุบันพบว่า มีนักเรียนโรงเรียนบ้านไถ่ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากสมองซีกซ้ายบกพร่อง หรือมีความยากลำบากในการจัดกระทำข้อมูล นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมด้านการอ่านดังนี้ อ่านซ้ำ อ่านเสียงผิดเพี้ยน ประสมคำไม่ได้ จำรายละเอียดของคำไม่ได้ อ่านข้ามคำที่อ่านไม่ได้ อ่านตกหล่น หรืออ่านเพิ่มคำ ผันเสียงวรรณยุกต์ สับสน หรือผันไม่ได้ อ่านเสียงดังอ้อมแอ้มอยู่ในลำคอ แทนที่คำที่อ่านไม่ออกด้วยคำอื่น อ่านตะกุกตะกัก ต้องสะกดไปด้วยระหว่างที่อ่าน อ่านกลับคำ สับสนมาตราตัวสะกดต่าง ๆ อ่านคำควบกล้ำไม่ได้ สับสนเสียงสระโดยเฉพาะสระประสม สระลดรูป ขาดสมาธิในการเรียน ด้านการเขียน นักเรียนจะเขียนซ้ำ เขียนตัวอักษรกลับหลัง วนหัวพยัญชนะหลายรอบ สะกดคำผิดบ่อยแม้แต่คำง่าย ๆ เขียนแล้วลบบ่อย เขียนแล้วอ่านไม่รู้เรื่อง เขียนเพิ่มหรืออาจเขียนตกหล่น วางสระและวรรณยุกต์ไม่ถูกที่ เขียนตัวอักษรสลับกัน เป็นสาเหตุให้นักเรียนเหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีระดับสติปัญญาเหมือนนักเรียนปกติอื่นๆ ก็ตาม แต่หากนักเรียนกลุ่มนี้ได้รับความช่วยเหลือให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ก็สามารถประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับนักเรียนปกติ ซึ่งเด็กนักเรียนกลุ่มนี้ได้มีการคัดกรองจากครูประจำชั้นและผ่านการคัดกรองจากครูผู้ผ่านการอบรมด้านการพัฒนาเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้มาแล้ว จึงทำให้ผู้วิจัยคิดแก้ปัญหาโดยการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ เรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำ เพื่อให้เกิดเครื่องมือที่หลากหลาย และผู้เรียนเกิดทักษะทางด้านการอ่านและการเขียนที่ดีขึ้น

จากผลการคัดกรองโดยคณะกรรมการ 3 ฝ่ายคือ ผู้อำนวยการ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน โดยใช้แบบคัดกรองจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 คัดกรองภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยจะแบ่งการคัดกรองออกเป็น 4 ด้านคือด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการคำนวณ และด้านพฤติกรรมทั่วไป ผลการคัดกรองพบว่า ด้านการอ่านและการเขียน เกณฑ์ที่ใช้ทั้งหมด 10 ข้อถ้าตอบว่าใช่มากกว่า 7 ข้อขึ้นไปแสดงว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้าน

การอ่านและการเขียนซึ่งเด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่านและการเขียนซึ่งเด็กเหล่านี้จะไม่สามารถอ่านหรือเขียนได้เท่ากับเด็กปกติ

ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยคิดแก้ปัญหาโดยการพัฒนาความสามารถการอ่านการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านไก่อาน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ด้วยรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ (Action research) ที่ใช้ในการดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เพื่อพัฒนาทักษะปฏิบัติ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) เป็นขั้นตอนการสำรวจปัญหาและวางแผนการดำเนินการ ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ (Action) คือ ขั้นของการดำเนินการจัดกิจกรรมและเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้วางแผนไว้ ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) เป็นขั้นของการสังเกตและบันทึกผลจากการจัดการเรียนการสอนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทำโดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย (ครูพี่เลี้ยง) และสัมภาษณ์ นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) ขั้นของการนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาน วิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางการแก้ไข เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สามารถอ่านออกเขียนได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่มีประสิทธิภาพ 80/80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ ก่อนเรียนและหลังเรียน เทียบเกณฑ์ร้อยละ 80

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 พัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ เรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำ ให้สามารถอ่านและเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อนำไปพัฒนาใช้กับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

3.3 เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนและหน่วยงานอื่น ๆ รวมไปถึงผู้ที่สนใจ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ของตนเองต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการนำหลักการและขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการตามแนวของ Kemmis and McTaggart (1988) มาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การวางแผนเพื่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Planning)
- 2) ลงมือปฏิบัติการตามแผน (Action)
- 3) สังเกตการณ์ (Observation)

4) สะท้อนกลับ (Reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน (Re- Planning) โดยดำเนินการเช่นนี้ต่อไปเรื่อย ๆ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านไถ่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 2 ชนิด ดังนี้

1.1) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) เรื่อง มาตรการตัวสะกด จำนวน 3 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

1.2) ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ ซึ่งประกอบไปด้วยชุดฝึกทักษะดังนี้

ชุดที่ 1 มาตรการตัวสะกดแม่กก

ชุดที่ 2 มาตรการตัวสะกดแม่กค

ชุดที่ 3 มาตรการตัวสะกดแม่กบ

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) แบบทดสอบการอ่านและการเขียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3) การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) เรื่อง มาตรการตัวสะกด

1.1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1.2) จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

1.3) นำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบด้านความถูกต้อง ด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา พร้อมทั้งปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะ

1.4) นำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง โดยมีผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการสอน จำนวน 3 ท่าน ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ควรมีการปรับภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมและเข้าใจง่าย วางแผนการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลา ผู้วิจัยได้ปรับตามข้อเสนอแนะ ได้ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่ 4.12-4.89

1.5) นำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) ร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2) ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ

2.1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

2.2) วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดทำชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ เรื่องมาตราตัวสะกด โดยแบ่งเนื้อหาแต่ละตอนออกเป็นหน่วยย่อย ๆ สำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 12 ชั่วโมง แบ่งเป็น 3 ชุด ชุดละ 4 ชั่วโมง ประกอบด้วย ชุดที่ 1 มาตราตัวสะกดแม่ก ชุดที่ 2 มาตราตัวสะกดแม่กด ชุดที่ 3 มาตราตัวสะกดแม่กบ เพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

2.3) นำชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหา พร้อมทั้งปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะ

2.4) นำชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของ เนื้อหา ตลอดจนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้

2.5) นำคะแนนจากการประเมินชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

2.6) นำชุดฝึกทักษะที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ คือชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำควรมีการปรับภาษาที่ใช้ให้เหมาะสมและเข้าใจง่าย วางแผนการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลา ผู้วิจัยได้ปรับตามข้อเสนอแนะ ได้ค่าความเหมาะสมของแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตั้งแต่ 4.87-4.97 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$)

2.7) นำชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับแผนการสอนเฉพาะบุคคล

3) แบบทดสอบการอ่านและการเขียน

3.1) ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีเอกสารหลักสูตรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบการอ่านและการเขียน เพื่อเป็นแนวทางในสร้างแบบทดสอบการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

3.2) สร้างแบบทดสอบการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

3.3) นำแบบทดสอบการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม และความสอดคล้องของเนื้อหา

3.4) นำแบบทดสอบการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาสอดคล้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ (สมนึก ภัททิยธนี, 2551) มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ให้ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้ 0 เมื่อไม่แน่ใจ ว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้ -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่ได้วัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

3.5) วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC เลือกข้อทดสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพอยู่ในระดับใช้ได้แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญแล้วเลือกข้อสอบที่ใช้ได้จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00

3.6) นำแบบทดสอบการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) วิเคราะห์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E1/E2) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) ของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยใช้ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ ก่อนเรียนและหลังเรียน เทียบเกณฑ์ร้อยละ 80

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านและการเขียน ในวงจรปฏิบัติที่ 1 มีประสิทธิภาพ 51.99/74.12 ในวงจรปฏิบัติที่ 2 มีประสิทธิภาพ 75.00/81.18 และในวงจรปฏิบัติที่ 3 มีประสิทธิภาพ 82.43/85.88 ซึ่งมีประสิทธิภาพดีขึ้นตามลำดับ และมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ในวงจรปฏิบัติที่ 3

ตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1/E2) ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

วจรปฏิบัติ	รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ผลการ
					เปรียบเทียบเกณฑ์ 80/80
1	ประสิทธิภาพกระบวนการ(E ₁)	80	41.59	51.99	51.99/74.12
	ประสิทธิภาพผลลัพธ์(E ₂)	10	7.41	74.12	
2	ประสิทธิภาพกระบวนการ(E ₁)	80	60.00	75.00	75.00/81.18
	ประสิทธิภาพผลลัพธ์(E ₂)	10	8.12	81.18	
3	ประสิทธิภาพกระบวนการ(E ₁)	80	65.94	82.43	82.43/85.88
	ประสิทธิภาพผลลัพธ์(E ₂)	10	8.59	85.88	

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียนของการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านและการเขียน วจรปฏิบัติรอบที่ 1, 2 และ 3 (n=17)

ความสามารถด้านการอ่านและการเขียน	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	ระดับคุณภาพ
	คะแนนทดสอบ (20)		
วจรปฏิบัติรอบที่ 1	10.18	50.88	ปรับปรุง
วจรปฏิบัติรอบที่ 2	12.94	64.71	พอใช้
วจรปฏิบัติรอบที่ 3	16.35	81.76	ดีมาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านและการเขียน วจรปฏิบัติที่ 1 อยู่ในระดับปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 50.88 วจรปฏิบัติที่ 2 อยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 64.71 และวจรปฏิบัติที่ 3 อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 81.76 ซึ่งนักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านและการเขียนดีขึ้นตามลำดับจากระดับปรับปรุงในวจรปฏิบัติที่ 1 และอยู่ในระดับดีมากเมื่อสิ้นสุดวจรปฏิบัติที่ 3

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การอ่านสะกดคำ ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบและเก็บคะแนนตามวจรทั้ง 3 วจร โดยเริ่มจากวจรปฏิบัติที่ 1 จำนวนนักเรียนมีความสามารถการอ่านการเขียนสะกดคำ มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 51.99/74.12 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด วจรปฏิบัติที่ 2 จำนวนนักเรียนมีความสามารถ

อ่านการเขียนสะกดคำ มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 75.00/81.18 ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด และวงจรปฏิบัติที่ 3 จำนวนนักเรียนมีความสามารถอ่านการเขียนสะกดคำ มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 82.43/85.88 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด กล่าวคือ เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้วงจรปฏิบัติทั้ง 3 วงจรจะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้การอ่านสะกดคำ ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพกระบวนการ คือนักเรียนมีคะแนนระหว่างเรียนจากกิจกรรมแบบฝึกในชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำสูงขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ประกอบด้วยเนื้อหามาตราตัวสะกดที่เป็นเสริมสร้างพื้นฐานในการอ่านและการเขียนสะกดคำ และเลือกเนื้อหาใกล้ตัว เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมาของผู้เรียน และมีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้ง ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละวงจรปฏิบัติมีการทบทวนและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรม การสะท้อนผลจากนักเรียน เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาการอ่านและการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ มีการทบทวนวิธีการอ่าน การเขียน โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่นักเรียนเคยพบเห็น ครูคอยแนะนำ และเปิดโอกาสให้ซักถามเมื่อพบคำศัพท์ที่ไม่ทราบความหมาย และอ่านตัวสะกดทุกคำ ไม่อ่านข้ามบรรทัด ทำให้นักเรียนสามารถอ่านสะกดคำ และเขียนคำในมาตราตัวสะกดได้ถูกต้อง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้ครูได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยสอดคล้องกับทฤษฎีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis and Mc Taggart (1988) ที่ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนามาจากฐานคติความเชื่อที่มุ่งเน้นบูรณาการเชื่อมโยงความรู้หรือทฤษฎีเชิงปฏิบัติการที่ได้จากการทำวิจัยกับการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในสนามหรือสถานที่ปฏิบัติงานผสมผสานเข้าด้วยกันโดยอาศัยการสะท้อนความคิดใคร่ครวญไปมาในเชิงวิพากษ์ผลการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำไปตามแผนการที่วางไว้ว่า สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้สำเร็จ อีกทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบตามหลักการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล ทำให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนได้ โดยสอดคล้องกับหลักการของเบญจา ชลธารันนธ์ (2553) และกระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวว่า แผนการสอนเฉพาะบุคคลสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน มีการจัดการเรียนการสอนของสำหรับแต่ละบุคคลได้อย่างเหมาะสมตามระดับพัฒนาการและทักษะที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว หรือทักษะที่ผู้เรียนยังทำไม่ได้หรือยังไม่มี ช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบกับชุดฝึกทักษะที่เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก มีรูปภาพประกอบ มีรูปแบบที่น่าสนใจ และหลากหลายรูปแบบ โดยอาศัยหลักจิตวิทยาในการจัดกิจกรรมหรือจัดแบบฝึกทักษะให้สนุก ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน มีคำสั่ง มีคำชี้แจงสั้น ชัดเจน เข้าใจง่าย มีตัวอย่างประกอบ มีการจัดกิจกรรมการฝึกที่เร้าความสนใจ และแบบฝึกทักษะมีความทันสมัย (ปิยาภรณ์ วันมี, 2558) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ เรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำ ให้สามารถอ่านและเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพดีขึ้นตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของจรรยาพร พืษาคำ และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2560) พบว่าแบบฝึกทักษะการ

เขียนคำที่มีตัวสะกดมาตรา แม่กต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการเขียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 80.29/88.29 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพรรณ สุนันธรรม วัฒนา สุริวรรณ และชารัญญา ผลจันทร์ (2561) พบว่า แผนการจัดการศึกษาโดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย สำหรับนักเรียนพิการเรียนรวม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 86.50/80.20 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

6.2 ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำ ของนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบตามวงจรทั้ง 3 วงจร โดยเริ่มจากวงจรปฏิบัติที่ 1 จำนวนนักเรียนมีความสามารถการอ่านการเขียนสะกดคำ อยู่ในระดับปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 50.88 วงจรปฏิบัติที่ 2 จำนวนนักเรียนมีความสามารถการอ่านการเขียนสะกดคำ อยู่ในระดับพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 64.71 วงจรปฏิบัติที่ 3 จำนวนนักเรียนมีความสามารถการอ่านการเขียนสะกดคำ อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 81.76 กล่าวคือ หลังสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบทุกแผนในวงจรปฏิบัติที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำเพิ่มขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ตรงตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายเฉพาะบุคคล มีกิจกรรมการสอนภาษาไทยที่สนุก ประกอบกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำที่มีแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้พยายามฝึกการอ่านผสมเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การันต์ แล้วฝึกอ่านแบบแจกลูกเป็นคำ แล้วฝึกเขียนสะกดคำจากเสียงที่อ่านประกอบด้วย พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การันต์ให้ถูกต้อง เมื่อทำแบบฝึกหัดผิดครูจะคอยชี้แจงให้ทราบว่าผิดเพราะอะไรข้อที่ถูกคืออะไร ต้องแก้ไขให้ถูกต้องไม่ปล่อยผ่าน และไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการทำผิดแล้วถูกประจาน นักเรียนจะได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สามารถช่วยแก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนของนักเรียน ช่วยเสริมสร้างต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนของนักเรียนและการสอนของครู ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้การอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จะต้องสอนให้เห็นรูป คือ รูปของพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ สอนให้รู้จักเสียง คือการออกเสียงให้นักเรียนฟังเพื่อให้รู้จักเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ตามรูปที่เห็น ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานในการอ่าน แล้วจึงสอนให้เขียนรูป คือ การเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ทั้งแบบแจกลูก และแบบสะกดคำ โดยสอนทีละตัว ไม่รีบร้อน หากพบนักเรียนคนใดที่ยังอ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง เขียนไม่ได้ ให้หยุดรอ พร้อมทั้งช่วยเหลือและแก้ไขเสียก่อน อย่าปล่อยทิ้งไว้เป็นเวลานาน เพราะจะเกิดความเสียหายและสายจนแก้ไขได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุรพงษ์ พิทา คำ และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2560) พบว่าความสามารถในการเขียนสะกดคำ มาตราตัวสะกด แม่กต ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนคำที่มีตัวสะกดมาตรา แม่กต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการเขียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถในการเขียนคำ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จรรยา เล็กชัยรัตน์ และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2560) พบว่าความสามารถในการอ่านสะกดคำที่เป็นสระแปลงร่างหลังการได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคำที่เป็นสระแปลงร่าง ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงขึ้น และ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณชญาดา แก้วแสงอินทร์ เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท และวิจิต เทพประสิทธิ์ (2560) พบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ มีคะแนนทักษะการอ่านคิดเป็นร้อยละ 73.33 มีคะแนนทักษะการเขียนคิดเป็นร้อยละ 77.77 และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่กำหนด

สรุปได้ว่า การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่สมควรเป็นแผนการสอนที่ให้แนวทางแก่ผู้สอนอย่างชัดเจนทั้งด้านจุดประสงค์การสอนเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการใช้สื่อการสอนและการวัดประเมินผลโดยเฉพาะแนวจัดการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติได้คิดได้ทำได้แก้ปัญหาได้เกิดทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบอย่างชาญฉลาดเป็นกระบวนการสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ดี

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยครั้งนี้องค์ความรู้ที่ได้คือการพัฒนาการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ให้เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทักษะทางปัญญาของตนเอง และช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะและความเข้าใจ ที่ได้เรียนในห้องเรียนกับชีวิตจริงอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมและทักษะกระบวนการกลุ่ม เหมาะสมที่จะนำมาใช้สอนภาษาไทยแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการจัดการเรียนรู้สตอรี่ไลน์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด เกิดความรู้ และความชำนาญในการวิเคราะห์วรรณคดีเพิ่มมากขึ้น จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์วรรณคดีได้ดียิ่งขึ้น และเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะของเด็กในการอ่านการเขียนให้สูงขึ้นได้อย่างแท้จริง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรกำหนดให้การพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ โดยส่งเสริมพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้

8.1.2 กระทรวงศึกษาธิการโดยสถาบันพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ.) ควรประสานความร่วมมือกับทางโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลให้กับครูผู้สอน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 เรียนรู้ของผู้เรียน มีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และมีการทบทวนวิธีการอ่าน การเขียนอย่างสม่ำเสมอ ครูคอยแนะนำและเปิดโอกาสให้ซักถาม และควรอ่านตัวสะกดทุกคำ ไม่อ่านข้ามบรรทัด เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านสะกดคำ และเขียนคำในมาตราตัวสะกดได้ถูกต้อง

8.2.2 ควรออกแบบเนื้อหาแบบฝึกทักษะตามความสามารถของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถทำแบบฝึกทักษะในชุดฝึกทักษะที่ครอบคลุมหมายได้สำเร็จทันเวลา ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิด สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อกิจกรรมการ เรียนรู้การอ่านและการเขียนสะกดคำภาษาไทยในทางที่ดี

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการวิจัยเพื่อการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการ เรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะ หรือใช้รูปแบบการสอนอื่น ๆ ร่วมกับชุดฝึกทักษะ สำหรับ นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณภาพ หรือประสิทธิภาพของ กิจกรรมการเรียนรู้

8.3.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียน ด้วยการจัดการ เรียนรู้เฉพาะบุคคลร่วมกับชุดฝึกทักษะกับเนื้อหาอื่น นักเรียนชั้นอื่น หรือกลุ่มสาระ การเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ความสามารถการอ่านและการเขียนภาษาไทย และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จรรยา เล็กชัยรัตน์ และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2560). **ความสามารถในการอ่านสะกดคำที่เป็นสระแปลงร่าง โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่าน คำที่เป็นสระแปลงร่าง ของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุงพงษ์ พิฑาคำ และพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์. (2560). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนคำที่มีตัวสะกดมาตรา แม่กต สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการเขียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์**. 5(3). 7-20.
- ณชญาดา แก้วแสงอินทร์ เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท และวิจิต เทพประสิทธิ์. (2560). **การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ (L.D.) โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย โรงเรียนอนุบาลนางแล (บ้านทุ่ง)**. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**. 10(2). 89-98.

แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับ
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2*

THE DEVELOPMENT GUIDELINES LEARNING PROCESSES OF TEACHERS USING
PARTICIPATIVE MANAGEMENT PRINCIPLES FOR SCHOOL EXPANDS
EDUCATIONAL OPPORTUNITIES UNDER THE SISAKET PRIMARY
EDUCATION AREA OFFICE 2

จุฬาพร ปัดตา¹, สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ²

Chulaporn Padta¹, Suttipong Hoxsuwan²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}

Email : 64010581009@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส รวมจำนวนทั้งสิ้น 741 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทาง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็น ความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมเท่ากับ 0.073 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการวัดและประเมินผล ลำดับที่ 3 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร 2. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มีทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ 22 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมแต่ละองค์ประกอบของแนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนา; กระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักการการบริหารแบบมีส่วนร่วม; โรงเรียนขยายโอกาส

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current conditions. desirable condition and guidelines for developing learning process development by using participatory management principles for schools expanding educational opportunities and 2) to develop guidelines for developing learning processes by using management principles Participate in schools expanding educational opportunities under the Office of Sisaket Primary Educational Service Area Office 2 The sample group used in the research was the director of the educational institute. Academic Supervisor, Teacher, President of School Board Of schools expanding opportunities total of 741 people. Director of schools with best practices, 3 people, head of academic administration 3 people, teachers, 3 people, total 9 people The tools used in the research are: a 5-point estimating scale questionnaire, an interview form, a suitability and feasibility assessment form of the approach. Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The research found that: 1. The current state of the guideline for developing teachers' learning process using participatory management principles for schools expanding educational opportunities under the Office of Sisaket Primary Educational Service Area Office 2 in general was at a high level. The desirable condition of the teacher learning process development guideline using participatory management principles for schools expanding educational opportunities, overall, each component was at the highest-level necessity the overall needs of teachers' learning process

development guidelines using the participatory management principle of the schools expanding educational opportunities were 0.073, ranked in order of need from most to necessary. less as follows: No. 1 Learning Management the second measure and evaluation ,4th in curriculum analysis 2. Guidelines for the development of the learning process of teachers using the principle of participatory management of schools expanding educational opportunities under the Office of Sisaket Primary Educational Service Area Office 2 There were a total of 4 components, 22 approaches. The results of the evaluation of the approaches for developing the teacher's learning process using the participatory management principle of schools expanding educational opportunities under the Office of Sisaket Primary Educational Service Area 2 found that by combining each component of the approaches. There is suitability and possibility in most level.

Keywords : Development; Learning process using principles of participatory management; Opportunity expansion school

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570 หมายความว่า 12 ได้กำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการพัฒนาทางการศึกษาของประเทศไทยไว้ว่า ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต ซึ่งประเด็นดังกล่าวว่าด้วยเรื่องของการพัฒนาการศึกษา กล่าวคือ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และ การพัฒนาทุนมนุษย์ในทุกช่วงวัย ที่ผ่านมานั้น ได้มีความพยายามปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกระดับทั้งการยกระดับมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรม การเรียน รวมถึงการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมที่เป็นแบบอย่างด้านการศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระควบคู่กับมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น รวมถึงการส่งเสริมภาคีการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการเรียนรู้มากขึ้น เป้าหมายการพัฒนาของหมวดหมู่ที่ 12 กลยุทธ์ที่ 1 มีเป้าหมายการพัฒนา คือ มุ่งให้คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ โดยในกลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 ได้กล่าวไว้ในแผนว่า จะต้องพัฒนาผู้อยู่ในช่วงวัยการศึกษาระดับพื้นฐานให้มีความตระหนักรู้ในตนเองมีทักษะดิจิทัลและมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน โดยในกลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 ข้อที่ 5 ได้กล่าวถึงเรื่องของการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้ โดยการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการสนับสนุน การจัดการศึกษาโดยปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ที่เอื้อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารด้านการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร รวมทั้งขับเคลื่อนการสร้างนวัตกรรม ทางการศึกษา ตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคประชาสังคมในการจัดการเรียนรู้ และ การร่วมลงทุนเพื่อการศึกษา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2566)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 หมายความว่า 12 นั้นได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการศึกษาในเรื่องของการพัฒนาทางการเรียนรู้ และการกระจายอำนาจโดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนฯ นอกจากนี้ตามแนวคิดของ Peter M. Senge นักวิชาการชาวตะวันตก ยังได้กล่าวถึงเรื่องของแนวทางการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมที่นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดย Peter M. Senge ได้กล่าวไว้ว่า เพื่อให้ได้ความรู้และแนวทางการปฏิบัติงานแบบใหม่ๆที่ดีกว่าเดิม ที่เรียกได้ว่าเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานใหม่นั้น ก็จะต้องทำได้โดยการฝึกกำลังและความสามารถร่วมกันเพื่อปลูกฝังความรู้เข้าไปในระบบการปฏิบัติงานเกิดแนวทางของการปฏิบัติงานใหม่ๆและแปรความรู้ออกมาเป็นผลผลิตนั้นหมายถึงประสิทธิภาพจากการทำงานร่วมกันนั่นเอง โดยเฉพาะการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) ในแนวคิดของศาสตร์ 5 ของ Peter M. Senge คือ การแลกเปลี่ยนภาพพจน์ของอนาคตที่ต้องการให้เป็นจริงร่วมกันในลักษณะการทำงานแบบมีส่วนร่วมภายใต้ระบบที่ซับซ้อนหลายตำแหน่งในหน่วยงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย (ทรงพล เจริญคำ, 2562)

ในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพ ภาระกิจด้านการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่สำคัญที่สุดที่เป็นหัวใจของการจัดการศึกษาซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียนคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องงานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเองเรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษาดังนั้นครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้น ซึ่งแนวทางการสำเร็จของการปฏิรูปการเรียนรู้ต้องเริ่มที่ชั้นเรียนเป็นหลักสำคัญ โดยผู้บริหารอาจจำความคิดของตน ของครู ผู้ปกครอง หรือข้อมูลทางวิชาการ แล้วหากกลุ่มครูช่วยคิดและดำเนินการพร้อมทำ ความเข้าใจในเรื่องการเรียนรู้ใหม่ แล้วสร้างความเข้าใจให้ตรงกันหลังจากนั้นจึงวางแผนดำเนินการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางที่ใช้ในการปฏิบัติให้เข้าใจตรงกัน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2558)

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องหาแนวทางในการบริหารและพัฒนาติดต่อกันเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ ผ่านการใช้กลยุทธ์ด้านการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมในแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้แนวทางด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ขึ้นมา เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมประเมินผล ในการบริหารจัดการในด้านการพัฒนาทั้งแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม การวิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารงานวิชาการด้านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาเอง ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมกันเพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายใต้งบประมาณที่จำกัดในการพัฒนาผู้เรียนด้านการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขยายโอกาส จำเป็นจะต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาซึ่งอาศัยความเชี่ยวชาญตามหน้าที่ของแต่ละ

บุคคลคนเพื่อร่วมกันเสนอแนวทางของการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดีของครูที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในอนาคต ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 เพื่อนำข้อมูลจากผลการศึกษาดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

3.2 ใช้เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยจะสุ่มแยกประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ที่มีหน่วยเหมือนกัน โดยการแบ่งเป็นชั้นภูมิก่อนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส 39 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการหรือหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาส 39 คน ครูโรงเรียนขยายโอกาส 624 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 39 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 741 คน 2) แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Random sampling) จากการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน ให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส 36 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการหรือหัวหน้างานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 36 คน ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 234 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา 36 คน รวม

ทั้งสิ้นจำนวน 342 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบเติมคำ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert's Rating Scale) การตรวจสอบเครื่องมือค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือใช้วิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปนำไปทดลอง (Try Out) เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานบริหารวิชาการ ครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาสสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง 0.56 ถึง 0.65 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 0.47 ถึง 0.62 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่าสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .60 และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.55 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับจริง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยใช้วิธีการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง/ฝากไปกับบุคลากรที่อยู่โรงเรียน/วางในชั้นงานของโรงเรียนที่เขตและนัดหมายเพื่อขอรับคืนด้วยตนเองและด้วยการฝากมากับบุคลากรของโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษา แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับ จำนวน 1 คน ศึกษาในเทศก์ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับ จำนวน 2 คน ครูที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับ จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อกำหนดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ และดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์ และดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้ให้ข้อมูลทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลจะได้เตรียมความพร้อมและทำความเข้าใจ

จุดประสงค์ของการวิจัยล่วงหน้า 5 วัน 3) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองโดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกันกับที่ได้ส่งไปล่วงหน้า 4) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและใช้สมาร์ตโฟนบันทึกเสียง 5) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการกระบวนการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ค่าดัชนีความสอดคล้อง 2) เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 พบว่า

สภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผล อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.32$) ลำดับที่ 2 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ($\bar{X} = 4.31$) ลำดับที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.30$) ลำดับที่ 4 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.29$)

สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 โดยรวมแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.72$) ลำดับที่ 2 ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.67$) ลำดับที่ 3 การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.60$) ลำดับที่ 4 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ($\bar{X} = 4.58$)

ความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมเท่ากับ 0.073 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.097$) ลำดับที่ 2 ด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.081$) ลำดับที่ 3 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.072$) ลำดับที่ 4 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.062$)

5.2 แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 พบว่ามีทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร 2) ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 22 แนวทาง ได้แก่ 1) สถานศึกษาวางแผนกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของหลักสูตร สถานศึกษาให้สอดคล้องกับ สมรรถนะผู้เรียน บริบทของสังคมและบริบทของสถานศึกษาโดยให้ผู้ที่

ส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการดำเนินงานวางแผน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์จัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมกำหนดปฏิทินการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน 3) จัดอบรมเพิ่มพูนทักษะความรู้ อบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างความรู้ความเข้าใจเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับผู้เรียน โดยเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมอบรม 4) ต้นสังกัดหรือส่วนที่เกี่ยวข้อง ติดตามและให้สถานศึกษารายงานผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอเพื่อวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนและมอบแผนนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สถานศึกษาฯ ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน 5) สถานศึกษานำหลักสูตรสถานศึกษาของปีที่ผ่านมา มาประเมินหลักสูตรแล้วนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ด้วยการ SWOT และการร่วมกันระดมความคิดจากคณะกรรมการหลักสูตร ปรับปรุงตามคณะกรรมการหลักสูตรเสนอแนะและรายงานผลไปยังส่วนที่เกี่ยวข้อง 6) ส่วนที่เกี่ยวข้องส่งเสริมพัฒนาเพิ่มพูนทักษะให้ครูได้รับการพัฒนาการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่องผ่านการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูในการสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อผู้เรียน 7) สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจติดตามและประเมินผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นกรรมการ เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 8) สร้างเครือข่ายพัฒนาครูผู้สอนตามกลุ่มสาระทั้ง 8 กลุ่มสาระภายในเขตพื้นที่การศึกษา โดยแต่งตั้งประธานเครือข่าย 8 กลุ่มสาระจากครูที่มีความรู้ความสามารถตรงสาขาวิชาเอก เพื่อร่วมกัน ประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้พัฒนาแนวทางร่วมกับสมาชิกครูตามสาขาวิชาในเครือข่ายระดับเขตพื้นที่การศึกษา รวบรวมประเด็นปัญหา อุปสรรค ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ในการพัฒนา 9) การจัดครูให้ตรงตามกลุ่มสาระและตรงกับสาขาวิชาเอกให้ได้มากที่สุดเพื่อประโยชน์และการใช้ทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาระดับสัมฤทธิ์และคุณภาพผู้เรียน 10) ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา เทคนิค วิธีการ จัดการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ 11) เชื่อมโยงห้องเรียนกับชุมชนเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เกิดกับผู้เรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือและแหล่งเรียนรู้จากชุมชน 12) แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา จัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้สมบูรณ์ครบถ้วน และพร้อมใช้เรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่บรรลุวัตถุประสงค์และเต็มประสิทธิภาพ 13) แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาพร้อมกำหนดปฏิทินการนิเทศให้ชัดเจน โดยให้ส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตามและให้คำแนะนำการจัดการเรียนรู้ และรายงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม ภายใน ให้ส่วนที่เกี่ยวข้องทราบ 14) ส่งเสริมการสร้างพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามสาขาวิชาเอกและนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล 15) ส่งเสริมให้ความรู้ อบรม ครู แนะนำแนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 16) อบรมให้ความรู้ครูผู้สอนในการสร้างเครื่องมือวัดประเมินผล เทคนิค วิธีการ วัดประเมินผลที่เป็นมาตรฐานและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลที่ได้ถูกต้องแม่นยำ ในการนำผลนั้นไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนาและกำหนด

นโยบาย 17) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการวัดประเมินผล กำหนดเกณฑ์การวัดประเมินผลอย่างชัดเจน 18) ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมประเมินเพื่อให้ได้ผลที่หลากหลายมิติ เพื่อนำผลมาวิเคราะห์และพัฒนา 19) ออกแบบเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลที่หลากหลายได้รับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 20) นำผลการวัดและประเมินผลมาวิเคราะห์เพื่อ กำหนดนโยบาย กลยุทธ์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา 21) สถานศึกษามีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐาน 22) สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

6.1 สภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะเรื่องของการ วิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลมาเป็นอันดับต้นๆ จึงทำให้ผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร พินิจมนตรี (2563) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรกุล พงษ์จงมิตร (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศ จากงานวิจัยของ Gold (2000) ได้ศึกษาเรื่อง การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยเน้นการให้ความร่วมมือระหว่างชุมชนผู้ปกครองและนักการศึกษา ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาในรัฐฟิลิปปินส์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการของชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป็นสื่อกลางระหว่างผู้ปกครองครอบครัวกับโรงเรียนเพื่อเป้าหมายในการเสริมสร้างการอ่านออกเขียนได้และการเรียนรู้ให้

สอดคล้องกับชุมชนทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชนดั่งนั้นสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองนักการศึกษาทำให้เกิดทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและวัฒนธรรมให้แก่โรงเรียน

6.2 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 พบว่าโดยรวมแต่ละองค์ประกอบ อยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา แสนแป (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) การจัดการเรียนรู้ตามลำดับ ผลการประเมินแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลสำหรับสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร พิณจินตริ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการศึกษาพบว่าโดยรวมและแต่ละองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและ ด้านการนิเทศการศึกษา

6.3 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการวัดและประเมินผล ลำดับที่ 3 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร พิณจินตริ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมด้านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งในปัจจุบันการจัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนเพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิด การ

จัดการ การเผชิญสถานการณ์การประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศที่กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ซึ่งเป็นงานในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่จะต้องให้หลักการมีส่วนร่วม มีความต้องการจำเป็นในการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยในงานวิจัยของ Elliont (1994) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการรับรู้ประสิทธิภาพของสถาบันของวิทยาลัยชุมชนในนอร์ทแคโรไลนา โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร คณะครู และเจ้าหน้าที่ในวิทยาลัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผล และพบว่า ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารไม่มีผลการรับรู้ในประสิทธิผลของวิทยาลัย

6.4 ผลของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 พบว่าความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผล ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และ ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ตามลำดับ ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการวัดและประเมินผล และมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากัน 3 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากัน 3 ด้านคือ ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้ การศึกษาซึ่งผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ที่ได้จากการสำรวจข้อมูล (สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการจำเป็นแล้วแปลผลออกมาเป็นข้อมูลในระยะเวลาที่ 1 แล้วนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะเวลาที่ 1 มาผนวกกับระยะเวลาที่ 2 (การศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ออกแบบร่างแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 สร้างแนวทางจากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของกระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการสร้างแนวทางซึ่งเป็นไปตามกระบวนการวิจัย อีกทั้งกระบวนการต่าง ๆ ก่อนที่จะได้มาซึ่งแนวทางที่สมบูรณ์ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความสามารถเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ นิภาพร พินิจมนตรี (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ

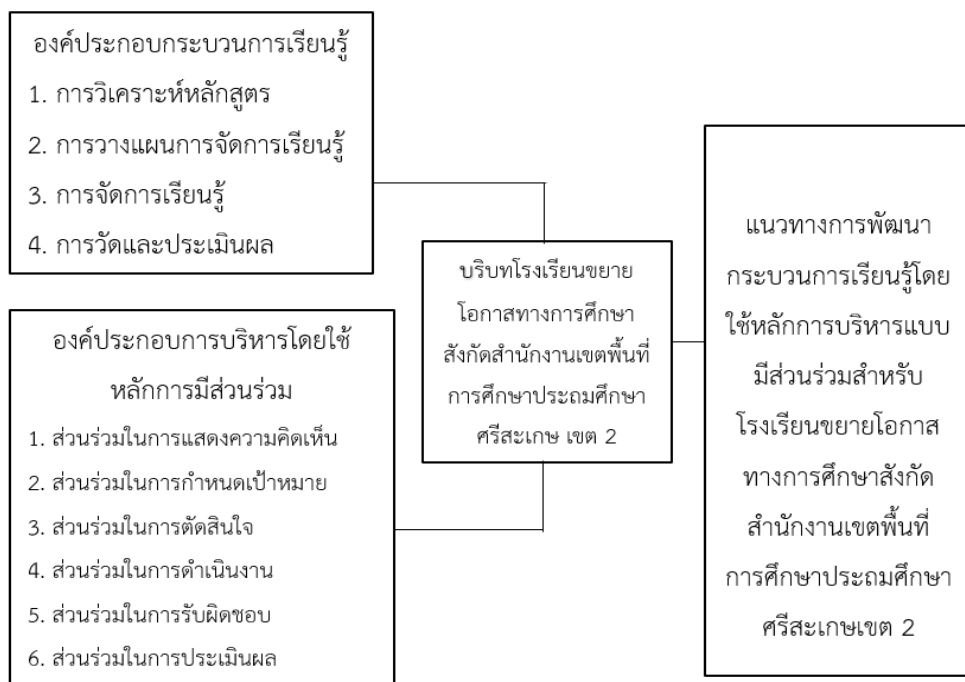
แบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการศึกษาพบว่าความเหมาะสมของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมา มีค่าเท่ากัน 2 ด้านคือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการวัดผลและประเมินผลด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีค่าเท่ากัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้านระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านแนะแนวการศึกษา รองลงมา คือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเท่ากัน ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีค่าเท่ากันและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากระยะที่ 1 (สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มาผนวกกับระยะที่ 2 (การศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจัดทำเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการสร้างแนวทางการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาและการสร้างแนวทางซึ่งเป็นไปตามกระบวนการวิจัย อีกทั้งกระบวนการต่าง ๆ ก่อนที่จะได้มาซึ่งแนวทางที่สมบูรณ์ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความสามารถในด้านการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดี

ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางนั้นโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน หากแยกพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 3 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา แสนแป (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) การจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ความเป็นไปได้ของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศโดย Collie (2002) ได้วิจัยเรื่อง องค์การแห่งการเรียนรู้และการปรับปรุงการสอนของ ฝ่ายวิชาการ การศึกษาใช้กรอบแนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจของฝ่ายวิชาการที่ จะปรับปรุงการสอนของสถาบันการศึกษาในระดับสูง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักวิจัย นักวิชาการใน

มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการแสดงพฤติกรรมว่าโดยมีการพยายามปรับปรุงการสอนโดยเน้น การสอนที่มีประสิทธิภาพ มีการประเมินผู้เรียนและเข้ารับการอบรมในเรื่องที่สามารถนำมาช่วยสนับสนุนการสอน ผู้บริหารก็ความสำคัญกับการปรับปรุงการสอน โดยพยายามที่จะปรับปรุงองค์การให้ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการที่ฝ่ายบริหารวิชาการของสถานศึกษาจะปรับปรุงแนวทางและวิธีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการสอน ครูจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาดังนั้นความเป็นไปได้ของการให้ครูเข้ามามีส่วนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมย่อมมีความเป็นไปได้และจะทำให้การบริหารงานวิชาการในขอยข่ายงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น

7. องค์ความรู้ใหม่

สถานศึกษาจะจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยการ วิเคราะห์หลักสูตร การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับผู้เรียนมากที่สุด เน้นการมีส่วนร่วมจาก ผู้ปกครอง ชุมชน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ของสถานศึกษา ที่จะต้องมีบทบาทโดยการเข้ามามีส่วนร่วม ดังนี้คือ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล อันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความจำเป็นในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ เทคนิควิธีการแบบใหม่ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยวิธีการจัดอบรมให้ความรู้ทั้งรูปแบบออนไซต์ ออนแอร์ และออนไลน์

8.1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นความต้องการจำเป็น ความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวมเท่ากับ 0.073 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการวัดและประเมินผล ลำดับที่ 3 ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ลำดับที่ 4 ด้านการวิเคราะห์หลักสูตร แสดงให้เห็นว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องมอบนโยบายการขับเคลื่อนด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด มีนโยบายพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ และมีวิธีการดำเนินการที่เป็นขั้นตอนและชัดเจน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผลจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีนโยบายส่งเสริมเพิ่มพูนทักษะให้ครูได้รับการพัฒนา เทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงห้องเรียนกับชุมชนเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เกิดกับผู้เรียนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือและแหล่งเรียนรู้จากชุมชน

8.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ควรส่งเสริมการนำแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไปปรับใช้ในสถานศึกษาให้สอดคล้องตามบริบทและสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

8.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรตระหนักและให้ความสำคัญของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการกำหนด วางแผนนโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้น ลงสู่การดำเนินงานตามแผนและโครงการอย่างชัดเจน และต่อเนื่องมีรายงานผลเปรียบเทียบพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาให้ได้มากที่สุด

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

8.3.2 ควรศึกษารูปแบบกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือและเน้นการบริหารแบบบูรณาการเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่ครบถ้วนรอบด้านและหลากหลายมิติ

10. บรรณานุกรม

- ทรงพล เจริญคำ. (2562). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- ธีรกุล พงษ์จงมิตร. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1. วารสารมหาจุฬานาครธรรม. 7(6). 229-243.
- นิภาพร พินิจมนตรี (2563). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2558). **ปฏิรูปการศึกษากลับทางจากล่างขึ้นบน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2566). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 – 2570**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกฤษฎมนตรี.
- สุมิตรา แซ่โจ้ว. (2559). **การพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Collie S. L. (2002). The Learning Organization and Teaching Improvement in Academic Departments. *Dissertation Abstracts International*. 63(6). 2155-A.
- D.C. Elliont. (1994). **Collaborative, decentralized management and perceptions of quality schooling outcome**. A Dissertation Presented Degree Doctor of Education. Faculty of the School of Education : University of Southern California.
- Gold, S.E. (2000). **Community Organizing at a Neighborhood High School : Promises and Dilemmas in Building Parent - educator Partnership and Collaborations**. *Pro Quest Digital Dissertations*. 60(7). 295.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับผังมโนทัศน์
วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*

DEVELOPMENT OF 5Es INQUIRY PROCESS SCIENCE ACTIVITY PACKAGES
WITH MIND MAP ON SCIENCE SUBJECT FOR GRADE 3 STUDENTS

สุทธิดา ทองแสน¹, ละดา ดอนหงษา²
Sudtida Thongsae¹, Lada Donhongsa²
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต^{1,2}
Faculty of Education, Pitchayabundit College^{1,2}
Email : ofrong.fa@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพังซ่อน จำนวน 25 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.32 - 0.77 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.76 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 4) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.44 - 0.78 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22 - 0.80 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพ E1/E2 และ การวิเคราะห์ค่าที่แบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพ E1/E2 = 76.60/77.20 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม; ความสามารถในการคิดวิเคราะห์; ผังมโนทัศน์

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) create and find the efficiency of 5es inquiry process science activity packages with mind map for grade 3 students to be effective according to the 75/75 2) compare the science achievements of grade 3 students between before and after learning 3) compare the analytical thinking ability of grade 3 students between before and after learning. The sample consisted of 25 grade 3 students at Pungson school by cluster random sampling. The research instruments were. 1) lesson plans 2) the science learning activities package. 3) the science achievement tests had difficulty values between 0.32 - 0.77, discrimination values between 0.20 - 0.76, and reliability value was 0.82. 4) The test measures the ability to analyze had difficulty values between 0.44 -0.78, had discrimination values between 0.22 - 0.80 and reliability value was 0.85. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, E1/E2 and t-test for dependent samples.

The results of this research found that: 1. The efficiency of science learning activities package value equal E1/E2 to 76.60/77.20 2. The science achievement of grade 3 students after learning was significantly higher than before at the .05 levels. 3. The analytical thinking ability of grade 3 students after learning was significantly higher than before at the .05 levels.

Keywords : Instructional package; Analytical Thinking; Concept Mapping.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคตเพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนผลผลิตต่าง ๆ เพื่อใช้อำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานล้วนเป็นผลของความรู้ วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์มีความจำเป็นและเพิ่มความสำคัญเป็นลำดับมากขึ้นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์แม้ว่าการพัฒนาวิทยาศาสตร์จะเอื้ออำนวยในด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายและอายุยืนนาน เมื่อมองไปข้างหน้า วิทยาศาสตร์จะช่วยเตรียมให้มนุษย์มีความพร้อมที่จะเผชิญกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับมนุษย์สิ่งแวดล้อมตั้งนั้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนจะต้องเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์อยู่ตลอดเวลา เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการทางด้านความรู้ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้านจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้บุคคลในสังคมรู้จักวิธีการคิดอย่างมีเหตุผลมีวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนากระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ ได้รับ

การพัฒนาและค้นคว้าศึกษาวิทยาศาสตร์ต่อไป อย่างไม่หยุดยั้ง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560)

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ปัจจุบันยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษาได้ เมื่อพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในภาพรวมทั้งประเทศยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมาย พิจารณาจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562-2564 รายวิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 35.55, 38.78, 34.31 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562-2564 ของโรงเรียนบ้านพังขอน อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 29.70, 27.53, 27.21 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2564) แสดงให้เห็นว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์รายวิชาวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำกว่าระดับชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีลักษณะเป็นสื่อประสม ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหาที่ต้องการจะให้นักเรียนได้รับความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ครูสามารถถ่ายทอดวิชาเนื้อหาที่สลับซับซ้อนและเป็นนามธรรมให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถความสนใจของนักเรียนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และช่วยให้นักเรียนกับผู้สอนมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนตามความสามารถความสนใจ โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือ ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (กุศยา แสงเดช, 2545) นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนต้องที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสสืบเสาะและสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือ การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาการเรียนการสอนที่สามารถช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนค้นพบคำตอบและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ การจัดการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะสามารถส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและเจตคติทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น (ปิยวดี ประเสริฐสังข์, 2552) ทั้งนี้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด การสร้างองค์ความรู้และสรุปและนำเสนอแนวคิดหลักด้วยตนเอง อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกสังเกต คิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาพร้อมกันและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆที่ใกล้เคียงกันได้เรียนรู้ร่วมกันจากกิจกรรมกลุ่ม โดยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5Es มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และ 5) ขั้นประเมิน (Evaluation)

จากความสำคัญ แนวคิด สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5Es ร่วมกับผัง

มโนทัศน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และกระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพ 75/75

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพ

3.2 เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ในการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และการพัฒนาชุดกิจกรรมรายวิชาและเนื้อหาอื่น ๆ

3.3 นักเรียนได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และสามารถนำ ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัยการทดลองเบื้องต้น (Pre- Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (One Group Pre-test Post-test Design) กลุ่มตัวอย่าง เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านพังซ່อน อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 25 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เสริมด้วยแผนผังมโนทัศน์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 ชุดกิจกรรม แต่ละชุดใช้เวลา 2 ชั่วโมง รวมเวลาทดลองทั้งหมด 12 ชั่วโมง ได้แก่ ชุดที่ 1 อาหารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ชุดที่ 2 ประโยชน์ของน้ำ ชุดที่ 3 อากาศ ชุดที่ 4 ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสัตว์ ชุดที่ 5 วัฏจักรชีวิตของสัตว์ และชุดที่ 6 การไม่ทำลายวัฏจักรชีวิตของสัตว์ในธรรมชาติ 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ วิชาวิทยาศาสตร์

เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 แผน ชุดละ 2 แผน รวม 12 ชั่วโมง 3)แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.32 - 0.77 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 - 0.76 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 4) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.44 - 0.78 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22 - 0.80 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมไปจัดการเรียนการสอนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเองตามกระบวนการ 5Es 5 ขั้น คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) และ 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 สอนสัปดาห์ละ 1 ชุด 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง โดยก่อนสอน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 30 ข้อ เมื่อสอนจบแต่ละชุด นักเรียนทำแบบทดสอบย่อยชุด ๆ ละ 20 ข้อ เมื่อสอนครบทั้ง 6 ชุด นักศึกษาทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 30 ข้อ ชุดเดิม จากนั้นนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) และค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for dependent samples)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยหาค่า E_1 / E_2 นำเสนอตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยหาค่า E_1/E_2

คะแนนระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					คะแนนหลังเรียน (Post-test)			
ชุดที่	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ (E_1)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ (E_2)
1	20	15.96	1.51	79.80	30	21.88	1.96	77.20
2	20	15.40	1.71	77.00				
3	20	14.16	1.68	70.80				
4	20	15.52	1.76	77.60				
5	20	14.36	2.04	71.80				
6	20	15.92	1.50	79.60				
รวม	120	91.32	3.96	76.10				
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) = 76.60					ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) = 77.20			

จากตารางที่ 1 พบว่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเท่ากับ 76.60 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีค่าเท่ากับ 77.20 นั่นคือชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ $76.60/77.20$ สูงกว่าเกณฑ์ $75/75$ ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อที่ 1

5.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นำเสนอตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	S.D.	$\bar{X}$	t	sig
ก่อนเรียน	25	30	1.86	8.68	29.27*	0.000
หลังเรียน	25	30	1.96	21.88		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ที่จัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นำเสนอตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์การทางวิทยาศาสตร์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	S.D.	$\bar{X}$	t	sig
ก่อนเรียน	25	30	2.32	7.68	21.23*	0.000
หลังเรียน	25	30	3.45	26.28		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์การทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 76.60/77.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำอย่างมีระบบและวิธีการที่เหมาะสม มีการออกแบบชุดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากเนื้อหาและให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความคิดเห็น ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) หลักสูตรโรงเรียนบ้านพังซอ้น หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รูปแบบการจัดการเรียนการสอนกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ วิธีการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทาง และได้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการตรวจสอบและนำไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้จริง รวมทั้งผลจากการสังเกตการณ์การทำกิจกรรมของนักเรียน เพื่อให้ได้ชุดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่นักเรียน และนักเรียนรู้สึกสนุกสนานในการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีความสนใจกระตือรือร้นในการตอบคำถาม และทำแบบฝึกหัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวัต เต้านันท์ (2557) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แบบ 5Es เรื่อง การเคลื่อนที่ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบ 5E มีประสิทธิภาพ 81.96/82.67 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 สอดคล้องกับ วรรณภา อุไพจิตร (2557) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E มีค่าเท่ากับ 84.80/83.05 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

6.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 8.68 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 21.88 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้สามารถพัฒนาศักยภาพด้านสติปัญญาให้นักเรียนได้ พัฒนาความคิดอย่างเต็มที่ ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงมีการอยากรู้อยากเห็นตลอดเวลา นักเรียนได้มีโอกาสฝึกความคิดและฝึกการกระทำ ได้เรียนรู้วิธีการจัดระบบความคิดและวิธีเสาะแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง ทำให้ความรู้คงทนและถ่ายโยงการเรียนรู้ได้

คือทำให้สามารถจดจำได้นานและนำไปใช้ ในสถานการณ์ใหม่ได้ นักเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้ ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีชีวิตชีวาสามารถเรียนรู้มีโนทัศน์ และหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้เร็วขึ้น อีกทั้งส่งผลให้นักเรียนมี เจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ช่วยให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่น ตนเอง สามารถคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง ฝึกทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2548) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสรุปลงความรู้อย่างได้ด้วยตนเอง เข้าใจในหลักการของวิทยาศาสตร์ เกิดองค์ความรู้ที่ถาวรสามารถประยุกต์ต่อองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณา อุไรจิตร (2557) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียน ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5e สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประภาวรณ สิทธิเสนา (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และความคงทนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม รายวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิวัฒนา สุขมา (2558) ได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง แสงและการมองเห็น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ สุภาวดี คำมุกชิก (2565) ได้วิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วยวงจรการเรียนรู้แบบ 5Es เสริมด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.3 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีจัดการเรียนแบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ มีกิจกรรมที่สร้างความสนใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนอยากศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ ลงมือปฏิบัติ ค้นพบคำตอบด้วยตนเองทีละขั้นตอนโดยมีผังมโนทัศน์เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ ทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนอย่างมีระบบ จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ที่คงทน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการคิด เพื่อแก้ปัญหา ประเมิน ตัดสินใจ และสรุปข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับรู้ อย่างสมเหตุสมผล ด้วยเหตุผลดังกล่าวเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีจัดการเรียนแบบการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และเทคนิคผังมโนทัศน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมนมนัส

สุดสิ้น (2543) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนทัศน์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ประกอบการเขียนแผนผังมโนทัศน์ มีผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพิณ มาวรณ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้แผนผังมโนทัศน์ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการนำเสนอผลงานทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังมโนทัศน์ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 นักเรียน จำนวนร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมดที่ได้รับการสอน โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม และนักเรียนจำนวนร้อยละ 75 ของนักเรียนทั้งหมดที่ได้รับการสอน โดยใช้แผนผังมโนทัศน์ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีความสามารถในการนำเสนอผลงานทางวิทยาศาสตร์ หลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม

7. องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ ได้สื่อการสอน เกี่ยวกับชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นเอกสารทางวิชาการที่มีประโยชน์ในการใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และยังได้แนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับรายวิชาอื่น และระดับชั้นอื่น ซึ่งชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ 6 ชุด เป็นชุดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ตามกระบวนการ 5Es ที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกกระบวนการคิด อันเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัย การจัดการเรียนการสอนที่นำรูปแบบการสอนที่ใช้ผังมโนทัศน์ นักเรียนให้ความร่วมมือและสนใจการเรียนมากขึ้น ควรจัดการเรียนการสอนร่วมกับสาระอื่นๆ เพิ่มเติม

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับผังมโนทัศน์ เรื่อง ชีวิตของมนุษย์และสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนดังนั้นโรงเรียน ครูผู้สอน จึงควรนำแนวการจัดการเรียนรู้นี้ไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น ในระดับชั้นอื่น ๆ ด้วย

8.2.2 จากผลการวิจัยนักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์มากขึ้นควรจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษากการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในเนื้อหาอื่นหรือระดับชั้นอื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

8.3.2 ควรมีการศึกษากการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

9. บรรณานุกรม

- กุกยา แสงเดช. (2545). แบบฝึกคู่มือพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- ประภาวรรณ สิทธิเสนา. (2558). ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถการคิดวิเคราะห์และความคงทนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องชีวิตกับสิ่งแวดล้อม รายวิชาชีววิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยาศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปิยวดี ประเสริฐสังข์. (2552). การพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ สารที่ 3 สารและสมบัติของสารโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้และผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2548). วิธีวิทยาการวิทยาศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ภาวัต เต้านันท์. (2557). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบ 5Es เรื่อง การเคลื่อนที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลำดวง โสตา. (2545). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้แผนผังมโนคติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วรรณภา อุโฬจิตร. (2557). การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้ 5E สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- วิวัฒนา สุขมา. (2558). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง แสงและการมองเห็น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2564). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2565. จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/2989>
- สุภาวดี คำมุขชิก. (2565). ผลของวงจรการเรียนรู้แบบ 5Es เสริมด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อผล การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต.

ศึกษาแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระสงฆ์
อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี*

AN APPROACHABLE STUDY OF PROPAGATING BUDDHADHAMMA OF THE
SANGHA IN CHAIWAN DISTRICT, UDONTHANI PROVINCE

พระมหาชัยวัฒน์ อานนโท (วุฒิปงศ์เดชา)¹

Phramaha Chaiwat Anando (Wutthipongdecha)¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹

Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹

Email : anuwat.25402211@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีการและแนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่มีเทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม แก่ชนทุกชั้นวรรณะ และกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ในสมัยพุทธกาล 2. การเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี คือ การดำเนินงานการเผยแผ่พุทธธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นการทำหน้าที่สอนธรรม นำปฏิบัติธรรม ด้วยการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวันพระอุโบสถศีลเป็นผู้บรรยายธรรมทางสื่อออนไลน์ต่างๆ และตามสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน ปฏิบัติกิจของสงฆ์ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เช้า เย็น เป็นประจำทุกวัน การลงอุโบสถสังฆกรรมเป็นประจำ นอกจากนั้นต้องเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อที่จะบูรณาการกับเทคโนโลยีในปัจจุบันเพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ถึงประชาชนทุกเพศทุกวัยที่มากขึ้น 3. การประยุกต์ใช้วิธีการและแนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1) รูปแบบในการเผยแผ่ ได้แก่ เผยแผ่ธรรมะ 2) ส่วนแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานีทั้งการเผยแผ่ในวัดและนอกวัด

คำสำคัญ : การเผยแผ่; พุทธธรรม; พระสงฆ์

ABSTRACT

The purposes of this research are (1) to study the conceptual way to propagate the Dhamma principle in Theravada Buddhism (2) to study the propagation of Dhamma in accordance with the principle of Theravada Buddhism in the area of Chaiwan District, Udonthani Province and (3) to study the application the methods and the way how to propagate Dhamma in accordance with the way of Theravada Buddhism in the area of Chaiwan District, Udonthani Province. This research is the qualitative research in field study. This research is the qualitative research. The research instrument was an interview form. Data analysis was performed using descriptive analysis.

The results of research are as follows: 1. The conceptual guideline how to propagate Dhamma in compliance with the principle of Theravada Buddhism is the way to propagate Buddha's Dhamma endowed with various techniques and methods suitable for all casts and various target groups in the Buddhist period, that is, the Buddha focused on the matter that would be taught whether it is suitable or not. Those methods or the processes for propagation of Buddhism are put in system. So those encourage all Buddhist to know, believe in, get interested and enhance until to face an achievement in propagation of Buddhism widely. 2. The propagation of Dhamma in accordance with the principle of Theravada Buddhism in the area of Chaiwan District, Udonthani Province is to carry on propagation of Buddhadhamma in accordance with the Buddhist teaching, to perform duties of teaching Dhamma, to lead people to practice Dhamma by preaching people to practice morality in the Buddhist Holiday and to teach Dhamma by using technology on line and propagate Dhamma in various educational institutes and organizations of both state or private sectors, to perform Sangha's formal act such as morning and evening chant every day and always to perform the Sangha's activity. In addition, propagators must have wide visions in order to integrate with modern technology and to propagate Buddhism to people of increasing ages. 3. The application the methods and the way how to propagation of Theravada Buddhism in the area of Chaiwan District, Udonthani Province can be concluded into 2 itmes, that is, (1) The form of dissemination includes dissemination of Dharma. (2) The method of dissemination of Dharma by monks in Chaiyawan District, Udon Thani Province, both in and outside the temple.

Keywords : Propagation; Buddha dhamma; Sangha

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ที่กระจายไปทั่วทุกมุมโลกอยู่ ณ ขณะปัจจุบันนี้ องค์การทางศาสนาในฐานะอิงอาศัยศาสนิกชนในการดำรงอยู่ และเป็นที่พึ่งพิงทั้งทางด้านกายภาพและจิตใจของศาสนิก ก็อยู่ตกอยู่ในสถานการณ์อ่อนไหว ยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏกลุ่มชนผู้ที่ประสงค์ไม่นับถือศาสนาเพิ่มขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ประจวบกับสถานการณ์ทั้งทางการเมือง การศาสนา การสาธารณสุข ทำให้ผู้นำทางศาสนาเองต้องหันมาทบทวนบทบาทในด้านการเผยแผ่ศาสนา ดังจะเห็นได้จากพระสงฆ์ในประเทศไทยได้ทำวัดให้เป็นสถานที่พักผ่อน หรือเป็นโรงพยาบาลสนาม หรือไม่ก็ทำงานออกทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้ติดเชื้อตามโรงพยาบาล ชุมชนและสถานที่เฝ้าต่อสมณภาวะ แม้บางครั้งก็อาจมองเสมือนเป็นภาพลบในสายตาของผู้เคร่งครัดในหลักการทางพระพุทธศาสนา ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ที่เราอาศัยอยู่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทุกวินาที แนวคิดในการพัฒนาอะไรต่างๆ ถึงตอนนี้ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เราอยู่ในโลกยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดด้วย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวคิดแล้ว การปฏิบัติในเชิงของการสร้างสรรค์ความเจริญที่เรียกว่าพัฒนาก็จะต้องเปลี่ยนไปฉะนั้นจึงได้ยินคำใหม่ๆ ซึ่งขยายจากความคิดเดิม หรือเปลี่ยนแปลงไปเลยเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันบุคคลตกอยู่ภายใต้ความกดดันและความเครียดอันเป็นผลมาจากความโลภ ความโกรธ ความหลง ความกลัว ความรู้สึกขาดความปลอดภัย เทคโนโลยีก้าวหน้าในทางวัตถุมากขึ้นเท่าใด ความต้องการในด้านการพัฒนาทางจิตก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้นการแสวงหารูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมต่อการนำบุคคลเข้าสู่ธรรมะจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วน ที่จะต้องกระทำกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2550)

ในสมัยพุทธกาล หลังจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ และประทับเสวยวิมุตติสุขในสถานที่ทั้ง 7 แห่ง รวม 7 สัปดาหฺผ่านพ้นไปแล้ว พระองค์เสด็จไปประทับที่ต้นอชปาลนิโครธ ทรงพิจารณาถึงพระสัทธรรมที่ตรัสรู้ว่าเป็นธรรมชาติอันลึกซึ้ง สุขุมจากเหตุผลดังกล่าว คัมภีร์ภาพ ยากยิ่งที่มนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วๆ ไป ที่ยังหมกมุ่นยินดีอยู่ในกามคุณจะตรัสรู้ได้ แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปรารถนาที่จะช่วยเหลือโปรดเวไนยสัตว์ พระองค์ได้พิจารณาด้วยพระปัญญาทรงทราบว่ หมู่สัตว์นั้นมี 4 จำพวก ตามลำดับแห่งกิเลสหนาและเบาบางต่างกัน ซึ่งเปรียบเทียบได้กับดอกบัว 4 ประเภท (Archan Vinai Ussivakul, 1996) บทบาทการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกของพระพุทธเจ้าถือได้ว่าประสบผลสำเร็จ เมื่อทรงเสด็จไปแสดงธรรมโปรดปัจจุวัคคีย์และพระยสะพร้อมสหาย 54 คน จนได้บรรลุอรหัตผล นำคนเหล่านี้เข้าร่วมงานการเผยแผ่เชิงรุกสืบหน้าต่อไป กล่าวคือหลังจากที่พระรัตนตรัยเกิดขึ้นครบ 3 ประการ คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครั้งที่พระองค์ทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ซึ่งเป็นการแสดงชี้ให้เห็นว่า วงล้อแห่งธรรมของพระองค์จะหมุนไปหรือเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่หมู่สัตว์โลก ซึ่งในยุคเริ่มแรกของการประกาศพระศาสนา ก่อนที่พระองค์จะส่งสาวกไปพระองค์ได้ตรัสแก่พระสาวกทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่หวิเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์

ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีรูปในตาน้อย มีอยู่ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม” วิธีการสอนและอุบายกลวิธีต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเผยแผ่ธรรมะ เพราะช่วยเป็น “สื่อ” หรือเป็นอุปกรณ์ในการเผยแผ่ และเสริมให้การเรียนรู้ไปอย่างรวดเร็วและดียิ่งขึ้น การที่จะชี้ให้เห็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเสนอความคิดเห็น แก้ไขปรับปรุงในเรื่องต่างๆ เพื่อชักจูงโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้ประพฤติตามหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสุขสงบในสังคม ผู้เผยแผ่จะต้องเป็นกัลยาณมิตร คือ เป็นผู้ชี้แนะที่ถูกต้องให้ ถ้าชี้แนะผิดๆ ก็อาจพาไปนอกทางหรือผิดพลาดได้ อย่างไรก็ตามบทบาทของนักเผยแผ่ คือ “ชี้แนะแนวทาง” (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2540)

จังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสำนักปฏิบัติธรรมหรือมีวัดปฏิบัติธรรมที่มีการเผยแผ่ธรรมะในลักษณะตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่หลายสำนักในขณะเดียวกันก็มีวัดที่มีการเทศน์เสียงหรือเทศน์เรื่องเป็นคติธรรมสอนใจก็อยู่เป็นจำนวนมากจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเผยแผ่ธรรมะของคณะสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอยายวนเพราะจากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยเองสังเกตได้จากประเพณีฮีต 12 คอง 14 ที่ชาวบ้านในพื้นที่ อำเภอยายวนนั้นจัดขึ้นประจำเดือนก็จะมีกรรมนิมนต์พระนักเทศน์ทั่วสารทิศในประเทศไทยเพื่อมาแสดงธรรมหรือเผยแผ่ธรรมะทางพระพุทธศาสนาให้ประชาชนเป็นการปลุกฝังจริยธรรมทางสังคมให้กับประชาชนนั่นเอง จากการศึกษาข้างต้นนี้ และสภาพปัจจุบันในพื้นที่ อำเภอยายวน จังหวัดอุดรธานี มีพระสงฆ์ที่มีรูปแบบการเผยแผ่ธรรมะกันในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทศนาธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า การเทศนาเป็นเรื่องที่มีคติสอนจิตใจให้คิด เป็นต้น การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในเขตพื้นที่ อำเภอยายวน จังหวัดอุดรธานี จึงได้มีการศึกษาวิธีการและแนวทางการเทศนาของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน พร้อมทั้งเทคนิคการเผยแผ่ธรรมะในแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับยุคสมัย รวมถึงเคล็ดลึกลับการนำเสนอเนื้อหาสาระพุทธธรรมต่อพุทธบริษัทตามสถานที่ต่างๆ ให้เกิดความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระภิกษุ สามเณร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พุทธศาสนาทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแผ่พุทธธรรม และได้เทคนิควิธีการโน้มน้าวใจแก่พุทธบริษัทให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมได้ถูกต้องเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในเบื้องหน้าและประโยชน์อย่างยิ่งคือ พระนิพพาน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2.2 เพื่อศึกษาการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอยายวน จังหวัดอุดรธานี
- 2.3 เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีการและแนวทางการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอยายวน จังหวัดอุดรธานี

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบศึกษาแนวคิดการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท

3.2 ทำให้ทราบการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทใน อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

3.3 ทำให้ทราบผลการศึกษาการประยุกต์ใช้วิธีการและแนวการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ในพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การทำวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาใน 2 วิธีคือ อาศัยเอกสารต่างๆ และการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นฐานในการนำเสนอและการอ้างอิง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นหลักคำสอนสำคัญในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย 2) ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย วารสาร หนังสือที่นักปราชญ์ทั้งหลายเขียนไว้ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของครูบาอาจารย์แต่ละท่าน 3) ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การเข้าร่วมสังเกตการณ์และบันทึกแบบมีโครงสร้าง โดยใช้พระสงฆ์ผู้เผยแผ่ธรรมะ นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งประชาชน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 30 ท่าน กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก จัดกระทำข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมจากการประชากร กลุ่มเป้าหมาย ได้มาโดยวิธีการเจาะจง กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีแบบเจาะจง และการสุ่มอย่างง่าย นี้ ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ในเขตพื้นที่ อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง และผู้ช่วยเก็บข้อมูลวิจัยภาคสนาม 1 คน เพราะการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบและให้แก้ไขปรับปรุงนำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ เก็บข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับภาษาไทย พุทธศักราช 2539 และคัมภีร์อรรถกถา ฉบับมหายานมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บข้อมูลจากหนังสือ เช่น พุทธธรรม ธรรมะสำหรับการเผยแผ่พุทธธรรมในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) การดำรงชีวิตที่ถูกต้อง แก่อย่างฉลาดและเป็นสุข ธรรมสำหรับประชาชน ฯลฯ โดย พุทธทาสภิกขุ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประชาชน โดย กชกร สังขชาติ ฯลฯ รวมทั้งบทความจากวารสารต่างๆ ได้แก่ วารสารพุทธศาสน์ศึกษา เสขิยธรรม ฯลฯ 3) ข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีสร้างชุดคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแบบอย่าง และพระสงฆ์ที่เป็นพระนักเทศเสียง และพระที่แสดงธรรม พระนักปฏิบัติในสังคมปัจจุบัน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ โดยสร้างชุดคำถามเพื่อหาข้อมูล ในเรื่องแนวคิดทัศนคติ หลักการดูแลสุขภาพกาย รวมทั้งจิตใจและแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม จำนวน 30 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่จะมาทำการสัมภาษณ์เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วหาคำตอบจากข้อมูลที่เก็บและรวบรวมไว้ เพื่อให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยที่ได้ตั้งไว้แล้ว ส่วนข้อมูลสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์

ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา วิธีการนำเสนอ เป็นการนำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนา โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1. นำข้อมูลที่ได้จากการทำการสัมภาษณ์ที่เป็นเอกสารสัมภาษณ์ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ ทำการจัดหมวดหมู่โดยใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัยแบบออกเป็นประเด็นของการศึกษา เช่นประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตรงกัน และแตกต่างกัน เป็นข้อมูลสารสนเทศ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ภาคสนาม 2. นำประเด็นวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ ของการวิจัยมาเป็นตัวกำหนดในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ แต่ละด้านของการวิจัย 3. จำแนกองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในแต่ละบทตามลำดับ และจำแนกองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม มาสรุปเป็นองค์ความรู้ของการวิจัย เป็นประเด็นที่มีความสำคัญและตอบปัญหาของการวิจัย 4. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำสาระสำคัญของการวิจัยมาสรุปโดยการพรรณนา 5. นำผลสรุปของการวิจัยมาสู่การอภิปรายผลการวิจัยเพื่อที่จะได้เข้าใจการเชื่อมโยงรูปแบบของการวิจัย แนวคิดทฤษฎีของการวิจัย งานเขียนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กันกับเรื่องที่ทำให้การวิจัยให้เกิดองค์ความรู้ของการวิจัยเพื่อที่จะได้นำไปใช้ให้เกิดผลประโยชน์ได้ง่ายและครอบคลุมของการวิจัย 6. จัดทำข้อเสนอแนะของการวิจัยโดยแบบออกเป็นข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป ซึ่งอาจมีบางประเด็นที่ไม่สมบูรณ์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อที่จะได้ศึกษาทำการวิจัยในครั้งต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 แนวคิดการเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่มีเทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม แก่ชนทุกชั้นวรรณะ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสมัยพุทธกาล กล่าวคือ พระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่องที่จะทรงนำไปสอนว่าเหมาะสมแก่ผู้ฟังหรือไม่ วิธีการต่างๆ กระทบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีระบบ จึงทำให้พุทธศาสนิกชนรับรู้ ศรัทธา ให้ความสนใจ และเข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุน จนได้ผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง

5.2 การเผยแผ่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในพื้นที่ อำเภอยะวียน จังหวัดอุดรธานี คือการดำเนินงานการเผยแผ่พุทธธรรมตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นการทำหน้าที่สอนธรรม นำปฏิบัติธรรม ด้วยการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวัน พระอุโบสถศีลเป็นผู้บรรยายธรรมทางสื่อออนไลน์ต่างๆ และตามสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน ปฏิบัติกิจของสงฆ์ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เช้า เย็น เป็นประจำทุกวัน การลงอุโบสถสังฆกรรมเป็นประจำ นอกจากนั้นต้องเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อที่จะบูรณาการกับเทคโนโลยีในปัจจุบันเพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ถึงประชาชนทุกเพศทุกวัยที่มากขึ้น

5.3 การประยุกต์ใช้วิธีการและแนวการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทพื้นที่ อำเภอยะวียน จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1) รูปแบบในการเผยแผ่ ได้แก่ เผยแผ่ธรรมะ โดยท่านนำเสนอทั้งในส่วนของ พุทธศาสนสุภาษิตและผญาอีสาน นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจ เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย การนำเสนอในประเด็นที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ทั้งเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ 2) ส่วนแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในพื้นที่ อำเภอยะวียน จังหวัดอุดรธานีทั้งการเผยแผ่ในวัด

และนอกวัด เน้นการเผยแพร่ธรรมะใน 1 รูปแบบ คือ 1) เจริญ และ 2) เจริญ โดยในส่วนของเจริญ นั้น พระสงฆ์ใช้วิธีการเผยแพร่ธรรมะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเป็นระบบ ส่วนในรูปแบบ เจริญนั้น ท่านใช้แนวทางในการเผยแพร่ธรรมะที่ได้เผยแพร่ไปแล้ว มีผลย้อนกลับมาได้ผลดี มีกระแสตอบรับจากพุทธศาสนิกชนที่รับสารนั้นแล้วได้ประโยชน์จากสาร และสามารถนำสารที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด แนวทางการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพทันสมัยตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยสามารถนำหลักพระพุทธศาสนา มาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางศาสตร์วิชาการ โดยใช้หลักธรรม สติสัมปชัญญะ นำมาประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพ

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 แนวคิดการเผยแพร่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าที่มีเทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม แก่ชนทุกชั้นวรรณะ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสมัยพุทธกาล กล่าวคือ พระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่องที่จะทรงนำไปสอนว่า เหมาะแก่ผู้ฟังหรือไม่ วิธีการต่างๆ กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมีระบบ จึงทำให้พุทธศาสนิกชนรับรู้ ศรัทธา ให้ความสนใจ และเข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุน จนได้ผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิรพงศ์ พิรสกโก (ศรีฟ้า), 2560) ศึกษา รูปแบบและวิธีการประชาสัมพันธ์ของยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลการวิจัยพบว่า ยุวพุทธิกสมาคมมีการประชาสัมพันธ์โดยการใช้สื่อหลากหลายประเภท ผู้ก่อตั้งประกอบด้วย นายเสถียร โปธิ์นทะ, นายบุญยง ว่องวานิช และนายสุพจน์ แสงสมบูรณ์ ได้จัดตั้งยุวพุทธิกสมาคมขึ้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2492 และได้รับการโปรดเกล้าฯ วันที่ 17 มีนาคม 2503 ส่วนรูปแบบและวิธีการประชาสัมพันธ์ของยุวพุทธิกสมาคมได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ วิทยุโทรทัศน์ Internet และสื่อบุคคล เป็นต้น โดยมีวิธีการทั้งสื่อเจริญ คือ ให้ประชาชนผู้สนใจ ค้นหาแหล่งข้อมูลข่าวสารจาก Internet และ ใช้สื่อเจริญ ได้แก่ โครงการประกวดหนังสือสั้น นิทรรศการงานศิลปะเพื่อพระธรรมทางสื่อสมัยใหม่

6.2 การเผยแพร่ธรรมะตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี พระสงฆ์ ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมะ ด้วยการชี้ทางออก บอกทางสว่างให้แก่ประชาชน อันเป็นการแสดงปฏิการะตอบแทนรัฐด้วยการปฏิบัติตามบทบาท ภาระหน้าที่อันดีงาม ตามพุทธปรัชญา คือ พระธรรมวินัย และมหาเถรบัญชา คือ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ และคำสั่งมหาเถรสมาคม ให้ความสำคัญกับการเผยแผ่ โดยได้นำวิธีการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าได้วางเอาไว้มาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะ จะสังเกตเห็นได้จากนโยบายในการพัฒนาวัดของท่านด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การเทศนา ปาฐกถาธรรม บรรยายธรรม สัมโมทนียกถา การให้อโวาท เอกสารหนังสือ เพราะท่านได้คำนึงถึงว่าการเผยแผ่ธรรมะนี้มีประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นอันมาก อนันต์ และเป็นการเจริญรอยตามบาทพระบรมศาสดา อันเป็นวิธีการสร้าง ศาสนบุคคคลให้เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นการสร้างคนดี ให้มาควบคุมคนเก่งที่ไร้คุณความดี ทั้งยังเป็นการให้ทานที่มีอานิสงส์มหาศาลมากกว่าการให้ทุกสิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโกวิทสุตารณ (สมดี โกวิท), 2565) ได้วิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ กับการเผยแผ่คริสต์ศาสนาของบาทหลวงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ในจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดหนองบัวลำภู ได้กำหนดหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อที่จะส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พัฒนาศักยภาพผู้เผยแผ่เพื่อนำหลักธรรมสู่สังคมและประชาชนอย่างมีคุณภาพ โดยยึดอุดมการณ์ของการเผยแผ่ 4 ประการ คือ การปฏิบัติตามหลักของพรหมวิหาร 4 ใช้พรหมวิหาร 4 ช่วยสติกำกับขันธ์ ความอดทน อดกลั้น จากความโลภ โกรธ หลง และปฏิบัติตามวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์นักเผยแผ่ในจังหวัดหนองบัวลำภู มีอยู่ 2 หลักใหญ่ๆ คือ 1) เผยแผ่ประจำที่ เช่นที่วัด สถานีวิจัย และ 2) เผยแผ่เคลื่อนที่ตามหมู่บ้าน โรงเรียน ตลอดถึงการทำกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เช่น ในสถานการณ์โควิด 19

6.3 การประยุกต์ใช้วิธีการและแนวการเผยแผ่ธรรมะตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท อำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี การเผยแผ่ในวัดและนอกวัด พระสงฆ์ในอำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานีใช้วิธีการเผยแผ่โดยมีประเพณีเป็นสื่อกลาง และสื่อออนไลน์ของทางวัด กล่าวคือ มีประชาชนจากที่ต่างๆ ทั้งใกล้และไกลที่ศรัทธาในการแสดงธรรมของท่านได้เข้ามาทำบุญในวันธัมมัสสวนะ (วันพระ) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยใช้เวลาในบางส่วนหนึ่งแสดงธรรมแก่ญาติโยม เพื่อเผยแผ่ธรรมะแก่ญาติโยมที่พากันมาฟังธรรม โดยท่านนำเสนอทั้งในส่วนของ พุทธศาสนสุภาษิต และฎาอาสิยาน นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจ เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย โดยที่ผู้ได้รับสารอ่านแล้ว ไม่ต้องตีความให้ยุ่งยาก อ่านแล้วเข้าใจความหมายได้ทันทีทั้งนี้ การนำเสนอในประเด็นที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ทั้งผู้ใหญ่ และเด็กๆ ในส่วนของรูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอยะโยน นั้น ท่านมีรูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่ที่กว้างขวาง เจาะทุกระดับ ทุกกลุ่มชน โดยรูปแบบในการเผยแผ่ธรรมะพระสงฆ์ในอำเภอยะโยน จังหวัดอุดรธานี นั้น โดยที่จะเน้นการเผยแผ่ธรรมะใน 2 รูปแบบ คือ 1) เจริญ และ 2) เจริญ ซึ่งสอดคล้องกับ พระประยูร อาจิณณธมโม (รุ่งเรือง), 2565) ได้ศึกษาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสาวกในพระสูตรตันตปิฎก ผลการวิจัยพบว่า พระสาวกที่ได้บรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ก็ประพฤติพรหมจรรย์อันหมายถึงประพฤติธรรมอันประเสริฐ กล่าวคือ ท่านเหล่านี้จะประพฤติปฏิบัติตนเช่นเดียวกับพระพุทธรูป คือจาริกไปตามที่ต่างๆ เพื่อประกาศพระศาสนา ถึงพร้อมด้วยธรรม สมควรได้รับการสักการะด้วยของที่เขานำมาบูชาโดยถ้วนหน้า เพราะเป็นเนื่อบุญของโลกที่ไม่มีนาบุญอื่นใดยิ่งกว่าพระสาวกโดยมากเป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนพระพุทธพจน์จนแตกฉาน พร้อมกับนำหลักธรรมมาปฏิบัติและเผยแผ่แก่สาธุชน หลักธรรมคำสั่งสอนที่ว่านี้ก็คือ พระธรรมวินัยที่พระพุทธรูปทรงแสดงและบัญญัติไว้เพื่อเป็นกฎเกณฑ์แบบแผน หรือกรอบสำหรับควบคุมพระภิกษุสงฆ์ให้ประพฤตินอกรอบพระธรรมวินัย จากการวิจัยในครั้งนี้พอสรุปได้ 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 จากการศึกษาพบว่าคุณสมบัตีก่อนบรรพชาหรือก่อนที่จะเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาของพระสาวกมีชาติกำเนิดมาจากทุกชนชั้นวรรณะ มีทั้งที่เป็นวรรณะ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร และจัณฑาล ต่างรูปต่างวรรณะ ใช้ชีวิตความเป็นอยู่ภายใต้กรอบจำกัดของสังคมที่มีการแบ่งชนชั้น แต่พอได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ล้วนปฏิบัติอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัยที่ควบคุมพฤติกรรมที่เรียกว่า สิกขาบท 227 ข้อ เหมือนกันหมดโดยเสมอภาคกัน ไม่มีใครเหลื่อมล้ำต่ำสูงต่างกัน จึงไม่มีชนชั้นวรรณะในหมู่พระสาวก พระสาวกทุกรูปมีฐานะเท่าเทียมเสมอ

ภาคเหมือนกันหมด เป็นวิธีการปกครองสงฆ์ที่ชาญฉลาดของพระพุทธองค์ในการควบคุมหรือจัดปัญหาทางสังคมในเรื่องการถือชั้นวรรณะ ประเด็นที่ 2 ที่เกี่ยวกับมูลเหตุและการปฏิบัติตนในการบรรลุนิพพานของพุทธสาวกจากการศึกษาวิจัยพบว่า ในสังคมอินเดียถือว่าการออกบวชเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตในการที่จะแสวงหาโมกขธรรม การออกบวชถือเป็นเรื่องธรรมดา เพราะสังคมถูกกำหนดกรอบของขั้นตอนการดำเนินชีวิตไว้ 4 ขั้นตอน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว หากผู้ใดต้องการหลุดพ้นจากภาระหน้าที่ที่ถูกมอบหมายหรือถูกกำหนดโดยสังคมจารีตประเพณีและวัฒนธรรมก็ต้องแสวงหาความสุขสงบโดยการออกบวชและศึกษาศิลปวิทยาอยู่ในสำนักที่บรรพบุรุษหรือตนเองเลื่อมใสศรัทธาแล้วบำเพ็ญเพียรภาวนา ช่วยถ่ายทอดความรู้ของครูอาจารย์ต่อไปหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับจริตหรือวิสัยทัศน์ของแต่ละคน ประเด็นที่ 3 ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนหลังการบรรลุนิพพานของพุทธสาวกพบว่า หลังจากบรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว พุทธสาวกทั้งหลายต่างก็ประพฤติปฏิบัติตามปฏิบัติที่ตนเองถนัด การช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือโดยการปลีกวิเวกไปตามสถานที่ที่ตนเองปรารถนาตามลำพังบ้าง เทียวจาริกไปตามสถานที่ต่างๆ กับพระภิกษุบริวารบ้าง ตามเสด็จพระพุทธองค์เพื่อรับสนองงานที่ตนเองมีความสามารถบ้าง ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ตนเองยึดถือและถือปฏิบัติเป็นวัตรบ้าง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 ควรศึกษารูปแบบกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ของการเผยแผ่ที่มีแตกต่างกัน เพื่อให้สามารถประมวลผลถึงการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุกที่สามารถอ้างอิงได้ โดยควรนิมนต์พระสงฆ์ที่ประชาชนเคารพนับถือและมีชื่อเสียงในการแสดงพระธรรมเทศนาให้มาแสดงพระธรรมเทศนาโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเป็นการดึงดูด และสอดคล้องตรงตามความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้าร่วม โดยติดตามพฤติกรรมกรรมการดำรงชีวิตของกลุ่มพุทธศาสนิกชนและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 การเทศนาในสังคมปัจจุบันนี้ จากการศึกษาแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ทำให้ทราบในเรื่องของการรักษาศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระพุทธศาสนา ทำให้ทราบรูปแบบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน การที่จะรักษาศรัทธาของประชาชนให้มีความมั่นคงกับประชาชนทุกช่วงอายุในพื้นที่อำเภอไชยวานได้นั้น นอกจากการรักษาประเพณีฮีตสิบสองที่มีงานบุญเป็นประจำทุกๆ เดือนแล้วเพื่อที่จะเป็นการสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นการรักษาจริยธรรม จิตอาสาของประชาชนให้เกิดขึ้นภายในชุมชนแล้ว การที่วัดใช้สื่อออนไลน์ในการนำเสนอข้อมูลทางพระพุทธศาสนาที่เป็นรูปแบบของการเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธเจ้า การนำเสนอข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ มีแหล่งอ้างอิงข้อมูลหลักธรรมคือ พระไตรปิฎก เพราะทุกวันนี้ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางพระพุทธศาสนาที่มีความหลากหลาย การสร้างฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือที่นำเสนอของสื่อทางวัดนั้นจะเป็นการการสร้างความสามัคคีเพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นเพื่อเป็นการสร้างศรัทธา การสร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อที่ประชาชนจะใช้หลักธรรมที่มีความถูกต้องในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการสื่อสารการเทศนาของพระสงฆ์ในอดีตเพื่อการพัฒนาการเทศน์ในปัจจุบัน

7.3.2 ควรมีการออกแบบสำรวจเพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันโดยผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อที่จะเป็นการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างตรงจุดมากขึ้น

7.3.3 ควรศึกษาเรื่องอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการเผยแผ่ในปัจจุบัน

7.3.4 ควรศึกษาเรื่องนักเผยแผ่กับการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

8. บรรณานุกรม

พระครูโกวิทสุตตากรณ (สมดี โกวิท). (2565). การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์กับการเผยแผ่คริสต์ศาสนาของบาทหลวงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ในจังหวัดหนองบัวลำภู. คุษภูมินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระประยูร อาจิณฺณธมโม (รุ่งเรือง). (2565). บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสาวกในพระสูตรตันตปิฎก. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์สวย จำกัด.

พระพิรพงษ์ พิรสกโก (ศรีฟ้า). (2560). ศึกษารูปแบบและวิธีการประชาสัมพันธ์ของยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2540). พุทธวิธีสอนจากพระไตรปิฎก. กรุงเทพฯ : เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด.

Archan Vinai Ussivakul. (1996). An Introduction to Buddhist Meditation for Result. Bangkok : Tipayawisuit Partnership Ltd.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดแนวทางการส่งเสริมและ
สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา
วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด*
PARTICIPATION OF PEOPLE IN ROI-ET MUNICIPALITY GUIDELINE FOR
PROMOTING AND SUPPORTING BUDDHIST TOURISM AT BURAPHAPHIRAM
TEMPLE, PHRA ARAM LOANG, MUEANG ROI-ET DISTRICT,
ROI-ET PROVINCE

พระอนุชิต อินทวิโร (จุลนาค)¹, พระครูกิตติวรารท²
Phra Anuchit Inntaveero (Jullanak)¹, Phrakrukittiwarathorn²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : Anuchittata.2015@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ตามความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จำนวน 394 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ภาครัฐ/หน่วยงานต่างๆ หรือผู้นำชุมชน ควรให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นร่วมกับชุมชน เพื่อหาวิธีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และควรได้เข้าร่วมลงมติหรือลง

ความเห็นที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะคนในชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่และ
เป็นส่วนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะฉะนั้นควรให้ร่วมในการลงมติต่างๆ ร่วมกัน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด; แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุน
การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

ABSTRACT

The objectives of this research article are 1) to study the level of public participation in Roi Et municipality. Guidelines for promoting and supporting Buddhist tourism 2) to compare the participation of people in Roi Et municipality. Guidelines for promoting and supporting Buddhist tourism According to public opinion classified by sex, age, occupation and level of education. 3) To study the recommendations for the participation of people in Roi Et municipality. Guidelines for promoting and supporting Buddhist tourism Wat Burapha Phiram, Phra Aram Luang, Mueang Roi Et District Roi Et Province. The sample consisted of 394 people in Roi Et municipality. The instrument used for data collection was a questionnaire. Statistics used in the research were classification power. Confidence, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test

The research results found that 1. The level of public participation in Roi Et Municipality, the guidelines for promoting and supporting Buddhist tourism, was at a high level overall. 2. People with different genders, ages, education levels, and occupations had similar opinions on public participation in Roi Et Municipality, the guidelines for promoting and supporting Buddhist tourism, Wat Burapha Phiram, Phra Aram Luang, Mueang Roi Et District, Roi Et Province. 3. Suggestions for public participation in Roi Et Municipality, the guidelines for promoting and supporting Buddhist tourism, Wat Burapha Phiram, Phra Aram Luang, Mueang Roi Et District, Roi Et Province The government sector/various agencies or community leaders should allow people in the community to participate in decision-making, provide opinions together with the community to find ways to manage sustainable tourism, and should participate in voting or express opinions related to sustainable tourism management because people in the community own the area and are directly and indirectly affected. Therefore, they should participate in various voting together.

Keywords : Participation; People in Roi-Et Municipality Guideline for Promoting and Supporting Buddhist Tourism

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศเป็นอย่างมากถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อกลไกการพัฒนาประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ซึ่งนำมาสู่การสร้างอาชีพ การจ้างงานทั้งในภาคการท่องเที่ยวโดยตรงและการจ้างงาน ในภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามมา เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งในภาพรวมแล้ว จะนำไปสู่การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา นั้น ถือเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการชมหรือสัมผัสสถาปัตยกรรมด้านศาสนา การท่องเที่ยววัด ศาสนสถาน และสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา รัฐบาลได้กำหนดให้การท่องเที่ยว ถือเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2552 เพื่อให้ทุกฝ่ายใช้รูปแบบในการช่วยกันผลักดันให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ กลับฟื้นตัวได้ในเวลาอันรวดเร็วที่สุด ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬาจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์กักตุนและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในระยะเวลา 4 ปีระหว่าง พ.ศ.2555-2559 โดยเน้นที่ประเภทแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประเภทโบราณสถานโบราณวัตถุ และประเพณีวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้วางกรอบยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเน้นตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ประโยชน์ ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมโดยรวม โดยมีแนวโน้มการพัฒนาท่องเที่ยวจะเป็นไปในลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มากขึ้น คือ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เห็นความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณี ท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นพิเศษ จากกระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของตน นำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชนมาเป็นทุนวัฒนธรรมทางการท่องเที่ยว บ่งชี้ถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แสดงอัตลักษณ์ของคนในชุมชนท้องถิ่นที่ยังคงมีความดั้งเดิมมาใช้เป็นทุนทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมาก นั่นคือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) แต่ในการจัดการท่องเที่ยวเช่นนี้ชุมชนจะต้องเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และให้บริการในด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ซึ่งชุมชนบึงปลาอู๋ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นหนึ่งในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งได้รับโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวตามแนวทางการพัฒนาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว (กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด, 2550)

ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กันกับสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและถือเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ ที่นักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้ามากราบไหว้ขอพร และเป็นทีประดิษฐานของศาลเจ้าพ่อมเหศักดิ์दानุภาพเป็นที่สักการะของประชาชนชาวจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมือง และวัดบูรพาภิรามยังมี

นักท่องเที่ยวเดินทางมากราบไหว้ พระพุทธรัตนมงคลมหามุนี เป็นพระพุทธรูปปางประทานพรที่สูงที่สุดในประเทศไทย สูง 101 ศอก (67.85 เมตร) สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ที่ฐานพระพุทธรูปองค์นี้เป็นห้องพิพิธภัณฑสถานหลายห้อง ประดิษฐานอยู่ที่วัดบูรพาภิรามในเขตเทศบาล ประชาชนทั่วไปเรียกว่า “พระเจ้าใหญ่วัดบูรพา” วัดบูรพาภิราม สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2456 เดิมชื่อ วัดหัวรอ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น วัดบูรพาภิราม เพราะในสมัยนั้นได้ใช้เป็น สถานที่สำหรับพักค้างแรมของพ่อค้า และประชาชนที่อาศัยการเดินทางเข้าเป็นหลัก เพราะยังไม่มีพาหนะการเดินทางสะดวกเหมือนปัจจุบัน วัดหัวรอจึง เป็นจุดเริ่มของการพักแรมในคืนแรกของการเดินทางและมักเป็นจุดนัดพบกันที่วัดแห่งนี้ ต่อมาพระอธิการหล้า อินทวิโส ได้ขยายวัด ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และได้เรียกชื่อวัดใหม่ว่า “วัดบูรพา” เพราะที่ตั้งอยู่ในทิศตะวันออกของเมือง แต่ในเวลาต่อมาได้ เปลี่ยนชื่อวัดใหม่ เพื่อความเหมาะสมว่า “วัดบูรพาภิราม” ด้านทิศตะวันออกของบริเวณวัดอยู่ติดกับคูรอบเมืองสมัยเก่า นอกจากนี้ภายในบริเวณวัดยังเป็น ที่ตั้งศูนย์งานพระธรรมทูต โรงเรียนปริยัติธรรม และมีศาลเจ้าพ่อมเหศักดิ์ ซึ่งเป็นที่เคารพของชาวเมืองอยู่ด้วย ความเชื่อและวิธีการบูชา ชาวร้อยเอ็ดถือว่าพระเจ้าใหญ่นั้นเป็น พระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองที่คอยปกป้องคุ้มครองชาวร้อยเอ็ดให้มีชีวิต ความเป็นอยู่อย่างร่มเย็น เป็นสุข ด้วยความสูงขององค์พระทำให้เกิดความเชื่อว่า หากได้มากราบไหว้ จะได้อานิสงส์สูงเทียมเมฆ เทียมฟ้าทำการสิ่งใดก็สำเร็จผลด้วยประการทั้งปวงและเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่คนส่วนใหญ่นิยมไปกันมากซึ่งสะท้อนให้เห็นศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับนักท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ดได้เป็นอย่างดีหากแต่ยังต้องการการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวด้านอื่นๆประกอบกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ออกาสชุมชนที่เป็นเจ้าของหรือมีสถานที่ท่องเที่ยวในบริเวณชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ในการจัดการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และพัฒนาสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จังหวัดร้อยเอ็ดมีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของจังหวัดร้อยเอ็ด ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยววัดบูรพาภิราม ในแต่ละเดือนได้ทราบจากนักท่องเที่ยวว่า ต้องพัฒนาด้านห้องน้ำ ลานจอดรถ แผงค้าขายสินค้า OTOP และเรื่องการบูรณปฏิสังขรณ์ และดูแลรักษาภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ และดูแลรักษารูปเหมือนพระเกจิอาจารย์บริเวณฐานฐานพระพุทธรรัตนมงคลมหามุนี พระสุขุมวาทเวที เจ้าอาวาสวัดบูรพาภิราม ได้ประชุมร่วมกับประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4 ด้าน คือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ร่วมกับเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้สอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีเป้าประสงค์ 3 ประการ คือ(1) ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีให้เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคอีสานตอนกลาง (2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม งานประเพณีและงานประจำปีและ (3) ส่งเสริมประชาสัมพันธ์เผยแพร่การท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าวจักดำเนินการเพียงในส่วนภาครัฐหาบรรลุป่าเป้าประสงค์ไม่ จักต้องอาศัยภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ตัดสินใจ ติดตาม

ตรวจสอบ ต่อกระบวนการพัฒนาและทำให้ประชาชนในชุมชนบริเวณโดยรอบบริเวณวัดบูรพาภิราม เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมและตระหนักในการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการร่วม ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อมุ่งสู่การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน (Responsible tourism) และพัฒนาสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดร้อยเอ็ดในอนาคตอันใกล้ (กองวิชาการและแผนงานเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด 2550)

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงประเด็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขต เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทราบถึงการที่หน่วยงานภาครัฐให้โอกาส เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในมิติต่างๆ และเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากงานวิจัย นำเสนอต่อเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนในอนาคตอันใกล้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการ ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการ ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ และระดับ การศึกษา

2.3 เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการ ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการ ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ทำให้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับ การศึกษาและอาชีพต่างกัน ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการ ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน เขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ทั้งหมด จำนวน 24,262 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (สุจินต์ ธรรมชาติ, 2549) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close – ended) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องในการใช้ภาษาและด้านอื่นๆ โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 และทดลองใช้กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Crobach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .837 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) 2) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค 3) ค่าความถี่ 4) ร้อยละ 5) ค่าเฉลี่ย 6) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7) การทดสอบ t-test แบบ Independent Samples 8) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวโดยใช้สถิติ F- test การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด นำเรียนนายกเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล 1) บุคลากร เจ้าหน้าที่ ประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้วิธีการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา(Descriptive Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test (Independent Samples) การทดสอบค่า F-test (One Way ANOVA)

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

การมีส่วนร่วมและแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา	ระดับการมีส่วนร่วม			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.44	0.38	มาก	1
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	4.44	0.47	มาก	2
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.40	0.45	มาก	4
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.43	0.44	มาก	3
เฉลี่ย	4.43	0.33	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.38) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.47) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.44) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.45)

5.2 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาครัฐ/หน่วยงานต่างๆ หรือผู้นำชุมชน ควรให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นร่วมกับชุมชน เพื่อหาวิธีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และควรได้เข้าร่วมลงมติหรือลงความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะคนในชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่และเป็นส่วนที่ได้รับผลกระทบทั้ง

ทางตรงและทางอ้อม เพราะฉะนั้นควรให้ร่วมในการลงมติต่างๆ ร่วมกัน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม หน่วยงานมีส่วนในการรับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุน การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ควรได้รับการส่งเสริมและมีการเชิญชวนคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ วิธีการในการจัดการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรทาง วัฒนธรรมของชุมชน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานนั้น สามารถหาได้จากคำถามว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้าน ทรัพยากร การบริหารการงานและการประสานงาน การอำนวยความสะดวก เป็นต้น 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาครัฐ/หน่วยงานต่างๆ หรือผู้นำชุมชน ควรให้คนในชุมชนร่วมกัน การกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการเก็บค่าธรรมเนียมจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น เพื่อนำ ค่าธรรมเนียมมาใช้ในการปรับปรุงภูมิทัศน์หรือความสะอาดในพื้นที่ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนใน ชุมชน และควรให้ออกาสคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมในการขายสินค้าในบริเวณสถานที่ ท่องเที่ยว เช่น งานถนนคนเดิน งานวัดประจำปี เป็นต้น 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาครัฐ/หน่วยงานต่างๆ หรือผู้นำชุมชนวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัด ร้อยเอ็ด ควรสร้างช่องทางที่จะส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีส่วนในการติดตาม และประเมินผล ความสำเร็จหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัด ร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาใน เขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จึงมีผลกระทบกับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นเขตที่ตั้งของวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวงในหลายด้าน โดย ประชาชนในชุมชนเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดแห่งนี้จะเป็นผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียโดยตรง เนื่องจากเป็นเขต บริเวณของชุมชน และชุมชนจะได้รับผลในทุกด้าน ทั้งการตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ การดำเนิน กิจกรรมและการประเมินผล แต่เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวเป็นเรื่องใหม่ของคนในชุมชนจึงอาจยัง ไม่เข้าใจบทบาททั้งทางตรงหรือโดยอ้อม โดยบางส่วนอาจคิดว่าตนเองยังมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมน้อย ในบางด้าน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรมและการประเมินผล ซึ่งอาจเป็น เพราะเหตุว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนยังขาดการประสานงานที่ดี ที่จะส่งเสริมและพัฒนาการ ท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จึงต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ประชาชน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมและมี บทบาทโดยตรง เช่น การประกอบธุรกิจ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว มี ส่วนร่วมมากขึ้นทุกด้าน รวมถึงปรับปรุงและพัฒนาความร่วมมือของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด หรือ หน่วยงานราชการท้องถิ่นในชุมชน ในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การเป็น

คณะกรรมการ การให้ข้อมูลและร่วมพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นต้นซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัย พระสมุห์ อนุรักษ์ ธีรสกโก (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ณรงค์ ชูรัฐรักษ์ (2553) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอ สหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยาน ไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอ สหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ในกระบวนการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำคือ การ กำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องที่ต้องดำเนินไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ณรงค์ ชูรัฐรักษ์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว อุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอ สหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอ สหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยาน ไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอ สหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการ รับการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของ ผลประโยชน์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาการกระจายผลประโยชน์ทางบวก และ ผลที่เกิดขึ้นทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ ชูรัฐรักษ์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบลโนนบุรี อำเภอ สหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผล การศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชน ในตำบล โนนบุรี อำเภอ สหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง

6.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนว ทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาล เมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอาราม หลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนเพศชายและเพศหญิง เห็นว่าเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มีแนวทางในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง และ มีการบริหารจัดการได้ตรงตาม ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงและช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ รวมถึง

ผู้บริหารและบุคลากรต่างมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อประชาชน จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมสร้าง ร่วมจัดทำ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในทุกด้าน เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จะสมบูรณ์ได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่ เกิดความตระหนักร่วมกัน แก้ไขปัญหาและความเข้าใจในแนวทางแก้ไขปัญหากันอย่างจริงจัง และยังได้เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกกลุ่ม ทุกวัยของประชากร จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันและหลากหลายทำ ทำให้ทักษะการรับรู้ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร รวมถึงความรู้และประสบการณ์ในหลายๆ ด้านไม่แตกต่างกัน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบว่าระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา มากกว่ากลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรี และกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาโทตามลำดับ

4) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะงาน สังคม สภาพแวดล้อม อาชีพที่ไม่แตกต่างกัน และมีความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละอาชีพ ทำให้มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ไม่แตกต่างกัน

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก หน่วยงานมีส่วนในการรับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง

อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ควรได้รับการส่งเสริมและมีการเชิญชวนคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ วิธีการในการจัดการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานนั้น สามารถหาได้จากคำถามว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารการงานและการประสานงาน การอำนวยความสะดวก เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกผูกพันและรู้สึกเป็นเจ้าของซึ่งจะทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

8.1.2 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ควรภาครัฐ/หน่วยงานต่างๆ หรือผู้นำชุมชน ควรให้คนในชุมชนร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ในการเก็บค่าธรรมเนียมจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น เพื่อนำค่าธรรมเนียมนั้นมาใช้ในการปรับปรุงภูมิทัศน์หรือความสะอาดในพื้นที่ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และควรให้โอกาสคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมในการขายสินค้าในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว เช่น งานถนนคนเดิน งานวัดประจำปี เป็นต้น โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเต็มที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมในทุกด้านทั้งทาง ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีจากการท่องเที่ยว

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยภาครัฐ/หน่วยงานต่างๆ หรือผู้นำชุมชน ควรให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นร่วมกับชุมชน เพื่อหาวิธีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และควรได้เข้าร่วมลงมติหรือลงความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะคนในชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่และเป็นส่วนที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะฉะนั้นควรให้ร่วมในการลงมติต่างๆ ร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลและประกอบการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก

8.2.2 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ภาครัฐ/หน่วยงานต่างๆ หรือผู้นำชุมชนวัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ควรสร้างช่องทางที่จะส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีส่วนในการติดตาม และประเมินผลความสำเร็จหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบผลของการพัฒนาและปัญหาที่เกิดขึ้นนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข การพัฒนาการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง ต่อไปดังนั้นส่วนราชการที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา ควรที่จะส่งเสริมประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวพุทธศาสนา ทั้งด้านเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนราชการ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Inept Interview) เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของประชาชนอย่างแท้จริง เช่น “เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของประชาชนในเขตอำเภอต่างๆ ในจังหวัดร้อยเอ็ด”

8.3.2 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในเขตอำเภอต่างๆ ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา วัดบูรพาภิราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เช่น “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงพุทธ ในเขตอำเภอต่างๆ ที่มีสถานที่ท่องเที่ยวในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด”

9. บรรณานุกรม

- ณรงค์ ขูรรักษ์. (2553). การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอุทยานไดโนเสาร์ของประชาชนในตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรงค์ ณ เชียงใหม่. 2545. การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารภูมิสังคม. 23(2-3). 1-7.
- ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. 2540. หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : บริษัทไร่ไทยเพลส.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พรทิพย์ คำพอ และคณะ. (2544). บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลในการใช้การแพทย์แผนไทยเพื่อการดูแลสุขภาพของตนเองในชุมชน. ขอนแก่น : ภาควิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุจินต์ ธรรมชาติ. (2549). การวิจัยภาคปฏิบัติวิธีดี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อรทัย ก๊กผล. (2546). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : มูลนิธิปริญญาโทสำหรับนักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. (1986). *World Development*. New York : McGaw – Hill.

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น*
THE STUDY OF COMPONENTS OF TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE KHON KAEN

รัฐพล ศิริภูมิ¹, ปารย์พิชชา ก้านจักร²
Rattapon Siriphum¹, Parnpitcha Kanjug²
มหาวิทยาลัยขอนแก่น^{1,2}
Khon Kaen University^{1,2}
Email : rattapon_ss@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น คณะผู้วิจัยได้กำหนดใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทั้งสิ้น 12 แหล่ง และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการใช้เทคโนโลยีและได้รับรางวัลเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบคุณภาพของประเด็นการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับการใช้หลักการตีความ และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ประมวลผลข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า จากนั้นตรวจสอบยืนยันข้อมูล และปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล 3) การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ 4) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และ 5) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี; องค์ประกอบ; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research is qualitative research aiming to study the factors of technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen. The research methodology is divided into 2 phases. The first phase is the factors of technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen by using documents analysis of 12 related studies. The second phase is In-depth interview by interviewing 3 qualified persons which are the school administrators with expertise of technology and received awards related to technology. The research instrument is the semi-structured interview. The quality of the interview is verified by checking the validity by experts. The data analysis of content analysis in combined with interpretive analysis and inductive conclusion. The data processing using triangulation method. Then verify and adjust information according to the recommendations of experts.

The results of the research found that there are 5 factors of technological leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Khon Kaen as follow: 1) Visionary Leadership 2) Digital Age Learning 3) Professional Practice 4) Systemic Improvement, and 5) Digital Citizenship.

Keywords : Technological Leadership; Components; School Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกปัจจุบันก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ามาปรับใช้ มุ่งเน้นการพัฒนาเยาวชนเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ ยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการทางการศึกษาให้สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในฐานะที่เป็นพลเรือนและพลโลกให้มีสมรรถนะและเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์แบบ มีสมรรถนะในการแข่งขันที่มีคุณภาพสูงขึ้น รู้จักเลือกที่จะรับกระแสของวัฒนธรรมต่างชาติ มีความเท่าทันและทัดเทียมสากลโลก ควบคู่ความเป็นไทย อีกทั้งการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เท่าทันต่อสภาวะการณ์โลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ดังนั้น การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 หรือในยุคดิจิทัลนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทางการศึกษา เพราะเทคโนโลยีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน และการจัดการเรียนการสอนสู่การพัฒนาการจัดการศึกษา เนื่องจากเทคโนโลยีสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมากมาย (พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์, 2561)

ในบริบทของโลกในศตวรรษที่ 21 หรือยุคดิจิทัลนั้น เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาและการจัดการศึกษา ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมครูและบุคลากรให้สามารถนำเทคโนโลยีบูรณาการในการจัดการศึกษาและในการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณและรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรม กฎระเบียบในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องและปลอดภัย ซึ่งหมายถึงการมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (วรวิฐฐา จงปัทนา, 2562)

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีมีความจำเป็นและมีความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีมีการขยายตัวอย่างกว้างขวางและใกล้ชิดกับการทำงานมากขึ้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้ และจะต้องทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย ดังแนวคิดของศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Center for Advance Study of Technology Leadership in Education: CASTLE, 2009) ที่กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีถือเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Efeoglu และ Coruk (2019) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีสู่การพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น เนื่องจากในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีทางการศึกษามีส่วนช่วยอย่างมากต่อการศึกษา นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีไว้อีกว่า เป็นลักษณะหรือความสามารถของผู้นำที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสนใจและความสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง เล็งเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีในการสร้างเครือข่ายการทำงาน สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีและมีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการในการจัดการศึกษา มีความสามารถในการบริหารสู่ความเป็นสากลมากขึ้น และสามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงได้ (สุภัททรา สังขวร, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับอภิสิทธิ์ กลิ้นเดช (2560) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีเป็นลักษณะของผู้นำที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีไปสนับสนุน ส่งเสริม และบูรณาการในการจัดการศึกษา มีความสามารถในการบริหารสู่ความเป็นสากลมากขึ้น และนำไปใช้ในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และยังคงสอดคล้องกับสุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ที่กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีคือการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการในสถานศึกษาโดยมีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษา และการทำงานภายในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นหน่วยงานที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาเพื่อ (1) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ ความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน (3) พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 (4) สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (5) พัฒนาผู้บริหาร ครู

และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ (6) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และ (7) ปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 และมีจุดเน้นข้อที่ 5 คือ จุดเน้นด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล และมีค่านิยมคือ “บริหารดี มีมาตรฐาน ผสานไอที วิถีคุณภาพ” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น, 2565)

จากความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่กล่าวไว้ข้างต้น ตลอดจนพันธกิจ จุดเน้น และค่านิยมที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นสารสนเทศสำหรับกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น มีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยมีเกณฑ์คุณลักษณะ ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการใช้เทคโนโลยีและได้รับรางวัลเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล 3) การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ 4) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และ 5) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ดังนี้

2.1 การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีตามแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ ได้แก่ International Society for Technology in Education: ISTE (2009), Raman & Don (2014), Thannimalai & Raman (2019) และ Yahya & Raman (2020)

2.2 การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีตามแนวคิดของนักวิชาการในประเทศ ได้แก่ จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ (2561), สุเขต หมดอะดัม และ ดร.สุนทรี วรรณไพเราะ (2562), รัตนาภรณ์ วัชรอติยาพล (2563), วสันต์ชัย สดคมขำ (2563), เจษฎา ชวนะไพศาล (2563), สุวิทย์ ข้าคล้าย และ จรัส อติวิทยาภรณ์ (2564), จีระศักดิ์ ชุมภู (2564), จิราพัชร ไผ่ฉิมพันธ์, ปพนสรร์ค โพธิพิทักษ์ และ ทีพีพัฒน์ สันตะวัน (2564)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการใช้หลักการตีความ (Interpretive Analysis) สรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัย และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นของการศึกษาที่กำหนดและเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ในเชิงเหตุผล หลังจากนั้นทำการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive) ตามกรอบแนวคิด ตรวจสอบองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ด้วยวิธีการปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ผลการวิจัย

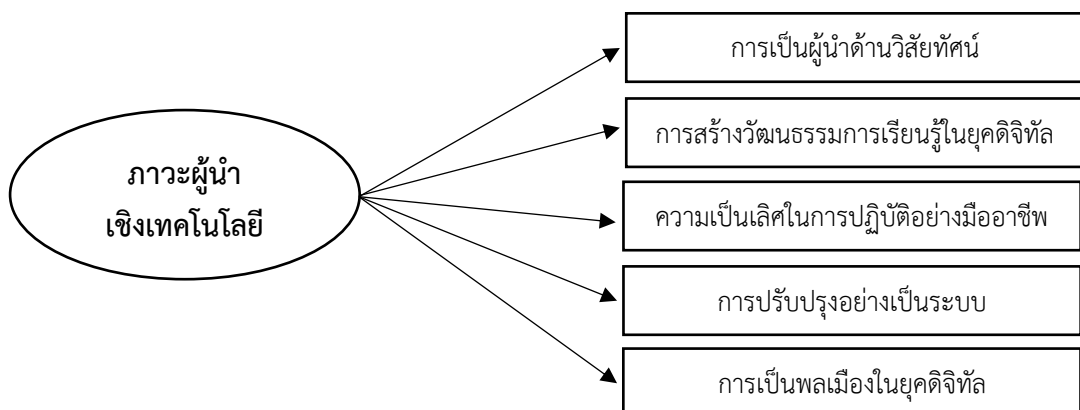
5.1 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวน 12 แหล่ง โดยยึดแนวคิดของ International Society for Technology in Education: ISTE (2009) เป็นหลัก โดยผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารนำไปสู่ตารางการสังเคราะห์องค์ประกอบ โดยแสดงในรูปการแจกแจงความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมดมาเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล 3) การปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ 4) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และ 5) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ดังนี้

องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิง เทคโนโลยี (Factors of Technological Leadership)	งานวิจัย												ความถี่
	ISTE (2009)	Raman & Don (2014)	Thannimalai & Raman (2019)	Yahya & Raman (2020)	จุฬาลักษณ์ อภิษรณรงค์ (2561)	สุหฤท หมั่นตะตัม และ ดร.สุนทรี วรรณไพเราะ (2562)	รัตนภรณ์ วัชรอภัยพล (2563)	वलันต์ชัย สดคมขำ (2563)	เจษฎา ขวณะไพศาล (2563)	ศุวิทย์ ขำคล้าย และจรัส อติวิทย์ภรณ์ (2564)	ศิริศักดิ์ ชุมภู (2564)	จิราพัชร ไม้ฉูฬพันธ์, ปณสรศักดิ์ โพธิพิทักษ์และ ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน (2564)	
การมีวิสัยทัศน์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	11
การสร้าง วัฒนธรรมการ เรียนรู้แบบโลก ยุคดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	6
การปฏิบัติที่เป็น เลิศอย่างมีอาชีพ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	6
การปรับปรุง อย่างเป็นระบบ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	6
การเป็นพลเมือง ในยุคดิจิทัล	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	-	6
การเรียนรู้และการ เรียนการสอน	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	-	-	4
ความสามารถเชิง ผลิตภาพและ ความชำนาญเชิง วิชาชีพ	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-	-	-	-	2
การสนับสนุน ส่งเสริมการ จัดการการปฏิบัติ	-	-	-	-	-	✓	-	✓	-	-	-	✓	3

องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิง เทคโนโลยี (Factors of Technological Leadership)	งานวิจัย												ความถี่
	ISTE (2009)	Raman & Don (2014)	Thannimalai & Raman (2019)	Yahya & Raman (2020)	จุฬาลักษณ์ อภิชาตมรงค์ (2561)	สุเทพ หมัดอะดัม และ ดร.สุนทรี วรรณไพเราะ (2562)	รัตนภรณ์ วัชรอภัยพล (2563)	วสันต์ชัย สดคมขำ (2563)	เกษญา ขวณะไพศาล (2563)	ศุวิทย์ ขำคล้าย และจรัส อติวิทย์ภรณ์ (2564)	ศิริศักดิ์ ชุมภู (2564)	จิราพัชร ไม้ฉิมพันธ์, ปณสรศักดิ์ โพธิ์ทิพย์และ ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน (2564)	
การพัฒนา องค์กรสู่ความ เป็นเลิศ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	1
การพัฒนา บุคลากร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	1

ซึ่งสามารถแสดงองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

5.2 ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยสามารถเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ ในเชิงเหตุผล แล้วสร้างเป็นข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive) และตรวจสอบองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ด้วยวิธีการปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิสามารถแสดงได้ดังนี้

องค์ประกอบ	นิยามศัพท์	เหตุผล/ความสำคัญ
การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์	พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยี มีการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการใช้เทคโนโลยีของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีการจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ และวิสัยทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยี และมีการนำแผนกลยุทธ์และวิสัยทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยีลงสู่การปฏิบัติ	สังเคราะห์ข้อมูลจาก International Society for Technology in Education: ISTE (2009), Raman & Don (2014), Thannimalai & Raman (2019), Yahya & Raman (2020), จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ (2561) ร่วมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล	พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้กับครู มีการสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และมีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	สังเคราะห์ข้อมูลจาก International Society for Technology in Education: ISTE (2009), Raman & Don (2014), Thannimalai & Raman (2019), Yahya & Raman (2020), จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ (2561) ร่วมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

<p>ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ</p>	<p>พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการสนับสนุนเครื่องมือสำหรับการสื่อสาร และมีการส่งเสริมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้เทคโนโลยีสำหรับการสื่อสาร</p>	<p>สังเคราะห์ข้อมูลจาก International Society for Technology in Education: ISTE (2009), Raman & Don (2014), Thannimalai & Raman (2019), Yahya & Raman (2020), จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ (2561) ร่วมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ</p>
<p>การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ</p>	<p>พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี ให้ความสำคัญร่วมมือในการให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงสมรรถนะของบุคลากรและการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ความสำคัญร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และมีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร, การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน</p>	<p>สังเคราะห์ข้อมูลจาก International Society for Technology in Education: ISTE (2009), Raman & Don (2014), Thannimalai & Raman (2019), Yahya & Raman (2020), จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ (2561) ร่วมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ</p>
<p>การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล</p>	<p>พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผลักดันให้มีการใช้กฎหมายและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ สามารถเข้าถึงเครื่องมือดิจิทัลและแหล่งทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมนโยบายด้านความปลอดภัย กฎหมายและจริยธรรมในการใช้ข้อมูลดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยี และเป็นแบบอย่างในการรับผิดชอบต่อผลกระทบจากสังคมที่เกิดจากการใช้ข้อมูลข่าวสารและการใช้เทคโนโลยี</p>	<p>สังเคราะห์ข้อมูลจาก International Society for Technology in Education: ISTE (2009), Raman & Don (2014), Thannimalai & Raman (2019), Yahya & Raman (2020), จุฬาลักษณ์ อักษรณรงค์ (2561) ร่วมกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ</p>

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น ทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยี มีการวางแผนกลยุทธ์ด้านการใช้เทคโนโลยีของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีการจัดหางบประมาณเพื่อเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์และวิสัยทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยี และมีการนำแผนกลยุทธ์และวิสัยทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยีลงสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับจิรวุฒน์ รักปัญญาสุทธิกุลและ ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ (2565) ที่พบว่าผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีการเชื่อมโยงกับเทคโนโลยี และสอดคล้องกับ Banoglu และคณะ (2022) ที่ได้สรุปด้านการเป็นผู้นำวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี

2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้กับครู มีการสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และมีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบาย ออกคำสั่ง กระตุ้นให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจนเป็นปกติในการจัดการเรียนการสอน และควรสำรวจความต้องการของผู้เรียน ครู และบุคลากรเพื่ออำนวยความสะดวกจัดหาอุปกรณ์ทางด้านเทคโนโลยีภายใต้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาการเรียนการสอนบนพื้นฐานของยุคดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Banoglu และคณะ (2022) ที่สรุปด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมั่นใจว่าครูได้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่นำเทคโนโลยีมาเกี่ยวข้อง

3) ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการสนับสนุนเครื่องมือสำหรับการสื่อสาร และมีการส่งเสริมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับ International Society for Technology in Education: ISTE (2009) ที่ระบุเกี่ยวกับด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและสร้างรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้อุปกรณ์การสื่อสารต่าง ๆ ในยุคดิจิทัล และสอดคล้องกับเจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ที่สรุปว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีด้วยการศึกษาเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง และควรมุ่งเน้นให้ครูและบุคลากรได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยี มีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร และการปฏิบัติงานร่วมกันผ่านอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมและ

ทันสมัยกับสถานการณ์ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องส่งเสริมและสร้างรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ ในยุคดิจิทัล

4) การปรับปรุงอย่างเป็นระบบ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงสมรรถนะของบุคลากรและการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และมีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร, การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับกัลยวรรณ ตะเกาทอง และคณะ (2565) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยจัดเก็บข้อมูลของโรงเรียนในรูปแบบออนไลน์ และสอดคล้องกับเจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ที่พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนการใช้ระบบเทคโนโลยีของสถานศึกษา ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถใช้งานได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และสอดคล้องกับ International Society for Technology in Education: ISTE (2009) ที่ระบุเกี่ยวกับด้านการปรับปรุงอย่างเป็นระบบไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลและการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่องโดยการใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และ Banoglu และคณะ (2022) ที่ระบุไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในเรื่องของผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา

5) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องผลักดันให้มีการใช้กฎหมายและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ สามารถเข้าถึงเครื่องมือดิจิทัลและแหล่งทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมนโยบายด้านความปลอดภัย กฎหมายและจริยธรรมในการใช้ข้อมูลดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยี และเป็นแบบอย่างในการรับผิดชอบต่อผลกระทบจากสังคมที่เกิดจากการใช้ข้อมูลข่าวสารและการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับกัลยวรรณ ตะเกาทอง และคณะ (2565) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นต้นแบบของการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม มีการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบต่ออย่างสม่ำเสมอ และควรมีพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ทำร้ายหรือละเมิดสิทธิผู้อื่น เคารพกฎระเบียบ กติกา มารยาทในการใช้สื่อ และสอดคล้องกับจิรวุฒิ รักปัญญาสุทธิกุลและ ชยากานต์ เรื่องสุวรรณ (2565) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้บริหารงานในสถานศึกษา มีการอบรมและพัฒนาให้บุคลากรเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้องปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องผลักดันให้มีการใช้กฎหมายและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบต่อ และเป็นแบบอย่าง ก่อตั้งและส่งเสริมนโยบายด้านความปลอดภัย กฎหมายและจริยธรรมในการใช้ข้อมูลดิจิทัลและเทคโนโลยี

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

7.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

8. บรรณานุกรม

- กนกวรรณ โพธิ์ทอง. (2559). ผลของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนและบรรยากาศโรงเรียนโดยมีการรู้เทคโนโลยีและการบูรณาการเทคโนโลยีในการสอนของครูเป็นสื่อกลางต่อประสิทธิผลครูในโรงเรียนดีศรีตำบล ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัลยวรรณ ตะเกาทอง และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. *Journal of Modern Learning Development*. 7(2). 41-55.
- จิรวัดน์ รักปัญญาสุทธิกุล และ ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 7(2). 241-256.
- จิราพัชร ไผ่วุฒิพันธ์, ปพนสรณ์ โปธิพิทักษ์ และ ทิปปพัฒน์ สันตะวัน. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *วารสารรัชต์ภาคย์*. 16(44). 247-256.
- จิระศักดิ์ ชุมภู. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตสุดลันไทย จังหวัดเชียงราย. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จุฬาลักษณ์ อังษรณรงค์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตหนองหาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. การค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นิคม นาคอ้าย. (2549). **องค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2561). **การบริหารการศึกษาใหม่: New Education Governance**. ชลบุรี : สำนักธรรมศาสตร์ และการเมือง ประเพณีศึกษาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภาและมหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตนาภรณ์ วัชรอติยาพล. (2563). **ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วรรณา จงปัดนา. (2562). **การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลทรัพย์ ปัญญาตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี**. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 14(2). 1-12.
- วสันตชัย สดคมขำ. (2563). **ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบูรณาการเทคโนโลยีและเจตคติต่อการใช้เทคโนโลยีของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภัททรา สังขวร. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Banoglu, K. et al. (2022). Role of School Principals' Technology Leadership Practices in Building a Learning Organization Culture in Public K-12 School. *Journal of School Leadership* 2023. 33(1). 66-91.
- CASTLE. (2009). **Principals Technology Leadership Assessment**. Retrieved 21 March 2022. From <http://dangerouslyirrelevant.org/wp-content/uploads/2017/04/PTLA-Packet.pdf>
- Efeoglu, C., & Coruk, A. (2019, October-December). The Relationship Between Teachers' Attitudes Towards Educational Technologies and School Administrators' Technology Leadership Roles. *International Journal of Human and Behavioral Science*. 5(2). 73-78.

- International Society for Technology in Education. (2009). **National Educational Technology Standards for Administrators**. Washington, DC : Eugene, OR.
- Kozloski, K. C. (2006). **Principal Leadership for Technology Integration: A Study of Principal Technology Leadership**. Doctoral dissertation : Drexel University.
- Raman, A., & Don, Y. (2014). The Relationship between Principals' Technology Leadership and Teachers' Technology Use in Malaysian Secondary Schools Asian. **Social Science**. 10(18). 29-36.
- Redish, T., & Chan, T. C. (2006). **Technology leadership: Aspiring Administrators' Perceptions of their Leadership Preparation Program**. Doctoral dissertation : Kennesaw State University.
- Thannimalai, R., & Raman, A. (2019, June). Principals Technology Leadership and its Effecton Teachers Technology Integration in the 21st Century Classrooms. **International Journal of Instruction**. 12(4). 423-442.
- Yahya, B. T., & Raman, A. (2020). Latest- Relationship between Principals' Technology Leadership and Teacher's Technology Use in Secondary Schools. **Social Science and Humanities Journal**. 4(3). 1797-1814.

การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล
หนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร*

AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF SANGHAVATTHU TO THE
DEVELOPMENT OF THE NONG NAE SUB-DISTRICT ADMINISTRATION
ORGANIZATION, KUTCHUM DISTRICT, YASOTHON PROVINCE

พระปริญา อนุตตโร (บุญแก้ว)¹, พชรเดช เสมานู²

Phra Prarinya Anuttaro (Bunphaew)¹, Phatcharadech Semanu²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}

Email : Teaparinya36@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษากระบวนการการใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ซึ่งกำหนดไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น จำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น ตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร เรียงลำดับได้ดังนี้ (1) การศึกษาชุมชน (2) การให้การศึกษแก่ชุมชน (3) การวางแผนและโครงการ (4) การดำเนินงานตามแผนและโครงการ (5) การติดตามประเมินผล 2. กระบวนการการใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร เรียงลำดับได้ดังนี้ (1) เศรษฐกิจ (2) สังคม (3) การเมืองการปกครอง 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยการใช้หลักทาน ทำให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันอย่างทั่วถึง ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน การใช้หลักหลักปิยวาจา มาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ใช้คำใช้วาจาที่สุภาพในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน และคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน การใช้หลักอัตถจริยานำมาใช้โดยทำให้คนในชุมชนเกิดความรักหวงแหนเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ประพฤติทำแต่

สิ่งที่เป็นประโยชน์ และการใช้หลักสมานัตตตา ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน รวมถึงการวางตัวเหมาะสมรู้จักกาลเทศะ

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้; หลักสังคหัตถุ 4; การพัฒนาชุมชน; องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study application of the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, Kut Chum district, Yasothon province 2) study the process of using the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, Kut Chum district, Yasothon province 3) suggest community development guidelines by applying the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, Kut Chum district, Yasothon province. It was qualitative research by In-depth interview with key informants in the interview, defined into 2 groups: were 15 personnel of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, and 5 experts in community development, a total of 20 persons, then analyzed the data by using content analysis techniques.

The research results found that 1. The application of the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Nong Nae sub-district, Kut Chum District, Yasothon Province can be sorted as follows: (1) Community Education (2) Community Education (3) Planning and projects (4) Implementation of plans and projects (5) Monitoring and evaluation. 2. The process of using the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Kut Chum district, Yasothon province can be sorted as follows: (1) Economy (2) Society (3) Government politics. 3. The results of the study and recommendations were as follows: Suggestions for community development guidelines by applying the Four Principles of Sangahavatthu in community development of Nong Nae Sub-district Administrative Organization, Kut Chum district, Yasothon province by using the principles to be generous, share thoroughly make people in the community love and unity, use of the Principle of Pleasure in communication to achieve understanding, be united, use of polite words to communicate with colleagues and people in the community, making it a community that respects each other, use of the main subject matter with people in community to love and cherish and sacrificing one's own interests for the common good and use

of self - confidence principle to bring out equality in society foster mutual respect, including posing appropriately.

Keywords : Application, Four Principles of Sangahavatthu; Community Development; District Administrative Organization

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การประยุกต์ หมายถึง การนำบางสิ่งมาใช้ประโยชน์ โดยปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะที่เฉพาะเจาะจงบางสิ่งนำมาใช้ประโยชน์นั้น อาจเป็นทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และนำมาใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมที่เป็นอยู่อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ บางสิ่งนั้นอาจเป็นวัตถุประสงค์ของที่นำมา นอกเหนือบทบาทหน้าที่เดิมให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ การประยุกต์เป็นการนำทฤษฎี หลักการ กฎเกณฑ์ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ มักมีการประยุกต์ภาคทฤษฎี สู่ภาคปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้จริง ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพราะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่า การประยุกต์เป็นการนำสิ่งหนึ่ง หรือแนวคิดหนึ่งมาปรับใช้ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง การประยุกต์จึงแตกต่างจากการลอกเลียนแบบ การลอกเลียนแบบเป็นการนำสิ่งที่อยู่ในบริบทหนึ่งมาใช้ในอีกบริบทหนึ่งทั้งหลักการ วิธีการ และรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมในบริบทที่ต่างกัน คนที่คิดในเชิงประยุกต์ได้ดีจะสามารถนำสิ่งหนึ่งมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างลงตัว โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547)

สังคหวัตถุธรรมเหล่านี้ช่วยอุ้มชูโลก การอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้าง เป็นที่ยอมรับนับถือของทุก ๆ คน และปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญ มากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่า สิ่งแรกที่จะทำคือ ให้ปรับตัวของเราเองก่อน คือต้องทำตัวของตัวเองให้เป็นคนน่ารักเสียก่อน โดยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน และประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ขอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรี เต็มใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุข (มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525)

การพัฒนาชุมชนก็คือ การพัฒนาคน หรือการพัฒนาที่ตัวตน การพัฒนาที่ตัวคนนี้ หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ทำให้คนเป็นคนฉลาดเฉลียวขึ้น หรือทำให้คนเป็นคนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้การพัฒนาคนยังหมายรวมถึง การพัฒนาความรู้สึกนึกคิด กิริยามารยาท บุคลิก ลักษณะนิสัยใจคอ ความซื่อสัตย์สุจริต รสนิยมของคนด้วย ถ้าพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่า เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับคุณภาพ และคุณธรรมของคน ดังนั้น จึงควรได้มีการอธิบายว่า คนที่มีคุณภาพ และมีคุณธรรมนั้น เป็นอย่างไร คนที่มีความรู้ความสามารถทำงานสิ่งใดก็บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลิตผลมาก คุณภาพดี เสียค่าใช้จ่ายน้อย เสียเวลาน้อย การวัดคุณภาพวัดจากผลสำเร็จทางวัตถุเป็นส่วนใหญ่ ผู้ที่มีคุณภาพส่วนมาก มุ่งความสำเร็จทางวัตถุตามที่ได้รับกำหนัดหรือสั่งสอนมา ความต้องการทางวัตถุนั้นไม่รู้จักจบสิ้น ผู้มีความต้องการทางวัตถุจึงไม่รู้จักพอ มีแต่เพิ่มมากขึ้น ๆ หาขอบเขตไม่ได้

การพัฒนาจิตใจตามหลักธรรมของศาสนาพุทธ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางจิตใจ หรือนามธรรม เพื่อการพัฒนาคนเช่นกัน ตัวอย่างการพัฒนาจิตใจตามแนวทางของศาสนาพุทธ เช่น การยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเมื่อปฏิบัติ (บุญทัน ดอกไธสง และ ธเนศ ต่วนชะเอม, 2529)

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล และราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ส่งผลให้มีการกระจายอำนาจ สู่องค์กรประชาชนในระดับตำบลอย่างมาก โดยได้ยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ คือ มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวได้ว่าการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนี้เป็นผลผลิตหนึ่งของกระแสของสังคมที่ต้องการจะปฏิรูปการเมือง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นมิติหนึ่ง ของความพยายามในการปฏิรูปการเมือง โดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล มีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุด แต่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท

ในช่วงปลายปี พ.ศ.2546 ก็มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ในประวัติศาสตร์การปกครองท้องถิ่นของไทย เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาผ่านกฎหมายท้องถิ่น แก้ไขเพิ่มเติม 3 ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 โดยเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายทั้ง 3 ฉบับ คือ การกำหนดให้ฝ่ายบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในท้องถิ่น ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่า นับตั้งแต่การประกาศใช้กฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้แล้ว ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบของไทย มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเหมือนกันหมดทั้งประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม, 2544) และในปี พ.ศ.2562 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ เกี่ยวกับจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งแก้ไขเพิ่มเติม การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การพ้นจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการกระทำอันเป็นการต้องห้าม ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจน อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือในการบริหารราชการ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต สามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7), พ.ศ.2562) ได้ขยายการปกครองท้องถิ่นสู่ภูมิภาค โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนทั้งหมด 20 จังหวัด

แบ่งการปกครองเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนจังหวัดยโสธรอยู่ในภาคอีสานตอนล่าง มีจำนวน 9 อำเภอ ส่วนการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดยโสธร มีการบริหารงานตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 7) โดยเฉพาะ การบริหารจัดการชุมชน ผู้วิจัยได้ร่วมกิจกรรมกับชุมชน ในช่วงเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาน้อย มีรายได้น้อย รวมทั้งการบริการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชน และความกระตือรือร้นในการที่จะแก้ปัญหาของชุมชน ในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น ดังนั้น ในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความสุขของชุมชน โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตดา

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดยโสธร โดยสำรวจว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนมากน้อยเพียงใด เพราะหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ปฏิบัติแล้ว จะทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอันเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน และประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน ตำบลหนองแวน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดยโสธร

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน ตำบลหนองแวน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดยโสธร

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน ตำบลหนองแวน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดยโสธร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน ตำบลหนองแวน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดยโสธร

3.2 ได้ทราบถึงกระบวนการการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน ตำบลหนองแวน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดยโสธร

3.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวน ตำบลหนองแวน อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดยโสธร

3.4 สามารถนำผลการศึกษารวบรวมไปใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูล มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและพรรณนา โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนอง แหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ให้ข้อมูล สำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อได้ข้อมูลการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนอง แหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยผู้วิจัย กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ไว้ 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล หนองแหน จำนวน 15 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาชุมชน จำนวน 5 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การ สัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 อย่าง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) และแบบสังเกตการณ์ (Observation) ที่ได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของเครื่องมือกับ วัตถุประสงค์การวิจัย จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสำหรับการนำไปใช้เก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลของผู้ให้ข้อมูล สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน ตอนที่ 3 แนวทางการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการการใช้ หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการ ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนอง แหน อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำแนวทางการสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีขั้นตอน ดังนี้

1) ใช้ตัวบันทึกเสียง และสมุดบันทึก เป็นอุปกรณ์หลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่าง สัมภาษณ์ เขียนบันทึกให้ละเอียดที่สุด เพื่อให้เห็นภาพของข้อมูล บรรยากาศ กิจกรรม ที่ผู้วิจัยได้เก็บ รวบรวมมา

2) หลังจากสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้ว นำเทปบันทึกบทสัมภาษณ์แต่ละชุดออกมา ฟัง อย่างน้อย 2 ครั้ง จนเข้าใจสาระสำคัญที่ชัดเจน

3) ลงบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการบันทึกช่วยจำว่าช่วงที่เก็บข้อมูลนั้น มีสาระสำคัญ อะไรบ้าง เป็นการช่วยแยกแยะและจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นระบบ และสรุปสาระสำคัญในแต่ละหน้าว่ามี ประเด็นสำคัญอะไรบ้าง แล้วแต่กรณีไป

4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบ บริบท (Content Analysis Techniques)

5. ผลการวิจัย

5.1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอกุศุม จังหวัดยโสธร

1) การศึกษาชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยะวาจา วาจาที่สุภาพมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้โดยใช้ เป็นวิธีการเสาะแสวงหาข้อมูล ที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลจริงในชุมชน เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยการสอบถาม สังเกต สํารวจ เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์เพื่อให้เกิดความสามัคคี การแสดงออกกับประชาชนด้วยความจริงใจ พูดจาด้วยความสุภาพ ไพเราะ ในการสัมภาษณ์ สอบถาม หรือสํารวจข้อมูลต่าง ๆ การประชุม การสัมมนา และประชาคมหมู่บ้าน

2) การให้การศึกษชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การให้การศึกษแก่ชุมชน เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาที่มีในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การสัมมนา การประชาคมต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะทำให้คนในชุมชนนั้น ๆ ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยให้การศึกษแก่ชุมชนนั้น เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ การที่เจ้าหน้าที่ออกไปให้ความรู้ต่าง ๆ จะต้องใช้วาจาที่สุภาพ ในการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับประชาชน เพื่อจะทำประโยชน์ร่วมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนเห็น

3) การวางแผนแลโครงการ ผลการวิจัยพบว่า ในยุคปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้กลับไม่ทำให้สภาพจิตใจของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเลย จึงเกิดปัญหาขึ้นในสังคมตามมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน หรือแม้กระทั่ง ปัญหาเรื่องปากท้อง ภัยธรรมชาติ โรคระบาด เป็นต้น ในการพัฒนาชุมชน หรือสังคม ที่ดีนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอน การวางแผนและโครงการ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชน โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการวางแผนและโครงการ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มคนในชุมชน และรวมไปถึงคนในชุมชนด้วย การแก้ปัญหาในชุมชนนั้นทุกคนต้องร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา โดยใช้หลัก ทาน คือ การให้ข้อมูลต่าง ๆ ปิยะวาจา คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การแสดงออกความคิดเห็นด้วยคำสุภาพ อตถจริยา คือ การทำประโยชน์ การนึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม และสมานัตตตา คือ การมีความรับผิดชอบต่อชุมชน วางตัวให้เหมาะสม และเป็นกลาง

4) การดำเนินงานตามแผนและโครงการ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามแผนและโครงการ เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนา หลังจากที่ได้มีการศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนในการแก้ไขปัญหา มาแล้วนั้น การดำเนินงานตามแผนและโครงการ ต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การปฏิบัติงานทางราชการ เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการปฏิบัติงานต่างๆ ตามโครงการที่ได้มีการจัดทำขึ้น และการส่งเสริมการปฏิบัติงาน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1. ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้ความรู้ ให้ความร่วมมือ และให้คำแนะนำ 2. ปิยะวาจา คือ การพูด การแสดงออกที่

จริงใจ เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในชุมชน 3. อัตถจริยา คือ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน 4. สมานัตตตา คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคม การวางตนที่เหมาะสม มาใช้ในการดำเนินงานตามแผนและโครงการ ถือเป็นเป็นการสงเคราะห์กัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน

5) การติดตามประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ในการติดตามประเมินผล ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมจะนำหลักธรรมมาปรับใช้ และมองเห็นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร และยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดทำแบบประเมิน แบบสอบถามความพึงพอใจ กับประชาชนในชุมชน สิ่งสำคัญคือการใช้วาจาคำพูดที่สุภาพ การให้กำลังใจกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน วางตนให้เหมาะสม ปฏิบัติงานตรงไปตรงมาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในองค์กร และเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้จริง

5.2 กระบวนการการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

1) เศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า มีการนำเอาหลักธรรม มาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหา ของการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในองค์กร และคนในชุมชน อาทิเช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาเรื่องปากท้องของประชาชน ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด การพนัน และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคีเอื้ออาทร และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและ การรู้จักแบ่งปัน ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้คนในชุมชน ประกอบอาชีพที่สุจริต การให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนให้มีรายได้เสริม และสามารถพึ่งตนเองได้ โดยปราศจากความเห็นแก่ตัว

2) สังคม ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ก่อให้เกิดสังคมที่น่าอยู่ ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเพื่อลดช่องว่างความแตกต่างของชนชั้น เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดี ให้รู้จักหน้าที่ของตนมีความรับผิดชอบ การช่วยเหลือเกื้อกูลเข้าใจที่ตรงกัน ในการทำประโยชน์ร่วมกันในสังคม จนก่อให้เกิดเป็นความรักความสามัคคี ความมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในสังคม

3) การเมืองการปกครอง ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญอย่างมาก และประชาชนในชุมชนต้องให้การช่วยเหลือ ตามหลักของกฎหมายและเป็นไปตามหลักธรรมประเพณี อันติงามของชุมชน มีการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน ให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน มีการถือปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางเดียวกัน ตลอดจนการวางตัวที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่ความสามัคคี การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การให้บริการประชาชน ประจักษ์ตาของตนเอง ทำตัวให้ใกล้ชิดประชาชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการวางตนให้เหมาะสม

5.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนโดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยการใช้หลักทาน ทำให้มีความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ แบ่งปันอย่างทั่วถึง ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน การใช้หลักหลักปิยวาจา มาใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ใช้คำใช้วาจาที่สุภาพในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน และคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ให้เกิดประโยชน์ซึ่งกัน

และกัน การใช้หลักอรรถจริยา นำมาใช้โดยทำให้คนในชุมชนเกิดความรักหวงแหนเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ประพฤติทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และการใช้หลักสมานัตตตา ทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน รวมถึงการวางตัวเหมาะสมรู้จักกาลเทศะ

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร” จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชน

การศึกษาชุมชน พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาด้านการศึกษาชุมชนผู้ให้สัมภาษณ์สามารถนำหลักสังคหวัตถุ 4 ด้านปิยะวาจา วาจาที่สุภาพมาประยุกต์ใช้ในการแสวงหาข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้โดยใช้ เป็นวิธีการเสาะแสวงหาข้อมูล ที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลจริงในชุมชน เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโดยการสอบถาม สังเกต สํารวจเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์เพื่อให้เกิดความสามัคคี การแสดงออกกับประชาชนด้วยความจริงใจ พุดจาด้วยความสุภาพ ไพเราะ ในการสัมภาษณ์ สอบถาม หรือสำรวจข้อมูลต่าง ๆ การประชุม การสัมมนา และประชาคมหมู่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุนทร ธมมธโร (บุญคง) (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดหนองสนม มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนมเป็นอย่างดี เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทาน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ด้านปิยะวาจา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนหนองสนม พุดจาด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอ พุดให้กำลังใจเพื่อนบ้าน ไม่ตำหนิกัน ด้านอรรถจริยา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชนเป็นจิตอาสา สามารถช่วยเหลือชุมชนอื่นๆ ได้ตลอดเวลา มีความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ แบ่งปัน ความรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชน คอยช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาเดือดร้อน และด้านสมานัตตตา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการ ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ประชาชน ยึดถือความถูกต้องเป็นธรรม ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปฏิบัติกับทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

การให้การศึกษาแก่ชุมชน พบว่า การให้การศึกษาแก่ชุมชน เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาที่มีในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การสัมมนา การประชาคมต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะทำให้คนในชุมชนนั้นๆ ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการพัฒนาชุมชน โดยให้การศึกษาแก่ชุมชนนั้น เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ การที่เจ้าหน้าที่ออกไปให้ความรู้ต่าง ๆ จะต้องใช้วาจาที่สุภาพ ในการสร้างความเข้าใจร่วมกันกับ

ประชาชน เพื่อจะทำประโยชน์ร่วมกันให้เกิดขึ้นในชุมชน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ประชาชนเห็น โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547) กล่าวว่า การให้การศึกษแก่ชุมชน ซึ่งอธิบายว่าการให้การศึกษแก่ชุมชน (Community Education) คือการให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้ เพื่อความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เป็นกระบวนการผู้เข้ารับการศึกษามีส่วนสำคัญที่สุด เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงต้องมีแรงจูงใจที่ต้องการจะศึกษา และบางเรื่องต้องมีการฝึกฝน ปฏิบัติให้มีทักษะ โดยผู้เข้ารับการศึกษอาจเป็นเด็ก เยาวชน หรือผู้ใหญ่ในชุมชน รวมถึงผู้นำกลุ่ม ที่มีความสนใจ มีเวลาเพียงพอ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่วนผู้ให้การศึกษา เช่น นักพัฒนาชุมชน นักส่งเสริมการเกษตร นักสาธารณสุข ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหาข้อมูล ความรู้ มีบุคลิกและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักใช้จิตวิทยา ตลอดจนเทคนิควิธีสอน และถ่ายทอดความรู้ให้ดี

การวางแผนและโครงการ พบว่า ในยุคปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้กลับไม่ทำให้สภาพจิตใจของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเลย จึงเกิดปัญหาขึ้นในสังคมตามมามากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน หรือแม้กระทั่ง ปัญหาเรื่องปากท้อง ภัยธรรมชาติ โรคระบาด เป็นต้น ในการพัฒนาชุมชน หรือสังคม ที่ดั้นนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาเป็นลำดับขั้นตอน การวางแผนและโครงการ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชน โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการวางแผนและโครงการ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มคนในชุมชน และรวมไปถึงคนในชุมชนด้วย การแก้ปัญหาในชุมชนนั้นทุกคนต้องร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา โดยใช้หลัก ทาน คือ การให้ข้อมูลต่าง ๆ ปิยวาจา คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การแสดงออกความคิดเห็นด้วยคำสุภาพ อตถจริยา คือ การทำประโยชน์ การนี้ถึงประโยชน์ของส่วนรวม และสมานัตตตา คือ การมีความรับผิดชอบต่อชุมชน วางตัวให้เหมาะสม และเป็นกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐภาส การรินทร์ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลโดยประกาศเสียงตามสาย เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมจัดทำแผน ควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนก่อนมีการลงมติ และควรเปิดโอกาสกว้างให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง

การดำเนินงานตามแผนและโครงการ พบว่า การดำเนินงานตามแผนและโครงการ เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนา หลังจากที่ได้มีการศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนในการแก้ไขปัญหา มาแล้วนั้น การดำเนินงานตามแผนและโครงการ ต้องอาศัยความร่วมมือ ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชน ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การปฏิบัติงานทางราชการ เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามโครงการที่ได้มีการจัดทำขึ้น และการส่งเสริมการปฏิบัติงาน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน คือ การให้สิ่งของ การให้ความรู้

ให้ความร่วมมือ และให้คำแนะนำ 2) ปิยวาจา คือ การพูด การแสดงออกที่จริงใจ เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในชุมชน 3) อตถจริยา คือ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ทำประโยชน์ให้สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน 4) สมานัตตตา คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคม การวางตนที่เหมาะสม มาใช้ในการดำเนินงานตามแผนและโครงการ ถือเป็นเป็นการสงเคราะห์กัน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547) กล่าวไว้ว่า การดำเนินงานตามแผนและโครงการ โดยมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนและโครงการที่ได้ตกลงกันไว้ กลวิธีที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ การเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนใน 2 ลักษณะคือ 1) เป็นผู้ปฏิบัติงานทางวิชาการ เช่น แนะนำการปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน 2) เป็นผู้ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและการดำเนินการจัดระเบียบชุมชนด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้ (1) กลยุทธ์โต้แย้ง เป็นการแสดงออกในรูปของความไม่พึงพอใจ เช่น การใช้วาจาการเดินขบวน การใช้มาตรการที่เลียบขาด เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ชุมชนต้องการ และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน (2) กลยุทธ์เผชิญหน้า เป็นการแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้ง ด้วยการให้คู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายมาเผชิญหน้ากัน เพื่อทำความเข้าใจกัน ซึ่งจะเป็นการระบายความตึงเครียด ความคับข้องใจ ที่มีอยู่ให้หมดไป แต่จะต้องควบคุมการเผชิญหน้าให้ดี เพราะไม่เช่นนั้นแล้ว อาจจะทำให้ความขัดแย้งให้มากขึ้นไปอีก (3) กลยุทธ์การแข่งขัน การแข่งขันระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในชุมชน เป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้เพราะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความมูมานะ ในการทำงาน แต่กลวิธีการแข่งขันนี้จะต้องเป็นการแข่งขันในการทำความคิด ตามแนวความคิดและวิธีการที่กลุ่มยึดถือ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วมอย่างแท้จริง (4) กลยุทธ์ประกวด เป็นวิธีการที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความต้องการที่จะเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาที่กำหนดขึ้น เพราะการประกวดเป็นแรงจูงใจให้บุคคลและกลุ่ม เข้าร่วมในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี เช่น การประกวดหน้าบ้านน่ามอง การประกวดครอบครัวพัฒนา การประกวดชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น (5) กลยุทธ์ต่อรอง เป็นวิธีการที่ใช้เมื่อประชาชนยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับหรือระเบียบที่วางไว้ เช่น การต่อรองให้ลดการประชุมลง จากสัปดาห์ละครั้ง เป็นเดือนละครั้ง เป็นต้น (6) กลยุทธ์ต่อรองแลกเปลี่ยน เป็นวิธีการที่ทั้งสองฝ่ายหรือทุก ๆ ฝ่ายจะต้องต่อรองแลกเปลี่ยนกัน เพื่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนส่วนรวม ดังนั้น การต่อรองแลกเปลี่ยนจะทำให้บางฝ่ายได้รับผลประโยชน์ แต่บางฝ่ายต้องเสียผลประโยชน์ของตนไปบ้าง เช่น ยอมให้ลดการประชุม แต่สมาชิกต้องร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านเดือนละ 1 ครั้ง (7) กลยุทธ์ประนีประนอม เป็นการใช้วิธีที่นุ่มนวลแบบสมานฉันท์ แก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนโดยสันติวิธี เป็นต้น (8) กลยุทธ์รณรงค์ เป็นวิธีการที่ทุกคนทุกฝ่ายในชุมชนกระทำหรือแสดงออกอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนอย่างทันทีทันใด เช่น รณรงค์ต่อต้านยาเสพติดการรณรงค์ลดละเลิกบุหรี และแอลกอฮอล์ การรณรงค์เพื่อต่อต้านเมาแล้วขับ เป็นต้น (9) กลยุทธ์ช่วยเหลือร่วมมือ เป็นวิธีการที่ใช้สำหรับการขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งเป็นครั้งคราวหรืออย่างถาวร เพื่อการพัฒนาชุมชนตามขีดความสามารถของแต่ละคนแต่ละกลุ่ม (10) กลยุทธ์ร่วมมือร่วมใจ เป็นวิธีการที่ทุกคนทุกฝ่ายมีความเข้าใจกันเป็นอย่างดี มีความเห็นพ้องร่วมกัน สามารถร่วมกันรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยความยินดี

การติดตามประเมินผล พบว่า ในการติดตามประเมินผล ให้ความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมจะนำหลักธรรมมาปรับใช้ และมองเห็นเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กร และยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การจัดทำแบบประเมิน แบบสอบถามความพึงพอใจ กับประชาชนในชุมชน สิ่งสำคัญคือการใช้วาทะคำพูดที่สุภาพ การให้กำลังใจกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน วางตนให้เหมาะสม ปฏิบัติงานตรงไปตรงมาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในองค์กร และเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ สนธยา พลศรี (2547) การติดตามประเมินผล เป็นการติดตามความก้าวหน้าของงานที่กำลังดำเนินการตามโครงการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบได้อย่างทันที่ ทักษะที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือ การติดตามดูแลการทำงานที่ประชาชน ทำเพื่อทราบผลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรค แล้วนำผลการปฏิบัติงานตามโครงการหรือกิจกรรมไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบซึ่งสามารถกระทำได้โดยวิธีการดังนี้ 1) แนะนำให้ผู้นำท้องถิ่นหรือชาวบ้านติดตามผล และรายงานผลด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจา รายงานเป็นลายลักษณ์อักษร การจัดนิทรรศการ เป็นต้น 2) นักพัฒนาและผู้นำชุมชนเป็นผู้รายงานผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง เช่น รายงานด้วยวาจาต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอผลการปฏิบัติงานต่อที่ประชุม โดยการทำบันทึกรายงาน ซึ่งอาจจะมีแบบฟอร์มต่างๆ ที่กำหนดไว้

6.2 กระบวนการการใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการพัฒนาชุมชน

เศรษฐกิจ พบว่า มีการนำเอาหลักธรรม มาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหา ของการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในองค์กร และคนในชุมชน อาทิเช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาเรื่องปากท้องของประชาชน ปัญหาความยากจน ปัญหาสุขภาพเสพติด การพนัน และอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสามัคคี เอื้ออาทร และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและ การรู้จักแบ่งปัน ช่วยปลูกฝังคุณธรรมให้คนในชุมชน ประกอบอาชีพที่สุจริต ให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนให้มีรายได้เสริมและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยปราศจากความเห็นแก่ตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมศักดิ์ ธีรวีโส (แหวนคำ) (2561) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืนของอำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์กระบวนการพัฒนา และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเมือง และชนบทในเทศบาลตำบลเชียงคำ และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าด้านกระบวนการพัฒนาและกระบวนการมีส่วนร่วมใน มิติทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินพอประมาณและมั่นคงยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้พ้นจากความยากจน โดยมีอาชีพที่สุจริต โดยใช้ความเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ผสมผสานความทันสมัยแบบใหม่ ๆ แต่ยังคงรักษารากฐานความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่ของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ช่วยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และกลุ่มเกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น อย่างเห็นได้ชัด จากความพยายามในการพลิกฟื้นของดีที่มีอยู่ในชุมชน ให้คนภายนอกสัมผัสได้ และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนที่สุด เกิดชีวิตที่มีสุขพ้นจากความยากจนสามารถพึ่งตนเองได้มีครอบครัวที่อบอุ่น และเป็นสุขตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนมิติทางสังคม มีการสร้างแนวทางปฏิบัติร่วมกันเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน และหลักประกันความสมดุลความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสังคม แก้ปัญหาต่าง ๆ ของคนในชุมชน และวางแผนไว้เพื่ออนาคตป้องกันจากสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการจัดลำดับความสำคัญนั้นของปัญหาตรงจุด ตามเป้าหมายที่ทุกฝ่ายเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย

ของภาครัฐ เกิดสังคมร่วมรับผิดชอบร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันคิด ร่วมลงมือปฏิบัติ การร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ร่วมกันในการติดตามและประเมินผลให้เกิดความยั่งยืน มิติทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการดำรงชีพตามวิถีประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมใจในกิจกรรมต่างๆ มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนเอง เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน ส่วนหนึ่งเป็นการสืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรม ให้แก่คนรุ่นหลังทำให้เกิดการซึมซับทางวัฒนธรรมของตนเอง สร้างความผูกพันของคนในชุมชน เกิดมีผู้นำรุ่นเก่าถ่ายทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมสู่ผู้นำรุ่นใหม่ เกิดการขยายเครือข่ายทางวัฒนธรรมเกิดผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ รวมถึงผู้นำกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ให้มีบทบาทผู้นำ เพื่อเป็นแบบอย่างให้สมาชิกชุมชน และกลุ่มเยาวชนได้ปฏิบัติตาม ในการนำวัฒนธรรมที่มีอยู่มาปรับประยุกต์ใช้ อย่างต่อเนื่อง แต่ยังรักษารากของวัฒนธรรมไว้อย่างลึกซึ้ง และเข้าใจมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึก การตระหนักรู้ถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงระบบการควบคุมมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา ให้มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกันและความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติจิตสำนึกให้ทุกคน เพื่อเกิดการห่วงใย เป็นส่วนหนึ่งของการอนุรักษ์ โดยใช้วิถีชีวิตของคนในชุมชนมาเป็นตัวกำหนดเกิดการวางแผนการดำเนินการที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมบริโภคและกระแสโลก เป็นการสร้างความสมดุลของสิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นๆ เกิดคุณค่ามากที่สุดและยั่งยืนต่อไป

สังคม พบว่า การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ก่อให้เกิดสังคมที่น่าอยู่ ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเพื่อลดช่องว่างความแตกต่างของชนชั้น เกิดสัมพันธภาพที่ดี ให้รู้จักหน้าที่ของตนมีความรับผิดชอบ การช่วยเหลือเกื้อกูลเข้าใจที่ตรงกัน ในการทำประโยชน์ร่วมกันในสังคม จนก่อให้เกิดเป็นความรักความสามัคคี ความมีน้ำหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมศักดิ์ ธีรวิโส (แหวนคำ) (2561) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืนของอำเภอเชิงคำจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทำให้เกิดการพัฒนาในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับรากหญ้ามากขึ้น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดการพึ่งตนเองช่วยเหลือเกื้อกูลกันควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชน ในภาพรวมทั้งด้านกายภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีความเข้มแข็งของชุมชนมากยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม รวมพลังทำให้ชุมชนเมือง และชนบทมีความสงบสะอาดปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วิถีชีวิตที่มีความสุข เกิดการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ริเริ่มพัฒนาชุมชนเมืองและชนบท ให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้นเกิดการกระตุ้นให้ชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินศักยภาพร่วม รับผลประโยชน์ร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์วางเป้าหมายกลยุทธ์ของกระบวนการพัฒนา กำหนดแผนงาน หรือกิจกรรมตลอดจนติดตามประเมินผลบนพื้นฐานการพึ่งพาทรัพยากรของท้องถิ่นชุมชนเป็นหลักโดยภาครัฐทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาแนะนำ ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนในระดับต่างๆจนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทไปสู่ความยั่งยืน

การเมืองการปกครอง พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญอย่างมาก และประชาชนในชุมชนต้องให้การช่วยเหลือ ตามหลักของกฎหมายและเป็นไปตามหลักธรรมประเพณี อันดีงามของชุมชน มีการส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน ให้ความรู้ในการอยู่ร่วมกันในชุมชน

มีการถือปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางเดียวกัน ตลอดจนการวางตัวที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่ความสามัคคี การเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การให้บริการประชาชนประดุจญาติของตนเอง ทำตัวให้ใกล้ชิดประชาชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการวางตนให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวาทีน กนตสีโล (บัวบุญ) (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหุ้ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถ์ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหุ้ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยเรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย สามลำดับแรกคือ ควรมีความเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งกำลังกาย กำลังความคิด และให้การช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และควรปฏิบัติกับทุก ๆ คนโดยเฉพาะประชาชน ด้วยความเสมอภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การนำสังคหัตถ์ 4 มาประยุกต์ใช้ โดยการใช้หลักทาน ซึ่งมีวิธีการคือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันอย่างทั่วถึง ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักใคร่สามัคคีกัน นำหลักปิยวาจามาใช้ในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ใช้คำใช้วาจาที่สุภาพในการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานและคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ให้เกิดเกียรติซึ่งกันและกัน หลักอหิงสา นำมาใช้โดยทำให้คนในชุมชนเกิดความรัก ห่วงแหน เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ประพฤติทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และ หลักสมานัตตตา เป็นการให้ความเท่าเทียมให้ความเคารพซึ่งกันและกันรวมถึงการวางตัวเหมาะสม รู้กาลเทศะ

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 การนำหลักสังคหัตถ์ 4 ด้าน ปิยวาจา มาใช้ในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน ควรนำมาใช้ในการสื่อสารกับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

7.2.2 การนำหลักสังคหัตถ์ 4 ด้าน สมานัตตตา ในการให้บริการประชาชน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันขึ้นในชุมชน

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาการใช้หลักสุจริต 3 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอภูพาน จังหวัดยโสธร

7.3.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามหลักสังคหัตถ์ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลค่าน้ำสร้าง อำเภอภูพาน จังหวัดยโสธร

7.3.3 ควรมีการศึกษาการมีความสัมพันธ์ที่ีระหว่างเจ้าพนักงานรัฐกับประชาชน โดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 กรณีศึกษา : อำเภอภูพาน จังหวัดยโสธร

8. บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2547). **เรียนรู้: วิธีความสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.

- โกวิท พวงงาม. (2544). การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- นัฐภาส การรินทร์. (2553). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญทัน ดอกไธสง และธนศ ต่วนชะเอม. (2529). กระบวนการและวิธีการพัฒนาจิตใจเพื่อพัฒนาสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ห.จ.ก. ทิพย์อักษร.
- บุญสิริ ชวลิตธำรง. (2529). ธรรมโอสถ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- พระขวัญชัย ชยวุฒโฒ (แสนณรงค์). (2556). บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระภมร ฐิริปโย (ช่อผูก). (2561). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองปากพอง อำเภอปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมศักดิ์ ธีรวโส (แหวนคำ). (2561). กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืนของอำเภอเชียงคำจังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวาทีน กนต์สีโล (บัวบุญ). (2558). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสุนทร ธรรมธโร (บุญคง). (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย. เล่ม 21, 32, 37. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ศักดิ์ศรี มงคลอิทธิเวช. (2552). กระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่: กรณีศึกษาบ้านสบยาบ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากร
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร*
AN APPLICATION OF FOUR PRINCIPLES OF BRAHMAVIHARA TO THE
PERFORMANCES OF STAFF MEMBERS ATTACHED TO THE LOCAL
GOVERNMENTS, KUTCHUM DISTRICT, YASOTHON PROVINCE

พระประจักษ์ กิตติโสภโณ (สามารถ)¹, พชรเดช เสมานู²
Phra Prajuk Kittisopano (Samart)¹, Patcharadet Semanu²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : pajuk30@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามประเภทตำแหน่งงาน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าเอฟ (F-test) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยมีผลต่างสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference:LSD)

ผลการวิจัยพบว่า 1. การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2. ผลการทดสอบสมมติฐาน โดยภาพรวมที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกัน ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร 1) ด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ ควรรักษาและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร ให้มีความรัก ความหวังดี มีมิตรไมตรีต่อกัน และยกระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วยการศึกษาหลักคุณธรรมด้านนี้อย่างจริงจัง 2) ด้านการนำหลักกรุณาไปประยุกต์ใช้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้ ด้านการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมอันดีในการอยู่ร่วมกัน มีความสงสารเห็นอกเห็นใจ ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน 3) ด้านการนำหลักมุทิตาไป

ประยุกต์ใช้ ควรรักษามาตรฐานไว้และยกระดับจิตใจ ให้มีมุกตาจิตในทางที่ดีมีความโอบอ้อมอารี รู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี โดยไม่เจือปนด้วยความอิจฉาริษยา 4) ด้านการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้ ควรให้ความยุติธรรมกับผู้ปฏิบัติงานทุกคนเท่าเทียมกัน วางตัว เป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่เข้าข้างคนผิดให้ว่าไปตามกฎระเบียบของโทษผู้กระทำความผิดตามวินัย และควรจัดให้มีการแข่งขันกีฬาภายในองค์กรเพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีในองค์กร

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้; หลักพรหมวิหาร 4; การปฏิบัติงานของบุคลากร

ABSTRACT

The objectives of this thesis were 1) to study and improve the application of Four Principles of Brahmavihara to the performance of personnel of Kut Chum Sub-district Administrative Organization, Yasothon province 2) to compare the application of Four Principles of Brahmavihara in the performance of personnel of Kut Chum Sub-district administrative organization, Yasothon province according to the opinions of the personnel categorized by job position 3) to study and suggest guidelines for applying the Four Principles of Brahmavihara in the performance of local government personnel, KutChum district, Yasothon province, a sample group were personnel working under local government personnel, Kut Chum district, Yasothon province, totaling 271 personnel. The research tool was a 5-point scaled questionnaire. Statistics used in this research were Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation, One Way ANOVA:(F-test) to compare of the pairs with the least significant difference (LSD) was then discussed.

The results showed that; 1. The application of Four Principles of Brahmavihara to the performance of personnel of Kut Chum Sub-district Administrative Organization, Yasothon province as a whole was at a high level. 2. The results of the hypothesis testing revealed that the results of the application of Four Principles of Brahmavihara to the performance of personnel of Kut Chum Sub-district Administrative Organization, Yasothon province were overall with different positions. There were different applications of the Four Sublime States of Mind, accepting the assumptions set. 3. The results from the study and recommendations. 1) In terms of applying the loving-kindness principle, it was found that personnel in the organization should be maintained and encouraged to have love, regards, friendship, friendly, and elevate the application of Four Brahmavihara to be more effective with serious study of this moral principle. 2) Regarding the application of compassion principle found that the personnel should be encouraged to learn about good behavior expression in coexistence, sympathize, wishing others to be free from suffering, Build a good relationship with each other. 3) In terms of application of

sympathetic joy, found that the standard should be maintained and the mind elevated, to have a good spirit, be generous, feel rejoicing when others do well without being tainted by jealousy. 4) As for the application of equanimity, found that justice should be given all workers equally, be neutral and do not take sides, follow the rules and punish offenders according to the discipline. and sports competitions should be organized within the organization for as to build a good relationship in the organization.

Keywords : Application; Four Principles of Brahmavihara; Personnel performance

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของประชาธิปไตย (Grass-root Democracy) โดยประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจในหลักการปกครองตนเองได้อย่างชัดเจนที่สุด เนื่องจากประชาชนได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ วิวัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยปรากฏขึ้นครั้งแรกในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชการที่ 5 จนกระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเป็นระบอบประชาธิปไตยในปีพุทธศักราช 2475 ที่เห็นเป็นรูปธรรมได้มีการจัดตั้งราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ กล่าวได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นรูปแบบการปกครองพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยของไทย และต่อมาได้มีการจัดตั้งเทศบาลในปีพุทธศักราช 2476 ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2476 ซึ่งถือเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมบูรณ์เป็นครั้งแรก และต่อมามีการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบ ได้แก่องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล การปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ คือกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวมีหน้าที่ในการดำเนินงานหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชน และนำมาสู่การแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของชุมชนรวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนได้เป็นอย่างดี ลำพังเพียงรัฐบาลกลางในฐานะที่ต้องดูแลประชาชนโดยรวมทั่วประเทศ คงไม่สามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึง และตรงกับความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547) การประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2562 เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงองค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด และเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีบทบาทในการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชน และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นของตนในหลาย ๆ ด้านและมีส่วนสำคัญในการตอบสนองนโยบายและแบ่งเบาภาระของรัฐบาลดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ในเรื่อง

การกระจายอำนาจเพื่อให้บริการสาธารณะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด (โกวิท พวงงาม, 2553)

ปัจจุบันการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอภูซำ จังหวัดยโสธร ซึ่งแต่ละหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลักที่กระจายโดยทั่วไป จะพบปัญหาอันเป็นการส่งผลกระทบต่อการทำงานร่วมกัน คือผู้ปฏิบัติงานบกพร่องต่อหน้าที่ ขาดระเบียบวินัยความซื่อสัตย์ความเห็นแก่ตัว เกิดการขัดแย้งกันระหว่างบุคลากรด้วยกันเองมีการกลั่นแกล้งระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา การไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ความสามัคคีในการปฏิบัติงานเป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยกันเองในการจัดการแผนปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน และการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต และอีกประการที่สำคัญ คือการนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์เข้ากับ การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ไม่ว่าจะ เป็นระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกันเอง

อย่างไรก็ดีหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีการนำเอาหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา อันเป็นหลักคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันมาใช้ในการปฏิบัติงาน เสมือนเป็นข้อหลักปฏิบัติของความดีและความถูกต้องดีงามของจิตใจ ที่เหมาะแก่บุคลากรยึดถือ ปฏิบัติจะสามารถทำให้องค์กรเป็นสถานที่น่าทำงาน และทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัยมีความซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัวความขัดแย้งกันระหว่างบุคลากรด้วยกันเองก็จะไม่เกิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเห็นอกเห็นใจกันมีความสมัครสมานสามัคคีในการปฏิบัติงาน องค์กรก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอภูซำ จังหวัดยโสธร เนื่องจากเป็นหลักคุณธรรมอันดีงาม ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันในองค์กร และทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาเชื่อมั่นในการมารับบริการ ตลอดจนการนำไปปรับใช้ในวิถีชีวิต โดยผู้วิจัยมีความมุ่งหวังในการนำผลการวิจัยข้อสรุปข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาการและปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรและหน่วยงานให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอภูซำ จังหวัดยโสธร

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอภูซำ จังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามประเภทตำแหน่งงาน

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ยกระดับจิตใจของบุคลากร ให้มีศักยภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ของตน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร

3.2 ได้เสริมสร้างคุณธรรม ความมีระเบียบวินัย ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ให้มีความรักความหวงแหนต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น

3.3 ได้นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางส่งเสริม การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ไปพัฒนาต่อยอดให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร โดยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ 10 แห่ง ได้แก่ 1 เทศบาลตำบล และ 9 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 840 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากการใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ (ยูทพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 271 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารทฤษฎีแนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนววัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมีคำตอบให้เลือก (Check List) แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Opened Form) ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ได้แก่ (1) บุคลากรฝ่ายบริหาร (2) บุคลากรฝ่ายข้าราชการประจำ (3) พนักงานจ้างทั่วไป ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเมตตา มีความรักความปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมงาน 2) ด้านกรุณา ความสงสารอยากช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน 3) ด้านมุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นเพื่อนร่วมงานได้ดี และ 4) ด้านอุเบกขา การวางใจเป็นกลาง ให้ความยุติธรรมต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 3 คำถามเป็นลักษณะปลายเปิด (Open-ended Question) สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 4 ด้าน

การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับข้อจำกัดความที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้วิธีหาค่า Index of Item Objective Congruency (IOC) โดยได้ค่า IOC

ระหว่าง 0.80-1.00 และนำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับประชาชนผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่ทั้งที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการทดลองจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ทั้งฉบับอยู่ที่ .95 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการขั้นตอนต่อไปนี้ 1) ขอนหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด ถึงผู้บริหารองค์กรเพื่อขอความร่วมมือ ในการให้ความอนุเคราะห์และขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 10 แห่ง 2) นำหนังสือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 10 แห่ง เพื่อขอความร่วมมือไปแจกกับบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง 3) นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา เลือกเอาฉบับที่สมบูรณ์ตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาค่าตอบเพื่ออภิปรายผลการวิจัยต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มี 3 ขั้นตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตำแหน่งงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ คำนวณหาร้อยละ (Percentage) ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 10 แห่ง ตามตำแหน่งงาน โดยใช้สถิติ F-test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ให้ทำการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการ LSD. ตอนที่ 3 รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ แนวทางส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 10 แห่ง จากคำถามปลายเปิด นำเสนอเชิงพรรณนา

5. ผลการวิจัย

5.1 การวิเคราะห์ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นบุคลากรปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร ทั้ง 10 แห่ง จำนวน 271 คน เป็นบุคลากรฝ่ายบริหาร 34 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 บุคลากรฝ่ายข้าราชการประจำ 125 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 และพนักงานจ้างทั่วไป 112 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3

5.1.2 ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร โดยรวมรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$) (S.D.= 0.44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในแต่ละข้อสรุปได้ดังนี้

5.1.2.1 ด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) (S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุตุชุม จังหวัดยโสธร อยู่ในอันดับสูงในข้อที่ 7.ท่านมีความปรารถนาดีอยากให้ผู้ร่วมงานทำงานกันอย่างมีความสุข โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{x} = 4.61$) (S.D. = 0.56) และมีความคิดเห็นในระดับที่ต่ำสุด

ได้แก่ข้อที่ 1. ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ร่วมงานในทางที่ชอบ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน ($\bar{x} = 4.44$) (S.D. = 0.68)

5.1.2.2 ด้านการนำหลักกรุณาไปประยุกต์ใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$) (S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ กุดชุม จังหวัดยโสธร อยู่ในอันดับสูงในข้อที่ 13. ท่านพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชน เพื่อนร่วมงาน และผู้ที่มาติดต่อราชการด้วยความเต็มใจและจริงใจ ($\bar{x} = 4.55$) (S.D. = 0.64) และมีความคิดเห็นในระดับที่ต่ำสุด ได้แก่ข้อที่ 8. ผู้บริหารจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความสามารถด้วยความ เป็นธรรม ($\bar{x} = 4.32$) (S.D. = 0.63)

5.1.2.3 ด้านการนำหลักมูทิตาไปประยุกต์ใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$) (S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ กุดชุม จังหวัดยโสธร อยู่ในอันดับสูงในข้อที่ 18. ท่านมีความยินดีกับเพื่อนร่วมงานที่ประสบกับ ความสุขในชีวิตส่วนตัวและครอบครัว ($\bar{x} = 4.61$) (S.D. = 0.57) และมีความคิดเห็นในระดับที่ต่ำสุด ได้แก่ข้อที่ 15. ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อบุคลากรทุกคนด้วยดี โดยไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ($\bar{x} = 4.36$) (S.D. = 0.74)

5.1.2.4 ด้านการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$) (S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ กุดชุม จังหวัดยโสธร อยู่ในอันดับสูงในข้อที่ ข้อที่ 28. ท่านมีความเชื่อตรงต่อหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย และรักษาความลับของทางราชการ ได้เป็นอย่างดี ($\bar{x} = 4.61$) (S.D. = 0.53) และมีความคิดเห็นในระดับที่ต่ำสุด ได้แก่ข้อที่ ข้อที่ 22. ผู้บริหารมอบหมายงานตามความเหมาะสมด้วยความเที่ยงธรรม ($\bar{x} = 4.36$) (S.D. = 0.68)

5.2 ผลเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ กุดชุม จังหวัดยโสธร พบว่า ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลัก พรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ กุดชุม จังหวัดยโสธร จำแนกตามตำแหน่งงานโดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ และในด้านการ นำหลักมูทิตาไปประยุกต์ใช้ โดยมีระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า .05 และเมื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเป็นรายคู่ ในด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ โดยมีความแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 อยู่จำนวนสองคู่ ได้แก่ บุคลากรฝ่ายข้าราชการประจำ กับ บุคลากรฝ่ายบริหาร ที่ .028 และพนักงานจ้างทั่วไป กับ บุคลากรฝ่ายบริหาร ที่ .016 และยังพบ อีกว่าผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรเป็นรายคู่ ในด้านการนำหลักมูทิตาไป ประยุกต์ใช้ โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่จำนวนหนึ่งคู่ ได้แก่

พนักงานจ้างทั่วไป กับ บุคลากรฝ่ายบริหาร ที่ .007 ส่วนในด้าน อื่น ๆ อีกสองด้าน คือ การนำหลัก
 กรณณาไปประยุกต์ใช้ และในด้านการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้ ไม่แตกต่างกัน

5.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ 1) ด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ พบว่า ควรรักษา
 และส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กร ให้มีความรัก ความหวังดี มีมิตรไมตรีต่อกัน และยกระดับ
 การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการศึกษาลักษณะคุณธรรมด้านนี้อย่างจริงจัง
 2) ด้านการนำหลักกรุณาไปประยุกต์ใช้ พบว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้ ด้านการแสดงออก
 ทางด้านพฤติกรรมอันดีในการอยู่ร่วมกัน มีความสงสารเห็นอกเห็นใจ พยายามให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์
 สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 3) ด้านการนำหลักมุทิตาไปประยุกต์ใช้ พบว่า ควรรักษามาตรฐานไว้
 และยกระดับจิตใจ ให้มีมุทิตาจิตในทางที่ดี มีความโอบอ้อมอารี รู้สึกชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี โดยไม่
 เจือปนด้วยความอิจฉาริษยา 4) ด้านการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้ พบว่า ควรให้ความยุติธรรม
 กับผู้ปฏิบัติงานทุกคนเท่าเทียมกัน วางตัวเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่เข้าข้างคนผิดให้ว่าไป
 ตามกฎระเบียบบลงโทษผู้กระทำความผิดตามวินัย และควรจัดให้มีการแข่งขันกีฬาภายในองค์กร
 เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีในองค์กร

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 จากการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของ
 บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร พบว่า มีการนำมาประยุกต์ใช้
 อยู่ 4 ด้าน คือ 1. ด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ 2. ด้านการนำหลักกรุณาไปประยุกต์ใช้
 3. ด้านการนำหลักมุทิตาไปประยุกต์ใช้ 4. ด้านการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ย
 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$) ($S.D = 0.44$) และในแต่ละด้าน พบปัญหาการประยุกต์ใช้หลัก
 พรหมวิหาร 4 ในการการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งเป็นประเด็นจากข้อความคำถามในแบบสอบถาม
 ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่ต่ำสุดของแต่ละด้าน ดังกล่าวนี้มีประเด็นในการอภิปรายผล
 ดังนี้

6.1.1 ด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ จากการศึกษาพบว่า ด้านการนำหลัก
 เมตตา ไปประยุกต์ใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) แต่เมื่อพิจารณาประเด็นข้อความ
 เป็นรายข้อ ผลปรากฏว่า ข้อที่ 1. “ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ร่วมงานในทางที่ชอบ เพื่อ
 ประโยชน์ในการบริหารงาน” ($\bar{x} = 4.44$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังกล่าวนี้นี้แสดงให้เห็นว่าบุคลากรขาด
 ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่กัน เป็นเพียงการทำงานในหน้าที่ของตนโดยไม่สนใจเพื่อนร่วมงาน หากเมื่อ
 พิจารณาในข้อ มีค่าเฉลี่ยที่สูงสุด ในข้อที่ 7. “ท่านมีความปรารถนาดีอยากให้ผู้ร่วมงานทำงานกัน
 อย่างมีความสุข” ($\bar{x} = 4.61$) ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บุคลากรมีความปรารถนาดีต่อกัน และคิด
 อยากให้ผู้ร่วมงานทำงานกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักเมตตาพรหมวิหาร เป็นหลักแห่ง
 การที่เปี่ยมด้วยความรัก ความปรารถนาดี ความอยากให้ผู้อื่นมีความสุข และประสบแต่สิ่งที่เป็น
 คุณประโยชน์

6.1.2 ด้านการนำหลักกรุณาไปประยุกต์ใช้ จากการศึกษาพบว่า ด้านการนำหลักกรุณา
 ไปประยุกต์ใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 4.46$) แต่เมื่อพิจารณาประเด็นข้อความ

เป็นรายชื่อ ผลปรากฏว่า ข้อที่ 8. “ผู้บริหารจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความสามารถ ด้วยความเป็นธรรม” ($\bar{x} = 4.32$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าบุคลากรขาดความเข้าใจ ในบทบาทและหน้าที่อันพึงได้รับ เมื่อพิจารณาในข้อมีค่าเฉลี่ยที่สูงสุด ในข้อที่ 13. “ท่านพร้อมที่จะ ให้บริการแก่ประชาชน เพื่อนร่วมงาน และผู้ที่มาติดต่อราชการด้วยความเต็มใจและจริงใจ” ($\bar{x} = 4.55$) ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บุคลากรมีจิตสำนึกรักในการทำงาน ด้วยความเต็มใจและจริงใจ เพื่อประโยชน์ขององค์กรและประชาชนเป็นหลัก

6.1.3 ด้านการนำหลักมูทิตาไปประยุกต์ใช้ จากการศึกษาพบว่า ด้านการนำหลักมูทิตา ไปประยุกต์ใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$) แต่เมื่อพิจารณาประเด็นข้อคำถามเป็นรายชื่อ ผลปรากฏว่า ข้อที่ 15. “ผู้บริหารเอาใจใส่ต่อบุคลากรทุกคนด้วยดี โดยไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด” ($\bar{x} = 4.36$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าบุคลากรขาดความเอาใจใส่ในการอยู่ร่วมกัน มีความเอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง เมื่อพิจารณาในข้อมีค่าเฉลี่ยที่สูงสุด ในข้อที่ ข้อที่ 18. ท่านมีความยินดีกับเพื่อนร่วมงานที่ประสบกับความสุขในชีวิตส่วนตัวและครอบครัว ($\bar{x} = 4.61$) ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า บุคลากรมีความพลอยยินดีกับเพื่อนร่วมงาน ที่ประสบกับความสุขในชีวิตส่วนตัว แสดงออกด้วยความเต็มใจ ไม่เจือปนด้วยความอิจฉาริษยา รู้จักนำหลักมูทิตาธรรม มาประยุกต์ใช้ได้ เป็นอย่างดี

6.1.4 ด้านการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้ จากการศึกษาพบว่า ด้านการนำหลัก อุเบกขาไปประยุกต์ใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ผลปรากฏว่า ข้อที่ 28. “ท่านมีความซื่อตรงต่อหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย และรักษาความลับของทางราชการได้เป็นอย่างดี” ($\bar{x} = 4.61$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องมาจากในองค์กรมีบุคลากรมากมาย ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งด้านเพศ วัยวุฒิ ฐานะและศาสนา ย่อมมีความคิดที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นหลักอุเบกขาธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับความเป็นกลาง การวางเฉย ซึ่งประกอบด้วยปัญญา รู้เท่าทันกับสภาพ ที่เกิดขึ้น และในการปฏิบัติงานต้องมีความระมัดระวัง มีความละเอียดรอบคอบ และประพฤติตน วางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่ได้รับผิดชอบ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวุฒิชัย วุทธิชโย (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านการศาสนา 3) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต 5) ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสราวุธ สุขิโต (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการ บริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วน ตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านมูทิตา : ความยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข

ด้านเมตตา : ความรักความปรารถนาดี ด้านกรุณา : ความสงสารคิดช่วยให้เขาพ้นทุกข์ และด้านอุเบกขา : ความวางใจเป็นกลาง

6.2 จากผลการเปรียบเทียบ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.2.1 จากผลจากผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ระหว่างตัวแปรต้นคือ ตำแหน่งงาน ได้แก่ บุคลากรฝ่ายบริหาร, บุคลากรฝ่ายข้าราชการประจำ, และพนักงานจ้างทั่วไป ตัวแปรตาม คือ การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา, ด้านกรุณา, ด้านมูทิตา, ด้านอุเบกขา โดยรวมจะเห็นได้ว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกัน 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่ต่างกัน ดังนั้น บุคลากรที่มีตำแหน่งงานต่างกัมีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2.2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำแนกตามตำแหน่งงาน โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ และในด้านการนำหลักมูทิตาไปประยุกต์ใช้ โดยมีระดับสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า .05 ส่วนในด้านการนำหลักกรุณาไปประยุกต์ใช้ และในด้านการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรเป็นรายคู่ ในด้านการนำหลักเมตตา ไปประยุกต์ใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่จำนวนสองคู่ ได้แก่ บุคลากรฝ่ายข้าราชการประจำ กับ บุคลากรฝ่ายบริหาร ที่ .028 และพนักงานจ้างทั่วไป กับ บุคลากรฝ่ายบริหาร ที่ .016 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรเป็นรายคู่ ในด้านการนำหลักมูทิตา ไปประยุกต์ใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่จำนวนหนึ่งคู่ ได้แก่ พนักงานจ้างทั่วไป กับ บุคลากรฝ่ายบริหาร ที่ .007

จากผลการวิจัยสรุปว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมแตกต่างกันทั้งนี้เนื่องจากในองค์กรได้มีการรับบุคคลเข้าทำงาน และจัดสรรให้พนักงานเข้าปฏิบัติงานตามระบบระเบียบและหน้าที่ ในตำแหน่งงานต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ขององค์กรที่วางไว้และในการปฏิบัติงานของบุคลากรในแต่ละตำแหน่งหน้าที่ ก็แตกต่างกันไปตามสายงานที่ตนเองรับผิดชอบซึ่งเมื่อมีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การนำไปประยุกต์ใช้จึงแตกต่างกัน ทั้งนี้ยังประกอบไปด้วยพฤติกรรมกรรมการแสดงออก ความคิด จิตใจได้สำนึก และสติปัญญา ของแต่ละบุคคลและปัจจัยอื่นอีกหลายอย่าง ที่ส่งผลให้การวิจัยนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิทานล ไชยมงคล (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำหลักพรหมวิหารไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในเขตอำเภอัญญบุรี อำเภอัญญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรเทศบาลในเขตอำเภอัญญบุรี มีการนำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในปฏิบัติงาน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับทุกครั้ง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำหลักมูทิตา อยู่ในระดับทุกครั้ง รองลงมา คือ ด้านการนำหลักเมตตา

และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการนำหลักอุเบกขา อยู่ในระดับทุกครั้ง ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าบุคลากรเทศบาลในเขตอำเภอธัญบุรี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุ และประสบการณ์ทำงานต่างกันมีการ นำหลักพรหมวิหารธรรมไปใช้ในปฏิบัติงาน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทุกชุม จังหวัดยโสธร ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มสัมพันธไมตรี การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เพื่อเรียนรู้หลักธรรมอันจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 ด้านการนำหลักเมตตาไปประยุกต์ใช้ ควรรักษาและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความรักความหวังดีมีมิตรไมตรีต่อกัน และยกระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการศึกษาลักษณะธรรมด้านนี้อย่างจริงจัง เพื่อให้บุคลากรมีความเข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง อาทิเช่น การจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มสัมพันธไมตรี การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เพื่อเรียนรู้หลักธรรมอันจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น

7.2.2 ด้านการนำหลักกรุณาไปประยุกต์ใช้ ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้ด้านการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมอันดีในการอยู่ร่วมกัน มีความสงสารเห็นอกเห็นใจปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน หมั่นสังเกตและเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน ถ้าทำได้เช่นนี้องค์กรจะน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

7.2.3 ด้านการนำหลักมุทิตาไปประยุกต์ใช้ ควรรักษามาตรฐานไว้ และยกระดับจิตใจให้มีมุทิตาจิตในทางที่ดี มีความโอปอ้อมอารี รู้สึกพลอยชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี โดยไม่เจือปนด้วยความอิจฉาริษยา บุคลากรที่ดีต้องส่งเสริมให้เพื่อนร่วมงาน มีโอกาสพัฒนาความรู้ และความสามารถ และช่วยกันทำงานประคับประคององค์กรให้มีความโดดเด่นทางสังคมมากยิ่งขึ้น จนเกิดเป็นความภูมิใจเพราะการรู้จักนำหลักมุทิตาไปประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นผลสำเร็จ

7.2.4 ด้านการนำหลักอุเบกขาไปประยุกต์ใช้ ควรให้ความยุติธรรมกับผู้ปฏิบัติงานทุกคนเท่าเทียมกันวางตัวเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่เข้าข้างคนผิดให้ว่าไปตามกฎระเบียบลงโทษผู้กระทำความผิดตามวินัย และควรจัดให้มีการแข่งขันกีฬาภายในองค์กร เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีในองค์กร

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาบุคลากรโดยรวมจากหน่วยงานอื่น เพื่อศึกษาข้อมูลว่ามีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันจากการวิจัยครั้งนี้

7.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์กร

7.3.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาศักยภาพผู้นำในหน่วยงานอื่น

8. บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2547). **พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537**. ฉะเชิงเทรา : บริษัท โรงพิมพ์ประสานมิตร จำกัด. โกวิทย์พวงงาม. (2553). **การปกครองท้องถิ่นว่าด้วยทฤษฎีแนวคิดและหลักการ**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอกซ์เปอร์เนท จำกัด.

นิภาณล ไชยมงคล. (2561). **การนำหลักพรหมวิหารไปใช้ในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในเขตอำเภอธัญบุรี อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหาวุฒิชัย วุทธิชัย (พรมวัง). (2559). **การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระสรารุช สุชีโต (ปัดจมะ). (2558). **การประยุกต์ใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ใน การบริหารงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลสะอาดสมบูรณ์ อำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สุริยสาส์น.

การเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสาราณียธรรม 6
อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์*
STRENGTHENING THE UNITY OF COMMUNITIES BASED ON
SARANIYADHARMA AT PRASAT DISTRICT,
SURIN PROVINCE

พระอธิการสุรแสน อติชาโต (อารยางกูร)¹, พชรเดช เสมานู²
Phraathikan Surasaen Atechato (Arrayangkun)¹, Pacharadech Semanu²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2}
Email : array2508@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 2) เพื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครพัฒนาชุมชน และผู้นำทางศาสนา ในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซี่และมอร์แกน จำนวน 260คน การวิจัยเป็นแบบผสม ทั้งวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม และเชิงคุณภาพ โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) และแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเมตตาทกกายกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านศีลสามัญญตา และด้านทิวฐิสามัญญตา 2. ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 ผู้นำท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 ผู้นำท้องถิ่นจะต้องยึดหลักธรรม เมตตาทกกายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม ต้องมีสาธารณโภคีตา

คือ เมื่อได้ของมาก็ต้องแบ่งปัน ต้องเคารพสิทธิผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลังต้องมีจุดมุ่งหมายที่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขต้องยึดหลักทิวาสัมมัญญา รู้จักปรับความเห็นให้เข้ากันได้ทุกฝ่าย ยอมรับฟังคำชี้แนะจากคนอื่น ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎหมาย กฎกติกาของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัดต้องมีศีล สมาธิ และปัญญา ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่จุดหมาย ตระหนักในความรับผิดชอบ

คำสำคัญ : การเสริมสร้างความสามัคคี; ผู้นำท้องถิ่น; หลักสาราณียธรรม 6

ABSTRACT

The objectives of the research were 1) to study the unity of local leaders based on Saraneeya Dharma 6 2) to compare the strengthening unity of local leaders based on Saraneeya Dharma 6 , classified by gender, age, educational level and position, and 3) to suggest guidelines for strengthening the unity of local leaders based on Saraneeya Dharma Principle 6. The sample used in the research were 260 of executives of local government organization, council members, members of Sub-district administrative organization council, sub-district headmen, village headmen, assistant village headmen, community development volunteers, religious leaders at Prasart District, Surin Province, determined according to Craigie and Morgan's table. It was Mixed Method, both quantitative research methods, using a questionnaire tool, and Qualitative research by using in-depth interviews with key informants and questionnaires as a 5-level estimation scale with mean accuracy of 1.00 and the confidence value was 0.97. Data were analyzed using statistical software packages to find percentage, mean, standard deviation, and statistics t-test and F-test.

The results of the research found that 1. Strengthening the unity of local leaders based on Saranee Dharma 6, it was found that, overall and in each aspect had been implemented was at a high level were Mettakayakamma, Mettavageekham, Mettamanokram, Saranaphokeeta, Sila Samanyata, and the Tittiskmanyata. 2. The comparative results of strengthening the unity of local leaders based on Saranee Dharma 6 found that the local leaders with different in gender ages, education levels, and position. There were opinions about strengthening the unity of local leaders based on Saranee Dharma principles 6, Prasat District, Surin Province, overall, they were not different. 3. Guidelines for strengthening the unity of local leaders based on Saranee Dharma 6, It was found that local leaders must adhere the principles of Dharma: Mettakayakamma, Mettavageekham, Mettamanokram, which need to have Saranaphokeeta means to: when you got something, you need always respect other people's rights, need to have aims, focuses on peaceful coexistence in society, adhere coexistence in society,

must adhere to Thittisamanyata Principle, know how to adjust opinions to be compatible with all parties, accept the advice of the others, be a good role model to respect the law. Strict rules and regulations, have morality, concentration and to develop oneself and society towards the goals, and aware of responsibility.

Keywords : Strengthening the unity; Local Leaders; Saraneeya Dharma Principles 6

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในสังคมปัจจุบันเกิดมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ถูกส่งผ่านจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดแนวคิดและพฤติกรรมที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยมุ่งเน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก่อให้เกิดการเห็นแก่ตัวมากขึ้นขาดคุณธรรม ขาดจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในสังคมขึ้นมาเรื่อยๆ เมื่อความเจริญก้าวหน้าในวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เติบโตขึ้นเท่าใดอัตราการก่ออาชญากรรมก็ยังมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย ปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ เช่น การปล้นฆ่า ชิงทรัพย์ ข่มขืน กระทำชำเราเด็ก สะท้อนให้เห็นความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมขาดการศึกษาและอบรมทางด้านจิตใจที่ดีจึงก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้โดยง่าย (พระเอกพันธ์ ปัญญาภทฺธเมธี (แพงมาก), 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเยาวชน ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อมีความอ่อนไหวสูงขาดความสุขุมรอบคอบ การตัดสินใจขาดการไตร่ตรองที่ดีขาดสติก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาและกระทบต่อสังคมโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องมีการกระทบกระทั่งกัน ดังที่ โกวิท ยวงศ์สุรวัฒน์(2543) กล่าวว่าบุคคลในสังคมต้องอยู่ร่วมกันในการดำรงชีวิต ไม่สามารถจะอยู่ได้ลำพังคนเดียวได้ นับตั้งแต่สถาบันครอบครัวขึ้นไป การอยู่ร่วมกันของมนุษย์จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในฐานะต่างๆทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมต่างๆตลอดจนถึงการติดต่อประสานงานกัน เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจำนวนมากบางครั้งก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆขึ้น เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาหายเสพติด ปัญหาการล่องละเมียดสิทธิประโยชน์ของคนอื่น ปัญหาความขัดแย้ง เรื่องการทำมาค้าขาย เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดกับเยาวชนการกระทำผิด ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ในปัจจุบัน นับเป็นปัญหาหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความผาสุกสงบของสังคมโดยรวมประชาชนในชุมชนบางส่วนใหญ่มีความแตกแยกไม่มีความสามัคคี ไม่มีความตระหนักรู้ในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนต่างคนต่างต้องหางานทำเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตที่ดีขึ้นโดยไม่มีเวลาว่างที่จะให้ความสนใจหรือให้ความช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ซึ่งต่างจากในอดีตนั้นชุมชนอยู่อย่างสามัคคีและมีวิถีชีวิตแบบพอเพียงหรือมีวัฒนธรรมและศาสนาที่ทำให้ชุมชนอยู่อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมกลับคืนมาและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ความสามัคคีเป็นเรื่องสำคัญสิ่งที่จะนำความเจริญมาสู่สถาบันต่างๆ ก็คือ ความรัก ความสามัคคี เริ่มจากสถาบันเล็กๆ ในครอบครัว ที่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความเข้าใจ รู้จักรักษาหัวใจซึ่งกันและกัน มีความเคารพต่อกัน ยอมรับฟังกัน รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเมื่อเด็กเข้าสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น กว้างขึ้น คงเป็นไปได้ที่ทุกคนจะรักกัน แต่ทุกคนก็งดเว้นจากการเบียดเบียนกันได้ ถึงจะไม่รักกัน เด็กก็เคารพซึ่งกันและกันได้ ด้วยการยอมรับความแตกต่างและเห็นคุณค่าของกันและกัน อย่างน้อยไม่ทำร้ายกัน ไม่เบียดเบียนกัน ทุกคนสามารถไว้วางใจ ไม่ต้องคอยระแวงกัน รู้ สึกปลอดภัยที่จะอยู่ร่วมกัน ก็สามารถเป็นสิ่งรับประกันการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในชุมชนได้ผลของความสามัคคี คือ เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความเจริญ เป็นเหตุแห่งความสำเร็จในกิจการงานต่างๆ การงานอันเกินกำลังที่คนๆ เดียวจะทำได้ ก็ต้องอาศัยความสามัคคีการรวมใจสามัคคีกันจึงจะเกิดเป็นพลัง ส่วนการแตกสามัคคีกันทำให้มีกำลังน้อย ความสามัคคีเกิดขึ้นที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข มีแต่ความเจริญ ส่วนความแตกสามัคคีเกิดขึ้นที่ใด ก็จะย่อมนำให้ที่นั้นประสบแต่ความทุกข์ มีแต่ความเสื่อมเสียโดยแน่แท้ (พระครูสุนทรธรรมนิเทศน์, 2557) ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาหลักธรรมหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนในเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ และช่วยส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสามัคคีของคนในชุมชน การนำหลักธรรมนี้มาปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจังและยั่งยืน หลักธรรมนี้ก็คือหลักสาราณียธรรม

หลักสาราณียธรรม เป็นหลักธรรมที่เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เป็นที่รัก เป็นที่เคารพ มีการสงเคราะห์กันและกัน ไม่ทะเลาะวิวาทกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีจำนวน 6 ประการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) เมตตาทายกรรม คือ การปฏิบัติดี 2) เมตตาตวจีกรรม คือ การพูดแต่สิ่งที่ดีเหมาะสม 3) เมตตาโมกกรรม คือ การคิดดีมีเมตตา 4) สาธารณโภคี คือ การรู้จักแบ่งปัน สาธารณประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม 5) สีลสามัญญตา คือ ปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเดียวกัน 6) ทิฐิสามัญญตา คือ การยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ดังนั้น หลักสาราณียธรรม 6 จึงเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จในด้านการพัฒนาชุมชนและการสนองนโยบายของผู้นำชุมชน และการปฏิบัติตามร่วมกันในเชิงการมีส่วนร่วมของชุมชน ความสามัคคีจึงเป็นแหล่งพลังอันยิ่งใหญ่ การอยู่ร่วมกันของชุมชนจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือหลักสาราณียธรรมนี้มาประยุกต์ใช้เพื่อสังคม ชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ขจัดป้องกันปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นหรืออาจมีขึ้นได้ในชุมชน สังคมปัจจุบัน (พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ, 2553)

การส่งเสริมความสามัคคีในแต่ละท้องถิ่นเป็นบทบาทและหน้าที่ในการกำหนดกิจกรรมของผู้นำท้องถิ่นที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องดำเนินการตามนโยบายที่ทางภาครัฐเป็นผู้กำหนดเพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนา ทั้งนี้ในแต่ละท้องถิ่นมีผู้นำท้องถิ่นด้วยกันหลายประเภทที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนต่อการส่งเสริมความสามัคคีให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น สำหรับอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ แบ่งการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 214 หมู่บ้าน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาล 3 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 17 แห่ง จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมความสามัคคีในท้องถิ่นมีหลายองค์กรที่เกี่ยวข้อง แต่มีองค์กรที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมความสามัคคีในแต่ละท้องถิ่น ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนกลไกการทำงานของท้องถิ่น เช่น ผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน

อาสาสมัครป้องกันบรรเทาสาธารณภัยแพทย์ประจำตำบลปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มอาชีพ ในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้นำเหล่านี้มีหน้าที่โดยตรงในการเสริมสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้ชุมชนมีคุณธรรม จริยธรรม และมีความสามัคคี เพื่อผลประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นปึกแผ่นมั่นคง และมีความเจริญก้าวหน้า โดยการนำหลักสภาราณียธรรม 6 มาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความสามัคคีและการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง

2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบถึงการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชน ตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3.2 ได้ทราบถึงผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและ อาชีพ

3.3 ได้ทราบถึงข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

3.4 ทำให้สามารถได้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชนตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสภาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาวิจัย ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, อาสาสมัครพัฒนาชุมชน และผู้นำทางศาสนา จำนวน 769 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์, 2564) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการใช้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, อาสาสมัครพัฒนาชุมชน และผู้นำทางศาสนา ในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

260 คน จากนั้นใช้วิธีการเทียบสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มอย่างง่าย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 7 รูป การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการนำผลการวิจัยมาสังเคราะห์แบบอุปนัยวิธีเพื่อศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ 1)ติดต่อศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอหนังสือความร่วมมือในการทำวิจัย และขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและขออนุญาตเพื่อการสัมภาษณ์ 2)นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3)นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป 4)นำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลค่าสถิติต่างๆโดยผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ 2) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยวิเคราะห์หาจำนวน และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์หาระดับการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชน ตามหลักสารณียธรรม 6 ของชุมชน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการเสริมสร้างความสามัคคีของชุมชน ตามหลักสารณียธรรม 6 ของชุมชน อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ด้วยการทดสอบค่าที่(t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheff') การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสารณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.34) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

5.1.1 ด้านเมตตาการุณกรรม (การมีเมตริจิตต่อกันทางการกระทำ) โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.70) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นให้ความสำคัญในการส่งเสริมและดูแลพัฒนากลุ่มสตรีเด็กเยาวชน ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ($\bar{X}=4.32$,

S.D.=0.70) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนให้ความสำคัญด้านลดความขัดแย้งในครอบครัวและชุมชน ($\bar{X}=4.02$, S.D.=0.73)

5.1.2 ด้านเมตตาวาจกรรม (การมีเมตตาริจิตต่อกันทางวาจา) โดยรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.45) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นไม่พูดส่อเสียด นินทาว่าร้าย หรือพูดยุยงให้เกิดการทะเลาะเกิดความแตกแยกกันในชุมชน ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.66) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนรณรงค์การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของทางราชการให้ประชาชนรับทราบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.79)

5.1.3 ด้านเมตตาโมกกรรม (การมีเมตตาริจิตต่อกันอย่างจริงใจ)โดยรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.48) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รับการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐอย่างสม่ำเสมอภาคโดยทั่วกัน ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.61) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนรณรงค์เสริมสร้างการผูกมิตรภาพที่ดีต่อกันภายในชุมชน ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.65) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมศีลธรรมแก่เยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.90)

5.1.4 ด้านสาธารณโภคี (มีความเสมอภาค ไม่เห็นแก่ส่วนตัว) โดยรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนช่วยกันดูแลสาธารณูปโภคในชุมชนอย่างดี ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.64) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้สอยสาธารณูปโภคได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.63) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นดูแลป้องกัน ช่วยเหลือ และบรรเทา สาธารณภัยต่าง ๆ แก่ประชาชนได้ทั่วถึง ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.83)

5.1.5 ด้านศีลสามัญญุตตา (รักษาและปฏิบัติให้มีศีลบริสุทธิ์เสมอกัน) โดยรวมมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นเป็นคนมีคุณธรรม และศีลธรรมตั้งมั่นอยู่ในความถูกต้องไม่ประพฤติผิดจารีตประเพณีที่ติงาม ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.79) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นวางตนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดี ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.82) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมรณรงค์ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ภายในชุมชน($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.91)

5.1.6 ด้านทัญญูสามัญญุตตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน)โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับแรก คือ ผู้นำท้องถิ่นรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนอย่างใจกว้างและชอบธรรม($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.61) รองลงมาคือ ผู้นำท้องถิ่นส่งเสริมให้คนในชุมชนรณรงค์สร้างความสามัคคีปรองดอง

ต่อกันภายในชุมชน ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.70) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย คือ ผู้นำท้องถิ่นพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความชอบธรรม ($\bar{X}=4.16$, S.D.=0.71)

5.2 ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อารามพรสาธา จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง ดังนี้

5.2.1 ผู้นำท้องถิ่นที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อารามพรสาธา จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.2 ผู้นำท้องถิ่นที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อารามพรสาธา จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.3 ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อารามพรสาธา จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5.2.4 ผู้นำท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อารามพรสาธา จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเมตตากายกรรมด้านเมตตาวจีกรรมและด้านศีลสามัญญตา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.3 ผลการศึกษาการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อารามพรสาธา จังหวัดสุรินทร์โดยการสัมภาษณ์เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลในอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ สรุปได้ดังนี้

5.3.1 ด้านรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองผู้นำท้องถิ่นจะต้องยึดหลักกรรม เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม ต้องมีสาธารณโภคีตา คือ เมื่อได้ของมาก็ต้องแบ่งปัน การเป็นผู้นำชุมชนในท้องถิ่นต้องมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับลูกบ้านนอกจากนี้ผู้นำที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและคนอื่น นั่นคือลูกบ้าน เพราะผู้นำต้องมีจิตวิญญาณรับผิดชอบต่อตนเอง นำพาผู้อื่นได้ รับผิดชอบต่อผู้อื่นได้

5.3.2 ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น ผู้นำต้องเคารพสิทธิผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง ต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี คือ มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ประชุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและสงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ

5.3.3 ด้านเคารพความแตกต่างผู้นำต้องมีจุดมุ่งหมายมุ่งเน้นสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข มีการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในชุมชน โดยเฉพาะวัยรุ่นในหมู่บ้านควรชี้แนะ ให้เคารพความแตกต่างระหว่างกัน ให้เกียรติกัน ก็จะลดปัญหาวัยรุ่นก่อการทะเลาะวิวาทได้

5.3.4 ด้านเคารพความเสมอภาค ผู้นำต้องยึดหลักทฤษฎีสามัญญตา รู้จักปรับความเห็นให้เข้ากันได้ทุกฝ่าย รู้จักการประนีประนอม ยอมรับฟังคำชี้แนะจากคนอื่น จะช่วยให้แต่ละฝ่ายเกิดท่าทีในการประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพในสิทธิหน้าที่ก็จะทำให้ชุมชน หรือหมู่บ้านอยู่กันอย่างสันติ

5.3.5 ด้านเคารพกติกาหรือกฎหมาย ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎหมาย กฎกติกาของบ้านเมือง เป็นพระต้องยึดหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ไม่ต้องสงสัย พระธรรมวินัยอยู่มาสองพันกว่าปี ไม่มีการบิดเบือนหลักธรรม สังคมสังคมก็เป็นแบบอย่างได้ ส่วนทางโลก ต้องยึดหลักกฎหมาย ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องมีใจเป็นธรรม มีเมตตา มีธรรมะเป็นสรณะ สังคมก็จะเกิดความยุติธรรม ก็ทำให้สังคมร่มเย็นสงบสุข

5.3.6 ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ผู้นำต้องมีศีล สมาธิ และปัญญา ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่จุดหมาย ตระหนักในความรับผิดชอบต่อ ยึดหลักสัปปริสธรรม คือ การรู้เหตุ รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้ชุมชน รู้บุคคล และเลือกใช้คุณธรรมนั้นอย่างเหมาะสม และยึดหลักสาราณียธรรม โดยเฉพาะมีความเมตตาทั้งกาย วาจา ใจ มีมิตรไมตรี

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีประเด็นนำมาอภิปรายผล มีดังนี้

6.1 การเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเมตตา กายกรรม (การมีไมตรีจิตต่อกันทางการกระทำ) ด้านเมตตาวาจกรรม (การมีไมตรีจิตต่อกันทางวาจา) ด้านเมตตาฆานกรรม (การมีไมตรีจิตต่อกันอย่างจริงจัง) ด้านสาธารณโภคี (มีความเสมอภาค ไม่เห็นแก่ส่วนตัว) ด้านศีลสามัญญตา (รักษาและปฏิบัติให้มีศีลบริสุทธิ์เสมอกัน) และด้านทฤษฎีสามัญญตา (มีความเห็นชอบร่วมกัน) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้นำท้องถิ่นทุกคนต่างก็ต้องการให้ชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สัมครสมานสามัคคีกัน ไม่มีความแตกแยกกันของคนในชุมชน ซึ่งการนำหลักธรรมสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี จึงมีความสำคัญมากเพราะสาราณียธรรม ถือเป็นหลักธรรมที่เปรียบเสมือนเครื่องมือในการช่วยให้ผู้นำเอาไปปฏิบัติได้อย่างมีความสุขสวัสดิและเกิดความประทับใจซึ่งกันและกันด้วยการกระทำที่ประกอบไปด้วยกุศลทั้งกาย วาจา และใจ เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญในระดับสังคม กล่าวคือก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะนั้นๆ ทำให้สังคมการอยู่ร่วมกันทั้งในระดับมนุษย์ด้วยกันเอง และในระดับการอยู่ร่วมกันของหมู่มนุษย์และเทวดาซึ่งถือเป็นภูมิหนึ่งในโลกีย์ภูมิตั้งที่ปรากฏข้อความใน คัมภีร์ชั้นอรุทธกถา มัชฌิมนิคาย มูลปณณาสก์ว่าภิกษุผู้บำเพ็ญสาราณียธรรมบริบูรณ์แล้วอย่างนี้ย่อมไม่มีความริษยา ไม่มีความตระหนี่เรอเยอเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย มีปัจจัยหาได้ง่าย แม้สิ่งของที่อยู่ในบาตรที่ผู้อื่นถวายเธอก็ไม่หมดสิ้นไป เธอย่อมได้สิ่งของชั้นเลิศในที่ที่เขาแบ่งสิ่งของเมื่อเกิดมีความหวาดกลัวหรือความหิวโหยเทวดาทั้งหลายย่อมชวนชวายุเพื่อช่วยเหลือ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

6.2 ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง พบว่า ผู้นำ

ท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะความสามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง วิวาทบาดหมางกัน ซึ่งความสามัคคีดังที่มานี้ จะเกิดมีขึ้นได้ก็ต้องอาศัยเหตุที่เรียกกันว่า สาราณียธรรม ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน กระทำซึ่งความเคารพระหว่างกันอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยดี มีความสุข ความสงบ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายทำลายกัน ดังนั้น ผู้นำท้องถิ่นทุกคนไม่ว่าจะมีสถานภาพใดก็ตาม ต่างก็ตระหนักและให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่ไม่แตกต่างกัน เพราะความสามัคคี ถ้าเกิดมีขึ้นในที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข ความเจริญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล) (2553) ได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความสามัคคีมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย พบว่า สังคมไทยต้องการความเป็นหนึ่งเดียวของผู้คนในสังคม ทุกคนจึงต้องช่วยกันเสริมสร้างคนละไม้คนละมือ ด้วยการรวมพลังกันปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามหลักการ ข้อบังคับ กติกา ศีลธรรมซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนสังคมไทยให้เดินหน้าไปสู่สังคมแห่งความสามัคคีธรรม

6.3 แนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม 6 อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้นำท้องถิ่นควรดำเนินการโดยการประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อทำผู้คนในสังคมนั้นมีศักยภาพทางการกระทำ ทางความคิด มีความรักใคร่ต่อกันนับถือกัน ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน จนทำหน้าที่ได้สำเร็จ สามารถนำชาติบ้านเมืองให้อยู่รอดปลอดภัย มีความสงบสุขได้ ดังที่ ทิพวรรณ พุฒาภรณ์ (2562) กล่าวว่า ความสามัคคีเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้คนในชาติมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรือง รอดพ้นจากเภทภัยทั้งปวง ดังนั้นกล่าวได้ว่า ความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างและการดำรงอยู่ของประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีเสริมสร้างความสามัคคีการเสริมสร้างความสามัคคี เป็นกระบวนการหล่อหลอมให้บุคคลในสังคมมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การเสริมสร้างความสามัคคีมีหลายวิธี เช่น การขัดเกลาทางสังคม การสร้างความปรองดอง การนำหลักการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้ และการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนาปฏิบัติ เมื่อสังคมปราศจากความขัดแย้ง จะเกิดความสงบสุข มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว อันนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกในสังคมไทย สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของความสามัคคี ดังนี้ 1) ช่วยให้นุชนผู้มีจิตใจประกอบด้วยเมตตากรุณา 2) ช่วยให้การกระทำผิดด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ลดลงเบาบาง 3) ช่วยให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน 4) ช่วยให้ประเทศชาติสามารถดำรงสภาพชั่วลูกหลานได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งการนำหลักสาราณียธรรม 6 มาเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีมีดังนี้ ด้านรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองผู้นำท้องถิ่นจะต้องยึดหลักธรรม เมตตาทายกรรม เมตตาวิกรรม เมตตาโมกกรรม ต้องมีสาธารณโภคีตา คือ เมื่อได้ของมาก็ต้องแบ่งปัน การเป็นผู้นำชุมชนในท้องถิ่นต้องมีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของให้กับลูกบ้านนอกจากนี้ผู้นำที่ดีต้องมีความรับผิดชอบ สามารถเป็นที่พึ่งของตนเองและคนอื่น นั่นคือลูกบ้าน เพราะผู้นำต้องมีจิตวิญญานรับผิดชอบต่อตนเอง นำพาผู้อื่นได้ รับผิดชอบต่อผู้อื่นได้ ด้าน

เคารพสิทธิผู้อื่น ผู้นำต้องเคารพสิทธิผู้อื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง ต้องมีทิวฐิสามัญญตา คือ มีความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกันคิดในสิ่งที่ตรงกัน ปรับมุมมองให้ตรงกัน รู้จักแสวงหาจุดร่วมและ สงวนไว้ซึ่งจุดต่างของกันและกัน ไม่ยึดถือความคิดของตนเป็นใหญ่ รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอยู่เสมอ ด้านเคารพความแตกต่างผู้นำต้องมีจุดมุ่งหมายมุ่งเน้นสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข มีการส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีในชุมชน ด้านเคารพความเสมอภาค ผู้นำต้องยึดหลักทิวฐิสามัญญตา รู้จักปรับความเห็นให้เข้ากันได้ทุกฝ่าย รู้จักการประนีประนอม ยอมรับฟังคำชี้แนะจากคนอื่น จะช่วยให้แต่ละฝ่ายเกิดท่าทีในการประพฤติปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพในสิทธิหน้าที่ก็จะทำให้ชุมชน หรือหมู่บ้านอยู่กันอย่างสันติ ด้านเคารพกติกากฎหมาย ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎหมาย กฎกติกาของบ้านเมือง เป็นพระต้องยึดหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม ผู้นำต้องมีศีล สมาธิ และปัญญา ที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่จุดหมายตระหนักในความรับผิดชอบ ยึดหลักสัทธิธรรม คือ การรู้เหตุ รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาลเวลา รู้ชุมชน รู้บุคคล และเลือกใช้คุณธรรมนั้นอย่างเหมาะสม และยึดหลักสาราณียธรรม โดยเฉพาะมีความเมตตาทั้งกาย วาจา ใจ มีมิตรไมตรี สอดคล้องกับ วีระ อัมพันสุข (2551) กล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ในการบริหารบุคคลเชื่อมโยงไปสู่ความสามัคคี ว่า สาราณียธรรม 6 หมายถึง ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึงกัน 6 ประการ เป็นคุณธรรมที่ทำให้คนเราไม่เห็นแก่ตัว แต่จะคิดถึงคนอื่นเอื้อเพื่อเอื้อแก่ผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น ผูกพันเชื่อมโยงบุคคลไว้ด้วยน้ำใจ มีดังนี้ 1) กายกรรม คือ การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา เช่น การให้การอนุเคราะห์ ช่วยเหลือและเอื้อเพื่อต่อผู้อื่น ไม่รังแกทำร้ายผู้อื่น 2) วาจกรรม คือ การมีวาจาที่ดี สุภาพ อ่อนหวาน พุดมีเหตุผล ไม่พุดให้ร้ายผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน 3) มโนกรรม คือ ความคิดที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นการคิดดีต่อกันไม่คิดอิจฉาริษยาหรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาท หากทุกคนคิดแล้วปฏิบัติเหมือนกันความสามัคคีก็จะเกิดขึ้นในสังคม 4) สาราณโกศ คือ การรู้จักแบ่งสิ่งของให้กันและกันตามโอกาสอันควร เพื่อแสดงความรักความหวังดีของผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน 5) สีลสามัญญตา คือ ความรักใคร่สามัคคีรักษาศีลอย่างเคร่งครัดเหมาะสมตามสถานะของตนมีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น และ 6) ทิวฐิสามัญญตา คือ การมีความเห็นร่วมกัน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันพบว่ากำลังประสบปัญหาทางด้านวิกฤติเศรษฐกิจสังคม และการเมืองส่งผลกระทบต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง การแก้ไขปัญหาสังคมจึงเป็นเรื่องคนในชาติต้องมีส่วนร่วมกันทั้งทางภาครัฐ และทางศาสนา เป็นแนวทางหนึ่งที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ให้ผู้คนในสังคมเกิดความรู้สึกสามัคคีกันได้

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สาราณียธรรม 6 เป็นหลักคำสอนที่กล่าวถึง การทำความดี การมีวาจาที่ดี และการคิดดีรวมถึงการให้การแบ่งปัน ความสามัคคีกลมเกลียว การไม่เอาเปรียบกัน การมีความคิดเห็นร่วมกัน หากมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนนี้ได้จะทำให้เกิดความผาสุกในการอยู่

ร่วมกัน มีความกลมเกลียวและเกื้อกูลต่อกัน อันนำมาสู่ความรักความสามัคคีตลอดไป ดังนั้น ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์และผู้นำทุกระดับเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและสามารถอธิบายบาปบุญคุณโทษ และประโยชน์ของการสร้างความสามัคคีได้

7.2.2 ควรส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนได้มีกิจกรรมร่วมกันในการเสริมสร้างความสามัคคี มีการบูรณาการให้รู้ถึงวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น และให้มีประสบการณ์ในเรื่องความสมานฉันท์และเอื้ออาทร

7.2.3 ควรปลูกฝังให้เยาวชนทุกเพศวัยในทุกระดับให้เกิดความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน โดยจัดกิจกรรมร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างเสริมความสามัคคี

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่มีผลต่อการเสริมความสามัคคี

7.3.2 ควรศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคี โดยการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนาหลักอื่นๆ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เช่น สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 สัมปยุตธรรม 7 เป็นต้น

7.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างความสามัคคีของผู้นำท้องถิ่นตามหลักสาราณียธรรม หรือหลักคำสอนทางศาสนาอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัยในการเสริมสร้างความสามัคคีต่อไปได้

8. บรรณานุกรม

- โกวิทย์ วงศ์สุรวัฒน์. (2543). **พื้นฐานรัฐศาสตร์กับการเมืองในทศวรรษที่ 21**. นครปฐม : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมกำแพงแสน.
- ทิพวรรณ พงศ์ภากรณ์. (2562). การเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมไทย. **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี**. 2(3). 92-107.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ. (2553). **การบริหารงานเทศบาล ตำบลตามหลักสาราณียธรรม 6 : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายทาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูนิกรสุนทรกิจ (สมพงษ์ นุ่มสกุล). (2553). **การวิเคราะห์เรื่องความสามัคคีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์. (2557). **กระบวนการปลูกฝังความสามัคคีเชิงพุทธแก่นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดแพร่**. แพร่ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.

พระเอกพันธ์ ปัญญาภทรเมธี (แพงมาก). (2561). **การสร้างควมสามัคคีโดยใช้หลักศีล 5 ของชุมชนหมู่บ้านปรีอคันตะวันออก อำเภอูขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วีระ อัมพันธ์สุข. (2551). **การประยุกต์พุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ B.E.C.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. (2564). **ข้อมูลพื้นฐานอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์**. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564. จาก <https://district.cdd.go.th/prasat/about-us/>

ชนบและพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่น
สู่ชุมชนเพื่อความยั่งยืน*

TRADITION AND DEVELOPMENT CANE BLOWING SKILLS LAM THANG SAN
THAMNONG KHON KAEN TO THE COMMUNITY FOR SUSTAINABILITY

ชยพล เพียรชนะ¹

Chayapol Phainchana¹

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์¹

Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts¹

Email : chayapol.p@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของชนบและพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาชนบและพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่น มีพัฒนาการมาจากวิถีชีวิตและความเชื่อซึ่งพัฒนาการมาจากลำผีฟ้าซึ่งเป็นความเชื่อของคนอีสานว่าบรรพบุรุษอยู่เมืองฟ้าเมืองแถน จะเป่าแคนในลายสร้อยน้อยเพราะตรงกับเสียงหมอเข้าที่เป็นหญิง และต่อมามีลำผีฟ้าก็ได้มีพัฒนาการเป็นหมอลำพื้น ซึ่งกลอนลำผีฟ้าจะเป็นกลอนลำที่เป็นภาษาท้องถิ่น ส่วนกลอนลำพื้นจะมีคำบาลี-สันสกฤตผสมกับภาษาท้องถิ่นพัฒนาเป็นลำทางสั้นลำยาวหรือลำเดินดง ลำประยุกต์ ลำทางสั้นกลอนไหว้ครูหมอแคนจะฟังทำนองลำ ส่วนหมอลำจะลำให้ตรงกับเสียงแคน ลำประยุกต์หมอลำจะลำตามทำนองดนตรีและเสียงดนตรี

คำสำคัญ : ชนบ; พัฒนาการ; ลำทางสั้นทำนองขอนแก่น

ABSTRACT

The objectives of the research article were to study Background of customs and development of blowing skills. Complete a Lam thang san thamnong Khon Kaen. This research is qualitative research. Two methods of data collection were used. Including collecting data from documents and field data collection. using a structured interview form. for use in interviews with knowledgeable groups (Independent Samples) History of the tradition and development of the skill of blowing the khan along the Lam thang san thamnong Khon Kaen tune. It has developed from a way of life and beliefs which developed from Lam Phi Fa. This is the belief of the Isan people that their ancestors lived in Muang Fa, Mueang Than. The cane will be played in a small necklace pattern because it corresponds to the female Dr. Yao. And later Lam Phi Fa has developed into a Mor Lam Phuen. The Lam Phi Fa poem is a Lam Phi Fa poem that is in the local language. As for the lam-phuen poems, there will be Bari Santhakri words mixed with the local language, developing into short passages. Lam Yao or Doen Dong, Lam Simran A short lam, a verse to pay homage to Khru Mor Kaen that will sound like a lam melody. As for Mor Lam, the Lam will match the sound of Khaen. Lam applied to the Mor Lam will be Lam according to the melody and music.

Keywords : Tradition; Development; Lam thang san thamnong Khon Kaen

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ดนตรีพื้นบ้านอีสาน เป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านแขนงหนึ่ง que แสดงความเป็นชาติไทย อย่างแท้จริง เพราะบรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ และสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนไทย ได้นำเอาดนตรีเข้ามาสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ นับตั้งแต่งานพิธีกรรมของสามัญชน ไปจนถึงงานพระราชพิธี เป็นเอกลักษณ์ของชาติที่ไม่เหมือนใคร เป็นมรดกวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติที่มีการวิวัฒนาการมายาวนาน แสดงถึงความรุ่งเรืองทางอารยธรรมเก่าแก่ที่มีการสืบทอดมรดกทางสังคมและภูมิปัญญาในการคิดแสวงหาวัสดุธรรมชาติมาสร้างเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ และสามารถประพันธ์ทำนองดนตรีให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีที่ผลิตขึ้นมา และเชื่อว่าดนตรีไทย มีมานานไม่ต่ำกว่า 4,000 ปี (ปัญญา รุ่งเรือง, 2525)

แคน เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ประเภทเครื่องเป่า ที่มีประวัติความเป็นมา คู่บ้านคู่เมืองอีสานมานาน เป็นชีวิตจิตใจอย่างหนึ่งของชาวอีสาน (ประจวบ แสนกลาง, 2523) ในอดีตการเรียนเป่าแคนใช้การเรียนด้วยวิธีการฟัง สังเกต และจดจำเองของผู้เรียน ไม่มีการเรียนการสอนเป็นกิจลักษณะ คือผู้สนใจจะหัดเป่าแคนจะต้องหาโอกาส ฟัง สังเกต จดจำ ชักถามจากผู้ชำนาญที่ละเอียดถี่ถ้วน โดยนำเอาทำนองที่ตนติดใจหรือจำได้มาลองเป่าปะติดปะต่อกันเข้าเป็นทำนองของตนเอง (เจริญชัย ชนไฟโรจน์, 2526)

ศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวอีสานที่มีความโดดเด่น และถือเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญของคนในภูมิภาคนี้ คือ ศิลปะการแสดงหมอลำ (ธีระพงษ์ โสดาศรี, 2537) ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่นิยมและรับใช้ชีวิตของชาวอีสาน กล่าวคือ ให้ความบันเทิงเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของคนในสังคม ให้การศึกษา ให้ความรู้ ให้แง่คิดศีลธรรมจรรยาแก่ประชาชน และได้นำวรรณกรรมท้องถิ่นมาแสดงหมอลำโดยมีศิลปินเป็นผู้อนุรักษ์ และสืบทอดศิลปะพื้นบ้าน นับได้ว่าหมอลำเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาวอีสานที่สะท้อนภาพของสังคม (พรชัย เขียวสาคุ, 2536) หมอลำแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ หมอลำพื้น หมอลำผีฟ้า หมอลำกลอน หมอลำหมู่ และหมอลำเพลิน กลอนลำที่หมอลำใช้ลำมีทำนองหลัก 4 ทำนอง ได้แก่ ทำนองลำทางสั้น ทำนองลำทางยาว ทำนองลำเตี้ย และทำนองลำเพลิน ลักษณะของกลอนลำมีกลอนร้อย กลอนกาพย์ (หรือกลอนตัด) และกลอนญี่ปุ่น (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2526)

หมอลำเป็นมรดกพื้นบ้านที่สำคัญที่สุดของชาวอีสาน คำว่า “ลำ” แปลว่า “ขับร้อง” มาจากคำเดิมว่า “ขับลำนำ” ทั้งนี้วิเคราะห์ได้จากหลักฐานที่ปรากฏในท้องถิ่นต่างๆ ของชาวไทย และชาวลาว ดังนี้ คือ ในภาคเหนือของไทย ใช้คำว่า “ขับ” เช่น ขับซอ ซึ่งหมายถึงการขับร้องที่ประสานด้วยเสียงซอ แต่ปัจจุบันนิยมเรียกแต่เพียงว่า “ซอ” ซอจับนก ซึ่งหมายถึงขับร้องชมธรรมชาติ แทนที่จะเรียกว่า ขับซอจับนก ในตอนเหนือของลาว ใช้คำว่า “ขับ” เช่นเดียวกัน เช่น ขับจิม ขับซำเหนือ ขับหุ้มหลวงพระบาง ขับเชียงขวาง ในภาคอีสานของไทยใช้คำว่าลำ เช่น ลำพื้น ลำกลอน หรือลำทางสั้น ลำหมู่ และลำซิ่ง ส่วนภาคใต้ของลาวใช้คำว่า “ลำ” เช่น ลำบ้านซอก ลำมหาชัย ลำสีพันดอน และลำคอนสวรรค์ ส่วนในภาคกลางของไทยเดิมใช้คำว่า “ขับลำนำ” ปัจจุบันใช้คำว่าขับร้อง (เจริญชัย ชนไพโรจน์, 2543)

หมอลำกับหมอลำเป็นสิ่งคู่กัน เพราะหมอลำกับหมอลำแคนเปรียบเสมือนคนคนเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายต้องรู้ใจกันและกัน ทั้งการขึ้นและการลง ลำทางสั้นทำนองขอนแก่น มีความโดดเด่นด้านท่วงทำนองที่หลากหลาย มีความไพเราะ สนุกสนาน สำหรับผู้ฟังเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นทำนองกลอนไหว้ครู ประกาศศรัทธา ถามคู่ลำ ปฏิภาศโต้ตอบ กลอนเดินดง กลอนยาว กลอนภาคเชื่อมต่อระหว่างกลอนลำแต่ละช่วง ล้วนแล้วมีความไพเราะ สนุกสนาน ชวนฟังเป็นอย่างมาก และที่สำคัญลำทางสั้นทำนองขอนแก่นเป็นมูลเหตุให้ลำดังกล่าวมีพัฒนาการเป็นลำซิ่ง หรือลำประยุกต์ และเป็นที่ยอมรับของผู้ฟังในลำดับต่อมา

ชนบ และพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่นสู่ชุมชนเพื่อความยั่งยืน เป็นการศึกษาความเป็นมาของการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่น และทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่น ขั้นพื้นฐาน ขั้นกลาง และขั้นสูง สู่ชุมชนเพื่อความยั่งยืนในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว เพื่อใช้ในการเรียนการสอนในระดับศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ระดับหลักสูตร และเป็นบริการทางวิชาการแหล่งเรียนรู้สำหรับบุคคลภายนอกชุมชนที่สนใจทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่น และเพื่อให้เกิดศิลปินหมอลำในชุมชนอย่างมีคุณภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความเป็นมาของชนบ และพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้น ทำนองขอนแก่น

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สามารถนำเอาองค์ความรู้ โครงการวิจัยเรื่อง ชนบ และพัฒนาการทักษะการเป่าแคน ประกอบลำทางสั้น ทำนองขอนแก่นสู่ชุมชนเพื่อความยั่งยืน ใช้ประกอบการเรียนการสอนหลักสูตร หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ประเภทวิชา ศิลปกรรม สาขาวิชาดนตรีพื้นบ้านและบุคคลทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การศึกษาข้อมูลทางเอกสารกระทำก่อนเข้าไปเก็บข้อมูล ภาคสนาม และประกอบเพิ่มเติม ในขณะที่เก็บข้อมูลภาคสนาม และหลังเสร็จสิ้นการศึกษาภาคสนาม โดยทำการค้นคว้าจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต ประชาชน และบุคคล อาทิ หอสมุดแห่งชาติ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) โดยใช้ในการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต

2.1 การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ประชาชนพื้นบ้าน จำนวน 5 คน

2.3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ที่มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับชนบ และพัฒนาการทักษะการเป่า แคนประกอบลำทางสั้น ทำนองขอนแก่น

3. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นจะกระทำไปพร้อมกันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย และหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลทั้งที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปจากการสัมภาษณ์ และภาพถ่ายในแต่ละครั้งโดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ข้อมูล ตามแต่ละประเภท ที่ตั้งไว้ และตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ได้มามีความครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ และดำเนินการ ตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ข้อมูลเกี่ยวกับเพื่อศึกษาความเป็นมา ของชนบ และพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้น ทำนองขอนแก่น นำเสนอผลการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่ออธิบายเพื่อศึกษาความเป็นมาของชนบ และพัฒนาการ

ทักษะการเป่าแคนประกอบลำทำนองขอนแก่น โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอข้อมูลด้วยการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์พร้อมภาพประกอบ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาความเป็นมาของชนบและพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทำนองขอนแก่น พบว่า

5.1.1 ความเป็นมาชนบและพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทำนองขอนแก่น มีพัฒนาการมาจากวิถีชีวิตและความเชื่อของชนพื้นถิ่นในพื้นที่ภาคอีสานพัฒนาการมาจากลำผีฟ้าซึ่งเป็นความเชื่อของคนอีสานว่าบรรพบุรุษอยู่เมืองฟ้าเมืองแดนต่อมาจำนวนคนเพิ่มขึ้นจึงลงมาอยู่ที่ราบ ลงมาทางเครือเถาภาค เมื่อคนในครอบครัวป่วยไข้ก็จะมีเสียงหายด้วยการลำผีฟ้าคนทำพิธีก็จะร้องลำผีฟ้า คนอีสานมีความเชื่อว่าเสียงแคนคือเสียงสื่อระหว่างมนุษย์กับแดน ซึ่งการลำผีฟ้าจะมาแคนเป่าประกอบ ส่วนมากจะนิยมเป่าในสายสร้อยน้อยเพราะเป็นสายที่เข้ากับเสียงหมอลำที่เป็นหญิง และต่อมามีลำผีฟ้าก็ได้มีพัฒนาการเป็นหมอลำพื้น ซึ่งกลอนลำผีฟ้าจะเป็นกลอนลำที่เป็นภาษาท้องถิ่น ส่วนกลอนลำพื้นจะมีคำบาลี-สันสกฤตผสมกับภาษาท้องถิ่นพัฒนาเป็นลำทำนองสั้น ลำยาวหรือเดินดง ลำประยุกต์ ดังนี้

กลอนลำผีฟ้า และลายแคนประกอบลำผีฟ้า

มาเดอลงมาเล่นน้ำกันให้มันม่วน	ฮึดเดือนห้าฝนมาแต่เดือนสี่
พี่และน้องมาพร้อมพรำกัน	แม่เอ๋ย
มาเด้อขอให้ลงมาหมัดจุ่ม	หมัดชุมจุ่มใหญ่ๆ
เทงหมอลำหมอลำและหมอลำของ	คันทนหมอลำของกลองมาพร้อมพรำกัน แม่เอ๋ย
เดียนนี้เจ็บป่วยไข้ สามปีกะบ่อซวง	จักว่าเป็นปวงฮ้อนการแท้สิ่งใด
จึงได้เชิญเอาอ้ายหมัดทุกคนมาเลียบล่า	คำแท้ให้ชูแนว แม่เอ๋ย
เอาผีฮุนาเจ้าเจ้าเขาทาบอกว่า	ผีโฮเจ้าคาผีนาเจ้าช่องผีหนองเจ้าจำจอง
หรือแมนโคตรแมนเชื่อเจ้าจอนนำ	แม่เอ๋ย

ส่วนลายแคนที่เป่าประกอบลำผีฟ้าจะเป็นลายสร้อยน้อย

ลายแคนประกอบลำผีฟ้า - ลายสร้อยน้อย

กลอนลำพื้น และลายแคนประกอบลำพื้น

จั่งว่าจักก่าวก้าปางก่อนโพธิญาณ

พระอินทร์ลงมาเห็นกะส่องทางนอ

เป็นแจ้ง

แปงเป็นสำอางสาวลงเป็นป่า

ว่ายงขาวต่างไผ่ดำปี้กะจั่งมี

ทุก มีอันสัตว์ต่างภาษา

จั่งว่าหมาหมู่คิงกะต่างคนเดือนเก้า

จำเต๋อแม่จำไว้เต๋อคนเฒ่าฟังเอาเต๋อพ่อ

คือความจริงแม่นบ่ บ่ได้จักตอกจ้ำจำได้กะบ่จำ

จ้ำ แล้วจ้ำปากน้าบ่อมีรอ

ขอแขนควายหมากกะดิงแขนจวบห้วงมีน้ำกัน

หลูโตนหลูโตนฝูงคนเฒ่าบ่จ้ำเอาคองเก่า

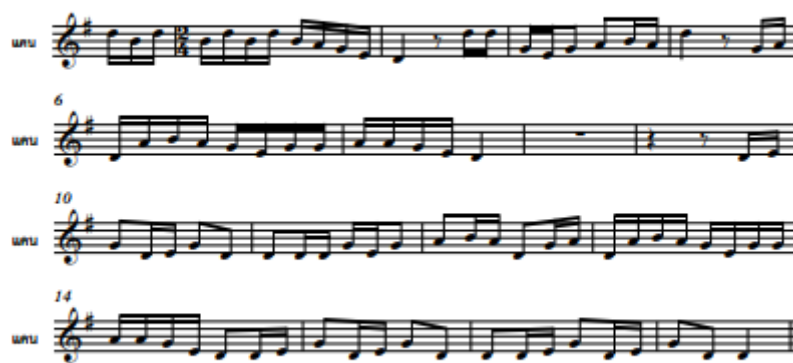
องค์พระพุทธเจ้าชะหนิแล้วแต่ตน

เดียนี่พันเดียนี่พันสนใจ

ว่าสิมาลาลงกะทั่วแดนดินด้าว

ลายแคนประกอบลำพื้น

ลายแคนประกอบลำพื้น

รทรท	รทรท	ลชมร	----	-รรช	มช-ล	-ทลร	----
-ชลร	ลทลช	มชชล	ลชมร	----	----	----	----
-รมช	-รมช	-ร-ร	-รรช	มช-ล	-ทลร	-ชลร	ลทลช
มชชล	ลชมร	-รมช	-รมช	-ร-ร	-รมช	-รมช	-ร-ร

5.1.2 ขนบทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่นหมอลำจะลำให้ตรงกับเสียงแคน หมอแคนจะเป่าดำเนินทำนองไปกับทำนองลำ ทุกครั้งก่อนหมอลำจะลำหมอลำจะเริ่มด้วยการขึ้นเสียงโ่ก่อน

1) โ่อช่วงที่ 1 เป็นการโ่อเพื่อให้เสียงหมอลำตรงกับเสียงแคนหรือเป็นการเทียบเสียงลำเข้ากับเสียงแคน

2) โ่อช่วงที่ 2 เป็นการโ่อเพื่อเดินหัวกลอนลำหรือเป็นการแนะนำว่าเนื้อหากลอนลำที่จะลำคืออะไร

3. โ่อช่วงที่ 3 โ่อเพื่อให้รู้ว่าเสียงลำเข้ากับเสียงแคนแล้ว จากนั้นหมอลำก็จะขึ้นด้วยคำว่า “แมนว่าเดื่อนาย”

ลายล่ำทางสั้น

ลายล่ำทางสั้น

---ช	----	-ช-ม	-ช-ม	-ด-ม	-ด-ม	-ร-ด	-ร-ด
-ล-ด	-ร-ด	-ล-ด	-ร-ด	รดลช	----	----	----
----	-ช-ช	----	ลช-ด	--ลด	-มดล	ดล-ช	-มรด
--ดล	-ม-ร	-ช-ด	-มรช	--ดล	-ร-ด	-ดล-ช	-มดล
--ดล	-ช-ช-	-มรด	-มรด	-ช-ด	-ล-ช	-ช-ร	-มรด

5.1.3 ทักษะการเป่าประกอบล่ำทางสั้นทำนองขอนแก่นกลอนหย่าว หรือเดินดง
กลอนหย่าวเดินดง

ลายหย่าวเดินดง

---	---ฟ	-ร-ช	-ร-ฟ	-ร-ช	-ฟชล	--ฟช	ลชพร
---ด	-ร-ม	-ช-ม	รด-ร	--ด	-ม-ล	---	---ร
	---ฟ	--รช	รพรฟ	ฟ-รช	รพรฟ	ฟ-รช	รพรฟ
ฟ-รช	รพรฟ	ฟ-รช	รพรฟ	ฟ-รช	รพรฟ	ฟ-รช	รพรฟ
ฟ-รช	รพรฟ	ฟ-รช	-ฟชล	--ฟช	ลชพร	---	-ร-ม
-ช-ม	รด-ร	--ด	-ม-ล	---	---ร	-ช-ม	---

5.1.4 พัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำประยุกต์ เป็นลำที่มีพัฒนาการมาจากลำทำนองขอนแก่น ช่วงแรกลำประยุกต์ จะลำทางสั้นในกลอนไหว้ครูจะลำเหมือนลำทางสั้นทำนองขอนแก่นหมอแคนจะฟังทำนองลำ หมอลำจะลำตรงกับเสียงแคนที่เป่าประกอบ ส่วนช่วงลำประยุกต์ จะใช้กลอนลำยาวหรือเดินดงดนตรีที่ใช้บรรเลงจะเป็น เครื่องดนตรีสากลประกอบด้วย กลองชุด กีตาร์ เบส พิณไฟฟ้า มาบรรเลงกับแคน ทำนองดนตรีและลำจะเร็วกว่าลำทางสั้นทำนองขอนแก่น และร้องคำซ้ำ เริ่มด้วยกลอนไหว้ครู กลอนประกาศศรัทธา กลอนถามข่าวคู่ลำ แล้วจะลำเดินดง หรือยาวสลับเพลงไปตลอดทั้งคืนเน้นความสนุกสนาน หมอลำจะฟังเสียงดนตรีและทำนองดนตรีเป็นหลัก

ลายประกอบลำประยุกต์

ลายประกอบลำประยุกต์

แคน

5

แคน

9

แคน

13

แคน

17

แคน

21
แคน

25
แคน

29
แคน

33
แคน

---ฟ	---ม	---ร	---	---ฟ	---ม	---ร	---
---ฟ	---ช	-ล-ด	---ล	-ด-ช	-ร-ม	-ฟ-ช	---
---ฟ	---ช	-ล-ด	---ล	-ด-ช	-ร-ฟ	-ม-ร	---ล
-ล-ล	-ช-ฟ	-ม-ร	-ด-ร	-ม-ล	---ด	---ร	---ฟ
--รด	รพรฟ	--รช	รพรฟ	--รด	รพรฟ	--รช	รพรฟ
--รด	รพรฟ	--รช	รพรฟ	--รช	รพรฟ	--รด	รพรฟ
--รช	รพรฟ	--รด	รพรฟ	--รช	รพรฟ	--รด	รพรฟ
--รช	รพรฟ	--รด	-ฟชล	--ฟช	ลชพร	---ด	-ร-ม
-ช-ม	รด-ร	--ด-ร	-ม-ล	---ด	---ร	-ช-ม	---

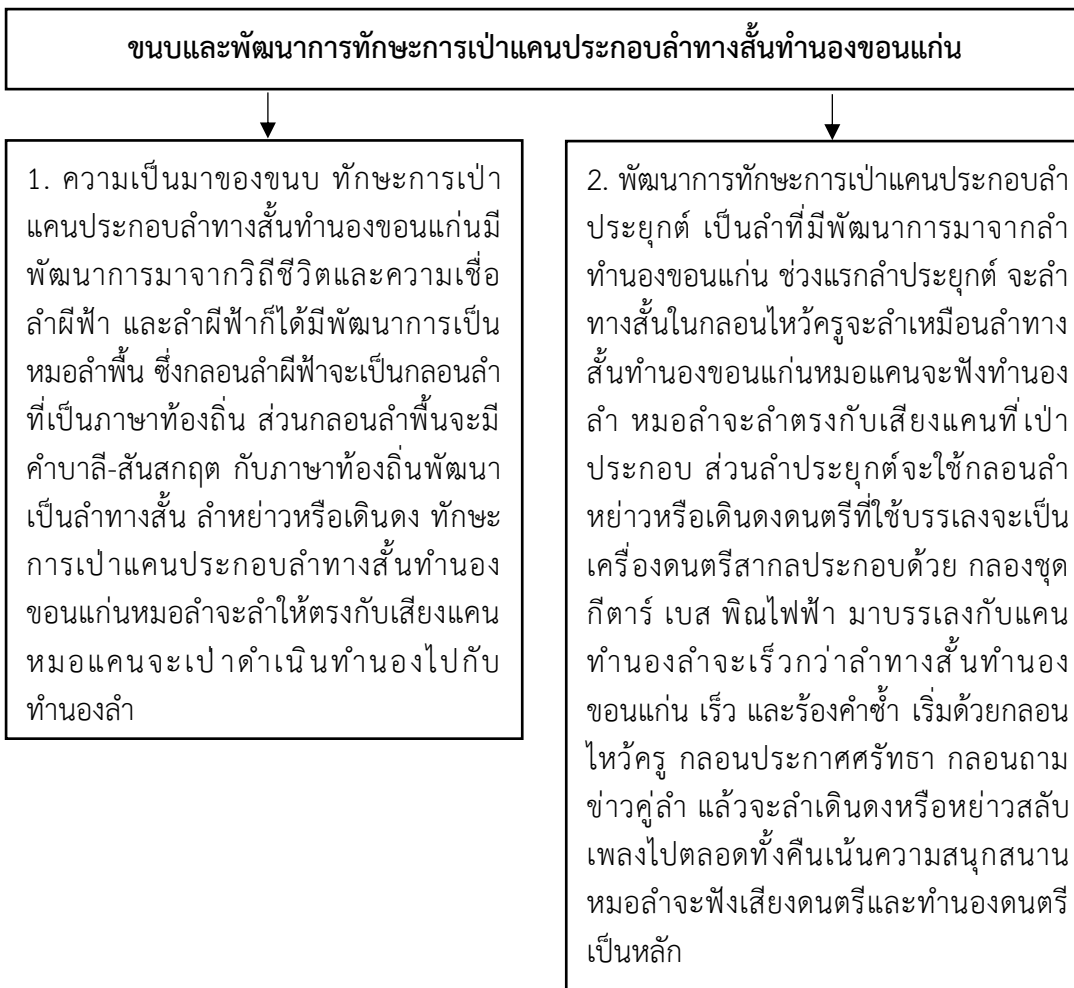
6. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการศึกษาโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ การเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) ข้อมูลจากเอกสาร ได้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การศึกษาข้อมูลทางเอกสารกระทำก่อนเข้าไปเก็บข้อมูลภาคสนาม และประกอบเพิ่มเติม ในขณะที่เก็บข้อมูลภาคสนาม และหลังเสร็จสิ้นการศึกษาภาคสนาม โดยทำการค้นคว้าจากหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต ประชาชน และบุคคล อาทิเช่น หอสมุดแห่งชาติ สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยใช้การสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การสังเกต การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interviews) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ประชาชนพื้นบ้าน จำนวน 5 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

ความเป็นมาของชนบ และพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่น ความเป็นมาชนบและพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่น มีพัฒนาการมาจากวิถีชีวิตและความเชื่อของชนพื้นถิ่นในพื้นที่ภาคอีสานพัฒนาการมาจากลำผีฟ้าซึ่งเป็นความเชื่อของคนอีสานว่าบรรพบุรุษอยู่เมืองฟ้าเมืองแถนต่อมาจำนวนคนเพิ่มขึ้นจึงลงมาอยู่ที่ราบ ลงมาทางเรือเถาภาค เมื่อคนในครอบครัวป่วยไข้ก็จะมีเสียงหายด้วยการลำผีฟ้าคนทำพิธีก็จะร้องลำผีฟ้า คนอีสานมีความเชื่อว่าเสียงแคนคือเสียงสื่อระหว่างมนุษย์กับแถน ซึ่งการลำผีฟ้าจะมาแคนเป่าประกอบ ส่วนมากจะนิยมเป่าในสายสร้อยน้อยเพราะเป็นสายที่เข้ากับหมอลำที่เป็นหญิง และต่อมามีลำผีฟ้าก็ได้มีพัฒนาการเป็นหมอลำพื้น ซึ่งกลอนลำผีฟ้าจะเป็นกลอนลำที่เป็นภาษาท้องถิ่น ส่วนกลอนลำพื้นจะมีคำบาลี-สันสกฤต กับภาษาท้องถิ่นพัฒนาเป็นลำทางสั้น ลำห่วยหรือเดินดงลำประยุกต์ ชนบทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่นหมอลำจะลำให้ตรงกับเสียงแคน หมอลำจะเป่าดำเนินทำนองไปกับทำนองลำ ทุกครั้งก่อนหมอลำจะลำหมอลำจะเริ่มด้วยการขึ้นเสียงโ่ก่อน โ่ช่วงที่ 1 เป็นการโ่เพื่อให้เสียงหมอลำตรงกับเสียงแคนหรือเป็นการเทียบเสียงลำเข้ากับเสียงแคน โ่ช่วงที่ 2 เป็นการโ่เพื่อเดินหัวกลอนลำหรือเป็นการแนะนำว่าเนื้อหากลอนลำที่จะลำคืออะไร โ่ช่วงที่ 3 โ่เพื่อให้รู้ว่าเสียงลำเข้ากับเสียงแคนแล้ว จากนั้นหมอลำก็จะขึ้นด้วยคำว่า “แมนว่าเด้อนาย” พัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำประยุกต์ เป็นลำที่มีพัฒนาการมาจากลำทำนองขอนแก่น ช่วงแรกลำประยุกต์ จะลำทางสั้นในกลอนไหว้ครูจะลำเหมือนลำทางสั้นทำนองขอนแก่นหมอลำจะฟังทำนองลำ หมอลำจะลำตรงกับเสียงแคนที่เป่าประกอบ ส่วนลำประยุกต์จะใช้กลอนลำห่วยหรือเดินดงดนตรีที่ใช้บรรเลงจะเป็น เครื่องดนตรีสากลประกอบด้วย กลองชุด กีตาร์ เบส พิณไฟฟ้า มาบรรเลงกับแคน ทำนองลำจะเร็วกว่าลำทางสั้นทำนองขอนแก่น เร็ว และร้องคำซ้ำเริ่มด้วยกลอนไหว้ครู กลอนประกาศศรัทธา กลอนถามข่าวคู่ลำ แล้วจะลำเดินดง หรือห่วยสลับเพลงไปตลอดทั้งคืนเน้นความสนุกสนาน หมอลำจะฟังเสียงดนตรีและทำนองดนตรีเป็นหลัก สอดคล้องกับแนวความคิดของ สุรพล เนสุสินธ์ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแคนของกลุ่มชาติพันธุ์ไตในภูมิภาคแม่น้ำโขง: แหล่งกำเนิดการแพร่กระจาย และแนวทางการสืบทอดและพัฒนา พบว่าโครงสร้างของแคนมี 2 ลักษณะ คือมี ขนาดเล็ก เรียวและบาง มีความยาวประมาณ 16-18 เซนติเมตร เป็นแคนเจ็ดที่มีลูก 14 ลูกมีเสียงไม่ครบทุก ลูก บางลูกไม่มีลิ้น ไม่มีรูนิ้ว ไม่มีรูแพร และมีความสมดุลและเหมาะสม เป็นแคน 8 คือมีลูกแคน 16 ลูก มี เสียงครบทุกลูกมีรูแพรเป็นตัวปรับระดับเสียง แคนมีต้นกำเนิดมาจากปีซังข้าว มีการแพร่กระจายไปยัง ประเทศจีน ญี่ปุ่น และพื้นที่ที่พบแคนครั้งแรกในพื้นที่กวางสี มณฑลยูนนาน ส่วนแนวทางการสืบทอด โดยเริ่ม จากพ่อสู่ลูก และแนวทางในการพัฒนาโดยภาครัฐเอกชนส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมต่างๆตั้งแต่ระดับหมู่บ้านตำบล จังหวัดตลอดทั้งระดับโลก

7. องค์ความรู้ใหม่

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ด้านวิชาการ ควรส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรมีผลงานด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาการเรียนการสอน หลักสูตร หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช ๒๕๖๗ ประเภทวิชา ศิลปกรรม สาขาวิชาดนตรีพื้นบ้าน และเพื่อบริการวิชาการให้บุคคลทั่วไป ต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 องค์ความรู้ การวิจัยเรื่อง ชนบ และพัฒนาการทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองขอนแก่นสู่ชุมชนเพื่อความยั่งยืน นำเป็นแนวทางในการใช้ประกอบการเรียนการสอน และการวิจัยเกี่ยวกับศาสตร์ทางด้านดนตรีในขั้นต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาชนบและพัฒนาการ ทักษะการเป่าแคนประกอบลำทางสั้นทำนองอุบล

9. บรรณานุกรม

- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2526). **คู่มือการเป่าแคนเบื้องต้น**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม.
- เจริญชัย ชนไฟโรจน์. (2543). **ดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านอีสาน**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ธีระพงษ์ โสตาศรี. (2523). **บทบาทของสำนักงานหมอลำในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**. ขอนแก่น : สำนักงานหมอลำในอำเภอเมืองขอนแก่น.
- ประจวบ แส่นกลาง. (2523). **คู่มือฝึกแคนเบื้องต้น**. มหาสารคาม : โรงเรียนบรบือวิทยาคาร.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2525). **ประวัติการดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พรชัย เขียวสาคุ. (2536). **ลำเพลินบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรพล เนสุสินธุ์. (2555). **แคนของกลุ่มชาติพันธุ์ไตในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง: แหล่งกำเนิดการแพร่กระจาย และแนวทางการสืบทอดและพัฒนา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางคศิลป์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การสร้างสรรคนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบกีฬาลีลาศ*
THE CREATION OF THAI DANCE IN THE FROM OF DANCE SPORT

นัทธมน ปุยหงา¹
Nattamon Puyphunga¹
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹
Chulalongkorn University¹
Email : Nattamon0725@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์การสร้างสรรคในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาทดลองการสร้างสรรคนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบกีฬาลีลาศ กีฬาลีลาศ (Dance sports) มีทั้งความเป็นศิลปะและเป็นกีฬาอยู่ในศาสตร์เดียวกัน จากกรณีศึกษาของจังหวัดตะลุม ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจในการสร้างสรรคนาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบกีฬาลีลาศ จังหวัดใหม่ๆ จากการศึกษาวิจัยพบว่าลีลาศจังหวัดวอลซ์และการพอนแบบนีโอล้านนามีลักษณะที่คล้ายคลึงกันหลายอย่าง แต่ก็ยังมีลักษณะเด่นของร่างกายแต่ละส่วนแตกต่างกัน ในการทดลองสร้างสรรคทำเต้นผู้วิจัยได้นำทำเต้นช่วงล่าง (Foot work) ของลีลาศมาใช้เป็นทำหลัก เนื่องจากสามารถเคลื่อนไหวไปรอบๆพื้นที่ได้ง่ายกว่า มีการนำการจับ การตั้งวง และช่วงบนของร่างกายมาใช้ประกอบท่าทางในการนำเสนอความเป็นล้านนา จากการทดลองสร้างสรรคนาฏศิลป์ไทยในกีฬาลีลาศในรูปแบบ “ล้านนาวอลซ์” พบว่ามีความเป็นไปได้ในการสร้างสรรคลีลาศจังหวัดใหม่

คำสำคัญ : การสร้างสรรค; นาฏศิลป์ไทย; กีฬาลีลาศ

ABSTRACT

This article is a part of a postgraduate thesis, aiming to experiment the creation of Thai dance in a form of dance sport. Dance sport is an incorporation of art and sport. In light of Talung rhythm, the author was inspired and found a possibility to create Thai dance in a new form of dance sport. The observation found that a dance sport style, Waltz, has numerous similarities to Neo-Lanna Fon (Northern Thai traditional dance). Yet, it is shown some differences regarding prominent posture. In the creation experiment, the author uses the dance sport foot work as the main figure given that it allows the dancer to move more comfortably around the dancing floor. Upper body and hand gestures, such as Jeeb and Tung Wong, are used to represent “lannaness”. The result of the creation of Thai dance in the form of “Lanna Waltz” shows that it is possible to creation a new form of dance sport.

Keywords : Creation; Thai dance; Dance sports

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นาฏยศิลป์ (Dance) มาจากคำที่ประกอบกันระหว่างคำว่า “นาฏย-” ซึ่งมีกล่าวไว้ใน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่า เกี่ยวกับการฟ้อนรำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) และ “ศิลปะ” “ศิลป์” “ศิลปะ” หมายถึงฝีมือ หรือการทำให้จิตรพิสดาร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) เมื่อรวมคำว่านาฏยศิลป์แล้วจะหมายถึง การทำการฟ้อนรำให้จิตรพิสดาร คำว่า “ฟ้อน” หมายถึง การรำหรือกราย เช่น ฟ้อนแพนในนาฏยศิลป์ไทย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ส่วนคำว่า “รำ” นั้น หมายถึงการแสดงท่าเคลื่อนไหว โดยมีลีลาและแบบท่าเข้ากับจังหวะร้องเพลงหรือเพลงดนตรี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) คำว่า “ลีลาศ” หมายถึง เต้นรำแบบตะวันตกบางชนิด เช่น ออกไปลีลาศ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ส่วนคำว่า “เต้นรำ” หมายถึง เคลื่อนไปโดยมีระยะก้าว ตามกำหนดให้เข้าจังหวะกับดนตรี ซึ่งเรียกว่า ลีลาศ โดยปรกติเต้นเป็นคู่ชายหญิง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งมีความหมายคล้ายคลึงกัน

นาฏยศิลป์ เป็นศิลปะเก่าแก่ชนิดหนึ่งของโลกในยุคก่อนประวัติศาสตร์ นาฏยศิลป์ถือเป็นการแสดงออก (Express) ของอารมณ์ความรู้สึก (Feeling) ที่แสดงออกมาในรูปแบบของกิจกรรมของมนุษย์ บรรพบุรุษของมนุษย์ในอดีตกาลเคยลอกเลียนแบบท่าทางของสัตว์และธรรมชาติแล้วจัดเป็นการแสดงขึ้น เพื่อเป็นการเอาใจหรือแสดงความเคารพต่ออำนาจทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถจะหาคำตอบได้ในสมัยนั้น ในนาฏยศิลป์จะมีความผูกพันซึ่งเกี่ยวกับจิตวิญญาณของมนุษย์เสมอ มักจะเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ เขตแดนพื้นที่ สงคราม ภูตผีปีศาจ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการทางด้านนาฏยศิลป์ของตัวเอง จนหล่อหลอมออกมาเป็นอารยะธรรม (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548) ในยุคปัจจุบันบทบาทของนาฏยศิลป์ได้มีการเปลี่ยนบทบาทในสังคมต่างกันไป มีการพัฒนาเป็นการแสดงเพื่อจุดประสงค์ต่างๆ กันไป จากเดิมเพื่อพิธีกรรมทางความเชื่อและศาสนา กลายมาเป็นเพื่อความบันเทิง การเฉลิมฉลอง การเข้าสังคม มีการแข่งขัน จนท้ายที่สุดพัฒนาสู่การ

เป็นกีฬาที่มีการแข่งขันกันไปทั่วโลก นั่นคือกีฬาลีลาศ (Dance sports) ที่มีทั้งความเป็นศิลปะและเป็นกีฬาอยู่ในศาสตร์เดียวกัน รังสฤษฏี บุญชุลอ กล่าวว่า คนไทยนิยมเรียกการลีลาศและการเต้นรำมานานแล้ว คำว่าลีลาศตรงกับภาษาอังกฤษ “Social Dance” บางประเทศในยุโรปเรียกการลีลาศหรือเต้นรำว่า “Ballroom Dancing” ซึ่งผู้บัญญัติศัพท์คำว่า “ลีลาศ” คือพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ (กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์) เมื่อปี พ.ศ. 2476 (รังสฤษฏี บุญชุลอ, 2545)

“ระบำพื้นเมือง (Folk dance) การเต้นบอลรูม (Ballroom dancing) และการแสดงประเภทที่ร่วมกันระหว่างการแสดงละครและการเต้นรำ (Theatrical Dancing) ที่เห็นกันอยู่ในปัจจุบันนั้นแท้ที่จริงได้ ก่อกำเนิดมาจากกระบําของชาวบ้านชนบทและระบำในราชสำนักในสมัยเรอแนซซองซ์ (Renaissance)” (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548)

จะเห็นได้ว่าโดยจุดเริ่มต้นการเต้นลีลาศ ได้พัฒนามาจากกระบําของชาวบ้านและระบำในราชสำนักในสมัยเรอแนซซองซ์ กีฬาลีลาศมีต้นกำเนิดและวิวัฒนาการที่สัมพันธ์กับการเต้นรำรูปแบบอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น การเต้นพื้นเมืองของแต่ละประเทศ การเต้นบัลเลต์ มีการผสมผสานวัฒนธรรมการเต้นของประเทศต่างๆ เปลี่ยนผ่านตามยุคสมัยและสังคม โดยรังสฤษฏี บุญชุลอ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ประวัติและการลีลาศว่า

“ในยุคฟื้นฟู (พ.ศ. 1943 – 2143) เป็นยุคที่มีความรุ่งเรืองทั้งทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เริ่มขึ้นในอิตาลีในปลายสมัยกลางแล้วจึงแผ่ขยายไปในยุโรป ขุนนางที่มั่งคั่งในเมืองต่างๆ มีการจ้างครูเต้นรำอาชีพเข้ามาสอนในคฤหาสน์ของตน มีการเรียกการเต้นรำในสมัยนั้นว่า Balli หรือ Balletti ซึ่งเป็นภาษาอิตาลีแปลว่า “การเต้นรำ” พระนางแคทเธอรีน เดอ เมดิซี พระราชินีในพระเจ้าเฮนรีที่ 2 เดิมเป็นชาวฟลอเรนซ์แห่งอิตาลี ได้นำคณะเต้นรำของอิตาลีเข้ามาเผยแพร่ในพระราชวังของฝรั่งเศสและเป็นจุดเริ่มต้นของระบำบัลเลต์ การเต้นระบำบัลเลต์ในพระราชวังนี้เป็นพื้นฐานของการลีลาศ” (รังสฤษฏี บุญชุลอ, 2545)

ลีลาศได้พัฒนาและเกิดขึ้นครั้งแรก ในปีพ.ศ. 2359 จังหะวอลซ์จากกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรียได้ถูกนำมาเผยแพร่ต่อที่ประชุมโดยพระเจ้าออร์ชที่ 4 แม้จะไม่สมบูรณ์ในขณะนั้น แต่ก็จัดว่าจังหะวอลซ์เป็นจังหะแรกของการลีลาศอย่างแท้จริง เพราะคู่ลีลาศสามารถจับคู่เต้นรำกันได้

ประวัติความเป็นมาและลักษณะของจังหะวอลซ์(Waltz) มีกล่าวไว้ในเว็บไซต์ของสมาคมกีฬาลีลาศแห่งประเทศไทยไว้ว่า ช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1910 – 1914 ผู้คนได้หลงใหลไปที่บอสตันคลับที่ตั้งอยู่ ณ กลางกรุงลอนดอน เพื่อเต้นรำจังหะ “บอสตัน วอลซ์” ซึ่งเป็นต้นแบบของวอลซ์ ที่ใช้ในการแข่งขันปัจจุบันใน ปี ค.ศ. 1914 จังหะบอสตันได้เสื่อมสลายลง พื้นฐานได้ถูกเปลี่ยนไปในทิศทางของ “วอลซ์” หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 จังหะวอลซ์ ได้เริ่มถูกพัฒนาให้ถูกทางขึ้นด้วยท่าแม่แบบอย่างเช่น เนซเซอร์ลเทิร์น รีเวิร์สเทิร์น และ โคลสเซนจ์ ความก้าวหน้าในการพัฒนาจังหะ “วอลซ์” พัฒนาเข้าถึง ผู้ที่ได้ทุ่มเทกับการพัฒนาจังหะนี้เป็นพิเศษต้องยกให้ มิสโจสเซฟฟิน แบริดลีย์ (JOSEPHINE BRADLY) วิกเตอร์ ซิลเวสเตอร์ (VICTOR SILVESTER) แม็กซ์เวลล์ สจิวต์ (MAXWELL STEWARD) และแพ็ทไซค์ (PAT SYKES) แชมป์เปียนคนแรกของชาวอังกฤษ สถาบันที่ได้สร้างผลงานต่อการพัฒนาแม่แบบต่างๆ ให้มีความเป็นมาตรฐานคือ “IMPERIAL SOCIETY OF TEACHERS” (ISTD) ท่าแม่แบบนี้ บรรดานักแข่งขันยังคงใช้กันอยู่ถึงปัจจุบันลักษณะเฉพาะของจังหะวอลซ์มีเอกลักษณ์เฉพาะคือ สวิง และเลื่อนไหล นุ่มนวล เคลื่อนเป็นวง ซาบซึ้งและเร้าอารมณ์

การเคลื่อนไหวมีการการสวิง ลักษณะแกว่งไกวแบบลูกตุ้มนาฬิกา ห้องดนตรี 3/4 ความเร็วต่อนาที 28-30 บาร์ต่อนาที สอดคล้องกับกฎของ IDSF มีการเน้นจังหวะ (Beat) ที่ 1 เวลาที่ใช้ในการแข่งขัน 1 นาทีครึ่ง ถึง 2 นาที การขึ้นและลงของ footwork เริ่มขึ้นหลังสิ้นสุด 1 ชั้นต่อเนื่องตอน 2 และ 3 หนึ่งวงลดลงหลังสิ้นสุด 3 มีความสมดุลที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหว การใช้น้ำหนัก จังหวะเวลา และการเคลื่อนไหวที่โล่งอิสระ (สมาคมกีฬาลีลาศแห่งประเทศไทย, 2566)

ในปีพ.ศ. 2472 มีการจัดตั้งคณะกรรมการลีลาศ (Official Board of Ballroom Dancing) ขึ้นในประเทศไทย เกิดจังหวะใหม่ๆ มีการรวบรวมการเต้นรำในจังหวะต่างๆจากหลากหลายวัฒนธรรมทั่วโลก สู่การจัดตั้งเป็นองค์กรกลาง มีการจัดการแข่งขันเป็นกีฬา มีรูปแบบท่าเต้นที่หลากหลาย แปลกใหม่ แต่ก็ยังมีกฎระเบียบที่เป็นมาตรฐานกลาง ในปีพ.ศ. 2461 สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อังกฤษได้คัดเลือกจังหวะเต้นรำทั้งบอลรูมและลาตินขึ้นเป็นตำรา วางหลักสูตรของแต่ละจังหวะรัดกุม ในขณะนั้นประเภทบอลรูมประกอบด้วย 4 จังหวะ คือ วอลซ์ คิววอลซ์ สโลว์ ฟอกซ์ทรอท และแทงโก้ ซึ่งในประเทศไทยได้มีการรวบรวมระเบียบข้อบังคับและได้ยื่นจดทะเบียนเป็นสมาคมตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2491 และในปัจจุบันสมาคมลีลาศแห่งประเทศไทยได้เป็นสมาชิกสภาการลีลาศระหว่างชาติ หรือ I.C.B.D ด้วยประเทศหนึ่ง มีการจัดการแข่งขันในระดับชาติและระดับสากลในทุกๆ ปี (รังสฤษฎ์ บุญชลอ, 2545)

ในประเทศไทยได้เกิดจังหวะลีลาศจังหวะใหม่ที่ถูกบรรจุเป็นการแข่งขัน ได้แก่ จังหวะตะลุง จังหวะตะลุงได้เริ่มมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 โดยลอกเลียนและพัฒนามาจากศิลปะการเชิดหรือชักหนังตะลุง อันเป็นที่นิยมของชาวภาคใต้ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะคือ ความมีชีวิตชีวา ยั่วเย้า หยอกล้อ และหลอกล้อ ดนตรีของจังหวะนี้แต่เดิมที่เป็นจุดเด่น คือ การเน้นเสียงดนตรีของฉิ่ง ผสมผสานกับเครื่องดนตรีไทยอื่น เช่น ฉิ่ง กลอง กรับ โหม่ง ฯลฯ ในยุคสมัยที่วงดนตรีสุนทราภรณ์กำลังเป็นที่นิยม ดนตรีของจังหวะตะลุงก็ได้ถูกนำมาขัดเกลาและพัฒนาโดยปรมาจารย์ทางดนตรีและนักแต่งเพลงชื่อดังในยุคนั้น ครูเอื้อ สุนทรสนาน และครูถวัลย์ ควันธรรม โดยใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน ประยุกต์กับเครื่องดนตรีสากล และได้ประพันธ์บทเพลงขึ้น เพื่อให้ท่วงทำนองสอดคล้องกับการละเล่นของดนตรี ทำให้เกิดความไพเราะสนุกสนานและเร้าอารมณ์จนเป็นที่นิยมและแพร่หลายอย่างมากในสมัยนั้น ช่วงเวลานั้นเอง อาจารย์สง่า ล้อมวงศ์พานิช ปรมาจารย์ทางลีลาศของไทย ได้เริ่มคิดค้นท่าแม่แบบต่างๆขึ้น เพื่อสามารถลีลาศเข้ากับจังหวะดนตรีของตะลุงจนประสบความสำเร็จ และเริ่มทำการสอนให้กับบรรดาลูกศิษย์กลุ่มหนึ่งขึ้น หลังจากนั้นก็ได้มีการเผยแพร่ตามสถานสอนลีลาศต่างๆ และได้พัฒนาเรื่อยมาจนมีท่าเต้นที่หลากหลาย มีความเป็นมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น มีการแสดงสาธิตในงานรื่นเริง งานราตรีสโมสร และงานสังสรรค์ต่างๆ รวมถึงจัดให้มีการแข่งขันชิงแชมป์เปียนในจังหวะตะลุงขึ้น จนเป็นที่แพร่หลายไปทั่วซึ่งบรรดาท่าแม่แบบเหล่านั้น นักเต้นจังหวะตะลุงยังใช้กันอยู่ถึงปัจจุบัน (สมาคมกีฬาลีลาศแห่งประเทศไทย, 2566)

อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ ได้กล่าวถึงลักษณะการฟ้อนแบบนีโอล้านนา ล้านนาในที่นี้หมายถึงภาคเหนือของไทย ตลอดจนกลุ่มวัฒนธรรมใกล้เคียงในประเทศเพื่อนบ้าน ผู้วิจัยพบว่าการฟ้อนล้านนาแบบใหม่ เป็นการฟ้อนที่ผสมผสานระหว่างการฟ้อนแบบดั้งเดิมของล้านนา ศิลปกรรมล้านนาในอดีต และการแสดงแนวร่วมสมัย นีโอล้านนา เป็นคำผสมภาษาอังกฤษและภาษาไทย นีโอ แปลว่าใหม่ ล้านนา หมายถึง ภาคเหนือของประเทศไทยที่ประกอบด้วยแปดจังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย

ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน และทางตอนเหนือของไทย ตั้งแต่เชียงใหม่ เรื่อยไปจนถึง สิบสองปันนา เรื่อยไป จนถึงสิบสองปันนาทางตะวันออกไปจดหลวงพระบาง ทางใต้ไปจดสุโขทัย นีโอล้านนาเป็นชื่อเรียก การฟ้อนแบบหนึ่งของล้านนาในปัจจุบัน ซึ่งเริ่มปรากฏขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 จนถึงปัจจุบัน การฟ้อนนีโอล้านนาเป็นการฟ้อนแบบใหม่ที่ผสมผสานระหว่างฟ้อนตามรูปแบบดั้งเดิมของชาวล้านนากับ ศิลปกรรมล้านนาในอดีต และการแสดงออกแนวร่วมสมัย การฟ้อนล้านนาแบบใหม่มีลักษณะดังนี้ 1. การฟ้อนเป็นกระบวนการมากกว่าผลผลิต 2. การฟ้อนมีเอกลักษณ์ และแนวปฏิบัติ 3 ทางคือ ก.จำลองภาพในอดีตจากงานประติมากรรม จิตรกรรมล้านนามานำเสนอ ข. ผู้ฟ้อนเกิดความสุกซึ้งที่ฟ้อนประหนึ่งว่าปลดปล่อยจิตวิญญาณของตนให้ล่องลอยเสมือนทิพย์ และ ค. ผู้ฟ้อนต้องการแสดงความสามารถของตนให้ผู้ชมได้ประจักษ์ กระบวนท่าฟ้อนเกิดจากการเรียนรู้แล้วนำมาสร้างสรรค์ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถและพื้นความเข้าใจในความเป็นล้านนาของช่างฟ้อนแต่ละคน ท่าฟ้อนสำคัญ เมื่อมองด้านหน้ามีลักษณะคล้ายตัวเอส (S) เมื่อมองด้านบนแกนของไหล่ขวางกับลำตัวเป็นรูปกากบาท (+) ผู้ฟ้อนเปลี่ยนท่าฟ้อนพร้อมกับบิดลำตัวออกด้านข้าง การเปลี่ยนท่าฟ้อนไม่มีกำหนดท่าฟ้อนตายตัว แต่มีท่าบังคับหรือลักษณะท่าฟ้อนนี้จึงพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ โดยเน้นแนวคิดสอดคล้องกับงานแต่ละครั้ง ฟ้อนล้านนาแบบใหม่พัฒนาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง (อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์, 2549)

การใช้พลังในการฟ้อน Energy อย่างช้า ๆ ในการฟ้อนแต่ละครั้ง ความแรงของพลังการฟ้อนนีโอล้านนา เคลื่อนไหวด้วยพลังที่ช้าและเบา แต่มีความหนักแน่น และต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ บางครั้ง รวดเร็วและหยุดนิ่งคล้ายกับว่าสุดกระบวนท่าฟ้อน แต่ก็ยังฟ้อนต่อไป การเน้นพลังจังหวะในการฟ้อนมีความสัมพันธ์กับดนตรี กล่าวคือผู้ฟ้อนฟังทำนองเพลงและจับจังหวะดนตรีขณะฟ้อนมักใช้ดนตรีประกอบการฟ้อนในอัตราจังหวะสองชั้น ไม่เร็วหรือช้าเกินไป การก้าวเท้าพร้อมกับย่อตัวลงเล็กน้อย และยืดตัวขึ้นสุดขึ้น ดันสะโพกออกข้างลำตัวเป็นการเน้นพลัง ลักษณะการใช้พลังเป็นการฟ้อนอย่างต่อเนื่องจนบางครั้งดูเหมือนว่าไม่มีจุดเริ่มต้น และสิ้นสุดยากแก่การคาดเดา

การใช้พื้นที่ การใช้พื้นที่มีตั้งแต่การลงมาจากที่สูง เช่นฟ้อนลงมาจากบันไดยื่นฟ้อนบนเสลี่ยงที่มีคนหาม เสมือนลอยออกมาจากฟ้า และฟ้อนไปในพื้นที่ที่จัดไว้ให้มากที่สุด เพื่อเป็นการอวดความงามในการฟ้อน ตำแหน่งในการฟ้อนมีตั้งแต่สูงสุดยืนบนเสลี่ยง จนกระทั่งนั่งโน้มตัวให้ลำตัวขนานกับพื้น ทิศทางการฟ้อน ในการแสดงแต่ละครั้งเช่นลาน หรือสนามกว้าง ช่างฟ้อนต้องเคลื่อนตัวไปรอบทิศอวดความงามไปให้ทั่ว และฟ้อนหันหน้าเข้าหาผู้ชมเป็นหลัก บางครั้งฟ้อนเข้าหาผู้ชม ฟ้อนออกมาจากกลุ่มผู้ชมที่เรียกว่า “เล่นกับคนดู” ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวความคิดในการจัดการแสดง และรูปแบบของฟ้อนแต่ละชุดเป็นสำคัญ

การใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการฟ้อนนีโอล้านนา

1. การใช้ศีรษะ

1.1 ศีรษะตั้งตรง การใช้ศีรษะตั้งตรง พบในขั้นตอนแรกของการฟ้อน ในลักษณะท่าออกและ ท่าเริ่มต้น ก่อนที่จะเปลี่ยนในท่าอื่นมักสัมพันธ์กับลำตัวที่ตั้งตรง

1.2 ศีรษะเอียงตามลำตัว การเอียงศีรษะตามลำตัวนี้มักใช้สัมพันธ์กับการเอียงลำตัว เช่นเอียง ลำตัวซ้ายศีรษะเอียงซ้าย เอียงลำตัวขวาศีรษะเอียงขวา "เล่นกับคน ” พนอนอยู่กับแนวความคิดในการ จัดการแสดง และรูปแบบของคอนแต่ละชุดเบนสำคัญ เป็นทำนอง

2. การใช้ลำตัว

2.1 ลำตัวตั้งตรง ลำตัวตั้งตรงนี้มักพบในขั้นตอนแรกของการพ้อนรำ หรือท่าเริ่มต้น และมักเป็นท่าหนึ่ง

2.2 ลำตัวเอนไปด้านข้าง มักพบมากที่สุดในการพ้อนรำโกล้านนา ซึ่งจะสัมพันธ์กับการใช้สะโพกถ่ายน้ำหนักตัว เช่นลำตัวเอนไปทางขวาสะโพกจะดันไปทางซ้าย ลำตัวเอนไปทางซ้ายสะโพกดันไปทางขวา

2.3 ลำตัวโน้มไปด้านหน้า การใช้ลำตัวโน้มไปด้านหน้าพบในลักษณะของการถ่ายน้ำหนักตัว ไปด้านหน้า ลำตัวโน้มแนวขนานกับพื้น พบได้ทั้งกรณียืนพ้อน และนั่งพ้อน

2.4 ลำตัวโน้มไปด้านหลัง การใช้ลำตัวโน้มไปด้านหลัง พบในลักษณะของการถ่ายน้ำหนักตัวไปด้านหลัง ลำตัวโน้มแนวขนานกับพื้น ที่เรียกว่า “พ้อนแน่น”

2.5 ลำตัวบิดแนวตั้งฉาก การบิดลำตัวในลักษณะนี้พบมากที่สุด ในการพ้อนรำโกล้านนา ซึ่งการบิดลำตัวในแนวตั้งฉากทางด้านซ้ายและขวา จะสัมพันธ์กับการโน้มลำตัวถ่ายน้ำหนักไปทางหน้า และหลัง คล้ายกับการเลื้อยไปมา

3. การใช้มือ

3.1 มือตั้งวง การใช้มือตั้งวงในการพ้อนไม่หักข้อมือ และเกรงนิ้วมือในการพ้อน นิ้วหัวแม่มืองอเข้าหาฝ่ามือเล็กน้อย วงของมือเลยระดับศีรษะ การส่งมือวงเป็นการส่งมือจากกลางสู่บน

3.2 มือจับ การจับมือคือการที่นิ้วชี้แตะกับนิ้วหัวแม่มือ และไม่เกร็งนิ้วมือ พบว่ามีการจับลักษณะดังนี้ จับหงาย จับคว่ำ และจับส่งหลัง

3.3 พนมมือ การพนมมือ พบในลักษณะการบิดตัว และจบการแสดง โดยที่มือทั้งสองพนมไหว้ นิ้วชี้ติดกันในระดับอก ระดับข้างลำตัว ซ้ายและขวา ระดับศีรษะ และเลยศีรษะ

3.4 มือแบหักข้อมือ เป็นลักษณะมือที่แบออก นิ้วหัวแม่มือหักเข้าฝ่ามือเล็กน้อย ไม่เกร็งนิ้วมือ ปลายนิ้วมือหักลงล่าง

4. การใช้แขน การใช้แขนใช้ใน 2 ลักษณะคือ

4.1 แขนในระดับเดียวกัน คือการส่งแขนออกนอกลำตัวด้านข้าง และด้านหน้า แนวขนานกับพื้นที่เท่ากัน

4.2 แขนต่างระดับกัน คือ การส่งแขนข้างใดข้างหนึ่งเลยระดับศีรษะ ส่วนแขนอีกข้างหนึ่งส่งไปหลัง เพื่อให้เกิดความสมดุลในการเคลื่อนไหว การส่งแขนขึ้นบนนั้นเป็นการม้วนข้อมือเข้าหาลำตัวแล้วสอดขึ้นสูงตามลำดับ

นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ แนวคิด รูปแบบ กลวิธี ของนาฏยศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึงการปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์ จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ้ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่อง แต่งกาย ฉาก และ ส่วนประกอบอื่นๆที่สำคัญในการทำให้นาฏยศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ ผู้ออกแบบนาฏยศิลป์ เรียกกันโดยทั่วไปว่า ผู้อำนวยการฝึกซ้อม หรือ ผู้ประดิษฐ์ท่ารำ แต่ในที่นี้ ขอเสนอคำใหม่ ว่า นักนาฏยประดิษฐ์ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Choreographer” นาฏยประดิษฐ์ เป็นการประมวลปัจจัยต่างๆ ของการแสดงมาสร้างสรรค์เป็นนาย ศิลป์ นาฏยประดิษฐ์แม้จะเป็นศิลปะ

สร้างสรรค์ ที่ต้องการความแปลกความใหม่ แต่ก็ยังต้อง อาศัยปัจจัยของนาฏยจารีตจากอดีตเป็นฐาน วัตถุประสงค์ ความคิด วิธีการ การศึกษาและเรียนรู้ ตัวอย่างจากอดีตยังมีมาก และหลากหลายเพียงใด ก็ย่อมทำให้นักนาฏยประดิษฐ์มีโอกาสสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ได้กว้างไกลเพียงนั้น เพราะ นักนาฏยประดิษฐ์สามารถนำสิ่งที่ได้พบได้เห็น มาใช้ในงานออกแบบของตนได้มากประการหนึ่ง และสามารถหลีกเลี่ยงไม่ออกแบบซ้ำกับผลงานที่มี อยู่แล้วอีกประการหนึ่ง ทั้งสองประการนี้จะทำให้ ผลงานสร้างสรรค์ของนักนาฏยประดิษฐ์มีความ แปลกใหม่และ โดดเด่นอย่างแท้จริง (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2543)

จากกรณีศึกษาของจังหวัดระยองและข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจและความ เป็นไปได้ที่จะสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบกีฬาลีลาศขึ้นมาใหม่ จะเห็นได้ว่าการ เต้นลีลาศจังหวัดระยองและการฟ้อนแบบนีโอล้านนามีลักษณะที่คล้ายคลึงกันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น การใช้ร่างกายช่วงบนที่โล่งอิสระ มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่แบบซ้ำ นุ่มนวลคล้ายคลึงกัน มีจินตนาการ ที่คล้ายคลึงกัน มีการยืดตัวขึ้นด้านบนต้านแรงโน้มถ่วงของโลก โดยมีลักษณะเด่นของร่างกายแต่ละ ส่วนแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความเป็นไปได้ในการทดลองสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยในรูปแบบ กีฬาลีลาศแบบ “ล้านนาวอลซ์”

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาทดลองการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยในรูปแบบกีฬาลีลาศ

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบผลการศึกษาทดลองการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยในรูปแบบกีฬาลีลาศ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยในกีฬาลีลาศ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการของลีลาศ จังหวัดระยองและการฟ้อนล้านนาแบบใหม่ (นีโอล้านนา) มาทดลองสร้างสรรค์เป็นกระบวนการใหม่ใน รูปแบบ “ล้านนาวอลซ์”

1) แนวทางการสร้างสรรค์เพลง

เนื่องจากลักษณะดนตรีของจังหวัดระยองและการฟ้อนนีโอล้านนามีลักษณะซ้ำและนุ่มนวล คล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยมีการเทียบเคียงกับจังหวัดมาตรฐานการเต้นรำแข่งขันในจังหวัดระยอง โดยผสาน ทำนองดนตรีล้านนาร่วมสมัยเป็นทำนองหลักในการประยุกต์เพลงขึ้นมาใหม่ คือทำนองเพลงพื้นเมือง ล้านนาเพลง “ล่องแม่ปิง” ที่มีลักษณะท่วงทำนองนุ่มนวล อ่อนหวานไพเราะ ผสานเอกลักษณ์เฉพาะ ของจังหวัดระยอง คือ สวิง และเลื่อนไหล นุ่มนวล เหมาะกับการเคลื่อนไหว เคลื่อนเป็นวง ซาบซึ้งและ เร้าอารมณ์ ห้องดนตรี 3/4 ความเร็วต่อนาที 28-30 บาร์ต่อนาที สอดคล้องกับกฎของ IDSF มีการ เน้นจังหวะบนบีท (Beat) ที่ 1 เวลาที่ใช้ในการแข่งขัน 1 นาทีครึ่ง ถึง 2 นาที

2) แนวทางการสร้างสรรค์ท่าเต้น

การเต้นวอลซ์และการฟ้อนนิโอล้านนามีลักษณะความคล้ายคลึงกันคือ ศีรษะ ลำตัว และ ลักษณะพิเศษ แต่ก็มีความแตกต่างกันในส่วนของท่านางของแขนและขา ในการทดลองสร้างสรรค์ ท่าเต้นผู้วิจัยได้นำท่าเต้นช่วงล่าง (foot work) ของลีลาสมาใช้เป็นท่าหลัก เนื่องจากทำให้สามารถ เคลื่อนไหวรอบฟลोटเต้นรำได้ง่ายกว่า และมีการนำการจับ การตั้งวงช่วงบนของร่างกายมาใช้เป็น ท่าทางในการนำเสนอความเป็นล้านนา เนื่องจากต้องการนำเสนอความเป็นนาฏศิลป์ไทย อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหวได้มากกว่า Couple hold โดย Connection ระหว่างคู่อาจ มีการแยก contact ออกจากกันได้ในบางจังหวะ

5. ผลการวิจัย

ลักษณะการเต้นวอลซ์และการฟ้อนนิโอล้านนามีลักษณะคล้ายคลึงและแตกต่างกันกัน หลายอย่าง โดยเปรียบเทียบเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะท่าเต้นของลีลาจังหวัดวอลซ์และการฟ้อนนิโอล้านนา

ร่างกาย	Waltz	การฟ้อนนิโอล้านนา
ลำตัว	Body Action คือ การกระทำ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับส่วนบนของ ร่างกาย มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ส่วนบน 3 แบบ ได้แก่ Rotation (การหมุน), Sway (การแกว่ง) และ Extension (การยืดออก) ของลำตัว	- ลำตัวตั้งตรง - ลำตัวเอนไปด้านข้าง - ลำตัวโน้มไปด้านหน้า - ลำตัวโน้มไปด้านหลัง - ลำตัวบิดแนวตั้งฉาก
ขาและเท้า	หลักการงานของเท้า (Foot work principle) : - การก้าวเท้า (Step) - การวางเท้า (Foot placement) - ไตฟ์แอคชั่น (Dive action) - การสวิง (Swing principle) - การหมุนส้นเท้า (Heel turn) - การดึงส้นเท้า (Heel pull) - การหมุน (Pivot) - การหมุนต่อเนื่อง (Continuous spin) - สปินเทิร์น (Spin turn)	มีการก้าวเท้าพร้อมกับย่อตัว ลงเล็กน้อย และยืดตัวขึ้นสุด ขึ้น

ร่างกาย	Waltz	การพอนีโอสไลด์
	<ul style="list-style-type: none"> - พรี่แพร์เรชั่น (Preparation step), - บรัช (Brush) - ชาสเซ่ (Chasse) - ครอสซิ่ง (Crossing) - ทวิสเทิร์น (Twist turn) - ซีบีเอ็มพี (CBMP) - ไซด์ลีดดิ้ง (Side Leading) - โทลพิเวด (Toe pivot) - สวิเวลแอคชั่น (Swivel Actions), - อะไลเมนต์แอคชั่น (Alignment action) - ควาลิตี้ออฟเทิร์น (Quality of turn), - ฟุตแอคชั่น (Foot action) - ฟุตโรล (The Foot-Roll principle) - ทามมิ่ง (Timing) 	
แขน	โฮลด์ (Hand hold)	<ul style="list-style-type: none"> - มือตั้งวาง, มือจับ, พนมมือ, มือแบหักข้อมือ - แขนในระดับเดียวกัน, แขนต่างระดับกัน
ศีรษะ	<p>Head position :</p> <ul style="list-style-type: none"> - คางยกไหล่ซ้าย (Chin over left shoulder). - คางประมาณ 45 องศาทางด้านซ้ายของกระดูกอก (Chin approximately 45 to the left of sternum). - คางห่างจากกระดูกอกด้านซ้ายประมาณ 2-3 ซม. (Chin approximately 2-3 cm to the left of sternum). 	<ul style="list-style-type: none"> - ศีรษะตั้งตรง - ศีรษะเอียงตามลำตัว

ร่างกาย	Waltz	การฟ้อนนีโอล้านนา
	<p>- คางไปทางขวาของกระดูกอก ประมาณ 2-3 ซม. (Chin approximately 2-3 cm to the right of sternum).</p> <p>- คางประมาณ 45 องศา ไป ทางขวาของกระดูกอก (Chin approximately 45 to the right of sternum).</p> <p>- คางเกยไหล่ขวา (Chin over right shoulder).</p>	
Connection	<p>การเข้าคู่ (Cople connection) :</p> <ul style="list-style-type: none"> - โคลสโพทیشن (Close position) - เอ้าไซด์พาร์ทเนอร์ โพทیشن (Outside partner position) - พรอมมิเนต โพทیشن (Promenade position) - ฟออะเว โพทیشن (Follaway position) - เคาท์เตอร์พรอมมิเนต โพทیشن (Counterpromenade position) - เคาท์เตอร์ฟออะเว โพทیشن (Counter fallaway position) - วิงส์ โพทیشن (Wing position) - ไรท์แองเกิล โพทیشن (Right angle position) - เลฟแองเกิล โพทیشن (Left angle position) 	-
ลักษณะพิเศษ	<p>-การฟ้อนนีโอล้านนา เคลื่อนไหว ด้วยพลังที่ช้าและเบาแต่มีความ หนักแน่นและต่อเนื่องไปเรื่อยๆ บางครั้งรวดเร็วและหยุดนิ่งคล้าย กับว่าสุดกระบวนท่าฟ้อน แต่ก็ยัง ฟ้อนต่อไป</p> <p>-ลักษณะการใช้พลังเป็นการฟ้อน อย่างต่อเนื่องจนบางครั้งดู</p>	<p>การเคลื่อนไหว สวิง และ เลื่อนไหล นุ่มนวล เคลื่อน เป็น วง ซาบซึ้ง และเร้า อารมณ์ ลักษณะกว้างไกล แบบลูกตุ้มนาฬิกา มีการใช้ น้ำหนักตามจังหวะเวลา การ เคลื่อนไหวที่โล่งอิสระ</p>

ร่างกาย	Waltz	การพอนนีโอล้านนา
	เหมือนว่าไม่มีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดยากแก่การคาดเดา	

แหล่งที่มา : นัทธมน ปุยภูงา

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าการเต้นวอลซ์และการพอนนีโอล้านนามีลักษณะความคล้ายคลึงกันคือ ศีรษะ ลำตัว และลักษณะพิเศษ แต่ก็มีความแตกต่างกันในส่วนของท่าทางของแขนและขา ในการทดลองสร้างสรรค์ท่าเต้นผู้วิจัยได้นำท่าเต้นช่วงล่าง (foot work) ของลีลาศมาใช้เป็นท่าหลัก เนื่องจากทำให้สามารถเคลื่อนไหวรอบฟลอร์เต้นรำได้ง่ายกว่า และมีการนำการจับ การตั้งวงช่วงบนของร่างกายมาใช้เป็นท่าทางในการนำเสนอความเป็นล้านนา เนื่องจากต้องการนำเสนอความเป็นนาฏศิลป์ไทย อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหวได้มากกว่า Couple hold โดย Connection ระหว่างคู่อาจมีการแยก contact ออกจากกันได้ในบางจังหวะ

จากการทดลองสร้างสรรค์ท่าเต้น ได้ตัวอย่างและรายละเอียดทำดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ลักษณะท่าอาราเบสในกีฬาลีลาศ
ที่มา : นัทธมน ปุยภูงา, 2566

ภาพที่ 2 ลักษณะท่าเต้นที่สร้างสรรค์ขึ้น 1
ที่มา : นัทธมน ปุยภูงา, 2566

ชาย :

ลำตัว : Sway และ Extension / ลำตัวบิดแนวตั้งฉาก (นีโอล้านนา) ขา : ยืนบนขาซ้ายและ pointing ขาขวาไปด้านหลัง มือ : Hand hold มือขวา มือซ้ายจับคล้องกับฝ่ายหญิงระดับเหนือคิ้ว

ศีรษะ : Chin approximately 2-3 cm to the right of sternum./ศีรษะตั้งตรง (นีโอล้านนา)
Cople connection : Close position

หญิง :

ลำตัว : Sway และ Extension / ลำตัวบิดแนวตั้งฉากและเอนไปด้านหลัง (นีโอล้านนา) ขา : ยืนบนขาขวาและ ยกขาซ้ายไปด้านหลังคล้ายท่าแอตติจูดในบัลเลต์ มือ : Hand hold จับมือซ้าย มือขวาจับคล้องกับฝ่ายหญิงระดับเหนือคิ้ว ศีรษะ : Chin approximately 2-3 cm to the left of sternum./ศีรษะเอียงตามตัว Cople connection : Close position

ภาพที่ 3 ลักษณะท่า Develop Kick ในกีฬาลีลาศ
ที่มา : นัทธมน ปุยภูงา, 2566

ภาพที่ 4 ลักษณะท่าเด่นที่สร้างสรรค์ขึ้น 2
ที่มา : นัทธมน ปุยภูงา, 2566

ภาพที่ 5 ลักษณะท่า throwaway ในกีฬาลีลาศ
ที่มา : นัทธมน ปุยภูงา, 2566

ภาพที่ 6 ลักษณะท่าเด่นที่สร้างสรรค์ขึ้น 3
ที่มา : นัทธมน ปุยภูงา, 2566

ภาพที่ 7 ลักษณะท่ารับในกีฬาลีลาศ
ที่มา : นัทธมน ปุยภูงา, 2566

ภาพที่ 8 ลักษณะท่าเต้นที่สร้างสรรค์ขึ้น 4
ที่มา : นัทธมน ปุยภูงา, 2566

6. อภิปรายผลการวิจัย

กีฬาลีลาศ (Dance sports) เป็นกีฬามีทั้งความเป็นศิลปะและเป็นกีฬาอยู่ในศาสตร์เดียวกัน จุดเริ่มต้นการเต้นลีลาศ ได้พัฒนามาจากระบำของชาวบ้านและระบำในราชสำนักในสมัยเรเนซองส์ กีฬาลีลาศมีต้นกำเนิดและวิวัฒนาการที่สัมพันธ์กับการเต้นรำรูปแบบอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น การเต้นพื้นเมืองของแต่ละประเทศ การเต้นบัลเลต์ มีการผสมผสานวัฒนธรรมการเต้นของประเทศต่างๆ เปลี่ยนผ่านตามยุคสมัยและสังคม จนกลายเป็นกีฬาในที่สุด

ลีลาศได้พัฒนาและเกิดขึ้นครั้งแรก ในปีพ.ศ. 2359 จักรพรรดิจอร์จที่ 4 แห่งรัสเซียได้ถูกนำมาเผยแพร่ต่อที่ประชุมโดยพระเจ้าจอร์จที่ 4 แม้จะไม่สมบูรณ์ในขณะนั้น แต่ก็จัดว่าจักรพรรดิจอร์จเป็นจักรพรรดิแรกของการลีลาศอย่างแท้จริง เพราะคู่ลีลาศสามารถจับคู่เต้นรำกันได้ ในปีพ.ศ. 2472 มีการจัดตั้งคณะกรรมการลีลาศ (Official Board of Ballroom Dancing) ขึ้นในประเทศไทย เกิดจังหวะใหม่ๆ มีการรวบรวมการเต้นรำในจังหวะต่างๆ จากหลากหลายวัฒนธรรมทั่วโลก สู่การจัดตั้งเป็นองค์กรกลาง มีการจัดการแข่งขันเป็นกีฬา มีรูปแบบท่าเต้นที่หลากหลายแปลกใหม่ แต่ก็ยังมีกฎระเบียบที่เป็นมาตรฐานกลาง ในปีพ.ศ. 2461 สมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 อังกฤษได้คัดเลือกจังหวะเต้นรำทั้งบอลรูมและลาตินขึ้นเป็นตำรา วางหลักสูตรของแต่ละจังหวะรัดกุม ในขณะนั้นประเภทบอลรูมประกอบด้วย 4 จังหวะ คือ วอลซ์ ควิกวอลซ์ สโลว์ฟอกซ์ทรอท และแทงโก้

ในประเทศไทยได้มีการรวมระเบียบข้อบังคับและได้ยื่นจดทะเบียนเป็นสมาคมตามกฎหมาย เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2491 และในปัจจุบันสมาคมลีลาศแห่งประเทศไทยได้เป็นสมาชิกสภาการลีลาศระหว่างชาติ หรือ I.C.B.D ด้วยประเทศหนึ่ง มีการจัดการแข่งขันในระดับชาติและระดับสากลในทุกๆ ปี

จากกรณีศึกษาของจังหวะตะลุงและการฟ้อนนี้โถ่ล้านนา ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจและความเป็นไปได้ที่จะสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยที่ปรากฏอยู่ในรูปแบบกีฬาลีลาศขึ้นมาใหม่ จะเห็นได้ว่า

การเต้นลีลาศจังหวะวอลซ์และการฟ้อนแบบนีโอล้านนามีลักษณะที่คล้ายคลึงกันหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ร่างกายช่วงบนที่โล่งอิสระ มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่แบบช้า นุ่มนวลคล้ายคลึงกัน มีจินตนาการที่คล้ายคลึงกัน มีการยึดตัวขึ้นด้านบนต้านแรงโน้มถ่วงของโลก โดยมีลักษณะเด่นของร่างกายแต่ละส่วนแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นถึงความเป็นไปได้ในการทดลองสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยในรูปแบบกีฬาลีลาศแบบ “ล้านนาวอลซ์”

แนวทางการสร้างสรรค์ดนตรี ลักษณะดนตรีของจังหวะวอลซ์และการฟ้อนนีโอล้านนามีลักษณะช้าและนุ่มนวลคล้ายคลึงกัน ผู้วิจัยมีการสร้างสรรค์เพลงใหม่โดยเทียบเคียงกับมาตรฐานการเต้นรำแข่งขันในจังหวะวอลซ์ โดยทำนองดนตรีจะมีการใช้ดนตรีล้านนาผสมเป็นทำนองหลักในการสร้างสรรค์เพลงขึ้นมาใหม่

แนวทางการสร้างสรรค์ท่าเต้น การเต้นวอลซ์และการฟ้อนนีโอล้านนามีลักษณะความคล้ายคลึงกันคือ ศีรษะ ลำตัว และลักษณะพิเศษ แต่ก็มีความแตกต่างกันในส่วนของท่านางของแขนและขา ในการทดลองสร้างสรรค์ท่าเต้นผู้วิจัยได้นำท่าเต้นช่วงล่าง (foot work) ของลีลาศมาใช้เป็นท่าหลัก เนื่องจากทำให้สามารถเคลื่อนไหวรอบฟลोटันรำได้ง่ายกว่า และมีการนำการจับ การตั้งวง ช่วงบนของร่างกายมาใช้เป็นท่าทางในการนำเสนอความเป็นล้านนา เนื่องจากต้องการนำเสนอความเป็นนาฏศิลป์ไทย อีกทั้งยังสามารถสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหวได้มากกว่า Couple hold โดย Connection ระหว่างคู่อาจมีการแยก contact ออกจากกันได้ในบางจังหวะ

จากการทดลองสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยในกีฬาลีลาศในรูปแบบ “ล้านนาวอลซ์” พบว่ามีความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ลีลาศจังหวะใหม่ โดยผู้วิจัยจะนำผลการทดลองนี้ไปสร้างสรรค์ในรูปแบบฉบับเต็มในเล่มวิทยานิพนธ์ “การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยในรูปแบบกีฬาลีลาศ” ต่อไป

ภาพที่ 9 ลักษณะท่าเต้นของลีลาศรูปแบบ “ล้านนาวอลซ์”

ที่มา : นัทธมน ปุญญา, 2566

7. ข้อเสนอแนะ

ในการทดลองสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยในกีฬาลีลาศในครั้งนี้ ยังอยู่ในขั้นการทดลองหาแนวทางการสร้างสรรค์ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้สามารถต่อยอดและสร้างสรรค์เป็นการแสดงฉบับเต็มที่มีเนื้อหาและรายละเอียดครบถ้วนต่อไปได้ จากการค้นคว้าข้อมูลพบว่าการพัฒนาอารยธรรมหรือองค์

ความรู้ใหม่จำเป็นต้องใช้เวลาและปัจจัยด้านต่าง ๆ ส่งเสริมอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดอื่นๆ ปกป้องที่ผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งในประเด็นอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมาของเครื่องแต่งกายลีลาศ องค์กรการแข่งขันกีฬาลีลาศที่มีหลาย ๆ องค์กรในทางสากล และในประเทศไทยรองเท่าลีลาศ และส่วนประกอบอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงขอแนะนำให้ผู้ที่ได้อ่านงานวิจัยเล่มนี้ได้ต่อยอดในส่วนที่ผู้วิจัยยังไม่ได้รวบรวมข้อมูลต่อไป เพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการและด้านการพัฒนา นาฏยศิลป์ต่อไป

8. บรรณานุกรม

- นราพงษ์ จรัสศรี. (2548). **ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **เต็นรำ**. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2566. <https://dictionary.orst.go.th/>
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **ลีลาศ**. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- รังสฤษฎ์ บุญชโล. (2545). **ประวัติและการลีลาศ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- สมาคมกีฬาลีลาศแห่งประเทศไทย. (2566). **ประวัติลีลาศ 10 จังหวะ**. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.tdsa.or.th/showpagesub>
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). **หลักการแสดงนาฏยศิลป์ ปรีทรรศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุกุล โจรนสุขสมบูรณ์. (2549). **แนวคิดทฤษฎีการฟ้อนล้านนาแบบใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานาฏยศิลป์ไทย. ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์*
MODEL FOR DEVELOPING CREATIVE LEADERSHIP AMONG
ADMINISTRATORS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER VOCATIONAL
EDUCATION OFFICE KALASIN PROVINCE

จักรกฤษ ภิรมย์¹, กฤษณก ดวงชาตม², ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ³
Jakkrit Phirom¹, Kritkanok Duangchatom², Chayakan Ruangsuwan³
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม^{1,2,3}
Faculty of Education, Rajbhat Maha sarakham University^{1,2,3}
Email : jakkritphirom@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สร้างรูปแบบ และศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 207 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.95 - 0.98 ระยะที่ 3 การสร้างรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินรูปแบบ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ระยะที่ 4 การศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบประเมินก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มี 5 องค์ประกอบ 68 ตัวชี้วัด และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น มีค่า 0.26 – 0.60 3) ผลการพัฒนารูปแบบ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การประเมินผล โดยรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการทดลองใช้รูปแบบ ก่อนการทดลองใช้

อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ; สร้างสรรค์; อาชีวศึกษา

ABSTRACT

These purposes of this research were to study the components and indicators, current conditions, desired conditions, and needs; to create a model; and to study the results of a pilot implementation of model for developing creative leadership among administrators of educational institutions under Vocational Education Office Kalasin Province. The research was divided into four phases: Phase 1 studied the components and indicators. The data providers were seven experts. The instrument used was a component and indicator assessment form with a content validity of 1.00. Phase 2 studied the current and desired conditions. The sample group consisted of 207 educational institution administrators and teachers. The instrument used was a current and desired conditions questionnaire with a content validity between 0.80 and 1.00 and a reliability between 0.95 and 0.98. Phase 3 involved creating the model. The data providers were nine experts. The instrument used was a model assessment form with a content validity of 1.00. Phase 4 studied the results of the pilot implementation of the model. The instruments used were a satisfaction assessment form and pre- and post-implementation assessment forms, all with a content validity of 1.00. The statistics used included mean, standard deviation, and the Priority Needs Index.

The results are as followed: 1) Creative leadership comprises 5 components and 68 indicators, demonstrating the highest level of appropriateness. 2) The current state of creative leadership is at a moderate level, while the desired state is at the highest level. The Priority Needs Index (PNI) ranges from 0.26 to 0.60. 3) The developed model consists of 5 components: 1) Rationale, 2) Objectives, 3) Content, 4) Development Process, and 5) Evaluation. The model demonstrates the highest levels of suitability, feasibility, and utility. 4) The results of the model implementation showed that the level before the implementation was moderate, while the level after the implementation was the highest. The satisfaction assessment also revealed the highest level of satisfaction.

Keywords : Leadership; Creativity; Vocational education.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สาม (พ.ศ. 2562-2571) มีเป้าหมายในการปรับปรุงระบบการศึกษาในประเทศ เพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในปี 2561 ได้กำหนดกรอบการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้เป็นคนที่เก่ง ดี และมีความสุข รักษาความเป็นไทยและทราบข้อมูลทันสถานการณ์ทั่วโลก พัฒนาคุณภาพครูให้เป็นครูที่มีความพร้อมด้านจิตวิญญาณ และเป็นวิชาชีพชั้นสูง พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาสิ่งอื่น ๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับ ประชาชนทั่วไป พัฒนาการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัวและอิสระมากที่สุด กับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการของสถานศึกษาไปพร้อม ๆ กัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) ระบบการศึกษาและการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเชื่อมโยงกับระบบอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การเกษตร สาธารณสุข และการจ้างงาน ดังนั้น การปฏิรูปการศึกษาจึงมีความจำเป็นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เน้นการบริหารจัดการและการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ และเพิ่มโอกาสทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2557) ทั้งนี้ในองค์กรหนึ่ง อาจจะมีผู้นำได้หลายคน ซึ่งผู้นำแต่ละคนจะแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ โดยบทบาทภาวะผู้นำนี้ จึงมิได้จำเพาะเจาะจงแต่ผู้บริหารเท่านั้น แต่หน้าที่ของผู้บริหาร คือ การสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่คนในองค์กร เพื่อให้คนเหล่านี้ได้พัฒนาตนเองเข้าสู่ความเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ (สุนทร สุวรรณพร, 2566) ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีความรับผิดชอบในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับครูหรือบุคลากร ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นผู้ของผู้นำได้ ซึ่งรวมถึงการเป็นผู้นำองค์กร การนำผู้นำ การนำการเรียนรู้ การสร้างความไว้วางใจ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดลำดับความสำคัญของผู้คนและกระบวนการ การสร้างเครือข่ายการศึกษา การส่งเสริมความสามัคคีในองค์กร การมอบอำนาจการตัดสินใจ และการให้โอกาสสำหรับความเป็นผู้นำในบทบาทต่าง ๆ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2562)

คุณสมบัติความเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ มีความจำเป็นต่อผู้นำด้านการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งผู้บริหารในภาคการศึกษา คุณสมบัติเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริม เพื่อสร้างผู้นำที่มีความกระตือรือร้น มีวิสัยทัศน์ ทำงานเป็นทีม มีทัศนคติเชิงบวก และสามารถปรับตัวได้ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2562) นอกจากนี้ แนวทางการจัดการการศึกษายังระบุว่า ผู้บริหารในทุกระดับ ต้องมีคุณสมบัติความเป็นผู้นำที่ดีที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้นำเหล่านี้ต้องอาศัยกระบวนการกลุ่ม แบ่งปันความรับผิดชอบ ริเริ่มและจัดการการเปลี่ยนแปลง และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ต้องจัดการทุกด้านของการบริหาร รวมถึงการบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารบุคลากร เพื่อให้บรรลุมาตรฐานคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด สิ่งสำคัญคือ การบริหารควรเน้นที่การให้ประโยชน์แก่ผู้เรียน และควรมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ทิศทางการศึกษาใหม่ ที่เสริมพลังให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การผลิตเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในที่สุด โดยจากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีอายุและระดับประสบการณ์ต่างกัน จะมีระดับคุณสมบัติความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่างกัน ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณสมบัติความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร

อาชีวศึกษาในระดับสูง ได้แก่ แรงจูงใจภายใน สภาพแวดล้อมที่เปิดกว้าง และความรู้ที่ลึกซึ้ง (คตีพงษ์ อ่อนไชย และคณะ, 2565) ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีคุณสมบัติความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เข้มแข็ง เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานและนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในด้านผลผลิตและประสิทธิภาพ

การปฏิรูปการศึกษามีปัญหาหลายประการ จากงานวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่าปัญหาสำคัญที่จำเป็นต้องปรับปรุงในด้านการศึกษาคือการสร้างผู้นำด้านการศึกษาที่ตระหนักถึงความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษาอย่างครอบคลุม ซึ่งควรพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ทั้งในแง่ของวิธีการและเป้าหมาย (ธีระ รุญเจริญ, 2550) และอดีตนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ในสุนทรพจน์เรื่อง “ทศวรรษที่ 2 ของการปฏิรูปการศึกษา: ความท้าทายและแนวทางแก้ไข” โดยระบุว่าผู้นำด้านการศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดคุณภาพของคนไทยและการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อยกระดับคุณภาพของคนรุ่นใหม่ จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพของคนไทย ยกกระดับการพัฒนาครู ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน และยกระดับทักษะความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการของผู้นำด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) และจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมโครงการประเมินนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment) เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาและความสามารถของนักเรียนในการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริง PISA โดยประเมินความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์และการคิดเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญต่ออนาคต การประเมินนี้ครอบคลุมมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียนและมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ โดยใช้ผลการทดสอบและข้อมูลนักเรียน รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน การจัดการ และแนวทางการสอนจากผู้บริหาร เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาในประเทศ ข้อมูลนี้จะนำไปใช้ในการประเมินและพัฒนาแนวทางการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การอบรมครู การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการสร้างหลักปฏิบัติในการสอนที่มีคุณภาพในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) ดังนั้น การพัฒนาผู้นำการศึกษาทุกระดับชั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนไทยยุคใหม่ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน มีทัศนคติในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะในการแก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ เห็นความสำคัญของส่วนรวม มีทักษะในการสื่อสาร ทำงานเป็นทีม มีวินัย มีจิตสาธารณะ มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึก ภูมิใจในความเป็นไทย และปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์กรและสังคม นำพาผู้อื่นไปสู่เป้าหมายที่ตั้งใจไว้ โดยใช้คุณสมบัติและความสามารถด้านความเป็นผู้นำที่มีอยู่ ผู้นำจำเป็นต้องชี้แจงองค์กรหรือบุคคลให้ประสบความสำเร็จและใช้อิทธิพลของตนชักจูงผู้อื่นให้ทำตาม เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และนำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรทุกองค์กรต้องการผู้นำที่มีความสามารถ มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีพลังในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เพื่อให้สังคมปรับตัวได้ดีกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงในหลากหลายด้าน ดังนั้น การสร้างผู้นำที่มีความสามารถและทรงพลังเพื่อขับเคลื่อนองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในโลกยุคใหม่

จากการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยสำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนใหญ่ยังขาดภาวะผู้นำในด้านการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เพราะไม่ได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำอย่างเป็นระบบผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ บุคลากรในสถานศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ การปฏิบัติงานหลักของสถานศึกษา ได้แก่ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา และ ฝ่ายวิชาการ ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารงานฝ่ายวิชาการ ซึ่งถือเป็นหัวใจของสถานศึกษา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่ามาตรฐาน แสดงให้เห็นถึงคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง อันเนื่องมาจากการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องหาแนวทางแก้ไข พัฒนาอย่างเร่งด่วนเพราะหาก ผู้เรียนยังมีปัญหาด้านการเรียนรู้และปัญหาด้านพฤติกรรม ก็ยากที่จะพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ ต่อไปได้การแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นจะต้องมีผู้นำสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจะดำเนินการยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาเป็นผู้นำยุคใหม่ ในสถานศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำสูงกล้าตัดสินใจและมุ่งผลสำเร็จสามารถกระตุ้นให้ครู และบุคลากรทำงานร่วมกันอย่างเต็มศักยภาพโดยมีเป้าหมายคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงขึ้นผู้เรียนมีคุณภาพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ขณะเดียวกันก็ต้องทำให้ทุกคนเกิดความพึงพอใจในการทำงานด้วยกระบวนการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีภารกิจหลักในการบริหารจัดการศึกษา บังคับบัญชา กำกับดูแล การปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพได้วันนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ ของคนรุ่นใหม่ ข้าพเจ้าในฐานะบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในสถาบันอาชีวศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ นำมาใช้พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ให้บรรลุเป้าหมาย ตามเจตนารมณ์ ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สาม อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

2.3 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

2.4 เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้กำหนดขอบเขตของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 ได้ทราบสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ความต้องการในการพัฒนา แล้วนำไปเป็นข้อมูลในการพิจารณาการยกระดับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.3 ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

3.4 ได้ทราบผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จะนำไปใช้ยืนยันประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธี โดยเป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ คือ

4.1 ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ แล้วนำผลการสังเคราะห์มาทำการยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ระดับที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน จำนวน 207 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างในตารางของเครซีและมอร์แกน จากนั้นดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จนได้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Type) เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 โดยสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.40 - 0.76 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.44 - 0.94 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม แล้วจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง รวมทั้งการรวบรวมทางไปรษณีย์ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบ แล้ววิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

4.3 ระยะที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการศึกษาดูงานด้านการบริหารสถานศึกษา และการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาดูงานด้านการบริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาที่ผู้บริหารได้รับรางวัลทรงคุณค่า หรือผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น ระดับชาติ จำนวน 3 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารสถานศึกษา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะแบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group interview) เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลในระยะที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามองค์ประกอบของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อศึกษาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดทำหนังสือราชการ และติดต่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อกำหนดวันในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ แล้วดำเนินการจัดสัมมนา จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 ระยะที่ 4 ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการทดลองใช้รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ และการประเมินรูปแบบ ซึ่งดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 13 แห่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 13 คน เพื่อร่วมวิจัยในการนำรูปแบบไปใช้ เครื่องมือวิจัย คือ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อร่วมประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบ เครื่องมือวิจัย คือ แบบประเมินก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 แล้วนำข้อมูลวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย 68 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว จำนวน 5 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวชี้วัด 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน 5 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวชี้วัด 3) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จำนวน 4 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวชี้วัด 4) ด้านการสร้างควมไว้วางใจ จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวชี้วัด และ 5) ด้านการมีแรงบันดาลใจ จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวชี้วัด และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ในภาพรวมสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับปานกลาง และทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ คือ 1) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ด้านการมีแรงบันดาลใจ 3) ด้านการสร้างควมไว้วางใจ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ตามลำดับ ส่วนในภาพรวมสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด และทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ คือ 1) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ด้านการสร้างควมไว้วางใจ 3) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ 5) ด้านการมีแรงบันดาลใจ ตามลำดับ และความต้อการจำเป็น พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.48 เรียงลำดับได้จากค่าสูงไปต่ำ คือ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านการสร้างควมไว้วางใจ 4) ด้านการมีแรงบันดาลใจ และ 5) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความ ต้องการ จำเป็น	ลำดับ ความ ต้องการ พัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
	ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	3.18	0.37	ปานกลาง	4.85	0.34		
ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.18	0.39	ปานกลาง	4.84	0.32	มากที่สุด	0.5114	2
ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.36	0.47	ปานกลาง	4.90	0.28	มากที่สุด	0.4561	5
ด้านการสร้างความไว้วางใจ	3.26	0.44	ปานกลาง	4.87	0.32	มากที่สุด	0.4912	3
ด้านการมีแรงบันดาลใจ	3.28	0.44	ปานกลาง	4.80	0.39	มากที่สุด	0.4622	4
รวม	3.25	0.42	ปานกลาง	4.85	0.33	มากที่สุด	0.4893	

5.3 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า AVCTI Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 3.1) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 3.2) การมีวิสัยทัศน์ 3.3) การสร้างความไว้วางใจ 3.4) การมีแรงบันดาลใจ 3.5) การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 4.1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 4.2) ศึกษาดูงาน 4.3) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง และ 5) การประเมินผล โดยผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความเหมาะสมด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

5.4 ผลการทดลองใช้การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

5.4.1 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ก่อนการทดลองใช้ ในภาพรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองใช้ ในภาพรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด

5.4.2 ความพึงพอใจในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ในภาพรวมและรายข้อทุกข้อ
อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 จากผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย 68 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านการมี
ความยืดหยุ่นและปรับตัว จำนวน 5 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวชี้วัด 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ จำนวน
5 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวชี้วัด 3) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จำนวน 4 องค์ประกอบย่อย
15 ตัวชี้วัด 4) ด้านการสร้างควมไว้วางใจ จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวชี้วัด และ 5) ด้านการมี
แรงบันดาลใจ จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวชี้วัด และผลการประเมินความเหมาะสมของ
องค์ประกอบและตัวชี้วัดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและ
รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์องค์ประกอบ
และตัวชี้วัดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จากเอกสาร ตำรา หลักการ
แนวคิดของนักวิชาการที่เป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้ พร้อมกับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความ
เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับประเด็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ 2) กลุ่ม
ผู้บริหารการศึกษา และ 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จึงเห็นได้ว่าการบริหารและจัดการศึกษาในยุค
โลกาภิวัตน์ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา จำต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ดีและ
เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคตทั้งนี้ผู้นำดังกล่าว จะต้องเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำทาง
การศึกษาในเรื่องความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีวิสัยทัศน์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระจาย
อำนาจการตัดสินใจ การสร้างควมไว้วางใจ การสร้างแรงบันดาลใจ ความน่าเชื่อถือ และมีความสามารถ
ทางความคิด (ธีระ รุญเจริญ, 2550) ซึ่งผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาภาวะ
ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้รับการ
ประเมินและยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จึงได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ มีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ บุญแก้ว และคณะ (2566) ได้ศึกษา
การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 5
องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านจินตนาการ ด้านความยืดหยุ่น ด้านความไว้วางใจ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านมุ่ง
ความสำเร็จ โดยผลการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการ
พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์
พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปาน
กลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และความ
ต้องการจำเป็น พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.48 เรียงลำดับได้จากค่าสูงไปต่ำ คือ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่น
และปรับตัว 2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 3) ด้านการสร้างควมไว้วางใจ 4) ด้านการมีแรงบันดาลใจ และ

5) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตามลำดับ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามองค์ประกอบบางส่วนของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อันเกิดขึ้นจากกระบวนการอันเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานของสมองอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ จนเกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ในลักษณะของบุคคล อันเป็นการมองเห็นลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ รวมไปถึงมีความฉลาดกระตือรือร้น ตื่นตัวกับความต้องการของบุคคลอื่นเข้าใจงานมีทักษะการสื่อสารที่ดี มีความคิดริเริ่มชอบแก้ปัญหา มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง อันเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2551) จึงเป็นผลให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลจะมีมากน้อยไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการทำงาน ทำให้สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมจึงอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นเมื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความต้องการที่จะต้องพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการพัฒนาความสามารถของบุคคลแต่ละบุคคล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพรายบุคคล ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพ ในบทบาทของผู้นำและกระบวนการนำซึ่งจะมีทั้งบทบาทที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ แต่อย่างไรก็ตามบุคคลต่างก็สามารถเรียนรู้และเจริญก้าวหน้าไปสู่แนวทางที่บังเกิดประสิทธิผลได้ (McCauley, 1998) ดังนั้นสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ในภาพรวมจึงอยู่ในระดับมากที่สุด ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างความไว้วางใจ ด้านการมีแรงบันดาลใจ และด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของภาสุณีย์ คำพันธ์ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกาฬสินธุ์ พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้อการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้อการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

6.3 จากผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า AVCTI Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 3.1) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 3.2) การมีวิสัยทัศน์ 3.3) การสร้างความไว้วางใจ 3.4) การมีแรงบันดาลใจ 3.5) การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 4.1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 4.2) ศึกษาดูงาน 4.3) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง และ 5) การประเมินผล โดยผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก รูปแบบที่

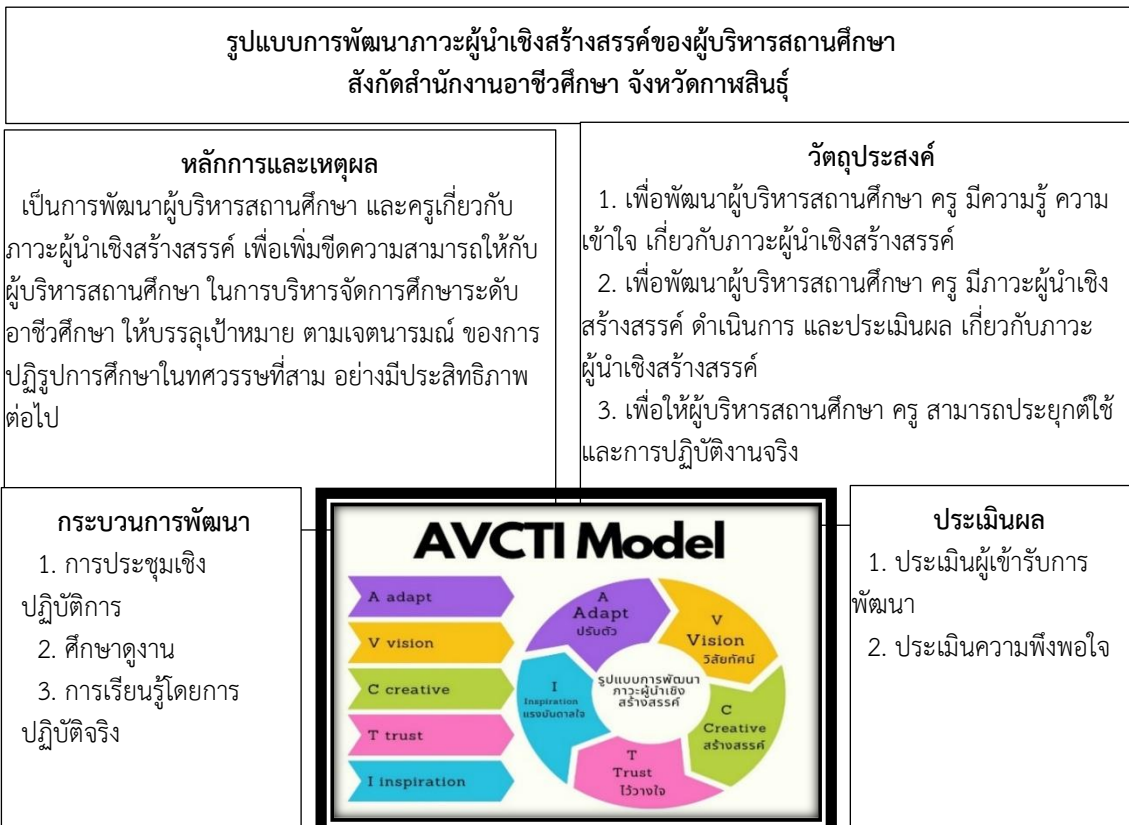
พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบภายใต้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาเอกสาร ฐานงานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ โดยมุ่งเน้นประเด็นที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดของแต่ละด้านมาศึกษาในเชิงลึก นำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามองค์ประกอบของการสร้างรูปแบบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหา ในหน่วยที่ 1 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว หน่วยที่ 2 การมีวิสัยทัศน์ หน่วยที่ 3 การมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ หน่วยที่ 4 การสร้างความไว้วางใจ และหน่วยที่ 5 การมีแรงบันดาลใจ ได้กำหนดกระบวนการพัฒนา และการประเมินผลของรูปแบบไว้ด้วย (ธีระ รุญเจริญ, 2550; ทิศนา เขมมณี, 2551) และได้รับการพิจารณาตรวจสอบ ยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตประสงค์ ทมะนัน และคณะ (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมยุคใหม่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล พบว่า ผลการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา วุฒินิษฐ์ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะอาด อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการพัฒนาแบบ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก วิธีดำเนินการ แนวทางการประเมิน และเงื่อนไข และผลการประเมินรูปแบบ โดยผลการประเมินรูปแบบมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

6.4 จากผลการทดลองใช้การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ก่อนการทดลองใช้ ในภาพรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลองใช้ ในภาพรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ในภาพรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่สมัครใจร่วมทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้เข้ารับการพัฒนาโดยการพัฒนาตามรูปแบบ ที่มีการกำหนดเนื้อหาในการพัฒนาที่ชัดเจน สอดคล้องกับตัวชี้วัดของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการเฉพาะ อันเกิดจากการศึกษาเอกสาร รวมทั้งการศึกษาประสบการณ์จากผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งรูปแบบการพัฒนาได้ส่งเสริมให้เกิดความสามารถที่ได้จากการเรียนรู้ตามรูปแบบไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนา ทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะเจตคติพฤติกรรม ค่านิยมหรือคุณธรรม ดังนั้น การพัฒนาผู้นำ โดยใช้รูปแบบจึงมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้บริหารได้รับการพัฒนาอย่างสูงสุด (McCaughey, 1998) โดยใช้กระบวนการพัฒนาที่หลากหลาย อาทิ การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการศึกษา อบรมหลักสูตรเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเป็นผู้นำที่ดี สามารถจับประเด็นได้ถูกต้อง ใช้การศึกษาฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาทฤษฎีที่เกื้อหนุนจากการทำงานในสภาพจริง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้อย่างทันที่รวมทั้งการเรียนรู้โดยการใช้ปฏิบัติจริง เป็นการแสวงหาประสบการณ์ที่เกิดจากการทำงาน นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการใช้ภาวะผู้นำให้มีประสิทธิผล (Dubrin, 2010) จึงส่งผลให้หลังการทดลองใช้ ในภาพรวมและรายข้อทุกข้ออยู่

ในระดับมากที่สุด และจากการดำเนินการตามรูปแบบ เกิดผลดีต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา จึงทำให้ผลการประเมินความพึงพอใจในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของ สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ (2562) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลังการพัฒนา สูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกด้าน และผลการประเมินระยะติดตามผลการพัฒนา มีระดับสูงกว่าหลังการพัฒนาทุกด้าน และผลการประเมินระดับความพึงพอใจ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

7. องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งใช้การพัฒนาอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย คือ การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จำนวน 10 ชั่วโมง การประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 10 ชั่วโมง การศึกษาดูงาน จำนวน 10 ชั่วโมง และการลงมือปฏิบัติจริง จำนวน 70 ชั่วโมง รวมระยะเวลาในการศึกษาเรียนรู้ตามรูปแบบ จำนวน 100 ชั่วโมง ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการสร้าง ความไว้วางใจ และด้านการมีแรงบันดาลใจ เมื่อนำไปใช้จึงส่งผลให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อันจะส่งผลให้เพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารจัดการ การศึกษาระดับอาชีวศึกษา ให้บรรลุเป้าหมาย ตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เกิดขึ้นตามประสบการณ์ในการทำงาน จึงมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แตกต่างกัน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

8.1.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดความโดดเด่น บรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้เข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยการกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของกรอบพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการศึกษาที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พัฒนาขึ้นมีผลการประเมินหลังการทดลองใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เข้ารับการเรียนรู้ตามรูปแบบ มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร มีประสิทธิภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรพิจารณา นำรูปแบบนี้ มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูภายในสถานศึกษาในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

8.2.2 การนำรูปแบบไปปรับประยุกต์ใช้ ควรศึกษาวิธีการของรูปแบบให้เข้าใจ ปัจจัยความสำเร็จที่เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะนำไปใช้ภายในสถานศึกษา

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา

8.3.2 ควรศึกษาปัจจัยการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

8.3.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา กับ ครู กับ นักศึกษา

9. บรรณานุกรม

คติพงษ์ อ่อนไชย, สติรพร เขาวนชัย และวิทยา จันทรศิลา (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารศูนย์พัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*. 7(2). 65-76.

จิตประสงค์ ทมะนันต์, พงษ์ธร สิงห์พันธ์ และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมยุคใหม่ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 9(3). 1202-1216.

- ทิตินา แชมมณี. (2551). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนัญญา วุฒิวณิชย์. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาลวัดท่าสะท้อน อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารปัญญา*. 29(3). 87-100.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **รูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบ เอกสารประกอบการบรรยาย รายวิชาสัมมนาการบริหารการศึกษา**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พงษ์ศักดิ์ บุญเกื้อ, ฉลาด จันทรมบัติ และประยุทธ์ ชูสอน. (2566). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*. 7(3). 182-199.
- พชพร เจริญศรี. (2567). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ภาสุณีย์ คำพันธ์. (2566). **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2557). **การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ชมรมปฏิรูปการศึกษา.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไดมอนด์อินบิสิเนสเวิลด์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567). **ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุป สำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). **รายงานประจำปี 2566**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). **ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552—2561**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2562). **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เพิร์ทเน็ต.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2562). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน**. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 14(2). 149-162.
- สุนทร สุวรรณพร. (2566). **ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ : พัฒนาผู้นำอย่างไรให้องค์กรเกิดปัญญาภาค**. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 5(7). 265-277.
- Dubrin, A. J. (2010). *Principles of leadership*. South-Western: Cengage Learning.
- McCauley, D. C. (1998). *Handbook of Leadership Development*. San Francisco : Jossey- bass.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1. การเตรียมต้นฉบับ

ต้นฉบับจะเขียนเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และต้องมีบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับต้องพิมพ์บนกระดาษขาวขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียวใส่เลขกำกับหน้าทุกหน้าพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม Microsoft Word ใช้แบบอักษร (Font) TH Sarabun ขนาด 16

ถ้ามีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายขาว – ดำ ที่ชัดเจน

ถ้าเป็นภาพวาดลายเส้นให้วาดบนกระดาษขาวโดยใช้หมึกดำให้สะอาดและลายเส้นคมชัด ความยาวของเนื้อเรื่องภาพประกอบ ตาราง และบทคัดย่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษรวมเอกสารอ้างอิงไม่ควรเกิน 12-15 หน้า

ส่งต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด มายังกองบรรณาธิการวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ สาขาวิชาพุทธศาสนา และปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง ตำบลดงลาน อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด 45000 พร้อมทั้งส่งไฟล์ข้อมูล *.doc ไปยัง E-mail: buddhist-philosophy@hotmail.com

2. รายละเอียดขนาดตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ส่วนประกอบของบทความ	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อบทความ	กลาง หน้ากระดาษ	18	ตัวหนา
ชื่อผู้แต่ง	ชิดขวา	16	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ -ภาษาไทย -ภาษาอังกฤษ	กลาง หน้ากระดาษ	18	หัวข้อตัวหนา เนื้อหาตัวปกติ
หัวข้อแบ่งตอน	ชิดซ้าย	18	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	ใช้หมายเลข	16	ตัวปกติ
เนื้อหาบทความ	-	16	ตัวปกติ
การเน้นความในบทความ	-	16	ตัวปกติ
ข้อความในตาราง	-	16	ตัวปกติ
บรรณานุกรม	ชิดซ้าย	16	ตัวหนา
ภาพประกอบ / คำอธิบายใต้ภาพ	กลาง หน้ากระดาษ	16	ปกติ

ตัวอักษร TH Sarabun ขนาด 16 เว้นขอบด้านบน/ขอบด้านซ้าย 1.5 นิ้วเว้นขอบด้านล่าง / ขอบด้านขวา 1 นิ้ว

3. ชื่อผู้เขียน

ระบุชื่อ – นามสกุลจริง (ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ) โดยวางไว้ทางขวามือได้ชื่อของบทความ
ระบุ สาขาวิชา/ภาควิชา คณะ สถาบัน และ Email ตามลำดับ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

4. บทคัดย่อ

บทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยใช้บทคัดย่อภาษาอังกฤษก่อนบทคัดย่อภาษาไทย และจำนวนคำ 300-500 คำ

บทความภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้บทคัดย่อภาษาไทยก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และจำนวนคำไม่เกิน 300-500 คำ

ท้ายบทคัดย่อให้ผู้เขียนกำหนดคำสำคัญ (Keywords) สำหรับคำดัชนีเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ

5. หลักการอ้างอิง

ให้ใช้ “ระบบฝังใน” และตัวเลขให้ใช้ “ตัวเลขอารบิก” ที่เป็นสากล

6. การอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรม

การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์ เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16)

การเขียนบรรณานุกรม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อ “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างเบื้องต้น

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

2. วารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ระบุเลขของปีที่(ระบุเลขของฉบับที่). ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความเรื่องนั้นๆ.

นัฐฐยา พิพัฒน์นรธา, นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ. (2561). การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**. 5(1). 223-240.

3. วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์

ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีหะนัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

4. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ :
http://xxxxxx

เสาวรัจ รัตนคำฟู.(2563). วิกฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัล เพื่อความเท่าเทียมในห้องเรียนออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563. จาก <https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/>

6. เขียนตามแบบที่กำหนดไว้

6.1 บทความวิชาการ

แบบการเขียน “บทความวิชาการ” เพื่อลงพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*****

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1

ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹

ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹

Email : .....

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ : .....; .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
 .....
 .....

Keywords : .....; .....; .....; .....(3 – 5 คำ)

1. บทนำ

(พิมพ์รายละเอียด).....
 .....
 .....

2. เนื้อหา : ในส่วนนี้ การอ้างอิงในเนื้อเรื่องให้ใช้แบบนาม-ปี (Name-Year) ระบุชื่อ-นามสกุล ผู้แต่งปีที่พิมพ์เอกสารและหน้าไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความนั้นก็ได้ เช่น กุลธิดา ท้วมสุข (2548 : 16) กุลธิดา ท้วมสุข (2548) หรือ (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548 : 16))

- 2.1. ....
- 2.2. ....
- 2.3. ....
- 2.4. ....
- ฯลฯ .....

3. สรุป

(พิมพ์รายละเอียด).....
 .....
 .....

4. บรรณานุกรม

.....
 .....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิชาการเท่านั้น)

6.2 บทความวิจัย

แบบการเขียน “บทความวิจัย” เพื่อลงพิมพ์ในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

*****

เรื่อง (ภาษาไทย).....
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) 1
ชื่อ – สกุล ผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) 1
ต้นสังกัด/หน่วยงาน¹
ภาษาอังกฤษ (ต้นสังกัด/หน่วยงาน)¹
Email : .....

บทคัดย่อ

.....
.....(บอกวิธีวิจัย).....ผลการวิจัยพบว่า.....
.....

คำสำคัญ : .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

ABSTRACT

.....
.....
.....
.....

Keywords : .....; .....; ..... (3 – 5 คำ)

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

.....
.....
.....(ความยาวประมาณ 2/3หน้ากระดาษ A4)

2. โทษวิจัย(ถ้ามี)

2.1 .....
2.2 .....

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อ .....

3.2 เพื่อ.....

4. สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

4.1 .....

4.2 .....

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

5.1 .....

5.2 .....

6. วิธีดำเนินการวิจัย

.....
 .....(ความยาวประมาณ ½
 หน้ากระดาษ A4)

7. ผลการวิจัย

.....
 มีตาราง/รูปภาพ/แผนภูมิประกอบ ถ้าวิจัยเชิงคุณภาพให้ใส่รูปภาพ 1-2 รูป (ความยาวประมาณ 2-3
 หน้ากระดาษ A4)

8. อภิปรายผลการวิจัย

.....
 .....(ความยาวประมาณ 1/3 หน้ากระดาษ A4)

9. ข้อเสนอแนะ

.....
 .....

10. บรรณานุกรม

.....
 .....(เฉพาะที่มีอ้างอิงในบทความวิจัยเท่านั้น)

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม

การระบุแหล่งที่มาของข้อมูล 1) ในเนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนามปี (author-date in text citation) โดยระบุ ชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และระบุเลขหน้าเอกสารอ้างอิงในกรณียกข้อความมาทั้งหมด 2) การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้วลี “บรรณานุกรม” สำหรับผลงานวิชาการภาษาไทย หรือ “Reference” สำหรับผลงานวิชาการภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association) ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

1. ภาษาไทย

(1) หนังสือ:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์-ถ้ามี). สถานที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

(2) วารสาร:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ระบุเลขของปีที่หรือเล่มที่(ระบุเลขของฉบับที่), ระบุเลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของบทความ.

ชื่อผู้แต่ง. (ปี, เดือนวันที่ตีพิมพ์). ชื่อบทความ/คอลัมน์/หัวข้อข่าว. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้าระบุเลขหน้าที่นำมาอ้างอิง.

(3) วิทยานิพนธ์/รายงานวิจัย:

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). ชื่อสถาบันการศึกษา. สถานที่พิมพ์ ตัวอย่างเช่น

รัศมี สีहनัน. (2551). การประเมินสมรรถนะความเป็นครูของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

(4) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่:

ชื่อผู้จัดประชุม. (ปีที่พิมพ์). ชื่อรายงานการประชุม. เมืองที่พิมพ์-ถ้ามี : สำนักพิมพ์-ถ้ามี.

(5) สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ :

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อเรื่องที่ปรากฏในเว็บ. สืบค้นเมื่อระบุวันที่เดือนปี. จากชื่อเจ้าของเว็บไซต์ : <http://xxxxxx>

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความในวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ (E-ISSN : 2730-2644)

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้นจึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

1. บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

1.1 บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น

1.2 ผู้เขียนบทความจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย โดยทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาของบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

1.3 ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตาม "คำแนะนำสำหรับผู้เขียน หลักเกณฑ์และวิธีการส่งต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร"

1.4 หากผลงานทางวิชาการของผู้เขียนเกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้เขียนควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

1.5 ผู้เขียนบทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์แล้ว

1.6 ชื่อผู้เขียนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

2. บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

2.1 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาของบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์

2.2 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในการพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้เขียนบทความและเนื้อหาของบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น

2.3 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็นอย่างอื่นในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง

2.4 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ

2.5 บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

2.6 หากบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ ตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการ

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความของวารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์

3.1 ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการ โดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

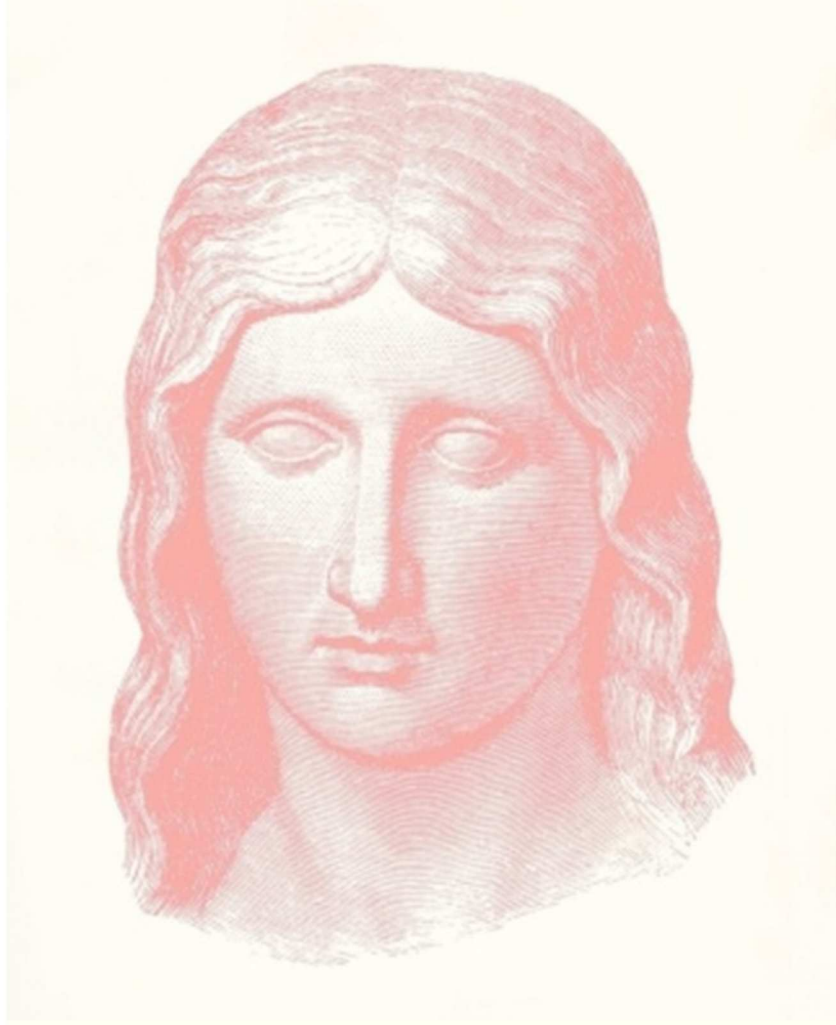
3.2 ผู้ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

3.4 หากผู้ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

3.5 ผู้ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์กำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้สู่คุณธรรม
ไป

วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์
เผยแพร่ผลงานและกิจกรรมของสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

